

ЗБОРНИК

ДОКУМЕНАТА И ПОДАТАКА
О НАРОДНООСЛОБОДИЛАЧКОМ РАТУ
ЈУГОСЛОВЕНСКИХ НАРОДА

ТОМ

IV

КЊИГА 10

РЕДАКЦИОНИ ОДБОР

Бошко Шилеговић, Велимир Стојнић, Илија Дошен,
Фабијан Трго, пуковник, Благоје Пејановић, потпуковник,
Редомир Петковић, мајор, Мехмедалија Бојић, мајор

Одговорни уредник

Фабијан Трго, пуковник

ПРИПРЕМА ЗА ШТАМПУ
ВОЈНОИСТОРИСКИ ИНСТИТУТ ЈНА

ИЗДАЈЕ
ВОЈНОИЗДАВАЧКИ ЗАВОД „ВОЈНО ДЕЛО“

ВОЈНОИСТОРИСКИ ИНСТИТУТ ЈУГОСЛОВЕНСКЕ НАРОДНЕ АРМИЈЕ

ЗБОРНИК

ДОКУМЕНАТА И ПОДАТАКА
О НАРОДНООСЛОБОДИЛАЧКОМ РАТУ
ЈУГОСЛОВЕНСКИХ НАРОДА

ТОМ

IV

КЊИГА 10

БОРБЕ У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ 1943 ГОД.

БЕОГРАД

1954

БОРБЕ У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ 1943

ФЕБРУАР

I

ДОКУМЕНТА ЈЕДИНИЦА НАРОДНООСЛОБОДИЛАЧКЕ
ВОЈСКЕ И ПАРТИЗАНСКИХ ОДРЕДА ЈУГОСЛАВИЈЕ

БР. 1

НАРЕЂЕЊЕ ШТАБА ПРВОГ БОСАНСКОГ НОУ КОРПУСА ОД 1 ФЕБРУАРА 1943 ГОД. ШТАБУ ДЕВЕТЕ КРАЈИШКЕ БРИГАДЕ ЗА МОБИЛИЗАЦИЈУ ЉУДСТВА И ФОРМИРАЊЕ ГЛАМОЧКОГ БАТАЉОНА¹

Ш Т А В
I БОСАНСКОГ Н. О. У. КОРПУСА
Бр. 75
1-II-1943 г.
— Положај —

ШТАБУ IX КРАЈИШКЕ Н. О. У. БРИГАДЕ
ОВОГА КОРПУСА

1) За одобрени кукуруз треба да пошаљете караване који ће превести тај кукуруз. Како смо данас извештени, већ је један караван стигао у Саницу.

Партизанске страже по селима, по могућности, треба исхрањивати преко Н. О. одбора дотичних села. У недостатку тога издавајте им војничко следовање.

2) Пошаљите 10 коња са спроводницима и једним одговорним другом да приме оружје. Коњи морају имати целокупну товарну опрему.

3) Ваш IV батаљон (Прозорски) биће у скором времену одвојен од ваше бригаде по одлуци Врховног штаба. Тамо ће се формирати нова бригада. Друг Брко² је отишао на тај сектор са потребним инструкцијама.

¹ Копија, писана на машини, латиницом, налази се у архиви Војноисториског института под рег. бр. 4—1/I, к. 407.

² Велимир Кнежевић-Врко

...
5) Непријатељ је успео да из Санског Моста продре у нашу ослобођену територију у Подгрмеч у јачини од 1.000 војника. Наше снаге су га опколиле и већ 4 дана воде се борбе за уништавање те непријатељске колоне³. Према још непотврђеним вестима непријатељ је продро у Вихаћ.⁴ На кључком сектору нема промена.

6) Све људство способно за војску мобилишите, формирајте чете и батаљоне и тако формирани нека чекају оружје. Добро би било да приступите формирању једног гламочког батаљона, који би требао да буде језгро за формирање нове бригаде на гламочком сектору.

Ви требате са вашим јединицама да вршите мање акције на мање непријатељске посаде и на тај начин узнемиравате непријатеља и долазите до оружја.

Од Врховног штаба одобрено је 250 пушака и пошто ћете се ви сада наћи ближе њих, узмите те пушке за вашу бригаду.

Одржавајте чврсту везу са свим суседним јединицама.

20 батерија које сте нам послали примили смо. Других новости код нас нема.

Курире који треба да буду стално при овом штабу за саобраћај између овог и вашег штаба редовно шаљите и исте не задржавајте код себе.

Извештавајте нас редовно о ситуацији и свим променама на вашем сектору.

Курире снабдети са коњима.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОБОДА НАРОДУ!

Полит. комесар

Командант

³ Односи се на 737 пук 717 њемачке дивизије. Види Зборник том IV, књ. 9, док. бр. 244.

⁴ Дијелови СС дивизије „Принц Еуген” ушли су 29 јануара 1943 год. без отпора у Вихаћ у коме се налазио само Официрски курс Врховног штаба НОВ и ПО Југославије. Види Зборник том IV, књ. 9, док. бр. 239.

БР. 2

ШИФРЕ ЈЕДИНИЦА, ШТАБОВА И СТАРЈЕШИНА ПРВЕ ПРОЛЕТЕРСКЕ ДИВИЗИЈЕ ЗА ЈАНУАР И ФЕБРУАР 1943 ГОДИНЕ¹

УГОВОРЕНЕ ОЗНАКЕ

јединица, штабова и старешина ове дивизије

дивизија	100.
I бригада	101.
II бригада	102.
III бригада	103.
дивизиски санитет	Е.
дивизиска болница	ЕБ.
хируршка	ЕС.
интендантура	Н.
батаљон	Т.
чета	О.

редни бројеви (за бригаде, дивизије, батаљоне и чете):

I	ж.	
II	з.	
III	и.	
IV	ј.	
V	к.	
VI	л.	
командант	Д.	заменик д.
комесар	П.	заменик п.
начелник штаба	Ш.	
референт санитета	Р.	
интендант	М.	
обавештајни центар	Ц.	
штаб	Б.	

Ред ознака и употреба као и раније.

¹ Оригинал, писан на машини, латиницом, налази се у архиви Војноисториског института под рег. бр. 1/10, к. 706.

Пр. :

„Штаб I Див.

ШТАБУ II БРИГАДЕ

Одредите ваш II батаљон за заштиту дивизиске болнице и хируршке екипе која се налази код Карача. Са тим батаљоном упутите вашу бригадну интендантуру.“

Шифрирано:

„Б. 100

102. Б

Одредите з.Т.102 за заштиту ЕБ. и ЕС. која се налази код Карача. Са тим Т. упутите Н. 102.“

(М.П.)

Ш.Б.100.

Васа²

БР. 3

ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА ТРЕЋЕ НОУ ДИВИЗИЈЕ ОД ФЕБРУАРА 1943 ГОД. ВРХОВНОМ ШТАБУ НОВ И ПО ЈУГОСЛАВИЈЕ О НАПАДУ НА НЕПРИЈАТЕЉСКА УПОРИШТА НА КОМУНИКАЦИЈИ ТУРБЕ—ДОЊИ ВАКУФ¹

Данас нападамо Г. Вакуф.² Кад га ликвидирамо, две бригаде пребацићемо према Прозору, а када дође Херцеговачка,³ распоредићемо је према вашем наређењу од данас.

У акцијама на станице дуж комуникације Турбе—Д. Вакуф и на псаде непријатеља око Јајца заробили смо 60 домобранаца, 1 митраљез, 5 пушкомитраљеза, 5.000 метака, 60 пушака и другог материјала.⁴

Јавите о ситуацији.

Пера⁵

² Васо Јовановић

¹ Оригинал, писан мастилом, ћирилицом, налази се у архиви Војноисториског института под рег. бр. 17/17, к. 14 А. Извјештај који је упућен радиограмом нисан је, вјероватно, 1 фебруара 1943 године.

² Напад на Горњи Вакуф извршила је, 1 фебруара 1943 год., Пета црногорска бригада Треће НОУ дивизије.

³ Односи се на Десету херцеговачку НОУ бригаду која се у то вријеме налазила између Травника и Доњег Вакуфа.

⁴ Ове акције су, вјероватно, извршиле јединице Десете херцеговачке НОУ бригаде.

⁵ Народни херој Перо Ђетковић. Рањен 26 марта 1943 год. код Невесиња као командант Треће НОУ дивизије, и после неколико дана од задобивених рана умро.

БР. 4

НАРЕЂЕЊЕ ШТАБА ЧЕТВРТЕ НОУ ДИВИЗИЈЕ ОД 1 ФЕБРУАРА 1943 ГОД. ШТАБОВИМА ДРУГЕ, ПЕТЕ, ШЕСТЕ И ОСМЕ КРАЈИШКЕ БРИГАДЕ И БАНИЈСКОМ ПАРТИЗАНСКОМ ОДРЕДУ ЗА ПОСЈЕДАЊЕ НОВИХ ПОЛОЖАЈА¹

ШТАБ
IV Н. О. УДАРНЕ ДИВИЗИЈЕ
Пов. оп. бр. 10
1 фебруара 1943 г.
Положај

ШТАБОВИМА II, V, VI И VIII КНОУ БРИГАДЕ СА БАНИЈСКИМ П. О.

У вези новонастале ситуације наређујем следећи распоред бригада: за I.П.43.—

II КНОУ бригада: Блокира непријатељску групу² на Бенаковцу јужно од цесте Л. Паланка—Јасеница и сјеверно од исте цесте од Бенаковца до Поткалиња. Повремено напада исту групу маневром и туче у покрету.

а) V Кр. Козарска Н. О. У. бригада: Са два батаљона блокира и затвара правце непријатељског продора од Новог и то линијом Новске Планине и Масловара (док један батаљон V бригаде преузме сектор батаљона VIII бригаде на Новској Планини, батаљон са Масловара преузеће коте, Пошту,³ патролирање).

б) Са једним батаљоном затвара правац од Љубије—Приједор (од Тронеђе до Трговишта).

ц) Са једним батаљоном напада непријатељску групу повремено, као и II бригада, на Бенаковцу са сјеверне стране цесте Л. Паланка—Јасеница, од Мајкић Јапре до Поткалиња.

VI КНОУ бригада: Са два батаљона затвара правце од Старе Ријеке, Старог Мајдана и Санског Моста, прави повремено акције на непријатељске продорне колоне. Са једним батаљоном стоји у резерви у Скуцаном Вакуфу за исте

¹ Оригинал, писан на машини, латиницом, налази се у архиви Војноисториског института под рег. бр. 9/1, к. 407.

² Односи се на 737 пук 717 њемачке дивизије. Види Зборник том IV, књ. 9, док. бр. 294.

³ Вјероватно се односи на Пошту Вр. (к. 446) јужно од С. Деватаци.

задатке, као и напада на непријатељску групу Бенаковац, ако се крене у правцу Санског Моста.

VIII КНОУ бригада: Да са једним батаљоном контролише терен од Доњег Ракана, Отоке до изнад Крупе. Веза са батаљоном V бригаде на Новској Планини.

Са два батаљона да затвара правце од Крупе и Вихаћа у правцу Малог Радића—Врањске Мосуре и Горњи Петровићи. Води рачуна о Гудавцу као тактичкој тачки за отпор.

Веже се са хрватским снагама VII дивизије према Бишаћу лијево а Банијски одред употрејеби било као ударну цјелину било за извршење предњих задатака, према томе за које су задатке најбоље употребљиви.

Бригаде морају држати везу лијево и десно са нашим снагама било из ове дивизије, било из друге.

Ситуација на сектору IV дивизије у току 30 и 31 јануара т.г.

Непријатељска група продрла до Бенаковца 29. I., опкољена је и жестоко нападана у току ноћи 30 и 31 јануара, али без крајње постигнутог циља, тј. разбијање и уништење непријатељске групе. Непријатељ је у току ноћи 31 јануара био са извјесних тачака (Лугарска кућа⁴) протјеран али није разбијен у отпору. Вјероватно су му нанесени велики губици у мртвим и рањеним. Ми смо имали око 10 мртвих и око 35 рањених.

Од ове непријатељске групе, одвојена мања група, која је кренула 30. I.— по дану према Скуцаном Вакуфу, разбијена је на Радановом Пољу од наших снага, успјела је у Мајкић Јапри утврдити се и одржати се у току ноћи и сутрадан спојити се са непријатељском колоном која је кретала са четири тенка од Фајтоваца према Скуцаном Вакуфу. 1. II. кренула је ова спољна група према Мајкић Јапри одвојивши мању колону у Лушци Паланки. Спремљене су засједе. Непријатељ свакодневно врши бомбардовање⁵ наших положаја око непријатељске групе на Бенаковцу са око 25 до 30 авиона дневно спуштајући падобранце и материјал опкољеној групи. Од авијације нисмо имали жртава. Активан је још фронт на Рушковцу и Ђедовачи гдје непријатељ са мањим снагама врши насилно извиђање и заузимање бољих положаја, док наше снаге врше засједе и противнападе.

⁴ На карти 1 : 100.000 није нађено.

⁵ Бомбардовање је вршила њемачка авијација.

Према незваничним извјештајима непријатељ је продро у Босанску Крупу⁶ и Бихаћ,⁷ гдје је око Малог Радића разбијен од XVI хрватске бригаде.⁸

На терен Карана и Козаре кренуло је око 700 до 800 војника из Новог и Костајнице и стигло 31 јануара до Прусца. Иду наводно према Лијевчу.

Борбени знаци: 1. II . . . Борба—Слобода
2. II . . . Партизан—Осветник
3. II . . . Мајкоп—Ослобођен

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОБОДА НАРОДУ!

(М.П.)

Командант.
Шоша⁹

ШТАБ
I БОСАНСКОГ Н. О. У. КОРПУСА

Оп. бр. 77

2/II 1943 г

— Положај —

Узето на знање и као свршено¹⁰ А. А.

Шеф канцел.

БР. 5

ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА ЧЕТВРТЕ ДИВИЗИЈЕ ОД ФЕБРУАРА 1943 ГОД. ШТАБУ ПРВОГ БОСАНСКОГ НОУ КОРПУСА О БОРВАМА ПРОТИВ НИЈЕМАЦА КОД БЕНАКОВЦА¹

ШТАБУ I БОС. КОРПУСА

Ноћашњи напад на непр. групу² код *Бенаковца* није успео. Наше јединице заложиле су се за успех и кућа лугара Бундала била је ликвидирана.

⁶ Јединице 369 њемачке дивизије ушле су у Бос. Крупу вјероватно 31 јануара.

⁷ Види док. бр. 1.

⁸ Шеснаеста бригада Седме НОУ дивизије

⁹ Народни херој Јосип Мажар, погинуо 1944 год. код Травника као командант Четврте НОУ дивизије.

¹⁰ Дописано руком

¹ Оригинал, без датума, писан мастилом, ћирилицом, налази се у архиви Војноисториског института под рег. бр. 9/1, к. 407. Извјештај (радиограм) је, вјероватно, послан 1 фебруара, што се може закључити по догађајима који се спомињу у документу.

² 737 пук 717 њемачке дивизије. Види Зборник том IV, књ. 9, док. бр. 244.

Непријатељева организована одбрана затвореног утврђења, решеност да се бори до задње капи крви, вера у долазак помоћи и морал такви су да наше јединице, преморене од борбе и покрета, са мало муниције за топове већег калибра, нису у стању да сломе таквог непријатеља на месту већ само у покрету.

*II бригада и два бат. V бригаде распоређени су тако да могу тући непријатеља ако крене. Један од ова два бат. V бриг. ићи ће на *Новску Планину*.³*

Овог часа јавља штаб VI бригаде⁴ да је непр. пошао са једном колоном према Скуцаном Вакуфу а једном од 2 сатније од Ст. Ријеке према Рушковцу, све под заштитом авијације. Јавља се да је непр. од Фајтоваца пошао друмом за Паланку,⁵ али то није проверено. Нашим јединицама је наређено да заседама дочекају непријатеља и да изврше јуриш на бок и леђа.

Бранко⁶ и Шоша⁷

ВР. 6

ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА ПЕТЕ ДИВИЗИЈЕ ОД 1 ФЕБРУАРА 1943 ГОД. ШТАВУ ПРВОГ БОСАНСКОГ НОУ КОРПУСА О ВОРБАМА ПРОТИВ НИЈЕМАЦА КОД ПАУНОВЦА И РАМИЋА¹

ШТАБ

V Н. О. УДАРНЕ ДИВИЗИЈЕ

I БОС. КОРПУСА

Оп. Бр. 53—

Дне 1-II-1943 год.

у 10.30 ч.

ШТАБУ I БОСАНСКОГ КОРПУСА Н. О. В.

У току јучерашњег дана (31-I-1943 г.) водила се борба са непријатељем који је са 6 тенкова и око 800—1000 војника надирао према Пауновцу. Послије борбе у којој су Њемци имали 50—60 мртвих и рањених, непријатељ је успио под заштитом тенкова заузети голе чуке испод Пау-

³ Тако се зове планински предео између ријека Сане, Уне и Јапре.

⁴ Шеста крајишка НОУ бригада

⁵ Лушци Паланка

⁶ Вранко Пољанац

⁷ Јосип Мажар

¹ Оригинал, писан на машини, латиницом, налази се у архиви Војноисториског института под рег. бр. 18/2, к. 407.

новца (коту 470 и 402). У овој борби наши су губици 17 рањених и 3 мртва друга.²

Ноћас су наши одморнији дијелови извршили напад на непријатељску тежу артиљерију и резервне трупе у Рамићима.³ Напад је успио. У борби је разбијена једна швапска бојна, од које 100 мртвих и доста рањених непријатељских војника, 15 заробљених Њемаца и 2 легионара. Заплијењено је 30 пушака, 1 пуш. митраљез, 120 ручних бомби, 2 сигнална пиштоља са мецима, неколико хиљада метака и друге ратне спреме. Уништен је један дио непријатељске коморе, убијени сви непријатељски коњи који су били у шталама. Било их је преко 30. Наши борци били су заробили 4 непријатељска тенка али их нису могли извући нити озбиљније оштетити јер нису имали бензинских флаша. Непријатељски топови на које је био уперен главни напад нису нађени на мјесту гдје су пред акцију осмотрени.

Приликом подвлачења наших бораца заробљена су 2 легионара који су им казали знаке распознавања. Послије свога борци су ишли са знацима и будили Швабе тукући их бомбама и митраљеском ватром. По разбијању непријатеља дошло је до међусобне борбе између непријатељских бјежећих дијелова, што је повећало губитке код непријатеља.

На истурене непријатељске тачке које је у току јучерањег дана заузео, такође је нападано. Непријатељ је овом приликом побјегао из спољних ровова тенковима, те борци немајући средстава за борбу против тенкова нису ликвидирали непријатеља.

Наши губици у ноћашњој акцији су 4 мртва и 12 рањених другова.

Непријатељске снаге у Рамићима и предњој линији јачине су од 2000—2500 војника, 10 тенкова, једна хаубичка батерија, једна брдска батерија, неколико противколских топова и бацача.

Непријатељ је за данас спремао јачи напад на Пауновац, али ће овај напад бити блажи послије синоћне акције или неће ни доћи до њега.

Уколико располажете са бензином молимо вас да нам пошаљете извјесну количину коју ћемо употријебити у борби против тенкова. Такође наша VII бригада⁴ није добила муницију за пушке кад су је добиле наше остале бригаде

² Борба је вођена са јединицама 749 пука 717 њемачке дивизије. Види Зборник том IV, књ. 9, док. бр. 244.

³ Борба је вођена ноћу 30/31 јануара са 202 оклопним батаљоном 717 дивизије. Види док. бр. 181.

⁴ Седма крајишка НОУ бригада

послије акције на Бихаћ, те је ова бригада остала са мало муниције. Молимо вас да одобрите за ову бригаду пушчане муниције.

Пошто су стигли каравани за превоз два вагона жита из завољског магацина до Јајачког округа, требало би јавити у Дрвар да се пошаљу вагони до Бравска који ће примити ово жито. Вагони су обећани јајачком подручју. Узгред би вагони могли дотјерати и даске за потребе ове Дивизије чији борци немају кућа за становање.

Уз борбени поздрав,

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОБОДА НАРОДУ!

Пол. комесар:

Отсутан

Командант:

Родић⁵

(М.П.)

П.С.⁶...

У акцији се нарочито истакао I батаљ. I бригаде.⁷

Родић

БР. 7

НАРЕЂЕЊЕ ШТАБА ПРВЕ ПРОЛЕТЕРСКЕ БРИГАДЕ ОД 1 ФЕБРУАРА 1943 ГОД. ШТАБОВИМА БАТАЉОНА И КОМАНДАМА ЈЕДИНИЦА ЗА ПОКРЕТ НА ПРОСТОРИЈУ МЕЛИНЕ—БОЈТОЧИЋИ—ДОБРЕТИЋИ¹

Ш Т А В
ПРВЕ ПРОЛЕТВРИГАДЕ
I ПРОЛЕТЕРСКЕ ДИВИЗИЈЕ НОВ
ЈУГОСЛАВИЈЕ

Бр. — 150

1 фебр. 1943 г.

ШТАБОВИМА БАТАЉОНА И КОМАНДАМА ЈЕДИНИЦА

1.— 2 фебруара 1943 г. у 5 сати ујутру јединице ове Бригаде извршиће покрет са садање просторије на просторију: с. Мелине — с. Бојточићи — с. Добретићи и др. (на левој обали р. Угар).

2.— Јединице ће извршити покрет најповољнијим правцима, распитујући се о томе код мештана и узимајући по-

⁵ Народни херој Славко Родић, умро 1949 год. у Београду, као генерал-потпуковник ЈНА.

⁶ Сљедећи текст је дописан руком.

⁷ Прве крајишке НОУ бригаде

¹ Оригинал, писан на машини, латиницом, налази се у архиви Војноисториског института под рег. бр. 17/1, к. 709.

требне водиче. Изгледа да је најповољнији пут уз Демичку реку преко Имљана.

3.— Распоред јединица на новој просторији је следећи:

I батаљон у с. Мелине

Интендантура и Топовско одељење у с. Кричићи

IV батаљон у с. Јејићи — с. Мијатовићи

II батаљон у с. Добретићи — с. Бојточићи

III батаљон у с. Вуковићи

Штаб бригаде са Пионирским водом у с. Мелине.

4.— По преласку на леву обалу Угра све јединице обезбедиће се у правцу непријатељских упоришта (Травник, Турбе, комуникација Турбе—Јајце). Према непријатељу извиђати и развити обавештајну службу. Настојати да се прикупе подаци о непријатељу на правцу Травник—Јајце и Травник—Доњи Вакуф, као и обавештење о најпогоднијим местима прелаза тих комуникација ка територији јужно од линије Доњи Вакуф—Травник.

5.— У току дана 1 фебруара батаљони ће послати потребан број људства за пријем хране и муниције из интендантуре уколико то већ нису учинили. У интендантури има муниције за тешки бацач.

6.— Овим наређењем се досадањи пратећи водови претварају у пратеће чете. Штабови батаљона поставиће команде ових чета.

7.— Такође се досадање Топовско одељење претвара у Противколску чету. За командира Противколске чете поставља се друг Марић Љубомир.² За политичког комесара друг Петричевић Миливоје. За водника I вода друг Вешовић Миомир.³ За водника другог вода друг Јанковић Рако. Политички делегати водова одредиће се накнадно.

8.— Штаб II батаљона послаће, по пријему овог наређења, осам бсраца Противколској чети у с. Шипраге.

Штаб II батаљона предаће Штабу VI батаљона један лаки бацач са одговарајућим бројем мина. То ће извршити у току сутрашњег дана по доласку на горе наведену просторију.

² Погинуо почетком октобра 1947 год. у саобраћајној несрећи на друму Београд—Железник, као мајор народне милиције.

³ Погинуо несрећним случајем 1943 год. у Семберији.

9.— VI батаљон извршиће покрет 1 фебруара за с. Витовље са задатком директне заштите Дивизиске болнице.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОВОДА НАРОДУ!
ЗА ШТАБ ПРВЕ ПРОЛЕТВРИГАДЕ:

(М.П.)

Политком
Плави⁴

Командант
Д. Лекић⁵

БР. 8

ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА ДРУГОГ БАТАЉОНА ОД 1 ФЕБРУАРА 1943 ГОД. ШТАВУ ТРЕЋЕ КРАЈИШКЕ НОУ БРИГАДЕ О НАПАДУ НА ТЕСЛИЋ И БРОЈНОМ СТАЊУ ЉУДСТВА И НАОРУЖАЊА¹

Петнаестодневни извјештај

ШТАБ
II БАТАЉОНА III КРАЈИШ.
НАР. ОСЛ. ПАРТ. УДАР. БРИГАДЕ

Бр. сл.
Дне 1-II-1943 г.

ШТАБУ III БРИГАДЕ

Положај

15 и 16-I. Наш батаљон нападао је на Теслић.² Том приликом заробили смо 80 домобрана и 2 официра, 60 пушака, 8 п.м., 1 бацач и 4 стројнице. После тога имали смо задатак разбијање четника у Прибинићу и Чечави. Успјели смо добити 33 пушке.—

Наш батаљон располаже са људства	226
другарица	9
пушака	182
стројница	4
п.м.	24
т.м.	1
бацача	2

⁴ Мијалко Тодоровић-Плави

⁵ Данило Лекић

¹ Оригинал, писан оловком, ћирилицом, налази се у архиви Војноисториског института под рег. бр. 1/14, к. 711 А.

² Овом приликом Теслић није био ослобођен.

пиштоља	30
сигнал. пиштоља	3
коња бојних	8
коња товарних	19
коња јахаћих	3

са доста муниције.—

Ако је потребан детаљнији извјештај доставићемо.—

Ми се налазимо у селу Лозићи. Радни и Пратећи вод остао је у Шипрагама, до вечерас стићи ће у састав батаљона.

Војска поред одмарања је врло уморна. Напорно путовање.—

С. Ф. — С. Н.!

Ђуп³

Пећанац⁴

БР. 9

ОБАВЈЕШТЕЊЕ ШТАБА ПРВОГ БОСАНСКОГ НОУ КОРПУСА ОД 2 ФЕБРУАРА 1943 ГОД. ШТАБУ ПЕТЕ ДИВИЗИЈЕ О БОРБАМА ЈЕДИНИЦА ЧЕТВРТЕ ДИВИЗИЈЕ НА БЕНАКОВЦУ И БОСАНСКОЈ КРУПИ И О НАЧИНУ УНИШТАВАЊА ЗАПЛИЈЕЊЕНИХ НЕПРИЈАТЕЉСКИХ ТЕНКОВА¹

Ш Т А В
I БОСАНСКОГ Н. О. У. КОРПУСА

Оп. Бр. 76

2/II 1943 г.

— Положај —

ШТАБУ V ДИВИЗИЈЕ

1) Ваш извјештај Оп. бр. 53 од 1-II у 10,30 часова примили смо.²

2) Ми немамо на располагању нимало бензина те вам у том погледу не можемо ништа учинити. Ви треба да издате упутства борцима да у случају заробљавања тенкова исте уништавају на тај начин, што ће у мотор тенкова стављати ручне бомбе, које ће експлозијом разнети мотор.

³ Народни херој Милан Ђуп, погинуо 1944 год. као командант Седме крајишке НОУ бригаде.

⁴ Никола Пећанац

¹ Копија, писана на машини, латиницом, налази се у архиви Војноисториског института под рег. бр. 18/2, к. 407.

² Види док. бр. 6.

3) За вашу VII бригаду одобрили смо 10.000 метака. Ви одмах пошаљите караван за пренос те муниције.

4) Ми смо јавили да се пошаље воз за превоз кукуруза.

У погледу даске коју тражите да вам се доведе возом извјештавамо вас да у том погледу ствари стоје мало теже услјед потребе за даском за изградњу болница, а сем тога на том сектору су нагомилане избеглице којима се мора дати могућност склоништа макар изградњом колиба. Неовисно о томе и да би што лакше и брже дошли до даске, ви треба да пошаљете једног одговорног друга који ће на лицу мјеста пронаћи даску и организовати њен превоз за дивизију.

5) Ситуација на сектору IV дивизије сљедећа је:

Непријатељска колона³ која је 29 прошлог мјесеца продрла до Бенаковца опкољена је и жестоко нападана у току ноћи 30 и 31 јануара, али без крајње постигнутот циља, тј. разбијања и уништења те колоне. Непријатељ је са извјесних тачака протјеран, али није разбијен у отпору. Вјероватно су му нанесени велики губици у мртвим и рањеним. Једна група која се је одвојила од главнине опкољене колоне и пошла према Скуцаном Вакуфу, разбијена је и истој су нанесени већи губици.⁴ Непријатељ свакодневно врши јака бомбардовања наших положаја са око 25 до 30 авиона, од чега јединице нису имале никаквих жртава.

Непријатељ је заузео територију до Уне, тј. ушао у Бихаћ и Цазин, а око Крупе⁵ се воде борбе. Непријатељ покушава из Бихаћа да преко Грабежа и Радића продре у Крупу. На Грабежу је разбијен. Непријатељ се сада налази са извесним снагама непознате јачине на Грабежу. На Рипач и до Грабежа распоређена је VII дивизија, с њом има везу наша VIII бригада.⁶ VII дивизија нас извјештава да је јуче опколила једну немачку колону у Тихотини и разбила је, којом приликом је убила 80 Немаца, а има и заробљеника и плијена.⁷

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОВОДА НАРОДУ!

Полит. комесар,

Командант,

³ 737 пук 717 њемачке дивизије. Види Зборник том IV, књ. 9, док. бр. 244.

⁴ Односи се на комору 737 пука. Види док. бр. 179 и 180.

⁵ Бос. Крупа

⁶ Осма крајишка НОУ бригада

⁷ Јединице Седме НОУ дивизије водиле су борбу против СС дивизије „Принц Еуген”. Види док. бр. 179 и 180.

A B
1. 1. 1943.
- IZBORNAJ -

1/ Vaš izvještaj Op. br. 57 od 1-11 u 10,30 časova prišli smo.
2/ Mi nemamo na raspolaganju nikakve bombice te vam u tom pogledu na nikakav način ne možemo pomoći. Vi treba da inspekciju obavite da u slučaju zaplijenjenih tenkova iste unesavite na taj način, što će u motor tenkova stavljati ručne bombe, koje će eksplozijom razneti motor.

3/ Za vašu VII brigadu sakupili smo 10.000 metaka. Vi odmah pošaljite karavan za oružje te municije.

4/ Mi smo javili da se pošalje voz za prevoz kukuruza.
U pogledu daske koju trebate da vam se dovezu vozom izvršavamo vas, da u tom pogledu stvari stoje malo bolje uslijed potrebe za daskom za izgradnju bolnice, a već toga na tom sektoru su napravljene iskopice kojima se mora dati mogućnost skloništa makar izgrađenim koliba. Neovisno o tome i da bi ste lakše i brže došli do daske, vi treba da pošaljete jednog odgovornog drugu koji će na licu mjesta preneti dasku i organizovati njen prevoz za diviziju.

5/ Situacija na sektoru IV divizije sledeća je:
Neprijateljska kolona koja je 29 prošlog meseca prodrla do Banakove opkoljena je i izostala nasadna u toku noći 30 i 31 januara, ali bez kraja postignutog cilja, tj. razbijanja i uništenja te kolone. Neprijatelj je sa izvesnih tačaka pretjaran, ali nije razbijen u etapu. Vjerovatno su mu naneti veliki gubici u mrtvim i ranjenim. Jedna grupa koja se je odvojila od glavne opkoljene kolone i pšla prema Skucanac Vakufu, razbijena je i iste su naneti veći gubici. Neprijatelj svakodnevno vrši jaka bombardovanja naših položaja sa oko 25 do 30 aviona, od čega jedinice nisu imale nikakvih šteta.

Neprijatelj je zauzeo teritoriju do Une tj. ulaza u Bihać i Gazin, a oko Krupa se vode borbe. Neprijatelj pokušava iz Bihaća da preko Grabeša i Račića prođe u Krupu. Na Grabešu je razbijen. Neprijatelj se sada nalazi na izvesnim mjestima nepoznate jačine na Grabešu. Na Ripaš i na Grabešu raspoređena je VII divizija, a njen ima vezu naša VIII brigada. VII divizija nas izveštava da je juče opkolila jednu nemačku kolonu u Tihetini i razbila ju, kojom prilikom je ubila 80 Nemaca, a ima i zarobljenika i plena.

SMRT JAKŠIĆU - HLONODA KARDUŠU

Polit. kancelar,

Komandant,

ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА ПРВОГ БОСАНСКОГ НОУ КОРПУСА ОД 2 ФЕБРУАРА 1943 ГОД. ВРХОВНОМ ШТАБУ НОВ И ПО ЈУГОСЛАВИЈЕ О ФОРМИРАЊУ ОТСЈЕКА ЗА ВОЈНЕ ВЛАСТИ У ПОЗАДИНИ ПРИ ШТАБУ КОРПУСА¹

ШТАВ I БОС. Н. О. У. КОРПУСА
ОТСЈЕК ЗА ВОЈНЕ ВЛАСТИ

у позадини
Број 1/43
Дана 2 II 1943

ОТСЈЕКУ ВРХОВНОГ ШТАБА НОВ И ПОЈ
за војне власти у позадини

Извјештавам да је данашњим даном образован ОТСЈЕК за војне власти у позадини ПРИ ШТАБУ I БОС. Н. О. У. КОРПУСА.

Обавијестили смо команде подручја о томе и позвали да отсада са овим отсјеком одржавају редовне везе, примају упутства и наређења како је то предвиђено Наредбом Брх.[овног] команданта о образовању в.[ојних] в.[ласти] у позадини.

Услјед непријатељског моментаног успјеха² на нашој ослобођеној територији не функционише на свом подручју Бихаћка команда.

Од команди подручја затражили смо да нам пошаљу своје извјештаје и преглед како су организоване команде мјеста и сама команда подручја.

За шефа ОТСЈЕКА постављен је друг КОВАЧЕВИЋ СТОЛЕ, дос. помоћник команданта подгрмечког подручја, коме требате издати легитимацију.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОВОДА НАРОДУ!

Шеф отсјека
Столе³

ПС Молим за израду прописног печата!

¹ Оригинал, писан на машини, латиницом, налази се у архиви Војноисториског института под рег. бр. 8/5, к. 407.

² Односи се на борбе за вријеме Четврте непријатељске офанзиве.

³ Столе Ковачевић

ОБАВЈЕШТЕЊЕ ШТАБА ПРВОГ БОСАНСКОГ НОУ КОРПУСА ОД 2 ФЕБРУАРА 1943 ГОД. КОМАНДАМА МЈЕСТА И ПОДРУЧЈА О ОБРАЗОВАЊУ ОТСЈЕКА ЗА ВОЈНЕ ВЛАСТИ У ПОЗАДИНИ И ОРГАНИЗАЦИЈИ РАДНИХ ЧЕТА¹

Хитно

Повјерљиво

ОТСЈЕК ШТАБА I БОСАНСКОГ Н. О. У. КОРПУСА
ЗА ВОЈНЕ ВЛАСТИ У ПОЗАДИНИ

Број 2/43

Дана 2 фебруара 1943

СВИМ КОМАНДАМА МЈЕСТА И ПОДРУЧЈА

Данашњим даном обавијештени сте од Штаба I Бос. корпуса о образовању Отсјека за војне власти у позадини при Штабу Корпуса.

У истој наредби је одређено да отсада имате саобраћати са овим отсјеком.

Већ за мјесец **јануар** о. г. команде мјеста и подручја требају послати свој мјесечни односно полумјесечни политички извјештај.

У односном дијелу пол. извјештаја о дјелатности команди мјеста и подручја требају команде извијестити шта су све учиниле:

а) по питању избјеглица ако је то питање на њиховом подручју настало посљедњом акцијом непријатеља,

б) по питању добровољног одзива омладине и осталог становништва на позив у Народно-ослободилачку војску, колико су и шта учиниле команде да одзив буде што већи.

По овом питању команде ће моћи много учинити користећи момент непријатељске офанзиве када ће много омладине и осталог становништва да се пријављује под оружје да брани свој крај. Наше дивизије, бригаде и остале јединице развиће са другим антифашистичким организацијама највећу кампању за добровољце у НОВ и команде су дужне да са своје стране учине све што могу и не требају се при томе држати формалних наређења која су предвиђена за нормалније вријеме (спискови А, Б, Ц позива² и

¹ Копија, писана на машини, латиницом, налази се у архиви Војноисториског института под рег. бр. 9/5, к. 407.

² Спискови за мобилизацију људства према годинама старости

слично). Треба одмах састављати спискове добровољаца и имати преглед гдје је који добровољац распоређен односно гдје је већ уврштен.

Састављању спискова авијатичара или техничких радника авијације треба одмах приступити како је то наређено од Отсјека Врховног штаба, тј. у постављеном року, јер развој догађаја нам може наметнути мобилизацију таквог људства у најскорије вријеме.

Непријатељска офанзива ставила је пред наше команде подручја и мјеста много теже задаће и то сљедеће:

1) организовање радних чета које требају рушити комуникације не само како је то раније рађено већ у већим, ширим, размјерама;

2) организовање евакуације, организовање сакривања жита, тј. упутити сваког да то чини, али тежиште пренијети на евакуацију жита у магацине који су дубоко у шуми и добро осигурани;

3) изградњу станова, бајти, за избјеглице — особито у подрмечком подручју;

4) повећање будности над харангерском активношћу петоколониша;

5) сузбијање пљачке.

Свим овим задаћама треба приступити свом преданошћу, озбиљношћу, тачношћу и у најбољој, најтјешњој, сарадњи са народно-ослободилачким властима, које не смију бити заобиђене, већ у пуној мјери ангажоване.

По свим овим задаћама команде ће извијестити овај отсјек шта је све урађено и шта све треба још урадити.

Помоћници команданата мјеста и инструктори требају партизанске страже у пуној мјери спремити да буду носиоци ведрога духа у позадини, јер народ у наше партизанске страже гледа као на праве органе народне војне власти у позадини, те страже сада по свим пословима долазе са народом у свакодневни додир.

Још једном наглашавамо да команде мјеста и партизанске страже, односно њихове постаје, морају бити повезане са оперативним јединицама на свом рејону и пружити им помоћ коју буду од њих јединице тражиле.

Пријем овог писма и наредбе Штаба Корпуса о образовању овог отсјека потврдити!

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОБОДА НАРОДУ!

Шеф отсјека,
Столе³

³ Столе Ковачевић

**НАРЕЂЕЊЕ ШТАБА ПРВЕ ПРОЛЕТЕРСКЕ ДИВИЗИЈЕ
ОД 2 ФЕВРУАРА 1943 ГОД. ШТАВУ ПРВЕ БРИГАДЕ ДА
УПУТИ ИЗВЈЕСТАН БРОЈ НОВИХ БОРАЦА И ПУШКО-
МИТРАЉЕЗА ЗА ФОРМИРАЊЕ ПРЊАВОРСКОГ И ТЕ-
СЛИЋКОГ БАТАЉОНА¹**

Б. 100²

2-II-18ч.

101.³ Б.

1.— Ми се налазимо у с. Добретићи (попова кућа код цркве).

2.— До 14 ч. Миладин⁴ није још био примио све пушко-митраљезе, који су предвиђени за накнадно наоружање мештанских батаљона.⁵

3.— Изгледа да су ваши батаљони прошли преко Угра, пре него што су одговорни другови узели предвиђене борце за формирање мештанских батаљона.

У смислу заједничког споразума:

а) Упутите ка Миладину извештај о део бораца мештана, тако да мештанске јединице не остану сувише ослабљене. Но, имајте у виду да од тих бораца остане један део и по вашим батаљонима.

б) Са тим борцима упутите Миладину и предвиђени број п. митраљеза.

ц) Приложено писмо са истим борцима упутите Миладину.

д) Очекујемо извештај од Б. 103.⁶ Могуће је да тај извештај пошаљу на Витовље, — ради тога јавите вашем VI батаљону да њихове курире упућују овамо.

Ваш даљи покрет са ове просторије неће бити пре сутра поподне.

С. Ф. — С. Н.!

Комдив.

Коча

¹ Оригинал, писан мастилом, ћирилицом, налази се у архиви Војноисториског института под рег. бр. 20/1, к. 705.

² Штаб Прве пролетерске дивизије

³ Прва пролетерска бригада

⁴ За успјешније обављање операција на територији Централне Босне штаб Прве пролетерске дивизије ставио је Четврти крајишки НОП одред и Трећи батаљон Прве пролетерске бригаде под команду Миладина Ивановића.

⁵ Односи се на формирање Првог и Другог батаљона Четвртог крајишког НОП одреда.

⁶ Трећа крајишка НОУ бригада

ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА ТРЕЋЕ НОУ ДИВИЗИЈЕ ОД 2 ФЕБРУАРА 1943 ГОД. ВРХОВНОМ ШТАБУ НОВ И ПО ЈУГОСЛАВИЈЕ О БОРБАМА КОД ГОРЊЕГ ВАКУФА, РАСПОРЕДУ ДИВИЗИЈЕ И КОНЦЕНТРАЦИЈИ НЕПРИЈАТЕЉА У ДОЊЕМ ВАКУФУ, БУГОЈНУ И ЈАЈЦУ¹

ШТАБ III ДИВИЗ.

2/II-943 г.

ВРХ.[ОВНОМ] ШТАБУ

Ми смо данас са једном бригадом² на простору Шћита; са једном³ Г. Вакуф—Макљен. Херцеговачка⁴ није још приспела. Талијани и четници нису још концентрисали снаге у Прозору, али се о томе прича. Имамо намеру да затворимо долину р. Раме, а у садејству с I дивиз. кад дође да ликвидирамо Прозор.⁵

Јавите нам где се она данас налази?⁶

Снаге у Бугојну и Д. Вакуфу су нешто појачане из Курпеса и Јајца. Траже још појачања.

Далматинска⁷ јуче је одбила напад из Бугојна с циљем да поврате Г. Вакуф уз губитке од 60 усташа. У борбама нарочито се истакао III далм. батаљон. Такође наше јединице⁸ у борбама око Јајца и на прузи Турбе—Д. Вакуф заробиле су 80 домобрана и 2 офиц. Заплениле су 80 пушака, 10.000 мет., 10 пушкомитр. и други матер., порушиле пругу Турбе—Д. Вакуф. Непријатељски губици су 20 мртвих и више рањених.⁹

Перо¹⁰

¹ Оригинал, писан руком, ћирилицом, налази се у архиви Војноисториског института под рег. бр. 4/1, к. 752. Извјештај је упућен радиограмом.

² Пета црногорска НОУ бригада

³ Прва далматинска НОУ бригада

⁴ Десета херцеговачка НОУ бригада

⁵ Напад на Прозор извршен је 15 фебруара. Опширније о томе види док. бр. 91, 92, 100, 221, 233, 339, 342, 347 и 363.

⁶ Прва дивизија налазила се у Централној Восни.

⁷ Прва далматинска НОУ бригада

⁸ Ворбу су водиле јединице Десете херцеговачке НОУ бригаде.

⁹ Види док. бр. 311 и 331.

¹⁰ Перо Ђетковић

ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА ТРЕЋЕ НОУ ДИВИЗИЈЕ ОД ФЕ-
БРУАРА 1943 ГОД. ШТАБУ ДРУГЕ ПРОЛЕТЕРСКЕ ДИ-
ВИЗИЈЕ О БОРВАМА ПРОТИВ УСТАША¹

ТРЕЋА ДИВИЗИЈА

Јуче смо непријатеља разбили у јачини од осам сто-
тина усташа са великим губицима по њих.² У борбама иста-
као се командант Трећег батаљона Далматинске бригаде³
Петар Радевић. Данас Тито се налази на простору Палоч—
Макљен, Сава⁴ Бојска—Ждримци, Шегрт⁵ Јагодићи—Бојска.

Јучерању депешу слабо смо дешифровали.

У Прозору има 600 Италијана утврђених.

Концентрације четника нема.

Имамо много рањеника и болесника. Мислимо их пре-
бацити у Ливно.

Перо⁶

¹ Оригинал, писан руком, ћирилицом, налази се у архиви
Војноисториског института под рег. бр. 16/17, к. 14 А. Вјероватно је
извјештај упућен Другој пролетерској дивизији радиограмом 2 фе-
бруара 1943 год. што се види по догађајима који се спомињу у до-
кументу бр. 13.

² Види док. бр. 13, 15 и 314.

³ Прва далматинска НОУ бригада

⁴ Народни херој Сава Ковачевић, командант Пете црногорске
НОУ бригаде, погинуо 13 јуна 1943 год. на Сутјесци као командант
Треће НОУ дивизије.

⁵ Владо Шегрт, командант Десете херцеговачке НОУ бригаде

⁶ Перо Ђегковић

БР. 15

ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА ТРЕЋЕ НОУ ДИВИЗИЈЕ ОД 2 ФЕБРУАРА 1943 ГОД. ВРХОВНОМ ШТАВУ НОВ И ПО ЈУГОСЛАВИЈЕ О НАПАДУ УСТАША СА ПРАВЦА БУГОЈНА¹

III ДИВИЗИЈА

2/II

Поново усташе нападају из Бугојна. Црногорска² и Далматинска³ воде жестоке борбе. То ће нас омести да данас пређемо на одређену територију.⁴

Прва дивизија⁵ треба да се јави одмах.

БР. 16

ОВАВЈЕШТЕЊЕ ШТАБА ПРВОГ ВОСАНСКОГ НОУ КОРПУСА ОД 3 ФЕБРУАРА 1943 ГОД. ШТАВУ СЕДМЕ НОУ ДИВИЗИЈЕ О СИТУАЦИЈИ КОД САНСКОГ МОСТА И КЉУЧА И ПОТРЕВИ ЗАУЗИМАЊА СЕЛА РИПЧА¹

ШТАВУ VII Н. О. У. ДИВИЗИЈЕ ХРВАТСКЕ

Примили смо ваш извештај² од 3-II.

2 овог месеца водиле су се борбе са опкољеном колоном у Бенаковцу. Том приликом убијено је 150 непријатељских војника.³ Непријатељ покушава из Љубије и Санског Моста да се споји са том колоном. Сви његови покушаји су до сада одбијени.

На сектору V дивизије код Кључа наше снаге успешно одбијају непријатеља који покушава да продре у Кључ и на Бравско. У свим тим борбама непријатељ трпи велике губитке.⁴

¹ Оригинал, писан руком, ћирилицом, налази се у архиви Војноисториског института под рег. бр. 13/17, к. 14 А. Извештај је упућено радиограмом Врховном штабу НОВ и ПО Југославије.

² Пета црногорска НОУ бригада

³ Прва далматинска НОУ бригада

⁴ Трећа НОУ дивизија требало је да се пребаци на сектор Прозора.

⁵ Прва пролетерска дивизија

¹ Оригинал, писан на машини, латиницом, налази се у архиви Војноисториског института под рег. бр. 19/2, к. 407. Обавјештење је упућено радиограмом.

² Вјероватно се односи на док. бр. 19.

³ Напад је вршен на један батаљон 737 пука 717 њемачке дивизије. Види док. бр. 4 и 185.

⁴ На овом правцу нападао је 749 пук 717 њемачке дивизије. Види док. бр. 180, 183 и 185.

Послали смо појачање Банијском одреду и VIII крајишкој бригади са задатком да спрече непријатељско надирање преко Радића и да нападну непријатеља. Ви би свакако требали да опет загосподарите са Рипачем, јер то је положај који се може са малим снагама бранити. Предузмите преко свих позадинских власти рушење свих комуникација, а готово цесте за Бос. Петровац. Добро би било да извештавате преко Петровца нашу V дивизију на Бравском о свим догађајима на вашем сектору. Других промена на нашем сектору нема.

Извештавајте нас редовно о свим догађајима.

Коста⁵ [и] Осман⁶

ШТАБ I БОС. КОРПУСА

ОП. БР. 78

3-II-1943

у—ч.

10.10

Предао

Туго⁷

Примио

Рада

БР. 17

**НАРЕЂЕЊЕ ШТАБА ПРВЕ ПРОЛЕТЕРСКЕ ДИВИЗИЈЕ
ОД 3 ФЕБРУАРА 1943 ГОД. ШТАБОВИМА БРИГАДА ЗА
ПОКРЕТ НА ПРОСТОРИЈУ ТУРВЕ—ЈАЈЦЕ¹**

Ш Т А Б
I ПРОЛЕТЕРСКЕ УДАРНЕ ДИВИЗИЈЕ
ЈУГОСЛАВИЈЕ
Бр. 3-I-11.30²

ШТАБОВИМА БРИГАДА

Све јединице ове дивизије у току дана и ноћи извршиће покрет до на просторију јужно и око комуникације Турбе—Јајце, и то:

⁵ Коста Нађ

⁶ Осман Карабеговић

⁷ Редакција није могла установити презимена ових радиотелеграфиста.

¹ Оригинал, писан на машини, латиницом, налази се у архиви Војноисториског института под рег. бр. 2/1, к. 705.

² Погрешно откуцано 3-I-11.30, а треба 3-II-11.30, што се види из догађаја који се спомињу у документу.

I бригада³ на просторији села Градина—Рамићи—Селић.
III бригада⁴ на просторији Ћосић—Крчевина.

Брдски топ, хируршка екипа и део болничке чете кретаће се са I бригадом и сместити на просторију означену за ту бригаду.

Овај Штаб и дивизиска интендантура кретаће се са I бригадом и сместити се на просторију те бригаде у заселак Тенићи.

Све јединице ће отпочети покрет одмах по пријему овог наређења.

(Потребио наређење за одељење брдског топа издаће Штаб I бригаде и то одељење засада задржати у свом саставу. Референт санитета⁵ упутиће хируршку екипу и део болничке чете са санитетом I бригаде, с којим ће се ти делови кретати до даљег наређења).

По доласку, на означеном простору јединице ће се одмарати, с тим што ће штабови поставити потребна обезбеђења према непријатељу (Турбе—Јајце, упоришта — железничке и жанд. станице) на комуникацији Турбе—Доњи Вакуф. Детаљнијих података о непријатељу и местима његових посада немамо. Према ранијим и непотпуним подацима: у Турбе се налази немачка и хрватска војска, на комуникацији Турбе—Доњи Вакуф непријатељ је имао мање посаде по железничким станицама (Голеш, Комар, Оборци).

Све јединице настојаће да прикупе што потпуније податке о непријатељу и о најпогоднијим прелазима комуникација Д. Вакуф—Турбе.

Са означене просторије на коју ће се јединице поставити у току овог дана и ноћи, даљи покрет ка југу извршиће се у току сутрашњег дана, тако да се комуникација Д. Вакуф—Турбе пређе било у току дана (ако је време магловито) или у току ноћи 4/5. о.м. (ако би дневни покрет био отежан).

Прелаз те комуникације извршио би се у два правца и то: I бригада западно од Комара до просторије Видричка—Скакавци, а III бригада источно од Комара до просторије Голеш—Пећине.

По доласку на просторију око комуникације Турбе—Јајце штабови бригада ступиће у везу са нама (заселак Тенићи), известити нас о распореду јединица, о подацима о непријатељу и изабраним местима прелаза. Према подацима које ће прикупити на том терену штабови бригада

³ Прва пролетерска бригада

⁴ Трећа крајишка НОУ бригада

⁵ Јулка Мештеровић

[донеће] коначну одлуку, где ће и којим правцем извршити прелаз комуникације Д. Вакуф—Турбе.

Имати у виду да је комуникација (пруга и колски пут) Д. Вакуф—Турбе радила и била употребна. Није нам познато да ли је и уколико ова комуникација онеспособљена акцијом и пролазом јединица III дивизије.

Уколико би се у току покрета десили нови моменти или борба онда све детаље овог наређења (у погледу времена и места) не сматрати нужно обавезним.

Дуж комуникације Д. Вакуф—Турбе и поред њих самих налазе се реке (сем на малом простору код Комара) те су прелази ограничени на мостове.

Пошто је терен испресецан и слабо пролазан, а становништво непроверено, то да све јединице узму довољан број путовођа које међусобно контролисати.

По прелазу комуникације Турбе—Д. Вакуф штабови бригада успоставиће са нама везу у правцу с. Скакавци.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОБОДА НАРОДУ!

полкомдив⁶

Фића⁹

наштадив⁷

Васа

комдив⁸

Коча

П.С. Уколико најудаљеније јединице I бригаде не би могле стићи на означену просторију и имати најпотребнији одмор, онда их задржати северно од комуникације Турбе—Јајце (око Гостиља), у том случају те јединице би морале раније отпочети сутрашњи покрет.

(М.П.)

⁶ Политички комесар дивизије

⁷ Начелник штаба дивизије

⁸ Командант дивизије

⁹ Народни херој Филип Кљајић, погинуо 5 јула 1943 год. у Зворнику као политички комесар Прве пролетерске дивизије.

**ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА ПЕТЕ ДИВИЗИЈЕ ОД 3 ФЕБРУАРА
1943 ГОД. ШТАБУ ПРВОГ БОСАНСКОГ НОУ КОРПУСА
О НАПАДУ НА РАМИЋЕ И ЗАХТЈЕВ ДА СЕ ТРЕЋИ БА-
ТАЉОН ПРВЕ КРАЈИШКЕ НОУ ВРИГАДЕ УПУТИ НА
КЉУЧКИ СЕКТОР¹**

Ш Т А Б
У Н. О. УДАРНЕ ДИВИЗИЈЕ
I БОС. КОРПУСА
Оп. Бр 56
Дне 3-II-1943 год.
У 4 ч. послје подне

ШТАБУ I БОСАНСКОГ КОРПУСА Н. О. В.

Ноћас смо извршили понован напад на непријатеља у Рамићима.² Напад није у потпуности успио због тога што је непријатељ осјетио за напад и са свим снагама запосјео ровове и освјетљавао терен. И поред тога борба се је развила у којој је било жртава и код непријатеља и код нас. Заробљено је свега троје говеда од непријатеља.

На другим секторима није било промјена.

Од јутрос непријатељ туче наше положаје са артиљеријом. Хаубицама туче и Бравско.

И овај пут вам подвлачимо да наши борци немају зграда у које би се могли по ноћи смјестити на одмарање. С друге стране немамо довољно снага које би могле на смјену држати положаје. На оваквом времену борци неће моћи издржати да држе чврсто положаје како би то под повољнијим условима чинили.

Да би овакво стање поправили, ми смо од вас тражили да наредите команди подручја у Дрвару да пребаци неколико кубика даске са возом до Бравског, међутим, ви нисте подузели енергичније мјере да нам се у овом погледу изађе у сусрет, него у посљедњем допису наводите да су даске потребне за избјеглице. Ми сматрамо да су оне сад најпотребније за наше другове који се смрзавају на положају бранећи наш народ, наше болнице, магацине и друго.³

¹ Оригинал. писан на машини, латиницом, налази се у архиви Војноисториског института под рег. бр. 6/7, к. 781.

² Напад је извршен на јединице 749 пука 717 њемачке дивизије. Види док. бр. 183.

³ Види док. бр. 9.

Неколико смо пута тражили III батаљон I крај. бригаде да се поврати на кључки сектор, да би по његовом повратку могли омогућити одмор снагама I крај. бригаде, и да би могли са јачом ударном групом нападати непријатеља у позадини. III батаљон I крај. бригаде састављен је од бораца већином петровачког краја који ће се најбоље борити на правцу Петровца.

Превоз рањеника и снабдијевање јединица тражи већи број превозних средстава, што Бравско и околна села не могу задовољити. Наше рањенике према посљедњим путама треба слати за Срнетицу. Кола пругом теже иду. Стога би било потребно да се овој Дивизији стави на располагање једна локомотива са два вагона, која би саобраћала Бравско—Срнетица и по потреби Дрвар.

Тражили смо од Команде подручја у Дрвару да нам пошаљу новомобилисаног људства за попуњу наших бригада а нарочито Прве бригаде у којој би требали формирати и IV батаљон. Не знамо да ли ће Команда подручја Дрвар моћи удовољити потребама наше Дивизије у погледу попуње јединица, јер смо сазнали да мобилисано људство са петровачког и дрварског сектора одлази према Грахову.

Уз борбени поздрав

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОБОДА НАРОДУ!

(М.П.)

Пол. комесар
Илија Дошен

Командант
С. Родић⁴

П.С.⁵

Не знамо ништа за чету⁶ која је отишла за Прњавор, уколико се повратила, требало би је упутити у IV бригаду.⁷ С.Р.

⁴ Славко Родић

⁵ Текст под П. С. дописан мастилом, ћирилицом.

⁶ Односи се вјероватно на чету из Четврте крајишке НОУ бригаде која је обезбјеђивала пребацивање једног дијела бораца и руководиоца на терен Централне Босне.

⁷ Четврта крајишка НОУ бригада

**ОБАВЈЕШТЕЊЕ ОФИЦИРА ЗА ВЕЗУ ВРХОВНОГ ШТАБА
НОВ И ПО ЈУГОСЛАВИЈЕ ОД 3 ФЕБРУАРА 1943 ГОД.
ШТАБУ ПРВОГ БОСАНСКОГ НОУ КОРПУСА О СИТУ-
АЦИЈИ НА СЕКТОРУ СЕДМЕ ДИВИЗИЈЕ¹**

ШТАБУ I БОС. КОРПУСА

Командант VII хрватске дивизије друг Јакшић² извјештава, да их је непријатељ³ током 2 фебруара, напао са врло јаким снагама из правца Бихаћ—Рипач, Бихаћ—Тихотиње⁴—Хргар и Велики Радић—Велебит.⁵

Послије упорних борби непријатељ је успио да овлада нашим положајима, били су присиљени да главнином снага отступе преко Грмеча и избили су на линију Тарковац—Липа—Теочак.

Јавите шта има ново код Вас?

Ми ћемо Вас обавештавати и даље.

С. Ф. — С. Н!

Пава Пекић⁶

3/II — 1943
у 8 часова (Примили у Петровцу)
9.10 часова

¹ Оригинал, писан руком, ћирилицом, налази се у архиви Војноисториског института под рег. бр. 19 а/2, к. 407. Обавјештење је упућено радиогорамом.

² Павле Јакшић

³ Односи се на јединице СС дивизије „Принц Еуген“. Види док. бр. 185.

⁴ Тихотина

⁵ Види док. бр. 16.

⁶ Павле Пекић, официр за везу Врховног штаба НОВ и ПО Југославије

БР. 20

**ОБАВЈЕШТЕЊЕ ОФИЦИРА ЗА ВЕЗУ ВРХОВНОГ ШТАБА
НОВ И ПО ЈУГОСЛАВИЈЕ ОД 3 ФЕБРУАРА 1943 ГОД.
ШТАБУ ПРВОГ ВОСАНСКОГ ПОУ КОРПУСА О ПРО-
ТИВНАПАДУ СЕДМЕ НОУ ДИВИЗИЈЕ ПРЕМА БИХАЋУ¹**

ШТАБУ I БОС. КОРПУСА

У вези непријатељског продора на Рипачком Кланцу, Врховни штаб издао је наређење VII хрватској дивизији да ступи у противнапад, да посједне старе положаје и одбије непријатеља према Бихаћу.

О овом се обавјештавате ради знања.

Пекић²

3/II — 1943

У 16 часова

Примио: Гидо

Предала: Рада³

БР. 21

**НАРЕЂЕЊЕ ШТАБА ПРВЕ ПРОЛЕТЕРСКЕ БРИГАДЕ ОД
3 ФЕБРУАРА 1943 ГОД. ШТАБОВИМА БАТАЉОНА И
КОМАНДАМА ЈЕДИНИЦА ЗА ИЗВРШЕЊЕ ПОКРЕТА НА
ПРОСТОРИЈУ ГОСТИЉ, СЕЛИЋИ И ГРАДИНА¹**

Ш Т А В

ПРВЕ ПРОЛЕТЕРСКЕ БРИГАДЕ
I ПРОЛЕТЕРСКЕ ДИВИЗИЈЕ НОВ
ЈУГОСЛАВИЈЕ

Бр. — Службено

3 фебр. 1943

ШТАБОВИМА БАТАЉОНА И КОМАНДАМА ЈЕДИНИЦА

1.— Одмах по пријему овог наређења све јединице ове Бригаде извршиће покрет на нову просторију правцем с.

¹ Оригинал, писан руком, ћирилицом, налази се у архиви Војноисториског института под рег. бр. 10/1, к. 407. Обавјештење је упућено радиограмом.

² Павле Пекић.

³ Редакција није могла да установи имена ових радиотелеграфиста.

¹ Копија, писана на машини, латиницом, налази се у архиви Војноисториског института под рег. бр. 18/1, к. 709.

Витовље — с. Гостиљ — с. Селићи (јужно од комуникације Турбе—Јајце) — с. Градина. На просторији Селићи—Градина Бригада ће се задржати кратко време ради неопходног одмора да се у току сутрашњег дана настави марш преко комуникације Д. Вакуф—Турбе, тако да се та комуникација пређе у току дана (ако је време магловито) или у току ноћи 4 на 5 ов. месеца (ако би дневни покрет био отежан). Прелаз те комуникације наша Бригада извршиће западно од Комара до просторије Видричка—Скакавци.

2.— III Бригада² у току овог дана и ноћи сместиће се на просторији Ђосићи—Крчевине. У току сутрашњег дана или ноћи (што ће зависити од времена) III Бригада ће прећи комуникацију Турбе—Д. Вакуф источно од Комара до просторије Голеш—Пећине.

3.— Распоред јединица наше Бригаде је следећи:

VI батаљон у с. Градина са задатком обезбеђивања од комуникације Турбе—Д. Вакуф.

II батаљон у с. Селићи (заселак Рамићи) и у кућама јужно од Скробина Брда.

Заселак Тенићи оставити слободан. У њему ће се сместити другови Фића³ и Коча.⁴

I батаљон у с. Селићи (заселак Готићи и Горуни) са задатком обезбеђења од комуникације Јајце—Турбе.

IV батаљон, Интендантура и Противколска чета у с. Гостиљ. Одмах по доласку у с. Гостиљ IV батаљон ће упутити везу у с. Селићи, заселак Горуни. Треба водити рачуна о томе да IV батаљон, Интендантура и Противколска чета морају имати покрет сутра 4 фебр. раније од осталих јединица како би на време приспели да ступе у формацију бригадне колоне. Према томе ове јединице морају настојати да њихов неопходни одмор буде изведен што ближе главнини Бригаде (по могућству село Селићи).

Уколико се код неке од наших јединица (или у њиховој близини) налази брдски топ издати му наређење да пође са том јединицом задржавајући га на читавом путу у свом саставу.

4.— Штаб Бригаде налазиће се у с. Селићи (заселак Горуни).

5.— По доласку на означену просторију јединице ће поставити обезбеђења према непријатељу: Турбе—Јајце, упоришта (железничке и жандармериске станице) на комуни-

² Трећа крајишка НОУ бригада

³ Филип Кљајић

⁴ Коча Поповић

кацији Турбе—Д. Вакуф. Према ранијим и непотпуним подацима у Турбету се налази немачка и хрватска војска, на комуникацији Турбе—Д. Вакуф непријатељ има мање посаде по железничким станицама (Голеш, Комар, Оборци).

Све јединице настојаће да покупе што потпуније податке о непријатељу и најпогоднијим прелазима комуникација Д. Вакуф—Турбе.

6.— За данашњи покрет VI батаљон ће сачекати долазак II и I батаљона.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОВОДА НАРОДУ!

ЗА ШТАБ ПРВЕ ПРОЛЕТБРИГАДЕ

Политком

Командант

БР. 22

ПЕТНАЕСТОДНЕВНИ ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА ТРЕЋЕГ БАТАЉОНА ТРЕЋЕ КРАЈИШКЕ НОУ БРИГАДЕ О ИЗВЕДЕНИМ АКЦИЈАМА НА ТЕРИТОРИЈИ ЦЕНТРАЛНЕ БОСНЕ У ВРЕМЕНУ ОД 15 ДО 31 ЈАНУАРА 1943 ГОДИНЕ¹

ШТАБ
III БАТ. III БРИГАДЕ
3 фебруара 1943 год.
у 10,20 час.

ШТАБУ III БРИГАДЕ I ДИВИЗИЈЕ

Положај

Достављамо вам петнаестодневни извјештај о војним акцијама у времену од 15 до 31 јануара ове године.

Ноћу између 14/15 јануара ове године у вези наређења Штаба бригаде, наш батаљон напао је непријатељски гарнизон Теслић, између комуникације Прибинић—Теслић и Блатнице—Теслић, осигуравајући се са једним дијелом својих снага од планине Борја. Напад је извршен са закашњењем од једног часа и задатак није извршен и поново је вршен напад ноћу између 15/16 јануара истим правцем.

У оба напада батаљон није извршио задатак по предвиђеном плану, и поред највећих настојања штаба батаљона, команда чета и свих бораца Првога² батаљона, услјед тога

¹ Оригинал, писан на машини, ћирилицом, налази се у архиви Бојноисториског института под рег. бр. 2/15, к. 711а.

² Вјероватно погрешно написано Првог а треба Трећег.

што је непријатељ имао низ утврђених и забарикадираних кућа које је упорно бранио. У оба напада батаљон се повлачио на полазне положаје.³

16 и 17 јануара батаљон се одмарао у с. Густом Теслићу и ноћу, између 17/18 једна чета нашега батаљона у заједници са осталим снагама наше Дивизије вршила је поново напад на непријатељски гарнизон Теслић, док је друга била у резерви друге групе нападача а једна је била, тј. Трећа, на осигурању и заштити хируршке екипе и бригадног превијалишта. Пошто акција ни овога пута није успјела батаљон је у вези наредбе Штаба бригаде запосјео положај у с. Ранковићи и Грачаница.

18 и 19 јануара батаљон је држао исти положај са потребним осигурањем.

20 јануара око 12 часова непријатељ (Њемци и усташе) у јачини од 160 војника напао је положај наше I-ве чете и за вријеме од једнога часа борбе непријатељ је повраћен на полазне положаје.⁴

21-I-43 непријатељ је надирао са истим правцем и кроз кратко вријеме одбачен на полазни положај уз велике губитке по њега.

22-I-43 батаљон је држао исти положај, помјеравајући се у лијево и држећи положај изнад с. Осивице. Непријатељ није надирао.

23-I-43 батаљон је држао исти положај. Једна чета овог батаљона кренула је зором раном у с. Чечаву по наредби Штаба бригаде у циљу разгоњења четничких банди и добивања потребних података.

Истог дана непријатељ (Њемци) у јачини 500—600 војника у три колоне напао је на наше положаје са правца између Укрињице и Жарковине преко Мечића—Брда. Борба је почела у 13,30 часова и вођена до 19 часова. Непријатељ је повраћен на полазне положаје, с тим што је под заштитом мрака и артиљериске ватре успио извући рањенике које је имао, док их је извјестан број остао на бојишту.⁵

24, 25, 26, 27, 28, 29 и 30 јануара батаљон је држао положај на линији Грачаница—Осивица—Укрињица, са потребним осигурањем и истурањем извиђачких дијелова у правцу непријатеља.

Ноћу између 30/31 батаљон је извршио покрет са помешног положаја на просторију с. Булетић.

³ Шире о нападу на Теслић види Зборник том IV, књ. 9, док. бр. 130.

⁴ Опширније о томе види Зборник том IV, књ. 9, док. бр. 130.

⁵ Види Зборник том IV, књ. 9, док. бр. 130.

31-I-43 батаљон се пребацио са просторије с. Булетић у село Очауш.

У овим борбама заробљен је 1 Њемац, убијено 114 а рањено преко 140 Њемаца и усташа и 2 четника.

Заробљена су 4 шарца, 2 стројнице, 2 постоља од бацача, један од тешког мит.[раљеза], 39 карабина, 6 пиштоља, 24 сандука митраљеске муниције, преко 10.000 пушчане, 2 сандука муниције за стројницу, 10 натоварених коња са самарима од којих 8 под муницијом а 2 са осталом ратном спремом.

Наши губици износе 5 мртвих и 22 рањених.

Прилог списак мртвих и рањених другова.⁶

Уз другарски борбени поздрав

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОВОДА НАРОДУ!

Политкомесар

Данило⁷

Командант

Саво Трикић

28 јануара дио снага нашег батаљона направио је заједну непријатељу на цести Прњавор—Теслић. Непријатељ је потучен и у паничном бјекству побјегао у Теслић. Број мртвих, рањених и заробљене спреме урачунат је у горње цифре.

Политкомесар

Командант

Саво Трикић

⁶ Редакција није пронашла овај списак.

⁷ Данило Симоновић

ИЗВЈЕШТАЈ ДРУГЕ ПРОЛЕТЕРСКЕ ДИВИЗИЈЕ ОД 4 ФЕБРУАРА 1943 ГОД. ВРХОВНОМ ШТАБУ НОВИ ПО ЈУГОСЛАВИЈЕ О СТАЊУ НА ТЕРЕНУ СТРМИЦЕ, ГОЛУБИЋА И ПЛАВНА И О НЕПРИЈАТЕЉСКИМ СИАГАМА У СИЊУ¹

Бр. 4.

Дана 4 фебруара 1943 год.

Ш Т А В
II ПРОЛЕТЕРСКЕ УДАРНЕ ДИВИЗИЈЕ
НАРОДНО-ОСЛОБОДИЛАЧКЕ ВОЈСКЕ
ЈУГОСЛАВИЈЕ

Стр. Пов. О. Вр. 31.

ВРХОВНОМ ШТАБУ Н. О. В. И П. О. ЈУГОСЛАВИЈЕ
За „Об-о“

У акцији наше дивизије на Стрмици, Голубићу и Плавну² заплењена су извесна четничка докумената. Скоро сву ту заплењену непријатељску архиву из које би се имали узети поједини подаци, однели су другови из В. Ш. кад су били код Штаба Дивизије у Ливну. Из тих докумената може се унеколико добити података о њиховој формацији, наоружању, намерама, четничко-италијанској сарадњи, њиховој бедној пропаганди без икаквих основа, о организацији њихове обавештајне службе. О томе овде не износим јер ћете то најбоље видети из тих заплењених докумената. Неке потребне податке из тих докумената узели смо и упознали шефове об-центра бригада усмено и писмено. Доставили смо свима бригадама и зони³ организацију њихове обавештајне службе са потребним упутствима о коришћењу исте.

Народне масе у Стрмици, Голубићу и Плавну су биле прилично јаком четничком пропагандом заведене и према нама непријатељски настројене. Изгледа да наша пропаганда није у довољној мери продирала у та села, те народу није било јасно ко су партизани и зашто се они боре. Имало је доста присилно мобилисаних у четнике те се дешавало

¹ Копија, писана на машини, налази се у архиви Војноисториског института под рег. бр. 1:5, к. 731.

² Напад на ова упоришта је извршен 25 и 26 јануара.

³ Односи се на Четврту оперативну зону Хрватске.

отказивање послушности појединаца па чак и читавих чета. По заузећу тих села одржани су зборови и народ је био прилично одушевљен и неколико је било њих који су плакали. Мајке, сестре и остала родбина „проклињале су попа Ђујића“. Ако би се та територија држала ма и за кратко време мислим да би се успело раскринкати четничку банду и народу отворити очи и показати му пут којим треба данас у борби да иде.

Најновије извештаје о стању у непријатељским гарнизонима Имотски и Посушје друг Пеко⁴ је предао другу Титу. Што се тиче осталих обавештења о тим градовима као и о Мсстару и осталим гарнизонима Херцеговине, немамо никаквих нових обавештења.

Према извештају II далматинске бригаде од 26.I.t.g. са знаје се следеће о непријатељском гарнизону у Сињу:

Јачина: 12.000 Италијана, 2.200 усташа и домобрана и око 50 четника.

Морал Италијана на врло ниском ступњу. Псказују знакове слабости и страха честом ноћном пуцњавом. Свађају се са усташама. Морал код усташа такође је врло слаб. Откако је запретила хрватском становништву опасност од четника, усташе у Сињу говоре „да ће се постићи споразум између усташа и партизана о заједничкој акцији против четника“.

Велики број домобрана на силу је мобилисан и обучен у усташко одело. Врло велики број има младих такорећи деце који нису учествовали ни у једној борби и без икакве војничке обуке и војничког знања. Усташе и четници на улици се често свађају. Већину милиције сачињавају избеглице из Дувна, Ливна и Врлике.

Никаких офанзивних намера није се у то време код непријатеља могло приметити.

Расположење становништва у Сињу и околини већином је према нама добро, а гаји велику мржњу према окупатору и његовим слугама који им опљачкаше и последњи залагај хлеба.

Уколико имате неких обавештења од других об-центара или Партије о оближњим непријатељским гарнизонима на које ћемо својим операцијама у блиској будућности наићи.

⁴ Пеко Дапчевић

Ми ћемо свим силама настојати да се наша об-служба оријентише према томе.

Овај извештај према усменом телефонском споразуму са другом Терзићем,⁵ шаљемо преко команде ливањског подручја.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОВОДА НАРОДУ!

(М.П.)

За штаб дивизије
обавештајни официр
Раде⁶

БР. 24

**ИЗВЈЕШТАЈ ШТАВА СЕДМЕ НОУ ДИВИЗИЈЕ ОД 4 ФЕ-
БРУАРА 1943 ГОД. ВРХОВНОМ ШТАБУ НОВ И ПО ЈУГО-
СЛАВИЈЕ О СТАЊУ НА БАНИЈИ И О ШИРЕЊУ НЕТАЧ-
НИХ ГЛАСОВА О БОРБЕНОСТИ ДИВИЗИЈЕ¹**

ШТАБ VII ДИВИЗИЈЕ
Н. ОСЛОБОДИЛАЧКЕ ВОЈСКЕ
ХРВАТСКЕ

Бр. Сл. дне 4-II-1943
у 12.30 часова

ВРХОВНОМ ШТАБУ Н. О. Б. И П. О. ЈУГОСЛАВИЈЕ

Банијски партизански одред за вријеме офанзиве на Банију није се могао пребацити у позадину на свој сектор, него се заједно са нашом дивизијом пребацио преко Уне. Сада он оперише у заједници са VIII крајишком бригадом око В. Радића.

Преко наше обавјештајне службе и одредске дознали смо да се одред може пребацити на Банију јер постоје за то услови. Непријатељ на Банији, на бившој слободној територији, поправља пругу Глина—Петриња и држи посаде уз ту пругу — у Маји, у Влаховићу, у Храстовици и Мошћеници.

⁵ Велимир Терзић, замјеник начелника Врховног штаба НОВ и ПО Југославије.

⁶ Народни херој Раде Јанићијевић, погинуо 1943 год. код Фоче у борби против четника.

¹ Оригинал, писан на машини, латиницом, налази се у архиви Војноисториског института под рег. бр. 3/2, к. 812.

те у Комареву покрај главне пруге. У Кукурузарима, гдје је имао увијек своју посаду, сада је нема.

У унутрашњости Баније на слободној територији нема других посада. У свом ноћашњем извјештају Одред је изразио жељу да би одмах ишао преко. Он би се пребацио преко Уне између Крупе² и Новог.³

Како се народ евакуисао са Баније у Босну и налази се сада овдје, наши штабови бригада као и наш штаб добили су већ много и много извјештаја и молби да је народу ванредно тешко по питању прехране и смјештаја његове стоке. Жене и дјеца наших бораца лутају околу са својим благом и већ имамо доста података гдје дају своје благо за комадић круха. Подручне команде слабо им излазе у сусрет, па вас молимо да их упозорите на ту чињеницу.

Са доласком наше дивизије на сектор Бихаћа као и држањем положаја око Бихаћа, наишли смо на многа неразумијевања и погрешна тумачења у погледу држања положаја око Бихаћа. Којекакви елементи шире глас, да се ми нећемо да боримо и ствар није остала само на томе, него су и некоји другови из Бихаћког О. К. и Подручне команде тоне насједали и подржавали то мишљење, тако да смо од њих добили једно писмо у коме нам савјетују и уче како треба да се боримо, шаљу нам савјетодавца у том погледу у наш штаб и упозоравају нас да није посреди каква издаја у нашој дивизији. Наша обавјештајна служба је дознала чак шта више да су извјесни типови разговарали између себе како ми нећемо да се тучемо, да ћемо издати Крајину и да нас треба разоружати. Имамо случај гдје су цивили разоружали једног партизана у близини Суваје.

У том погледу ми смо већ упутили једно писмо и упозорили другове на ту чињеницу, да се те нездраве појаве више не дешавају. Исто тако молимо вас да их и ви упозорите.

Тражимо јучер и данас некога из Подручне команде да преузме прекопавање цесте према Врточу, али они нам се ништа не јављају, тако да је цеста остала до 4. II. непрекопана а непријатељ надире са танковима.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОВОДА НАРОДУ!

(М.П.)

Комесар
Ђуро Кладарин

Командант
П. Јакшић⁴

² Бос. Крупа

³ Бос. Нови

⁴ Павле Јакшић

ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА ТРЕЋЕГ БАТАЉОНА ОД 4 ФЕ-
БРУАРА 1943 ГОД. ШТАБУ ПРВЕ КРАЈИШКЕ НОУ БРИ-
ГАДЕ О БОРБАМА ОКО МАЈКИЋ ЈАПРЕ¹

ШТАВ
3. БАТАЉОНА I К.Н.О.
УДАРНЕ БРИГАДЕ
Положај, дне 4. II. 1943 године

Трајна вредност²

ШТАБУ I КРАЈИШКЕ Н. О. УДАРНЕ БРИГАДЕ
ИЗВЈЕШТАЈ О АКЦИЈИ 1—2. II. 1943 Г. НА МАЈКИЋА ЈАПРИ

У вези наређења Штаба VI бригаде, овај батаљон имао је задатак да одржи положаје изнад Мајкића Јапуре ради онкољених снага у Бенаковцу да им не може стизати помоћ, нити да им се може доставити икаква помоћна средства од Каменграда. Овај правац јест био преко Радановог Поља за Мајкића Јапру. Наређења која смо добили по истима је поступано и исто извршавано.

Распоред снага овог батаљона на овоме сектору био је следећи:

1. чета. Кота Грубарска 541, која је имала у задатку да будно пази све покрете непријатеља од Бенаковца, који би се кретао према Каменграду, преко Радановог Поља и исто тако од Каменграда који би ишао за Бенаковац.

2. чета. На коти 512 Корита, која је иста имала у истом задатку као исто што је горе наведено и Друга чета са којом је исто у садејству било још једно митраљеско одјељење са истим задатком.

3. чета. На коти 571 Дренова,³ која је исто имала исте задатке као горе што су већ наведени.

1/2. Непријатељ је кренуо са једном сатнијом Њемаца из Каменграда, која је спроводила комору која је имала око 100 товарних коња и 20 кола. Наша 1 и 3 чета сачекале су непријатеља на најближем отстојању и отвориле жестоку паљбу, против тога⁴ нагао јуриш тако да су непријатељску банду потпунома распршили и растјерали да је већ била готово пала у руке сва комора коју је непријатељ гонио за опкољене снаге у Бенаковцу. Иза тога наишла су два тенка, када су наши борци морали напустити сву комору и повући

¹ Оригинал, писан на машини, латиницом, налази се у архиви Војноисториског института под рег. бр. 2—2, к. 787 А.

² Дописано оловком

³ Дренова Главница

⁴ Послије тога

се назад, тако да су једва заробили и извели четири коња и једна кола на којима је нађена војничка храна, тј. хљеб, и нађена сва архива, тј. пошта која је ишла за опкољене фашистичке банде. Иста пошта која је заробљена предата је у штаб Корнуса. Хљеб и ове друге ствари у којима је нешто нађено и дувана и неки њемачки пакети, то су борци овог батаљона предали све у штаб батаљона, тако да је тачно подијељено на цио батаљон што је год било од тога заробљеног. У овој акцији наши губици јесу из Прве наше чете 3 друга лакше рањена. Непријатељски губици јесу 5 мртвих и 7 рањених, [али] је исте непријатељска банда успјела да одвуче и њих и њихово оружје.

2.-II. Батаљон на истим положајима, без везе са ниједним снагама IV дивизије држао је положај по истоме задатку како је горе наведено. Истог дана били смо обавијештени да ће нас смијенити неке снаге V крајишке бригаде али исте нису дошле. Ми смо положај држали јер смо видели да се не смије напуштати. Снаге IV дивизије имале су наређење да нападну непријатеља истог дана у Бенаковцу које су то и учиниле али нас нису обавијестили. Снаге овог батаљона држале су исти положај када су снаге Друге крајишке бригаде погисле непријатеља из Бенаковца, непријатељ је наступао, тј. односно од њих отступао и панично бјежао тако да је наша Прва и Трећа чета дочекала непријатеља на најближем отстојању и са истим примила очајну битку. У овој борби опет и поново показале су се активне ове чете које су дочекале непријатеља при његовом паничном бјекству, тако наносећи непријатељу велике губитке. Снаге Прве чете биле су успјеле да отму и заробе од непријатеља три брдска топа у потпуној исправности, али у очајној бици непријатељ је тако лукав био да је три пута одузимао топове од наших војника а наши војници исто од непријатеља. Трпећи велике и огромне губитке у овој борби нарочито се је истакла наша Прва чета и један вод наше Треће чете, а нарочито се је истакао пушкомитраљецац који носи њемачки митраљез, тј. друг партизан Боснић Душан, који је из свог митраљеза дочекао цијелу бојну Нијемца која је наступала, такорекућ у бесмишљености јурила као једна гомила стоке. Друг са својим митраљезом одлучно је сачекао ову звјерад која је наступала на његов положај и отворио брзу митраљеску ватру тако да је сам из свог митраљеза убио и ранио преко 100 Нијемца, иста банда толико је јуришала да овоме другу отме његов митраљез из руку, која је већ била пришла на самих 5 метара пред њега, друг је бацио четири бомбе и убио опет поново 5 Нијемца и успио да изнесе свој митраљез

и да спаси свој живот. У овој борби није се могло ништа више заробити, ништа друго учинити, него само што је на-нијети губитке непријатељу, тј. колико је потврђено да су непријатељски губици тачно у овој другој акцији преко 150 мртвих и рањених.

Наши губици у овој акцији јесу од Прве чете 1 војник мртав и 6 рањених, наше Треће чете губици јесу 3 мртва и четири рањена. У овој акцији наша Друга чета штитила је и обезбјеђивала леђа наших јединица које су водиле борбу са непријатељем.

И свога пута, у овој борби, борци овог батаљона показали су своју смјелост, храброст и мржњу против непријатеља и његових подмуклих слугу усташа и четника. Баш из тога види се да су смјело и неустрашиво тукли и уништавали банду која пљачка нашу земљу.

Напомена:

Мишљење овога штаба као и бораца овог батаљона да би била врло важно дати им мало одмора и да се с њима поради војнички и политички, као и да се успостави командни кадар у овом батаљону, који је избачен из строја ради отежаних борби.

Уз другарски поздрав

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОБОДА НАРОДУ!

Зам. полкомесара

Ђукић⁵

Зам. команданта

Зец М.⁶

БР. 26

ИЗВЈЕШТАЈ КОМАНДЕ ПОДГРМЕЧКОГ ПОДРУЧЈА ОД 4 ФЕВРУАРА 1943 ГОД. ВРХОВНОМ ШТАБУ НОВ И ПО ЈУГОСЛАВИЈЕ О ВОМБАРДОВАЊУ БЕНАКОВЦА, О ЕВАКУАЦИЈИ ХРАНЕ И СТАНОВНИШТВА И РУШЕЊУ ПУТЕВА НА ТЕРИТОРИЈИ УГРОЖЕНОЈ ОД НЕПРИЈАТЕЉА¹

Друже Чича Јанко,²

Непријатељ је отпочео своју офанзиву и завукао се 27-1 преко Скуцаног Вакуфа на цесту Бенаковац—Л. Па-

⁵ Драго Ђукић

⁶ Мирко Зец

¹ Оригинал, писан на машини, латиницом, налази се у архиви Војноисториског института под рег. бр. 20/2, к. 407.

² Моша Пијаде, члан Врховног штаба НОВ и ПО Југославије и начелник Одељења за организацију позадинске власти

ланка.³ Продро би и до Бенаковца да није у то вријеме пред њега изашла наша партизанска стража при команди подручја. Наших 17 партиз. стражара је водило борбу 3 и пол сата, непријатеља укочили и омогућили пребацивање осталих наших јединица. Сутрадан 28-И и 29-И наше су партиз. страже учествовале у борбама.

У току 27, 28, 29 Бенаковац је бомбардован. 28-И два пута, а 29-И четири пута, са 9 авиона од 11 час. до 17 час. са малим прекидима од по пола сата. Разрушена је команда подручја, школа и сеоске зграде. Ни цркве у Бенаковцу и Горињи нијесу поштеђене. Бос. Крупа је бомбардована са 9 авиона 26-И-43 год.

У тим бомбардовањима страдала су цивилна лица.

Евакуација жита је отпочела. Али је у свој брзини немогуће било извући веће количине јер су и путеви порушени.

Народ је слабо примио испочетка наш позив на своју евакуацију. Али је из злочина у Мајкић Јапри⁴ повукао поуке на које смо га упозорили.

Данас се жито брже извлачи, сакрива и даје се војсци све што треба (сува храна).

Народ се тешко одлучује да напушта шуме и очекује наше успјехе, а с њима и своје повлачење кућама. Особито данас кад је наша војска протјерала непријатеља са положаја његових. Ми и даље форсирамо евакуацију.

Непријатељ је палио и убијао. За собом је повео читаву бојну пљачкаша (500) за извлачење плијена.

Народ сада испољава вјеру у своју војску, спремност за борбу, тражи оружје и јавља се у борце.

Непријатељска пропаганда упућена партизанима Хрватима, па и „Пасиршајни“,⁵ дала је могућности нама да раскринкавамо лажи.

Мјере које смо раније предузимали (рушење путева) и евакуација рањеника изведене су добро. Народ још само приговара да смо га требали истовремено упозорити на склањање његове имовине — мада није хтио жито склонити у шумске магацине раније на наше позиве, из бојазни оду-

³ Опширније о томе види док. бр. 4, 5, 16 и 25.

⁴ Овом приликом Нијемци су извршили велики покољ над неоружаним становништвом Мајкић Јапре и околних села. Само у селу Јелашиновци убијено је 400 жена, дјеце и стараца. Види док. бр. 204, прим. бр. 5.

⁵ Нијемци су у циљу деморализације партизанских редова бацили из авиона летке у којима су позивали партизане на предају. Ови леци требали су наводно да служе као пропусница до њемачких редова.

зимања за војску. — Понегдје је било прикривање петоколо-
нашке активности која је разголићена и демантована непри-
јатељ. [ским] злочинима.

Прикупићемо податке о најновијим непријатељ. зло-
чинима.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОБОДА НАРОДУ!

Командант,
Мих. Шкундрић⁶

ШТАБУ I БОС. Н. О. У. КОРПУСА

Положај

Шаље се наслову препис дописа који је ова команда
упутила Отсеку Врх. штаба Н. О. В. и П. О. Југославије за
војне власти у позадини.

Приложено шаљемо и два летка непријатељска.⁷

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОБОДА НАРОДУ!

(М.П.)

Командант подручја
Мих. Шкундрић

БР. 27

**ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА ТРЕЋЕ НОУ ДИВИЗИЈЕ ОД ФЕ-
БРУАРА 1943 ГОД. ВРХОВНОМ ШТАБУ НОВ И ПО ЈУГО-
СЛАВИЈЕ О БРОЈНОМ СМАЊЕЊУ ДИВИЗИЈЕ И ВОР-
БАМА ШЕСТЕ ИСТОЧНОБОСАНСКЕ БРИГАДЕ У
ИСТОЧНОЈ БОСНИ¹**

ШТАБ III ДИВИЗИЈЕ

ВРХОВНОМ ШТАБУ НОВ И ПОЈ

Кроз досадашње борбе и услед болести наша дивизија
бројчано много је смањена. Херцеговачку² и Црногорску³
настојаћемо да попутимо из Херцеговине. Нарочито Далма-

⁶ Михајло Шкундрић

⁷ Поменуте летке Редакција није пронашла.

¹ Оригинал, писаи на машини, латиницом, налази се у архиви
Војноисториског института под рег. бр. 20/17, к. 14 А. Извјештај
је, вјероватно 5 фебруара, упућен радиограмом Врховном штабу
НОВ и ПО Југославије.

² Десета херцеговачка НОУ бригада

³ Пета црногорска НОУ бригада

тинска бригада⁴ много је смањена. Потребно је да је поупитимо. Нека нам Зона⁵ пошаље 1000 бораца. Далматинска бригада⁶ може их примити и оспособити, јер не изостаје иза других бригада. Јавите нам јесте ли споразумни.

Јављају нам из Сарајева да је VI бригада⁷ заједно са Мајевичким и Фрушкогорским одредом водила борбу са четницима на Мајевници и да их је разбила.⁸ На Требави је разоружано преко 420 четника. Тако је читав тај крај очишћен од тих бандита. Остале су неке мање групе. Бригада, под притиском непријатеља, повукла се у Шековиће, а затим је дошла, заједно са Мајевичким и Фрушкогорским одредом на Висовићу, изнад Мокрог.

Перо⁹

БР. 28

НАРЕЂЕЊЕ ШТАБА ЧЕТВРТЕ НОУ ДИВИЗИЈЕ ОД 5 ФЕБРУАРА 1943 ГОД. ШТАБОВИМА ДРУГЕ, ПЕТЕ, ШЕСТЕ И ОСМЕ КРАЈИШКЕ БРИГАДЕ ЗА НОБИ РАСПОРЕД ЈЕДИНИЦА¹

ШТАБ
IV Н.О. УДАРНЕ ДИВИЗИЈЕ
Пов. Бр. 14/43
5 фебруара 1943 г.

ШТАБУ II, V, VI И VIII КНОУ БРИГАДЕ

Непријатељ је у току 4 и 5 овог мјесеца кретао се јачим колонама од Крупе и Јасенице, од Суваје према Рисовцу од Јасенице према Бенаковцу, од Бенаковца према Мајкић Јапри, као и од Скуцаног Вакуфа према Мајкић Јапри, гдје су наше јединице успјешно водиле борбу, нападале његову комору. Нарочито су успјешно водили борбу I и III батаљон V бригаде.²

⁴ Прва далматинска НОУ бригада

⁵ Односи се на Четврту (далматинску) оперативну зону.

⁶ Прва далматинска НОУ бригада

⁷ Шеста источнбосанска НОУ бригада

⁸ Редакција није могла да пронађе поменути извештај.

⁹ Перо Ђетковић, командант Треће НОУ дивизије

¹ Оригинал, писан на машини, латиницом, налази се у архиви Војноисториског института, под рег. бр. 2/7, к. 766.

² Борба је вођена са дијеловима 370 и 737 њемачког пука.

Непријатељ је успио да се уз велике губитке *пробија* комуникацијом Сански Мост—Вос. Крупа, уз помоћ тенкова и авијације и успио је нешто да потисне наш I батаљон V бригаде из Сувопоља. Исто тако непријатељска колона која надире од Бихаћа заобишла је преко Хргара (шумом и сеоским путем) снаге VII дивизије које су се морале повући и примити борбу у Липи и Врточу.

У вези такве ситуације наређујем да бригаде заузму сљедећи распоред:

VIII КНОУ бригада, да се концентрише у Рисовцу, среди своје јединице и заузме положаје између Ластве, Крњеуше и Врточа, спречавајући да се споје непријатељске колоне које надире од Бихаћа и од Суваје (преко Рисовца). Веза са II бригадом у Рисовцу и VII дивизијом у Крњеуши.

II КНОУ бригада: са два батаљона, појачана са Банијским одредом, затвараће правац Суваја—Крњеуша у Рисовачком кланцу, вршити стално урушавање цесте Суваја—Крњеуша, а са два батаљона затварати фирманску цесту Јасеница—Баракe, као и правац Јасенице³—Гориња, Суваја—Гориња. Веза са VIII-ом бригадом у Рисовцу, са V-ом фирманским пут из Јасена.

V КНОУ бригада: заузеће распоред испод Грмеча од цесте Јасеница—Баракe до Лушци Паланке, Паланка—Кориченица⁴ паралелно са цестом Крупа—Сански Мост. Правити засједе на истоименој цести, као и на свим правцима који воде у шуму. Водите рачуна о магацинима хране (број 3), као и о другим институцијама, омогућавајући им евакуацију. Веза лијево са II бригадом, а десно са VI бригадом.

VI КНОУ бригада: са једним батаљоном од Бошњака до Корјенова, са два батаљона распоређена од Кондића⁵—Скуцаног Вакуфа до Старог Мајдана (Рушковац⁶), нападајући на непријатељске снаге које се крећу из Сан. Моста према Мајкић Јапри и Грмечу и обратно. Везу држати преко Предојевића брда⁷ са V-том бригадом.

Штаб дивизије — бивше II хируршко одјељење — (нова централна⁸), до даљег нарештења.

³ Вјероватно Православна Јасеница

⁴ На карти 1:100.000 ово није нађено.

⁵ Исто

⁶ Исто

⁷ Вјероватно се односи на Предојевића Главицу (к. 692) код Лушци Паланке.

⁸ Вјероватно нова Централна болница

17 другова и водник који су пратили команданта Милоша⁹ задржани су у заштитници Штаба дивизије. У II бригаду на расположење упућује се Михајло Ковачевић,¹⁰ досадашњи командир заштитнице овог Штаба и Бранко Зец, досадашњи политички комесар заштитнице овог Штаба са 7 другова партизана из заштитнице. Командир и политички комесар који ће доћи сутра да се јаве томе Штабу способни су за војну дужност водника и замјеника командира, па и командира.

Из досадашњег искуства борбе у овој офанзиви, Нијемце треба нападати у покрету, са добрим засједама и на блиским отстојањима. Штабови ће подузети све мјере да одрже своје јединице чврсто под командом, исто тако да се јединице на положајима повежу и испомажу у борби са сусједним јединицама, без обзира да ли је сусједна јединица од истог батаљона или исте бригаде.

Заробљене Нијемце саслушавати и упућивати вишим штабовима на саслушање.

Сталне телефонске линије које су пале у зону непријатеља треба кидати и неупотребљавати по дијеловима а да тај дио линије не пролази потпуно нашим сектором. Курире упозорити да се често ситуација мијења и да пошту и извјештаје носе са највећом војничком и политичком будношћу.

Извјештаје слати по потреби, а најмање једанпут дневно.

Штаб V бригаде повезаће се телефонски, шумом, са штабом дивизије. Рањенике евакуисати у правцу Оштреља — Дрвара помоћу цивила. Сви штабови дужни су попуњавати на терену своје јединице. Користити евакуисано људство из позадине, радне чете, сеоске страже, милицију, страже команди мјеста и подручја, као и оружје од рањеника. Бројно стање јединица у овој офанзиви мора порасти, а не опасти, тако да чета броји од 100 до 150 војника. Стројну и борбену дисциплину појачати до максимума и не дозволити бескорисно лутање наоружаних — здравих бораца као пратиоца рањеника, него за исте користити болничаре и болничарке и цивиле као носиоце рањеника.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОБОДА НАРОДУ!

Полком
М. Кушић¹¹

Командант
Шоша¹²

⁹ Милош Шиљековић

¹⁰ Михајло Ковачевић, погинуо за вријеме рата.

¹¹ Милинко Кушић

¹² Јосип Мажар-Шоша

**ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА ПЕТЕ ДИВИЗИЈЕ ОД 5 ФЕБРУАРА
1943 ГОД. ШТАБУ ПРВОГ БОСАНСКОГ НОУ КОРПУСА
О АКТИВНОСТИ НЕПРИЈАТЕЉА И ЗАХТЈЕВ ДА ШЕ-
СТА КРАЈИШКА НОУ БРИГАДА НАПАДНЕ ХРУСТОВО¹**

Ш Т А В
V. Н.О. ДИВИЗИЈЕ
Оп. Бр. 59
дне 5-II-1943 г.

ШТАБУ I БОСАНСКОГ КОРПУСА

У току јучерашњег дана непријатељ² је довлачио нове мање снаге у прву линију. Јутрос је извршио напад на наше положаје а сад туче артиљеријом и бацачима. Први напад наши су борци одбили.

Успоставили смо везу са VII Хрватском дивизијом.

На правцима Бања Лука и Јајце није било промјена, изузев мањих чарки са четничким бандама.

Ако се тамо негдје налази друг Станић Драгутин, командант II Батаљона I Бригаде, молимо Вас да нам га упутите, јер је предвиђен за замјеника команданта IV Бригаде.

Молимо Вас да се нареди VI Крај. бригади да ноћу између 6 и 7 о.мј. изврши демонстративан напад на непријатељску сатнију која се налази у Хрустову или још боље да се ликвидира ова сатнија.³ Ово је у вези са акцијом коју ми намјеравамо подузети према Врпољу.⁴

Уз другарски и борбени поздрав

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОВОДА НАРОДУ!

(М.П.)

Пол. комесар
Илија Дошен

Командант
С. Родић⁵

¹ Оригинал, писан на машини, латиницом, налази се у архиви Војноисториског института под рег. бр. 7/7, к. 781.

² Јединице 749 пука 717 дивизије. Види док. бр. 187.

³ Према операциском дневнику Шесте крајишке бригаде дана 7 фебруара бригада је водила борбу код Паланке и у Напрељу, гдје је убијено 20 и рањено 30 непријатељских војника. Архива Војноисториског института под бр. 1/5, к. 767.

⁴ Бригада је имала задатак да нападне мање непријатељске посаде које су се налазиле на терену Сански Мост, Босански Нови, Босанска Крупа.

⁵ Славко Родић

**ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА СЕДМЕ ДИВИЗИЈЕ ОД 5 ФЕБРУ-
АРА 1943 ГОД. ШТАБУ ПРВОГ ХРВАТСКОГ НОУ КОР-
ПУСА О ПРОДОРУ НЕПРИЈАТЕЉА У ТАРКОВАЦ И О
ПОВЛАЧЕЊУ ДИВИЗИЈЕ ПРЕМА ДРВАРУ¹**

ШТАВ VII ДИВИЗИЈЕ
Н. ОСЛОБОДИЛАЧКЕ ВОЈСКЕ
ХРВАТСКЕ
Бр. Сл. дне 5-II-1943 4.15 ч.

ШТАБУ I КОРПУСА Н. О. В. ХРВАТСКЕ

Негђе

Непријатељ² је послје упорне борбе 4-II- успио да продре у Тарковац, гдје смо задржали његову моторизовану колону; али је долином Уне продро у Дољане, а путем из Дубовског продро у Ђукове. Ту нам је отсјекао 2 батаљон XVI бригаде,³ који стално очекујемо да ће се пробити.

Добили смо наређење од Врх. шт.[аба] да предузмемо организовање повлачења у правцу Дрвара са прихватом на линији Ковиљача—Врточе—Чучево Брдо; затим Шупљак⁴ — Жути кланац⁵—Замајак.⁶—

Седма и Осма бригада затвориће правац од Б. Петровца према Дрвару, а XVI ће бити у резерви на просторији села Мокроноге.—

Ово повлачење извршићемо током 5 и 6 св. мјесеца.

По наређењу В. Ш. 5 ов. мј. порушићемо мост на Уни у Кулен Вакуфу.

Наш штаб након извршеног повлачења налазиће се у с. Мокроноге.—

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОВОДА НАРОДУ!

(М. П.)

Политкомесар
Сл. отсутан

Командант
П. Јакшић⁷

¹ Оригинал, писан мастилом, латиницом, налази се у архиви Војноисториског института под рег. бр. 4/2, к. 812.

² Борба је вођена са јединицама СС дивизије „Принц Еуген“.

Види док. бр. 187.

³ Шеснаеста бригада Седме НОУ дивизије

⁴ На карти Шупљаја.

⁵ Вјероватно Жута Глава

⁶ Самњак (к. 785)

⁷ Павле Јакшић

**НАРЕЂЕЊЕ ШТАБА ПРВЕ ПРОЛЕТЕРСКЕ БРИГАДЕ ОД
5 ФЕБРУАРА 1943 ГОД. ШТАБОВИМА БАТАЉОНА ЗА
ПОКРЕТ НА ПРОСТОРИЈУ ЈАГОДИЋИ—ПОТОЧАНИ—
СТРАНЕ—ХУМ¹**

ШТАБОВИМА БАТАЉОНА И КОМАНДАМА ЈЕДИНИЦА

1.— Сјутра 6 т.м. јединице наше Бригаде као и остале јединице под командом Штаба наше Бригаде извршиће покрет на нову просторију.

Покрет ће се извршити најдаље до 9 часова изјутра.

Противколска чета и VI батаљон — с обзиром да су најудаљенији — извршиће покрет у 8 часова изјутра.

2.— Правац покрета: с. Видричка — с. Скакавци — с. Кадировина — с. Чардаци—Копила — с. Чардаци (Поље Башаринац) — с. Јагодићи — с. Стране — с. Поточани — с. Злокуће.

3.— Распоред јединица:

Јединице ће извршити покрет са својих садањих просторија почев од 8 до 9 часова изјутра, не чекајући једна другу, горњим правцем и смјестиће се по сљедећем реду.

VI батаљон и Противколска чета на просторији Јагодићи (Чардаци).

I батаљон, брдски топ и дивизиски магацин на просторији Г. Брда—Долина—Поточани.

IV бат. и бригадна интендантура на просторији Стране—Злокуће.

II батаљон на просторији Кутлићи—Шуцљићи—Хум.

Штаб бригаде, хируршка екипа и болница у с. Јагодићи.

Ако буде кућа на просторији Стрњува по тим кућама ће се задржати дивизиски магацин.

Све јединице морају имати обавезно собом водиче.

Не губити из вида да на просторији којом пролазимо владају разне заразне болести. Предузети све потребне мјере за заштиту од истих.

Јединице III бригаде налазиће се на просторији источно од нас по селима око пута Травник—Г. Вакуф.

¹ Оригинал, писан на машини, латиницом, налази се у архиви Војноисториског института под рег. бр. 19/1, к. 709.

По доласку на нову просторију обезбиједити се од могућих праваца непријатељског покрета Травник—Доњи Вакуф, Бугојно—Горњи Вакуф.

Штаб II бат. предузеће потребне мјере да се обавијести о непријатељским снагама у Бугојну и првенствено у Горњем Вакуфу.

С. Ф. — С. Н.!

Д. Лекић²

5/II-43

БР. 32

ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА ТРЕЋЕ НОУ ДИВИЗИЈЕ ОД ФЕБРУАРА 1943 ГОД. ВРХОВНОМ ШТАБУ НОВ И ПО ЈУГОСЛАВИЈЕ О БОРБАМА ПРОТИВ УСТАША КОД БУГОЈНА¹

ШТАБ III ДИВИЗИЈЕ

Радиограм

ВРХОВНОМ ШТАБУ НОВ И ПОУ

Трећег одбили испад усташа од стране Далматинске Бригаде,² уз помоћ Црногорске,³ уз губитке од око 100 мртвих и рањених по непријатеља.⁴ Далматинска се сада налази око Шћита, Црногорска око Вакуфа и Грачанице, Херцеговачка⁵ западно од Бранића. Прикупљамо податке за напад на Прозор. Не знамо општу ситуацију.

Перо⁶

² Данило Лекић

¹ Оригинал, писан на машини, латиницом, налази се у архиви Војноисториског института под рег. бр. 19/17, к. 14 А. Извјештај је упућен радиограмом вјероватно 6 фебруара 1943 год., што се може закључити по догађајима који се спомињу у документу.

² Прва далматинска НОУ бригада

³ Пета црногорска НОУ бригада

⁴ Борба је вођена код Бугојна. Види док. бр. 13 и 314.

⁵ Десета херцеговачка НОУ бригада

⁶ Перо Ћетковић

ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА СЕДМЕ НОУ ДИВИЗИЈЕ ОД 6 ФЕБРУАРА 1943 ГОД. ВРХОВНОМ ШТАБУ НОВ И ПО ЈУГОСЛАВИЈЕ О СИТУАЦИЈИ НА ТЕРЕНУ И О РАСПОРЕДУ ЈЕДИНИЦА¹

ШТАВ VII ДИВИЗИЈЕ

6-II-1943 г.

11,50 час.

телефоном

ВРХОВНОМ ШТАБУ НОВ И ПОЈ

Депешу упућену другу Терзићу² примио сам. Обавестио сам Босански Корпус³ у погледу евакуације болница, хране и становништва. Организацију положаја на Оштрељу и рушење комуникација предузели смо.

Непријатељ⁴ у току јучерашњег дана дошао до села Врточа и ту заноћио. У правцу Петровца није ништа предузимао.

Јакшић⁵ је са једном бригадом на положајима у висини Оштреља. Његова III Бригада⁶ биће на одређеној просторији. На том правцу немамо борбе (Бравско—Дринићи).

Пекић⁷ руши цесте и наставља са рушењем.

За Штаб VII Дивизије,

Љубиша⁸

¹ Оригинал, писан на машини, латиницом, налази се у архиви Војноисториског института под рег. бр. 1/2, к. 8.

² Велимир Терзић

³ Први босански НОУ корпус

⁴ Дијелови СС дивизије „Принц Еуген“. Види док. бр. 191.

⁵ Павле Јакшић, командант Седме НОУ дивизије

⁶ Вјероватно се односи на Осму бригаду Седме НОУ хрватске дивизије.

⁷ Павле Пекић

⁸ Народни херој Љубиша Урошевић, погинуо у другој половини 1943 год. код Тузле као начелник штаба Шеснаесте НОУ дивизије.

**НАРЕЂЕЊЕ ШТАБА ПРВЕ БРИГАДЕ ПРВЕ ПРОЛЕТЕРС-
СКЕ ДИВИЗИЈЕ ОД 6 ФЕБРУАРА 1943 ГОД. ШТАБОВИМА
БАТАЉОНА ЗА ПОСЈЕДАЊЕ ПРОСТОРИЈЕ ГРАЧАНИ-
ЦА—ВОЉИЦЕ—САРАЈВИЛИЋ И ЗАТВАРАЊЕ ПРАВА-
ЦА БУГОЈНО—ГОРЊИ ВАКУФ И ТРАВНИК—ГОРЊИ
ВАКУФ¹**

ШТАБ I ПРОЛЕТЕРСКОЈ БРИГАДЕ
I ПРОЛЕТЕРСКЕ УДАРНЕ ДИВИЗИЈЕ
НОВ ЈУГОСЛАВИЈЕ

Бр. 170

6 јануар² 1943 г.

ШТАБОВИМА БАТАЉОНА И КОМАНДАМА ЈЕДИНИЦА

1. У току 6 ов. м. јединице ове бригаде посјетиће про-
сторију:

Јагодићи—Злокуће—Шушљићи—Хум—Војска.

На тој просторији јединице ће остати до 7 часова 7 ов.
м., када ће извршити покрет на сљедећу просторију:

Грачаница—Тихомишље—Волице (на лијевој обали Вр-
баса) — Сарајвилићи (на десној обали Врбаса).

2. Општи задатак јединица наше бригаде: затварање
праваца Бугојно—Г. Вакуф и Травник—Г. Вакуф.

3. На нашој новој просторији се сада налазе јединице
V — Црногорске — бригаде,³ које ће по нашем смјењивању
поћи на нову просторију.

4. Правац кретања:

Јагодићи—Злокуће—Хум—Бојска—Павића Поље—Ти-
хомишље—Волице.

Код Павића Поља има мост за прелаз преко Врбаса,
што треба успут провјерити. Уколико ту не буде моста
прећи Врбас на неком другом мосту између Грачанице и
Г. Вакуфа.

¹ Оригинал, писан на машини, латиницом, налази се у архиви
Војноисториског института под рег. бр. 1/1, к. 709.

² Погрешно уписано 6 јануар, а треба да стоји 6 фебруар.
Ово се може закључити по догађајима који се спомињу у доку-
менту.

³ Пета црногорска бригада Треће НОУ дивизије

5. Распоред јединица:

II батаљон: Павића Поље—Дражев Дол (села на лијевој обали Врбаса, секција Прозор), са задатком држања према Бугојном, у висини с. Грачаница. На положајима држати мање јединице. Треба водити рачуна о томе да артиљерија из Бугојна туче с. Грачаницу. Предузети све мјере опрезе, како се не би поновили случајеви изненађења јединица које су раније држале положаје на том мјесту.

IV батаљон: с. Тихомишље, са задатком садејства са II батаљоном. Самим тим IV бат. служи као директна резерва II батаљону, — према томе одржавати са њиме тијесни контакт.

I батаљон: с. Волице (главнином) и (мањим дијеловима) села: Крупа—Бистрица (на путу Г. Вакуф—Травник). Задаток батаљона — главнине — резерва II и IV батаљону на правцу Бугојно—Г. Вакуф и затварање правца (мањим дијеловима) Травник—Г. Вакуф.

VI батаљон: с. Сарајвилићи (на десној обали Врбаса) са задатком контролисања са те стране правца Бугојно—Г. Вакуф и садејства са јединицама на лијевој обали у случају надирања од Бугојна према Г. Вакуфу. У случају јачег непријатељског притиска батаљон ће се повлачити према Г. Вакуфу, код кога ће се заједно са јединицом I батаљона која затвара правац од Травника, пребацити на лијеву обалу Врбаса.

Противколска чета ићи ће са IV батаљоном. Уколико има повољних положаја за противколац код II батаљона, противколска чета ће на том сектору поставити један топ.

Брдски топ ће се смјестити на просторији с. Тихомишље са задатком опстрелјивања⁴ просторије према Бугојну. Штабови батаљона ће се повезати са штабом артиљерије и тражити од истог отварање палбе достављајући му податке о положају непријатеља.

Штаб бригаде, интендантура, болница и хируршка екипа смјестиће се у с. Волице.

Дивизиски магацин такође ће се смјестити у с. Волице.

6. II батаљон ће 7 ов. м. извршити рано покрет с тиме да се благовремено постави на речену просторију како би обезбиједио пролаз осталим јединицама преко Врбаса.

VI батаљон ће ићи правцем: Злокуће—Хум—Бојска—Сарајвилић.

I батаљон ће упутити једну јединицу, најмање једну чету, од с. Војска, преко Сарајвилића за села: Бистрицу и

⁴ Гађања

Крупну ради затварања правца Травник—Г. Вакуф. Са овом јединицом одржавати везу из с. Волице преко Г. Вакуфа.

7. Јединице ће се смјестити на што већој просторији ради умањивања ефикасности евентуалног бомбардовања.

Јединице које имају задатак директног затварања речених праваца морају бити максимално опрезне.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОБОДА НАРОДУ!

За штаб бригаде

Политком

Командант
Д. Лекић⁵

БР. 35

ПЕТНАЕСТОДНЕВНИ ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА ТРЕЋЕ БРИГАДЕ ПРВЕ ПРОЛЕТЕРСКЕ ДИВИЗИЈЕ О ИЗВЕДЕНИМ АКЦИЈАМА У ВРЕМЕНУ ОД 15 ДО 31 ЈАНУАРА 1943 ГОДИНЕ¹

Б. 103.²
6-II-1943 године
Положај

100.³ Б.

Петнаестодневни извјештај о војним акцијама изведеним од 15 до 31 јануара 1943 године.

15-I-1943 I батаљон нападао је на непријатељско упориште Грачун⁴ и Криж које је ликвидирао, док је са једном четом постављао заседу у Жарковини, која је у исто вријеме рушила пругу Теслић—Јелах. II батаљон нападао је град Теслић⁵ са источне стране. У овој борби II батаљон је заробио 75 домобрана и 2 официра. Заплијенио је 4 п. митралеза. 1 бацач, 65 пушака и остале ратне спреме. На нашој страни била су два мртва и 7 рањених. Жртве код непријатеља нису се могле установити. III батаљон нападао је град

⁴ Данило Лекић

¹ Оригинал, писан на машини, ћирилицом, налази се у архиви Војноисториског института под рег. бр. 23/2, к. 711.

² Штаб Треће крајишке НОУ бригаде

³ Штаб Прве пролетерске дивизије

⁴ Вјероватно Каћун.

⁵ Опширније о томе види док. бр. 130.

Теслић са југозападне стране, освојивши прве ровове, али нису успјели продријети у град, јер се непријатељ упорно бранио. У овој акцији погинуо је 1 а рањена 2 друга. IV батаљон је нападао град са југоисточне стране, неуспјевши пробити утврђења и докопати се града. Сви батаљони су се у саму зору повукли на полазне положаје.

16-I-1943 сви батаљони су били на старим положајима, где су [се] одмарали. Промјена неких није било.

17-I-1943 припремљен је поновни напад на Теслић у садејству са снагама I Бригаде. Борба је вођена цијелу ноћ између 17/18, и у саму зору батаљони су се повукли на полазне положаје, и акција није успјела. На нашој страни рањено је 8 другова од којих 3 теже. Жртве код непријатеља непознате.

18-I-1943 јединице ове Бригаде биле су на положајима. Промјена неких није било.

19-I-1943 стање без промјене.

20-I-1943 непријатељ је напао на I батаљон у селу Ранковићима. Борба је вођена 3 сата, те је непријатељ разбијен и натјеран у бјегство, оставивши на бојном пољу 4 мртва, док су много мртвих и рањених однели са собом. III батаљон са једном четом водио је борбу са Нијемцима који су нападали на њихове положаје. Након краће борбе непријатељ је натјеран у бјегство уз непознате губитке.

21-I-1943 Непријатељ (Нијемци) нападао је на положаје III батаљона. Борба је трајала 5 сати и непријатељ је одбијен уз велике губитке, остављајући ранчеве и спрему на положајима, док су мртве и рањене покупили услијед повољних положаја по њих. Тачан број жртава код непријатеља није се могао установити.

22-I-1943 стање без промјене.

23-I-1943 Непријатељ (Нијемци) у јачини 5—600 напао је на положаје III и IV батаљона и на једну чету I батаљона. Борба је вођена од 11 до 18 часова. Непријатељ је разбијен и натјеран у панично бјегство. Убијено је око 80 Нијемаца, док је број рањених много већи био, што су успјели под заштитом мрака извући, као и у току борбе што је примјећено. Заробљено је 1 бацач са 36 бомби, 1 њемачка машинка, 2 пиштоља, 1 п. митраљез „шарац“, 10 пушака, 10.000 метака и 22 коња који су доста слаби. На нашој страни била су 3 друга мртва и 20 рањених, од којих 6 теже. Заплењено је много ствари и животних намирница које су Нијемци опљачкали од сељака прије акције, а које је повраћено народу.

24-I-1943 непријатељ је напао на положаје IV батаљона. Борба је трајала 2 сата и непријатељ је натјеран у бјегство уз губитке 3 мртва и око 10 рањених. На нашој страни није било губитака.⁶

25-I-1943 непријатељ је покушао изаћи у села које је држао наш IV батаљон, под заштитом јаке артиљериске ватре одакле је одбијен уз губитке 2 мртва и више рањених. На нашој страни био је 1 мртав и 1 рањен друг од артиљерије.

26-I-1943 јединице су биле на својим положајима. Промјена неких није било.

27-I-1943 непријатељ је покушао напад на положаје I батаљона и одбијен је уз непознате губитке. На нашој страни није било жртава.

28-I-1943 непријатељ је напао на положаје I и IV батаљона. Борба је трајала 5 сати. На страни непријатеља било је око 20 мртвих и рањених. На нашој страни 5 другова лакше рањених.

29-I-1943 стање без промјене.

30-I-1943 у зору јединице ове Бригаде по наређењу Б. 100 преbacиле су се на просторију Очауш.

У времену од 19 до 31-I-1943 године II батаљон имао [је] задатак разбијање и разоружавање четничке банде као и конфискац[и]ју имовине . . . у селу Прибинић и Чечава. Овом приликом је пронађено 35 пушака у селу Чечави, док у Прибинићу нису пронађене него двије. Запаљено је 18 четничких кућа, већином у селу Прибинићу. Конфискована четничка имовина одузета је у корист војске.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОБОДА НАРОДУ!

П.

9 Д.
Бајић

П.С. 28 јануара 1943 један вод III чете III батаљона поставио је непријатељу заседу у селу Жарковини на цести према Јелаху. Непријатељ је наишао јачине једне компаније на нашу заседу која га је дочекала на блиском одстојању и изненадном пушчаном и митраљеском ватром убили 25, заробили једног и око 50 ранили Нијемаца. Заробљена су 4 п. митраљеза „шарца“, неколике пушке и остале ратне спреме. На нашој страни лакше је рањен један друг.

⁶ Опширније о свим овим борбама види Зборник том IV, књ. 9, док. бр. 130.

**НАРЕЂЕЊЕ ШТАБА ПРВЕ ПРОЛЕТЕРСКЕ ДИВИЗИЈЕ
ОД 7 ФЕБРУАРА 1943 ГОД. ШТАВУ ПРВЕ БРИГАДЕ ЗА
РАСПОРЕД ЈЕДИНИЦА НА ПРОСТОРИЈИ БОЈСКА—СА-
РАЈВИЛИЋ—ВИСТРИЦА—КРУПА—ПОНИР—
ЖДРИМЦЕ¹**

Б. 100²
7-II-6,30

101,³ Б.

Добили смо писмо од III дивиз. На основу тога писма конкретније смо одредили задатак наше дивизије.

Наиме, затварање правца према Прозору за нас отпада, а утолико се више поставља упорније и што чвршће затварање правца од Бугојна у том циљу:

1.— Наше бригаде поставићемо према Бугојну, с обе стране Врбаса и то: 101 са десне обале, а

102⁴ са леве обале.

2.— Ваше јединице поставите на просторију Бојска—Сарајвилић—Бистрица—Крупа—Понир—Ждрилице⁵, са задатком затварања правца од Бугојна.

Предлажемо овакав распоред:

Три батаљона северно, а један јужно од р. Бистрице.

Болницу и дивизиску интендантуру упутити са најјужнијим деловима.

3.— Поједина села су заражена *пегавцем*, а такође и јединице IV дивизије.⁶ На то скренути пажњу јединицама, ради обавезног предузимања потребних мера.

4.— У случају отварања борбе на левој обали Врбаса, ви са две стране треба да садејствујете притиском ка непријатељу.

¹ Оригинал, писан оловком, ћирилицом, налази се у архиви Војноисториског института под рег. бр. 21/1, к. 705.

² Штаб Прве пролетерске дивизије

³ Штаб Прве пролетерске бригаде

⁴ Трећа савџачка НОУ бригада

⁵ Ждримце

⁶ Вјероватно се мисли на јединице Треће НОУ дивизије, јер се у то вријеме Четврта дивизија налазила на Грмечу. Види док. бр. 37.

5.— Брдски топ са послугом преко Бојске упутити III дивизији још данас, ради употребе у њеној претстојећој акцији.⁷

С. Ф. — С. Н.!

Надив.
Васа⁸

БР. 37

**НАРЕЂЕЊЕ ШТАБА ПРВЕ ПРОЛЕТЕРСКЕ ДИВИЗИЈЕ
ОД 7 ФЕБРУАРА 1943 ГОД. ШТАБОВИМА БРИГАДА ЗА
РАСПОРЕД И СМЈЕШТАЈ ЈЕДИНИЦА НА ПРОСТОРИЈИ
ГОРЊИ ВАКУФ—ЖДРИМЦЕ И ОБАВЈЕШТЕЊЕ О НЕ-
ПРИЈАТЕЉСКИМ СНАГАМА У БУГОЈНУ, ПРОЗОРУ,
ТРАВНИКУ И ОСТАЛИМ УПОРИШТИМА¹**

Ш Т А Б
I ПРОЛЕТЕРСКЕ УДАРНЕ ДИВИЗИЈЕ
НО ВОЈСКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ
Бр. 7-II- 16,30

ШТАБОВИМА БРИГАДА И КОМАНДАМА ЈЕДИНИЦА

Подаци о непријатељу:

Бугојно: према непровјереним подацима налазе се три бојне од око 1500 усташа, домобрана и милиционера. Командант гарнизона Вобан, према радиограму који је ухваћен, тражио је бомбардере који да туку комуникацију Бугојно—Прозор, а од петог пука (вјероватно из Травника) тражио је помоћ за Бугојно.

Прозор: према непровјереним подацима налази се гарнизон до 1500 Талијана.

Травник: према једној непровјереној вијести из тога гарнизона треба да крену снаге за чишћење планина између комуникација Травник—Д. Вакуф—Бугојно—Г. Вакуф и Травник—Бистрица—Г. Вакуф (тј. терен куда смо прошли).

Пл. Радуша: према више непровјерених извјештаја ка тој планини упућене су из Бугојна три сатније које треба

⁷ Односи се на напад на Прозор који је извршен 15 фебруара. Види док. бр. 91, 92, 100, 221, 223, 339, 347, 363.

⁸ Васо Јовановић

¹ Оригинал, писан на машини, латиницом, налази се у архиви Војноисториског института под рег. бр. 41/1, к. 705.

с те стране да врше напад ка Г. Вакуфу. Ове снаге су, наводно, после из Бугојна 5 о. м.

Сусједне јединице: на терену од Г. Вакуфа ка Прозору, са обје стране комуникације налазе се јединице III ударне дивизије, и то: једна бригада уз изворни дио ријеке Врбаса од Ждримце до с. Вољевац (десна обала); једна бригада на простору Шћита, а једна бригада која је досада била на простору Оцак—Г. Вакуф—Палоч, вјероватно ће се — пошто је смијењена од наших јединица — прикупити за извршење претстојећег задатка Дивизије.

III дивизија има намјеру у току сутрашњег или прексутрашњег дана ликвидирати непријатељски гарнизон у Прозору.² У тој акцији учествоваће све њене бригаде. Ради тога Штаб III дивизије тражио је да ми затворимо правац од Вугојна са обје стране Врбаса.

В. Ш.³ радиограмом је данас наредио да се смјестимо на просторији Г. Вакуф—Ждримце (с. Ждримце се налази с десне обале Врбаса на око 5 км југоисточно од Г. Вакуфа).

У смислу горњег

НАРЕЂУЈЕМО:

1) I бригада⁴ поставиће се на десну обалу Врбаса на простору Бојска—Лужани—Храстница—Кућине—Бистрица—Понир—Ждримце, са задатком да са те просторије затвара правац Бугојно—Г. Вакуф и Травник—Г. Вакуф. Комуникацију Травник—Г. Вакуф рушењем и запречавањем што дубље онеспособити.

Болницу и дивизиску интендантуру смјестити на просторији с. Ждримце и околина. На тој просторији поставити и један батаљон, који да одржава везу са дијеловима III дивизије на просторији источно од комуникације Г. Вакуф—Прозор. Уколико би се ти дијелови помјерили са тога задатка, онда батаљон прима и обезбјеђење са те стране од правца Прозора, истурајући што боље ка непријатељу извиђачке и претстражне дијелове.

2) III бригада⁵ поставиће се на лијеву обалу ријеке Врбаса на просторију Палоч—Вољице—Тихомишље—Грачаница, са задатком затварања правца од Бугојна и Радуше Планине. Одржавати чврсту везу са јединицама III дивизије које се налазе на простору Шћита и западно од комуникације Г. Вакуф—Прозор. Уколико би се те јединице

² Опширније о нападу на Прозор види док. бр. 91, 92, 100, 221, 233, 339, 342, 347 и 363.

³ Врховни штаб

⁴ Прва пролетерска бригада. Види док. бр. 173.

⁵ Трећа санџачка НОУ бригада. Види док. бр. 173.

удаљиле са те просторије бригада ће предузети и затварање правца од Прозора. Одмах предузети темељито рушење и запречавање комуникација Бугојно—Г. Вакуф и Прозор—Г. Вакуф, и то што ближе ка непријатељу.

Штаб ове бригаде треба да одмах прикупи обавјештења о досадањој ситуацији на свом сектору од јединица III дивизије.

3) Хируршка екипа налази се са болницом I бригаде.

4) В. III. нам је означио даљи правац — кад се нареди — ка територији источно од Прозора у правцу с. Уздол и Солакова Кула. Према томе, у случају потребе, све јединице имају се прикупити на просторији са десне обале Врбаса (од с. Ждримце до Уздола). (У случају да се на нашем сектору преко Врбаса налази само мост код Г. Вакуфа, предвидјети заштиту тога прелаза за све вријеме потребно за прелаз јединица на десну обалу ријеке).

5) Како штабови бригада, тако и све јединице једне и друге бригаде, одржаваће чврсту и што чешћу везу између себе. У случају отварања борбе на једном правцу, све сусједне јединице не чекајући нарочито наређење имају са свога правца садејствовати. Потреба овакве везе појачана је теренском раздвојеношћу бригада (р. Врбас).

6) Врдски топ са послугом упућен је III дивизији ради учествовања у претстојећој акцији.

7) Дивизиски магацин убојне опреме налази се у с. Ждримце. У току 8 о. м. штабови бригада изузеће из тога магацина пушчане муниције уколико им иста затреба. Имати у виду да ће се остатак муниције уступити другим јединицама, те овом приликом изузети и резервну шаржу. Такође у истом року изузети потребну количину бомби од њемачког бацача 40 мм. Сем тога I бригада изузеће 60, а III бригада 64 ручне бомбе.

Накнадни подаци:

а) III дивизија на лијевој обали Врбаса држала је положај око р. Волице, а патролирала је у правцу Грачанице. Јаче усташке снаге (око 7—800) које су биле разбијене од дијелова III дивизије, прије неки дан извршиле су широки заобилазак планинама западно од комуникације Бугојно—Г. Вакуф и изненада се појавиле према Г. Вакуфу. На ово обратити нарочиту пажњу и потребне дијелове истуриће што западније ка планинама (Прскалове Стаје—Планиница) III бригада.

б) Непријатељски покрет од Травника најављује се као врло вјероватан, те ће I бригада упућивати извиђачка одјелјења у правцу Растова и Јагодића.

Наредити свим јединицама јаку опрезу.

ц) Јединице III дивизије вјероватно ће своју акцију⁶ извести 9 о.м. ноћу.

8) Предузети заштиту од погледа из ваздуха.

9) На нашој просторији увелико влада пјегави тифус. Јединице III дивизије које су овуда пролазиле и биле смјештене имају доста тифусних обољења (само Далматинска бригада⁷ преко 100 случајева). Спровести пуне превентивне — заштитне мјере — за ово се чине лично одговорни референти санитета и остало санитетско особље.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОБОДА НАРОДУ¹

За Штаб Дивизије

Васа⁸

(М.П.)

П.С. 10) Свакодневно⁹ нам слати извјештаје у с. Крупа (2 км сјеверно од Г. Вакуфа).

БР. 38

ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА СЕДМЕ НОУ ДИВИЗИЈЕ ОД 7 ФЕБРУАРА 1943 ГОД. ВРХОВНОМ ШТАБУ НОВ И ПО ЈУГОСЛАВИЈЕ О ПРОДОРУ НЕПРИЈАТЕЉА ПРЕМА КУЛЕН ВАКУФУ И О НАМЈЕРАМА ИТАЛИЈАНА И ЧЕТНИКА ДА ПРЕДУЗМУ ОФАНЗИВУ ИЗ КНИНА ПРЕМА ОСЛОБОЂЕНОЈ ТЕРИТОРИЈИ¹

ШТАВ VII ДИВИЗИЈЕ

7-II-1943 г.

4,50 час.

телефоном.

ВРХОВНОМ ШТАВУ НОВ И ПОЈ

Синоћ око 19 часова извештени смо да је непријатељ² дошао у село Орашац с. з. од Кулен Вакуфа. Одмах је на-

⁶ Мисли се на напад на Прозор.

⁷ Односи се на Прву далматинску НОУ бригаду.

⁸ Васа Јовановић

⁹ Сљедећи текст дописан је мастилом, латиницом.

¹ Оригинал, писан на машини, латиницом, налази се у архиви Војноисториског института под рег. бр. 1/2, к. 8.

² Односи се на њемачку дивизију „Принц Еутен“. Види док. бр. 193.

ређено XVI Бригади VII Дивизије, која је требала доћи у село Мокроноге да затвори овај правац, пошто је она већ тамо, а на том правцу нема других јединица и да се повеже са Личанима³ на левој обали реке Уне.

О колони са правца Врточе нисмо примили нове податке. Деснокрилна Бригада⁴ није се још јавила са одређене просторије (Дринић—Бравско). Постоји вероватноћа да непријатељ покуша да изманеврује Оштрељ.

Кнежевић,⁵ командант X Крајишке Бригаде из Стрмице јавља да Италијани из Книна имају офанзивне намјере и да су у том циљу забранили сваки улазак и излазак из жица. Ово нису сасвим провјерени подаци.

Напад на Голубић наређен је за вечерас.

О ситуацији код сусједних јединица немамо података.

Заостали другови из Дивизије стигли су у састав својих јединица. Према подацима од другова који су касније стигли из Баније Нијемци у Костајници товаре своју спрему на возове, наводно чак и баракe носе, али се не зна куда.

Гарнизони Глина, Двор и други су врло слаби. Баниски Одред још се није пребацио у Банију.

За Штаб VII Дивизије.

Љубиша⁶

³ Односи се на Шесту НОУ дивизију.

⁴ Вјероватно се односи на Осму банијску НОУ бригаду.

⁵ Велимир Кнежевић-Врка

⁶ Љубиша Урошевић

**ИЗВЈЕШТАЈ СЕДМЕ НОУ ДИВИЗИЈЕ ОД 7 ФЕБРУАРА
1943 ГОД. ВРХОВНОМ ШТАБУ НОВ И ПО ЈУГОСЛАВИЈЕ
О ПРОДОРУ ЊЕМАЧКЕ И ИТАЛИЈАНСКО-ЧЕТНИЧКЕ
КОЛОНЕ ПРЕМА КУЛЕН ВАКУФУ И МАЗИНУ¹**

ШТАВ VII ДИВИЗИЈЕ
7-II-1943 г.
13.30 час.
телефоном.

ВРХОВНОМ ШТАБУ НОВ И ПОЈ

Јуче по подне непријатељ² је одбацио заштитнице VII Дивизије са положаја северно од Пркоса и са три тенка избио на комуникацију Врточ—Кулен Вакуф. Вероватно да су већ у Кулен Вакуфу, одакле изгледа намеравају да се састану са италијанско-четничком колоном која наступа правцем Брувно—Мазин. Пре један сат чула се јака топовска паљба са тог правца.

Деснокрилна Бригада³ ухватила је везу са V Дивизијом која је на старим положајима⁴ и јуче одбила непријатеља и том приликом запленила: један тешки бацач и један пушкомитраљез.

Командант X Крајишке Бригаде⁵ из Стрице извештава да су лички батаљони добили наређење од VI Дивизије да се крену са досадашњих положаја на правцу Отрић—Српски Кланац, наводно према одобрењу Врховног штаба, и дејствују на комуникацију Грачац—Мазин. Овим се слаби важан сектор. Молим за наређење о томе.

Према извештају друга др Гојка⁶ бројно стање рањеника јуче навече било је: носила 420, осталих 1000.

Рањеници стално пристижу. Сви рањеници са Грмеча евакуисани су. Једна група ешелона јуче је извршила покрет са просторије села Прекаје на просторију Гламоч.

Цесте се и даље руше.

За Штаб VII Дивизије,
Љубиша⁷

¹ Оригинал, писан на машини, латиницом, налази се у архиви Војноисториског института под рег. бр. 2/2, к. 8.

² Јединице СС дивизије „Принц Еуген”. Види док. бр. 193.

³ Вјероватно Осма бригада Седме НОУ дивизије

⁴ Вравско—Кључ

⁵ Велимир Кнежевић-Врко

⁶ Др Гојко Николић, начелник санитета при Врховном штабу НОВ и ПО Југославије

⁷ Љубиша Урошевић

НАРЕЂЕЊЕ ШТАБА ПРВЕ ПРОЛЕТЕРСКЕ БРИГАДЕ ОД
7 ФЕБРУАРА 1943 ГОД. ПОТЧИЊЕНИМ ЈЕДИНИЦАМА
ЗА ЗАТВАРАЊЕ ПРАВЦА ПРЕМА БУГОЈНУ И
ТРАВНИКУ¹

ШТАВ I ПРОЛЕТЕРСКЕ ВРИГАДЕ
I ПРОЛЕТЕРСКЕ УДАРНЕ ДИВИЗИЈЕ
НОВ ЈУГОСЛАВИЈЕ

Бр. 172
7 II 1943 г.

ШТАБОВИМА БАТАЉОНА И КОМАНДАМА
ЈЕДИНИЦА

**Подаци о
непријатељу:**

Бугојно: према непровјереним подацима налазе се три бојне, око 1.500 усташа, домова и милиционера. Командант гарнизона Бобан, према радиограму који је ухваћен,² тражио је бомбардере да туку комуникацију Бугојно—Вакуф—Прозор, а од Петог пука, вероватно из Травника, тражио је помоћ за Бугојно.

Прозор: према непровјереним подацима налази се гарнизон до 1.500 Италијана.

Травник: према једној непровјереној вијести из тога гарнизона треба да крену снаге за чишћење планина између комуникација: Травник—Д. Вакуф—Бугојно— Г. Вакуф и Травник—Бистрица—Г. Вакуф, тј. терен куда смо прошли и на ком се дјелимично сада налазимо.

Планина **Радуша:** према многим непровјереним извјештајима упућене су к тој планини из Бугојна три сатније које треба са те стране да врше напад ка Г. Вакуфу. Ове снаге су наводно пошле из Бугојна 5 ов. м.

¹ Копија, писана на машини, латиницом, налази се у архиви Војноисториског института под рег. бр. 20/1, к. 709.

² Види док. бр. 58.

**Суседије
јединице:**

На простору од Г. Вакуфа према Прозору налазе се са обје стране комуникације јединице III ударне дивизије и то: једна бригада³ на десној обали Врбаса од с. Ждримце до с. Бољовац, једна бригада⁴ на просторији Шћица,⁵ а једна бригада⁶ која је била на овом сектору поћи ће на извршење задатка у склопу Дивизије.

III бригада⁷ поставиће се на лијеву обалу Врбаса, на просторији Палоч—Вољице—Тихомишље—Грачаница.

Наши задаци: Услијед тога што ће јединице III дивизије у току два наредна дана извести акцију на југу,⁸ задатак наших јединица је потпуно затварање правца од Бугојна и Г. Вакуфа.

Распоред и задаци јединица наше бригаде:

а) II батаљон остаје и даље на просторији с. Бојска, с тим што ће и даље затварати правце од Бугојна према томе селу и садејствовати, у случају потребе, са VI батаљоном, а главну пажњу ће посветити правцу од Травника, извиђајући и контролишући пут Бојска—Хум—Јагодићи (пут којим смо ми дошли), као и пут који води из с. Бојска, преко Пл. Радован ка комуникацији Травник—Г. Вакуф (секција Травник). Испитивање праваца од Травника вршити јако истуреним патролама (до с. Јагодићи) и преко Пл. Радован до коте 1358⁹. Такође треба организовати (било помоћу новца) поједине сељаке који ће у случају надирања непријатеља са појединих праваца хитно обавјештавати. Врзо обавјештавање је необично важно како би се добило у времену да се батаљон постави у правцу непријатељског надирања. Треба схватити да је скоро немогуће пребацивати јединице са овако велике територије, поготову ако је то пребацивање хитно, тј., ако непријатељ није много раније осматрен него кад је дошао већ до одбранбених положаја батаљона.

б) VI батаљон остаје и даље на просторији: Горња и Доња Ричица—Лужани, са раније постављеним задатком.

³ Прва далматинска НОУ бригада

⁴ Пета црногорска НОУ бригада

⁵ Шћит

⁶ Десета херцеговачка НОУ бригада

⁷ Трећа крајишка НОУ бригада. Види док. бр. 173.

⁸ Односи се на напад на Прозор.

⁹ Вјероватно к. 1353

VI батаљон ће такође избацити дубоке патроле испред свога мјеста боравка, како не би дошло до било каквог изненађења.

ц) IV батаљон ће 8 ов. м., рано изјутра, посјести просторију: с. Кућине—с. Бистрица, са задатком одржавања тјесног контакта са II и VI батаљоном, којима ће и даље служити као директна резерва, и са задатком затварања правца од Травника, друмом, за Г. Вакуф. Ради тога батаљон ће се смјестити на сљедећи начин: главнина у с. Кућине—Оклај—Трбаре, а једном четом у с. Бистрица, — та чета ће имати за задатак да поруши друм Г. Вакуф—Травник, уколико досада није порушен, најбоље и најлакше га је рушити на мјесту гдје се улива М. Гусар у В. Гусар. отприлике 10 км од с. Бистрице према Травнику, та чета ће такође држати засједу на најповољнијим котама са једне или друге, или пак са обје стране друма, изгледа да је то најбоље на коти 749¹⁰ на десној обали потока Суходол, отприлике 5—6 км од с. Бистрице. Вјероватноћа надирања непријатељског тим друмом је мала, но у сваком случају нужно је темељито разрушити и онеспособити (барикадама) друм, као и обезбиједити у најмању руку далеко истуреним патрoлама.

д) Противколска чета биће са IV батаљоном.

е) I батаљон посјешће просторију: с. Понир (једна чета) — с. Врси — с. Ждримце (главнина), једну смјестити у с. Ждримце за заштиту болнице.

ф) Штаб бригаде и Пионирски вод смјестиће се у с. Крупа.

г) Бригадна интендантура у с. Врси.

х) Дивизиски магацин, болница и хируршка екипа смјестиће се у с. Ждримце. Покрет за то село извршиће 8 ов. м. рано изјутра.

1. В. Ш. је означио даљи правац нашој Дивизији ка територији источно од Прозора у правцу с. Уздол и с. Солакова Кула. За покрет к томе правцу јединице наше Дивизије добиће накнадно наређење од В. Ш. Углавном треба знати да је тај правац десном обалом Врбаса, узводно преко с. Ждримце—Доброшин—Бољковац—Љубунци—Уздол—Солакова Кула.

2. Понова се скреће пажња свима јединицама да на овој просторији влада пјегавац, да је само у Далматинској бригади¹¹ која је била на овом сектору обољело више од

¹⁰ Вјероватно к. 743

¹¹ Прва далматинска НОУ бригада Треће НОУ дивизије

100 другога од пјегавца. Самим тим види се сва озбиљност те заразе. Најодговорније предузети све мјере за заштиту од пјегавца. Санитети морају да бдију даноноћно на спровођењу одговарајућих мјера. Референт див. санитета¹², у заједници са референтом бригадног санитета¹³ одржаће батаљонске санитарске конференције ради прорађивања и провођења одговарајућих мјера.

3. Пошто ће див. магацин убојне опреме у току 8 ов. м. да преда муницију III дивизији, батаљони ће хитно обавијестити овај штаб о томе колико им је потребно муниције за попуну резерви. У магацину има и бомби од њемачког бацача 40 мм.

4. Строго водити рачуна о потребним мјерама за заштиту од евентуалног бомбардовања из ваздуха.

5. I батаљон имаће задатак одржавања везе са јединицама III дивизије на просторији источно од комуникације Г. Вакуф—Прозор. Уколико би се ти дијелови помјерили са тог задатка, I батаљон ће примити обезбјеђење са те стране од Прозора, истурајући што даље к непријатељу извиђачке и претстражне дијелове.

6. Још једанпут напомињемо да није потребно чекати специјална наређења у случају напада непријатеља на једном сектору да би остале јединице могле интервенисати, јер такво наређење услјед велике даљине не би могло благовремено приспјети. Ради тога све сусједне јединице ће одржавати међусобно тијесни контакт у циљу брзе интервенције у правцу непријатељске навале. А о свакој појави или промјени ситуације, обавијестити обавезно и хитно штаб бригаде.

Накнадни подаци:

непријатељски покрет од Травника најављује се као врло вјероватан, ради тога ће јединице које су постављене према Травнику предузети све мјере опрезности и спремности за брзу интервенцију.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОБОДА НАРОДУ !

За Штаб Бригаде

Политком

Командант

¹² Јулка Мештеровић

¹³ Дуња Влаховић

ЗАПОВИЈЕСТ ШТАБА ДРУГЕ ПРОЛЕТЕРСКЕ ДИВИЗИЈЕ ОД 8 ФЕБРУАРА 1943 ГОД. ЗА НАПАД НА ИМОТСКИ И ПОСУШЈЕ¹

Ш Т А Б
II ПРОЛЕТЕРСКЕ УДАРНЕ ДИВИЗИЈЕ
НАРОДНО-ОСЛОБОДИЛАЧКЕ ВОЈСКЕ
ЈУГОСЛАВИЈЕ

Дана 8. II. 1943 год.
часова 4.30.—

ЗАПОВИЈЕСТ

секција Ливно—Макарска—Прозор—Мостар,
размера 1 : 100.000

Ситуација: Наша II пролетерска дивизија ојачана са IV далматинском бригадом добила је задатак, да нападне и освоји непријатељска упоришта Имотски и Посушје.² Важност заузимања ових упоришта огледа се првенствено у кидању везе Мостара са Сплитом и Сињем, као и уништење јединих усташких формација на овом простору. Заузећем ових упоришта поред војничког значаја много се добија и у политичком погледу, нарочито на простору Имотског и Далмације као и већим дијелом Херцеговине.

Подаци о непријатељу.

Имотски: у Имотском налазе се три усташке бојне у јачини од 1200 војника. Једна од ових бојна (Крајишка) преполовљена је у борбама у Ливну. Наоружање Имотског креће се овако: два пјешадиска топа 37 мм, један тешки бацач, пет тешких митраљеза и око 50 пушкомитраљеза. Моторизованих јединица и тешке артиљерије немају према подацима добијеним од 6 ов. мј. Размјештај ових бојни је сљедећи: а) одбранбена бојна смјештена је у Трокуловој млиници (сјеверни дио града), контролише правац сјеверно од Имотског и према Посушју. б) VII бојна (раније Крајишка) контролише правац од Подбабља а држи посаду на Каменмосту. в) III бојна црне легије контролише правац

¹ Оригинал, писан на машини. Ћирилицом, налази се у архиви Војноисториског института под рег. бр. 2/2, к. 731.

² Јединице Друге пролетерске дивизије уз садејство Четврте далматинске бригаде 9 фебруара ликвидирале су Посушје а идућег дана Имотски. Опширније о борбама око Посушја и Имотског види док. бр. 75, 322, 323, 327, 328, 329, 332 и 340.

од Пролошца гдје логорује једна њена сатнија. Утврђење Имотског види се из приложене скице, нарочито је утврђен сјевероисточни дио града као и јужни. Морал код непријатеља није на висини. Становништво Имотског добрим је дијелом за нас.

Посушје. Јачина непријатељске посаде у Посушју креће се од око 1000 усташа, милиције и домобрана, са одговарајућим бројем пјешадиског наоружања. Наводно од тешког наоружања Посушје има четири тешка бацача и један топ.

У циљу извршења горњег задатка

НАРЕЂУЈЕМО:

А. Западна група

1. Сјеверна колона

Командант друг Радован
Вукановић.

Састав: IV пролетерска
бригада

1 брдска батерија, одјеље-
ње хаубица и један про-
тивколски топ 37 мм и ба-
терија бацача.

Свега: 4 батаљона, два брд-
ска топа, једна хаубица,
један противколски топ и
четири тешка бацача.

1. Напада општим правцем на-
пада: Вир—Мали Галићи—
Милорадовићи—Имотски са
задатком да нападне град са
сјеверне и сјевероисточне
стране. Зона ширења десно
с. Јажићи — источно од Мо-
дрог Језера — католичка цр-
ква у граду. Лијево: с. Мати-
ћи — источно од с. Јањеша
— Катуниште — к. 390³ па
закључно са путем Имотски
— Посушје. Прије доласка на
полазни положај за напад с.
Јажић — с. Ћосић — Кату-
ниште очистити непријатељ-

³ Вјероватно к. 393.

ске истакнуте дијелове уколико би их било на линији Горњи Проложац — Горњи Вињани.

Везу одржавати десно са IV далматинском бригадом и то прије ликвидације Пролошца и Пољица, а по ликвидацији овог у с. Јажићи а лијево са II далматинском бригадом у с. Видоши. Бригадну резерву оријентисати према свом лијевом крилу наспрам пута Имотски — Посушје па даље Веленица к. 395.

2. Западна колона

Командант друг Саво
Дрљевић.

Састав: IV далматинска
бригада без једног батаљона и један противколски топ 37 мм.

Свега: три батаљона пјешадије и један противколски топ 37 мм.

2. Напада са два батаљона општим правцем напада: с. Пострање — с. Проложац — с. Сушићи — с. Главина — Имотски са западне стране, а са једним батаљоном правцем Подбабље — Каменмост са задатком, да на правцу Пострање — Проложац чим прије протјера и уништи непријатељске истакнуте дијелове на овом правцу, те на тај начин ослободи и нашу сјеверну колону од евентуалног бочног изненађења. Батаљон са правца Подбабља има задатак што прије протјерати непријатељску посаду са Каменмоста и олак-

шати покрет батаљонима на правцу Проложац — Имотски. Зона ширења десно закључно пут Проложац — Имотски, лијево с. Здилари — западне стране Црвеног и Модрог Језера — Имотски.

Везу одржавати десно са батаљоном на правцу Подбабље — Каменмост, а лијево са сјеверном колоном на правцу с. Јажићи.

Б. Источна група

3. Сјевероисточна колона
Командант друг Љубо Ђурић.
Састав: II пролетерска бригада и батерија бацача.
Свега: пет батаљона и четири бацача.

3. Напада са два батаљона општим правцем напада Требиство — Посушје са линије Радован — к. 1134 — Градина и то једним батаљоном правцем Градина — с. Растовача а по ликвидацији Растоваче продужити напад са југоисточне стране на Посушје; са другим батаљоном правцем Радован — 687 — Посушје.

Са два батаљона креће се што прије правцем: Требиство — Пољице⁴ — Ширића Бријег — Броћанац до на линију с. Бранић — к. 820 са задатком да на поменутом правцу очисти сва села усташки расположена а потом на одређеној линији поседну положај, са задатком затварања правца од Широког Бријега

⁴ Полице код села Саваћа

за Посушје и спречавања сваке интервенције непријатеља са те стране.

По доласку на одређену линију, срушити пут и оне-способити га за пролаз моторизације. Нарочито искидати пут на серпентинама и срушити мост западно од Црнодола.

Бригадну резерву поставити на лијевом крилу према Раствовачи. Бригадној резерви дати задатак обезбјеђења од евентуалних испада милиције са правца Врхпоље и Ракитно.

Зона ширења десно: Радован — к. 1036 — стаза западно од к. 687 за Посушје, лијево с. Собаћ — стаза која силази за с. Раствовачу.

Везу одржавати десно са II далматинском бригадом к. 614, гдје ријека Ричина пресијеца пут Дувно — Посушје, а лијево са батаљонима на линији с. Вранић — к. 820.

По заузећу Посушја ова ће се колона оријентисати према Широком Бријегу истурајући јаче дијелове до у висини с. Подкрај.

4. Сјеверозападна колона
Командант друг Љубо
Вучковић.
Састав: II далматинска
бригада, један противкол-
ски топ 37 мм.
Свега: четири батаљона и
један противколски
топ 37 мм.

4. Напада општим правцем на-
пада: с. Вучипоље — Орлов
Кук — Јукићи — Посушје,
са задатком да на том правцу

прво протјера и уништи све непријатељске дијелове, припремајући пад Посушја са сјеверозападне стране.

Зона ширења десно: с. Биске — с. Сењ — с. Караматићи — с. Ковачи — с. Злопоље а лијево: Стецце — Рудежи — с. Јукићи — пут за Посушје. По паду Посушја два батаљона ове колоне оријентисати на правцу Посушје — Имотски у циљу садејства сјеверној колони западне групе на Имотски. Везу одржавати десно са сјеверном колоном западне групе с. Видоши а лијево са сјевероисточном колоном источне групе к. 614, гдје ријека Ричина сијече пут Дввно — Посушје.

5. Артиљерија
Источна група:
Командант друг
Обрадовић⁵
Састав: једна хаубичка
батерија
Свега: двије хаубице.
-

5. Поставља се на простору с. Мрвељи — с. Биске — Читлук, са задатком да потпомаже напад источне групе на Посушју. Прије почетка напада извидјети земљиште и израдити потребне елементе за гађање. Почетак артиљериске припреме у 17.30 часова.

6. Западна група
Командант друг Гавриљшченко⁶
-

⁵ Бранко Обрадовић

⁶ Алексеј Гавриљшченко

Састав: брдска батерија и
једно одјељење хаубица.
Свега: два брдска топа 75
мм и једна хаубица 100 мм.

6. Поставља се на простору с. Милорадовић — с. Живановићи (брдска батерија) а хаубичко одјељење код цамије у с. Пострање, са задатком потпомагања западне групе на Имотски. Промјену ватрених положаја командант артиљерије вршиће по захтјеву команданта колоне. Артиљериска припрема отпочеће тачно у 17.30 часова.
7. Напад колона на своје објекте почеће са полазних положаја за напад почетком артиљериске припреме, тј. чишћењем свих истакнутијих непријатељских дијелова ван Посушја и Имотског.
8. Одбрана од моторизације: сви команданти колона организоваће рушење комуникација на више мјеста, правећи препреке и постављајући за ту сврху противколска оруђа у случају потребе.
9. Одбрана од авијације: команданти колона скренуће пажњу својим јединицама на тајност кретања и коришћење покривеног земљишта, те да на тај начин избјегне се углед од стране непријатеља са земље и ваздуха. Примијенити камуфлажу у што већем обиму, маскирајући нарочито положај артиљерије.
10. Почетак напада и једне и друге групе биће у 18 часова, 9 ов. мј., послије извршене артиљериске припреме. Полазак са полазних положаја у напад биће са почетком артиљериске припреме.
11. Веза између колона биће курирска и помоћу патрола за одржавање везе, а код артиљерије помоћу телефона. Веза између нападних група и Штаба дивизије биће телефонска и помоћу курира. Уговорени знак за артиљерију да је Посушје пало биће једна црвена ракетла испалена увис; да је Имотски пао двије зелене ракетле

испаљене увис. Двије црвене ракетле испаљене увис означаваће: појачај ватру на Посушје и Имотски.

12. Санитет. Дивизијски санитар биће у Студеном Врелу. Хируршка екипа Источне групе налазиће се у с. Доци, гдје рањенике преносити. Евакуација рањеника Западне групе биће до с. Студенци а одатле преко Аржана за Дувно. За пренос рањеника користити здраво људство новомобилисано.
13. Заштиту артиљерији код Источне групе даће Штаб II далматинске бригаде, код Западне групе за хаубичко одјељење Штаб IV далматинске бригаде а код брдске батерије Штаб IV пролетерске бригаде.

По ликвидацији Посушја и Имотског IV далматинска бригада пребациће један батаљон у с. Проложац, а са два батаљона оријентисаће се према Сињу, затварајући све правце одакле би могао непријатељ да се појави.

IV црногорска бригада оставиће један батаљон у Имотски а са осталим јединицама продужиће чишћење села на правцу Имотски—Груде, затварајући пут од Љубушког.

II далматинска бригада оставиће један батаљон у Посушје а са осталим јединицама задржаће се на простору око Посушја.

14. По уласку у Имотски и Посушје батаљони који буду одређени за посаду по варошима одредиће стражу код свих државних и санитарних установа. Архиву не дирати, јер ће се за то одредити нарочито лице. Евакуација плијена изводиће се под надзором интенданта дивизије друга Даниловића,⁷ ова евакуација мора бити брза и енергична, зашто ће му послужити батаљони одређени да остану у Имотском и Посушју.

Евакуација ће се извести правцем Имотски—Посушје—Дувно—Манастир Горица а прибирање и расподјела ратног оружја у с. Петровићи.

15. Борбени знаци: продор—побједа.
16. Штаб дивизије налазиће се у почетку на к. 620, јужно од с. Рамњаци, а после напада на објекте Посушје и Имотски, на к. 651, сјевероисточно од с. Дераћа.⁸

Прије почетка напада штабови бригада пренијеће преко нижих старјешина важност заузећа Имотског и Посушја у војно-политичком погледу.

⁷ Станко Даниловић

⁸ Береци

Штаб дивизије ће се у току сјутрашњег дана налазити на простору Студена Врела—Доце.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОБОДА НАРОДУ!

(М.П.)

Политички комесар
Митар⁹

Начелник штаба
Вукотић¹⁰

Командант
Пеко¹¹

БР. 42

ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА ЧЕТВРТЕ ДИВИЗИЈЕ ОД 8 ФЕВРУАРА 1943 ГОД. ШТАБУ ПРВОГ БОСАЙСКОГ НОУ КОРПУСА О ПРЕМЈЕШТАЊУ ШТАБА ДИВИЗИЈЕ У БРАВСКИ ВАГАНАЦ И УСПОСТАВЉАЊУ ВЕЗЕ СА СУСЈЕДНИМ ЈЕДИНИЦАМА¹

ШТАБ
IV НОУ ДИВИЗИЈЕ
8 фебруара 1943.
у 14 ч.

ШТАБУ I БОСАНСКОГ НОУ КОРПУСА

Извјештавамо другарски Штаб да смо се пребацили са штабом у Бравски Ваганац. У току дана и ноћи послали смо курире бригаама, а ухватили смо везу са Штабом III батаљона V бригаде² који се налази у Дринићу. Овом батаљону смо наредили да запосједне чуке Лерковац, Крстати Врх и Керкерду³ и да ухвати лијево везу са VIII хрватском бригадом на Ђуриновачи, да затвара тај правац. Уколико сте ви издали неко друго наређење овоме батаљону, водите рачуна да су II и III чета овог батаљона већ поступиле по овоме наређењу. Ухватили смо такођер везу са Штабом III батаљона VIII хрват. бригаде на Ђуриновачи и са Штабом

⁹ Митар Бакић

¹⁰ Јован Вукотић

¹¹ Пеко Дапчевић

¹ Оригинал, писан мастилом, латиницом, налази се у архиви Војноисториског института под рег. бр. 4/1, к. 466-а.

² Пета крајишка (Козарска) НОУ бригада

³ Кукерда (к. 1043)

III батаљона I КНОУ бригаде у Капљноу,⁴ као и са Штабом VIII КНОУ бригаде, који је са 2 батаљона заноћио у Маријановића Долу. Штабу VIII бригаде издато је наређење да са своја 2 батаљона запосједне правац Смољана—Капљно, да води рачуна о правцу Квиченица⁵—Смољена.

Ова два батаљона VIII бригаде водили су око Ластве жестоке бојеве у току 6 ов. мј., заробили 1 бацач, 1 тешки митраљез и 19 коморских коња.

Штаб VIII бригаде⁶ нема везе још са своје двије чете. Једна чета I батаљона II бригаде⁷ којој смо ставили у задатак да заједно са I батаљоном Банијског одреда штити правац од Петровца, повукла се ноћас без одобрења и наређења са Банијским батаљоном у Дринић. Око 11 ч. данас је прошло 9 тенкова и један топ — вучен на тенковима цестом за Кључ.⁸ Пјешадија није надирала. Прекопи на цести су били слаби тако да је непријатељ трошио око 15 до 20 минута за прелажење преко истих.

Ову чету II бригаде позваћемо и послати у Бунаре, тако да би имали бар контролу правца Бравско—Срнетица.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОВОДА НАРОДУ !

Полком.
Кушић⁹

Командант
Шоша¹⁰

П.С.¹¹ Сви рањеници из правца Смољана до Бравског Ваганца евакуисани су, и евакуација ће се одвијати даље.

Примијећено је да доста бораца разних јединица лута без везе са својом јединицом. Треба их брзо прикупљати у мале групе и одмах слати уколико има везе и знате гдје је јединица. Наше исто прикупљајте и шаљите штабу дивизије ради распореда. Исто тако поступити са омладином која је способна за војне дужности.

К.¹²

⁴ Капљув

⁵ На карти 1:100.000 није нађено.

⁶ Осма крајишка НОУ бригада

⁷ Друге крајишке НОУ бригаде

⁸ Тенкови су припадали СС дивизији „Принц Еуген“. Види док. бр. 196 и 199.

⁹ Милинко Кушић

¹⁰ Јосип Мажар

¹¹ Све под П. С. дописано руком.

¹² Вјероватно параф политичког комесара Милинка Кушића.

**ИЗВЈЕШТАЈ ШТАВА ПЕТЕ ДИВИЗИЈЕ ОД 8 ФЕБРУАРА
1943 ГОД. ШТАВУ ПРВОГ БОСАНСКОГ НОУ КОРПУСА
О БОРВАМА НА СЕКТОРУ ПРВЕ И ЧЕТВРТЕ КРАЈИШКЕ
НОУ БРИГАДЕ, НОВОМ РАСПОРЕДУ И ЗАДАЦИМА
ЈЕДИНИЦА¹**

ШТАВ V Н.О.У. ДИВИЗИЈЕ
I БОС. КОРПУСА
Оп. бр. 64
дне 8-II-1943
у 22,30 ч.

ШТАВУ I БОСАНСКОГ КОРПУСА Н. О. В.

Негде

Примили смо ваше наређење од 8-II бр. Сл. у вези евакуације рањеника.² Учинићемо како сте писали.

Данас је непријатељ наваљивао са појачаним снагама на наше положаје. Борба је вођена на неким мјестима ножевима на пушци и кундацима, нарочито код I батаљона I бригаде и код III и IV батаљона IV бригаде.³ Још нисмо добили извјештаја о губицима код непријатеља који су били велики.⁴ Код нас је било 20 рањених другова који су прошли кроз хируршку екипу. Број мртвих није био велик, и нисмо још добили извјештаја о мртвим друговима.

Око три сата послје подне дошао нам је непријатељ у леђа са 8 тенкова. Тенкови су дошли од Петровца.⁵

Код такве ситуације извукли смо наше снаге из двије ватре, са прихватом, на нове положаје, и то:

IV бригада има задатак да затвара све правце који воде од Бравска за Срнетицу, да бочно иапада непријатеља који би се кретао за Петровац, с тим да држи чврсту везу са јединицама VII хрватске дивизије које се налазе у Дринићу. Везу ће слати преко Бравског Ваганца.

¹ Оригинал, писан на машини, латиницом, налази се у архиви Војноисториског института под рег. бр. 9/7, к. 781.

² Редакција није пронашла поменуто наређење.

³ Четврта крајишка НОУ бригада

⁴ Борба је вођена са 749 пуком. Види док. бр. 196.

Ови тенкови су припадали СС дивизији „Принц Еуген“. Види док. бр. 42 и 196.

I бригада има задатак да затвори комуникацију која води од Бравска према Црквеном. Везу лијево држи са IV бригадом а десно са батаљоном VII бригаде који се налази на затварању комуникације за Кључ и за Црквено—Рибник са сјеверне стране. Овај батаљон има задатак да партизански напада непријатеља на комуникацији Красуље—Бравско.

Остале снаге VII бригаде остају и даље на задатку затварања праваца од Б. Луке и Јајца.

I бригада на садашњем задатку моћи ће на смјену да одмара и сређује половину снага, а кад оцијенимо намјере непријатеља, и ако овај не упери своје главнине на правце које ми затварамо, читаву I бригаду извући ћемо са локаја на одмор у Црквено.

Данас смо имали курире VI бригаде.⁶ VI бригада држи линију Корјеново, Дабар, Еминовце и Предојевића Главицу. Ми смо их упознали са ситуацијом на петровачком сектору и упознали их са мјестом Штаба IV дивизије и вашег Штаба.

Наш ће се Штаб налазити у Доњем Црквеном. Успоставићемо телефонску везу са Штабом I и IV бригаде, као и са главном телефонском линијом у Срнетици.

Саопштили смо Штабу IV бригаде да одржава и непосредну везу са вама и да вас истовремено упознаје са свим промјенама као и нас. Поред нашег курира шаљемо и њихове курире.

Добро би било кад би могли добити један мањи воз на расположење. Такође би било потребно да знадемо за мјеста магацина⁷ ако их има негде у Клековачи.

Да ли ћете нам и убудуће слати знаке распознавања?

Уз другарски и борбени поздрав

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОВОДА НАРОДУ!

(М. П.)

Командант.

С. Родић⁸

П. С.

Достављамо вам допис⁹ VII хрватске дивизије, кога смо отворили.

⁶ Шеста крајишка НОУ бригада

⁷ Ови магацини налазили су се скривени по шумама.

⁸ Славко Родић

⁹ Редакција није нашла поменути допис.

ПРОГЛАС ШТАБА СЕДМЕ БРИГАДЕ СЕДМЕ НОУ ДИВИЗИЈЕ ОД 8 ФЕБРУАРА 1943 ГОД. БОРЦИМА И РУКОВОДИОЦИМА ПОВОДОМ ЧЕТВРТЕ НЕПРИЈАТЕЉСКЕ ОФАНЗИВЕ¹

Ш Т А Б
 VII ПАРТИЗ. БРИГАДЕ ХРВАТСКЕ
 „ВАСИЉА ГАЂЕШЕ“
 Бр. сл. дне 8-II-1943

**БОРЦИМА, КОМАНДИРИМА И ПОЛИТ. КОМЕСАРИМА
 VII БРИГАДЕ**

ДРУГОВИ И ДРУГАРИЦЕ!

Крвави фашистички окупатори уз помоћ издајничких усташких и четничких банди, повели су против нас посљедњу крваву офанзиву са намјером да униште тековине наше борбе, да нам отму крвљу најбољих народних синова стечену слободу, да истријебе наше народе. Крвави њемачки пси људождери, зарили су своје гадне канце у тијело наших ослобођених земаља Босне и Хрватске. — Непријатељска офанзива изводи се из више праваца: од Санског Моста према јуначкој сусједној Крајини, од Книна, од Грачаца и Удбине према кршној и братској Лици, преко Хрватске, према Грмечу и Крајини, са једним циљем — раскомадати нашу земљу, опколити и раздвојити наше јуначке дивизије, сломити и разбити их.

Непријатељ није успио и неће успјети у својој пакленој замисли. Отпор наших дивизија помрсио је његове зликовачке планове. Јуначке личке и приморско-горанске бригаде туку и уништавају италијанску жабарску гамад и уз краве губитке по непријатеља одбијају његове насртаје. Прослављене јединице Босанског корпуса зауставиле су непријатељско надирање код Кључа и задају му својим смјелим контрајуришима тешке ударце. Понос наше војске пролетерске дивизије и даље постижу успјехе.

Са стране Хрватске непријатељ је продро у босанску територију али тешко искрвављен захваљујући јуначким подвизима наше Дивизије и наше VII Бригаде.

¹ Оригинал, писан на машини. латиницом, налази се у архиви Војноисториског института под рег. бр. 12/2, к. 815.

ДРУГОВИ И ДРУГАРИЦЕ !

У тешким борбама које водисмо, сламајући њемачку офанзиву, од Баније до Грмеча (Млинога, Хајтић, Балинац, Дрежник, Тихотина, Горјевац), ви сте показали дивне примјере борбености, јунаштва и издржљивости. У честим даноноћним маршевима по снијегу и киши, слабо храњени, полубоси и неодјевени, водећи тешке неравне борбе са бројно јачим и модерно наоружаним противником, ви сте се показали истинском народном војском, синовима заточницима права и слободе својих народа. Показали сте да сте достојни љубави свога народа, повјерења наших команди, нашег Главног штаба Хрватске, Брховног штаба Н. О. В. и П. О. Југославије.

ДРУГОВИ И ДРУГАРИЦЕ !

Налазимо се пред озбиљним задатком зауставити и разбити фашистичке крвнике, једном за свагда протјерати их из наше земље. Наша Бригада добила је задатак, на свом правцу, тући и одбацили разбојничку Хитлерову војску. Непријатељ је истина успио натјерати нас на привремено повлачење са наше Баније, али непријатељ неће и не смије сломити наше редове. Ми ћемо се борити и одговорити своме задатку. На нас су упрте очи нашега народа, у нас полагају наде, наша командна руководства и наш Врховни штаб. У нас, вјерујући у нашу несаломљиву снагу, гледају блажени погледи наших прогнаних мајки и сестара са Баније, од нас траже заштиту својих невиних живота гладна и боса дјеца. Ми смо свјесни тога да ломећи непријатеља овдје у Босни приближавамо његову скору смрт и дан коначне слободе наших народа, свјесни смо да бранимо част и осигуравамо слободу наших домова на Банији, да заштићујемо голе животе 15.000 банијских избјеглица.

Ми смо, заједно са нашим милим и драгим, који се клатаре гладни и смрзнути по попаљеним босанским селима, дошли у Босну, јер смо били принуђени дивљачким Хитлеровим СС трупама, поробљивачима наше земље, тим крволочним стрвинарима, који у страху од сигурне смрти хоће да искале свој бестијални отров на нас и наше породице.

Нека недјела и насиља окупатора, нека поход гадних швабских изрода, нека напори и жртве које витешки подносите, само напуне ваша срца светом бескрајном мржњом према туђинском освајачу, нека се та мржња претвори у пламену енергију ваших мишица, које ће огњем из нашег оружја сатирати опаке душмане наше земље. Не дозволимо

да и за тренут нама овлада малодушност и недисциплина. То нијесу одлике бораца народне војске, то није својство наше Седме бригаде.

Уз нас се налазе лијево и десно храбре босанске и пролетерске дивизије. Ми нијесмо сами! Заједно са нама је непобједива Народно-ослободилачка армија²... Црвена армија, која у јуначким продорима код Курска, Ростова и према Црноме Мору мрви и меље замрзнуту Хитлерову војску. Са нама су демократски народи Енглеске и Америке. Нашу војску прати бескрајна љубав наших народа. Наши редови су исковани од најдичнијих синова наших народа. зато смо ми у стању поднијети жртве и издржати напоре какве не позна историја.

ДРУГОВИ И ДРУГАРИЦЕ!

Угушите у вашим редовима све појаве малодушности и кукавичлука. Зар се може допустити да нашу здраву војску разједа дух невјерице и сумње, који уноси које-какви туђи елементи, и то баш у моменту, када се налазимо у окриљу читаве народне војске, пред изгледом коначног слома окупатора и његове офанзиве.

Ви имате пуно повјерење у наш Врховни штаб, у нашу славну руководитељицу Комунистичку партију, у ваш командни кадар. Збијте још чвршће своје редове око наше јуначке Комунистичке партије, око ваших командних руководстава. Покажите да можете издржати све напоре. Ви сте до данас издржали све пробе, и провели тако славне битке да вам се у томе може само честитати. Вудите у будуће још чвршћи и још постојанији. Сјетите се нашег славног историјског пута кроз Славонију, сјетите се наших војничких подвига са Ваније, сјетите се светог завјета кога смо дали своје народу. Ми смо сљедбеници нашег првоборца банијског Чапајева Васиља Гаћеша.³

Нека тешки покрети кроз огањ и бој преко Уне и Грмеча буду ковачница љутих убојника народних осветника. школа чврстих истинских карактера. Нека ни у једној прилици не престану блистати пред вашим очима поносни ликови банијских јунака, бомбаша и разбијача непријатељских утврда, који несебично дадоше своје животе на олтар народне слободе и народне среће. Зар се не сјећате

² На оригиналу није се могло прочитати услјед истрошености документа.

³ Народни херој Васиљ Гаћеша, погинуо као командант Првог банијског партизанског одреда 29 априла 1942 год. у борби против усташа.

неустрашивог сокола јунака нашег популарног команданта Живка Бронзића,⁴ зар вам не лебди пред очима лик врле осветнице дичне омладинке Миланке Кљаић,⁵ зар вас не опомиње на дужности јуначка смрт командира Марића⁶ и многих других. Зар вам не узавире крв пред призорима гладне и голе дјеце, наше нејачи која умире по путевима.

Ми нећемо дозволити да неко пљује на јуначку традицију Седме бригаде! Ми нећемо и не смијемо заборавити на наше славне жртве из чијих гробова вапије глад за осветом! Ми смо војска која не познаје криза, ми кажемо: „У добру је лако добар бити, на муци се познају јунаци!“ Ми нећемо попустити, ми ћемо издржати до побједе. Пред нама су нови славни дани. Ми са задовољством и осјећањем среће гледамо на сјутрашњицу, која нам припада.

Живјела наша Народноослободилачка војска!

Живио наш Врховни штаб Н.О.В. и П.О. Југославије!

Живио наш Врховни командант друг Тито!

Слава палим друговима!

У нашој војсци нема мјеста смутљивцима и малодушницима!

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОВОДА НАРОДУ !

(М. П.)

Полит. комесар,
Крунић Урош

Командант,
Мараковић Нина⁷

⁴ Народни херој Живко Бронзић, погинуо у току Четврте непријатељске офанзиве као командант батаљона.

⁵ Народни херој Миланка Кљајић, погинула у Четвртој непријатељској офанзиви.

⁶ Марић Миле, погинуо у току Четврте непријатељске офанзиве.

⁷ Народни херој Никола Мараковић-Нина, погинуо у току Пете непријатељске офанзиве као командант Седме НОУ бригаде.

**ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА ДЕСЕТЕ КРАЈИШКЕ НОУ БРИГАДЕ
ОД 8 ФЕБРУАРА 1943 ГОД. ВРХОВНОМ ШТАБУ НОВ И
ПО ЈУГОСЛАВИЈЕ О ПРОДОРУ НЕПРИЈАТЕЉА У БО-
САНСКИ ПЕТРОВАЦ И РАСПОРЕДУ ОСТАЛИХ КРА-
ЈИШКИХ ВРИГАДА¹**

ШТАВ X КРАЈИШКЕ БРИГАДЕ
8-II-1943 г.
4 часа.

Примљено телефоном у 7 ч.

ВРХОВНОМ ШТАБУ НОВ и ПОЈ

Добили смо оба твоја² наређења. Личанима³ смо упу-
тили наређење. Јуче око 13 сати непријатељ је ушао у
Петровац⁴ са неколико тенкова, камиона и мотоцикла од
правца Врточа. У правцу Плавна чула се данас пешадиска
и артиљериска паљба. Штаб X Крајишке је наредио ноћас
напад батаљона који треба да крене и он већ врши поди-
лажење (Голубић).

Из Книна је овај Штаб добио податке да ће сутра Ита-
лијани и четници да крену у правцу Грахова⁵ и Врлике.
Четници су добили суху храну. Због овога тражени бата-
љон моћи ће да крене тек сутра поподне. Уколико мислите
да се обустави напад може да крене и раније.

Данас смо добили извештај од I Бос. Корпуса о распо-
реду њихових снага који се поклапа са твојим наређењем
прије одласка одавде. Њихова V Бригада кренула је прав-
цем Петровац—Дрвар.⁶ Још једну колону ће упутити чим
се извуче. Правац Рибник—Врбљани је затворен.⁷ Једна

¹ Оригинал, писан на машини, латиницом, налази се у архиви
Војноисториског института под рег. бр. 4/2, к. 8.

² Вјероватно се односи на Велимира Терзића, замјеника начел-
ника Врховног штаба НОВ и ПО Југославије.

³ Односи се на Шесту личку НОУ дивизију.

⁴ У Босански Петровац ушле су јединице СС дивизије „Принц
Еуген”. Види док. бр. 193.

⁵ Босанско Грахово

⁶ Пета крајишка (Козарска) НОУ бригада, изузев њеног Трећег
батаљона, остала је у току мјесеца фебруара са Другом и Шестом
крајишком НОУ бригадом на Грмечу.

⁷ На поменутом правцу налазиле су се јединице Пете НОУ
дивизије.

Štab 1 Krajiške Brigade
6-III-1941g.
4. 5. 44.
Vrijeljansko telefonno u 7h.

Vrhovnom Štabu NOV I POJ

Dobili smo dva vrnja naredjenja. Ličnim se uputili naredjenja. Juce oko 13 sati neprijatelj je ušao u Petrovac sa nekoliko tenkova, kamiona i sa velikim od pravca Siska Vrbača. U pravcu Plavna čula se danas pešadijska i artiljerijska paljba. Štab 1 Krajiške je naredio noćas napad bataljona koji treba da krene i on već vrši podizanje /Golubić/

U Vojnu je ovog čina dobila poruka da će sutra Ivočkani i četnici sa krene u pravcu Oravca i Vrijelja. Četnici su dobili svoju krenu. Zbog ovoga su spreteni bataljoni koji su sa krene tek sutra popodne. Ukoliko mislite da se u slučaju napad može sa krene i ranije.

Danas smo dobili izveštaj od I. Kom. Korpusa o rasporedu njihovih snaga koji se odnosi na vrnja naredjenja prije odlaska odavde. Njihova V Brigada se krenula je pravcem Petrovac-Orvar. Jedn kolonu će uputiti čim se napadne. Pravo Siska - PPBJanci je saopšteno. Jedna Krajiška Brigada ide u pravcu Vrbača. Krajiške jedinice stvaraju pravcu Suvađa-Risovac sa severa. Na pitanje ministar dali da se stupiški rad na pruzi Jasce - Ministar drug ki odgovor nije nista odgovorio, ali smatra da bi taj rad trebalo obustaviti. Ima tako isto neki narednjih promena.

Prva je stigla naša bomba, teški kasač, što bi trebalo dati VII Livinj-11,1 45 kg, eksplozivne-akretna. Njen picirski vad je bez eksploziva i u veći sa sadržajem koji ova jedinica ima smatra da bi joj trebalo dati. Vadi se kao poslane municije iz kasanda Orvar kao sa I Kraji. Brigadi jer in da bila neophodne potreba. Drug Polaković kaže da je ona njima i bila sama kasač.

Štab 1 Krajiške - Vojna poruka

Ljubica, s. r.

Крајишка Бригада ићи ће преко Врбаса.⁸ Крајишке јединице затварају правац Суваја—Рисовац са севера.⁹ На питање радника да ли да се обустави рад на прузи Јајце—Млиниште друг Ђура¹⁰ није ништа одговорио, али сматрам да би тај рад требало обуставити иако тамо нема неких нарочитих промена.

Овде је стигло нешто бомби, тешки бацач, што би требало дати VII Дивизији, и 45 кг експлозива-екразита. Њен пионирски вод је без експлозива и у вези са задатком који ова јединица има сматрам да би јој требало дати. Већи део пушчане муниције из команде мјеста Дрвар дао сам X Крај. Бригади јер им је била неопходно потребна. Друг Полексић¹¹ каже да је она њима и била намењена.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОВОДА НАРОДУ !

Љубиша¹²

БР. 46

ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА ТРЕЋЕГ БАТАЉОНА ПЕТЕ КРАЈИШКЕ (КОЗАРСКЕ) БРИГАДЕ ОД 8 ФЕБРУАРА 1943 ГОД. ШТАБУ ПРВОГ БОСАНСКОГ НОУ КОРПУСА О УСПОСТАБЉАЊУ ВЕЗЕ СА ШТАВОМ ЧЕТВРТЕ ДИВИЗИЈЕ И РАСПОРЕДУ БАТАЉОНА¹

ШТАБ III БАТАЉОНА
V. К. К. Н. О. УД. БРИГАДЕ²
8 фебруара 1943 г.

ШТАБУ I БОС. Н. О. У. КОРПУСА

Положај

Примљена су обадва наређења тога Штаба и уједно извештавамо да ће се по истоме поступити.

⁸ Средином фебруара у Централну Босну упућена је Прва крајишка НОУ бригада Пете НОУ дивизије.

⁹ Односи се на Другу крајишку НОУ бригаду.

¹⁰ Ђуро Кладарин

¹¹ Момчило Полексић

¹² Љубиша Урошевић

¹ Оригинал, писан на машини, латиницом, налази се у архиви Војноисториског института под рег. бр. 3/7, к. 766.

² Пета крајишка (Козарска) НОУ бригада

Извештавамо другарски Штаб Корпуса, да смо ухвати-
тили везу са Штабом IV дивизије и у препису вам достав-
љамо наређење Штаба Дивизије о распореду снага овога
батаљона.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОВОДА НАРОДУ!

Политкомесар
Јоцо³

Командант
Мећава⁴

ШТАБ IV ДИВИЗИЈЕ
8 фебруара 1943 г.

ШТАБУ III БАТАЉОНА V К. К. Н. О. У. БРИГАДЕ
Положај

Непријатељ надире цестом из Петровца према Кључу
са 9 тенкова.⁵ Засада иије осмотрена пјешадија.

Ваша 2 и 3 чета добиле су задатак да затварају правце
од цесте Петровац—Кључ на линији кота 1112 (Лерковац) и
кота 1099 (костати Врх⁶). Ви би требали издати писмено
наређење тим четама, а и вашој 1. чети, да запосједну
коту 1043 (Кукерду) и повежу се лијево са јединицама VIII
хрватске бригаде на Ђуриновачи.

С. Ф. — С. Н.!

Полкомесар
Кушић⁷ с. р.

Командант
Шоша⁸ с. р.

Препис овјерава

Полкомесар
Јоцо

Командант
Мећава

³ Јоцо Марјановић

⁴ Народни херој Петар Мећава, погинуо 1944 год. код Травника
као замјеник команданта Четврте НОУ дивизије.

⁵ Види док. бр. 42.

⁶ Крстати Врх

⁷ Миљинко Кушић

⁸ Јосип Мажар-Шоша

**ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА ПРОЗОРСКОГ БАТАЉОНА ОД 8
ФЕБРУАРА 1943 ГОД. ВРХОВНОМ ШТАБУ НОВ И ПО
ЈУГОСЛАВИЈЕ О БРОЈНОМ СТАЊУ И РАСПОРЕДУ НЕ-
ПРИЈАТЕЉСКЕ ПОСАДЕ У ПРОЗОРУ, ГРАЧАНИЦИ И
ЈАБЛАНИЦИ¹**

ШТАБ ПРОЗОРСКОГ
БАТАЉОНА

В. Ш. НОВ И ПОЈ

Према Вашем наређењу шаљемо Вам одмах обавештења о непријатељу, са којима располажемо. Стање непријатељског гарнизона у *Прозору* је: 700—800 италијанских војника, који се већим делом налазе у бетонским утврђењима. Располажу са око 20 вагона муниције, коју су такође сместили у бункере. Радио-станица им је смештена у једној кући усред града. Град је опасан бодљикавом жицом. Муслимански свет је уз народно-ослободилачку борбу, а хрватски на страни окупатора, али у мањој мери него пре.

Цеста Прозор—Рама крај села Горњи Луг чува се крај саме цесте са 60—70 Италијана са 2 мала топа и са аутоматским оружјем. Имају 5—6 бункера од земље. На Дошчици код Маричке 20 Италијана у једном бункеру, узиданом у кући.

У селу Горица одакле одлазе на чување Црне Ђуприје има око 150 Италијана у 4 бункера са 2 баџача.

У Грачаници 75 Италијана у 4 бункера и 2 тешка митраљеза. У Грачацу је око 70 Италијана у 4 бункера са 2 тешка митраљеза. У Рами око 50 Италијана са једним баџачем. У Јабланици око 250 Италијана са много минобаџача и аутоматског оружја. Мост преко Неретве и Рамене брани 50 Италијана. Народ као и онај у *Прозору*. Све ове податке ћемо одмах проверити и водити рачуна о новим евентуалним променама. Све промене ћемо Вам најхитније спремити. Обавештења, која нам буду пристизала, слаћемо Вам одмах.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОВОДА НАРОДУ !

Командант

Политком

8-II-43

¹ Оригинал, писан оловком, ћирилицом, налази се у архиви Војноисториског института под рег. бр. 13/1, к. 11.

ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА ПРВОГ БОСАНСКОГ НОУ КОРПУСА ОД 9 ФЕБРУАРА 1943 ГОД. ВРХОВНОМ ШТАБУ НОВ И ПО ЈУГОСЛАВИЈЕ О БОРБАМА КОД РИСОВЦА—СУВАЈЕ—ПАУНОВЦА—ГРМЕЧА И О НОВОМ РАСПОРЕДУ ЈЕДИНИЦА¹

ШТАВ I ВОС. КОРПУСА

Радиограм
9-II-1943 г.
11 часова.

ВРХОВНОМ ШТАВУ НОВ И ПОЈ

Услед уласка непријатеља у Петровац² V дивизија има следећи распоред: Једна бригада³ затвара све правце који воде од Бравског за Срнетицу и нападаће непријатеља бочно, ако се буде кретао правцем Петровац—Бравско. Једна бригада⁴ затвара правце: Бравско—Кључ—Рибник. Једна бригада⁵ затвара правце од Бање Луке. — Четврта дивизија има за задатак да затвори све правце од Петровца ка Дрвару, Дринићу. Једна бригада је остала у Грмечу са одређеним задатком.⁶ — Банијски одред смо упутили на свој терен. — Једна наша бригада одлази у Централну Босну.⁷

За последња три дана наше снаге водиле су жестоке бојеве код Рисовца—Суваје—Пауновца и Грмеча.⁸ У тим борбама убијено је преко 600 непријатељских војника и официра, заробљено доста аутоматског оружја, бацача, муниције и осталог ратног материјала.

Морал код наших јединица је добар. Само се осећа премореност услед напорних и сталних борби и слабих станбених прилика и исхране.

¹ Оригинал, писан на машини, латиницом, налази се у архиви Војноисториског института под рег. бр. 10/12, к. 14 А.

² Види док. бр. 193.

³ Четврта крајишка НОУ бригада. Види док. бр. 43.

⁴ Прва крајишка НОУ бригада. Види док. бр. 43 и 55.

⁵ Седма крајишка НОУ бригада. Види док. бр. 43.

⁶ На Грмечу су остале јединице Друге, Пете и Шесте крајишке НОУ бригаде. Види док. бр. 51, 52 и 59.

⁷ Односи се на Прву крајишку НОУ бригаду. Види док. бр. 77.

⁸ Опширније о овим борбама види док. бр. 28, 42, 43, 52, 59 и 77.

Имамо везу са свим нашим јединицама. Наш Штаб се налази у Козлима. I и III над Дринићем.⁹ Везу са VII дивизијом имамо.

Коста¹⁰

БР. 49

ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА ПРВОГ БОСАНСКОГ НОУ КОРПУСА ОД 9 ФЕБРУАРА 1943 ГОД. ВРХОВНОМ ШТАБУ НОВ И ПО ЈУГОСЛАВИЈЕ О ПРИКУПЉАЊУ ЧЕТВРТЕ НОУ ДИВИЗИЈЕ НА ЛИНИЈИ БРАВСКО, ВАГАНАЦ, ДРИНИЋИ, КОЛУНИЋ¹

I БОСАНСКИ КОРПУС

9-II-1943 г.
19,15 часова.

ВРХОВНОМ ШТАБУ НОВ И ПОЈ

Наша IV Дивизија прикупила се на линији Бравско—Ваганац—Дринићи—Колунић. Још све снаге нису стигле, пошто су целим путем имале жестоке борбе.² Са VII Дивизијом имамо везу. Љубиша³ јавља данас да на сектору Грахово⁴ непријатељ продире.⁵ Чим се снаге IV Дивизије прикупе⁶ моћи ће сменити VII Дивизију. На осталим секторима за сада значајнијих промена нема.

Евакуацију рањеника треба боље организовати.

Коста⁷

⁹ Види док. бр. 42 и 43.

¹⁰ Коста Нађ

¹ Оригинал, писан на машини, латиницом, налази се у архиви Војноисториског института под рег. бр. 8/12, к. 14 А.

² Са штабом Четврте НОУ дивизије била је Осма крајишка бригада и Трећи батаљон Пете крајишке бригаде. Види док. бр. 42 и 43.

³ Љубиша Урошевић

⁴ Босанско Грахово

⁵ Односи се на јединице СС дивизије „Принц Еуген”. Види док. бр. 199.

⁶ У ово вријеме Друга, Пета и Шеста крајишка бригада Четврте НОУ дивизије налазиле су се на Грмечу одвојене од штаба дивизије који је био у Дринићима. Види док. бр. 42 и 43.

⁷ Коста Нађ

ИЗВЈЕШТАЈ СЕКРЕТАРА БИРОА ПРВЕ ПРОЛЕТЕРСКЕ
ДИВИЗИЈЕ ОД 9 ФЕБРУАРА 1943 ГОД. ЦЕНТРАЛНОМ
КОМИТЕТУ КОМУНИСТИЧКЕ ПАРТИЈЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ
О СТАЊУ И РАДУ ПАРТИСКИХ ОРГАНИЗАЦИЈА
ДИВИЗИЈЕ¹

ИЗВЕШТАЈ
СЕКРЕТАРА БИРОА
I ПРОЛЕТ-ДИВИЗИЈЕ Н. О. В.
ЈУГОСЛАВИЈЕ

ЦЕНТРАЛНОМ КОМИТЕТУ КОМУНИСТИЧКЕ ПАРТИЈЕ
ЈУГОСЛАВИЈЕ

Од времена формирања партиског руководства дивизије услови за одржавање састанака ретки су мада конкретни проблеми у оквиру делатности бироа постоје и намећу се.

Чврстина и партиски ниво бригада у дивизији неуравнотежени су, тј. разлика у нивоу партиских организација јесте један од проблема који се постављају пред нас. Партиски ниво I пролетерске бригаде знатно отскаче од нивоа II бригаде² а такође и III бригаде.³ С једне стране то је и разумљиво, а с друге стране, задаци који се данас постављају пред наше партиске организације неминовно нас натерују да рад у бригадама форсирамо и да исте што брже оспособимо, да би партиске организације постале стварни руководиоци својих бригада и могле одговорити постављеним задацима.

У вези са тим предузели смо извесне конкретне мере у горе наведеном правцу. Наиме, из III бригаде пребачени су 25 партијаца у I бригаду у циљу бољег уздизања и оспособљавања за руководиоце у својој бригади. У замену за те другове, I бригада је требала да да исти број партијаца II бригади у виду инструктора партиских јединица. Међутим, ово се доцније показало као нецелисходно и по линији најмањег отпора. Партиску организацију треба оспособити да сама подиже кадрове и руководиоце, учећи се на својим недостацима и исправљајући их.

¹ Оригинал, писан на машини, латиницом, налази се у архиви ЦК СКЈ под рег. бр. 5631.

² Треће санџачке НОУ бригаде

³ Треће крајишке НОУ бригаде

Политичка свест и партиски ниво у бригадама разликују се, што је разумљиво с обзиром на околности под којима су се партиске организације уздизале и јачале, на менталитет и социјалне саставе бригада.

I бригада, организационо прилично чврста, са знатно већим партиским искуством и бољим кадровима, има све услове да са својом партиском организацијом чврсто стоји на челу своје бригаде и буде стварни руководилац бригаде по свим линијама. Мада су из ове бригаде изведени многи руководиоци, није се много изгубило у квалитету а ауторитет партије остао је и даље на пуној висини. У свакодневном практичном раду уздижу се нови млади руководиоци, који са успехом стоје на челу својих јединица. Мада је прилично велики број способних руководилаца извучен из бригаде а доста велики број их је изгинуо у борбама, партиске организације правилном политиком кадрова успеле су не само да достигну максимални број који је бригада имала пре извлачења руководилаца, већ и да га превазиђу. Број партијаца у бригади је сада близу 500.

Партиски живот и рад у II бригади нормализује се и креће се ка бољем и чвршћем оспособљавању партиске организације. Партиски кадар је релативно млад, са недовољно искуства сналажења у компликованијим ситуацијама. Исто тако теоретска изградња је релативно слаба, а систем прораде материјала и изучавања марксизма-лењинизма до скоро стереотипан и сувопаран. У том правцу организација је сада направила корак напред у циљу подизања и учвршћивања јединица. Доста кривице за слабљење ауторитета партије у бригади сноси партиски руководилац бригаде који је млад и прилично мек.⁴

Општа карактеристика која би се могла дати о III бригади јесте младост почев од руководиоца па до партиских ћелија, слаб теоретски ниво и немање довољног искуства, социјални састав. На другој страни елеменат веома здрав и одан. Основно мерило и квалификације за улазак у партију јесу поштење, оданост и храброст. Отуда [има] случајева да слабији борац тешко може бити члан партије, а они који се налазе у партији добри су борци — другом речју јунаци. По социјалном саставу елеменат претежно сељачки, али имају пуно услова да се уздигну до завидне висине.

Број партијаца у Дивизији износи око 900.

⁴ Народни херој Јездо Ловрић, погинуо 1943 год. последије Пете непријатељске офанзиве као секретар Обласног комитета КПЈ за Сандак.

У духу директивног чланка штампаног у „Борби“ — „О теоретском подизању кадрова“ а и у циљу бржег подизања кадрова, биро је израдио план организације партиског курса при Дивизији. Корисност овога је од велике важности, а и техничке могућности су биле остварљиве. Редослед тема и принцип предавања и изучавања у извесној мери допуњени узети су углавном из „Борбе“. За организовање и руководство курсом одређена је комисија од 3 члана, а за предаваче су узети сви зато способни другови у Дивизији почев од Штаба Дивизије. Нови задаци Дивизије су нас моментално омели у извођењу курса.

Премештајем друга Јована Поповића на нову дужност Политодел I пролетерске бригаде није могао функционисати као целина плански и по свим секторима. У том погледу ми смо предложили понуду Политодела а као кандидата навели друга Драгољуба Миленковића, професора (са функцијом заменика командира у III батаљону I пролетерске) који испуњава све услове а има смисла за рад на културно-просветном сектору.

У циљу уздизања СКОЈ-евских актива и организација предложили смо друга Батрића Јовановића (са функцијом политкома 3 чете I батаљона) јер досадањи рад одговорне Драгице Јовичић-„Белке“ по тој линији није задовољно.

Јединство и солидарност бригада у Дивизији, њихова узајамна повезаност и садејство су на пуној висини. Међутим, појављују се извесни симптоми неправилних и некоректних односа између Штаба I пролетбригаде и Штаба Дивизије. Контуре тих односа назире се у неповерењу Штаба I бригаде према Штабу Дивизије — како је рекао друг Фића.⁵ Анализирајући чињенице које су поткрепљивале ту тврдњу друга Фиће, дошли смо до закључка да у суштини постоји и код једног и код другог Штаба убеђење о потцењивању итд. Ово питање ће рашчистити на састанку оба штаба, јер засада конкретних аргумената за то немамо.

Функција и задаци Политодела при бригаама уско су везани за рад партиских и политичких руководилаца бригада. Међутим, према констатацији бироа у извештајима партиских руководилаца II и III бригаде постоје ту и тамо извесна размимоилажења и неслагања између чланова Политодела и чланова штабова бригада. Посреди је с једне стране надменост извесних чланова штабова бригада и потцењивање улоге Политодела, а с друге стране, и извесним члановима Политодела нису јасни њихови задаци и став

⁵ Филип Кљајић

према штабовима. Ово питање ће се решити заједничким састанцима.

Са извештајем сам мало закаснио. Не мислим да се правдам, јер сам га могао раније послати, мада су ме у томе омеле друге околности. Убудуће ћу слати редовније.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОВОДА НАРОДУ !

9 фебруар 1943 г.

За партиски дивизиошки биро
секретар

Душан Кораћ

БР. 51

ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА ЧЕТВРТЕ ДИВИЗИЈЕ ОД 9 ФЕБРУАРА 1943 ГОД. ШТАБУ ПРВОГ БОСАНСКОГ НОУ КОРПУСА О БОРБИ ЈЕДИНИЦА ПЕТЕ И ОСМЕ КРАЈИШКЕ НОУ БРИГАДЕ ПРОТИВ НИЈЕМАЦА КОД БРАВСКОГ ВАГАНЦА¹

ШТАБ IV НОУ ДИВИЗИЈЕ

Бр. Служб.

Положај 9. II. 1943 г.

ШТАБУ I БОСАНСКОГ НОУ КОРПУСА

Данас последице подне снаге III батаљона V КНОУ бригаде и II батаљона VIII КНОУ бригаде, дочекале су непријатеља — Нијемце на цести Петровац—Кључ код Бравског Ваганца. Непријатељ је наступао у јачини око 700—800 војника. Наши су их пустили на 50 метара и отворили брзу паљбу и након тога извршили јуриш. Борба је трајала око пола сата. У овој борби нађено је 60 мртвих Нијемаца. Рањених је било више, али тачан број није се могао установити. Било је нешто заробљених...

При овој борби заплијењено је следеће: 1 тешки њемачки бацач са муницијом, 1 тешки њемачки митраљез, 1 радио-станица, 1 герц апарат (сигнални), 2 сандука апотеке, 1 пушкомитраљез, 2 сандука граната за мали бацач, 20 њемачких пушака, 10.000 метака, 2 двогледа, резервних дијелова за пушкомитраљез, 22 товарна коња и другог

¹ Оригинал, писан мастилом, латиницом, налази се у архиви Војноисториског института под рег. бр. 5/1, к. 766 А.

ратног материјала. Овај материјал заплијенио је II батаљон VIII бригаде, дочим III батаљон V бригаде извјештава да је заробљена огромна комора — ратна спрема, муниција и други ратни материјал, као и број оружја и бацача да им није познат, што ће накнадно извјестити.²

У овим борбама II батаљон VIII бригаде имао је 1 мртвог и 4 рањена друга.

Нијемци који су данас надирали, тј. који су водили борбу сви су СС-трупe, „Принц Еуген“ дивизија.

Непријатељ је запосјео у току данашњег дана чуке са сјеверне стране цесте Петровац—Бравски Ваганац, а патролирао је тенковима на правцу Петровац—Буковача—Дринић, те се претпоставља његов покрет у току сутрашњег дана у правцу Дринића и Бравског Ваганца. Вечерас туче артиљеријом наше положаје.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОВОДА НАРОДУ!

Командант

Шоша³

П. С.⁴ Ако имате стручњака за радио-станицу — да нам је прегледа и да остане код нас ако буде исправна станица — пошаљите.

БР. 52

НАРЕЂЕЊЕ ШТАБА ЧЕТВРТЕ НОУ ДИВИЗИЈЕ ОД 9 ФЕБРУАРА 1943 ГОД. ПОТЧИЊЕНИМ ЈЕДИНИЦАМА ЗА ПОСЈЕДАЊЕ ПОЛОЖАЈА КОЛУНИЋ—ДРИНИЋ—БРАВСКИ ВАГАНАЦ—СРНЕТИЦА¹

Ш Т А В

IV Н. О. УДАРНЕ ДИВИЗИЈЕ

Пов. Оп. Бр. 14

Положај, 9 фебруара 1943 г.

ШТАБОВИМА II, V, VI и VIII КНОУ БРИГАДЕ,
ЧЕТИ ПРАТЕЋИХ ОРУЂА, III БАТАЉОНУ V
КНОУ БРИГАДЕ И II ЧЕТИ I БАТАЉОНА II КНОУ
БРИГАДЕ

Непријатељ² је успио да се споји цестом Бос.[ански] Петровац—Кључ са тенковима, пошто је засједа на Пау-

² Види док. бр. 199.

³ Јосип Мажар

⁴ Сљедећи текст је дописан руком.

¹ Оригинал, писан на машини, латиницом, налази се у архиви Војноисториског института под рег. бр. 4/7, к. 766.

² Моторизовани дијелови СС дивизије „Принц Еуген“. Види док. бр. 42 и 43.

новцу повучена, то и колоне непријатељске пјешадије крећу од Кључа према Петровцу и стигле су до Јасеновца. Исто тако стигли су дијелови непријатељских снага из Скакавца до Марјановића Дола (8. II.).

У вези такве ситуације наређујем за 10 фебруар сљедећи распоред јединица ове дивизије:

II КНОУ бригада без II чете II батаљона и V КНОУ бригада без III батаљона и Пратеће чете I батаљона, настојаће да се пребаце на јужну страну цесте Петровац—Кључ и концентришу се на линији Колонић,³ Бедро Поље, Дринић, Бравски Ваганац, Срнетица. По пребацавању првих својих дијелова изјестите овај штаб.

VI КНОУ бригада дјеловаће партизански и даље на додијељеном јој сектору источног Грмеча, користећи одржање досадашњих положаја.

VIII КНОУ бригада затвараће правце од Бос. Петровца према Оштрељу са стране Ведрог Поља, према Сековцу (Буковачко Брдо кота 832), према Дринићу и Козилима (Ђуриновача кота 810⁴), лијево држи везу са јединицама VII хрватске дивизије а десно са III батаљоном V КНОУ бригаде.

III батаљон V КНОУ бригаде и II чета I батаљона II КНОУ бригаде затварају [правац] према Бравском Ваганцу од Бос. Петровца држећи коте Кукерду (1043), Крстати Врх (1099), Лерковац (1112). Лијево држи везу са VIII КНОУ бригадом, а десно са IV КНОУ бригадом. Омогућују пребацавање курира за Грмеч и назад. Чете II КНОУ бригаде биће до даљег наређења у саставу III батаљона V КНОУ бригаде. Командир поменуте чете био је са једним водом упућен за Срнетицу у састав чете.

Знаци раснознавања од 11. II. до 20. II. т. г.

11. II.	Стаљин	—	Слобода
12.	Партија	—	Партизан
13.	Тито	—	Теслић
14.	Москва	—	Молотов
15.	Босна	—	Бранко
16.	Сава	—	Сарајево
17.	Козара	—	Курск
18.	Вардар	—	Вараждин

³ Колунић

⁴ Погрешно написано к. 810 а треба к. 910.

19. Ниш — Нишан
20. Коста — Крајина

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОБОДА НАРОДУ!

(М. П.)

Политички комесар
Кушић⁵

Командант
Шоша⁶

П. С.⁷ Штаб дивизије налазиће се привремено у Дри-
нићу.

Нека свака јединица настоји да има за сваког борца
сухе хране за два дана. Овдје се имају користити напуштени
магацини.

*Друже Коста,*⁸

Упућује се другарица Авша и Бојић.

Послали смо поново курире за II и V [бригаду].

VIII хрв. може сутра да се рокира у лијево и на
Оштрељском путу држи везу са нашом VIII К. Н. О. У.

Уз поздрав

С. Ф. — С. Н.!

Ком. IV Див.
Шоша

БР. 53

**ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА СЕДМЕ НОУ ДИВИЗИЈЕ ОД 9 ФЕ-
ВРУАРА 1943 ГОД. ВРХОВНОМ ШТАБУ НОВ И ПО ЈУГО-
СЛАВИЈЕ О КОНЦЕНТРАЦИЈИ НИЈЕМАЦА У ВОСАН-
СКОМ ПЕТРОВЦУ И О РАСПОРЕДУ ЈЕДИНИЦА
ДИВИЗИЈЕ¹**

VII ДИВИЗИЈА

9-II-1943 г.

телефоном 14 часова.

ВРХОВНОМ ШТАБУ НОВ И ПОЈ

XVI Бригада која је јуче извјестила да са Бихаћким
батаљоном држи положај Бршљанов Врх кота 1243 — к.

⁵ Милинко Кушић

⁶ Јосип Мажар

⁷ Сљедећи текст дописан руком.

⁸ Коста Нађ

¹ Оригинал, писан на машини, латиницом, налази се у архиви
Војноисториског института под рег. бр. 1/18, к. 14 А.

1232² — к. 1062 — к. 1604³ није до сада извјестила да је непријатељ ушао у Вакуф.⁴ Ове податке смо провјерили јутрос преко сељака. За тај правац рокирали смо 2 батаљона VII Бригаде са сектора Оштрељ. Јутрос у зору упутили смо један батаљон XVI Бригаде низ Унац за исти правац иако нисмо знали да непријатељ надире у том правцу.

Друг Шоша⁵ је тражио да извршимо рокирање нашег десног крила према Бравском Ваганцу, али то нисмо могли учинити. Тражићемо од друга Косте⁶ да упути једну до двије бригаде како сте му то ви већ наредили.

Сада смо такође примили извјештај са Грахова⁷ да се тамо чује борба са правца Рисовац—Сухо Поље.⁸ Наредили смо да тамо рокирају своје јаче снаге.

Евакуишемо болницу Бастаси. Преуземаћемо евакуацију заразне болнице. Данас је у Петровац⁹ стигло још 500 Нијемаца са 4 топа. У правцу Бравског кренуло је данас 5 тенкова са нешто пешадије. У правцу Оштреља пошао је само један тенк и вратио се.¹⁰ Потребно је да се што више кола и коња упути на Млиниште за евакуацију рањеника.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОВОДА НАРОДУ !

Јакшић¹¹

Љубиша¹²

² Вјероватно (к. 1132)

³ К. 1004.

⁴ Кулен Вакуф

⁵ Јосип Мажар-Шоша

⁶ Коста Нађ

⁷ Босанско Грахово

⁸ Борбе су вођене против јединица СС дивизије „Принц Еуген”. Види док. бр. 199.

⁹ Босански Петровац

¹⁰ Односи се на јединице СС дивизије „Принц Еуген”. Види док. бр. 199.

¹¹ Павле Јакшић

¹² Љубиша Урошевић

ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА СЕДМЕ НОУ ДИВИЗИЈЕ ОД 9 ФЕ-
БРУАРА 1943 ГОД. ВРХОВНОМ ШТАБУ НОВ И ПО ЈУГО-
СЛАВИЈЕ О БОРБАМА КОД СУХОГ И ЈЕЛИНОГ ПОЉА¹

ВРХОВНОМ ШТАБУ НОВ И ПОЈ

1. Према последњем наређењу већ смо поступили у свему, сем за телефонски материјал, то је сада касно (односи се на [Бос.] Грахово—Струмицу).²

2. Са Сухог Поља наше јединице су одбачене, а на Јелином Пољу водиле су се до мрака жестоке борбе. Изгледа да је непријатељ већ у Угарцима. Вечерас су се јединице доста слабо држале.³

3. Вечерас су у [Бос.] Петровац⁴ стигле нове снаге пешадије са товарним колима и моторним возилима. Према Бравском је вечерас опет кренула једна колона према Бравском са камионима, мотоциклима и неколико тенкова.⁵

Љубиша⁶ и Јакшић⁷

9-II-1943 г.

телефоном у 20.50 часова.

¹ Оригинал, писан на машини, латиницом, налази се у архиви Војноисториског института под рег. бр. 9/12, к. 14 А.

² Реченица у загради је из оригинала.

³ Борбе су вођене против јединица СС дивизије „Принц Еуген“.

⁴ Босански Петровац

⁵ Односи се на јединице СС дивизије „Принц Еуген“.

⁶ Љубиша Урошевић

⁷ Павле Јакшић

**ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА ДРУГОГ БАТАЉОНА ПРВЕ КРА-
ИШКЕ НОУ БРИГАДЕ ШТАБУ БРИГАДЕ О БОРБАМА
БАТАЉОНА У ВРЕМЕНУ ОД 18 ЈАНУАРА ДО 9 ФЕБРУ-
АРА 1943 ГОДИНЕ¹**

ШТАБ
II БАТ. I КНОУ БРИГАДЕ
Положај 10 II 1943 г.

Трајна вредност²

**ИЗВЈЕШТАЈ
О ВОЂЕНИМ АКЦИЈАМА ОД ПОЧЕТКА ОФАНЗИВЕ
ДО ДАНАС**

18 I. Тога дана се I и II чета пребацују преко цесте и заузимају положаје изнад ње. А навече се креће батаљон из села Вокића³ у Трамонињу.⁴

19 I. Батаљон се одмара, само је један вод на положају. Навече се батаљон креће према селу Камичак.

20 I. У само јутро стигао је у село Камичак. Одатле је послана једна чета на положај, а остале двије остале су у резерви. Непријатељ⁵ око 11 сати кренуо преко моста којег је направио у близини пријашњег моста. Кренуо је у јачини од 400—500 војника. Наше положаје држале су снаге VII бригаде. Уз дејство тешког оружја непријатељ је потиснуо снаге са положаја, па је кренуо према Врхпољу. Наша I и II чета биле су на десном крилу, а на лијевом крилу била је наша III чета. Прешло се у противнапад. Са снагама VII бригаде прешли смо у противнапад и непријатељ је почео да отступа, али успјех [ни] је до краја искориштен па се је непријатељ прибрао и угрозио је наше сна[ге] које су се повукле. Послије тога заузети су нови положаји. Тог дана имали [смо] 13 погинулих другова и 16 рањених другова. Непријатељски губици били су 50—60 мртв. и рањ.[ених].

21 I. Батаљон је држао положаје од цесте до Сане на Врхпољу. Непријатељ је кренуо са јачим снагама и успио

¹ Оригинал, писан на машини, ћирилицом, налази се у архиви Војноисторијског института под рег. бр. 3—2, к. 787 А.

² Накнадно дописано руком.

³ Вокићи (заселак код Крухара)

⁴ Вјероватно Трамашња

⁵ Односи се на 731 и 749 пук 717 њемачке дивизије.

је користећи се маглом и привлачењем да потисне наше снаге које су се повукле на Горњи Камичак. Непријатељ је наставио да наступа у 3 колоне од којих је једна настojала да са лијеве стр.[ане] опколи наше снаге. Због тога су се наше снаге повукле на нове иоложаје у село Пећи. Наши су губици били 5 мртвих и 1 рањен. Непријатељ је имао 10—15 мртв. и рањ[ених].

22 I. Батаљон је држао положаје ка Пећима, непријатељ није тога дана даље кретао.

23 I. Батаљон је на истим положајима, а непријатељ покушава да заузме наше положаје, али је јуришем одбијен. Наши су губици 2 рањена. Непријатељ је имао 8 м[ртвих].

24 I. Раним јутром батаљон смјењује I батаљон, али за то вријеме непријатељ се већ био подвукао под наше положаје, у исто вријеме је тукао артиљеријом наше положаје. Непријатељ је успио да нас изненади и наше су се снаге повукле са тог положаја. Навече и у току ноћи наше су се снаге смјестиле у Рамићима. Тог дана смо имали 13 рањених и 2 мртва друга. Непријатељски губици су незнатни.

25 I. Батаљон држи положаје изнад села Рамића. Непријатељ тога дана није кретао према нашим положајима. Он се обноћио⁶ у селу Красуљама гдје је требало извршити на њега напад, али ради слабе активности наших снага напад није у потпуности изведен.

26 I. Батаљон држи положаје изнад Рамића. Непријатељ се привлачи, а наше их снаге припуштају у непосредну близину и отварају ватру. Али се једна чета I батаљона повукла са положаја без борбе и непријатељ је изишао на њен положај. Тим су биле угрожене наше снаге и оне су се повукле. Тог дана су наши губици били 6 рањених другова, а непријатељски 10—12 мртвих и рањених.

27 I. Батаљон држи положаје на Пауновцу, али непријатељ не креће према нашим снагама него према Кључу. Навече су чете добиле задатак да нападну непријатеља. Привлачење је успјело и непријатељ је био изненађен, али то није до краја искориштено и чете су се повукле не извршивши задатак до краја. Наши су губици били 2 рањена. Непријатељски губици су били 5—6 мрт. и рањ.

⁶ Заноћио

28 I. Батаљон држи положаје на Пауновцу. Непријатељ овога дана није био активан.

29 I. Батаљон је и даље на положају, нити непријатељ креће нашим положајима.

30 I. Батаљон држи исти положај. Није било ништа ново.

31 I. Непријатељ је кренуо тога дана, али су га снаге I батаљона дочекале, док су наше биле до почетка борбе у резерви, за Цигељем. Потом су наше чете заузеле положаје изнад Лугареве куће⁷ и Пауновца. А једна чета држала је положај изнад цесте Саница—Кључ. Пратећи вод је био у резерви. Није било борбе. Од артиљериске ватре имали смо два рањена. Те вечери су нападани Рамићи и тада наш батаљон добија задатак да нападне и ликвидира десни дио села Рамића и то са наше двије чете и једном четом Првог батаљона. Задатак није извршен из разлога тога што је био неактиван командни кадар. У акцији је рањено 5 другова. Непријатељски губици су износили те вечери око 40—50 мртвих и рањених.

1 II. Батаљон држи положај на Пауновцу и тога дана непријатељ није кретао нити је било борбе.⁸

2 II. Батаљон је био у резерви за Цигељем. Навече батаљон креће на акцију на село Рамиће. Исте вечери било је гадно вријеме, падала је јака киша и било је посве мрачно, тако да се успут губила веза и борци су били потпуно мокри и озебли. Тако су били неспособни за борбу. Те вечери акција није успјела из разлога горе наведених. Исте вечери имали смо 4 рањена друга од којих су два теже. Непријатељ није имао губитака, из разлога тога што нас је [на] вријеме примијетио тако да му се није могло привући.

3 II. Батаљон држи положаје изнад Пауновца. Тог дана непријатељ није кретао нити је било борбе.

4 II. Батаљон је био у резерви за Цигељем и тога дана непријатељ није кретао, нити је било борбе.

5 II. Батаљон се је требао да одмара, али пошто непријатељ напада наше положаје, батаљон је одмах кренуо на положај и то једна чета заузела је положај изнад цесте Саница—Кључ. Наша II чета била је кренула да заузме положај десно од нашег I батаљона. Пошто је већ раније

⁷ На карти 1:100.00 није нађено.

⁸ О борбама око Рамића и Пауновца види док. бр. 6 и 18.

стигао батаљон IV бригаде који [је] смјењивао наш I батаљон, наша чета није била потребна да заузима положај, нити је заузела. Истог дана имали смо 2 друга рањена од артиљерије.

6 II. Батаљон навече креће на задатак да нападне непријатеља који држи стражу у Врхпољу и да поруши мост. Остале снаге нашег батаљона имале задатак да претресу села Врхпоље и Камичак и уколико буде непријатеља, да га ликвидирају и село запале. Наша I чета која је нападала мост привукла се на сасвим блиско отстојање, побацала бомбе у непријатељске ровове и из тих ровова избацила непријатеља у друге ровове, који су били испред самог моста. Непријатељ је давао јак отпор с оне стране ријеке, тако да су наше могли одлично тући. Услед тога наши нису успјели да поруше мост. Наши губици 6 рањених и 1 мртав. Непријатељски губици су били 4—5 мртвих и рањених. Остале снаге које су претресале села Врхпоље и Камичак, непријатељ тамо није био.⁹ . . .

7 II. Батаљон се ујутро повукао у село Биљане на одмор. Утом је наишао [непријатељ] цестом Кључ—Саница. Ми смо одмах са двије чете заузели положај у селу Биљанима, а једна чета са рањеницима пребацила се са рањеним друговима с друге стране цесте и пребацила рањенике и да би лакше тукла непријатеља. Непријатељ је био кренуо према нама, али се брзо зауставио и повратио се и кренуо на другу страну на Гологлаву. Непријатељ је наше положаје тукао артиљеријом и једно кратко вријеме наша III чета водила је борбу са непријатељем који је отступио. Наши губици 2 мртва и 1 рањен друг. Непријатељски губици су непознати. Навече се батаљон пребацио у село Горњи Будељ.

8 II. Батаљон ујутро заузео положаје изнад пруге. Непријатељ је кренуо према I батаљону и ми смо били пошли са лијевим крилом да ударимо непријатеља са бока, али нешто је застао I батаљон, застали су и наши и заузели положај. Предвече батаљон креће за Бравско, гдје се требао да пребаци за Црквено. Али је непријатељ већ раније стигао у Бравско и тамо се није могло пребацити. Касније смо кренули изнад Бравског гдје смо нашли згодно мјесто и пребацили се преко цесте. Те ноћи смо лутали, пошто нисмо имали водича, тако да смо у 2 сата дошли у село Бунаре, гдје смо преноћили.

⁹ Види док. бр. 193 и 196.

9 II. Батаљон је ујутро кренуо из села Бунара за Црквено, гдје је стигао навече.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОВОДА НАРОДУ!

Политкомесар
Јусуф¹⁰

Командант
Цвијо¹¹

Напомена: Један вод наше III чете при пребацивању преко цесте на Бравско, остао је за везу у Завалју, I чети III батаљона, која се налазила на Корјенову. Исти вод није још стигао.

Политкомесар
Јусуф

Командант
Цвијо

БР. 56

ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА ПРВОГ БОСАНСКОГ НОУ КОРПУСА ОД 10 ФЕБРУАРА 1943 ГОД. ВРХОВНОМ ШТАБУ НОВ И ПО ЈУГОСЛАВИЈЕ О БОРБИ ЈЕДИНИЦА ПЕТЕ И ОСМЕ КРАЈИШКЕ БРИГАДЕ НА ЦЕСТИ БОСАНСКИ ПЕТРОВАЦ—КЉУЧ И О ПОКУШАЈИМА НЕПРИЈАТЕЉА ДА ПРОДРЕ У ОШТРЕЉ¹

ШТАБ I БОСАНСКОГ КОРПУСА
10-II-1943 г.
телефоном у 8,30 часова

ВРХОВНОМ ШТАБУ НОВ и ПОЈ

Пошто су наше снаге у смењивању VII дивизије и држе правац према Оштрељу, где непријатељ покушава на сваки начин да продре са више правца то не можемо да пошаљемо ни једну бригаду на сектор Грахово, јер би правац Петровац—Дрвар био откривен.

Напомињемо да II бригада² још није стигла а чим она стигне послаћемо неке делове на Грахово. За извесно време требала би VII дивизија да пошаље два батаљона за поја-

¹⁰ Јусуф Имамовић, погинуо несретним случајем 1947 године.

¹¹ Цвијо Мазалица

¹ Оригинал, писан на машини, латиницом, налази се у архиви Војноисториског института под рег. бр. 11/12, к. 14 А.

² Друга крајишка НОУ бригада

чање X крајишкој бригади. О томе смо се договорили са Штабом VII дивизије.

Наша два батаљона³ дочекала су јуче непријатеља на цести Петровац—Кључ. Јачина непријатеља — 800 Немаца СС трупа. Наши су их пустили на 50 метара и отворили брзу паљбу. Борба је трајала пола часа. На бојишту је остало 60 мртвих Немаца и више рањеник, док је 20 заробљено. Заплењено је: један тешки бацач са минама, више тешких и лаких митраљеза, једна радио-станица, 30 пушака и цела комора натоварена муницијом и другим материјалом.⁴

Коста

БР. 57

**НАРЕЂЕЊЕ ШТАБА ПРВОГ БОСАНСКОГ НОУ КОРПУСА
ОД 10 ФЕВРУАРА 1943 ГОД. ШТАБУ ЧЕТВРТЕ ДИВИЗИЈЕ
ЗА ПРИКУПЉАЊЕ ДРУГЕ И ПЕТЕ КРАЈИШКЕ
БРИГАДЕ НА ПРОСТОРИЈИ БРАВСКО—ДРИНИЋ¹**

Ш Т А Б
I БОСАНСКОГ Н.О.У. КОРПУСА

Бр. ———
10-II-1943 г.
— Положај —

ШТАБУ IV НОУ ДИВИЗИЈЕ

Примили смо ваш допис од данас.²

Потребно је предузети све да се снаге II и V бригаде прикупе.³ За ово користити сигурне курире које је најбоље упутити преко Штаба V НОУ дивизије у Црквеном, који има уредне везе са VI бригадом. Ово би требало одмах учинити.

² Борбу је водио Трећи батаљон Пете крајишке (Козарске) НОУ бригаде и један батаљон Осме крајишке НОУ бригаде. Види док. бр. 42 и 199.

⁴ Види док. бр. 42.

¹ Копија, писана на машини, латиницом, налази се у архиви Војноисториског института под рег. бр. 11/1, к. 407.

² Види док. бр. 59.

³ Друга и Пета крајишка НОУ бригада услед спајања непријатељских колона СС дивизије „Принц Еутен“ и 717 дивизије на цести Вос. Петровац—Кључ нашле су се у окружењу на Грмечу и прекинуле везу са Штабом дивизије. Види док. бр. 59.

Стручњак за преглед радио-станице доћи ће сутра да обави тај посао.

Шаље вам се 100 кг соли из магацина који се налази код овога штаба. Упутите одмах потребан број коња ради изузимања соли из истог магацина колико је потребно за вашу дивизију, пошто се овде налази већа количина соли.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОВОДА НАРОДУ !

Командант

БР. 58

**НАРЕЂЕЊЕ ШТАВА ПРВЕ ПРОЛЕТЕРСКЕ ДИВИЗИЈЕ
ОД 10 ФЕБРУАРА 1943 ГОД. ШТАБУ ПРВЕ ВРИГАДЕ ЗА
ХВАТАЊЕ УСТАШКИХ ИЗВИЂАЧКИХ ПАТРОЛА ИЗ
БУГОЈНА¹**

Б. 100²

10-II = 17.30

101. Б.³

Ухваћен је радиограм којим усташе из Бугојна траже помоћ и уједно извештавају да су данас предузели извиђања поред Врбаса у правцу ваших јединица.

Према наређењу В. Ш. хитно предузмите мере да се похватају ова извидничка усташка одељења.

Постоји могућност да ће они та извиђања и ноћу предузимати, па и следећих дана наставити. Они су и раније овакве акције изненада и спретно вршили.

С. Ф. — С. Н.!

(М. П.)

За штаб

Васа⁴

¹ Оригинал, писан мастилом, ћирилицом, налази се у архиви Војноисториског института под рег. бр. 22/1, к. 705.

² Штаб Прве пролетерске дивизије

³ Прва пролетерска бригада

⁴ Васо Јовановић

ИЗВЈЕШТАЈ ШТАВА ЧЕТВРТЕ ДИВИЗИЈЕ ОД 10 ФЕБРУАРА 1943 ГОД. ШТАБУ ПРВОГ БОСАНСКОГ НОУ КОРПУСА О БОРБАМА НА СЕКТОРУ БРАВСКО И ГУБЉЕЊУ ВЕЗЕ СА ДРУГОМ, ПЕТОМ И ШЕСТОМ КРАЈИШКОМ НОУ БРИГАДОМ¹

Ш Т А Б
IV Н.О.У. ДИВИЗИЈЕ
10 фебруара 1943 г.

ШТАБУ I БОСАНСКОГ Н. О. У. КОРПУСА

Положај

Из јучерашњег преписа оп. пов. бр. 14/43 заповијести овог Штаба види се распоред наших снага, које су се овдје прикупиле.²

Те снаге су VIII КНОУ бригада, без једне чете, III батаљон V КНОУ бригаде са пратећом четом I батаљона исте Бригаде, и Друга чета I батаљона II КНОУ бригаде. Уз поменуте предње јединице прикупљају се појединци-борци и мање групице, које се било враћају из болница било из пратње рањеника, било да су у борбама одвојене и изгубљене из својих јединица. Са главнином II, V и VI КНОУ бригаде нема се везе,³ иако вјерујемо да су се бар једни курири пробили до њих и упознали их са правцем одласка Штаба дивизије, као и потребом пребацивања на овај сектор.⁴ [Са] II и V веза не постоји од дана напада на Центр. вој. болницу и борбе код магацина⁵ бр. 3. Јуче поново послани курири нису се у току ноћи пребацили, иако су 2 пута покушавали да то учине. Ми смо им ставили у задатак да пронађу слабу тачку на њиховој линији Смољана—Бравско и да се свакако пребаце до VI бригаде, а одатле да ухвате везу са II и V бригадом, као и да користе за хватанье везе јединице V дивизије.

Данас опет се је отворила борба на сектору Бравског Ваганца, али до овог часа немамо још никаквих извјештаја.⁶

¹ Оригинал, писан на машини, латиницом. налази се у архиви Војноисториског института под рег. бр. 5/1, к. 766 А.

² Види док. бр. 52.

³ У ово вријеме ове снаге су биле на Грмечу.

⁴ Бравски Ваганцац

⁵ Магазин је био у Грмечу.

⁶ Види док. бр. 201.

Јучер нападнута колона кретала се је из Б. Петровца, док је друга колона стигла у Смољану, вјероватно из Скакаваца и Марјановића Дола. По свој прилици да се је у току јучерашњег дана ова колона спојила са трећом колоном која је надирала од Бравског и Јасеновца.

Из заробљених личних докумената убијених њем. војника, у јучерашњој борби⁷ на Бравском Баганцу, види се да су војници припадали СС формацијама тјелесне заштите А. Хитлера, међу којима се много налази Њемаца-Банана.⁸

Пошто Штаб V бригаде има радио-пријемник било би zgodно упутити на валу 25 м у времену емисије Слободне Југославије и Лондона на 31,32 м позив Ранку⁹ и Ђурину¹⁰-радиофонски. У том циљу подузмите ви нешто, и зато нам хитно пошаљите једног стручњака, да би и ми могли користити нашу станицу.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОВОДА НАРОДУ!

Политкомесар

Кушић¹¹

Командант

Шоша¹²

П. С.¹³ Молимо вас ако имате да нам пошаљете тинте за налив-пера и бочицу, коверата, хем. индига, као и магационера који зна распоред магацина и који зна гдје се овдје негдје налази магацин са 600 кгр. соли (овдје у Дринићу). Уколико имате нешто соли, пошаљите нам по нашем куриру, пошто је ове јединице немају ни мало.¹⁴

⁷ Види док. бр. 51 и 199.

⁸ Односи се на СС дивизију „Принц Еуген“. Већина људства била је регрутована од њемачке мањине из Баната, док је командни кадар био из Њемачке.

⁹ Народни херој Ранко Шипка, командант Пете крајишке бригаде, погинуо несретним случајем концем 1944 год. на путу између Витеза и Травника.

¹⁰ Ђурин Предојевић, командант Друге крајишке НОУ бригаде

¹¹ Милинко Кушић

¹² Јосип Мажар

¹³ Сљедећи текст дописан је машином.

¹⁴ Види док. бр. 57.

ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА СЕДМЕ НОУ ДИВИЗИЈЕ ОД 11 ФЕБРУАРА 1943 ГОД. ВРХОВНОМ ШТАБУ НОВ И ПО ЈУГОСЛАВИЈЕ О БОРБИ КОД СТРМИЦЕ И СТОЖИШТА И О УПУЋИВАЊУ ДВА БАТАЉОНА У ПРАВЦУ КНЕЖЕВИЋА¹

ШТАБ VII ДИВИЗИЈЕ

11-II-1943 г.

телефоном у 1,07 часова.

ВРХОВНОМ ШТАБУ НОВ И ПОЈ

1. Тек сада смо добили ваше наређење од јуче. Линија није била исправна целог дана.

2. Већ смо јуче упутили наређење за покрет једног батаљона који је на путу према Кнежевићу, за њим ћемо упутити и други који ћемо у том циљу повући са досадашњег задатка. Ово се није могло до сада учинити јер су јединице биле заузете са рашчишћавањем ситуације на нашем левом крилу где се непријатељ сада повукао.

3. Једна бригада креће јутрос из Мокроноге за Роре и даље.

4. Бихаќки батаљон повешћемо са собом јер се раније није могао упутити.

5. Јуче од 12—18 часова водила се борба на правцу Стрмица—Стожиште и наши су одбачени до села Пећи.² Наредили смо рокирање извесних снага и противнапад на цијелом сектору с тим да се ангажује и један батаљон Личког Одрода. Немамо извештаја о резултату. Према извештају неких обавештајаца Италијани спремају офанзиву великих размера у овоме правцу. Ово су последњи подаци и нису довољно проверени.

¹ Оригинал, писан на машини, латиницом, налази се у архиви Војноисториског института под рег. бр. 3/18, к. 14 А.

² Борбу су вјероватно водиле јединице Десете крајишке НОУ бригаде.

6. Имамо везу са VI и VIII Хрватском Дивизијом. Друг Манола³ нас ништа не обавештава, кад ће сменити нашу VI Бригаду.

7. Спалили су Триванов До и изгледа кренули су према Грахову, Дрвару и Тишковцу.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОВОДА НАРОДУ!

Јакшић¹

Љубиша⁵

БР. 61

ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА СЕДМЕ НОУ ДИВИЗИЈЕ ОД 11 ФЕБРУАРА 1943 ГОД. ВРХОВНОМ ШТАБУ НОВ И ПО ЈУГОСЛАВИЈЕ О БОРВАМА КОД ТИШКОВЦА¹

VII ДИВИЗИЈА

11/II

у 11,30 ч

Иаш противнапад код Тишковца није успео. Немамо тачних података да ли је непр. тамо остао.

Наредио сам хитно повезивање снага и поновни противнапад. Тамо је пошао Бихаћки батаљон са 550 љ[уди] и 270 пушака.

Вечерас ћемо упутити још 1 бат. тако да Бих. бат. може да крене ако је то хитно. Вечерас ће кренути рањеници од Оташевца. Тако да ће се евакуис.[ати] Јасиковац. Јутрос су пресечене обе жице близу Оштреља. Предузете су мере за успостављање линије, а то смо наредили и 5 дивиз. да и она учини.

Јакшић²

³ Срећко Манола, командант Шесте НОУ дивизије

⁴ Павле Јакшић

⁵ Љубиша Урошевић

¹ Оригинаал, писан руком, ћирилицом, налази се у архиви Војноисториског института под рег. бр. 4/18, к. 14 А. Извјештај је упућен радиограмом Врховном штабу НОВ и ПО Југославије.

² Павле Јакшић

**ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА ПРВОГ БАТАЉОНА ПРВЕ КРА-
ИШКЕ НОУ БРИГАДЕ ШТАБУ БРИГАДЕ О БОРБАМА
У ВРЕМЕНУ ОД 21 ЈАНУАРА ДО 10 ФЕБРУАРА
1943 ГОДИНЕ¹**

Трајна вредност

ШТАБ I БАТАЉОНА
I КРАЈИШКЕ НОУ БРИГАДЕ
11.II.1943 год.

Другарском

ШТАБУ I КРАЈИШКЕ НОУ БРИГАДЕ

Доставља вам се извјештај о акцији од почетка офанзиве.

21.I.1943 год. На положају са батаљоном у селу Козицама према Санском Мосту, непријатељ овога дана није напао на наше положаје.

22.I.1943 год. На положају у селу Камичку према Врпољу, непријатељ није напао на наше снаге.

23.I.1943 год. На положају са батаљоном изнад села Камичка и непријатељ је напао на наше положаје са којим је вођена борба цијели дан. Непријатељу су нанесене следеће жртве: 70 мртвих и рањених војника, док су наши губици 30 рањених и мртвих.

24.I.1943 год. На положају са батаљоном изнад села Камичка и наше снаге смијенио је наш Други батаљон у 7 сати ујутро. Наш батаљон је кренуо према Доњој Саници гдје је одмарао цијели дан у шуми.

25.I.1943 год. Батаљон на одмору у селу Рамићима до 12 сати пре подне. Послије је батаљон изашао на положај изнад села Рамића и био до ноћи навече покрет на акцију, тј. на непријатеља који се је налазио на цести Сански Мост—Кључ, акција није успјела пошто је непријатељ био јачи са снагама.

26.I.1943 год. На положају са батаљоном изнад села Рамића. Када је непријатељ изашао на положаје нашег II батаљона, наше снаге добиле су задатак да иду непријатељу за леђа и да праве јуриш на непријатеља, исти је дочекао

¹ Оригинал, писан на машини, латиницом, налази се у архиви Војноисториског института под рег. бр. 5—2, к. 787 А.

² Накнадно дописано руком.

наше снаге које су биле изненађене и осуо ватру на њих и наши губици били су приликом повлачења 1 лакше рањен. Батаљон је кренуо истога дана према селу Присјеки гдје је и ноћио цијели батаљон.

27. Одмор са батаљоном у шуми Пауновцу.

28. Одмор са батаљоном у шуми Пауновцу.

29.I.1943 год. 1 и 3 чета на одмору у шуми Цигељ, 2 чета на положају према Кључу и непријатељ није нападао на положаје.

30.I.1943 год. 2 и 3 чета на одмору у шуми Цигељ, 1 на положају изнад Кључа и непријатељ није напао на положаје.

31.I.1943 год. На положају са батаљоном у селу Копривници³ и непријатељ⁴ је напао на наше положаје са 6 тенкова и већим бројем пјешадије. Борба је трајала од 9 сати ујутро до 4 сата послје подне и непријатељу су нанесени следећи губици: 10 мртвих и 15 рањених, док су наши губици 4 мртва од којих је 1 десетар и 5 лакше рањених. Навече батаљон је кренуо на акцију [у] село Рамићи, акција није успјела у потпуности пошто је непријатељ био надмоћни[ји] у људству и материјалу, али је био врло изненађен и затечен спавајући тако да су му нанесени велики губици. Потучено је око 50 мртвих Њемаца и 60 рањених, такођер је поубијан већи број коња од којих је један коњ и заробљен, 1 пушко-митраљез, 10 карабина и друге војне спреме, 120 бомби и неколико пушчаних метака. Наши губици су следећи: 3 мртва и 3 рањена.⁵

1.II. Батаљон на одмору у шуми Цигељ.

2.II. Батаљон на положају испод Пауновца, непријатељ није нападао. Ноћу вршена је акција на село Рамиће, али акција није успјела ради надмоћности непријатеља а исти је био припреман за дочек. Ради временских прилика, пошто је била киша и велики снијег те се задоцнило на одређено вријеме на акцију. Губици непријатеља су непознати, наши губици су 1 мртав и 20 лакше рањених.

3.II.1943 год. Батаљон на одмору у шуми Цигељу.

4.II.1943 год. Батаљон на положају испод Пауновца и непријатељ није нападао.

5.II.1943 год. Батаљон на истим положајима, ујутро око 7 сати непријатељ је напао наше положаје у јачини 2 сатније и 5 тенкова али је одбијен уз велике губитке по непри-

³ Вјероватно Копљеница.

⁴ Борба је вођена са једицима 749 њемачког пука и дијеловима 202 оклопног батаљона. Види док. бр. 181.

⁵ Види док. бр. 6, 18 и 55.

јатеља који је имао око 30 мртвих и 40 рањених. Наши губици су 3 мртва и 3 рањена. Заробљено је једно њемачко одијело, 1 чизме и 1500 динара од њемачког војника.⁶

6.II.1943 год. Батаљон на одмору у селу Биљанима и припреман за акцију на село Врпоље и Камичак, на акцију се није ишло пошто је непријатељ исте положаје био напустио.

7.II.1943 год. Батаљон на положају у шуми Цигељ и непријатељ је напао на наше положаје са јачим снагама и авијацијом, али је био одбијен, имао је губитака али су непознати, наши без губитака.

8.II.1943 год. Батаљон на положају изнад Цигеља и непријатељ је напао на положаје, и исти је одбијен уз велике губитке по непријатеља. Наши губици били су 1 мртав, 5 рањених од којих је 1 теже. Наше снаге морале су се повући са положаја пошто је непријатељ дошао из Петровца према Бравском са тенковима. Непријатељски губици су 30 мртвих и 35 рањених.

9.II.1943 год. Батаљон на одмору у селу Доњем Црквеном.

10.II.1943 год. Батаљон на положају према Бравском, тј. Војића Колиба⁷ и непријатељ није нападао на наше положаје.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОВОДА НАРОДУ !

Полкомесар
П. Ђурић⁸

Командант
Борко⁹

⁶ Борбе су вођене са јединицама 749 пука 717 њемачке дивизије. Види док. бр. 189.

⁷ Вјероватно Војички станови. •

⁸ Перо Ђурић

⁹ Борко Арсенић

ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА ТРЕЋЕГ БАТАЉОНА ПРВЕ КРАЈИШКЕ НОУ БРИГАДЕ ШТАБУ БРИГАДЕ О БОРВАМА БАТАЉОНА ОД 18 ЈАНУАРА ДО 10 ФЕБРУАРА 1943 ГОДИНЕ¹

Трајна вредност²

ШТАБ III БАТАЉОНА
I КРАЈ. Н. О. УДАР. БРИГ.
Дне 11-II-1943 год.

ШТАБУ I КРАЈИШКЕ Н. О. У. БРИГАДЕ

Шаљемо вам извјештај од почетка непријатељске офанзиве па до данас. 1[8-I-]1943 год. Батаљон у покрету од Ракелића до Крухарара, борба није вођена.

19-I-43 год. батаљон у покрету од Крухарара до Тромошине.³ II чета овог батаљона била је у засједи изнад Кијева, која је имала у задатку да дочека непријатеља. При јачем притиску непријатеља иста се је повукла у састав свог батаљона у село Тромошину.

20-I-43 год. Батаљон на положају у Тромошини више Томине. III чета дочекала је непријатеља који је из Томине према Тромошини напредовао, са снагама Четвртог батаљона Седме бригаде⁴ отворили су ватру, истога одбили назад. Наши без губитака. Непријатељски губици непознати. Исте вечери батаљон у покрету до Врпоља. 21-I-43 год. Батаљон на положају Красуље, Смајићи, Садиковићи. Борба није вођена. 22-I-43 год. I чета у саставу I батаљона код Камичка. II чета са два вода у Хрустову, један вод у Пиштеница. III чета и Пратећи вод у Садиковићима, борба није вођена. 23-I-43 год. Батаљон на положају. I чета у саставу I батаљона код Камичка. II чета у Хрустову. III чета и Пратећи вод у Пиштеницама, Трећа чета водила је борбу са непријатељем, у борби непријатељ је имао 4 мртва, наши без губитака.

24.I.1943. Батаљон у покрету, од Пиштеница до села Еминоваца у састав Шесте бригаде⁵ у селу Еминовцима.

¹ Оригинал, писан на машини, латиницом, налази се у архиви Војноисториског института под рег. бр. 4—2, к. 787 А.

² Дописано накнадно руком.

³ Трамошња

⁴ Седма крајишка НОУ бригада

⁵ Шеста крајишка НОУ бригада Четврте НОУ дивизије

25.1.1943. Батаљон на одмору у Еминовцима, Друга чета на положају код Киска. Команде чета као и Штаб батаљона на извиђању Киска, дочим непријатељ изишао на брдо Наглиш,⁶ те исте вечери вршена је акција на исто брдо, акција успјела у потпуности. Распоред овога батаљона био је сљедећи: на лијеву страну брда Наглиша нападала је наша Прва чета, десно од ње Друга чета, са десног бока на исто брдо нападала је наша Трећа чета. Лијево и десно нашег батаљона везане су снаге Првог батаљона Шесте бригаде. У овој акцији заробљена су четири брдска топа калибар 75, пет тешких митраљеза, пет пушко-митраљеза, један бацач мина 81 [мм], три мала бацача ручна, заробљено 12 непријатељских војника и око 60 коња. Ратни плијен нијесмо пребројали, јер смо морали на брзину евакуисати и исти је отишао за Штаб корпуса. У овој борби наши губици 4 мртва и 11 рањених. Непријатељски губици јесу пред самим тереном нашег батаљона преко 150 мртвих, које је тачно потврђено.

26.1.1943. Батаљон на положајима Бошњаци, до цесте Друга чета која је исто водила борбу, рањена су два војника наша. Трећа чета и Прва и Пратећи вод држали су положај преко Бошњака гдје је из Треће чете рањено пет војника од непријатељске топовске паљбе. У овој борби непријатељски губици нису нам познати.

27.1.1943. Батаљон на положају Бошњаци, преко дана непријатељ је кренуо прије зоре из Киска за Мајкића Јапру, издато наређење цијелом батаљону да крене у стријелачком строју за непријатељем. Непријатељ је брзо наступао и тако брзо јурио да га нијесмо могли у никаквом случају стигнути, и тако успио побјећи у Бенаковац.

28.1.1943. Батаљон на положајима, Прва чета на Декича брду⁷ Друга чета Скуцани Вакуф, Трећа чета Предојевића Главица. Наша Прва и Друга чета дочекале су четири Њемца који су ишли из Киска према Мајкића Јапри. Два су убиле а два њемачка војника су заробиле. Заробиле два коња и четири јахаћа седла. Један наш војник рањен. Непријатељ је опет покушао са моторима и неким мањим дијеловима да истим путем прође. Прва чета дочекала је и разбила исту колону која је покушала да пролази. Истог дана наша Трећа чета водила је борбу код Мајкића Јапре, гдје су исто рањена наша три војника.

⁶ На карти 1:100.000 није нађено.

⁷ Вјероватно брдо код Декића села.

29.I.1943. Батаљон на положају, Прва и Друга чета као и Пратећи вод на положају Ровине—Декића Брдо а Трећа чета код Мајкића Јапре, непријатељ је нападао од Каменграда према Скуцаном Вакуфу. Друга чета је дочекала непријатеља код воде Блије на Скуцаном Вакуфу, непријатељски губици три мртва и пет рањених, наши губици један лакше рањен. Заробљено није ништа.⁸

30.I.1943. Батаљон на положајима. Прва чета на Ровинама, Друга чета Предојевића Главица, Трећа чета према Бенаковцу на Дренову брду.⁹ Истог дана рањен је командир Треће чете и два војника, истог дана вођена је борба са непријатељем са цијелим батаљоном, непријатељски губици износе 8 мртвих и још неколико рањених. Исте вечери били смо у нападу на непријатеља који се је налазио у Бенаковцу, акција није успјела ради закашњења и слабе везе.¹⁰

31.I.1943. Батаљон на одмору у Мајкићима и Лукићима увече на акцију у Бенаковцу, пред акцију одржан је састанак са командама чета ради извршења задатка. Батаљон је имао задатак да нападне непријатеља на Биљевића Главицу и Голу Главицу. При самом нападу дошао је један батаљон Друге крајишке бригаде и заузео наше положаје и вршио напад. Наш батаљон је био у резерви те по потреби давали смо њима појачање. Акција није успјела ради слабог напада и неагилности оних јединица које су нападале.

1. II. 1943. Батаљон на положају Мајкић Јапра, непријатељ је ишао од Каменграда преко Раденовог Поља са комором и једном сатнијом војника. Снаге овог батаљона нападе су непријатељску комору која је ишла за опкољене снаге према Бенаковцу. Заробљена су четири коња натоварена са хљебом, једна кола са воловима, двије хиљаде и петсто метака, сва архива и разна писма која су упућена у штаб корпуса. Наши губици три лакше рањена. Непријатељски губици пет мртвих и три рањена.¹¹

2. II. 1943. Батаљон на истим положајима, непријатељ је кренуо од притиска Друге крајишке бригаде од Бенаковца према Мајкића Јапри. Снаге овог батаљона дочекале су непријатеља и нанијеле му велике губитке, да је непријатељ имао преко 150 мртвих и рањених. Наши губици Прве чете 5 рањених и 1 мртав. Треће чете три рањена и

⁸ Види док. бр. 9.

⁹ Дренова Главица (к. 571)

¹⁰ Опширније види док. бр. 9, 16, 25 и 26.

¹¹ Напад је вршен на камион 717 њемачке дивизије. Види док. бр. 181.

три мртва, заробљено није ништа ради тога што је непријатељ направио противнапад.

3. II. 1943. Батаљон у покрету од Мајкића Јапре до Јелашиноваца гдје је преноћио.

4. II. 1943. Батаљон у покрету од Јелашиноваца до Санице.

5. II. 1943. Батаљон на одмору у Саници. Истог дана реорганизован је циј[ели] командни кадар у батаљону и одржана конференција цијелог батаљона од штаба бригаде.

6. II. 1943. Батаљон у покрету од Санице до Биљана. Прва чета остала у саставу Другог батаљона ради извршења задатака. Друга и Трећа чета као и Пратећи вод у Горњи Будељ.

7. II. 1943. Батаљон у покрету, тј. Друга и Трећа чета и Пратећи вод од Горњег Будеља до Јањила. Прва чета остала је у саставу Другог батаљона.

8. II. 1943. Батаљон на полсјају у Јањилима. Борба није вођена.

9. II. 1943. Батаљон у покрету од Јањила до Црквенога.

10. II. 1943. Батаљон на одмору у Црквеноме.

Уз другарски поздрав

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОБОДА НАРОДУ!

Пол. комесар
Ђукић¹²

Командант
Мирко¹³

¹² Драго Ђукић

¹³ Мирко Зец погинуо 1943 год. код Тузле као командант бригаде.

ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА ПРВОГ ВОСАНСКОГ НОУ КОРПУСА ОД 12 ФЕВРУАРА 1943 ГОД. ВРХОВНОМ ШТАБУ НОВ И ПО ЈУГОСЛАВИЈЕ О РАСПОРЕДУ ЈЕДИНИЦА КОРПУСА¹

ШТАБ I КОРПУСА

12/II-43 г.

10,30 ч.

ВРХ. ШТАБУ

Ситуација и распоред наших јединица је следећа:

- 1.) VI грм. бригада² налази се у Грмечу и дејствује на комуникац. Сан. Мост—Крупа³
- 2.) VIII кр. бриг. држи положај: Колунић—Буковача—Дринић.
- 3.) V козарска⁴ држи положаје: Бравски Ваганац—Подсрнетица—Краљевац—Срнетица.
- 4.) II кр. бр. је на путу од Паланке за Дрвар и добиће задатак да појача X бригаду.⁵
- 5.) I кр. бр. отишла је у Ц. Босну.⁶
- 6.) IV бр.⁷ затвара правац: Срнет.[ица]—Рибник—Врбљани.
- 7.) VII бр. затвара правце: Б. Л.⁸—Мркоњић, Јајце — Мркоњић, Мркоњић—Млиниште.
- 8.) IX бр. блокира Јајце и Купрес.
- 9.) X кр. бр. према Грахову⁹.
- 10.) Чим стигне II бр. ослобађа се цела VII дивизија.
- 11.) Последњих два дана непр. није био јако активан. Ограничио своје дејство за осигурање цесте Петр.[овац]—Кључ.
- 12.) Из Јајца је покушао да продре у Мркоњ.¹⁰ али је одбијен.

Коста¹¹

¹ Оригинал, писан оловком, ћирилицом, налази се у архиви Војноисториског института под рег. бр. 5/2, к. 8. Извјештај је упућен радиограмом.

² Шеста крајишка бригада Четврте НОУ дивизије

³ Восанска Крупа

⁴ Пета крајишка (Козарска) НОУ бригада

⁵ Десета крајишка НОУ бригада

⁶ Централну Босну

⁷ Четврта крајишка НОУ бригада

⁸ Бања Лука

⁹ Босанском Грахову

¹⁰ Мркоњић Град

¹¹ Коста Нађ

ОВАВЈЕШТЕЊЕ ШТАБА ПРВЕ ПРОЛЕТЕРСКЕ ДИВИЗИЈЕ ОД 12 ФЕВРУАРА 1943 ГОД. ШТАВУ ПРВЕ БРИГАДЕ О ОСЛОБОЂЕЊУ ИМОТСКОГ ОД СТРАНЕ ЈЕДИНИЦА ДРУГЕ ПРОЛЕТЕРСКЕ ДИВИЗИЈЕ¹

Б. 100²
12-II- 9,45

101.³ Б.

В. Ш.⁴ радиограмом јавља да је Имотски ослобођен,⁵ заплена је велика количина дувана. За пријем дувана треба да упутимо бар 100 товарних коња.

У вези са овим наредите да ваш интендант мобилише што више коња и да ступи у везу са интенд. дивизије ради отпремања каравана за пријем дувана. Наш интендант налази се у Г. Вакуфу.

Даљу набавку дувана забраните на овом сектору.

С. Ф. — С. Н.!

(М.П.)

За штаб
Васо⁶

¹ Оригинал, писан мастилом, латиницом, налази се у архиви Војноисториског института под рег. бр. V/12, к. 706.

² Штаб Прве пролетерске дивизије

³ Прва пролетерска бригада

⁴ Врховни штаб

⁵ Имотски су ослободиле јединице Друге пролетерске дивизије. Види док. бр. 41, 75, 322, 323, 327, 328, 329, 330, 332 и 340.

⁶ Васо Јовановић

**ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА ПЕТЕ ДИВИЗИЈЕ ОД 12 ФЕБРУАРА
1943 ГОД. ШТАБУ ПРВОГ БОСАНСКОГ НОУ КОРПУСА
О ЈАЧИНИ НЕПРИЈАТЕЉСКЕ ПОСАДЕ У САНСКОМ
МОСТУ И КЉУЧУ¹**

ШТАБ
V УДАРНЕ ДИВИЗИЈЕ
I БОС. КОРПУСА
Положај 12-III²-43
у 14 ч.

ШТАБУ I БОС. КОРПУСА

Положај

У току јучерашњег дана код нас није било значајних промјена. Стигли су нам први транспорти ствари и болесних другова са Шатора.

Баталјон IV бригаде чистећи четничка села Пећску³ и Медну заплијенио је један тешки митраљез, неколико пушака и нешто муниције од четника који безглаво бјеже испред наших бораца. Заробљена су три четника.

Цестом Кључ—Мркоњић непријатељ не саобраћа изузев што посвремено прође непријатељска патрола. Ми још чекамо да наиђе неки већи непријатељски транспорт.

Према обавјештењима другова које смо послали на Сански срез у Санском Мосту има свега око 200 Њемаца са 3 тенка, у Чапљу један вод а на врпољској ђуприји 60 непријатељских војника са 2 тешка митраљеза. У Кључу има 450 непријатељских војника међу којима има и Њемаца. У Мркоњићу је такође њемачки гарнизон само још нисмо могли испитати колико је бројно стање овога гарнизона.

Данас нам је стигао из Шатора друг Јововић⁴ з. к-та дрварског подручја коме ћемо повјерити обавјештајну службу која је досад код нас слабо функционисала.

Уз другарски и борбени поздрав,

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОВОДА НАРОДУ!

Командант

Родић⁵

¹ Оригинал, писан на машини, латиницом, налази се у архиви Војноисториског института под рег. бр. 11/7, к. 781.

² Докуменат је писан 12 фебруара што се види из догађаја.

³ Пецка

⁴ Бранко Јовановић

⁵ Славко Родић

ОБАВЈЕШТЕЊЕ ШТАБА ПРВОГ БОСАНСКОГ НОУ КОРПУСА ОД 13 ФЕБРУАРА 1943 ГОД. ПОТЧИЊЕНИМ ЈЕДИНИЦАМА О ФОРМИРАЊУ ДЕСЕТЕ НОУ ДИВИЗИЈЕ¹

Строго поверљиво

Ш Т А Б
I БОСАНСКОГ Н.О.У. КОРПУСА
Стр. Пов. Оп. Бр. 82
Дне 13 фебруара 1943

ШТАБУ НОВОФОРМИРАНЕ X Н. О. У. ДИВИЗИЈЕ
ШТАБУ IV И V Н. О. У. ДИВИЗИЈЕ
ШТАБОВИМА IX И X КРАЈИШКЕ Н. О. У. БРИГАДЕ

I

По указаној потреби Штаб I босанског Н. О. У. корпуса донео је следећу одлуку:

1) Да се на сектору Дрвара, Босанског Грахова, Гламоча, Јања и Купреса формира нова: X Н. О. У. дивизија.

2) У састав X Н. О. У. дивизије ући ће IX крајишка Н. О. У. бригада „Симо Шолаја“, X крајишко-дрварска бригада и XI крајишко-гламочка бригада, која је у формирању.

3) Поставља се следећи штаб X Н. О. У. дивизије:

За команданта друг Милорад Мијатовић, досадашњи командант VI крајишке бригаде,

за политичког комесара друг Немања Влатковић, досадашњи политички комесар IX крајишке Н. О. У. бригаде.

Штаб дивизије попунити са осталим потребним референтима тако да може правилно функционисати. Образовати заштитницу Штаба дивизије.

4) Војнички задаци X Н. О. У. дивизије за сада су следећи:

Са IX крајишком бригадом контролисати правце који воде из Јајца у Јањ, из Доњег Вакуфа у Јањ, све правце који воде из Купреса на ослобођену територију. На противтенковску одбрану треба обратити нарочиту пажњу.

Са X крајишко-дрварском бригадом контролисати све правце, који преко Стрмице и Тишковца изводе ка Босанском Грахову. Држати везу са једним личким батаљоном код Тишковца и са снагама VII Н. О. У. дивизије Хрватске,

¹ Оригинал, писан на машини, латиницом, налази се у архиви Војноисториског института под рег. бр. 6/3, к. 407.

који су близу снага X бригаде. Држати везу и са далматинским снагама² у Врлики.

5) На правилну организацију обавештајне службе као и њено функционисање потребно је да Штаб X Н. О. У. дивизије обрати нарочиту пажњу и да измењује податке са свима суседним јединицама.

II

За политичког комесара IX крајишке Н. О. У. бригаде „Симо Шолаја“ одређује се друг Гојко Родић.³

III

Штаб X Н. О. У. дивизије постараће се да се у сарадњи са позадинским организацијама што пре формира XI крајишко-гламочка Н. О. У. бригада. Штаб корпуса помоћи ће ово формирање додељивањем људства.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОБОДА НАРОДУ!

Полит.комесар	Начелник штаба	Командант
Осман ⁴	Бранко Пољанац	(на положају)

(М.П.)

ВР. 68

**НАРЕЂЕЊЕ ШТАБА ПРВОГ БОСАНСКОГ НОУ КОРПУСА
ОД 13 ФЕБРУАРА 1943 ГОД. ШТАБУ ПЕТЕ ДИВИЗИЈЕ
ЗА СЛАЂЕ БОРАЦА И РУКОВОДИЛАЦА У НОВОФОР-
МИРАНУ ЈЕДАНАЕСТУ КРАЈИШКУ БРИГАДУ¹**

СТРОГО ПОВЕРЉИВО
НАЈХИТНИЈЕ!

Ш Т А В
I БОСАНСКОГ Н.О.У. КОРПУСА

Оп. Бр. 83

13-II-1943 г.

— Положај —

ШТАБУ V Н. О. У. ДИВИЗИЈЕ

У вези нашег наређења Стр. Пов. Оп. Бр. 82 од 13-II-1943, којим је основана X Н. О. У. дивизија² потребно је да Штаб

¹ Вјероватно се односи на Трећу далматинску НОУ бригаду.

² Гојко Родић, умро 1950 год. у Тузли.

⁴ Осман Карабеговић

¹ Копија, писана на машини, латиницом, налази се у архиви Војноисториског института под рег. бр. 7/3. к. 407.

² Види док. бр. 67.

корпуса и Штаб V Н. О. У. дивизије помогну у границама могућности формирање XI крајишко-гламочке Н. О. У. бригаде. Формирањем ове бригаде привезаћемо за нашу борбу како борце тако и народ из крајева око Гламоча, што је у данашњим данима од врло велике политичке и војничке важности. Гламочки крај има веома много бораца веома здравих и способних, које ми ни у ком случају не смемо пустити да остану ван наших јединица и ван наше борбе. Сам назив те бригаде, која ће се назвати Гламочком привлачиће борце у бригаду, јер се цео овај крај већ сада распитује када ће се та бригада основати. Један део бораца из ових крајева налази се већ у нашим бригадама, други део ступиће у постојеће бригаде, а трећи део, који још није ступио и неће ступити у постојеће бригаде, ступиће у новоформирану Гламочку бригаду.

Због изложених разлога морамо свесрдно помоћи да се та бригада што пре формира, јер ће њени и војнички задаци бити важни, поред тога што та бригада треба да онемогући сваки четнички утицај у означеном крају.

Конкретна помоћ, коју би требала да укаже V дивизија приликом формирања ове бригаде, састојала би се у следећем:

а) Да нам се за ову бригаду ставе на расположење другови, ако не би било нарочитих сметњи приликом смењивања због садањих њихових функција, са којих се не могу сменити, и то:

Пердуч Вид³
Нинковић Димитрије
Ћубић Душан⁴
Прпа Душан⁵
Нинковић Милош
Ивић Марко

Поред овога потребно је да нам пошаљете 100 до 120 бораца из гламочког краја који су у IV бригади, *наоружаних*, тј. по могућству целу Стекеровачку чету, а из Бабићеве

³ Вид Пердуч, погинуо у пролеће 1943 год. као командир чете у батаљону „Будућност“ у борби са Италијанима.

⁴ Народни херој Душан Ћубић, погинуо на Сремском фронту почетком 1945 год. као командант батаљона у Четвртој крајишкој НОУ бригади.

⁵ Душан Прпа, погинуо 1945 год. у борби са одметницима као официр УДВ-е.

чете⁶ ако има нарочито добрих бораца или одговорних другога.

За формирање ове бригаде добићемо и из позадине извесну помоћ.

Пошто се IV крајишка бригада слаби одузимањем бораца Стекеровачке чете, ми смо у стању да вам пошаљемо нових ненаоружаних бораца из ових крајева колико вам буде потребно. Извештени смо да се у последње време много нових бораца и омладинаца јавило у вашу дивизију.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОВОДА НАРОДУ!

Полит.комесар Начелник штаба Командант
(на положају)

БР. 69

**НАРЕЂЕЊЕ ШТАБА ПРВЕ ПРОЛЕТЕРСКЕ ДИВИЗИЈЕ
ОД 13 ФЕБРУАРА 1943 ГОД. ШТАБОВИМА БРИГАДА ЗА
НАПАД НА НЕПРИЈАТЕЉСКЕ ДИЈЕЛОВЕ КОЈИ СУ
ИЗВРШИЛИ ИСПАД ИЗ БУГОЈНА¹**

ШТАБ
I ПРОЛЕТЕРСКЕ УДАРНЕ ДИВИЗИЈЕ
ИО ВОЈСКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ
Бр. 13-II- 21.05²

ШТАБОВИМА БРИГАДА

Непријатељ из Бугојна извршио је данас испад у правцу наших положаја, са обе стране Врбаса.

Последњи извештаји о томе су:

а) На десној обали Врбаса, ка сектору I бригаде, непријатељ³ је кренуо из Бугојна у 8 часова у неколико колона, укупно у јачини од око 600 људи и то: главнином правцем Голо Брдо—Горуша—Горњи Оцак, лијевом побочницом у правцу села Хапстићи, и једном колоном од 200 људи и 1

⁶ Мисли се на Малованску чету Купрешког батаљона чији је командир био Војин Бабић. Исти је као четнички агент стријелан од стране партизана при крају Четврте непријатељске офанзиве.

¹ Оригинал, писан на машини, латиницом. налази се у архиви Војноисториског института под рег. бр. 23/1, к. 705.

² Погрешно уписано 21.05 ч. а треба 21.15 што се види из документа бр. 73.

³ Опширније о томе види док. бр. 72.

борних кола (сељаци извештавају да су видели 3) пошла је цестом и даље ка с. Д. Ричица.

Претстражни делови водили су са њима до 17 часова борбу; непријатељ је задржан. Није познато да ли се вратио у Бугојно или задржан на терену.

б) На левој обали Врбаса осматрена је борба која се водила код Дражева Дола. Изгледа да је непријатељ, према осматреном са сектора I бригаде, избио на косе изнад, тј. северно, Дражевог Дола (к. 832). Детаљнијих података са овог сектора немамо, сем — према извештају Штаба IX (III крајишке) бригаде, да су и тамо доста јаке непријатељске снаге.

Обзиром на последње обавештење да непријатељ за сутра, 14 о. м., припрема напад једновремено од Травника, Бугојна и Прозора, ово би се могло тумачити као заузимање полазних положаја од стране непријатеља, испитивање јачине наших снага и извиђање нашег распореда.

Наше снаге су довољно јаке да непријатеља задрже, но циљ нам је да непријатељу, који је изишао из свог одбранбеног система, нанесемо што теже губитке, као и да би тиме омогућили несметано извођење предвиђених акција III дивизије ка југу.⁴

Известили смо III дивизију о добијеном обавештењу и предложили да у случају стварног напада две бригаде те дивизије оријентишу ка Прозору, а једна бригада да буде општа резерва сбеју дивизија.

На основу предњег наређујемо:

1) Уколико се непријатељ на положајима задржао, на којима се у току дана појавио, штабови бригада предузеће још у току ноћи његово уништење или протеривање. Једновременост тих акција не може се извршити, а није ни неопходно, обзиром да су сектори природно (реком) раздвојени.

2) За оба сектора задржати потребан део у резерви, што је нарочито важно за I бригаду, која уједно има да затвара и правац од Травника.

3) Штабови бригада извршиће померање делова својих јединица са досадањих, од непријатеља осматрених места, то јест извршити промене у распореду делова јединица и аутоматског оруђа, како непријатељ не би могао да искористи податке које је стекао током данашње борбе. Разуме се

⁴ Мисли се на извршење напада на Прозор. Шире о самом нападу види док. бр. 91, 92 и 100.

да та померања се имају извршити на истој широј просторији и не смеју бити толико крупна и трајати толико времена да због тога наши делови буду спречени да учествују у борби.

4) У случају отварања борбе на ма ком положају, суседне јединице имају одмах садејствовати, не чекајући за то наређење, које би због слабе везе свакако закаснило. Нарочито је важно да у том случају III бригада⁵ широким обухватом благовремено нападне бочно па и са леђа, ово из разлога што ће I бригада бити ангажована на затварање правца од Травника, па у случају веће борбе и јачим снагама.

5) Противколска оруђа поставити на погодне положаје за непосредно тучење цесте, I бригада поставиће своја оруђа по дубини ради узастопног дејства.

6) О свакој промени редовно нас извештавајте.⁶

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОБОДА НАРОДУ!

полкомдив

Фића⁷

наштадив

Васа⁸

комдив

Коча⁹

(М.П.)

* Трећа крајишка НОУ бригада

* О борбама на овом сектору види док. бр. 72 и 73.

⁷ Филип Кљајић

* Васо Јовановић

* Коча Поповић

**ОБАВЈЕШТЕЊЕ ШТАБА ТРЕЋЕ НОУ ДИВИЗИЈЕ ОД 13
ФЕБРУАРА 1943 ГОД. ШТАБОВИМА БРИГАДА О ЈА-
ЧИНИ И РАСПОРЕДУ НЕПРИЈАТЕЉСКИХ СНАГА У
БУГОЈНУ¹**

Ш Т А Б
III УДАРНЕ ДИВИЗИЈЕ
Н-О-В-Ј.
Бр. Сл.
13-II-1943 г.
у 22 ч.

ШТАБОВИМА БРИГАДА ОВЕ ДИВИЗИЈЕ

Од Штаба I пролетерске дивизије НОВЈ примили смо
слиједеће обавјештење:

„У Бугојну има око 2.500 војника, већим дијелом уста-
ша. Имају 1 топ изнад жељ. станице, неколико тешких ба-
цача и митраљеза. Око града су покривени и међусобно по-
везани ровови, дио тешких митраљеза постављен је по
крововима приватних зграда на ивици града. Командант
гарнизона, Бсбан, пошао је за Сарајево наводно да би добио
артиљерију ради учествовања у нападу на нас и чишћења
територије до Прозора. Напад треба да отпочне 14-ог ов. мј.
једновремено од Бугојна, Травника и Прозора.

Потврђује се да се у Травнику налази жељезнички пук
који такђе треба да учествује у овом нападу.“

Достављам предњи извјештај Штаба I пролетерске ди-
визије с тим да штабови бригада предузму све потребне
мјере предострожности, како ни у једном случају и ситуа-
цији не би били изненађени.

С другарским поздравом

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОВОДА НАРОДУ!

(М.П.)

За штаб
Начелик
Приморац²

П. С. Пошту коју прилажемо упутићете за
Санџачку бригаду³ I дивизије.

¹ Оригинал, писан на машини, латиницом, налази се у архиви
Војноисториског института под рег. бр. 2/2, к. 753.

² Рудолф Приморац

³ Трећа санџачка НОУ бригада

БР. 71

ОБАВЈЕШТЕЊЕ ШТАБА ТРЕЋЕ НОУ ДИВИЗИЈЕ ОД 13
ФЕБРУАРА 1943 ГОД. ШТАБОВИМА БРИГАДА О ФОР-
ТИФИКАЦИСКОМ УРЕЂЕЊУ И ВРОЈУ ТОПОВА У
ПРОЗОРУ¹

ШТАВ
III УДАРНЕ ДИВИЗИЈЕ
Н-О-В-Ј.
Бр. Сл.
13-II-1943 г.

ШТАБОВИМА БРИГАДА ОВЕ ДИВИЗИЈЕ

Доставља се исправка скице и података о непријатељу у Прозору:

1.— Од Града—Куле до Чукура² исплетена је жица од 3 реда: средњи ред високи, а са стране ниски редови. На том дијелу има више бункера но што је на скици означено, само извјестилац није умио тачно назначити гдје се који налази. На свим другим крајевима жица је једноредна.

2.— Топова има 5, сви су на Огоју на крају Махале³ на растојању од око 20 метара један од другог у откривеном положају што се може осмотрити са надвишавајућих осматрачница. Из правца Блаца код топова поред једноредне жице израђена је и ниска мрежа око пањева посјечених шљива.

3.— На мосту за Гмиће нема бункера, већ је уназад ближе куће надцестара.

4.— Код Долине куће има 2 бункера.

5.— Код католичке цркве има један бункер на обронку изнад цркве за 50 метара.

6.— На паљикама све су куће попаљене осим једне куће и код ње има 1 бункер.

Већина бункера израђена је од бетона.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОВОДА НАРОДУ!

(М.П.)

За Штаб
Начелник
Приморац⁴

¹ Оригинал умножен на шапирографу, латиницом, налази се у архиви Војноисториског института под рег. бр. 15 2, к. 753.

² Назив једног дијела предграђа

³ Исто као под прим. бр. 2.

⁴ Рудолф Приморац

**ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА ПРВЕ БРИГАДЕ ОД 13 ФЕБРУАРА
1943 ГОД. ШТАБУ ПРВЕ ПРОЛЕТЕРСКЕ ДИВИЗИЈЕ О
БОРБАМА КОД СЕЛА ХАПСТИЋИ, ГОРЊИ ОЦАК И
ДОЊА РИЧИЦА¹**

ШТАБ I ПРОЛЕТЕРСКЕ БРИГАДЕ
I ПРОЛЕТЕРСКЕ УДАРНЕ ДИВИЗИЈЕ
НОВ ЈУГОСЛАВИЈЕ
Бр. 195
13 фебруар 1943

ШТАБУ I ПРОЛЕТЕРСКЕ УДАРНЕ ДИВИЗИЈЕ

Данас, око 10 часова, ступиле су наше претстраже у борбу са непријатељем² који је око 8 часова пошао из Бугојна у неколико колона. Јачина непријатеља на нашем сектору била је око 600 људи.

Непријатељева лијева побочница избила је на косе изнад с. Хапстићи и сукобили се са предњим одјељењима II — Црногорског — батаљона.

Главнина, око 300 људи, ишла је правцем: Голо Брдо—Горуша—Горњи Оцак и сукобила се са јединицама II — Црногорског — и VI — Београдског батаљона на косама изнад с. Г. Оцак.

Једна колона од 200 људи и 3 борна кола (наше јединице су видјеле само једна борна кола, а тај број наводе сељаци) пошла је право цестом и сукобила се са једном четом Београдског батаљона испред Д. Ричице.

Борба је трајала до 17 часова. Непријатељ није успио да потисне наше јединице са њихових положаја, шта више није успио да потисне ни наша одјељења са њихових претстражних положаја.

Наше положаје тукао је један топ и један бацач.

Наш противколски топ тукао је цесту и најурио једна борна кола према Бугојну, која су била стигла до с. Грачаница. Такође је противколац тукао и непријатељску артиљерију и бацач, приморавалујући их да се повлаче и спријечавајући им тако ефикасно дејство.

Нисмо добили извјештај од дијелова III бригаде³ са лијеве стране Врбаса, али осматрајући њихове положаје

¹ Копија, писана на машини, латиницом, налази се у архиви Војноисториског института под рег. бр. 14/1, к. 707.

² Опширније о резултату види док. бр. 73.

³ Треће крајишке НОУ бригаде. Види док. бр. 173.

видјели смо да се борба с њима водила код Дражевог Дола. Колико смо могли да примијетимо усташе су успјеле да избију на косе изнад Дражевог Дола (према Бугојну к. 832).

У току дана нисмо могли извршити противнапад услијед великог терена и немогућности да се открију праве намјере непријатеља.

Противнапад ћемо извести у току ноћи, уколико то буду дозвољавале околности и уколико се непријатељ задржи на садањим положајима.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОБОДА НАРОДУ!

Политком

За Штаб бригаде

Командант

БР. 73

**ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА ПРВЕ БРИГАДЕ ОД 13 ФЕБРУАРА
1943 ГОД. ШТАБУ ПРВЕ ПРОЛЕТЕРСКЕ ДИВИЗИЈЕ О
РЕЗУЛТАТУ БОРВИ ПРОТИВ УСТАША КОД С. ХАП-
СТИЋИ, ГОЛО БРДО, ГОРУША И ГОРЊИ ОЦАК¹**

ШТАБ I ПРОЛЕТЕРСКЕ БРИГАДЕ
I ПРОЛЕТЕРСКЕ УДАРНЕ ДИВИЗИЈЕ
НОВ ЈУГОСЛАВИЈЕ

Бр. 197

13 фебруар 43 г.

ШТАБУ I ПРОЛЕТЕРСКЕ УДАРНЕ ДИВИЗИЈЕ

Додатак извјештају
бр. 195:²

Сада смо добили извјештај о завршетку данашње борбе: јачина непријатеља који је нападао искључиво на положаје II — Црногорског — батаљона била је три сатније, око 400 усташа, што се не коси са претходним извјештајем, тако да је снага непријатеља на нашем цјелокупном сектору била око 600 људи.

Два вода II батаљона која су се налазила као претстража испод с. Крушевице и изнад с. Оцака (овај други истурен пред претстражама Београдског батаљона), послије дуже борбе повукли су се мало уназад.

¹ Копија, писана на машини, латиницом, налази се у архиви Војноисторијског института под рег. бр. 15/1, к. 707.

² Види док. бр. 72.

У 12 часова II батаљон ступио је са непријатељском главнином у борбу са своје двије чете. Јединице II батаљона успјеле су да до 16 часова разбију непријатеља и да га на-тјерају у бјекство. У 16 часова наша предња одјељења го-нећи непријатеља налазила су се у с. Горуши и Голи Бријег³ настављајући прогоњење непријатеља и не дозвољавајући му задржавање. Непријатељ је са нашег сектора побјегао за Вугојно.

У данашњим борбама потрошили смо прилично муници-ције. Жртва нисмо имали.

Извјештај од јединица III бригаде⁴ нисмо још при-мили.

Ваше наређење⁵ од данас у 21.15 примили смо. Пошто на нашем сектору нема непријатеља ми ћемо, ако се буде задржао на сектору III бригаде и уколико јединице буду извеле напад, извршити са наше стране потребан притисак. Такође ћемо у току ноћи поступити по наређењу за распо-ред оруђа и људи. Међутим сматрамо да непријатељ неће моћи предузети неке обзирније акције. А увјерени смо да ћемо их, уколико се појаве, тући.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОВОДА НАРОДУ!

За Штаб бригаде

Командант

БР. 74

ЗАПОВЈЕСТ ШТАБА ОСМЕ БРИГАДЕ СЕДМЕ НОУ ДИ-ВИЗИЈЕ ОД 13 ФЕВРУАРА 1943 ГОД. ЗА ОБЕЗБЕЂЕЊЕ ЈЕДИНИЦА И ПОКРЕТ НА ПРОСТОРИЈУ РИЛИЋА, ГОР-ЊИ МАЛОВАН И ДОЊЕ ВУКОВСКО¹

ЗАПОВЈЕСТ

Штаба VIII. бригаде VII. дивизије Н. О. Војске Хрват-ске за дан 13. фебруара 1943 године.—

1.) Дежурни официр у бригади биће сутра замјеник команданта II. батаљона друг Бојација Петар.—

2.) Вечерас ће батаљони дати сваки за себе осигурање.

³ Вјероватно Голо Брдо.

⁴ Трећа крајишка НОУ бригада

⁵ Види док. бр. 69.

¹ Оригинал, писан на машини, латиницом, налази се у архиви Војноисториског института под рег. бр. 6/12, к. 815.

3.) Пошто сјутра имамо најдужи пут, покрет јединица има да се изврши тачно у 5 сати ујутро по батаљонима, без икакве исприке. Зато доручак већ мора бити готов у 3 сата. Дакле о томе нека строго поведу рачуна штабови батаљона, да неби било са ни једне стране закашњења.

Распоред јединица за покрет сјутра биће слиједећи: III. батаљон кретати ће се на челу колоне, затим I. батаљон, а позади ићи II. батаљон.

Комора ће ићи свака са својим батаљоном и нека се коморе постарају да још ноћас приправе све потребно од Интендантуре бригадне, како би могле сјутра без икаквог губитка времена одмах кренути уза свој батаљон.

4.) Прије покрета сјутра у јутро командир чете Пра-тећег оружја, расформираће своју чету тако, да два тешка митраљеза дода II. батаљону, а два III. батаљону, а један митраљез и бацачко одјељење, придодаје се I. батаљону. Ово све треба бити на вријеме учињено да се неби због ових ствари губило у времену и каснио покрет, јер у противном ће сносити одговорност командир митраљеске чете.

5.) Сваки батаљон постараће се још ноћас да за себе нађе водича.

6.) Правац кретања биће: Каменита Глава—Бабића Кошаре—Ракошеве Кошаре—Марића Кошаре—Хајдучка Коса—Марковића Кошаре.

I. батаљон смјестиће се у Рилиће, II. батаљон у Горњи Малован, а III. батаљон у Доње Вуковско. Уколико III. батаљон неби могао стићи до своје базе, онда ће заноћити заједно са I. батаљоном у Рилићима и у 5. сати кренути у своју базу.

7.) Сјутра при покрету водити рачуна о томе, да се сваки сат даје потребан одмор од 10 минута јединицама, а у 12. сати пола сата одмора.

8.) Батаљони нека путују самоиницијативно и нека настоје да на вријеме стигну у своје базе.

Штаб бригада ће се налазити у Заноглинама, камо све извјештаје слати. По доласку у своје базе, штабови батаљона ће одмах упутити по једног курира у штаб бригаде.

9.) I. батаљон по доласку у Рилиће, биће распоређен у Заноглине, гдје ће служити као бригадна резерва за правац Купрес—Шујице и Купрес—Вуковско.

Сва три батаљона упутиће своје патроле у правцима који воде из Купреса према њиховој бази. Патроле морају бити упућиване што даље од базе и вршиће патролирање ноћу и дању на смијену, како ни у ком случају неби могло доћи до изненађења од стране непријатеља. Штабови бата-

љона одмах ће ујутро рано изаћи на положаје, осмолити их и изабрати најпогодније положаје — за борбу са непријатељем, јер одступања са ових положаја нема и борба се мора прихватити и са надмоћнијим непријатељем, и настојати да га се разбије под сваку цијену па макар то и великих жртава стајало за наше јединице. Треба у томе смјеру припремити борце, јер је задатак наших батаљона да од стране Купреса штите ешалоне рањеника који пролазе у томе правцу. Тај задатак добила је наша бригада од Врховног штаба. Дакле штабови батаљона овдје морају уложити сву своју еластичност и способност за маневар са својим јединицама, јер за сваки пропуст лежи велика одговорност на штабовима батаљона.

За време марша треба обезбедити бокове јединицама, јер треба имати у виду да се тим тереном крећу мање групе четника, и да би могли ту и тамо припуцати на колоне. У ту сврху истурити патроле претходнице и побочнице.

Рањенике евакуисати у правцу Шујица.

Скренути пажњу борцима да овим тереном куда се сутра пролази нема воде и да се прије поласка снабдију са водом.

Интенданци батаљона тражиће следовање преко Интендантуре штаба бригаде у Заноглинама, а храна ће се следовати из Ливна од команде места.

Знаци распознавања за ноћас јесу **Дрвар—Гламоч.**

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОВОДА НАРОДУ!

За политкомесара
замјеник
Станко М. Крећа

Командант
С. Бјелајац²

² Станко Бјелајац

БР. 75

ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА ДРУГЕ ПРОЛЕТЕРСКЕ ДИВИЗИЈЕ ОД 14 ФЕБРУАРА 1943 ГОД. ВРХОВНОМ ШТАБУ НОВ И ПО ЈУГОСЛАВИЈЕ О РЕЗУЛТАТУ БОРБИ КОД ПОСУШЈА И ИМОТСКОГ¹

ДРУГА ДИВИЗИЈА
14/II 11 ч.

У бојевима код Посушја и Имотског² запленили смо 140 пушака, 2 тешка митраљеза, 2 пушкомитраљеза, 100 мина за бацач и око 60.000 метака, 2 вагона нафте и петролеума, 23 вагона дувана и 20 вагона кукуруза. 15, 16 ов. м. јединице наше дивизије биће на комуникацији Рама—Мостар.

Пеко³

БР. 76

ИЗВЈЕШТАЈ ОБАВЈЕШТАЈНОГ ОФИЦИРА ШТАБА ТРЕЋЕ НОУ ДИВИЗИЈЕ ОД ФЕБРУАРА 1943 ГОД. ШТАБУ ДИВИЗИЈЕ О РАСПОРЕДУ НЕПРИЈАТЕЉСКИХ СНАГА У ПРОЗОРУ И ОКОЛИНИ¹

ПРОЗОР И ОКОЛИНА²

Околина:

1). На цести Рама—Прозор (Горњи Луг): 5 бункера налазе се код Шабанове кафане поврх саме цесте. У њима се налази 70 до 100 војника. Према другим подацима доста несигурним налазе се: 200 војника, 4 топа, 3 бацача, 5 тешких митраљеза и 10 лаких митраљеза.

¹ Оригинал, писан мастилом, ћирилицом, налази се у архиви Војноисториског института под рег. бр. 6/16, к. 14 А. Извјештај је упућен радиограмом Врховном штабу НОВ и ПО Југославије.

² Опширније о борбама код Посушја и Имотског види док. бр. 41, 322, 327, 328, 329, 330, 332, 340.

³ Пеко Дапчевић

¹ Оригинал, умножен на шапирографу, латиницом, налази се у архиви Војноисториског института под рег. бр. 14.2, к. 753. Извјештај је вјероватно писан 14 фебруара 1943 године.

² Опширније о нападу на Прозор види док. бр. 91. 92. 100. 221. 223, 339, 342, 347 и 363.

2). *Душћица (Марићка)*: 1 бункер у недовршеној кући поред кафане. 20 војника, 1 тешки митраљез и 2 пушко-митраљеза.

3). *Црна Ђуприја (Горица)*: 4 бункера, 100 до 150 војника и 2 бацача. Војници су смјештени у Горици, а на Ђуприји држе стражу променљиве јачине.

4). *Грачаница*: 4 бункера, 75 војника, 2 тешка митраљеза.

5). *Грачац*: 4 бункера, 70 војника, 2 тешка митраљеза.

6). *Рама*: 50 војника, 1 бацач.

7). *Јабланица*: 240 војника, 5 бацача.

8). *Мост између Јабланице и Раме*: 50 војника.

Прозор и најближа околина: (са десне стране друма од Куле па по реду).

1). *Стари Град (Кула)*: 3 бункера око куле, која је непотпуно срушена.

2). *Понор (или Понир)*: 1 бункер.

3). *Код џамије*: јаки бункер.

4). *Мејташ*: 1 бункер.

5). *Цукур (или Чукур)*: 1 бункер.

6). *Ниже Чукура*: 2 бункера.

7). *Мусала*: 3 бункера.

8). *У башћама у Агаје* испод бункера на Мусали: топови.

9). *Дубци*: у Авдоновој кући налазе се војници, а испод куће око 100 метара налази се 1 или 2 бункера.

10). *Бризарева кућа* (бивши НО одбор): 2 тешка митраљеза.

Прозор и најближа околина: (у простору између друмова за Шћит и Макљен).

11). *Пазариште* код финансијске касарне (стара Команда места): 1 бункер.

12). *У Долиној кући*: 1 бункер.

13). *На мосту за Пидриш*: 1 јаки бункер.

Прозор и најближа околина: (са леве стране друма од жанд касарне па по реду).

14). *У жандармеријској касарни* на спрату: 2 тешка митраљеза од којих је један окренут према Шћиту а други према Дубцима; два прозора према улици зазидана; добро утврђено.

15). *Код католичке цркве*: бункер?

16). *Млаке*: 1 бункер.

17). *У Бикача кући* (до Полиника кафане а преко пута Бризареве куће): радио станица.

18). *Кошћани испод Палјике*: 1 бункер.

19). *Код Газилеве куће*: 1 бункер.

- 20). Ривине: 1 бункер.
- 21). У Варошу: 1 бункер.
- 22). Грудица (на улазу у Прозор преко пута Куле): 1 бункер.

Сем овога налазе се магацини и војници у следећим кућама:

- 23). Школа: топовска муниција.
 - 24). Зграда среза: војници.
 - 25). Зграда суда: војници.
 - 26). Кућа надцестара: војници.
 - 27). Куће Краусове: војници.
 - 28). Калалића кућа: много топовске муниције.
 - 29). Још у неким приватним кућама (око 5 до 6 кућа).
- Није утврђено гдје се налазе следећа мјеста са бункерима:**
- 30). Мејдан: 3 бункера.
 - 31). Базев брег: 1 бункер.

(М. П.)

Шеф. об. центра III див.
Душан³

³ Душан Бојовић

ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА ПЕТЕ ДИВИЗИЈЕ ОД 14 ФЕБРУ-
АРА 1943 ГОД. ШТАБУ ПРВОГ БОСАНСКОГ НОУ КОР-
ПУСА О БОРБАМА ОКО КЉУЧА И СИТУАЦИЈИ НА
СЕКТОРУ ДИВИЗИЈЕ¹

Ш Т А Б
V Н.О. УДАРНЕ ДИВИЗИЈЕ
I БОС. КОРПУСА
Оп. БР. 68
Дне 14-II/1943 год.
у 15 ч.

ШТАБУ I БОСАНСКОГ КОРПУСА Н. О. В.

Негде

Непријатељска колона која је нападала на нашем правцу од Сан. Моста, последије ликвидације наших положаја на Пауновцу,² уперена је према Клокотовцу, Рибнику и Црквеном.

Већ 3 дана наше јединице у сукобу су са овим непријатељским снагама око Кључа. Непријатељ је досад успио овладати котима јужно и источно од Кључа (коте 414, 580, 567, 569 и 515). Непријатељских снага има још и у Рамићима.

Данас је непријатељу стигло појачање од једног батаљона пјешадије у Кључ из Петровца.

Ми смо наше положаје око Кључа, које је досад држао, Рибнички батаљон, појачали са два батаљона IV бригаде.³

Непријатељски напад који је био уперен према селу Подернетици и Бунари одбијен је. Непријатељски губици у посљедња 3 дана на нашем сектору су око 50 мртвих и рањених, и 2 камиона уништена.

Према још непровјереним подацима непријатељ врши покрет и од Бање Луке према Ситници, а неки четнички вођи, Дреновић⁴ и други, дошли су са нешто четника у Сурјан.

¹ Оригинал, писан на машини, латиницом, налази се у архиви Војноисториског института под рег. бр. 12/1, к. 407.

² Борба је вођена са јединицама 737 пјешадијског пука 717 дивизије. Види док. бр. 210.

³ Четврте крајишке НОУ бригаде

⁴ Урош Дреновић, четнички командант, погинуо 1944 год. на њемачком тенку код Чађавице приликом бомбардовања њемачке колоне од стране савезничких авиона.

И крај, бригада извршила је јуче покрет преко Медне, Мркоњића и код Црне Ријеке ће извршити пребацивање преко Врбаса.

Наш Штаб налазиће се у селу Бусијама. Имаћемо телефонску везу са вама, ако повежете ваш Штаб за телефонску линију Млиниште—Гламоч, са IV дивизијом и нашом IV бригадом.⁵ Штаб IV бригаде налазиће се на Црквеном а Штаб VII бригаде⁶ у Ораховљанима.

Потребно би било да наредите IX бригади⁷ да појача своје снаге на линији Језеро—Шипово.

Уз другарски и борбени поздрав

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОВОДА НАРОДУ!

(М. П.)

Пол.комесар
Илија Дошен

Командант
Родић⁸

* Четврта крајишка НОУ бригада
* Седма крајишка НОУ бригада
* Девета крајишка НОУ бригада
* Славко Родић

**ПРЕГЛЕД БРОЈНОГ СТАЊА И НАОРУЖАЊА ПЕТЕ НОУ
ДИВИЗИЈЕ НА ДАН 14 ФЕБРУАРА 1943 ГОДИНЕ¹**

Ш Т А Б
V Н.О. УДАРНЕ ДИВИЗИЈЕ
I БОС. КОРПУСА
Оп. бр. 66
Дне 14-II-1943 год.

СТАЊЕ УБОЈНЕ СПРЕ
НА ДАН 14-II-

Редни број	НАЗИВ ЈЕДИНИЦЕ	Бројно стање	Топова				Бацача			Митраљеза			
			100 м/м	75 м/м	37 м/м	Противтенковски	Гешких бацача	Лаких	Ручних	Југословенских	Галијанских	Њемачких	
	Штаб дивизије	140	—	$\frac{2}{28}$ ²	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	I КНОУ Бригада	1428	—	—	—	$\frac{1}{100}$	$\frac{3}{43}$	$\frac{1}{20}$	$\frac{3}{40}$	$\frac{8}{4430}$	—	—	—
	IV КНОУ Бригада	1151	—	—	—	$\frac{1}{60}$	$\frac{2}{48}$	—	$\frac{2}{32}$	$\frac{4}{4140}$	$\frac{4}{3200}$	—	—
	VII КНОУ Бригада	1219	—	—	$\frac{1}{28}$	$\frac{1}{60}$	—	—	$\frac{2}{24}$	$\frac{6}{2650}$	—	—	—
	Укупно у V Дивизији	3938	—	$\frac{2}{28}$	$\frac{1}{28}$	$\frac{3}{220}$	$\frac{5}{91}$	$\frac{1}{20}$	$\frac{7}{96}$	$\frac{18}{11.220}$	$\frac{4}{3200}$	—	—

Пол.комесар
Илија Дошен

¹ Оригинал, формулар, писан на машини, а попуњен мастилом, налази се у архиви Војноисториског института под рег. бр. 9/2 II, к. 407.

² Именитељ у разломку на прегледу означава број муниције дотичног оружја.

МЕ V ДИВИЗИЈЕ
1943 ГОДИНЕ

Пушко митраљеза			Пушака				Револвера			Бомби		
Југословенских	Талијанских	Немачких	Југословенских	Талијанских	Аустријских	Француских	Југословенских	Француских	Осталих	Југословенских	Француских	Осталих
2 400	1 250	—	137 6850	—	—	—	3 48	—	4 36	78		
60 8955	—	7 2000	915 27865	5 155	9 520	—	36 321	—	52 496	376	23	27
32 11.590	6 3690	3 1500	972 41180	13 580	11 525	1 34	50 491	—	35 227	313	1	80
44 7130	1 фр.	—	1073 43258	3 160	13 775	2 450	21 195	—	25 129	272	7	44
138 28.075	8 3940	10 3500	3097 119.153	21 895	33 1820	3 484	110 1055	—	116 888	1039	31	151

(М. П.)

Командант
С. Родић³

³ Славко Родић

**ЗАПОВИЈЕСТ ШТАБА ДЕВЕТЕ ДАЛМАТИНСКЕ НОУ
ДИВИЗИЈЕ ОД 14 ФЕБРУАРА 1943 ГОД. ПОТЧИЊЕ-
НИМ ЈЕДИНИЦАМА ЗА ЗАТВАРАЊЕ ПРАВАЦА МО-
СТАР—ШИРОКИ БРИЈЕГ—ПОСУШЈЕ—ИМОТСКИ;
ЉУБУШКИ—СТРАЖНИЦА—ГРУДЕ—БОВАНОВА
ДРАГА—ИМОТСКИ¹**

Ш Т А В
IX ДАЛМАТИНСКЕ Н.О.У. ДИВИЗИЈЕ²
Оп. Број 1
Дне 14 фебруара 1943 г.
12 часова
Положај.

ЗАПОВИЈЕСТ

Секција Макарска и Мостар разм. 1 : 100.000

Непријатељ је послије претрпјелог пораза на простору Имотски—Посушје отступио правцем ка Љубушком.³ У мјестима Градац, Вргорац, Љубушки, Широки Бријег и у долини ријеке Неретве држи јаче гарнизоне.

Задатак је наше дивизије, да затвори правце непријатељског надирања из долине ријеке Неретве ка западу и то: правац Мостар—Широки Бријег—Посушје—Имотски; правац Љубушки—Стражница—Груде—Бобанова Драга—Имотски; правац Љубушки—Стражница—Дриновац—Подбабље—Имотски, и правац Вргорац—Загвозд, разоружавајући сва села у захвату тих праваца и вршећи нападне акције на непријатеља све до у долину ријеке Неретве.

¹ Оригинал, писан на машини, коме недостаје друга страница, латиницом, налази се у архиви Војноисториског института под рег. бр. 1/1, к. 842.

² Девета далматинска НОУ дивизија формирана је 13 фебруара 1943 године. У састав дивизије ушле су: Трећа, Четврта и Пета далматинска НОУ бригада. Штаб дивизије сачињавали су: Вицко Крстуловић командант, Ивица Кукоч политички комесар и Јосип Шкорпик начелник штаба.

³ Опширније о борбама на овом сектору види док. бр. 41, 75, 322, 323, 327, 328, 329, 330, 332 и 340.

Десно је наша обала заштићена од Одрета Ратне морнарице,⁴ а лијево оперишу наше дивизије у области Прозора и Рамене.

На свим поменутих правцима налазе се јединице наше IV далматинске НОУ бригаде.

НАРЕЂУЈЕМ:

1. — Десна колона:
Командант, друг Сава
Дрљевић.
IV далмат. НОУ бригада.
Свега: 4 батаљона.

1. — Наступа у двије колоне и то: десном колоном (Штаб бригаде са 2 батаљона) правцем Загвозд—Вргорац, а лијевом колоном (замјеник команданта бригаде⁵ са 2 батаљона) правцем Подбабље—Руновић—Дриновци—Тихаљина—Стражница.

Када избије на линију с. Кљенак—с. Стиља—с. Тихаљина, зауставит ће своју десну колону на просторији с. Кљенак—с. Кокорићи—с. Стиља—с. Завојане, а лијеву колону у захвату села Тихаљине између планина Љубећа и Малића, одржавајући десно везу са Одредом Ратне морнарице на линији с. Живогише—с. Ервеник⁶—с. Заострог, а лијево са лијевом дивизијском колоном на линији с. Дриновци—гребен Малић планине.

По доласку на одређену просторију продужити интензивно дневно и ноћно извиђање правцима: Градац—Баћине; Пасичина—Опузен; Вргорац—Пролог—Метковић; Стражница—

⁴ Наредбом Врховног команданта НОВ и ПОЈ од 18 децембра образована је при Штабу Четврте оперативне зоне Хрватске Секција за ратну морнарицу као орган штаба зоне. За шефа Секције за ратну морнарицу при Штабу Четврте оперативне зоне постављен је Велимир Шкорпик.

⁵ Вогдан Пеко

⁶ Вјероватно Дрвеник

Клобук — Витина — Љубушки — Чапљина.

Разоружати сва села на своме сектору и очистити их од милиције.

Вршити енергичне акције не само правцима ка непријатељским утврђеним гарнизонима, већ и њиховој позадини, настојећи да се уништи што више непријатељске снаге и да се заплијени оружје и муниција.

Темељито порушити све цесте испред свога отсјека, како испред тако и позади непријатељских гарнизона.

У својим акцијама наслањати се на планине горњег приморја, планину Матокит, Крушевицу и Љубећ.

2. — Лијева колона:
Командант друг Бранко

Дуде.

III далмат. НОУ бригада.
Свега: 4 батаљона.

2. — Наступа у двије колоне и то: десном слабијом колоном (један батаљон) правцем: Имотски—Горица—Бобанова Драга—Груде—Бостан, а лијевом јачом колоном (Штаб бригаде са 3 батаљона) правцем: Имотски—Посушје—Растровача—Броћанац—Кочерин.

Када избије на линију: с. Ружићи—с. Бостан—с. Зеленковац⁷—с. Рујан—засиок Букова Драга, зауставит ће своју десну колону на просторији: с. Ружићи—с. Бостан—с. Зеленковац—с. Груде,⁸... јему ове заповијести. IV далматинска бригада прикупит ће се на одређеном сектору, чим буду њене јединице на правцима Имотски—Љубушки, и Посушје—Широки Бријег смијењене од стране јединица III далматинске бригаде.

⁷ Зелениковац

⁸ У оригиналу недостаје друга страница документа

Одмах по доласку на одређене секторе штабови бригада поднијет ће Штабу дивизије извјештај са назначењем распореда свих њихових јединица и податке о непријатељској активности.

9. — Нарочито водити рачуна и поставити пред све руководиоце и борце, да што више политички дјелују међу народом, а и својим поступцима показати примјерно држање и политичку свијест.

Тај начин ће нам много олакшати сакупљање сакривеног оружја по селима и допринијети разбијању усташке пропаганде и њеног утицаја у тим крајевима.

10. — Штаб IX далматинске НОУ дивизије бити ће у Имотском.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОБОДА НАРОДУ!

Достављено:

Врховном Штабу НОВ и ПОЈ.
Главном Штабу НОВ и ПО Хрват.
Штабу III, IV и V далмат. бриг.
по куририма 14.-II-1943.

Начелник
Шкорпик⁹

Командант
Вицко Крстуловић

БР. 80

**ИЗВЈЕШТАЈ ЗАМЈЕНИКА ПОЛИТИЧКОГ КОМЕСАРА
ПРВЕ ПРОЛЕТЕРСКЕ БРИГАДЕ ОД 14 ФЕБРУАРА 1943
ГОД. ЦЕНТРАЛНОМ КОМИТЕТУ КОМУНИСТИЧКЕ ПАРТИЈЕ
ЈУГОСЛАВИЈЕ О СТАЊУ И РАДУ ПАРТИЈСКЕ
ОРГАНИЗАЦИЈЕ У БРИГАДИ¹**

ИЗВЕШТАЈ ЗАМЕНИКА ПОЛИТКОМЕСАРА
I ПРОЛЕТЕРБРИГАДЕ I ПРОЛЕТЕРСКЕ УДАРНЕ ДИВИЗИЈЕ НОВИ
ЦЕНТРАЛНОМ КОМИТЕТУ КОМУНИСТИЧКЕ ПАРТИЈЕ
ЈУГОСЛАВИЈЕ

На функцију партиског руководиоца бригаде ступио сам 16. XI. 1942 г., приликом покрета бригаде на терен Централне Босне. Партиска организација у то време подмлађена новим и младим руководиоцима, налазила се у полету и организационом учвршћивању. Променом штабова батаљона

⁹ Јосип Шкорпик

¹ Оригинал, писан на машини, латиницом, налази се у архиви ЦК СКЈ, бр. 5632.

и готово свих партиских руководстава, можда се мало изгубило у квалитету, али амбиција нових и младих другова надокнађивала је њихово мање искуство и спремину. Једна врло позитивна ствар у раду партиских руководстава огледа се у еластичности при решавању конкретних проблема који искрсавају пред њих. Не чека се одређено време за састанке, са једним сталним дневним редом, већ се проблеми решавају одмах, на лицу места, било у покрету или самом батаљону.

Друга ствар која је имала више позитивних страна, нарочито организационе природе, јесте подела четних јединица на водне отсеке. Број партијаца у ћелијама био је прилично велики (20—40), а тиме и могућности за одржавање састанака отежане, а поред тога активност и одговорност смањена (по једном сектору радило је 8—10 партијаца). Ови отсеци уређени су по принципу ћелија, тј. са секретаром отсека. Руководство партиске јединице (ћелије) сачињава биро ћелије са секретаром, замеником политкомесара чете, а у биро, поред њега и политичког комесара, улазе секретари отсека и руководилац СКОЈ-а у чети. Ова промена мада изгледа мало компликованија, али практична предност у односу на ранију организацију већа је.

Партија у батаљонима доста је жива и активна — она постаје свестрани руководилац целокупног живота и рада у батаљону. Партиске јединице и организације све се више баве проблемима у четама и батаљонима и решавају их брзо и са успехом. Упоредо са јачањем и учвршћивањем, на површину излазе разни проблеми и слабости на којима се партија учи и јача.

Ово би била општа карактеристика партиских организација у бригади, а преглед по секторима и батаљонима изгледао би овако:

Батаљонска руководства: све више самосталнија и способнија да решавају скоро све проблеме у својим организацијама. Њихова улога није се свела једино и искључиво на рад партиске природе, већ се баве свим стварима батаљона и ван њега. Однос партије према штабовима углавном је на висини, а проблеми се решавају заједнички. У томе мало заостаје VI батаљон, где је партиско руководство нешто слабије од осталих батаљона. Могло би се пребацити свим руководствомима донекле непотпуно ангажовање у подизању кадрова и то у интензивном теоретском раду. У питању смењивања војних и политичких руководилаца, данас се не поставља као проблем изузев у једном до два случаја у VI

батаљону. Нису се исцрпље све могућности да учињене грешке исправе и недостатке које су имали отклоне, већ се изабрала линија најмањег отпора. У питању је један командир и један политкомесар чете. Наглашавам да су ови случајеви ретки, а резултирају из недовољног искуства руководиоца.

Бригада броји 566 чланова партије. Тај број углавном задовољава. Од старих бораца мало је који су ван партије и ту су готово исцрпљене све могућности увлачења у партију. Међутим, према новим борцима — Далматинцима — приступило се у овом погледу прилично резервисано и са неповерењем. Ово секташење је разбијено и пружена је могућност новим борцима за улазак у партију. Узрок томе је млад партиски кадар, који треба да припреми нове борце за улазак у партију и недовољан политички рад са њима.

Партијност није на пуној висини. У неким батаљонима већа (I, II и III бат.) у другим нешто слабија (IV и VI бат.). У време када сам вршио функцију заменика политкомесара III батаљона, бивало је случајева да борац када постане члан партије постаје слабији него раније. Разлог овоме је јасан: недовољна активност партиских јединица, слаба одговорност и друго.

Међутим данас тих случајева нема, јер су партиске јединице доста активне и одговорност сваког партијца много већа. Оданост партији и Народно-ослободилачкој борби је на пуној висини. Са учвршћивањем партиских јединица, чишћењем антипартиских елемената, форсиралим теоретским уздицањем партијност ће учврстити.

За одржавање састанака користи се свако могуће време. Састанци се одржавају редовно, недељно двапут, у крајњем случају једанпут. Међутим дешава се да се поједина руководства и јединице састају и чешће, што опет зависи од проблема који пред партију искрсавају. Партиске јединице су се готово ослободиле од оних других безсадржајних састанака, који су својом монотоншћу и једним те истим дневним редом губили форму састанака комунистичких ћелија. Поред састанака партиских ћелија и руководства, одржавају се и батаљонске партиске конференције. Таквих конференција било је готово у свим батаљонима, а њихова сврха је била појаве у батаљонима којима је требало одмах стати на пут, као на пример алкохол, покушај групашења (II батаљон), искључење из партије једног друга (II батаљон) због неморалности, конференције са женама и предавања из марксизма-лењинизма.

Теоретски ниво је релативно слаб. Ово се може објаснити младошћу партијаца, њиховим малим стажом у партији. Према стажу у партији многих другова и с обзиром на прилике и услове, могу констатовати да се прилично постигло, али то још увек није довољно. Одговорност партијаца за теориску изградњу није у потпуности постигнута, и то због доскорашњег слабог система прераде материјала и неуспевањем да се партијци заинтересују. Прерада Историје била је изашла из оквира партије, узела масовнији карактер, а тиме се губило из обавезе да партијац мора учити. Сада се то исправило, учење је схваћено као партиска дужност. Наставили смо умножавање Историје С.К.П.(б), умножена је IV глава у 120 примерака, као и основи лењинизма у 40 примерака. Поред овога материјала имамо „Пролетер“ и други материјал.

Политички рад у четама и на терену. Политички рад у четама одвија се релативно добро, путем политичких предавања са темама, четних конференција по актуелним проблемима (колектив, дисциплина, разни прекршаји итд.). Конференције сада имају много више ефекта него раније, када су све конференције одржаване по једном стереотипном шаблону. Међутим, овај рад би могао бити још бољи и интензивнији. Разлог овоме лежи у младости и неискусности политичких комесара чета (скоро су сви нови) који се још увек нису снашли на својој дужности. Чешће пута њихова се дужност своди на комесарску дужност, тј. старање о исхрани чете.

Сарадња политкомесара чета са политкомесарима батаљона је на пуној висини. Политкомесари батаљона често пута одржавају батаљонске конференције политичког и радног карактера. У правилном одвијању политичког рада и конзеквентном спровођењу политичке линије наше Партије и Народно-ослободилачке борбе, има много заслуга и друг Плави,² који сталним контактом са политичким комесарима чета и батаљона указује на пропусте и проблеме и даје потребне директиве за то.

Пред наш полазак на терен Средње Босне, пред наше партиске јединице поставио се као врло важан задатак правилан однос свих бораца према становништву и њиховој имовини. Сprovedена је оштра кампања преко партиских ћелија на све борце по овом питању. Резултати су били врло добри. Изузев 2—3 случаја индивидуалне повреде приватне својине, пљачке и сл., прекршаја није било.

² Мијалко Тодоровић

Однос према становништву код бораца је био на пуној висини. Дешавало се да борци по дан и више гладују, али не би затражили храну док им сељаци не би сами дали. Правилним држањем становништво је осетило да се ми заиста боримо за њихову слободу и свесрдно нас је помагало. Упркос тога што су то били четнички крајеви, нашим снажним наступом и доследним политичким ставом, четници не само што су разбијени већ су и потпуно демаскирани. Почев од Јајца па све до Прњавора и Саве, одржано је низ зборова и конференција, који су већином успевали, у многим селима кроз која су пролазиле наше јединице оснивани су Н.О.О. који су одмах преузимали дужност. На тај начин формирано је преко 60 Н.О.О. Приближавањем Прњавору и Сави народ нас је одушевљено дочекивао. Заведени сељаци у четничким редовима масовно су приступали нашим јединицама. Тако је једна комплетна чета са командним кадром код Прњавора приступила нама.³ У околини Прњавора на добровољној бази за 7—8 дана приступило је нашој бригади преко 700 људи.

Доласком партиског руководства⁴ на терен Централне Босне, које је презело дужност позадинског рада, наше партиске организације активно су их помагале у стварању СКОЈ-а, АФЖ-а итд. Поред тога формиране су три партиске ћелије у селима.

Војни сектор. Војни сектор у спољној форми задовољава мислим на извршење акција, дисциплину итд. Батаљони су оспособљени за извршење и најтежих акција. Овај високи војнички ниво више је резултат искуства из 20 месечне борбе, самопрегора и пожртвовања бораца и руководиоца, него резултат војничког подизања унутар самих јединица. Али ово не значи да нема никаквог рада на том пољу. Напротив, већина наших бораца искованих у тешкој борби, обогаћених широким искуством, оспособљени су за војне и политичке руководиоце. Доказ зато је велики број политичких и војничких руководиоца које је наша бригада дала другим јединицама. Само у оквиру I дивизије, наша бригада дала је 2 политичка комесара батаљона, 4 партиска руководиоца батаљона и 1 команданта батаљона. У четама се врши обука у основним војничким вештинама која се састоји из пешадиског егзерцира, патролирања, страже итд.

³ Односи се на Царевогорску чету из Мотајичког четничког батаљона која је на челу са својим командиром Љубом Подгорцем прешла на страну Народноослободилачке војске.

⁴ Односи се на Повјереништво окружног комитета за терен Четвртог крајишког одреда.

Сарадња војних руководилаца батаљона са командантом бригаде је на пуној висини. Ранија изолованост штаба бригаде са штабовима батаљона је отклоњена иницијативом штаба бригаде, њиховим сталним и срдачним контактом са командама.

Однос старешина и бораца је врло срдачан и другарски. Приливом нових бораца у наше јединице који су сачињавали преко 50% укупног броја бораца постојала је опасност да се наше јединице не расплину и изгубе у квалитету да њима не овлада психоза лабавости. На ову чињеницу је штаб бригаде преко партије и војно-политичких руководилаца предузео мере да се нови борци што брже преваспитају и оспособе. У овоме се доста успело.

Културно просветни рад је још увек једностран и непотпун. Наиме, он се базира више на спољној форми, другом речју професионалски је. Тај рад се ограничава (не једино) углавном на припремање за забавне приредбе, са скоро истим програмом, песмама, рецитацијама и др. Овде нам умногоме недостаје новог и актуелнијег материјала, са којим би могли употпунити програм. У последње време се отпочело са приредбама унутар самих јединица, тако да је живот бораца постао много интересантнији и разноврснији. Пред културно-просветне одборе поставило се као задатак, да у свим градовима у које будемо улазили прикупљају све књиге које би могле користити нашим борцима у њиховом личном уздизању. Данас сви батаљони и самосталне јединице имају своје библиотеке са већим бројем књига које се обилно користе.

Штампа (листови) унутар бригаде доста је развијена. Сваки батаљон има свој лист, а многе чете такође издају своје посебне листове. Интересовање бораца за писање лично је велико. И мање јединице, као противколска чета, редовно без закашњења издају свој лист.

За ликвидацију неписмености извршена је преко партијских ћелија кампања, у циљу да се неписмени обуче да читају и пишу. Тај проблем код старих бораца је ликвидиран и сада се појављује само код новомобилисаних бораца. На овоме се интензивно ради. Примера ради наводимо слушај једног омладинца из околине Прњавора, који је научио да чита и пише за 5 дана и сада сам поучава друге. Таквих и сличних случајева има доста.

СКОЈ. У организацији Скоја вршена је паралелно са партијом организациона измена у циљу олакшања рада. Приливом нових бораца у нашу бригаду, махом омладинаца, број скојеваца се знатно повећао. Међутим, уместо да се

скојевске организације и руководства активизирају, јер је материјала за рад било доста, наставило се са све већом лабавошћу и расплинутошћу. Живот Скоја у батаљонима се скоро и не осећа, а и онолико колико постоји једноличан је. Мада је Ској једна од најјачих подлога партије, партиске организације поред мене, сносе увелико кривицу за неактивност и непопуларност Скоја.

Ској као организација се на терену врло ретко појављује, не приређује специјалне приредбе на терену за омладину, не организује је, а и мали је број мобилисао. По питању активизације Скоја предузео сам мере да се преко партиских организација Скоју укаже пуна помоћ, а све директиве Скоја буду прерађиване на батаљонским партиским руководствомима и преиосе даље. (Овом се до сада није поклањала нарочита пажња).

Рад политодјела, односно друг одговоран по том сектору, мада нисам меродаван да дајем оцене, није задовољио. То је констатација. Другарица Белка⁵ (одговорна по Скоју) очигледно није дорасла задацима који се постављају пред њу као члана политодјела.

Неуношење система у рад, немање довољног организационог искуства, очигледно се манифестује у организацијама Скоја. Политодјел који сачињавају само 2 члана, није способан да као целина организовано и плански развије рад. Други члан политодјела друг Филип Бајковић, који има широко партиско искуство, доприноси умногоме на јачању партиске организације. Моја сарадња са њим је на пуној висини.

Мислим да би извештај био непотпун и сувопаран, ако бих дао само статистички преглед бригаде изражен у бројевима и детаљима. Циљ ми је да дам слику живота и рада у главним линијама и са битним карактеристикама.

Карактеристике батаљонских партиских руководства и организација, изгледале би овакве:

Први батаљон. Има 122 члана партије и 23 партиска кандидата. Социјални састав: 49% сељака, 39% интелектуалаца и 12% радника. Ова је организација међу најбољима у бригади у организационој чврстини, мада је цело руководство ново. Ауторитет руководства и партије је на пуној висини. Теоретски рад је изгубио од замаха којег је раније имао, а разлог је тсме чести покрети и борбе на овом терену. Из ове организације извучен је највећи број политичких и војних руководилаца за друге бригаде, а тиме се

⁵ Драгица Јовичић

утолико више намеће потреба интензивнијег теоретског рада. Партиски руководилац Мирко Нововић, стари партијац са партиским искуством, веома омиљен код бораца својом топлином и оданошћу борби и партији. Сарадња партије са штабом батаљона и хармонија унутар организације на пуној је висини. Међутим једна негативна страна ове, као и скоро свих партиских организација то је секташки, тесногрудни став по питању увлачења нових бораца Далматинаца и др. у партију. На овај став им је скренута пажња.

Други батаљон. Броји 117 чланова и 28 кандидата. Социјални састав: 55% сељака, 10% радника, 35% интелектуалаца. Партиска организација која је некада била заостала нездравим радом тадањих руководилаца, успела је да се извуче из зачаурености и учмалости. У руководство су дошли нови млади руководиоци који су озбиљно схватили своју дужност. Ангажовањем нових руководилаца, партија је оживела и кренула напред. Партијност и активност партијаца се знатно повећала, енергичним чишћењем и сузбијањем антипартиских појава. Десио се и један случај несвесног групашења једног секретара ћелије, који је на бази малих пропуста руководства повукао за собом читаву ћелију захтевајући преко мене да се биро раскритикује. Заједно са партиским руководством успели смо да разбијемо ову групу и сменили смо секретара ћелије. На овом проблему из којег су произашле и друге слабости те ћелије, успели смо да подигнемо читаву партиску организацију.

Партиски руководилац је Часлав Божовић који је старији партијац, успео је да среди и подигне организацију на завидну висину, тако да данас не заостаје иза најбољих организација.

Трећи батаљон. Броји 120 чланова партије, 26 кандидата. Социјални састав: 65% радника, 15% сељака, 20% интелектуалаца. Ова партиска организација успела је да направи највећи преокрет у позитивном смислу. После мог и Рајиног случаја, организација је почела снажно војнички и политички да се уздиже. Млади руководиоци све се више осамостаљују у решавању конкретних проблема војничког и политичког карактера. Процентуално највећи број радника са мањим стажом у партији, условљава и прилично низак теоретски ниво. По чврстости, војничком нивоу и партијности, организација је међу најбољим у бригади.

Партиски руководилац Урош Бајић, мало лежеран, али чврст и одан партији. Дobar руководилац.

Четврти батаљон. Број чланова партије: 90. Социјални састав: 55% радника, 25% интелектуалаца и мањи број сељака.

Партиска организација прожета духом лежерности, али укупан живот партијаца и организације ипак је доста добар. Политкомесар батаљона врло тих и повучен човек, није у стању да оживи батаљон. Осим тога, по нека заоставштина ранијих слабости још увек се испољава. Однос партије и штаба батаљона правилан. Партиски руководиоца друг Срба,⁶ неизмерно одан партији, са пуно воље за рад, али с друге стране често запада у ћутљивост и повученост.

Шести батаљон. Има 79 чланова партије. Социјални састав: 51% радника, 35% сељака и 14% интелектуалаца. Бројно најмања организација. Партиско руководство није успело да постигне потребан ауторитет, а због тога и ауторитет партије није завидан. Због неискуства и младости партиског руководиоца, многе штетне појаве у батаљону нису на време спречене, а уколико се пропуштају, доцније их је и теже спречити. На пример: (алкохол), самовоља једног командира и сл. Овој организацији морам да посветим највише пажње, како би ојачала и отресла се свих слабости којих заиста има.

Поред ових организација, постоје још ћелије у Противколској чети (10 партијаца), Пионирском воду (7 партијаца), интендантура (4 партијаца), курири и комора штаба бригаде (11 партијаца). Најагилнија је ћелија Противколске чете. Према овој ћелији команде батаљона понеле су се некомунистички, што је и наша грешка, и то због тога што су тамо слати људи који су били неподесни за њихове јединице. Али активност партиске ћелије успело се да од чете која броји 65 људи направи најбоља и најдисциплиновија чета. Од неписмених, којих је било скоро 50% данас скоро сви знају да читају и да пишу. Политички, војнички, културно просветни рад правилно се одвија.

Ово би биле карактеристике партиских организација понаособ. Општи закључак је да организације из дана у дан постају све способније, рад се нормално одвија и биће потребно више контроле, више непосредне помоћи да би се и даље правилно развијале.

Однос и сарадња у штабу бригаде апсолутно задовољавају. Ауторитет штаба бригаде као целине и сваког члана понаособ код бораца и старешинског кадра на пуној је висини... Са политодјелом такође су односи здрави. Било је

⁶ Србољуб Јосиповић

нездравих иступа другарице Белке према Шпанцу,⁷ који сами по себи нису тако крупне ствари. Међутим држање другарице Белке није ни мало комунистичко и не одговара функцији коју она има. Некритичко држање према грешкама које јој ни мало не пристоје, затим, она априори одбија могућност указивања на недостатке. Након критике, на коју се она љути, прође по неколико дана да она са нама не говори. Мада је она члан политодјела и не потпада под контролу ове партиске организације, сматрам да ми је дужност као комунисти да јој указујем на грешке и исправљањем њене недостатке.

У односу штаба бригаде и штаба дивизије и обрнуто, има симптома нездравости. На партиском састанку наше ћелије, анализирајући наше грешке, које су више грешке у односу на нашу бригаду, дошли смо до закључка да ни једним својим поступком нисмо дали повода да се посумња у наше исправно држање према штабу дивизије. Овде изузимам два писма — извештаја — која су била написана у оштријој форми. Међутим, констатовали смо да тај став потиче од штаба дивизије, а та писма су била само негација већ одређеног става.

Напомињем да грешке појединаца и штаба као целине, нису уперене против штаба дивизије. Путем заједничких састанака мислим да ће се ово питање рашчистити. Моје је лично мишљење да овај случај резултира из ранијих односа.

Из свега напред изнетог произилази, да главни проблеми који се пред нас постављају јесу:

1. — Што бржи и интензивнији рад на теоретском подизању кадрова и њиховом оспособљавању за војне и политичке руководиоце, с обзиром на будуће перспективе и учвршћење организација.

2. — Војничко и политичко подизање наше бригаде.

3. — Што брже уздизање нових бораца, њихово пре-васпитавање.

Од мог доласка у бригаду ја до сада нисам послао ни један извештај, мада сам имао могућности за то. Кривица је до мене и гледаћу да се убудуће не понови.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОВОДА НАРОДУ!

14 фебруара 1943 год.

Заменик политичког комесара
Прве пролетерске бригаде
Душан Коран

⁷ Данило Лекић

**ДОПИС ШТАБА ПРВОГ ВОСАНСКОГ НОУ КОРПУСА ОД
15 ФЕБРУАРА 1943 ГОД. ШТАБУ ПЕТЕ ДИВИЗИЈЕ
О НАЧИНУ НАПАДА НА НЕПРИЈАТЕЉА И ОБАВЈЕ-
ШТЕЊЕ О СИТУАЦИЈИ НА СЕКТОРУ ШЕСТЕ, ОСМЕ И
ДЕСЕТЕ ДИВИЗИЈЕ¹**

Ш Т А Б
I ВОСАНСКОГ Н.О.У. КОРПУСА

Оп. Бр. 86
15/II 1943 год.
— Положај —

СТРОГО ПОВЕРЉИВО

ШТАБУ V НОУ ДИВИЗИЈЕ

- 1) Примили смо ваш извештај од 14-II од 15,00 часова.²
- 2) Примили смо 500 кг. кукуруза и око 170 кг. пасуља које сте нам послали.

3) Ваш курир нас је известио да треба да пошаљемо 4 коња за још неке ствари које нам шаљете. Шаљемо та 4 товарна коња.

4) Проучили смо ваш извештај као и обавештајни извештај који сте нам послали. По нашем мишљењу ви требате са што мањим снагама с фронта да контролишете правце које сте и до сада контролисали и да борбом задржавате непријатеља, а на погодним правцима и погодним местима да држите бочне ударне групе као резерве, којима ћете ударити непријатеља с бока или с леђа кад се развије борба. Нарочито крила треба обезбедити и веома будно их осигурати од обиласка и изненађења патролама. Противтенковске топове треба смело употребити, у првим борбеним редовима на вашим правцима, који су веома погодни за уништавање тенкова. Циљ ваше борбе треба да буде тај да што више уништите непријатељеве живе силе, поготову кад ви одлично познајете терен. Да би се батаљони могли правилно и благовремено употребити онако како вам ми препоручујемо, требало би увек да по један члан штаба батаљона који је војнички спреман, буде нагодној осматрачници, са које ће моћи осматрити све правце, којима непријатељ може

¹ Копија, писана на машини, латиницом, налази се у архиви Војноисториског института под рег. бр. 12/1, к. 407.

² Види док. бр. 77.

надирати на његов сектор и који ће на тај начин моћи благовремено издати наређење за покрет у бок и позадину непријатеља, кад оцени да непријатељску колону или стрелачки строј треба напасти. Напомињемо да је противтенковски топ у борби против садање непријатељске офанзиве одлично употребљен за тучење непријатељских колона. Ваша дивизија у досадашњим борбама показала је до сада заиста одличне резултате.

5) Ми имамо везу са телефонском линијом Млиниште—Гламоч.

6) Јавили смо X НОУ дивизији да би IX бригада³ требала појачати снаге на линији Језеро—Шипово, само то с обзиром на садање задатке и распоред IX бригаде није тако лако изводљиво. На сектору Језеро—Јањ налази се I батаљон, на сектору Благај—Малован II батаљон, а на сектору Вуковско—Равно III батаљон.

7) Чули смо да су наше јединице нападале непријатељске снаге у Лушци Паланци, али о резултату немамо никаквих извештаја.

8) На осталим секторима нема никаквих битних промена, у односу на писмо које смо вам јутрос послали. Извештени смо да јединице VI и VIII НОУ дивизије Хрватске воде веома жестоке бојеве око Лапца и у Лици, али резултате не знамо. О даљим резултатима борби наших јединица на крајњем југу ослобођене територије немамо нових извештаја.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОВОДА НАРОДУ!

За Штаб корпуса
Начелник штаба

³ Девета крајишка НОУ бригада

ОБАВЈЕШТЕЊЕ ШТАВА ПРВОГ БОСАНСКОГ НОУ КОРПУСА ОД 15 ФЕБРУАРА 1943 ГОД. ШТАБУ ДЕСЕТЕ ДИВИЗИЈЕ О БОРБИ ДЕСЕТЕ КРАЈИШКЕ БРИГАДЕ НА СТРМИЦИ И О СИТУАЦИЈИ НА СЕКТОРУ ШЕСТЕ И ОСМЕ ХРВАТСКЕ ДИВИЗИЈЕ¹

ШТАБ
I БОСАНСКОГ Н.О.У. КОРПУСА

Оп. Бр. 87
15/II 1943 г.
— Положај —

ШТАБУ X НОУ ДИВИЗИЈЕ

- 1) Примили смо ваш извештај од данас.
- 2) Шаљемо вам 50 кг. брашна за прве потребе.
- 3) Шаљемо вам препис извештаја² V НОУ дивизије и препис обавештајног извештаја V НОУ дивизије.
- 4) Проучите извештај V НОУ дивизије и у погледу њиховог тражења поступите према стварним могућностима и како буде најбоље.
- 5) У току данашњег дана на нашим секторима нема никаквих промена.

Наше јединице вратиле су четнике који су пошли из Срба у Трубар. Заробљен је 1 поп обавештајац. Колико смо данас обавештени јединице X дрварске бригаде³ имају исте задатке и нису померене према Србу како смо вам то јавили. Јуче су јединице X бригаде вршиле акцију на Стрмицу која је делимично успела. Акцију је извршила 1 чета, док је Друга задоцнела. Да је та чета на време стигла могли су већи део четника заробити. За тачне резултате ове акције не знамо. Јединице VI и VIII хрватске дивизије воде веома жестоке борбе на секторима Лапца и Лике.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОБОДА НАРОДУ¹

За Штаб корпуса
Начелник штаба

¹ Копија, писана на машини, латиницом, налази се у архиви Војноисториског института под рег. бр. 21/2. к. 407.

² Види док. бр. 77.

³ Десета крајишка НОУ бригада

БР. 83

**ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА ПРВЕ ПРОЛЕТЕРСКЕ ДИВИЗИЈЕ
ОД 15 ФЕБРУАРА 1943 ГОД. ВРХОВНОМ ШТАБУ НОВ И
ПО ЈУГОСЛАВИЈЕ О НОВОМ РАСПОРЕДУ ЈЕДИНИЦА¹**

ШТАВ
I ПРОЛЕТЕРСКЕ УДАРНЕ ДИВИЗИЈЕ
НО ВОЈСКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ
Бр. 15. II. 43 — 2 ч

ВРХОВНОМ ШТАБУ НОВ и ПОЈ

Ваше наређење од 14. II. 43 примили смо 15. II. у 1 сат по поноћи.

У току 15 о. м. I Бригада² креће у наређеном правцу, али ће, обзиром на дужину пута, врло тешко стићи на одређено место до 16 о. м. навече.

Према усменом договору у Дувну, наше 2 бригаде требало је да одавде крену чим Санџачка³ стигне на Макљен. Санџачка, међутим, није још стигла овамо — тј. није упућена овамо — него се још налази на просторији Равно—Вуковско, за затварање правца од Купреса; ми одавде нисмо могли знати кад њен задатак на том правцу престаје.

У вези нашег наређења од 14 о. м. наредили смо нашој Санџачкој да одмах крене са просторије Равно—Вуковско и смени Крајишку Бригаду⁴ на левој обали Врбаса према Бугојну, када ће се Крајишка цела пребацити на десну страну Врбаса, на положаје које је досада држала I Бригада. У међувремену Крајишка ће сама затварати правце Бугојно и Травник са обе стране Врбаса.

Трећи батаљон I Бригаде још није стигао у састав своје Бригаде иако је друг Вељко⁵ био рекао да ће му одмах издати наређење за покрет.

Није стигао ни друг Волођа,⁶ који је требало да руководи рушењем тунела.

До доласка Санџачке, ми ћемо бити у с. Пидриш.

С друг. поздравом

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОВОДА НАРОДУ!

(М. П.)

Комдив.
Коча⁷

¹ Оригинал, писан руком, латиницом, налази се у архиви Војно-историског института под рег. бр. 8/2, к. 8.

² Прва пролетерска бригада

³ Трећа санџачка НОУ бригада

⁴ Трећа крајишка НОУ бригада

⁵ Павле Илић

⁶ Владимир Смирнов

⁷ Коча Поповић

**НАРЕЂЕЊЕ ШТАБА ПРВЕ ПРОЛЕТЕРСКЕ ДИВИЗИЈЕ
ОД 15 ФЕБРУАРА 1943 ГОД. ШТАБОВИМА БРИГАДА ЗА
НАПАД НА ЖЕЉЕЗНИЧКЕ СТАНИЦЕ НА ПРУЗИ СА-
РАЈЕВО—МОСТАР И ЗАТВАРАЊЕ ПРАВЦА БУГОЈНО—
ГОРЊИ ВАКУФ¹**

ШТАБ
I ПРОЛЕТЕРСКЕ УДАРНЕ ДИВИЗИЈЕ
НО ВОЈСКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ
БР. 15-III — 2 ч²

I Бригади³

ШТАБОВИМА БРИГАДА

Према наређењу В. Ш. од 14 о. м., које смо примили сада, I наша бригада има се упутити правцем Ждримци—Солакова Кула са задатком да 16 о. м. навече затвори Иван Планину, а остале бригаде имају остати на досадањем сектору за затварање правца од Бугојна. Јединице II дивизије су у покрету и 16 о. м. стићи ће такође на пругу Мостар—Сарајево према својим циљевима, тј. између Раме и Мостара.

Наше две бригаде (III и IX⁴) које остају око Г. Вакуфа биће смењене од стране Јакшића,⁵ чије су бригаде већ у покрету.

За извршење горњег задатка

НАРЕЂУЈЕМО:

1. — I Бригада кренуће одмах, не чекајући смену на досадашњим положајима, правцем Ждримце—Солакова Кула—Иван Планина, подешавајући покрет тако, да навече 16 о. м. стигне на крајњи циљ.

Задатак ове Бригаде је да 16 о. м. навече затвори пругу Сарајево—Мостар на Иван Планини, да разруши пругу и онеспособи тунел на Иван Планини, као и да ликвидира непријатељске постаје и станице на том делу пруге, и затим чврсто држи затворен правац од Сарајева.

¹ Оригинал, писан на машини, латиницом, налази се у архиви Војноисториског института под рег. бр. 24/1, к. 705.

² Наређење је писано 15 фебруара 1943 год. што се види из догађаја који се спомињу у документу.

³ Дописано мастилом на оригиналу.

⁴ Односи се на Трећу крајишку НОУ бригаду.

⁵ Павле Јакшић, командант Седме НОУ дивизије

Једновремено (16 о. м.) јединице II дивизије пресећи ће исту пругу између Мостара и Рање.

2. — IX (III крајишка) Бригада, до доласка наше III (Санџачке) бригаде, преузима затварање правца Бугојно—Г. Вакуф, са обе стране Врбаса. Ради тога, Штаб IX бригаде ће *одмах* упутити два своја батаљона на десну обалу Врбаса на иострорију: Бојска—Лужани—Храстница—Бистрица, са задатком затварања правца Бугојно—Г. Вакуф и Травник—Г. Вакуф.

По доласку наше III (Санџачке) бригаде и преузимања положаја с леве обале Врбаса, остале јединице IX бригаде ће се поставити на десној обали Врбаса.

3. — III (Санџачка) бригада *одмах* по пријему овог наређења кренуће ка Г. Вакуфу и *одмах* сменити јединице IX бригаде на левој обали Врбаса, постављајући се према Бугојну на просторији: Палоч—Волице—Тихомишље—Планиница — па до Грачанице са претстражним деловима.

4. — Бригадне болнице I и IX бригаде, штабсви бригада *одмах* ће упутити правцем Ждримци—Солакова Кула. Обе ове болнице сместиће се на просторији Солакова Кула, мању заштиту одредиће и оставити код болнице Штаб I бригаде. Са болницама остаће лекар IX бригаде,⁶ док ће лекар I бригаде⁷ поћи са својом бригадом.

5. — Хируршка екипа кренуће са I бригадом и до даљег наређења остати са њоме.

6. — Овај Штаб, до доласка III (Санџачке) бригаде, налазиће се у с. Пидриш.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОБОДА НАРОДУ!

(М. П.)

Полкомдив⁸

Наштадив⁹

Комдив¹⁰

Васо¹¹

Коча¹²

⁶ Божо Митровић, погинуо 1945 год. у аутомобилској несрећи.

⁷ Према изјавама Др Ђуре Мештеровића, шефа хируршке екипе Прве пролетерске дивизије и Дуње Влаховић, референта санитета Прве пролетерске бригаде, ова бригада у ово вријеме није имала љекара.

⁸ Политички комесар дивизије

⁹ Начелник штаба дивизије

¹⁰ Командант дивизије

¹¹ Васо Јовановић

¹² Коча Поповић

1893

... ..
 1893

I

Бројно стање
 I
 Јули-децембар

...	

...	150	12	127	12	1623	27
...	820	31	35	11	915	102
...	995	32	31	9	1050	11
...	29	-	3	-	32	-
...	92	12	-	-	72	12
...	60	4	-	-	60	4
...	3502	241	300	32	3802	213

4075

... ..

 18-5-1903

... ..

ПРЕГЛЕД БРОЈНОГ СТАЊА ЉУДСТВА ПРВЕ ПРОЛЕ-
ТЕРСКЕ ДИВИЗИЈЕ НА ДАН 15 ФЕБРУАРА 1943 ГОДИНЕ¹ШТАВ ПРВЕ
ПРОЛЕТЕРСКЕ УДАРНЕ ДИВИЗИЈЕСтање на дан
15-II-1943БРОЈНО СТАЊЕ
I
ЉУДСТВА

ЈЕДИНИЦА	На лицу		У расходу		По списку	
	мушких	женских	мушких	женских	мушких	женских
Прва бригада	1.502	8	121	12	1.623	94
Друга бригада	820	91	95	11	915	102
Трећа бригада	999	52	81	9	1.080	61
Дивизиска артиљерија (чета брдског топа ²)	29	—	3	—	32	—
Санитет (хируршка екипа и болница) и бол. чета	92	12	—	—	92	12
Штаб и Пратећа чета Ш. Ц. ³	60	4	—	—	60	4
С В Е Г А :	3.502	241	300	32	3.802	273
УКУПНО: 4075						

ШТАВ
I ПРОЛЕТЕРСКЕ УДАРНЕ ДИВИЗИЈЕ
НО ВОЈСКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ
К. БР. 129
18-II-1943Наштадив⁴
Васо⁵¹ Оригинал, писан на формулару извученом на шапирографу а попуњен мастилом, налази се у архиви Војноисторског института под рег. бр. 1/4, к. 710.² Односи се на батерију брдских топова.³ Пратећа чета штаба дивизије⁴ Начелник штаба дивизије⁵ Васо Јовановић

**ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА ЧЕТВРТОГ БАТАЉОНА ШТАБУ
ТРЕЋЕ КРАЈИШКЕ НОУ БРИГАДЕ О ВОЈНОМ И ПОЛИТИЧКОМ РАДУ У ВРЕМЕНУ ОД 1 ДО 13 ФЕБРУАРА 1943
ГОДИНЕ¹**

ШТАБ
IV БАТ. III БРИГ.
15-II-43 год.

ШТАБУ III БРИГАДЕ I ПРОЛЕТЕРСКЕ ДИВИЗИЈЕ

Положај

15-то дневни извештај о војним акцијама и војном и политичком раду.

- 1-II-43 г. Бат. је извршио покрет са просторије Очауш у 4 часа правцем Шипраге и сместио се на просторију с. Паливук, Гаврановићи.
- 2-II-43 г. Бат. је извршио покрет у 5 часова са наведене просторије правцем Крушево Брдо, Коричани и сместио се на просторију с. Грачуни, Шишава.
- 3-II-43 г. Бат. је извршио покрет у 20 часова са поменуте просторије и сместио се на просторију с. Сефери, Шешићи у 3 часа 4-II-43 г.
- 4-II-43 г. Бат. је извршио покрет са исте просторије у 11 часова и сместио се на просторију Скакавци, засеок Станићи,² Петковићи, у 5 час. 5-II-43.
- 5-II-43 г. Бат. је извршио покрет са исте просторије у 14 часова правцем Чардаци, и сместио се на просторију Причани, Пуховац, у 3 часа 6-II.
- 6-II-43 г. Бат. се је одмарао на истој просторији обезбеђујући се са истока од Травника, и југоисточно од Бугојна.
- 7-II-43 г. Бат. је извршио покрет са исте просторије у 4 часа правцем Горњи Вакуф, и сместио се на просторију Г. Д. Вољице у 15 часова ис.[тог] д.[ан] са задатком обезбеђујући се од непријатељског упоришта Бугојно и Купрес.
- 7-12-II. Бат. је остао на истој просторији са истим задатком.

¹ Оригинал, писан на машини, латиницом, налази се у архиви Војноисториског института под рег. бр. 25/2, к. 711.

² На карти 1:100 000 није нађено.

12-II-43. Бат. је извршио покрет у 17 часова да смени на положају наш III батаљон и сместио се на његову просторију с. Шугине Баре, где је остао до 15-II-43 г. са задатком затварајући и контролишући просторију према Скрту и Радуш Планини.

Војни рад

На дан 10-II-43 г. одржан је војни час са командирима и њих. [овим] зам. [еницима] и донесен план рада на подизању и успостављању војног руководећег кадра у нашим јединицама. Одржана су по два састанка од стране Штаба бат. по четама са командирима и њих. заменицима као и водницима и десетарима, где су се уочавали разни недостаци као недовољна веза у маршовању и галама, и слично што се одражава из слабе дисциплине.

Команда I чете одржала је у току ових 15 дана један војни састанак и три састанка са водницима и десетарима на којима су се претресала питања правилног преношења наређења и правилног објашњавања приликом издавања наређења. Питање будности како код бораца тако и код руководиоца, правилно преношење везе, уједно учвршћивање железне дисциплине и правилно васпитање наших бораца. Иста чета одржала је два војна часа на којима се предавало о дужности претстраже и бојне патроле. Одржавали су се војни часови по водовима и десетинама где је обучавано руковање са оружјем, као и правилно искоришћавање истог, обучено је доста другова који знају радити са аутоматским оружјем.

Команда II чете одржала је у току ових 15 дана два војна састанка на којима су уочавани разни недостаци и донесена одлука за отклањање истих. Одржана су два састанка војна са водницима и десетарима на којима се радило о правилном преношењу наређења [и] како ће се одржавати предавање по водовима и десетинама. Одржана су 3 часа са целом четом на којима се предавало о дужности претстраже, бојне патроле, дужности вође патроле и томе слично, одржавани су војни часови по водовима и десетинама на којима се је обучавало руковање на аутоматском оружју, руковању бомбама и каменом.

Команда III чете одржала је у току ових 15 дана један војни састанак, на коме су дотакнута питања рада у чети, вршење дужности, опхођење између бораца и водника и десетара као и команде чете. У овој чети одржана су два

састанка са водницима и десетарима на којима се нарочито истакло појачати рад водника и десетара, како и на који начин требају да раде и да се осамостаљују. Одржавани су војни часови по водовима и десетинама на којима се предавао опис и руковање са п. митраљезом и њемачким „Шарцем“.

Водник пратећег вода одржао је 5 војних часова на којима је обучавано опис и руковање са тешким митраљезом шварцлозе као и бацачем и опис бацачких бомби.

Водник радног вода одржао је три војна часа на којима се предавало о дужности и раду војника у радном воду, дужности коњоводаца, чувању и храњењу коња, чувању спреме, и пажња у преношењу везе приликом маршовања.

Дисциплина у овом бат. није још онаква каква би требала да буде.

Политички рад

Политички рад се одвија по водовима.

Одржано је осамнаест политичких часова. Већином се одржавају по водовима. Учешће на њима је све боље.

Радних конференција је одржано десет. На њима су решавана унутрашња питања јединица.

Издат је други број батаљонског листа „Глас ударника“.

Културни рад се све боље развија. Културни одбор је подељен на приређивачки и уређивачки отсек ради лакшег функционисања. Књижница има 39 књига. На читању су 32 књиге. Интересовање за читање је велико. Неписмених има 20. Од тога 16 другова учи да пише.

Одржано је 7 сесских конференција. ... Однос војске према народу је добар.

Морал је добар. Пољуљан задњим војним догађајима. Дисциплина задовољавајућа.

Храна је задњих дана добра. Одећа и обућа слаба, нарочито веш.

Здравље није најбоље. Има мањих назеба и обољења ногу, али нема тежих и заразних болести.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОБОДА НАРОДУ !

Командант
Боснић³

Политкомесар
Н. Јончић⁴

³ Милан Боснић

⁴ Никола Јончић

ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА ПРВОГ БОСАНСКОГ НОУ КОРПУСА ОД 16 ФЕВРУАРА 1943 ГОД. ВРХОВНОМ ШТАБУ НОВ И ПО ЈУГОСЛАВИЈЕ О БОРБАМА ПЕТЕ ДИВИЗИЈЕ НА ГРМЕЧУ И О СИТУАЦИЈИ НА ОСТАЛИМ СЕКТОРИМА¹

БОСАНСКИ КОРПУС
16/II

Пета дивизија води борбу око Кључа и Пауновца, непријатељ довлачи појачања.²

Четници крећу ка Ситници. Чује се борба у Грмечу, вероватно се Друга и Пета крајишка пробијају, неке гранате су експлодирале око Петровца.

Напад према Оштрељу је одбијен.

На сектору Срб—Трубар, води се борба са четницима и XVI хрватска бригада примила борбу. Остале Јакшићеве³ снаге су ослобођене и отишле. На правцу Мазина уништено је нешто камиона и коморе. Гарнизони у Банији и Кордуну вероватно празни. Вероватно да тамо оперише VIII дивизија. Банијски одред вероватно се пребацио у Банију.

Бранко⁴

¹ Оригинал, писан мастилом, ћирилицом, налази се у архиви Војноисториског института под рег. бр. 13/12. Извјештај је упућен радиограмом Врховном штабу НОВ и ПО Југославије.

² Опширније о томе види док. бр. 77.

³ Павле Јакшић

⁴ Бранко Пољанац

**ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА ПРВЕ ПРОЛЕТЕРСКЕ ДИВИЗИЈЕ
ОД 16 ФЕБРУАРА 1943 ГОД. ВРХОВНОМ ШТАБУ НОВ И
ПО ЈУГОСЛАВИЈЕ О УПУЋИВАЊУ ПОЈАЧАЊА ТРЕЋЕ
КРАЈИШКЕ НОУ БРИГАДЕ ЗА НАПАД НА ПРОЗОР¹**

ШТАБ
I ПРОЛЕТЕРСКЕ УДАРНЕ ДИВИЗИЈЕ
НО ВОЈСКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ
БР. 16-II- 14.15

ВРХОВНОМ ШТАБУ НОВ И ПОЈ

1) Примили смо ваше наређење од 16-II- 9 ч.

Одмах смо издали наређење Штабу IX Бригаде² (Крајишке) да упути 2 своја најпродорнија батаљона са што више тешких оруђа. Наредили смо и Штабу III Бригаде (Санџачке) да пошаље према Прозору свој противколски топ.

2) Данас смо примили извештај од друга Јакића³ да је једно одељење 1. чете II. његовог батаљона јуче убило источно од с. Звирњаче, у близини коте 1491, после краће борбе, 4 немачка авијатичара који нису хтели да се предају; заплењен је 1 п. митраљез, 2 пиштоља, 1 двоглед, 1450 куна, 300 лира и 1000 драхми. По свему судећи, ови су се авијатичари услед квара принудно спустили са авионом и онда покушали да се пробију до Б.[ања] Луке, сељаке су, наиме, питали где је Б.[ања] Лука.

На том простору би, дакле, требало предузети трагање за авионом.

Прилажемо њихове легитимације⁴ и неколико листића исписаних оловком, у којима је можда описан пад и место авиона — али нисмо успели да прочитамо.

С. Ф. — С. Н.!

Комдив.
Коча

(М.П.)

¹ Оригинал, писан руком, латиницом, налази се у архиви Војно-историског института под рег. бр. 11/2, к. 8.

² Трећа крајишка НОУ бригада

³ Народни херој Велимир Јакић, командант Треће санџачке НОУ бригаде, умро 1949 године.

⁴ Редакција није пронашла ове легитимације.

**ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА ДРУГЕ ПРОЛЕТЕРСКЕ ДИВИЗИЈЕ
ОД 17 ФЕБРУАРА 1943 ГОД. ВРХОВНОМ ШТАБУ НОВ И
ПО ЈУГОСЛАВИЈЕ О РЕЗУЛТАТУ БОРВЕ КОД
ДРЕЖНИЦЕ¹**

ДРУГА ДИВИЗИЈА
17/II

15, 16 о. м. разрушили смо пругу и под ватром прешли друм.² 16 јутром смо зауставили колону од 23 камиона и два тенка. Све камионе смо оштетили, а један тенк уништили. Камиони су носили материјал за Прозор и Коњиц.³

16 поподне смо се пребацили после упорне борбе на леву обалу и овладали Грабовицом. Крећемо се уз воду. Досад убијено 30 (фали 4—5 речи).⁴

Јавите Вицку⁵ да буде активан.

Пеко⁶

Досад заробљено 210 Италијана, један пуковник и један лекар, 6 митраљеза. Камиони са ратним материјалом у нашим рукама.

**ИЗВЈЕШТАЈ ШТАВА ДРУГЕ ПРОЛЕТЕРСКЕ ДИВИЗИЈЕ
ОД 17 ФЕБРУАРА 1943 ГОД. ВРХОВНОМ ШТАБУ НОВ И
ПО ЈУГОСЛАВИЈЕ О РЕЗУЛТАТУ БОРБИ КОД
ДРЕЖНИЦЕ¹**

ДРУГА ДИВИЗИЈА
17/II

Досад² убијено 86 Италијана. Заробљено двеста тридесет. Заплењено 23 камиона са ратним материјалом, 10 митра-

¹ Оригинал, писан мастилом, ћирилицом, налази се у архиви Војноисториског института под рег. бр. 7/16, к. 14 А. Извјештај је упућен радиограмом Врховном штабу НОВ и ПО Југославије.

² Односи се на друм Јабланица — Дрежница.

³ Опширније о томе види док. бр. 219, 221, 233 и 234.

⁴ Вјероватно шифрант дописао, јер није ово могао дешифровати у радиограму.

⁵ Вицко Крстуловић, командант Девете далматинске НОУ дивизије

⁶ Пеко Дапчевић

¹ Оригинал, писан руком, ћирилицом, налази се у архиви Војноисториског института под рег. бр. 8/16, к. 14 А. Извјештај је упућен радиограмом Врховном штабу НОВ и ПО Југославије.

² Мисли се на борбе за ослобођење Дрежнице.

љеза, 14 п. митраљеза, 260 пушака и 2 тенка.³ Материјал се броји. Имамо 12 рањених. Похвалити Другу и Четврту бригаду.⁴ Понудили смо размену у Мостару.⁵

Пеко⁶

БР. 91

ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА ТРЕЋЕ НОУ ДИВИЗИЈЕ ОД 17 ФЕБРУАРА 1943 ГОД. ДРУГУ ТИТУ О БОРБАМА У ПРОЗОРУ¹

Ш Т А Б
III УДАРНЕ ДИВИЗИЈЕ
Н. О. В. Ј.
Бр. Сл.
17-II-1943 г.
у 8 часова

Другу Староме²

Напад на Прозор³ почео је у 23 часа⁴ 16 ов. м. због сачекивања два крајишка батаљона⁵ и артиљерије коју су са собом водили. После краћег задржавања од пола до једног часа на сечењу жица упала су у Прозор два батаљона V црногорске бригаде, где је ускоро за овима убачен један Крајишки батаљон. Ови батаљони воде сад борбе у граду око кућа које је непријатељ организовао за одбрану.

² Опширније о томе види док. бр. 230 и 231.

³ Друга и Четврта пролетерска бригада

⁴ Односи се на размјену заробљеника. Види док. бр. 231

⁵ Пеко Дапчевић

¹ Оригинал, писан руком, ћирилицом, без завршетка и потписа. налази се у архиви Војноисториског института под рег. бр. 2/1, к. 752.

² Јосип Броз-Тито

³ Опширније о нападу на Прозор види док. бр. 92, 100, 221, 233, 239, 339, 342, 350 и 363.

⁴ Односи се на други дан борби за Прозор. Први напад је био ноћу 15/16 фебруара.

⁵ Односи се на Први и Четврти батаљон Треће крајишке НОУ бригаде Прве пролетерске дивизије који су били упућени од стране Врховног штаба као појачање за други напад на Прозор. Види док. бр. 100.

Коњички батаљон Херцеговачке бригаде такође је упао у град. II батаљон ове Бригаде заузео је Мејтеф где је нађено много муниције и спреме. V батаљон ове Бригаде овладао Хаџимулиним гајем. На сектору ове Бригаде непријатељ даје отпор још из Куле и из среског начелства. Они су привукли противколски топ и по расвањивању разбиће ове отпоре.

На сектору V бригаде држе се још 4 бункера на спољној одбрани града. Искоришћен је мрак за привлачење хаубичке батерије и брдског и противколских топова и по развиђавању биће ликвидирани.

Од Далматинске бригаде није још стигао извештај, али по ватри која се могла уочити са осматрачнице видели смо да је врло брзо продрла у град. Ова Бригада је и јуче извршила свој задатак и са два батаљона продрла у град заузевши 6 бункера. У овим бункерима побила је сву посаду кундацима и секирама које је припремила за сечење жица. Убијено је око 60 непр. војника, а заплењено 4 бреде⁶ митраљеца, 2 пушкомитраљеца, већа количина муниције и остале спреме.

Артиљерија противколска и брдска увучена је у стрељачки строј и крчи пут пешадији, а у непосредну близину стрељачког строја привучена су два хаубичка топа.

Овај извештај писан је на основу података у 4 часа ујутро.

У овом тренутку примили смо извештај од Далматинске бригаде којим је потврђена наша претпоставка. Досада нема много мртвих, а међу рањенима . . .

⁶ Митраљез италијанске фабрикације
Даљи текст документа недостаје.

**ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА ТРЕЋЕ НОУ ДИВИЗИЈЕ ОД 17 ФЕ-
БРУАРА 1943 ГОД. ВРХОВНОМ ШТАВУ НОВ И ПО ЈУ-
ГОСЛАВИЈЕ О ОСЛОБОЂЕЊУ ПРОЗОРА¹**

ШТАБ
III УДАРНЕ ДИВИЗИЈЕ
Н-О-В-Ј.
Бр. Сл.
17-II-1943 г.
у 9.30 ч.

ВРХОВНОМ ШТАВУ НОВ И ПОЈ

Наше јединице заузеле су Прозор и коначно окончале борбу јутрос у 8 часова.

Херц. бригада² наставила је гоњење малих групаца низ долину р. Раме. Иначе непријатељ је потпуно уништен. Још немамо податке о броју његових губитака.

Заплијењено 4 хаубице и 2 брдска топа као и много аутоматског и другог оруђа, муниције, хране и опреме.

Све се пребројава, па ћемо најхитније извјестити.

Наши губици ноћас око 5 погинулих и око 20 рањених, али још не знамо тачно.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОБОДА НАРОДУ!

За Штаб
Командант
Перо Ђетковић

¹ Оригинал, писан руком, ћирилицом, налази се у архиви Војно-историског института под рег. бр. 1/1, к. 752.

² Десета херцеговачка НОУ бригада

**НАРЕДБА ШТАБА ПРВЕ БРИГАДЕ ПРВЕ ПРОЛЕТЕРСКЕ
ДИВИЗИЈЕ ОД 17 ФЕВРУАРА 1943 ГОД. ПОТЧИЊЕНИМ
ЈЕДИНИЦАМА ЗА НАПАД НА БРАДИНУ—ИВАН СЕДЛО
—РАШТЕЛИЦУ И ЗАТВАРАЊЕ ПРАВЦА ОД САРАЈЕВА¹**

ШТАБ
I ПРОЛЕТЕРСКЕ БРИГАДЕ
17-II-1943

НАРЕДБА БР. — 205

Секција Коњиц 1 : 100.000.

Подаци о непријатељу: Непријатељ се налази дуж пруге Коњиц—Сарајево већином у бункерима и другим слабијим утврђењима. У Коњицу се налази до 500 Италијана. На нашем сектору јачина непријатеља је следећа: у с. Брадине 200 Италијана и 30 четника, на Иван Седлу 320 усташа, на простору Раштелица—Тарчин 150 усташа. На простору Брадина—Коњиц до 200 милиционера. У с. Брадини непријатељ је посјео бункере изнад цесте падинама брда Јасен према железничкој станици. На Иван Седлу непријатељ посједује утврђења од камена и ровове.

Према још непровјереним подацима Италијани су се повукли из Брадине за с. Брђани, гдје се раније налазило осим милиције и 50 Италијана.

Наш задатак:

Наша Бригада ће у току ноћи 17/18 фебр. уништити непријатељску посаду на сектору Брадина—Иван Седло—Раштелица, да се затим постави главнином на Иван Планини према Сарајеву а мањим дијеловима према Коњицу.²

Главни задатак је: потпуно затварање правца од Сарајева и уништење тунела на Иван Планини.

Сусједне јединице: У току ноћи 16/17 фебр. јединице II дивизије вршиле су акцију на прузи на сектору Јабланица—Дрежница.³ На том сектору оне су и сада остале. Јединице III дивизије по ликвидацији Прозора извршиће акцију на сектору Рама—Коњиц. Јединице наше Дивизије вршиће акцију на сектору Коњиц—Иван Планина. Самим

¹ Копија, писана на машини, латиницом, налази се у архиви Војноисториског института под рег. бр. 28/3, к. 709.

² О резултату ове борбе види док. бр. 102, 362.

³ О резултату борби на овом сектору види док. бр. 89, 90, 99, 104, 333, 342, 344 и 345.

тим постаје јаснији наш задатак: онемогућити непријатељу долазак евентуалне помоћи из Сарајева.

Распоред наших јединица:

а.— У ликвидацији Иван Седла учествоваће I и II батаљон као [и] једно одјељење Противколске чете као и пјешадијски гоп „Пито“. Ликвидацију Иван Седла батаљони ће извести лучним обухватом крећући са правца Реповци—Велика—Побратине—Мркаљић ослањајући се лијевим крилом на цесту испод коте 915 а десним крилом обухватајући Иван Седло почев од Мркаљића на исток преко цесте. По ликвидацији Иван Седла батаљони ће се упутити на Раштелицу обухватајући деснокрилном колоном железничку станицу а левокрилном тунел и даље испод коте 984 западним кућама села Раштелице. По ликвидацији села Раштелице батаљони ће истурити обезбеђења према Тарчину док ће другим дијелом својих снага уништити све железничке постројбе на станицама, пресјећи телефонску везу, разрушити пругу и што је главно предузети све могуће мјере за затрпавање тунела, уколико би се заплијенила каква локомотива на станици са њом ће се поступити на следећи начин: у тунелу у дубини до 500 м. искидати пругу а затим локомотиву са вагонима под пуном паром пустити у тунел. Противколско одјељење и „Пито“ батаљони ће за прво вријеме користити за разбијање бункера на Иван Седлу а затим ће га поставити као обезбеђење према Тарчину на тај начин што ће ефикасно моћи дјеловати и на цесту и на пругу. Не заборавити да се одјељењу да потребна заштита.

По ликвидацији Раштелице батаљони ће се повући главнинама на линију Иван Седло—Мркаљић—Побратине са задатком држања положаја Мали Иван—Иван Планина. У ту сврху батаљони ће истурити јача одјељења према Раштелици као и бочна обезбеђења преко Малог Ивана — кота 1011. Противколац ће намјестити да туче кривину цесте југоисточно од Мркаљића.

б.— У ликвидацији с. Брадине учествоваће IV батаљон, једна чета Рамског партизанског одреда,⁴ једно противколско одјељење и тешки бацач VI батаљона. Ликвидацију с. Брадине извести обухватом крећући се правцем Реповци—Велика—Брадина обухватајући десним крилом источне и јужне падине брда Јасен а лијевим крилом прелазом преко цесте — источне зграде села Брадине обухватајући тим

⁴ Рамски партизански НОП одред који је оперисао на терену Прозора и Рање, формиран је крајем јануара и почетком фебруара 1943 год. од бораца и руководилаца Прозорског батаљона Трећег крајишког НОП одреда.

полукругом железничку станицу. Противколски топ поставити тако да у току акције служи за разбијање бункера као и за контролу друма и пруге. По ликвидацији с. Брадине истурити потребна обезбјеђења Драгочај⁵—Шуњ, уништавајући сва постројења железн. станице у Брадини, телефонске везе и пругу. Уколико у Брадини буду заплијењене локомотиве поступиће се на исти начин како је то наређено I и II батаљону. Предузети све мјере да се тунел у потпуности онеспособи. У ту сврху IV бат. додаје се Пионирски вод, који ће употребити било за рушење тунела било за ликвидацију моста на Лукачу⁶ уколико се ликвидира тамошња постаја.

По ликвидацији Брадине и извршењу постављеног задатка батаљон ће се поставити на линију Драгочај—Бале одакле ће испитати могућност ликвидације постаје на Лукачу у циљу рушења моста и постављања нове одбранбене линије Подорашац—Врбљани.

IV батаљон треба да води рачуна о томе да, према непровјереним подацима, један оклопни воз патролира на прузи Коњиц—Брадина.

ц.— VI батаљон ће бити општа резерва с тиме што ће се главнином поставити у с. Велика—Побратине, тако да благовремено може интервенисати било на једну било на другу страну. Осим тога батаљон ће оставити у с. Реповци потребно обезбјеђење за хируршку екипу и батаљонске коморе са задатком да исти контролише правац Реповци—Подорашац, Реповци—Хасановићи.

д.— Хируршка екипа смјестиће се у с. Реповци.

е.— Штаб Бригаде у почетку акције налазиће [се] у кућама између с. Велика и Неветине (пут за Брадину). Бригадни санитет ићи ће са I и II батаљоном.

1.— Напад ће на читавом сектору отпочети у 20 часова. Према томе покрет из села Реповци свих јединица треба да се изврши најкасније у 18 часова, што значи да до 18 часова јединице морају приспјети у с. Реповци, повезати се, извршити распоред и кренути.

2.— У с. Реповци сви батаљони ће оставити своје коморе. Ту ће остати и бригадна интендантура.

Напомена: За ликвидацију утврђења користити противколска оруђа но не заборавити обавезно формирање бомбашких екипа, које ће се користити у случају да се оруђа не буду могла поставити тако да могу успјешно тући утвр-

⁵ Драгочај

⁶ Односи се на жељезнички мост звану Лукач Мост код жељ. станице Брадине.

ђења. Акцију изводити енергично концентришући сву ватрену моћ на одлучујуће тачке. Плијен и заробљенике евакуисати за Реповце. Рањенике такође за Реповце. Јединице ће одржавати обавезно међусобну везу, обавјештавајући једне друге о ситуацији на свом сектору, држати непрекидну везу са Штабом Бригаде.

Свјетлосни знак: једна црвена — једна бијела ракетла значи: уништили смо непријатеља на нашем сектору.

На извршење

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОБОДА НАРОДУ!

Политком

Командант

(М.П.)

БР. 94

ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА ОСМЕ КРАЈИШКЕ БРИГАДЕ ШТАБУ ЧЕТВРТЕ НОУ ДИВИЗИЈЕ О ИЗВЕДЕНИМ АКЦИЈАМА У ВРЕМЕНУ ОД 1 ДО 15 ФЕБРУАРА 1943 ГОД. И О БРОЈНОМ СТАЊУ И ИАОРУЖАЊУ БРИГАДЕ¹

ШТАБ

VIII К. Н. О. У. БРИГАДЕ

Псложај

дне 17-II-1943 године.

Предмет: петнаесто-дневни извјештај од 1 до 15 фебруара 1943 године

ШТАБУ IV КРАЈИШКЕ Н. О. У. ДИВИЗИЈЕ

Положај

Ова бригада има 1331 партизана, 710 пушака, 17 стројница. 26 пушкомигтраљеза, 5 ручних бацача, 4 тешка митраљеза, 2 тешка бацача. 51 пиштољ. Од тога на лицу 1284, у расходу 47. У овај број није урачунато: 3 курира за које не знамо гдје су, 63 нова борца (муслимана) који су се загубили и приступили X-ој крајишкој бригади као ни брдски топ са послугом и 65 граната које смо послали Штабу VII хрватске дивизије, јер га ми нисмо могли транспортовати.

Бригада има 4 батаљона, једну пратећу чету, једно мињерско одјељење, које је у саставу 4 батаљона. Сваки батаљон има по три товарна коња за пренос своје коморе, а

¹ Копија чија су два листа оштећена при дну, писана на машини, латиницом, налази се у архиви Војноисториског института под рег. бр. 1/3, к. 775.

бригадна комора преноси се на 7 товарних коња. Јахаћих коња Штаб бригаде има два, а сваки штаб батаљона по једног. Пратећа чета има 17 товарних коња са самарима.

С обзиром на врло тешке моменте, које је преживљавала сва новформирана бригада, били смо присиљени да вршимо чешће расформирање појединих батаљона и чета и наново формирање. Ради тога нисмо у могућности да поднесемо извјештај по формулару исцрпно него чинимо онако и онолико колико смо могли ухватити. Напосмињемо да сваког дана долазе све нови борци и с те стране отежано је ухватити бројно стање.

Акције: 1. II. т. г. 1 чета I батаљона пребацила се је непријатељу за леђа у Велики Радић и водила жестоке борбе са непријатељем читав дан носећи непријатељу велике губитке. Само један пушко-митраљезац друг Дане Блануша командир чете убио је 6 њемачких паса у дворишту Милоша Мандића. Тог дана наши су били без жртава.

2. II. 1 и 2 чета I батаљона водиле су жестоке борбе у Мосури² и Сухаји³ на партизански начин гдје су поједини водови и десетине наносиле тешке губитке, тако да је непријатељ за ова два дана имао преко 50 мртвих и много рањених. Друг Стојан Маријановић звани Долинар убио је из карабина 5 Нијемаца и послије и сам погинуо. У тим борбама непријатељ је био много јачи, али поред тога заробљена су два карабина и један шмајсер.

4. II. извршен је напад од стране непријатеља на Штаб ове бригаде али без успјеха. У задњи моменат успјели смо се извући и евакуисати сву комору. Приликом евакуације борбу са непријатељем водили су курири.

5. II. 3 и 4 чета I батаљона и III батаљон извршили су пробијање кроз непријатељске редове између Суваје и Јасенице. Пробијање је извршено у 11 сати прије подне. У тој борби непријатељ је имао доста велике губитке јер су наши јуришали на комору која је била на цести и једну непријатељску колону, која је ишла без осигурања. Наши губици 3 мртва и 4 рањена. Изгубљен 1 коњ са тешким митраљезом.

Исти дан 1 и 2 чета I батаљона водиле су упорне борбе са легионарима на Сухајском Међугорју и Рисовој Греди. И у овим борбама непријатељ је имао мањих губитака.

6. II. наш II батаљон са 4 батаљоном V К. бригаде пробијао се је кроз непријатељске редове између Јасенице и Бенаковца при чему је непријатељ имао мање губитке. Наш један мртав и 2 рањена. Заплијењено 3 карабина, 1 пушко-

² Вјероватно Врањска Мосура

³ Суваја (Г. и Д.)

митраљез, којег је неки партизан из V бригаде одузео једном нашем младом борцу. Исти дан наш II батаљон заједно са V бригадом водио је борбе са непријатељем између Бенаковца и Јасенице и непријатеља протјерали у Јасеницу.

Исти дан извршена је концентрација наше бригаде изузев дијелова II батаљона у Ластвама.

7. II. приступили смо новом формирању⁴ бригаде од снага које смо имали [на] окупу у три батаљона. Тога дана у 13 сати напао је непријатељ наше [полож]аје код болнице Ластве. Ворбу смо примили и водили је 5 сати.

[Непријатеља у] тој борби су помагали 5 авиона (штука) који су у три навра[та бомбардовали] међутим без успјеха. Непријатељ⁵ је на а и га ч[ит] аво пола обље легио Заплијењено један тешки митраљез, један лаки бацач, једна апотека II бојне, 12 пушака, много муниције, 20 товарних коња са разним ратним материјалом. Наши губици 3 мртва и један рањен. У овој борби нарочито се истакао II батаљон. Друг Мехо Кутузовић иако рањен одбио је да се врати у превијалиште него је и даље јуришао.

9. II. приликом пребацивања из Јањила у Бравски Ваганац преко цесте Петровац—Кључ један непријатељски тенк и камион пресјекао је нашу колону на два дијела. Отворили смо ватру на тенк, убили једног унтер-официра СС трупа, тенк се је повукао и ми смо се пребацили. Убијени је свучен и заплијењен је један пиштољ са 120 метака.

Исти дан наш II батаљон водио је борбу са СС трупама. Непријатељ је пуштен на блиско отстојање, отворена плутунска паљба и извршен јуриш. Непријатељ је у тој борби имао око 60 мртвих и рањених. Заплијењен је један тешки бацач, један тешки митраљез (шарац), једна примопредајна станица, 5 герц апарата,⁶ један пушкомитраљез, 6 стројница, 3 њем. пиштоља (штајер 9 мм.) 4 двогледа и 20 пушака, много резервних дијелова за пушко-митраљез, два сандука санитет. материјала, 10.000 метака, 22 коња са ратном опремом и разног другог ратног материјала. Наши губици 1 мртав и 3 рањена. У овој борби нарочито се истакао командант II батаљона друг Балаћ Милош⁷ и другарица Радојка Лешић која је с кундаком убила једног СС-овца и пребила карабин.

⁴ Мисли се на преформирање бригаде.

⁵ Даљи текст у оригиналу је поцијепан.

⁶ Апарат за оптичку сигнализацију

⁷ Милош Балаћ, погинуо 1944 год. код Бихаћа као командант батаљона Осме крајишке НОУ бригаде.

10. и 11. II. наше јединице држале су положаје Дри-
њић—Буковача—Ведро Поље.

13. II. извршено је бомбардовање наших положаја на
Буковачком Брду гдје је погинуо друг Бранко Новаковић
17 година стар, љубимац и херој своје чете и један друг
рањен.

14. II. наш 4 батаљон узео је положај више Колунића.
Непријатељ је дошао до под село с тенковима и гађао арти-
љерском и митраљеском ватром наше положаје. Том при-
ликом рањен је један наш друг.

15. II. непријатељски авиони, 9 штука, тукло је поло-
жаје око жељез. станице у Оштрељу и том приликом лакше
ранили једног друга.⁹

Исхрана: За протеклих 15 дана исхрана ове Бригаде
била је различита, али углавном може се рећи врло слаба.
Задњих два три дана храна је нешто боља пошто смо по-
чели добивати хљеб, те нешто кромпира, граха и купуса са
доста меса. Храна се набавља дијелом из напуштених кућа
а дијелом из магацина.

Одјећа и обућа: Са одјећом и обућом ова Бригада стоји
врло слабо. Има много партизана, а то су скоро све нови у
којих се сада у доба зиме и снежних намета виде стопала,
дакле једном ријечи формално боси. — Има их доста који
су толико слабо обучени да му се види тијело. Ако овако
потраје, усто и зима потраје, можемо очекивати велика обо-
љења па чак и смрзавање ногу и може доћи и до десетко-
вања бригаде. Прготову када се узме у обзир положај који
се сада држи без кућа, дано-ноћног пребивања на пољу,
може да доведе до тешких посљедица.

Здравствено стање: С обзиром на врло слабу одјећу и
обућу, слабе логоре, велике и напорне маршеве, нередовну
исхрану, дешава се доста случајева прехладе и чеше.⁹
Нисмо у могућности да то спријечимо прво ради мањкања
одјеће и обуће и добрих станова, а друго ради немогућности
чишћења и пресвлачења.

Напомена: Моли се Штаб дивизије да настоји помоћи
ову Бригаду са чарапама и опанцима, те уколико постоје
негдје каквих ствари што би се могло употријебити за веш
или одјећу да то најжитније учини. Ово је Бригада млада,
борци нови, политички још несвјесни, усто тешка ситуација
па се је бојати да не наступи деморализација у читавој
бригади.

⁹ Види о бомбардовању Оштреља и у док. бр. 217.

⁹ Свраб

Испуштена акција: 4. II. 3 и 4 чета I батаљона и 3 батаљон извршили су напад на непријатеља код Јованке, Горњи Петровићи. Напад је извршен у 11 сати на вечер. Борба је трајала 4 и по сата. Непријатељ је имао приличне губитке, али се није успио отјерати са тих положаја. Наши губици 1 мртав и 3 рањена.

Политички извјештај: Обзиром на нову ситуацију, на то да су батаљони ове Бригаде једно извјесно вријеме били раздвојени, отсјечени, да су били у сталном маршу, да је унутар њих владала и организациона и војничка и политичка несређеност итд., политички рад у Бригади није се одвијао онако како би требао. Мањак у политичким кадровима, њихов неправилан распоред, слаби квалитети политички одговорних људи итд. такођер је допринијело томе да је рад у бригади био умртвљен. Ново [настала] ситуација користила се је и превише у раду — тј. — стално се је прав[дала] пасивност тиме што је офанзива, маршеви, борбе итд. Кадар полит[ички] је релативно слаб. То су све махом млађи и неискуснији [борци] . . . је бригада [мл]ада и да у њу ста[лно] пристижу [нови борци]. . . јава . . . до тиме . . . осјећа¹⁰. . . Зато смо били присиљени да нека мјеста попуњимо и људима који нису дорасли.¹¹

За ову Бригаду карактеристична је појава дезертерства. Она се је сада прилично умањила. Разлози тога дезертерства многоструки су. Политичка сировост, неправилна мобилизација, тешке околности под којима су [мла]ди борци ушли у ову офанзиву, голотињу и босотињу тих бораца, што је најважније неправилан однос према њима од стране одговорних другова, неуказивање им довољне ни материјалне и политичке помоћи, погрешан став који су били узели појединци према њима (изјава једног политкома батаљона — да их треба све пострелјати) итд. увјетовала је ту појаву дезертерства.

Ни данас када је то дезертерство прилично усахнуло, није прошла опасност нових дезертирања, па ако не млађих бораца муслимана (што није сигурно), а оно старих бораца православаца, обзиром на будући развој ситуације и на наш евентуални долазак на четничке терене итд. Зато смо у вези с тиме интензитет политичког рада скренули у том правцу — тј. у правцу што дубљег раскринкавања како год четника тако и усташа.

У вези с офанзивом било је грешака у раду, било је случајева искривљивања линије наше борбе (изјава горе

¹⁰ Редакција није успјела да прочита испуштени текст пошто је овај дио у оригиналу поцијепан.

¹¹ Нису дорасли за дужност коју обављају.

наведеног политкомесара, опортунизам по питању усташа, занемаривање културно-просвјетног рада итд.) То се све лијечи сада кроз ових неколико дана, тјесним додиром са политкомесарима батаљона и чета, оздрављењем Партије у Бригади итд.

Кроз ових протеклих 15 дана одржавани су састанци са командним кадровима, конференције са борцима. Ти су састанци добрим дијелом урађали плодом. Сада се је рад тек појачао. Борцима се објашњава садања офанзива, међународни положај фашизма, офанзива Црвене армије итд. Настоји се на томе да борци добију пуну перспективу, да ову офанзиву гледају шире, да ју гледају као одраз међународног положаја италијанско-њемачког фашизма.

Има много неправилности у раду, али се оне поготову сада доласком нових другова (полит. одјела) исправљају.

Што се тиче здравственог стања оно је прилично слабо обзиром на то што иако имамо прилично резерве санитетског материјала санитет у нашој Бригади (јер немамо бригадног санит. референта) није срганизован. Проблем исхране је дјеломично ријешен ради тога јер су извори слаби а интендантура неорганизована.

Што се тиче борбеног морала бораца наше Бригаде он је дјеломично задовољавајући с обзиром на ситуацију и тешке околности под којима данас дјелујемо.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОВОДА НАРОДУ!

Политкомесар

Командант

БР. 95

**ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА ДЕВЕТЕ КРАЈИШКЕ БРИГАДЕ
ОД 17 ФЕБРУАРА 1943 ГОД. ШТАБУ ПРВОГ БОСАНСКОГ
НОУ КОРПУСА О РУШЕЊУ ЖЕЉЕЗНИЧКЕ ПРУГЕ КОД
ВЈЕНЦА И О ДИВЕРЗИЈИ НА ПРУЗИ ДОЊИ ВАКУФ—
ЈАЈЦЕ¹**

ШТАБ
IX КРАЈ. Н. О. У. БРИГАДЕ
СИМО ШОЛАЈА
Бр. Службено
Дне 17/II — 1943 г.

ШТАБУ I БОС. Н.О.У. КОРПУСА

Достављамо неколико писама која су заплењена приликом акције на всз на прузи Доњи Вакуф—Јајце.²

¹ Оригинал, писан на машини, латиницом, налази се у архиви Војноисториског института под рег. бр. 10-2 I, к. 407.

² Редакција није пронашла поменута писма.

Ноћас је једна чета I батаљона рушила железничку пругу више Винца.³ Резултат још не знамо. Јавићемо накнадно.⁴

Јучер око 4 сата после подне непријатељ је био изашао на Отомал где је и заноћио. Да ли се је повратио у току ноћи, не знамо још.

О свему ћемо јавити накнадно.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОВОДА НАРОДУ!

(М. П.)

За полкомесар
Родић⁵

Командант
Дакић⁶

БР. 96

**ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА ДЕВЕТЕ КРАЈИШКЕ БРИГАДЕ
„СИМО ШОЛАЈА“ ОД 17 ФЕБРУАРА 1943 ГОД. ШТАБУ
ПРВОГ БОСАНСКОГ НОУ КОРПУСА О ПРИСТИЗАЊУ
ПОЈАЧАЊА НЕПРИЈАТЕЉСКИМ СНАГАМА У ЈАЈЦУ И
ЗАУЗЕЋУ ОРАХОВИЦЕ ОД СТРАНЕ НЕПРИЈАТЕЉА¹**

ДЕПЕША

ШТАБУ I БОСАНСКОГ НОУ КОРПУСА

Непријатељ довлачи стално појачања у Јајце. Стигло 10 транспората Немаца и усташа, као и тенкова и артиљерије. Јуче је заузео Ораховицу.

Командант: Дакић²
Политком. Родић³

ШТАБ
IX КРАЈИШКЕ НОУ БРИГАДЕ
„СИМО ШОЛАЈА“
17 фебруара 1943

³ Вјенац

⁴ Види док. бр. 228 и 360.

⁵ Гојко Родић

⁶ Максо Дакић

¹ Оригинал, писан на машини, латиницом, налази се у архиви Војноисториског института под. рег. бр. 7/20, к. 407 А.

² Максо Дакић

³ Гојко Родић

ОВАВЈЕШТЕЊЕ ШТАБА ПРВОГ БОСАНСКОГ НОУ КОРПУСА ОД 18 ФЕВРУАРА 1943 ГОД. ШТАБУ ПЕТЕ ДИВИЗИЈЕ О ПРИСТИЗАЊУ ПОЈАЧАЊА НЕПРИЈАТЕЉСКИМ СНАГАМА У ЈАЈЦУ¹

ШТАБ
I БОСАНСКОГ Н. О. У. КОРПУСА
Стр. Пов. Оп. Бр. 91
18 фебруара 1943 г.
— Положај —
у 12.00 часова

ШТАБУ V НОУ ДИВИЗИЈЕ

Штаб наше IX крајишке НОУ бригаде „Симо Шолаја“ депешом од 17-II-1943 известио нас је:²

„Непријатеља довлачи стално појачања у Јајце. Стигло је 10 транспората Немаца и усташа, као и тенкова и артиљерије. Јуче је заузео Ораховицу.“

На предњу депешу Штаб корпуса одговорио је Штабу IX крајишке бригаде:

„Пошто код Купреса и Шујице има доста пролетерских снага, појачајте ваше снаге код вашег I батаљона да би непријатељу нанели што теже губитке.

Држите чврсту везу са V дивизијом.

Контролишите правац Шипово—Млиниште.“

Извештај Штаба IX бригаде послао сам вам депешом преко Млиништа. Да би сигурно били обавештени шаљем вам и овај допис. Моментално у штабу нема ни једног члана штаба, ради чега нисам у стању да нешто друго јавим. Другу начелнику³ је наређено да се врати у штаб и он ће бити у штабу данас после подне.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОБОДА НАРОДУ!

Шеф канцеларије

А. Тринки⁴

¹ Копија, писана на машини, латиницом, налази се у архиви Војноисториског института под рег. бр. 13/1, к. 407.

² Види док. бр. 96.

³ Бранко Пољанац

⁴ Алберт Тринки

ПРЕГЛЕД НАОРУЖАЊА ПРВЕ ПРОЛЕТЕРСКЕ ДИВИЗИЈЕ НА ДАН 15 ФЕБРУАРА 1943 ГОДИНЕ¹

ШТАБ

I ПРОЛЕТЕРСКЕ УДАРНЕ ДИВИЗИЈЕ
НО ВОЈСКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

К. Бр. 129

18-II-1943

Стање на дан

15-II-1943

НАОРУЖАЊЕ I ПРОЛЕТЕРСКЕ УДАРНЕ

Јединица	Пушка	П. муниције	П шко митра- леза		Муниције за п. митраљ.		Теш- ких митраљ.		Муниције за т. митраљ.	
			Југосл.	Итал.	Југосл.	Итал.	Југосл.	Итал.	Југосл.	Итал.
I Бригада	1353	75.457	97	—	44.605	—	13	2	37.938	1 250
II Бригада	851	94.361	39	2	24.012	655	9	3	20 200	2.400
III Бригада	825	120.670	83	3	33.610	1.030	7	—	14.800	—
Дивизијска артиљерија	29	3.400	—	—	—	—	—	—	—	—
(хир. екипа, болица и бол. чета) Санитет	104	11.000	—	—	—	—	—	—	—	—
Штаб и пратећа чета III. Д.	58	7 000	3	—	1.800	—	—	—	—	—
Свега:	3220	311.888	222	5	104.427²	1.655³	29	5	72.938	3.650

¹ Оригинал-формулар писан преко индига а попуњен мастилом. Њерилицом, налази се у архиви Војноисториског института под рег. бр. 1'11, к. 706.

² У оригиналу погрешно сабрано 104.427, а треба 104.027.

³ У оригиналу погрешно сабрано 1.655, а треба 1.685.

ДИВИЗИЈЕ Н.О.В. ЈУГОСЛАВИЈЕ

Тешких бацача	Бомби за т. бацаче	Лаких бацача	Бомби за л. бацаче	Бомби		Револвера	Муниције за револвере	Брдски топ	Граната за брдски топ	П. К. топ	Гранате за П. К. тон	Пито	Граната за Пито	Р. пиштола	Ракега
				деф.	офан.										
6	332	6	271	872	212	252	2158	—	—	2	335	1	90	4	89
4	295	—	—	400	137	89	941	—	—	1	250	1	100	3	2
4	196	—	—	433	387	110	1270	—	—	1	65	1	12	2	58
—	—	—	—	24	5	4	48	1	170	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	60	15	10	120	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	40	15	14	250	—	—	—	—	—	—	2	20
14	823	6	271	1.829	771	479	4787	1	170	4	650	3	202	11	169

Наштадив⁴
Васа⁵

⁴ Начелник штаба дивизије

⁵ Васо Јовановић

**ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА ДРУГЕ ПРОЛЕТЕРСКЕ ДИВИЗИЈЕ
ОД 18 ФЕБРУАРА 1943 ГОД. ВРХОВНОМ ШТАБУ НОВ И
ПО ЈУГОСЛАВИЈЕ О РЕЗУЛТАТУ БОРБИ ВОЂЕНИХ
ПРОТИВ ИТАЛИЈАНА У ДОЛИНИ ИЕРЕТВЕ¹**

**ДРУГА ДИВИЗИЈА
18/II**

Досад заробљено 310 официра и војника. Убијено више од 100. Заплењено досад 4 тешка бацача са 500 мина, 13 митраљеза, 5 вагона пуцчаних и митраљеских метака, 350 пушака, једна радио станица. Остало спрема и храна. Било је празних камиона.²

На нас још нема јаче реакције.

Шта да радимо с муницијом?

Јавите Вицку³ да упути коње за муницију.

Јавите резултате код вас.

Пеко⁴

¹ Оригинал, писан руком, налази се у архиви Војноисториског института под рег. бр. 9/16, к. 14 А. Извјештај је упућен радиогорамом Врховном штабу НОВ и ПО Југославије.

² Односи се на борбе против италијанских упоришта у долини Неретве, Дрежница Караула и низ других упоришта на комуникацији Јабланица—Мостар.

³ Вицко Крстуловић, командант Девете НОУ дивизије

⁴ Пеко Дапчевић

ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА ТРЕЋЕ НОУ ДИВИЗИЈЕ ОД 18 ФЕБРУАРА 1943 ГОД. ВРХОВНОМ ШТАБУ НОВ И ПО ЈУГОСЛАВИЈЕ О ОСЛОБОЂЕЊУ ПРОЗОРА¹

ШТАБ
III УДАРНЕ ДИВИЗИЈЕ
Н-О-В-Ј.
Оп. Бр. 21
18-II-1943 г.
у 15.15 ч.

Извјештај о заузећу Прозора.

**ВРХОВНОМ ШТАБУ НАРОДНО-ОСЛОБОДИЛАЧКЕ
ВОЈСКЕ И ПАРТИЗАНСКИХ ОДРЕДА ЈУГОСЛАВИЈЕ**

Сходно наређењу Врховног штаба Дивизија је у духу општег задатка груписала снаге и средства за извршење напада и заузеће Прозора.

Напад је извршен 15-ог фебруара о. г. са три колоне:

Десна колона: Далматинска бригада² нападала је општим правцем: Градина—Млаке—Џамија (западна) са задатком упада и заузимања вароши до р. Прозорчице, а затим да продужи напад и чишћење преко Боровнице у правцу с. Луга.

Средња колона: Црногорска бригада³ нападала је општим правцем: Макљен—с. Гмићи—Прозор са задатком упада и овлађивања центром вароши.

Лијева колона: Херцеговачка бригада⁴ нападала је општим правцем: источне куће с. Науковићи—Прозор (Кула) са задатком да по заузимању Прозора продужи енергично паралелно и фронтално гоњење непријатеља долином р. Раме до његовог потпуног уништења.

У циљу припреме и потпомагања у извршењу овога напада Дивизији је стављен на расположење један хаубички дивизион — свега 7 хаубица. Ради извршења свог задатка дивизион се пласирао у близини пута Шћит—Прозор сјеверно од Градине (к. 1057) са задатком да у току 15 фебруара предузме потребна артиљериска извиђања и осматрања ради

¹ Оригинал, писан на машини, латиницом, налази се у архиви Војноисториског института под рег. бр. 3/1, к. 752.

² Прва далматинска НОУ бригада

³ Пета црногорска НОУ бригада

⁴ Десета херцеговачка НОУ бригада

узимања што тачнијих елемената за извршење припреме напада. На ово је нарочито обраћена пажња што се обзиром на потребу произвођења и изнанађења није могла у току дана вршити коректура гађања.

Напад је почео тачно у 21 час артиљерском припремом која је за првих 15 минута концентрисала своју ватру на просторију Мусала⁵ у циљу неутралисања непријатељске артиљерије, а по завршетку овога даљих 15 минута пренијела је ватру на центар града.

Под заштитом артиљериске ватре бригаде су кренуле у напад. Непријатељ је реагирао најснажнијом ватром како артиљерском, тако и из свих тешких пјешадиских оруђа. Располажући одличном фортификациском организацијом око цијелога града и раније извршеним реперисањима непо-средне околине, његова ватра је била организована и снажна тако да на фронту свију бригада није било ниједнога дијела просторије која није била тучена најснажнијом ватром. Ова ватра ипак се најјаче испољила у почетку напада на фронту Далматинске бригаде, чији су батаљони првог борбеног реда, без обзира на препреке и губитке, вршили јуриш на непријатељске бункере и свима расположивим средствима сјекли и рушили препреке у међупросторима отварајући на тај начин пут за пролаз позадњих дијелова. Послије жестоке борбе око 23 часа 2 и 3 батаљон ове Бригаде заузели су на јуриш 8 бункера око с. Паљике и на тај начин приближили се непосредно вароши. Око 24 часа дијелови ових батаљона избили су на ивицу града.

На фронту Црногорске и Херцеговачке бригаде непријатељ је снажном и добро организованом артиљерском и минобацачком ватром успио да укочи напад наших јединица. Овоме је много допринијела и конфигурација терена на фронту ових бригада, пошто је земљиште на овим отсјецима, а нарочито на отсјеку којим је нападала Црногорска бригада брисано и омогућавало свестрану употребу ватре од стране непријатеља. И поред овога јединице ових двију бригада успјеле су да ликвидирају по један бункер и да их запале, али у свом даљем нападу нијесу успјеле, тако да су штабови ових бригада били присиљени да пред зору повуку своје истакнуте дијелове на полазне положаје.

Штаб Далматинске бригаде сазнавши за ово повлачење наредио је да се истакнути дијелови који су допрли до на ивицу вароши повуку и посједну заузете бункере, а остали да се врате на полазне положаје. Да ови дијелови не би били у току сљедећег дана тучени од непријатељске арти-

⁵ Односи се на дио предграђа у Прозору.

љериске ватре, штаб Дивизије одмах по пријему извјештаја од Далматинске бригаде наредио је да се и ови дијелови повуку из бункера с тим да претходно исте испразне и однесу сав материјал који се у њему налазио, а затим спале или поруше. Ови дијелови повукли су се из бункера, али нијесу имали времена да из њих изнесу материјал јер је непријатељ одмах у зору почео на њих дејствовати јаком артиљериском ватром.

На тај начин напад извршен ноћу 15/16 фебруара није успио, о чему је одмах извијештен Врховни штаб, који нам је на основу тога као појачање за напад сљедеће ноћи одредио два батаљона Крајишника⁶ из I пролетерске дивизије, ојачавши их са противколским топовима и бацачима.

Напад је отпочео ноћу у 23 часа послје артиљериске припреме која је трајала пола сата. План за напад остао је исти као и за претходни дан. Да би се ојачало дејство бригаа и ликвидирали бункери било је предвиђено да се једна хаубичка батерија употреби као пратећа, с тим да дејствује из стрељачког строја.

У енергичном и силовитом нападу јединице првог борбеног реда свих трију бригаа успјеле су да на јуриш заузму бункере, униште њихову посаду и да се пробију кроз међупросторе и упадну у варош, тако да је до 1 сат 17 ов. м. већи дио снага појединих бригаа био у вароши и исту посјео. При овоме се нарочито истакао 4 и 3 батаљон V црногорске бригаде који су под вјештим руководством својих штабова изманеврисали најјача непријатељска утврђења и дубљим заобилажењем успјели да се пробију и да први од свих јединица буду у вароши.

Хаубичка батерија предвиђена као пратећа и која је требала да дејствује из стрељачког строја на путу Прозор—Шнит није искоришћена онако како се предвиђало. Ово из разлога што се услјед своје врло слабе покретљивости могла употребити једино на путу, док су међутим батаљони којима је она требала садејствовати и уништавати бункере на правцу њиховог дејства успјели да изманевришу непријатељске бункере и да се дубоким заобилажењем пребаце на ивицу вароши, чиме су се потпуно одијелили од артиљерије која је остала сама пред вратима Прозора немајући никакве везе са својом пјешадијом, а изложена најјачем дејству непријатељских минобацача и митраљеза који су дејствовали из бункера са обје стране пута и који су остали незаузети. Услјед кише и помрчине било је скоро онемо-

⁶ Треће крајишке НОУ бригаде

гућено дејство на непријатељске бункере јер је нишањење било јако отежано па је због тога постојала могућност да услијед пребацивања може дејствовати и на своје дијелове. Од бункера који су се видјели, тј. чије су се силуете једва назирале била су свега два, док се сви остали којих је било много нијесу могли уопште видјети. Могућност пробијања кроз непријатељску ватру и препреку на путу, која је била тучена од стране непријатељских митраљеза, била је врло мала те тако је хаубица остала пред вратима Прозора неискоришћена. У зору предузето је дејство на заостале непр. бункере на улазу у варош који су се после кратког времена предали.

На овај начин заузета је варош Прозор. Херцеговачка бригада одмах по овоме продужила је своје дејство и гоњење непријатеља долином р. Раме и успјела да уништи највећи дио непријатељских отступајућих снага, око 500 уз помоћ 2 наша батаљона упућена у засједу код Клека.

При овој акцији напада на Прозор непријатељ је имао преко 800 мртвих војника. Заплијењено је: 4 хаубице 100 мм., 2 противколска топа 47 мм., 4 бацача мина 81 мм., 12 митраљеза, око 25 пушкомитраљеза, око 500 пушака, 5 лаких тенкова, 1 трактор, 2 аутокарете, 10 камиона, 2 мотоцикла, 2 радио станице, 3 вагона хаубичке муниције, 1000 зрна за топове 47 мм., око 300 сандука пушчане муниције, 250 сандука минобацачке муниције, 50 сандука ручних бомби. Поред тога је заплијењено 4 вагона брашна већином пшеничног и 3—4 вагона разних животних намирница.

Наши губици били су: 23 мртва, 39 теже рањених и 78 лакше рањених.

Наше јединице продужиле су даље гоњење непријатеља у долини р. Неретве и уништавање мањих групаца и појединаца избјеглих из Прозора. Оне вечерас предузимају блокирање и уништење непријатељских посада у вароши Острошцу и Рами.⁷

С другарским поздравом

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОБОДА НАРОДУ!

(М. П.)

За Штаб
Командант
Перо Ђетковић

⁷ Раму су ослободиле 20 фебруара јединице Десете херцеговачке НОУ бригаде, а у Острожац су ушле 18 фебруара јединице Пете црногорске НОУ бригаде. Опширније о томе види док. бр. 115, 241, 249 и 257.

**ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА ДЕВЕТЕ ДАЛМАТИНСКЕ НОУ ДИ-
ВИЗИЈЕ ОД 18 ФЕБРУАРА 1943 ГОД. ВРХОВНОМ ШТАБУ
НОВ И ПО ЈУГОСЛАВИЈЕ О ПРИЛИВУ НОВИХ ВОРАЦА
У ЈЕДИНИЦЕ И О НЕДОСТАТКУ ОРУЖЈА¹**

ШТАБ
IX. ДАЛМАТИНСКЕ НОУ ДИВИЗИЈЕ
Оп. Бр. 7
Дне 18. фебруар

ВРХОВНОМ ШТАБУ НОВ И ПО ЈУГОСЛАВИЈЕ

Прије неколико дана доставили смо Вам преглед бројног стања и наоружања IX Далматинске НОУ дивизије, из којег се је видјело колико је слабо наоружање наших бригада.

У току последњих дана дошао је велики број новомобилисаних бораца и још увијек долазе, тако да су се наше бригаде попуниле, а претекле шаљемо у II и III дивизију.

Услијед великог прилива новомобилисаних снага број ненаоружаних бораца у знатној мјери је се повећао, тако да у дивизији имамо сада око 40% ненаоружаних људи. Дивизија броји сада са одредом Ратне морнарице око 3.600 људи.

Дивизији предстоје важни задаци, не само на овом садањем њеном сектору, већ вјероватно и ван овога. На овом сектору има велики број врло јаких непријатељских гарнизона, махом добро утврђених. Јасно је, да наша дивизија са ненаоружаним борцима и без тешког оружја неће бити у стању, да врши замашније акције против оваквог непријатеља.

У више махова нам је од стране В. Ш.² скренута пажња, да навикавамо наше јединице, да оружје прибаве од непријатеља. Док је ово било могуће, наше су храбре јединице то у пуној мјери и учиниле и наоружале од непријатеља отетим оружјем наше прве бригаде, које су затим упућене у састав других дивизија.

¹ Оригинал, писан на машини, латиницом, налази се у архиви Војноисторског института под рег. бр. 15/2, к. 8.

² Врховни штаб

Сада, када нам ово више није могуће, обраћамо се Врховном Штабу са поновном молбом, да нам се додијели што више оружја и муниције за наоружање наших бригада и одреда Ратне морнарице, да би их тиме успособили за претстојеће акције.

Молимо, да ова наша молба не остаје глас вапијућег и да нам се у што већој мјери изађе у сусрет, па макар и одузимањем оружја оним јединицама, које га имају у већим количинама но што им је неопходно потребно. Ово се нарочито односи на аутоматско оружје и тешко наоружање, којег ми готово и немамо.

Ако нам се додијели извјесна количина оружја и муниције, молимо да се предузму мјере, да то оружје заиста и стигне до нас, и да се у будуће не деси, да се наређења Врховног Штаба не извршавају.

Молимо, да се ово сматра врло хитним.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОВОДА НАРОДУ!

(М. П.)

Начелник,
Шкорпик³

Командант,
Вицко Крстуловић

П.С. — Молимо, да нам се додијели један камион за све потребе дивизије: пренос рањеника, пребацивање дукана из Имотског, довлачење хране, које на овом сектору готово и нема итд.

Управо смо примили преглед бројног стања и наоружања наше V Далм. бригаде: На 1000 бораца има 300 пушака, 4 митраљеза и 4 пушкомитраљеза, 1 бацач са 17 бомби.

³ Јосип Шкорпик

**ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА ПРВЕ БРИГАДЕ ПРВЕ ПРОЛЕТЕРС-
СКЕ ДИВИЗИЈЕ ОД 18 ФЕБРУАРА 1943 ГОД. ШТАБУ
ДИВИЗИЈЕ О РЕЗУЛТАТУ БОРБИ НА ИВАН СЕДЛУ,
БРАДИНИ, РАШТЕЛИЦИ И БРЂАНИМА¹**

ШТАБ I ПРОЛЕТЕРСКИ
I ПРОЛЕТЕРСКЕ УДАРНЕ ДИВИЗИЈЕ
НОВ ЈУГОСЛАВИЈЕ

Бр. 210

18 фебруара 43 г. у 19 ч.

ШТАБУ I ПРОЛЕТЕРСКЕ УДАРНЕ ДИВИЗИЈЕ

Друже команданте, извршили смо ваше наређење.² Ли-
квидирана су непријатељска упоришта: Раштелица, Иван
Седло, Брадина, Лукач и Брђани. Обезбеђујемо правац од
Сарајева, чистимо непријатеља према Коњицу. Стање бри-
гаде ратно, ново нема ништа.

На просторију: Вратна Гора—Солакова Кула—Крушчи-
ца стигли смо 16 ов. м. укључно, у 4 часа ујутро. Наставили
смо пут у 9 часова истог дана и стигли смо на просторију:
Трешњевица — Булатовићи — Реповци 17 ов. м. у 3 часа
укључно. Како нам је до просторије Брадина—Иван Седло
требало још 3 часа марша и како је људство било сасвим
исцрпљено послје тако напорног марша и редовног гладо-
вања, ријешили смо да се на тој просторији задржимо у
току 17 ов. м. да би се мало одморили, прикупили податке
и ријешили задатак.

Одмах по доласку сазнали смо о распореду и јачини
непријатеља на нашем сектору: на Иван Седлу 300 усташа,
жељезничка бојна из Сарајева, у Раштелици 100 усташа
исте бојне, у Брадини 60 Италијана, 20 жандара и 20 чет-
ника, на Лукачу 40 Италијана и 10 жандара, у Брђанима 60
милиционера и 10 жандара, даље према Коњицу милиција
до 150 и у Коњицу 5—600 Италијана, нешто четника, до 50
са неким батаљонским штабом.

Издали смо наредбу³ за покрет са горње просторије у
17 часова 17 ов. м., ступили смо у контакт са непријатељем
на просторији: Брадина—Иван Седло у 19 часова. У Бра-

¹ Оригинал, писан на машини, латиницом, налази се у архиви
Војноисториског института под рег. бр. 2—7, к. 706 А.

² Ово наређење Редакција није пронашла.

³ Види док. бр. 93.

дини је непријатељ имао утврђења на каква у досадањој борби наша Бригада није наилазила: један блокхауз са четири фортификациона објекта међусобно повезаних спојницама, са постављеним цементираним зидом и жицом. Затим почев од Брадине па до преласка Иван Седла низови бункера и ровова. Распоред наших јединица био је следећи: два батаљона нападала су Иван Седло и Раштелицу, један батаљон Брадину и један у резерви, обезбјеђујући једним дијелом својих јединица правац од Коњица.

Борба на Иван Седлу била је жестока. Сударили смо се на 10 м. са усташама, услијед тога што је била густа магла и нисмо могли распознати линије. При првом додиру са непријатељем извршили смо на читавој линији јуриш и заузели непријатељске положаје. Убили смо 23 усташе. Имали смо једног мртвог и 3 рањена, од којих два теже. Заплијенили смо 1 т. митраљез, до 80.000 пушчане муниције клб. 7.9 мм., извјесне количине резервне хране: конзерви, сувог меса, мармеладе, леба, брашна, шећера и др., као и један камион. Наставили смо са гоњењем непријатеља према Раштелици у коју смо ушли, скоро без борбе. Уништили смо жељезничке постројбе и поскидали шине из тунела.

Борба у Брадини била је другојачија. Пришли смо до непријатељских положаја на 30 м. и поставили тешка оруђа: бацаче и противколац. Међутим нисмо могли напријед: противколац није могао разрушити објекте. Италијани су тукли из утврђења невјероватном жестином. Борба је трајала до 6 часова. 18 ов. м., када смо главнину снага повукли на 500 метара сјеверно од Брадине, остављајући само мању блокаду Брадине. Предузели смо мјере да помоћу бензина упалимо зграду, која се налазила у средини бункера. У току дана смо се припуцавали са Италијанима и жандарима, припремајући паљевину зграде. Међутим, око 12 часова отворила се борба на путу од Брђана према Брадини. Наш батаљон у засједи ступио је у борбу са Италијанима који су ишли од Коњица у помоћ овим код Брадине. Пјешадију је пратио један воз. Наши су послѣ краћег окршаја тукли Италијане, натјерали воз у бјекство и јурећи за њима заузели мост на Лукачу и овладали ж. ст. и селом Брђани. Италијани су имали приличне губитке. Ми смо тада извршили јак притисак на непријатеља у Брадини, тукући га брзом паљбом из тешких оруђа. Усгјели смо да бацимо и бензинске флаше. Непријатељ је истакао бијелу заставу. У борба[ма] имали смо 2 мртва и 4 рањена, већином лакше. Заплијенили смо 9 тешких митраљеза, знатне количине

хране, муниције, одјеће и др. Заробили смо 60 Италијана. Ратни трофеји се још пребројавају.

Све јединице показале су се величанствено, како за вријеме овог историског марша по напорима, тако и за вријеме борбе.

Сада јачим дијеловима држимо положаје: Раштелица—Иван Седло, а другим дијелом снага продужићемо према Коњицу. кога ћемо са мањим снагама, у најмању руку, блокирати.

Нисмо заплијенили ниједну локомотиву. Тунел ћемо онеспособити дизањем шина. Мост на Лукачу ћемо минирати у току ове ноћи.

Непријатељ је деморалисан. Становништво је на нашој страни. Имамо директну везу са милицијом, која нам каже да ће у случају напада на Коњиц бити оружјем на нашој страни. Четници су побјегли из Коњица. Стање наших трупа на дивној висини.

Мада све то стоји како је изложено, молимо вас да провјерите разлоге због којих нам III б. још не долази. Да је он овђе, могли бисмо вас позвати у Коњиц (упркос томе што Италијани тамо имају утврђења и два брдска топа — управо због овог посљедњег које нам је потребно). Страх нас је да се III б. није задржао на каквим акцијама, о којима ни В. Ш. не зна. Молимо вас да ургирате његов долазак. Такође и ви нам дођите, јер ћемо овако сами направити чудо од непријатеља, пошто не можемо да останемо на једном мјесту.

Да ли је заузет Прозор?

Заборавих да напоменем да је непријатељ при првој нашој појави. 17 ов. м. ујутро, одвукао у Пазарић све локомотиве које су биле у Брадини, око 25 комада. Такође је евакуисао из Брадине веће количине хране.

Јачина непријатеља на Иван Седлу и у Раштелици била је 400 усташа, у Брадини 80 Италијана, 20 жандара и 20 четника, на Лукачу 40 Италијана и 10 жандара, у Брђанима 50 милиционера и 10 жандара.

Укупни губици непријатеља: убијених 23 усташа, око 80 Италијана и 12 жандара. Наши губици: 4 убијена и 7 рањених.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОБОДА НАРОДУ!

За Штаб бригаде

Командант

Д. Лекић⁴

(М. П.)

⁴ Данило Лекић

БР. 103

**ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА ПРВЕ ПРОЛЕТЕРСКЕ ДИВИЗИЈЕ
ОД 19 ФЕБРУАРА 1943 ГОД. ВРХОВНОМ ШТАБУ НОВ И
ПО ЈУГОСЛАВИЈЕ О РАСПОРЕДУ ЈЕДИНИЦА ТРЕЋЕ
КРАЈИШКЕ И ОСМЕ ХРВАТСКЕ БРИГАДЕ СЕДМЕ НОУ
ДИВИЗИЈЕ¹**

ШТАБ
I ПРОЛЕТЕРСКЕ УДАРНЕ ДИВИЗИЈЕ
НО ВОЈСКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ
Оп. Бр. 131
19-II — 12.15

ВРХОВНОМ ШТАБУ Н.О.В. и П.О.Ј.

Шаљемо вам извештај Штаба I бригаде о њеним досадањим акцијама.²

Ми се са Санџачком бригадом налазимо на путу ка прузи Иван Седло—Коњиц.

IX (III крајишску) бригаду³ оставили смо око Г. Вакуфа, где је (с леве обале Врбаса) синоћ пристигла VIII хрватска бригада.⁴

С. Ф. — С. Н.!

(М. П.)

Комдив
Коча⁵

¹ Оригинал, налази се у архиви Војноисториског института под рег. бр. 2—7, к. 706 А.

² Види док. бр. 102.

³ Трећа крајишка НОУ бригада Прве пролетерске дивизије

⁴ Седме НОУ дивизије. Види док. бр. 108 и 111.

⁵ Коча Поповић

**ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА ДРУГЕ ПРОЛЕТЕРСКЕ ДИВИЗИЈЕ
ОД 19 ФЕВРУАРА 1943 ГОД. ВРХОВНОМ ШТАБУ НОБ И
ПО ЈУГОСЛАВИЈЕ О ЗАУЗИМАЊУ ИТАЛИЈАНСКОГ
УПОРИШТА КАРАУЛЕ¹**

II ДИВИЗИЈА
19/II

Заузели Караулу. Убијено 5, заробљено 68, заплењено 7 митралеза, 7 пушкомитралеза, 52 пушке. Још два бацача. Свега мртвих 164.

Камиони били оштећени и ми смо их запалили.

Ноћас нападамо Прењ.

Италијани пристали на размену за Херче.²

Пеко³

**ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА ТРЕЋЕ НОУ ДИВИЗИЈЕ ОД 19 ФЕ-
БРУАРА 1943 ГОД. ВРХОВНОМ ШТАБУ НОВ И ПО ЈУГО-
СЛАВИЈЕ О ОСЛОБОЂЕЊУ ОСТРОШЦА И О НАПАДУ
НА РАМУ¹**

ШТАВ
III УДАРНЕ ДИВИЗИЈЕ
Н-О-В-Ј.
Вр. 22
19-II 1943 г.
у 6.20 ч

ВРХОВНОМ ШТАБУ Н.О.В. и П.О.Ј.

Наше јединице јуче у току дана продужиле су насту-
пање према долини р. Неретве и то: V бригада² правцем
Прозор—Уздол—Подхум—Острожац, гдје је ноћас ушла у
Острожац, а X бригада³ правцем Дуге—Грачаница—Рама и
са предњим дјеловима дошла до Рамае.

¹ Оригинал, писан руком, ћирилицом, налази се у архиви Војно-историског института под рег. бр. 10/16, 14 А. Извјештај је упућен радиограмом Врховном штабу НОВ и ПО Југославије.

² Мисли се на размјену италијанских заробљеника са нашим ухапшенима који су се налазили у италијанским затворима. Шире о томе види док. бр. 231.

³ Пеко Далчевић

¹ Оригинал, писан на машини, латиницом, налази се у архиви Војноисториског института под рег. бр. 18—2, к. 8.

² Пета црногорска НОУ бригада

³ Десета херцеговачка НОУ бригада

Претходница V бригаде није наишла у Острожцу на непријатељски отпор јер су Талијани евакуисали то мјесто у току прошлога дана послје обавештења о резултату борбе код Прозора. Ту ће се ова бригада задржати и развити извиђање према Коњицу до ликвидације Раме.

X бригада са претходницом стигла је синоћ до Раме⁴ и њени предњи дјелови дошли су у контакт са непријатељем и заузели једну утврђену ослону тачку, али су били тучени не само од бацача и митраљеза из Раме, већ и од двије хаубице из Јабланице, тако да даљим напредовањем ови дјелови били би тучени и изложени већим губицима од поменутих хаубица из Јабланице. Зато задржани су на достигнућим положајима, јер нити саобраћај кроз Раму не би се могао вршити до ликвидације Јабланице.⁵ Још не знамо тачне губитке.

Потребно је да наредите II дивизији да вечерас нападне непријатеља у Јабланици и ликвидира, а истовремено X бригада ликвидираће Раму. Наша хаубичка батерија данас послје подне тући ће непријатељску артиљерију код Јабланице и неутралисати, те ће олакшати напад II дивизије. Ми сматрамо да ће овако поступити II дивизија и по овоме ћемо послје подне и вечерас радити. Ноћу наша артиљерија неће тући јер би било бескорисно и могло би се нанијети губитака нашим јединицама.

Непријатељске снаге у Рами јесу: око 300 Италијана са 2 бацача, 6 тенкова и већи број аутоматских оруђа. Утврђени су у три ослона тачке. Снаге у Јабланици нијесу нам тачно познате, а непровјерено сазнајемо да има: 250 Талијана са 2 хаубице и већи број аутоматских оруђа.

Ми ћемо јутрос стићи у близину Раме.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОБОДА НАРОДУ!

За штаб
Командант
Перо Ђетковић

⁴ Опширније о ослобођењу Раме види док. бр. 115, 241 и 257.

⁵ Јабланицу су ослободиле 22 фебруара јединице Четврте пролетерске бригаде. Види док. бр. 130, 257, 264 и 298.

**ЗАПОВИЈЕСТ ШТАБА ПРВЕ ПРОЛЕТЕРСКЕ БРИГАДЕ
ОД 19 ФЕБРУАРА 1943 ГОД. ШТАБОВИМА БАТАЉОНА
И КОМАНДАМА ЈЕДИНИЦА ЗА НАПАД НА КОЊИЦ¹**

ШТАБ
I ПРОЛЕТЕРСКЕ БРИГАДЕ

Бр. 215
19-II-1943

ШТАБОВИМА БАТАЉОНА И КОМАНДАМА ЈЕДИНИЦА

1. — Италијани су деморалисани. Њихово разбијање на линији Мостар—Иван Седло треба искористити до краја. Наиме, треба их ликвидирати и у Коњицу не дозвољавајући да се консолидују. У ту сврху јединице наше Бригаде извршиће вечерас у 12 сати напад на Коњиц.

2. — Распоред јединица:

У нападу ће учествовати три батаљона плус једна чета Рамског партизанског одреда.²

а) I батаљон ће нападати са ранијег правца напада, обухватајући лијевим крилом пругу почев од с. Овчари па скрећући лучно преко Реповице наслањајући се десним крилом на Неретву. Према добијеним подацима од заробљеног официра на Реповици се налази један бункер чији кров није тако солидан да се не би могао са тешким бацачем ликвидирати. Бункер се налази у близини капеле.

б) IV батаљон нападаће Коњиц простором између с. Овчари и с. Доње Поље (до натписа Д), тако да десним крилом продире дуж цесте Овчари—Коњиц а лијевим крилом да обухвати мост на Неретви.

в) VI батаљон поћи ће правцем Овчари—Загорица—Ђединовац спуштајући се на Неретву код Доњег Поља и ту се пребацити преко Неретве обухватајући Коњиц на лијевој обали Неретве почев од Тушчице до Забрђа. Према подацима на помолу коте 423 налазе се два бункера, који се такође могу ликвидирати тешким бацачем.

г) Једно топовско одјељење Противколске чете кретаће се дуж цесте под командом штаба IV батаљона.

Овдје је важно истовремено извести напад концентришући ватру из свих оруђа на отпорне непријатељске тачке

¹ Копија, писана на машини, латиницом, налази се у архиви Војноисториског института под рег. бр. 21/1, к. 709.

² Шире о Рамском НОП одреду види док. бр. 93, прим. 5.

и продирати у град остављајући мању блокаду око непријатељских утврђења. Продор у град свом силином треба да изврши првенствено IV батаљон.

д) Према досада добијеним подацима у граду се налази до 500 Италијана са брдска³ топа, 4 баџача и више тешких митраљеза. У граду се налази такође нешто четника и милиције, који нису расположени за борбу против нас.

ђ) Батаљони ће поћи на извршење задатка одмах по пријему наређења тако да напад отпочне најкасније у 12 сати. Штабови батаљона предвидјеће потребно вријеме с обзиром на дате правце да би се постигла истовременост напада.

е) Распоред по ликвидацији Коњица је сљедећи:

I батаљон упутиће се хитно на простор Брадина—Иван Седло са задатком садејства са II батаљоном за затварање правца Сарајево—Коњиц.

IV батаљон простор Подорашац—Драгочај (Шуњ) са задатком директне резерве I и II батаљону и евентуалне резерве VI батаљону.

VI батаљон остаће у Коњицу истурајући обезбјеђења према Лисичићима—Острожцу и према селу Бјела (гдје се налази четнички штаб — уз Неретву).

Противколско одјелење поћи ће са IV батаљоном.

Јединице ће заузети нови распоред хитно да би се предупредило евентуално надирање непријатеља од Сарајева што је наш основни задатак.

3. — II батаљон извршиће такав распоред снага на просторији Раштелица—Иван Седло—Брадина да онемогући продор непријатеља. У случају јачег продирања непријатеља II батаљон ће се под оштром борбом повлачити са обје стране друма према Коњицу обавјештавајући о томе благовремено Штаб Бригаде, као и о свакој појави непријатеља, ради чега му се ставља на расположење један моторцикл.

4. — Услијед могућности евентуалног напада непријатеља од Сарајева I и IV бат. за вријеме напада на Коњиц оставиће по једну чету у резерви у висини села Овчари како би се исте могле пребацити брзо у помоћ II батаљону.

5. — Штаб Бригаде ће се налазити на путу Подорашац—Коњиц.

6. — У току ноћи 19/20 фебр. евакуисаће се болница из села Реповци за с. Трешњевице. Болница ће тамо направити мјесто, очистити и средити станове, за долазак болнице I и III бригаде који ће се извршити 21 о. м.

³ На оригиналу недостаје број брдских топова.

7. — Интендантура ће такође у току ноћи евакуисати материјал за село Булатовићи.

8. — Са интендантуром ће поћи и заробљеници. Обезбјеђење интендантуре и заробљеника вршиће десетина IV батаљона појачана једном десетином Пионирског вода. Остатак Пионирског вода вршиће обезбјеђење болнице у с. Трешњевице до доласка главне болнице са властитим обезбјеђењем.

9. — Радни водови упућују се у састав својих батаљона.

10. — Пионирски вод ће одмах по пријему овог наређења доћи у село Реповци гдје ће преузети обезбјеђење магацина, болнице и у сарадњи са десетином IV батаљона заробљеника.

11. — Хируршка екипа у току борбе налазиће се у селу Подорашац.

12. — Вод VI батаљона који се налази у с. Реповци упућује се у састав свог батаљона.

Напомена: Још једанпут напомињемо да је потребна одлучност да би се искористио повољан моменат за ликвидацију непријатељског гарнизона.

Продор у град објавити ракетлама бијела-црвена-бијела, понављајући их у серијама.⁴

За Штаб Бригаде

Политком

Командант

⁴ Напад на Коњиц није успио. Шире о томе види док. бр. 173.

ВОЈНИ РАД:

Време од 8 до 15 ов. мј. на положајима које су држале наше јединице искоришћено је доста добро на војничке часове и предавања војне природе, као и обука у руковању аутоматским и пратећим оруђем.

У овоме раду било је лепих резултата. На пример у IV батаљону за време од 8 до 15 ов. мј. одржана су по четама по два часа са водницима и десетарима којем су присуствовали поред командира чете или замјеника и командант или замј. команданта батаљона, који су предавали водницима и десетарима. Рад по батаљонима за обуку и војне часове је једнообразан и плански се ради.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОБОДА НАРОДУ!

П.⁶

С. Тадић⁸

К.⁷

Карановић⁹

БР. 109

ДОПИС ШТАБА ПЕТЕ ЦРНОГОРСKE НОУ БРИГАДЕ ОД 19 ФЕБРУАРА 1943 ГОД. ШТАБУ ПРВЕ ПРОЛЕТЕРСКЕ БРИГАДЕ О БОРБАМА КОД РАМЕ И ДРЕЖНИЦЕ И О НАПАДУ НА ПРОЗОР¹

ШТАБ V-те ЦРНОГОРСKE [БРИГАДЕ]

19-II-43

у 8.35 ч.

Острожац.

ШТАБУ ПРВЕ ПРОЛЕТ. БРИГАДЕ

Положај

Писмо друга Плавог²

Сад примих извјештај од вас упућен у Острожац за овдашње руководиоце. О њему сам извјестио дивизију³ и Врховни.⁴

⁶ Политички комесар

⁷ Командант

⁸ Симо Тадић

⁹ Никола Карановић

¹ Оригинал, писан руком, ћирилицом, налази се у архиви Војно-историског института под рег. бр. 4/1-I, к. 707.

² На оригиналу дописано накнадно.

³ Односи се на Трећу НОУ дивизију.

⁴ Врховни штаб

Ја⁵ сам овдје⁶ стигао јуче у 19 ч. Италијани су побјегли јуче око 9 ч. Сав је збјег у Коњицу а са десне стране бјеже на лијеву страну Неретве.

Ноћас је требала Херцеговачка⁷ ликвидирати Раму, а она је сигурно ликвидирана.⁸

Пеко⁹ је код Дрежнице потукао Италијане (око 250 и 25 камиона са мајором).¹⁰

Ми се данас лијево и десно усмјеравамо према Коњицу. Извиђамо и спремамо се за даље. Ви нас хитно извјестите: можемо ли на вас рачунати у нападу¹¹ и кад. Друго, извијестите нас опширно о свему на терену Сарај. [ева] Невесиња, и Коњичког среза.

Е сад о Прозору. Пета црногорска уз помоћ Херц. и Далмат. ликвидирала је *другу* ноћ Прозор.¹² Резултат: убијено око 500 Италијана, утекло око 100. Заплијењено: 5 топова, неколико вагона топов. и пушчане муниције, око 20 вагона хране и много друге ратне спреме.

За двије ноћи борбе избачено из строја око 100 другова; из наше бригаде од тога од 60—70. Већина лакше рањени.

Друг. поздр.

Сава Б. Ковачевић

П. С. Друг Вукановић¹³ са још три друга лакше рањени Друг Вељко¹⁴ каже да је Прозор најтврђе непријатељ. упориште које су уопште партизани освојили.

⁵ Народни херој Сава Ковачевић, погинуо 13 јуна 1943 год. као командант Треће НОУ дивизије.

⁶ Односи се на Острожац.

⁷ Десета херцеговачка НОУ бригада

⁸ Раму су ослободиле јединице Десете херцеговачке НОУ бригаде. Опширније о томе види док. бр. 241, 249 и 257.

⁹ Пеко Дагчевић, командант Друге пролетерске дивизије

¹⁰ Шије о борбама код Дрежнице види док. бр. 219, 220, 230 и 231.

¹¹ Мисли се на напад на Коњиц.

¹² Опширније о нападу на Прозор види док. бр. 91, 92, 100, 221, 233, 339, 342, 350 и 363.

¹³ Јован Вукановић, погинуо 1943 год. за вријеме Пете непријатељске офанзиве.

¹⁴ Павле Илић, помоћник начелника Врховног штаба НОВ и ПО Југославије.

ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА ДРУГОГ БАТАЉОНА ШЕСТЕ КРАЈИШКЕ НОУ БРИГАДЕ ОД 19 ФЕБРУАРА 1943 ГОД. КОМАНДАНТУ БРИГАДЕ О ПОКРЕТУ НЕПРИЈАТЕЉСКИХ ТРУПА ИЗ ДОЊИХ И ГОРЊИХ ПЕТРОВИЋА У ВОЈЕВАЦ И О РАСПОРЕДУ БАТАЉОНА¹

ШТАБ
II БАТАЉОНА VI КНОУ БРИГАДЕ
Број: службено
Дана 19-II-1943 год.

КОМАНДАНТУ VI КРАЈИШКЕ НОУ БРИГАДЕ

Положај

Извјештавамо вас да су непријатељске² снаге које су биле на логоровању Доњи Дубовик—Велика Рујишка у току јучерашњег дана прешле преко Доњих Петровића—Арапуше и Горњих Петровића и отишле према Јасеница—Војевац.

Наше је мишљење према изјави заробљених непријатељских војника, како су изјавили на салушању код овог штаба, да им је у току јучерашњег дана одређен пут за око 45 км. да ће се исти пребацити за Петровац.³ Те непријатељске снаге које су биле у јачини од једне бојне нисмо могли тући из следећих разлога: Што је непријатељ у рану зору упутио једну сатнију у правцу кућа Котурових вјероватно из разлога што [су] у тим кућама ухваћена њихова три војника, да их пронађу или да за њих направе освету. Иако је штаб овог батаљона ово предвиђао и прикупио све снаге, извршио распоред снага баш на том сектору, десило се да је десетар једне десетине наше I чете, која би одиграла главну улогу, створио панику и побјегла са једним пушкомитраљезом у правцу који им је он одредио и није ни један метак опален на непријатеља иако је постојала могућност према извршеном распореду од стране штаба батаљона да та сатнија буде ништа мање него преполовљена. У вези тога штаб овог батаљона повео је истрагу до кога је била кривица и установљено је да је кривица била

¹ Оригинал, писан на машини, латиницом, налази се у архиви Војноисториског института под рег. бр. 1—13, к. 774.

² Односи се на јединице 714 њемачке дивизије.

³ Босански Петровац

до десетара I чете Дрљаче Ђуре који је на дан 18 о. м. у 17 и 30 часа стријељан пред стројем на захтијев и одобрење свих бораца I чете овог батаљона. Поред ове грешке напред именовани и од раније је имао више грешака које су ометале јединство поменуто чете јер је исти стално харангирао [и] проносио кроз борце неке застрашавајуће гласове о чему ћемо издати проглас и један примјерак доставити штабу бригаде.

Наше снаге налазе се у Малом и Средњем Дубовику са сљедећим задацима: I чета има задатак да упати патроле преко Јоховица—Мала Рујишка (Новска⁴) [и] извиди гдје се налази непријатељ, његове снаге а по могућности и намјере непријатеља. II чета има задатак да помоћу патрола извиди непријатељске снаге преко Средњег Дубовика у правцу Ср. Јасенице и успостави везу са снагама III батаљона. III чета има задатак да прокрстари Осредак Велика Рујишка, извиди гдје се налази непријатељ, његову јачину као и намјеру. Са осталим снагама које се налазе на одмору и логоровању изводи се настава у вези упутстава која су издата од стране тог штаба.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОВОДА НАРОДУ!

ШТАБУ I, III И IV БАТАЉОНА VI КР. БРИГАДЕ

Положај

Доставља вам се препис предњег извјештаја ради знања.

(М.П.)

Политком
Баја⁵

Командант
на терену

⁴ М. Рујишка назива се још и Новска Рујишка.

⁵ Димитрије (Дмитар) Бајалица

**ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА ОСМЕ БРИГАДЕ СЕДМЕ ИОУ ДИ-
ВИЗИЈЕ ОД 19 ФЕБРУАРА 1943 ГОД. ВРХОВНОМ ШТАБУ
НОВ И ПО ЈУГОСЛАВИЈЕ О РАСПОРЕДУ БАТАЉОНА
И О СТАЊУ ОБУЋЕ И ИСХРАНЕ У БРИГАДИ¹**

ШТАБ
VIII БРИГАДЕ VII ДИВИЗИЈЕ
Н. О. ВОЈСКЕ ХРВАТСКЕ
19 фебруара 1943 године.

ВРХОВНОМ ШТАБУ Н.О.В. и П.О. ЈУГОСЛАВИЈЕ

Извјештавамо да смо са бригадом стигли на одређене положаје 18 ов. мјесеца у 19 часова.

По доласку ступили смо у везу са III крајишком бригадом I дивизије и командант бригаде² упознао нас је са стањем овдје и дао нам директиве у погледу осигурања заузетих положаја. Ми смо јединице распоредили на просторије, један батаљон у село Планиница, један батаљон у село Палоч и један батаљон у село Тихомишље. Штаб бригаде налази се у селу Узричје.

Што се тиче исхране јединица с тим стојимо врло слабо. Готово никаквих намирница немамо. Док је бригада била на положајима Богдашић—Вуковско—Равно, добили смо из Дувна духана, петролеја а од намирница нисмо добили ништа, него што смо нашли у Равном кукуруза које смо кухали и давали партизанима, то им је била углавном исхрана док нисмо стигли овамо. Овдје је са исхраном исто стање, па смо организовали исхрану по селу уколико то буде могло задовољавати. Уједно смо послали неколико товарних коња, које смо имали за намирнице у Прозор, да се снабдемо бар са најпотребнијим стварима. Са обућом врло тешко снабдевамо босе. Имаде их добар број босих, који у чарапама морају пролазити ове путеве. Ми колико можемо прикупљамо опутњаке³ по селима куда пролазимо, али све то не може задовољити потребе, па се дешава да неким људима и прсти промрзну од ногу.

¹ Оригинал, писан на машини, латиницом, налази се у архиви Војноисториског института под рег. бр. 7/12, к. 815.

² Никола Карановић

³ Опанци израђени од неизрађене коже.

Борбеност партизана је на прилично доброј висини, само да им је побољшати исхрану, били би спремни за сваки задатак.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОБОДА НАРОДУ!

(М. П.)

Политкомесар
Шукрија¹

Командант
Станко Бјелајац

П. С. Напомињемо да смо данас упутили у Прозор 25 товарних коња по живежне намирнице за нашу бригаду, па вас молимо да преко Економског одјека Врховног штаба који се налази у Прозору, издате наређење да нам даде потребну количину намирница.

У селима у којима се налази наша бригада, не може се никако у довољној мјери организовати исхрана. Села су доста сиромашна и нема се шта реквизирати.

С. Ф. — С. Н.!

БР. 112

**ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА ПРВОГ БОСАНСКОГ НОУ КОРПУСА
ОД 20 ФЕБРУАРА 1943 ГОД. ВРХОВНОМ ШТАБУ НОВ
И ПО ЈУГОСЛАВИЈЕ О СИТУАЦИЈИ НА СЕКТОРУ ПР-
ЊАВОРА И КОТОР ВАРОШИ¹**

Ш Т А Б
I БОСАНСКОГ Н. О. У. КОРПУСА
Об. Бр. Ст. пов. 95
20 II 1943 г.
— Положај —

ВРХОВНОМ ШТАБУ НОВ и ПОЈ
За „Оп-О“

Друг Чоче,² који се налази са I крајишком НОУ бригадом на сектору Прњавора и Котор Вароша, депешом од 19-II-1943 доставио нам је следећи извештај:

¹ Шукрија Биједић

² Оригинал, писан на машини, латиницом, налази се у архиви Војноисториског института под рег. бр. 22—2, к. 8.

³ Ратко Вујовић, шеф обавештајног центра Првог босанског НОУ корпуса

„Од јуче се је ситуација на овом сектору изменила. Четници концентришу снаге у Јаворанима и у Шипрагама. Осим домаћих, који су се реорганизовали, има и снага из Озрена. Свака од ових колона броји по 780 људи. Све вође са њима домаће су. Јуче је заробљено 8 четника. Изјављују да двије колоне имају задатак продријети у Скендер Вакуф, одатле у Баљвине где би се пребациле на леву обалу, напале наше снаге око Мркоњић Града и продирале према Гламочу. Спремили смо се да их у томе спречимо и да их разбијемо, у колико буду настојали да то изведу.

Један батаљон IV одреда³ је отсечен, са њим још нисмо успели ухватити везу. Спремамо напад на једну колону.

Потребно је упутити једну бригаду на овај сектор, ако желимо да остваримо оно што нам је задатак у овој ситуацији. О томе сам вам у допису детаљно писао. Бригада нека понесе залихе жита и остале хране за 10 дана, пошто су овде економски услови никакви. Војска формално гладује.

VII бригада⁴ нека повећа будност око Врбаса. Једна чета четника налази се у Бочцу.

Шаљите вести о борбама у земљи, са Источног фронта и о догађајима уопште.

Депеше шаљите преко Команде места Мркоњић Град. Тим путем шаљемо и ми депеше.

Наређено⁵ је I Крај. бригади да нападне концентрисане четничке банде пре него што крену и да спречи све њихове намере. У дивизији дата су конкретна упутства обзиром на садржину овог извештаја друга Чочета.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОВОДА НАРОДУ!

(М. П.)

За Штаб корпуса
Начелник штаба
Бранко Пољанац

³ Четвртог крајишког НОП одреда

⁴ Седма крајишка НОУ бригада

⁵ Сљедећи текст дописан је мастилом.

ОБАВЈЕШТЕЊЕ ШТАБА ПРВЕ ПРОЛЕТЕРСКЕ ДИВИЗИЈЕ ОД 20 ФЕБРУАРА 1943 ГОД. ШТАБУ ПРВЕ ПРОЛЕТЕРСКЕ БРИГАДЕ О ОСЛОБОЂЕЊУ ПРОЗОРА И НАРЕЂЕЊЕ ЗА ЗАТВАРАЊЕ ПРАВЦА ОД САРАЈЕВА ПРЕМА ИВАН СЕДЛУ¹

ШТАБ
ПРОЛЕТЕРСКЕ УДАРНЕ ДИВИЗИЈЕ
НО ВОЈСКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

Оп. Бр. 132
20-II — 1.30

ШТАБУ I ПРОЛЕТЕРСКЕ БРИГАДЕ

1. — У току 20 фебруара т. г. пристиће у ваш састав III крагујевачки батаљон.

2. — У току истога дана пристићи ће и III санџачка бригада на просторију с. Трешњевица—с. Булатовићи и околни засеоци.

3. — Ваша Бригада и III санџачка бригада имају задатак затварања правца Сарајево—Иван Седло—Коњиц.

За сада предвиђамо, да Санџачку бригаду поставимо са активним задацима од Иван Седла у правцу железничких станица ка Сарајеву; док би ваша бригада била резерва на општем задатку обе бригаде (тј. затварање правца од Сарајева ка Коњицу).

4. — IX крајишка² бригада остала је између Г. Вакуфа и Бутојна с десне обале Врбаса са задатком затварања тога правца. С друге стране преко Врбаса пристигла је VIII хрватска бригада VII див., која заједно са нашом IX бригадом затвара правац Бутојно—Г. Вакуф—Прозор. По пристизању осталих јединица VII дивизије, наша IX бригада прећи ће на овај сектор, она би тада била постављена као општа резерва наше Дивизије.

5. — III ударна дивизија, као што вам је познато, ликвидирала је Прозор,³ а Црногорска бригада⁴ — ове Дивизије без борбе је ушла у Острожац.

¹ Оригинал, писан на машини, латиницом, налази се у архиви Војноисториског института под рег. бр. 25/1, к. 705.

² Односи се на Трећу крајишку НОУ бригаду.

³ О ослобођењу Прозора види док. бр. 91, 92, 100, 219, 221, 233, 239, 339, 341, 342, 350 и 363.

⁴ Пета црногорска НОУ бригада

Ова III дивизија добила је задатак да ликвидира Коњиц.⁵ Претпостављамо да ће акцију извести вечерас или сутра вече са Црногорском бригадом, која је 19 т. м. била на просторији око Острошца.

6. — Сазнали смо да сте са својом Бригадом предвидели акцију на Коњиц, вечерас 19/20 т. м.

Обзиром да се ваш III батаљон и Санџачка бригада не могу 20 т. м. поставити за непосредно затварање правца од Сарајева ка Иван Седлу, као и да је тај правац потребно безусловно затворити, то је ваш задатак да 20 т. м. обезбедите затварање тога правца са досадањим снагама. На помоћ вашег III батаљона и III бригаде можете рачунати тек од 20 т. м. увече, а и то у крајњој потреби, јер ће те јединице бити заморене од досадањих дугих маршева.

Уколико би ви вечерас изводили акцију на Коњиц и успешно је завршили, све јединице вратити ка досадањем сектору, а Коњиц и околину оставити најближим јединицама III дивизије, којима је иначе тај сектор додељен.

Нисмо упознати са вашом одлуком и начином извођења акција на Коњиц и обезбеђењем правца од Сарајева, те уколико се појединости овог наређења косе са објективним околностима, — иницијативно радити, имајући у виду опште постављење ствари како је горе наведено.

Известите нас о садањој ситуацији на овоме сектору, и предложите употребу Санџачке бригаде у односу на општи задатак те и ваше Бригаде.

Везу са нама тражити преко с. Трешњевице, где ће 20 т. м. доћи сви чланови Штаба.

С другарским поздравом

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОБОДА НАРОДУ!

(М. П.)

За Штаб

Васа⁶

⁵ Напад на Коњиц није успио. Опширније о томе види док. бр. 106. 173 и 361.

⁶ Васо Јовановић

ОБАВЈЕШТЕЊЕ ШТАБА ПРВЕ ПРОЛЕТЕРСКЕ ДИВИЗИЈЕ ОД 20 ФЕБРУАРА 1943 ГОД. ШТАВУ ПРВЕ БРИГАДЕ О РАСПОРЕДУ И СМЈЕШТАЈУ ШТАБА ДИВИЗИЈЕ И САНЦАЧКЕ БРИГАДЕ И НАРЕЂЕЊЕ ЗА ДОСТАВЉАЊЕ ИЗВЈЕШТАЈА О СИТУАЦИЈИ НА СЕКТОРУ СЕДЛО—КОЊИЦ¹

ШТАБ I ПРОЛЕТЕРСКЕ
УДАРНЕ ДИВИЗИЈЕ

ШТАВУ I БРИГАДЕ²

- 1) Стигли смо и сместили се у с. Голубић.
- 2) Примили смо оба извештаја друга Васе.³
- 3) Санџачка⁴ је стигла на просторију Вишњевица—Трешњевица.

4) Известите нас што пре о ситуацији код вас — сектор Иван—Брадина — и код Коњица. То нам је потребно да бисмо могли одредити што конкретнији задатак Санџачкој.

5) Сутра обавезно да Васе пошаље радио-извештај за В. Ш.⁵ До 7 сати треба тај извештај да стигне у с. Тулобићи,⁶ а ако радио-станица није тамо, онда даље у с. Голубић.

С. Ф. — С. Н.!

20. II. 43

Комдив

Коча⁷

¹ Оригинал, писан мастилом, латиницом, налази се у архиви Војноисториског института под рег. бр. 18/1, к. 707.

² Прва пролетерска бригада

³ Васо Јовановић

⁴ Трећа санџачка НОУ бригада

⁵ Врховни штаб

⁶ Тухобић

⁷ Коча Поповић

**ИЗВЈЕШТАЈ ШТАВА ТРЕЋЕ НОУ ДИВИЗИЈЕ ОД 20 ФЕ-
БРУАРА 1943 ГОД. ВРХОВНОМ ШТАБУ НОВ И ПО ЈУ-
ГОСЛАВИЈЕ О БОРБИ ЈЕДИНИЦА ПЕТЕ ЦРНОГОРСКЕ
БРИГАДЕ КОД ОСТРОШЦА И ОСЛОБОЂЕЊУ РАМЕ ОД
СТРАНЕ ЈЕДИНИЦА ДЕСЕТЕ ХЕРЦЕГОВАЧКЕ
БРИГАДЕ¹**

ШТАВ
III УДАРНЕ ДИВИЗИЈЕ
Н-О-В-Ј.
Бр. 23
20-II-1943 г.
у 19.45 ч.

ВРХОВНОМ ШТАБУ НАРОДНО-ОСЛОБОДИЛАЧКЕ
ВОЈСКЕ И ПАРТИЗАНСКИХ ОДРЕДА ЈУГОСЛАВИЈЕ

I

Послије ликвидације италијанских снага у прозорском гарнизону² и чишћења посада у долини р. Раме, наше јединице доспјеле су до варошице Раме на комуникацији Сарајево—Коњиц—Мостар. Један батаљон X Херцеговачке бригаде ојачан са тешким оруђима напао је данас непријатељску посаду у Рами и послије краће борбе заузео ово мјесто и посаду уништио.

У Рами налазила се једна чета 1. батаљона 259-ог пеш. пука Дивизије „МУРГЕ“, ојачана са дјеловима посада које су избјегле из долине Раме и долине Неретве и са 6 тенкова. Тако је посада износила око 180 Талијана са 10 домобрана и 6 тенкова.

Наш батаљон јутрос је напао посаду са јаком минобацачком ватром и послије краће борбе деморалисана италијанска посада, услед досадањих тешких губитака, почела је бјегство у правцу Острошца. Херцеговачки батаљон у стопу је гонио, док су Талијани бјежали бацајући оружје по путу и у р. Неретву. Тако је побијено у току борбе и гоњења 102 Талијана и 3 домобрана, а заробљено 7 домобрана. Остатак је наишао на засједу V бригаде код Остро-

¹ Оригинал, писан на машини, латиницом, налази се у архиви Војноисториског института под рег. бр. 21—2, к. 8.

² Види док. бр. 91, 92, 100, 219, 221, 233, 339, 341, 342, 350 и 363.

ШТАБ
II ВОЈНЕ ДИВИЗИЈЕ

М-С-В-Д

Бр. 23

20. 7. 1941. г.

4 40 W 5

ВЕШТАЧКИМ СТАБУ ЗАШТИТЕ ПОСЛАНИХ ПОШТАМА
I ПАРТИЗАНСКИМ ОДРЕДИНАМА ЈУГОСЛАВИЈЕ

I

Послије ликвидације Италијанских снага у процесном гарнизону и сисачкој пошти у долини р. Саве, наше јединице дошле су до варањског јазла на комуникацији Сарајево - Коњиц - Мостар. Један батаљон и партизанске бриге ојачан са тежинским напуко ја јачао непријатељских пошта у Рани и послије краће борбе заузео ово веома значајно поштање.

У Рани налазила се једна ризница 1. батаљона 250-ог пеш. пука Дивизије "БУНКЕ", ојачана са дјеловима пошта које су избјегле из долине Саве и долине Неретве и са 6 тенкова. Тако је пошта имала око 180 италијана са 10 коњаника и 6 тенкова.

Наш батаљон јутрос је напao пошту са јаким минуборачком ватром и после краће борбе деморалисао Италијанску пошту, узел значајних тежких губитака, падала је вјетрову у правцу Острога. Партизански батаљон у стазу је дошао, док су Италијани бјегали бацили бомбе и оруђа по путу и у р. Неретву. Тако је послије у току борбе и поштења 102 италијана и 3 коњаника, а заробљено 7 коњаника. Остаци је напao на савјезу V бригаде код Острога: око 2 тенка и тана са артиљеријом 78 италијана и уништена 2 тенка.

Испљеничено јаси парче 5 тенкова у Прозору и долини Саве, а тако данашње борбе још 4 тенка са комплетним наоружањем, 1 камион, 120 пошта, 3 пушкарника, 14 митраљера, 4 авијацијских бомби, 30.000 метка, мања количина одијела и хране.

Наше јединице предузеле су сисачкоје у правцу Јабланице са циљем да потпуног напад II Дивизије на непријатељски гарнизон у Јаблици.

II

Према прикупљеним подацима у Коњицу има Италијанску пошту нешто бројно ојачана са тежинским напукома и околина Коњица до Иван Села, које је протјерала I Пролетарска бригада. Тако према прикупљеним подацима ода у Коњицу има око 1500 Италијана, устава, коњаника и артиљерије, са више тежких наоружања и 2 тенка.

Извјешне снаге I Пролетарске бригаде алико су дошле до Коњица и у времену када је наша V бригада вршила ликвидацију на отварање вјетра, да бисмо после потпуног успјеха напад Коњица, Стаб I Пролетарске бригаде тражио је појачање од једног батаљона од наше V бригаде за напад на Коњиц. Причао им је један батаљон, па су према ноћи у 21 часа напали на Коњиц. Стаб V бригаде вједио да напад неће успјети пошто је напредне трупе са 102 2 батаљона, али ипак успјели да заузму Коњиц. Ни једна предузета извиђања и створили план за што скорије ликвидацију наведене непријатељске поште.

I Пролетарска бригада превише се спустила и упустила у борбу на Коњиц, а свакога оставила је мале снаге на Иван Селу на напалу са тога правца, па постоји опасност да непријатељ од Сарајева те снаге са одлази. На, разматрано да је једна партизанска бригада отишла у вјетрову Коњица и да се Стаб I Дивизије предузети потребне мјере за наоружање према Сарајеву. II

Брон Сит - Прозор - Сана - Острогако потпуно је успостављено са савјезом, а железничка прага нешто је поремећена, па сме се привести још најбоље на локомотиве и вагоне, да би се могли вратио првог вјетрову.

IV

Уколико се уштеди већу телефонску линију да се поврати вјетрову линија, то се имамо телефонску вјетрову Прозор - Сана - Острога.

V

Ни до сада заробили смо свега 11 тенкова са по 1-а митраљера и овим осталим потребна комплетна. Да наведених тенкова 7 су потпуно исправни за употребу, док су 4 потребне за мању исправку, па да и они бисмо употребљиви.

шца уз помоћ 2 тенка и тамо су побијени 78 Талијана и уништена 2 тенка.

Заплијењено је: поред 5 тенкова у Прозору и долини Рапе, у току данашње борбе још 4 тенка са комплетним наоружањем, 1 камион, 120 пушака, 8 пушкомитраљеза, 14 митраљеза, 4 сандука ручних бомби, 50.000 метака, мања количина одијела и хране.

Наше јединице продужиле су чишћење у правцу Јабланице са циљем да потпомогну напад II Дивизије на непријатељски гарнизон у Јабланици.

II

Према прикупљеним подацима у Коњицу има италијанска посада нешто бројно ојачана са избјеглим посадама из околине Коњица до Иван Седла, које је протјерала I Пролетерска бригада. Тако према непровјереним подацима сада у Коњицу има око 1.500 Италијана, усташа, домобрана и четника са више тешког наоружања и 2 топа.

Извјесне снаге I Пролетерске бригаде синоћ су доспјеле до Коњица и у времену када је наша V бригада вршила извиђања за стварање плана, да бисмо послје потпуних припрема напали Коњиц, Штаб I Пролетерске бригаде тражио је појачање од једног батаљона од наше V бригаде за напад на Коњиц.³ Придат им је тражени батаљон, па су прошле ноћи у 24 часа напали на Коњиц. Штаб V бригаде видећи да напад неће успјети појачао је нападне трупе са још 2 батаљона, али ипак нијесу успјели да заузму Коњиц. Ми ћемо предузети извиђања и створити план за што скорију ликвидацију наведене непријатељске посаде.

I Пролетерска бригада превише се спустила и упустила у борбу на Коњиц, а свакако оставила је мале снаге на Иван Седлу за заштиту са тога правца, па постоји опасност да непријатељ од Сарајева те снаге не одбаци. Но, сматрамо да је већ Санџачка бригада⁴ стигла у близину Коњицу и да ће Штаб I Дивизије предузети потребне мјере за затварање правца према Сарајеву.

III

Друм Шњит—Прозор—Рама—Острожац потпуно је успобљен за саобраћај, а жељезничка пруга нешто је порушена, па ћемо је оправити чим наиђемо на локомотиве и вагоне, да би се могли вршити превози жељезницом.

³ Види док. бр. 173.

⁴ Трећа санџачка НОУ бригада

IV

Молимо да упутите вашу телефонску десетину да на неколико мјеста поправи телефонску линију, те да имамо телефонску везу Прозор—Рама—Острожац.

V

Ми до сада заробили смо свега 11 тенкова⁵ са по два митраљеза и свим осталим потребама комплетним. Од наведених тенкова 7 су потпуно исправни за употребу, док за 4 потребне су мање оправке, па да и они буду употребљиви.

Мислили смо да формирамо чету борних кола, али смо установили да врло мало имамо способног људства, па смо мишљења да ви преузмете формирање наведене чете скуплајући способно људство из свих оближњих дивизија.

С другарским поздравом

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОБОДА НАРОДУ!

Политком
Рад. Бабић⁶

Начелник
Руд. Приморац⁷

Командант
Перо Ћетковић

⁵ Од ових заплијењених италијанских тенкова формирана је тенковска чета при Врховном штабу НОВ и ПО Југославије и дејствовала је све до преласка јединица ударне групације на лијеву обалу Неретве. Послије тога чета је расформирана, тенкови уништени а људство повраћено у матичне јединице.

⁶ Радомир Бабић

⁷ Рудолф Приморац

**НАРЕЂЕЊЕ ШТАБА ЧЕТВРТЕ НОУ ДИВИЗИЈЕ ОД 20
ФЕБРУАРА 1943 ГОД. ЗА ФОРМИРАЊЕ ДВАНАЕСТЕ
КРАЈИШКЕ НОУ ПОЛУБРИГАДЕ И ПОСТАВЉАЊЕ КО-
МАНДНОГ КАДРА¹**

ШТАБ
IV Н. О. УДАРНЕ ДИВИЗИЈЕ
Стр. Пов. Бр. 10
20 фебруара 1943 г.

ШТАБОВИМА II, V, VI, VIII КНОУ БРИГАДЕ и XII КНОУ
ПОЛУБРИГАДЕ

I

По указаној потреби Штаб IV НОУ дивизије донио је
следећу одлуку:

1) Да се у саставу ове дивизије формира нова XII
КНОУ полубригада.

2) У састав XII КНОУ полубригаде ући ће III бата-
љон V КНОУ бригаде који ће сачињавати језгро ове полу-
бригаде, главнина II чете I батаљона II КНОУ бригаде и
комбиноване чете VI КНОУ бригаде.

3) **Поставља се следећи штаб XII КНОУ полубригаде:**

За команданта друг Петар Мећава,² досадашњи коман-
дант III батаљона V КНОУ бригаде. Замјеник команданта
одредиће се накнадно.

За политичког комесара друг Јоцо Марјановић, доса-
дашњи полком III батаљона V КНОУ бригаде. Замјеник пол.
комесара одредиће се накнадно.

3) **Штаб I батаљона:**

За команданта друг Милан Егић, досадашњи замјеник
полкома III батаљона V КНОУ бригаде.

За замјеника команданта друг Милан Новаковић,³ до-
садашњи командир у III батаљ. V КНОУ бригаде.

За пол. комесара друг Бране Ковачевић, досадашњи
пол. комесар II чете III батаљона V КНОУ бригаде.

¹ Оригинал, писан на машини, латиницом, налази се у архиви
Војноисториског института под рег. бр. 2—3, к. 767.

² Петар Мећава, погинуо код Травника 1944 год. као замјеник
команданта дивизије.

³ Милан Новаковић, умро 1949 године.

За замјеника пол. комесара друг Чедо Крнета,⁴ досадашњи полком III чете III батаљона V КНОУ бригаде.

4) Штаб II батаљона:

За команданта друг Дане Витњевић, досадашњи замјеник команданта III батаљона V КНОУ бригаде.

За замјеника команданта друг Буро Милиновић, досадашњи командир I чете III бат. V КНОУ бригаде.

За пол. комесара друг Раде Раниловић, досадашњи полком I чете III батаљона V КНОУ бригаде.

За замјеника пол.комесара друг Коста Вулин, досадашњи полком чете VI КНОУ бригаде.

5) Командни кадар чета I батаљона:

1. чета: За командира Обрадовић Душан. Замјеник командира одредиће се накнадно.

За пол. комесара друг Бошњак Милан.⁵ За замј. полкома друг Змијањац Петар.

2. чета: За командира друг Драгић Мирко. За замј. командира друг Комосар Марко.

За пол. комесара друг Лазих Јљубан. За замј. полкома другарица Зора Ковачевић.⁶

3. чета: За командира друг Гајић Гојко. За замј. командира друг Јанковић Алекса.

За пол. комесара друг Бундало Петар. За замј. пол. комесара друг Зеџ Бошко.

4)⁷ Командни кадар чета II батаљона:

1 чета: За командира друг Пећанац Драгољуб. За замј. командира друг Ђобановић Милан.

За пол. комесара друг Поповић Драгутин. За замј. полк[ома] друг Ви . . . ић Богдан.⁸

2. чета: За командира друг Бокан Перо. За пол. комесара друг Стојан По

За пол. комесара друг Поповић Драгутин. За замј. полкома друг ановић Драго.

3. чета: За командира друг Симо Шобот. За замј. командира друг Тоде Јерковић.

⁴ Чедо Крнета, погинуо у току рата.

⁵ Милан Бошњак, погинуо октобра 1944 год. приликом напада на Бању Луку.

⁶ Зора Ковачевић, погинула фебруара 1943 год. у Рујишкој као замјеник политичког комесара чете.

⁷ Погрешно написано 4/; треба 6/.

⁸ Богдан. Редакција није могла установити презиме.

За пол. комесара друг Ковачевић Драго. За замјеника полкома друг Рајко Дрљача.⁹

Пратећи вод: За водника друг Тривун Каран. За замјеника водника друг Плавшић Милан. Политички делегат нека се одреди накнадно.

II

Остала мјеста командног кадра која нису попуњена, као и мјеста бригадне интендантуре, санитета и ОБ центра по-пунити накнадно и споразумно са овим штабом.

Ова наредба о устројству XII КНОУ полубригаде ступа на снагу од дана њеног издања.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОВОДА НАРОДУ!

(М. П.)

Полкомесар
Кушић¹⁰

Командант
Шоша¹¹

БР. 117

ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА СЕДМЕ НОУ ДИВИЗИЈЕ ОД 20 ФЕБРУАРА 1943 ГОД. НАЧЕЛНИКУ ВРХОВНОГ ШТАБА НОВ И ПО ЈУГОСЛАВИЈЕ О ПОКРЕТУ СЕДМЕ БРИГАДЕ И ШТАБА ДИВИЗИЈЕ ПРЕМА СЕЛУ ПИДРИШ¹

ШТАВ
VII ДИВИЗИЈЕ Н. О. ВОЈСКЕ
ХРВАТСКЕ
20 фебруар 1943; 8 часова
с. Јаклићи

НАЧЕЛНИКУ ВРХОВНОГ ШТАБА

Шћит

Наша Седма бригада стигла је у с. Равно, 19 фебр. у 18 часова, тако да није било могуће извршити покрет одмах даље. Бригада је заноћила на просторији с. Равно—с. Звјерјача² и јутрос у 5 часова наставила је марш. До 12 часова данас биће на маршевском циљу.

⁹ Рајко Дрљача, погинуо фебруара 1943 године у близини Бос. Новог.

¹⁰ Милинко Кушић

¹¹ Јосип Мажар-Шоша

¹ Оригинал, писан мастилом, латиницом, налази се у архиви Војноисториског института под рег. бр. 5/2, к. 812.

² Звирњача

Штаб дивизије са дивизиском болницом заноћио је у с. Јаклићи и продужава сада у с. Пидриш.

Молимо да нас обавестите о нашим борбама око Прозора. Примамо незваничне вести о великим нашим успесима, па би желели да их ви потврдите.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОВОДА НАРОДУ!

Политкомесар
Ђ. Кладарин³

Командант
П. Јакшић⁴

ВР. 118

ИЗВЈЕШТАЈ ШТАВА ОСМЕ БРИГАДЕ СЕДМЕ НОУ ДИВИЗИЈЕ ОД 20 ФЕВРУАРА 1943 ГОД. ВРХОВНОМ ШТАБУ НОВ И ПО ЈУГОСЛАВИЈЕ О ПРЕКОПАВАЊУ ЦЕСТЕ ВУГОЈНО—ГОРЊИ ВАКУФ—ПРОЗОР И УСПОСТАВЉАЊУ ТЕЛЕФОНСКЕ ВЕЗЕ ГОРЊИ ВАКУФ—ГМИЋИ¹

ШТАБ
VIII БРИГАДЕ VII ДИВИЗИЈЕ
Н. О. ВОЈСКЕ ХРВАТСКЕ
20 фебруара 1943 године.

ВРХОВНОМ ШТАБУ Н.О.В. и П.О. ЈУГОСЛАВИЈЕ.

Према добивеном наређењу од 19 ов. мјесеца поступили смо. Приступили смо организацији прекопавања цесте Вугојно—Горњи Вакуф—Прозор. Истовремено дали смо нашој чети за везу задатак, да успостави везу Горњи Вакуф—Гмићи. На успостављању ове везе ради се још од прошле вечери, тј. приступило се раду 19 ов. мјесеца у 21 час. Успостављање везе ићи ће доста тешко, пошто нас другови извјештавају, да је на мјестима жица исјечена и у мањим дужинама однесена са линије. И поред тога ми очекујемо још током данашњега дана да ће се успоставити телефонска веза у одређеном правцу.

Преко Команде мјеста у Горњем Вакуфу, а и по селима гдје су смјештени наши батаљони приступили смо прикупљању товарних коња, потребних за евакуацију добивеног

³ Ђуро Кладарин

⁴ Павле Јакшић

¹ Оригинал. писан на машини, латиницом. налази се у архиви Војноисториског института под рег. бр. 8/12, к. 815.

плијена у Прозору и за пренос рањеника. Одзив сељака са коњима биће врло мали, пошто су већ одавдје из ових села углавном сви коњи на путу или са бригадама које су пролазиле овим правцем, или су упућени за пренос рањеника и живежних намирница. Број који ми прикућимо биће упућен на одређено мјесто.

Што се тиче непријатеља у Бугојну он се још није појављивао у правцима наших положаја. Уколико наиђе ми смо спремни да га дочекамо. Ми смо стално у вези са III крајишком бригадом² која се налази на десној страни Врбаса. Узајамно се обавјештавамо о свакој промјени, на једним и другим положајима.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОБОДА НАРОДУ!

Политкомесар
Сл. отсутан

Командант
Станко Бјелајац

БР. 119

**УПУТСТВО ШТАВА ПРВЕ ПРОЛЕТЕРСКЕ ДИВИЗИЈЕ
ОД 21 ФЕБРУАРА 1943 ГОД. ШТАБУ ПРВЕ БРИГАДЕ
ЗА ЗАШТИТУ ЈЕДИНИЦА ОД НЕПРИЈАТЕЉСКЕ АВИ-
ЈАЦИЈЕ И НАРЕЂЕЊЕ ЗА ЗАТВАРАЊЕ ПРАВЦА ОД
САРАЈЕВА¹**

ШТАБ
I ПРОЛЕТЕРСКЕ УДАРНЕ БРИГАДЕ²
НО ВОЈСКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ
Бр. 133
21-II — 11.30

ШТАБУ I БРИГАДЕ³

1. Штаб I бригаде нас извештава да је 13 непријатељских авиона, од којих 7 „Штука“, у току јучерашњег дана интензивно бомбардовало сектор јединица те Бригаде. Бомбе су биле тешког калибра, од 500—1000 кила. Иако је

² Прве пролетерске дивизије

¹ Оригинал, писан на машини, латиницом, налази се у архиви Војноисториског института под рег. бр. 26/1, к. 705.

² Погрешно написано Прве пролетерске ударне бригаде, а треба да стоји Прве пролетерске дивизије што се види из потписа команданта и политичког комесара дивизије.

³ Копија је достављена и штабу Треће санџачке НОУ бригаде.

људство било размештено на великој просторији и по рововима, од бомбардовања је погинуло 4 друга а 11 их је контузовано. Непријатељски авиони су, осим тога, потпуно разорили једно пусто село, источно од Брадине.

Обзиром на могућност поновног сличног дејства непријатељске авијације, штабови бригада издаће својим потчињеним јединицама сва потребна најстрожија наређења, и то: да се, кад год временске прилике дозвољавају непријатељу употребу авијације, целокупно људство размести изван села; да се сви коњи добро склоне од погледа из ваздуха; да се активирају одељења за отварање ватре на непријатељске авионе, у ком ће се циљу, на погодним местима, изградити добри заклони за људство и оруђе предвиђено за потребно дејство (у том циљу треба ископати дубоке рупе за сваког борца из тих одељења, а нарочито за оне са аутоматским оруђем — онако како је то чињено у Шпанији: рупа не сме да буде широка, и борац треба да може цео да стане у њу).

За све ове мере учинити нарочито одговорним све старешине, који ће се позвати најстрожије на одговорност, уколико их не предузму или се лабаво односе према њима.

2. Из извештаја Штаба I бригаде види се да су и јуче стизали возови у Тарчин, из чега се може закључити да непријатељ⁴ на том простору врши концентрацију јачих снага, било ради осигурања одбране правца Сарајево, било, што је вероватније, ради растерећења тог правца офанзивним акцијама.

Обзиром на могућност поновног интензивног дејства непријатељске авијације, те потребе избегавања концентрација наших јединица на ужој просторији, нарочито у непосредној близини непријатељских посада или места непријатељске концентрације, III санџачка бригада неће се сместити јужно и југоисточно од Тарчина, како је то раније било наређено, него на просторији на којој је јутрос наређено.

Задатак I бригаде: активно затварање правца Сарајево.

Задатак III санџачке бригаде: припремање напада на Коњиц и, у случају да непријатељска активност омета нашу акцију, прихватање и резерва I бригаде са обезбеђењем од Коњица.

Задатак ове Дивизије на овом простору од необичне је важности. Од његовог извршења зависи остварење општег

⁴ Односи се на непријатељску Групу „Анакер“ (»Anpacker«). Опширније о њеном саставу види док. бр. 251.

плана постављеног од В. Ш.⁵ Главни циљ свих јединица ове Дивизије остаје затварање правца од Сарајева, ма се због тога морала и одложити акција на Коњиц.

3. Још немамо нових извештаја о ситуацији на сектору јединица II и III дивизије.

4. Слободна Југославија је јуче ујутро јавила да је Црвена армија ослободила Љуботин, Мерефу и Обојан. Јутрос је радио Лондон јавио да је ослобођен и Красноград.

5. Штабови бригада упутиће у овај штаб све тенкисте, уколико их има у њиховим јединицама.⁶

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОБОДА НАРОДУ!

(М. П.)

Полкомдив

Фића⁷

Комдив

Коча⁸

БР. 120

**НАРЕЂЕЊЕ ШТАБА ПРВЕ ПРОЛЕТЕРСКЕ ДИВИЗИЈЕ
ОД 21 ФЕБРУАРА 1943 ГОД. ШТАБОВИМА БРИГАДА ЗА
ПОСЈЕДАЊЕ НОВИХ ПОЛОЖАЈА И ВРШЕЊЕ НАПАДА
НА НЕПРИЈАТЕЉСКЕ ДИЈЕЛОВЕ НА КОМУНИКАЦИЈИ
САРАЈЕВО—КОЊИЦ¹**

ШТАВ
I ПРОЛЕТЕРСКЕ УДАРНЕ ДИВИЗИЈЕ
НО ВОЈСКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

Об. Бр. 134

21-II — 21.45

ШТАБУ I БРИГАДЕ²

Данас у 11 ч., пошто су му стигла појачања од 30 камиона и неколи[ко] композиција, непријатељ је кренуо у напад из Тарчина. После борбе која је трајала читав дан,

⁵ Врховни штаб

⁶ Ови тенкисти тражени су за формирање тенковске чете при Врховном штабу НОВ и ПО Југославије.

⁷ Филип Кљајић

⁸ Коча Поповић

¹ Оригинал, писан на машини, латиницом, налази се у архиви Војноисториског института под рег. бр. 27/1, к. 705.

² Прва пролетерска бригада.

једна непријатељска колона ушла је у 15 ч. у Раштелицу, а друга је колона пред мрак избила на Иван Седло и на Мали Иван. Непријатељски бомбардери су и данас били врло активни. Бомбардована је и болница I бригаде која се налазила у с. Трешњевица. Према досада прикупљеним подацима, погинула су 2 тежа рањеника и 3 борца; погинуло је 4—5 италијанских заробљеника, а изван број је рањен. Ово се десило и поред тога што је надлежним у с. Трешњевица Штаб Дивизије благовремено издао потребна наређења, и то два пута: једном усмено, а затим и писмено. Штаб I бригаде повешће истрагу и кривце најстрожије казнити.

Јединице I бригаде запоселе су линију Побратине—Велика—Реповци, фронтом према друму Брадина—Коњиц.

Обзиром на јачину непријатељских снага³ које продиру са севера (до 2.500 усташа, Немаца и домобрана), обзиром на интензивно дејство непријатељске авијације, обзиром на постојање италијанског гарнизона у Коњицу за који не знамо да ли није добио или неће добити појачање из Невесиња, не може се усвојити предлог Штаба I бригаде да се III бригада⁴ постави са источне стране друма Брадина—Коњиц.

Због новостворене ситуације напад на Коњиц за сада отпада.

И поред тога што, обзиром на могућно даље продирање непријатеља, не смемо пребацити III бригаду источно од друма, задатак ове Дивизије остаје: затварање правца од Сарајева и уништење непријатељских снага које су од туду кренуле. Ако би непријатељ успео да продре до Коњица и да се повеже са тамошњим гарнизонам, задатак наших јединица јесте да хитном и одлучном интервенцијом са његовог десног бока разбију га. У том циљу

НАРЕЂУЈЕМО:

1) I бригада поставиће се западно од комуникације на просторији Побратина—Реповци—Драгочај—Бале итд.

III санџачка бригада јужно од ове просторије, углавном на просторији садашњег смештаја (Врбљани—Подорашац—Хомољи—Кралупи—Бармиш).

Брдски топ, који се сад налази у с. Хасановић, додељује се I бригади, пошто је терен III бригаде тешко проходан а и евентуално извлачење ишло би врло тешко.

³ Односи се на групу „Фогл“ (»Vogel«) ојачану са 5 усташким другом. Шире о саставу ове групе види док. бр. 251.

⁴ Трећа санџачка НОУ бригада

Све неборачке делове пребацити западно од потока Краљушчица.

Волница ће се сместити у с. Вишњевица, с тим што ће рањеници и болесници ноћу бити по кућама, а дању сви без изузетка у шуми, на већој даљини од села и растурени. Са болницом I бригаде ићи ће и италијански заробљеници који ће служити и за пренос рањеника.

Наређење о покрету топовском одељењу и болници I бригаде издаће непосредно Штаб Дивизије.

2) Са означених просторија предузимати акције за задржавање и уништавање непријатељских јединица. Обзиром на техничку надмоћност непријатеља не упуштати се у фронталне дневне борбе и упорно држање линија. Према непријатељу не груписати веће снаге, већ покретним деловима дејствовати изненада и са што више праваца. Крупније акције вршити само ноћу. Главнине јединица поставити растрешено, а преко дана држати их у шумама и ван додељених оперативних сектора. У сваком случају дању јединице склањати даље од настањених места на пошумљеном и заклоњеном терену и разређене у мале групе.

3) У случају потребе јединице ће се пребацити западно од потока Краљушчица. Пошто је — због тешког терена — у овом случају прелазак III бригаде ограничен на узани сектор јужно, то предвидети потребне јаче снаге за обезбеђење прелаза.

4) Штабови бригада одржаваће сталну међусобну везу, а Штаб III бригаде ухватиће и надаље одржавати везу са најближим деловима III дивизије својим десним крилом.

5) Упуштање у мање дневне борбе потребно је и због тога да би се увек имале на расположењу јаче одморне снаге за крупније акције ноћу. Такве крупне офанзивне акције су најмање неопходне и једини су ефикасан начин сузбијања тог непријатељског продора, разбијања његових снага и осујећења његових планова, као и стварања предуслова за необично важно поновно овлађивање комуникацијом Сарајево—Коњиц.

6) Уколико то већ није учињено, издати свим јединицама наређење да благовремено поруше на својим секторима сва утврђења и бункере којима би се непријатељ могао користити.

7) Стално и систематски рушити и уништавати комуникационе објекте и саме комуникације.

8) Сва потребна наређења о покретима јединица у вези са овим нашим наређењем издати одмах, како би се покрети могли извршити још у току ноћи — или бар започети тада

— и тиме се избегла опасност од дејства непријатељске авијације, које се са великом вероватноћом може очекивати и за сутрашњи дан.

9) Штаб Дивизије ће се сутра налазити на правцу с. Загрепчање—с. Лишица.

10) У случају да V црногорска изврши напад на Коњиц, задатак и дужност свих наших јединица да што одлучније интервенишу ка комуникацији на својим секторима.

11) Овог тренутка примили смо извештај Штаба I бригаде да се I батаљон повукао са Малог Ивана у с. Реповци и да се једна непријатељска колона креће у правцу тога села. По нашем мишљењу није вероватно да ће непријатељ у току ноћи наставити у свом правцу, али ће за сваки случај наређења која произлазе из ове наше директиве штабови бригада поставити као још хитнија.

О сваком евентуалном продору непријатеља у правцу с. Реповци Штаб I бригаде хитно ће известити овај Штаб као и Штаб III бригаде који се засада налази у с. Угошће.

12) Брдски топ упућујемо у с. Булатовић где ће примити даља наређења Штаба I бригаде.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОВОДА НАРОДУ!

полкомдив⁵

Фића⁸

наштадив⁶

Васо⁹

комдив⁷

Коча¹⁰

(М. П.)

⁵ Политички комесар дивизије

⁶ Начелник штаба дивизије

⁷ Командант дивизије

⁸ Филип Кљајић

⁹ Васо Јовановић

¹⁰ Коча Поповић

ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА СЕДМЕ НОУ ДИВИЗИЈЕ ОД 21 ФЕБРУАРА 1943 ГОД. ВРХОВНОМ ШТАБУ НОВ И ПО ЈУГОСЛАВИЈЕ О РАСПОРЕДУ ЈЕДИНИЦА НА ПРОСТОРИЈИ КУТИ — ПАЛОЧ — ВРСИ — ЗАНОГЛИНЕ — ВУКОВСКО — РАВНО¹

ШТАБ VII ДИВИЗИЈЕ
Н. ОСЛОБОДИЛАЧКЕ ВОЈСКЕ

ХРВАТСКЕ

Бр. Сл. дне 21-II. 1943 у 14 часова

ВРХОВНОМ ШТАБУ Н.О.В. и П.О. ЈУГОСЛАВИЈЕ

Примили смо ваше наређење од 21 фебруара 8.45 часова за затварање правца Бугојно—Г. Вакуф—Прозор.

Наша Осма бригада размјештена је на просторији с. Кути—с. Палоч—с. Врси са засједом код с. Подграђе и извиђачким водовима у правцу Вугојна. Седма бригада налази се у резерви на просторији с. Пидриш—с. Мачковац—с. Мрачај и с. Ждримце. Штаб дивизије налази се у с. Пидриш.

XVI бригада² добила је наређење да се размјести на просторији с. Заноглине—с. Д. Вуковско—с. Равно са задатком затварања правца Купрес—Шујица и Купрес—Равно.

На нашем сектору не примијећује се активност непријатеља. Током јучерашњег дана непријатељски авиони прелијетали су нашу кантонманску просторију око Г. Вакуфа. У случају наиласка непријатеља заложимо се до самопожртвовања.

Нашу дивизијску болницу упућујемо у с. Гмиће, одакле ће ступити у везу са централном болницом.

Добили смо извјештај од нашег интенданта³ да је примио извјесну количину намирница за нашу дивизију и тамо смо упутили товарне коње за транспорт.

Писмо за III крајишку бригаду враћамо вам јер ми не знамо гдје се она налази и сматрамо да је забуном упућено нама.

¹ Оригинал, писан на машини, латиницом, налази се у архиви Војноисториског института под рег. бр. 6/2, к. 812.

² Шеснаеста банијска НОУ бригада

³ Буро Котараш

Током сутрашњег дана неко из нашег штаба доћи ће у ваш штаб да прими детаљне инструкције.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОБОДА НАРОДУ!

(М. П.)

Комесар
Ђ. Кладарин⁴

Командант
П. Јакшић⁵

БР. 122

**ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА СЕДМЕ НОУ ДИВИЗИЈЕ ОД 21 ФЕ-
БРУАРА 1943 ГОД. ВРХОВНОМ ШТАБУ НОВ И ПО ЈУ-
ГОСЛАВИЈЕ О БОРБАМА ТРЕЋЕ КРАЈИШКЕ И ОСМЕ
БАНИЈСКЕ БРИГАДЕ КОД БУГОЈНА¹**

ШТАБ VII ДИВИЗИЈЕ
Н. ОСЛОБОДИЛАЧКЕ ВОЈСКЕ
ХРВАТСКЕ

Бр. Сл. дне 21-II-1943 у 21.15 ч.

ВРХОВНОМ ШТАБУ Н.О.В. и П.О. ЈУГОСЛАВИЈЕ

Управо сад смо сазнали да се III крајишка бригада налази према Бугојну и да су данас водили жестоке борбе [у заједници] са нашом VIII бригадом² са непријатељем који је наступао од Бугојна.³ Данас последије подне чула се жестока артиљеријска ватра и према првим подацима које смо добили непријатељ је пошао са јачим снагама и са тенковима према нашим положајима. Друг командант⁴ је отишао на положај и о исходу данашње борбе обавијестићемо вас.⁵

Наша XVI бригада још није стигла у с. Равно.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОБОДА НАРОДУ!

(М. П.)

Политкомесар
Ђ. Кладарин⁶

Командант
Сл. отсутан

⁴ Ђуро Кладарин

⁵ Павле Јакшић

¹ Оригинал, писан на машини, латиницом, налази се у архиви Војноисториског института под рег. бр. 7/2, к. 812.

² Осма банијска НОУ бригада

³ Борба је вођена са 5 усташким здругом и Групом „Фогл“. Види док. бр. 261.

⁴ Павле Јакшић

⁵ О резултату борбе види у док. бр. 261.

⁶ Ђуро Кладарин

**ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА СЕДМЕ НОУ ДИВИЗИЈЕ ОД 21 ФЕ-
ВРУАРА 1943 ГОД. ВРХОВНОМ ШТАБУ НОВ И ПО ЈУ-
ГОСЛАВИЈЕ О БОРБАМА ОСМЕ БАНИЈСКЕ И ТРЕЋЕ
КРАЈИШКЕ БРИГАДЕ КОД СЕЛА ЛУЖАНА, БОЈСКА И
ПЛАНИНИЦЕ И О РАСПОРЕДУ ЈЕДИНИЦА¹**

ШТАБ
VII ДИВИЗИЈЕ Н. О. ВОЈСКЕ
ХРВАТСКЕ

21 фебр. 1943; 21 час. 30 мин.
с. Узричје

ВРХОВНОМ ШТАБУ Н.О.В и П.О.Ј.

1.) Данас смо вам упутили извештај² о распореду наших снага и ситуацији код непријатеља. — Распоред наше Осме бригаде није онакав како смо вам навели, јер је она пре примитка нашег наређења да се размести на просторији коју нам је одредио друг Терзић,³ запосела положаје које је држала Санџачка бригада.⁴ Она је сместила један батаљон у с. Планиница, један у с. Тихомишље а један држи у резерви у с. Палоч.

2.) Трећа крајишка бригада налази се на десној обали р. Врбас на просторији с. Војска—с. Лужани—с. Д. Речица—с. Храстница—с. Бистрица, и затвара правац од Бутојна и Травника. С њоме је одржавала везу наша Осма бригада.

3.) Наша Седма бригада⁵ налази се у резерви на просторији с. Пидриш—с. Мачковац—с. Мрачај.

4.) Данас око 14 часова непријатељ⁶ у јачини око 2000 са 10 тенкова напао је на положаје наше Осме и III крајишке бригаде. Борба се водила до касно увече. Непријатељ је дошао према последњим извештајима до с. Тихомишља и ушао у с. Планиницу. 3 бат. III кр. бригаде пред мрак је разбио своју колону код Лужана.⁷ Касно у мрак водила се

¹ Оригинал, писан мастилом, латиницом, налази се у архиви Војноисториског института под рег. бр. 8/2, к. 812.

² Види док. бр. 122.

³ Велимир Терзић, замјеник начелника Врховног штаба НОВ и ПО Југославије

⁴ Друга (Трећа санџачка) бригада Прве пролетерске дивизије

⁵ Седма банијска НОУ бригада

⁶ Напад је извршила Група „Фогл“, ојачана са 5 усташким здругом. Види док. бр. 122 и 261.

⁷ Хтјело се рећи да је Трећи батаљон Треће крајишке бригаде разбио код Лужана непријатељску колону која је нападала на његовом сектору.

борба на фронту III бр. код с. Бојска и код Планиница са 1 бат. VIII бр.; о тој борби још немамо извештаја. Упутили смо батаљон⁸ Осме бригаде из с. Палоч да у садејству са снагама на линији Планиница—Тихомишље изврши контра-напад и одбаци непријатеља на његове полазне положаје.

Штаб III бригаде издао је наређење да њихове снаге пређу у контранапад и да одбаце непријатеља.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОВОДА НАРОДУ!

Кт III кр.
Карановић⁹

Командант
П. Јакшић¹⁰

БР. 124

ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА ПРВЕ БРИГАДЕ ОД 21 ФЕБРУАРА 1943 ГОД. ШТАБУ ПРВЕ ПРОЛЕТЕРСКЕ ДИВИЗИЈЕ О БОРБИ НА МАЛОМ ИВАНУ И ИСПАДУ НЕПРИЈАТЕЉА ИЗ ТАРЧИНА¹

ШТАБУ I ПРОЛЕТЕРСКЕ УДАРНЕ ДИВИЗИЈЕ

Сада смо добили обавјештења од штабова I и II батаљона.

Непријатељ² је данас у 11 часова, пошто је претходно добио појачање, пошао у напад из Тарчина. Појачања су стигла прије подне: 30 камиона и неколико композиција. У напад је пошао, према досада добијеним извјештајима, у двије колоне: једна преко с. Дурановићи на с. Трзањ, а одатле изгледа има намјеру да преко Вијенца и Рудног Брда спусти у Брадину. Наше јединице које су затварале тај правац повлачиле су се под борбом према Малом Ивану. Пред мрак изгледа да се борба водила на Малом Ивану. Друга колона са тенковима (колико их је било не знамо)

⁸ Односи се на један батаљон Седме бригаде.

⁹ Њикола Карановић, командант Треће крајишке НОУ бригаде Прве пролетерске дивизије

¹⁰ Павле Јакшић, командант Седме НОУ дивизије

¹ Копија, писана на машини, латиницом, налази се у архиви Војноисториског института под рег. бр. 17/1, к. 707.

² Односи се на непријатељску борбену Групу „Анакер“. Шире о борбама види док. бр 173 и 261.

кретала се друмом и западно од друма према Раштелици. Та је колона ушла у Раштелицу у 15 часова. Пред мрак изгледа да се борба водила око Иван Седла. У току послеподнева I и II б.[ат.] појачани су са IV б. Гдје се сада налазе наше јединице, управо наше линије, не знамо тачно, пошто су примљени извјештаји од 16 часова. Јачина непријатеља изгледа да је до 2.500, већином усташа, Њемаца и мањим дијелом домобрана. Авијација је непрекидно тукла наше положаје, почев од 11 часова. Како јављају имамо велики број жртава.³

Ми ћемо се у току ноћи поставити на линију Побратине—Велика—Реповци (уколико је непријатељ већ изашао на Иван Седло), а и уколико није, положаји на Иван Седлу су врло слаби, јер је прегледност сасвим малена, скоро никаква, тако да т. митраљезе уопште не можемо поставити.

Требало би III бригаду⁴ поставити са друге стране друма, тако да непријатеља добијемо у маказе у овом теснацу. Мислим да нипошто не треба узимати у комбинацију за Коњиц III бригаду, док се не ријеша ово питање.⁵ А сматрам да су наше двије бригаде⁶ довољне да се обрачунају са овим снагама, мада је терен скоро немогућ за маневрисање, само ако будемо одлучни и брзи.

Јавите нам хитно ваше одлуке.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОВОДА НАРОДУ!

За Штаб бригаде

21-II-43 г. у 18.45

Командант

³ Од бомбардовања су погинула 2 рањеника и 3 борца и 4—5 италијанских заробљеника. Види док. бр. 119 и 120.

⁴ Трећа санџачка НОУ бригада

⁵ Трећа санџачка НОУ бригада је повремено са дијеловима учествовала у нападу на Коњиц. Види док. бр. 173.

⁶ Прва пролетерска и Трећа санџачка НОУ бригада

**ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА ОСМЕ БРИГАДЕ СЕДМЕ НОУ ДИ-
ВИЗИЈЕ ОД 21 ФЕВРУАРА 1943 ГОД. ВРХОВНОМ ШТАВУ
НОВ И ПО ЈУГОСЛАВИЈЕ О ДОЛАСКУ ПОЈАЧАЊА НЕ-
ПРИЈАТЕЉСКОМ ГАРНИЗОНУ У ВУГОЈНУ¹**

ШТАВ
VIII БРИГАДЕ VII ДИВИЗИЈЕ
Н. О. БОЈСКЕ ХРВАТСКЕ
21 фебруара 1943 године

ВРХОВНОМ ШТАУ Н. О. В. и П. О. ЈУГОСЛАВИЈЕ

Обавијештени смо преко штаба III крајишке бригаде да је непријатељ² у Бугојну добио појачање од неких 400 Њемаца, и да кане током данашњег дана кренути у правцу наших положаја. Ми смо предузели све мјере опреза и спремни смо да их дочекамо.

Јучер смо примили одобрено следовање у Прозору и исхрана се људства поправља.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОВОДА НАРОДУ!

Политкомесар
Шукрија Б.³

Командант
Бјелајац Станко

П. С. Молимо вас да нам пошаљете радио-вијести.

¹ Оригинал, писан на машини, латиницом. налази се у архиви Војноисториског института под рег. бр. 9/2, к. 815

² Односи се на Групу „Фогл“.

³ Шукрија Биједић

**ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА ПРВОГ БОСАНСКОГ НОУ КОРПУСА
ОД 22 ФЕБРУАРА 1943 ГОД. ВРХОВНОМ ШТАБУ НОВ И
ПО ЈУГОСЛАВИЈЕ О ПРОДОРУ НЕПРИЈАТЕЉА ПРЕМА
СИТНИЦИ И О СИТУАЦИЈИ НА СЕКТОРУ БАЊА
ЛУКА—КЉУЧ—ЈАЈЦЕ—МРКОЊИЋ ГРАД¹**

БОСАНСКИ КОРПУС

22-II-1943 г.

Наш план за даље јесте да пребацујемо још једну бригаду за Централну Босну, а ускоро шаљемо V и II крајишску бригаду преко Козаре за Прњавор где има да се споје са осталим нашим снагама.

Задатак њихов јесте избијање на реку Босну па чак и пребацивање преко реке. У свим нашим јединицама велики је прилив нових бораца. Морал добар. Ако можете пошालите оружје и муницију предвиђену за наш Корпус.

Коста, Осман²

Другу Старом³ шаљемо караван за оружје. На нашем сектору непријатељ активан на правцима од Бање Луке према Кључу и од Јајца у циљу да се споје у Мркоњићу.⁴ Непријатељ је успео да допре до Ситнице од Јајца. Одбијен. У тим борбама непријатељ је имао преко 300 мртвих и два немачка официра. Има и плена. На осталим секторима нема већих промена. Са нашим снагама у Грмечу немамо добру везу услед великог снега.⁵

¹ Оригинал, писан руком, ћирилицом, налази се у архиви Војно-историског института под рег. бр. 14/12, к. 14 А. Извјештај је упућен радиограмом Врховном штабу НОВ и ПО Југославије.

² Коста Нађ и Осман Карабеговић

³ Јосип Броз-Тито

⁴ Јединице 717 њемачке дивизије 22 фебруара из правца Кључа заузеле су Мркоњић Град. Види док. бр. 274.

⁵ Односи се на Другу, Пету и Шесту крајишку НОУ бригаду.

**ИЗБЈЕШТАЈ ШТАБА ПРВЕ ПРОЛЕТЕРСКЕ ДИВИЗИЈЕ
ОД 22 ФЕБРУАРА 1943 ГОД. ВРХОВНОМ ШТАБУ НОВ И
ПО ЈУГОСЛАВИЈЕ О ПРОДОРУ НИЈЕМАЦА И УСТАША
НА ИВАН СЕДЛО¹**

ПРВА ДИВИЗИЈА
22/II

2.500 Немаца, усташа и домобрана са тенковима и авијацијом овладали Иван Седлом и надиру даље.² Акција на Коњиц обустављена.³ Десет авиона, од којих седам „Штука“ целог дана дејствовали и нанели нам губитке. Авијација главни фактор. Не трпимо⁴ велике губитке. Пера⁵ вечерас напада Коњиц, а ми ћемо напасти ширином⁶ фронта од Иван Седла ка северу.

Кад ослободите Карановића⁷ добро би било упутити га северно, непосредно ка Тарчину и Пазарићу.

Друже⁸ Стари,⁹

Шаљем ти ове две депеше¹⁰ примљене јутрос.

Баш кад је јутрос полазио Пеко,¹¹ наишла је Митра¹² са штампаријом и пошла код тебе и већ је сигурно тамо.

23-II-1943 (13.45)

С друг. поздравом

Црни¹³

¹ Оригинал, писан руком, ћирилицом, налази се у архиви Војно-историског института под рег. бр. 4/13, к. 14 А. Извјештај је упућен радиограном делегату Врховног штаба Сретену Жујовићу, а овај је преко Митре Митровић, која је ишла у Врховни штаб, упутио ово Врховном команданту.

² Односи се на Групу „Анакер“.

³ Шире о томе види док. бр. 173.

⁴ У оригиналу је стављен упитник изнад ријечи „трпимо“.

⁵ Пера Ђетковић, командант Треће НОУ дивизије

⁶ Изнад ријечи „ширином“ у оригиналу је стављен упитник.

⁷ Никола Карановић, командант Треће крајишке НОУ бригаде Прве пролетерске дивизије. Бригада је у ово вријеме држала положаје на правцу Горњег Вакуфа.

⁸ Слиједећи текст написан је на полеђини документа.

⁹ Јосип Броз-Тито

¹⁰ Друга депеша биће штампана у тому Врховног штаба.

¹¹ Пеко Дагчевић

¹² Митра Митровић

¹³ Сретен Жујовић

**ЗАПОВИЈЕСТ ШТАБА ПРВЕ ПРОЛЕТЕРСКЕ ДИВИЗИЈЕ
ОД 22 ФЕБРУАРА 1943 ГОД. ШТАБОВИМА БРИГАДА ЗА
ПРОТИВНАПАД НА НЕПРИЈАТЕЉА НА ЛИНИЈИ ДРА-
ГОЧАЈ—БРАДИНА—ВУКОВИЋ—ИВАН СЕДЛО И ОБЛА-
ДАВАЊЕ КОМУНИКАЦИЈОМ РАШТЕЛИЦА—КОЊИЦ¹**

ШТАВ
I ПРОЛЕТЕРСКЕ УДАРНЕ ДИВИЗИЈЕ
НО ВОЈСКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ
Оп. Бр. 136
22-II 13.30

ШТАБОВИМА БРИГАДА

Непријатељске снаге² које су се прикупљале код Тарчина и 21 о. месеца предузеле напад са око 2.500 Немаца, усташа и домобрана, — успеле су тога дана до мрака да овладају жел. станицама Раштелица и Иван Седло. У току борбе непријатељ је успешно у неколико махова одбијан и протериван, но наше су се јединице са тога правца морале повући због ефикасног дејства авијације, која је преко целог дана била врло активна. У току данашњег дана непријатељска авијација је продужила са извиђањем и бомбардовањем, углавном секторе I бригаде,³ где се је чула (у висини Иван Седла или Брадине) и ватра тешких и аутоматских оруђа. До сада немамо извештаја о развоју борбе у току овог дана.

Десно од нас од Острошца према Коњицу налазе се јединице III дивизије, Црногорска⁴ и Херцеговачка бригада,⁵ које ће данас у 21 час отпочети напад на Коњиц⁶ са обе стране Неретве.

Наш општи задатак је чврсто затварање правца Сарајево—Коњиц и овлађивање том комуникацијом бар до у висину жел. станице Раштелица. Овај задатак поставља се као неопходан и трајаће за све време потребно за евакуацију рањеника, материјала и позадине НОВ Југославије.

¹ Оригинал, писан на машини, латиницом, налази се у архиви Војноисториског института под рег. бр. 29/1, к. 705.

² Односи се на Групу „Анакер“. Шире о њеном саставу види док. бр. 251, прим. 6.

³ Прва пролетерска бригада

⁴ Пета црногорска НОУ бригада

⁵ Десета херцеговачка НОУ бригада

⁶ О борбама за Коњиц види док. бр. 173, 278, 283.

Овај задатак, обзиром на битност као и на акцију наших суседних јединица на Коњиц, извешћемо ноћу 22/23 о. м. почев вечерас од 21 час.

У том циљу

НАРЕЂУЈЕМО:

Десна колона:
III санџачка бригада
Свега:

4 батаљона
1 противколски топ
1 топ „Пито“⁷

Нападаће источно од друма Драгочај—Тарчин општим правцем дејства Драгочај—Брадина—Вуковић — Трзањ — Дурановићи —Осеник, са задатком разбијања и протеривања непријатеља са тсг правца. Фронтално према непријатељу остављати мање делове, а главнином продирати у непријатељски бок у позадину, пресецајући му отступницу и везу са његовим изходиштем.⁸

Лева колона:
I бригада
батерија брдског топа
против-колска чета
Свега:

5 батаљона
1 брдски топ
2 противколска топа
1 топ „Пито“

Нападаће лево од цесте Иван Седло—Тарчин, закључно са цестом, — општим правцем дејства Иван Седло—Раштелица—Тарчин. Са задатком ликвидације непријатеља у тим местима, овлађивања тереном у висини с. Раштелица, а по могућству и с Тарчин.

Штаб I бригаде одмах ће доставити извештај Штабу III санџачке бригаде о непријатељу и садањој ситуацији на свом сектору, извештај упутити у с. Врбљани. Независно од овога Штаб III бригаде упутиће извиђачка одељења у правцу непријатеља, источно од комуникације.

Као што је горе наведено, акција леве колоне отпочиње са Иван Седла, те ликвидација Брадине остаје дјеловима десне колоне. Обе колоне одржаваће међусобну везу цестом.

Задатак се поставља као упоран и одлучан циљем да се непријатељ дезорганизује и што даље одбаци још у току ноћи, те да се дању јединице нађу бар до испред линије Раштелица—Дурановићи, на ком простору јединице растресено поставити, предузимљући све мере заштите од не-

⁷ Пјешадијски топ 37 мм француског поријекла био у наору- жању у бившој југословенској војсци.

⁸ Базом снабдијевања

пријатељске авијације и артиљерије. Колоне би се поставиле на својим правцима дејства, тј. десна источно од комуникације а лева западно.

Позадинске делове и коморе оставити на досадањој просторији, а њихово померање предузети тек по устаљењу новог распореда.

За ову акцију уговорени знаци биће АРСО—ВЕЉКО, а знаци распознавања ПИШТОЉ—ПИРОТ (који важе и за јединице III дивизије у ноћашњој акцији).

За брже међусобно обавештавање о ситуацији на појединим секторима палиће ватре: десна колона по овлађивању Брадине, Вуковић, Дурановићи, Осеница,⁹ а лева колона по овлађивању Иван Седлом, Раштелице, Тарчина. За међусобну везу између јединица употребити три ракетле ма које једнаке боје.

Разбијене непријатељске делове што даље прогонити без обзира на крајње означене тачке дејства.

Хируршка екипа поставиће се у с. Бале.

Обе колоне потребним снагама обезбедиће своја изложена крила (тј. према падинама Пл. Битовња и пл. Бјелашница).

Штаб Дивизије налазиће се на правцу Вулатовић—Реповци, а потом — према развоју ситуације — на правцу продора леве колоне.

Извештаје нам достављати најмање свака три сата.

Одмах по пријему овог наређења обе бригаде известиће нас о садањој ситуацији на својим досадањим секторима. Тај извештај упутити правцем Булатовић—Загрепчане.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОБОДА НАРОДУ!

полкомдив
Фића¹⁰

наштадив
Васа¹¹

комдив
Коча¹²

(М.П.)

П. С.¹³ 1.— Јединице да се благовремено обезбеде са довољним бројем путовођа.

2.— Обавестите хируршку екипу о њеном месту у наређеној акцији.

⁹ Осеник

¹⁰ Филип Кљајић

¹¹ Васо Јовановић

¹² Коча Поповић

¹³ Текст под П. С. дописан је мастилом, латиницом.

ОБАВЈЕШТЕЊЕ ШТАВА ПРВЕ ПРОЛЕТЕРСКЕ ДИВИЗИЈЕ ОД 22 ФЕБРУАРА 1943 ГОД. ШТАБУ ПРВЕ БРИГАДЕ О ОСЛОБОЂЕЊУ РАМЕ, ОСТРОШЦА И ЈАБЛАНИЦЕ¹

ШТАБУ I БРИГАДЕ²

1) Сада смо примили извештај од штаба III дивизије. Херцеговачка³ је стигла. Они нападају сутра Коњиц, тј. данас, 22 о. м. у 21 ч.

2) Наш је задатак да спречимо непријатеља из Сарајева да се у међувремену споји са гарнизонам у Коњицу. Увече, данас, тј. 22 о. м., у 21 ч. напашћемо са свим снагама непријатеља на комуникацији⁴ — на широком фронту.

Накнадно ћемо издати подробније наређење.⁵ Ви треба често да нас обавештавате о свим променама у току данашњег⁶ — сутрашњег дана, како бисмо могли одредити што прецизније задатке Санџачкој.⁷ Гледаћемо сада да неке њене делове пребацимо са оне стране комуникације.

3) Предвидети улогу брдског топа за дневну одбрану и за ноћни напад.

4) Херцеговачка је 20 ујутро ликвидирала Раму,⁸ убила 102 Италијана, запленила 4 тенка, 14 митраљеза и 8 п. митр. Црногорска⁹ дочекала део Италијана који су бежали код Острошца и убила 78, оштетила и запленила 2 тенка.

Ноћу 20 — 21 II див. напала је Јабланицу¹⁰ и уништила посаду. Говори се — непроверено — да је заробила 1 ђенерала и много Италијана.

С. Ф. — С. Н!

22.II.43 0,45 ч.

Комдив
Коча¹¹

¹ Оригинал, писан мастилом латиницом, налази се у архиви Војноисториског института под рег. бр. 28/1, к. 705.

² Прва пролетерска бригада

³ Десета херцеговачка НОУ бригада

⁴ Односи се на комуникацију Сарајево—Коњиц. Види док. бр. 128.

⁵ Види док. бр. 128.

⁶ Накнадно дописано између редова „данашњег“.

⁷ Трећа санџачка НОУ бригада

⁸ Опширније о нападу на Раму види док. бр. 115, 241, 257.

⁹ Пета црногорска НОУ бригада

¹⁰ Шире о нападу на Јабланицу види док. бр. 130, 298.

¹¹ Коча Поповић

**ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА ДРУГЕ ПРОЛЕТЕРСКЕ ДИВИЗИЈЕ
ОД 22 ФЕБРУАРА 1943 ГОД. ВРХОВНОМ ШТАБУ НОВ И
ПО ЈУГОСЛАВИЈЕ О БОРБАМА ДРУГЕ И ЧЕТВРТЕ ПРО-
ЛЕТЕРСКЕ БРИГАДЕ У С. РАВНИ И НА ЈАВЛАНИЦИ¹**

ШТАБ
II ПРОЛЕТЕРСКЕ ДИВИЗИЈЕ
КОМАНДАНТ — ЈАВЛАНИЦА
22 фебруара 1943 у 8.30 ч.

ВРХОВНОМ ШТАБУ

Јуче сам вам преко X херцеговачке бригаде упутио један извјештај, боље рећи — рекао сам им да извјештај упућен њима пренесу и вама.

Поново вас извјештавам о ситуацији у Јабланици.

Ми смо напали Јабланицу² са IV пролетерском бригадом 20 — 21 о. м. и преко ноћи успели овладати читавим насељем, изузимајући хотел и аустријску касарну, где се повукла главнина непријатељских снага. Двадесет првог о. м. заузеле смо хотел где смо убили 38 италијанских војника и официра, а заробили 131 италијанског војника, 16 домобрана и 17 жандарма. Запленили смо вагон брашна, 1 тешки бацач са нешто мина, око 200 пушака, 9 пушкомитраљеза и 1 тешки митраљез, као и приличну количину муниције и ратне спреме, а такође и 1 камион.

После ликвидације упоришта у хотелу, приступили смо потпуној блокади касарне, у којој се налази између 400 и 450 непријатељских војника и официра, са једним пуковником и једним потпуковником, у циљу ликвидације и последњег непријатељског упоришта у Јабланици.

Нисмо правили јурише на тврђаву, јер је иста опасана дебелим зидом, а и сама зграда је јака, јер сваки јуриш на једну такву тврђаву стао би нас великих жртава, а због величине гарнизона, присуства алпинских јединица, пуковника и потпуковника, те решености јединица да се упорно бране, тешко бисмо успели да се пробијемо у зграду. Због тога смо решили да их држимо у опсади, стално узнемиравамо тешким и аутоматским оруђима, и да их тако присилимо на предају. Ми смо већ сав кров на касарни нашим бацачима разбили, и верујемо да смо непријатељу нанели

¹ Оригинал, писан на машини, латиницом, налази се у архиви Војноисториског института под рег. бр. 27—2, к 8.

² Види док. бр. 241 и 257.

губитака. Ја сам од вас тражио да нам хитно упутите две хаубице са довољном количином ударних граната. те да тако ликвидирамо тај непријатељски батаљон.

Ми смо мислили покушати запалити зграду, што је врло тешко, али заробљеници из хотела причају да се тамо налази велика количина намирница и ратног материјала, те то нисмо учинили. Зато вас молимо да нам хитно упутите хаубице, јер смо иначе принуђени везати за овај гарнизон прилично велике снаге.

Ми смо неутралисали непријатељску артиљерију, и она се сада налази на ничијој земљи — између касарне и наших положаја око касарне. Не можемо је извући без губитака јер је потпуно брисан терен, а непријатељ је скинуо затвараче и однео у касарну са муницијом. Врло је вероватно да би се гарнизон под оваквом опсадом предао за 5 до 6 дана, јер немају ни воде сем једног мањег бунара и извесне количине коју су дан пре нашег напада принели у бурадима.

Оштетили смо 1 оклопни воз чији је квалитет врло слаб и сада се налази на станици.

Четничке банде из околине Мостара и пребачене четничке бригаде са книнског сектора (рогатичка) нападе су јединице Друге пролетерске бригаде у селу Равни³ са једном побочницом преко Прења и успеле су да потисну наше јединице из тог села, а село су запалили. Непријатељ нам је нанео тешке губитке, што је вероватно резултат недовољне будности јединица на томе сектору, 7 мртвих и око 20 рањених. Наши су нашли на бојишту 48 мртвих, а заробили су 2 четника из рогатичке бригаде. На томе сектору налази се и јажорински четнички одред. Ми смо наредили јединицама Друге далматинске бригаде да појачају правац село Врди—Мостар са још једним батаљоном, читава Другу пролетерску бригаду пребацили смо на леву обалу Неретве, а остале батаљоне Далматинске бригаде смо примакли Неретви (десној обали).

Молимо вас да нас тачно обавестите о плену и непријатељским жртвама у Прозору, као и о ситуацији на свим нашим секторима.

Јавите ми да ли је потребно да после заузећа Јабланице, где се сада налазимо, дођем до Вас.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОБОДА НАРОДУ!

За штаб II дивизије
Командант
Пеко⁴

³ Види док. бр. 277.

⁴ Пеко Далчевић

БР. 131

ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА ДРУГЕ ПРОЛЕТЕРСКЕ ДИВИЗИЈЕ
ОД 22 ФЕБРУАРА 1943 ГОД. ВРХОВНОМ ШТАБУ НОВ И
ПО ЈУГОСЛАВИЈЕ О БОРБАМА ДРУГЕ ПРОЛЕТЕРСКЕ
БРИГАДЕ ПРОТИВ ЧЕТНИКА КОД РАВНЕ¹

II ДИВИЗИЈА
22/II

Четници из Босне и мјеста² у броју 1500, јуче напали Другу бригаду³ код села Равна. Наши губици 7 мртвих и 20 рањених. Непријатељ 50 мртвих и 70 рањених.⁴ Караула у Јабланици до синоћ није пала.⁵

Митар⁶

БР. 132

ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА СЕДМЕ НОУ ДИВИЗИЈЕ ОД 22 ФЕ-
БРУАРА 1943 ГОД. ВРХОВНОМ ШТАБУ НОВ И ПО ЈУ-
ГОСЛАВИЈЕ О НАПАДУ НЕПРИЈАТЕЉА НА ПОЛОЖАЈЕ
ОСМЕ БРИГАДЕ КОД СЕЛА ПЛАНИНИЦА И ТИХОМИ-
ШЉА И О ДОЛАСКУ ЈАКЕ НЕПРИЈАТЕЉСКЕ КОЛОНЕ
У ВУГОЈНО¹

ШТАБ VII ДИВИЗИЈЕ
Н. ОСЛОВОДИЛАЧКЕ ВОЈСКЕ
ХРВАТСКЕ

Бр. Сл. дне 22-II-1943 у 4 ч. 15 м.

ВРХОВНОМ ШТАБУ Н. О. В. и П. О. ЈУГОСЛАВИЈЕ

Непријатељ² је у сумрак успио да на јуриш освоји положаје I батаљона VIII бригаде код с. Планинча³ и на тај

¹ Оригинал, писан руком, ћирилицом, налази се у архиви Војноисториског института под рег. бр. 13/16, к. 14 А. Извјештај је упућен радиограмом Врховном штабу НОВ и ПО Југославије.

² Вјероватно се мисли на мјештанске четнике.

³ Друга пролетерска бригада

⁴ Према радиограму Друге пролетерске дивизије од 20 фебруара 1943 год. у овој борби дијелови Друге пролетерске бригаде потиснули су четнике и заплијенили један бацач са доста мина и муниције. Докуменат у архиви Војноисториског института под рег. бр. 11/16, к. 14 А.

⁵ Јабланицу је ослободила Четврта пролетерска (црногорска) бригада. Види док. бр. 130 и 298.

⁶ Митар Бакић, политички комесар Друге пролетерске дивизије

¹ Оригинал, писан на машини, латиницом, налази се у архиви Војноисториског института под рег. бр. 10/2, к. 812.

² Односи се на Групу „Фогл“. О њеном саставу види док. бр. 251, прим. бр. 4.

³ Вјероватно Планиница

начин дође за леђа III батаљону код с. Тихомишље, при-
сили га на повлачење. Непријатељ је продужио покрет за
вријеме ноћи и изгледа да је до овог момента већ стигао с.
Волице, јер се у томе селу види пламен. Издали смо наре-
ђење нашој VII бригади⁴ да прикупи своје снаге и да на-
падне непријатеља у с. Волице. VIII бригада⁵ прикупиће се
на просторији с. Кути — с. Палоч — с. Мрачај.

Немамо извјештаја о стању код III крајишке бригаде,
али према непровјереним извјештајима бораца VIII бригаде
и њиховим положајима овладао је непријатељ.

Према изјави друга команданта III крајишке бригаде⁶
јутрос је у Бугојно дошла једна непријатељска колона дуга
око 3 км., у њој је било и камиона.⁷

Хаубице смо задржали у с. Гмићи док не видимо даљњи
развој ситуације.—

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОБОДА НАРОДУ!

(М.П.)

Политкомесар
Б. Кладарин⁸

Командант
П. Јакшић⁹

БР. 133

**ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА СЕДМЕ НОУ ДИВИЗИЈЕ ОД 22 ФЕ-
БРУАРА 1943 ГОД. ВРХОВНОМ ШТАБУ НОВ И ПО ЈУ-
ГОСЛАВИЈЕ О НАПАДУ НЕПРИЈАТЕЉА НА ПОЛОЖАЈЕ
ОСМЕ БАНИЈСКЕ И ТРЕЋЕ КРАЈИШКЕ БРИГАДЕ КОД
СЕЛА КУТИ, УЗРИЧЈА И ПАЛОЧА¹**

ШТАБ VII ДИВИЗИЈЕ
Н. ОСЛОБОДИЛАЧКЕ ВОЈСКЕ
ХРВАТСКЕ

Бр. Сл. дне 22-II-1943 у 8 часова

ВРХОВНОМ ШТАБУ Н. О. В. и П. О. ЈУГОСЛАВИЈЕ

Непријатељ² је у току јучерашњег дана и у току ноћи
одбацио на јуриш снаге наше Осме бригаде као и Треће
крајишке бригаде са првих положаја које су држали. Од-

⁴ Седма банијска НОУ бригада

⁵ Осма банијска НОУ бригада

⁶ Никола Карановић

⁷ О јачини ове колоне види док. бр. 125.

⁸ Буро Кладарин

⁹ Павле Јакшић

¹ Оригинал, писан на машини, латиницом, налази се у архиви
Војноисторског института под рег. бр. 11/2, к. 812.

² Односи се на непријатељску Групу „Фогл“ и 5 усташки здруг.

бацивши I батаљон на јуриш, зашле су Другом батаљону с леђа и успјеле се пробити напријед преко наших првих положаја. Садашњи распоред Осме бригаде је сљедећи: један батаљон држи положаје на вијенцу више с. Кути и затвара правац Кобила — с. Пидриш, десно од њега налази се Други батаљон који држи положаје према с. Палочу и контролише цесту према Вакуфу. Трећи батаљон заузео је положаје на вијенцу више с. Узричја. Они одржавају везу са III крајишком бригадом.

У току борби непријатељ је имао осјетне губитке и по процјени наших батаљона око 70—80 мртвих и више рањених. Исто тако оштећен је један тенк.

Како смо ноћас јавили да је непријатељ вјероватно ушао и у село Вољице, примили смо управо извјештај од наше VII бригаде³ која је добила задатак да непријатеља ноћас ту нападне, да је ватра која се видела у селу запаљена од партизана и да непријатеља нема у селу. VII бригада налази се у приправности за напад непријатељу с бока.

Друг командант III крајишке бригаде⁴ замолио нас је да вас извјестимо да се њихов један батаљон налази изнад с. Бистрица и да се батаљон на десном крилу повукао под притиском непријатеља. Друг командант јавио је да је пошао на положај јер је стање доста озбиљно.

Заједничким снагама предузећемо напад на непријатеља.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОБОДА НАРОДУ!

(М.П.)

Комесар
Ђ. Кладарин⁵

Командант
П. Јакшић⁶

³ Седма банијска НОУ бригада
⁴ Никола Карановић
⁵ Ђуро Кладарин
⁶ Павле Јакшић

БР. 134

ИЗВЈЕШТАЈ НАЧЕЛНИКА ШТАБА СЕДМЕ НОУ ДИВИЗИЈЕ ОД 22 ФЕБРУАРА 1943 ГОД. ШТАБУ ДИВИЗИЈЕ О ПОКРЕТУ ШЕСНАЕСТЕ БРИГАДЕ ИЗ ГЛАМОЧА У СЕЛО РАВНО¹

Начелник штаба VII дивизије
22-II-1943 год.
с. Равно

ШТАБУ VII ДИВИЗИЈЕ

Према извјештају друга Терзића,² 21 овог мјесеца, наша XVI бригада била је у Гламочу. 22 овог мјесеца у 4 часа требала је да крене према с. Равно, ми је овде очекујемо 23 овог мјесеца.³

Са мном се овдје налази и полит. одјел XVI бригаде. Иначе на овоме сектору нема никаквих нових момената.

С. Ф: — С. Н!

(М.П.)

Начелник штаба
Мил. Павловић⁴

¹ Оригинал, писан мастилом, латиницом, налази се у архиви Војноисториског института под рег. бр. 9/2, к. 812.

² Велимир Терзић

³ Види док. бр. 121.

⁴ Милан Павловић

ОБАВЈЕШТЕЊЕ ШТАБА ТРЕЋЕ КРАЈИШКЕ НОУ БРИГАДЕ ОД 22 ФЕВРУАРА 1943 ГОД. ШТАБУ ТРЕЋЕГ БАТАЉОНА ОСМЕ БАНИЈСКЕ БРИГАДЕ О БОРБИ ДРУГОГ И ТРЕЋЕГ БАТАЉОНА КОД СЕЛА БИСТРИЦЕ И О НАЧИНУ ОДРЖАВАЊА ВЕЗЕ ИЗМЕЂУ ЈЕДИНИЦА¹

ШТАВ
III К. БРИГАДЕ I ПРОЛ.
ДИВ. Н. О. В. Ј.
22/II-43- у 6.30 ч.

ШТАБУ III БАТ.[АЉОНА] VIII БРИГАДЕ VII
ДИВ.[ИЗИЈЕ]

1.) Другови примили смо ваш извештај, о повлачењу ваших јединица.²

2.) Непријатељ је на нашој страни исто успио да заузме положаје нашег III и II бат. Батаљони су се под притиском непријатеља повукли, до с. Бистрице, наш III бат. имао је 6 мртвих и 7 рањених, Други [бат.] није имао жртава. Непријатељ је [имао] исто мртвих и рањених али је број непознат.³

3.) Тачан положај наших јединица није ми познат, на положају се налази ком. бригаде,⁴ и ако буде могућности предузеће противнапад.

4.) Потребно је да одржавате тесну везу са нашим III бат. који држи положај са десне стране р. Врбаса према с. Бистрици и њима смо то исто писали.

5.) Других новости засада код нас нема; вашем Штабу бригаде писали смо исто о нашем положају.

С. Ф. — С. Н.!

За Штаб
политком
С. Тадић⁵

¹ Оригинал, писан руком, ћирилицом, налази се у архиви Војно-историског института под рег. бр. 2/2, к. 711.

² Под притиском непријатеља јединице Осме банијске НО бригаде повукле су се на нове положаје. О њиховом распореду види док бр. 132 и 133.

³ Група „Фогл“. Види док. бр. 251, прим. 4.

⁴ Командант бригаде Никола Карановић

⁵ Симо Тадић

**ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА ПРВОГ БОСАНСКОГ НОУ КОРПУСА
ОД 23 ФЕБРУАРА 1943 ГОД. ВРХОВНОМ ШТАБУ НОВ И
ИО ЈУГОСЛАВИЈЕ О БОРБАМА ДРУГЕ И ШЕСТЕ БРИ-
ГАДЕ КОД ЛУШЦИ НАЛАНКЕ И НА ЦЕСТИ САНСКИ
МОСТ—БОСАНСКА КРУПА¹**

БОСАНСКИ КОРПУС
23/II

Наше снаге² водиле су жестоке борбе на цести Сански Мост—Крупа. Уништена су 3 камиона Немаца, 3 официра. а заробљено шест Немаца, 3 пушкомитраљеза, 1 —?,³ више пушака и другог.

Једна друга Крајишка бригада⁴ водила је борбу око Л. Паланке и нанела непријатељу велике губитке. Детаљних података немамо. (Недостаје једна читава реченица⁵). У једној борби убијено је више четника, а заробљено девет.

Коста⁶

¹ Оригинал, писан руком, ћирилицом, налази се у архиви Војно-историског института под рег. бр. 15/12, к. 14 А. Извјештај је упућен радиограмом Врховном штабу НОВ и ПО Југославије.

² Шеста крајишка НОУ бригада

³ Вјероватно шифрант није могао дешифровати.

⁴ Друга крајишка НОУ бригада

⁵ Вјероватно је шифрант, приликом дешифровања радиограма, дописао ову реченицу.

⁶ Коста Нађ

ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА ПРВЕ ПРОЛЕТЕРСКЕ ДИВИЗИЈЕ
ОД 23 ФЕБРУАРА 1943 ГОД. ВРХОВНОМ ШТАВУ НОВ И
ПО ЈУГОСЛАВИЈЕ О БОРБИ КОД СЕЛА ЦЕПИ, ПРЕ-
СЛИЦЕ И МАЛОГ ИВАНА И О РЕЗУЛТАТУ НАПАДА НА
ИВАН СЕДЛО—РАШТЕЛИЦА¹

ШТАВ I ПРОЛЕТЕРСКЕ
ДИВИЗИЈЕ НОВ ЈУГОСЛАВИЈЕ
23-II- 16 часова

ВРХОВНОМ ШТАВУ

И у току јучерашњег и данашњег дана наше јединице водиле су непрекидну, даноноћну борбу² са јаком непријатељском колоном³ која је кренула од правца Сарајева и чија се главнина налази на просторији Иван Седло—Брадина.

Батаљон III санџачке бригаде који је, поред остала два батаљона, био пребачен источио од комуникације Иван Седло—Коњиц и био упућен на Брвачку пл., ради обухватног дејства преко Волујка и Требуље, сукобио се је јуче са четничким, италијанским и усташким снагама, које су га нападе од с. Цепи и Преслице са више колона. Јачина непријатеља била је око 800. Батаљон је био потиснут према Црвеним Стјенама, у току ноћи пребацио се у с. Врбљани. По причању сељака, четници су били из Источне Босне и Санџака. У тим борбама непријатељ је имао преко 20 мртвих, док смо ми имали једног погинулог, 2 тешко рањена и 2 нестала.

Два батаљона III бригаде⁴ налазе се на просторији Јасен—Врбљани и Подорашац. На тој деоници зарушили су у току прошле ноћи на неколико места друм. 4 непријатељска тенка која су јуче прошла за Коњиц покушала су затим да се врате, али због препрека на друму и наших заседа нису успели. Прошле ноћи, 22/23 о.м., један батаљон III бригаде⁵

¹ Оригинал, писан на машини, латиницом, налази се у архиви Војноисториског института под рег. бр. 3—7, к. 706 А.

² Види док. бр. 274.

³ Односи се на непријатељску Групу „Анакер“. О њеном саставу види док. бр. 173.

⁴ Треће санџачке НОУ бригаде

⁵ Односи се на Други батаљон.

предузео је напад на Мали Иван и демонстрацију према Краљевцу. Извештај о резултату још није стигао, али по дејству непријатељске артиљерије, изгледа да напад није успео.

На Малом Ивану непријатељ има две хаубице и брдски топ а испод Краљевице, према Брадини, има јачу посаду. Такође има јачу посаду на Јасену, западно од Брадине.

Ноћу 22/23 о.м., у вези са предвиђеним нападом III дивизије на Коњиц, наше јединице I бригаде, потпомогнуте са два батаљона V бригаде,⁶ извршиле су напад на линији Иван Седло—Раштелица. Наше јединице успеле су да се неприметно провуку у средину непријатељских положаја на Иван Седлу и отвориле су ватру са непосредне близине на непријатеља који је у гомилама стајао око огњева: већином су били Немци. Извршен је јуриш. Непријатељ је претрпео велике губитке. Борба се водила до 5 часова изјутра, 23 о.м., када су јединице биле приморане да се повуку на полазне положаје. У тој борби имали смо 3 мртва и 12 рањених. Јачина непријатеља на Иван Седлу била је до 1500 Немаца и усташа. Мања одељења I бригаде извршила су у току ноћи 22/23 о.м., демонстративни напад на непријатељске положаје око Брадине. Непријатељ је слабо реагирао.

Јутрос. око 9 ч., непријатељ је покушао продор према с. Реповац⁷ али је одбијен. Непријатељска артиљерија и јутрос неко време је тукла положаје I бригаде,⁸ а око подне окренула је ватру на положаје III бригаде. Непријатељска авијација није данас била активна на том сектору. Прошао је велики број ескадрила око 3—7 авиона, вероватно „Штвр-ка“, које су све летеле према југозападу, у ком правцу су се чуле и експлозије од бомбардовања.

Сматрамо да нарочиту пажњу треба посветити податку о присуству четника и Италијана у пределу с. Цепи—Црвене Стјене.

Ми ћемо, све до окончања акције III дивизије на сектору Коњиц, вршити офанзивне акције на што већој дубини

⁶ Пете црногорске НОУ бригаде

⁷ Реповци

⁸ Прва пролетерска бригада

и ширини на нашем сектору. Тежећи што чвршћем затварању правца Сарајево—Коњиц и ликвидирању непријатељских снага које се налазе према нама.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОВОДА НАРОДУ!

полкомдив

Фића⁹

комдив

Коча¹⁰

У¹¹ 16.30 часова, 5 „Штука“ бомбардовале су положаје наше III бригаде.

ВР. 138

ИЗВЈЕШТАЈ ШТАВА ПРВЕ ПРОЛЕТЕРСКЕ ДИВИЗИЈЕ
ОД 23 ФЕБРУАРА 1943 ГОД. КОМАНДАНТУ ДИВИЗИЈЕ
О БОРБАМА ЈЕДИНИЦА ПРВЕ ПРОЛЕТЕРСКЕ ВРИГАДЕ
НА ИВАН СЕДЛУ¹

ШТАБ

I ПРОЛЕТЕРСКЕ УДАРНЕ ДИВИЗИЈЕ
НО ВОЈСКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ
23-II- 10.30

Друже Кочо,²

1. Од III санџачке бригаде још немамо никакав извештај.

2. Од I бригаде³ добили смо први кратак усмени извештај у следећем: њихова лева колона предузела је акцију са два батаљона у првој линији;⁴ један батаљон постављен је за обезбеђење према Брадини и један батаљон V бригаде⁵ у општој резерви на правцу I бригаде. Дакле употребљена су четири батаљона.

Два батаљона прве линије продрла су ка Иван Седлу. Тамо се је чула јака и упорна борба, с непријатељске стране

⁹ Филип Кљајић

¹⁰ Коча Поповић

¹¹ Следећа реченица дописана је мастилом, латиницом.

¹ Оригинал, писан на машини, латиницом, налази се у архиви Војноисториског института под рег. бр. 5/2, к. 710.

² У ово вријеме командант Прве пролетерске дивизије Коча Поповић био је на састанку са командантом Треће НОУ дивизије поводом организације поновног напада на Коњиц. Види док. бр. 139.

³ Прва пролетерска бригада

⁴ „за продирање у датом правцу“ прецртано је у оригиналу.

⁵ Пета црногорска НОУ бригада

потпомогнута артиљеријом, тешким и нарочито великим бројем лаких бацача. На томе сектору дејствовала је противколска чета и брдски топ. На Иван Седлу борба се водила целе ноћи па и у зору, но од упућивања та два батаљона са њима више никако није била успостављена веза, те се нема никаквих других података о ситуацији код њих.

Батаљон који је осигуравао правац од Брадине био је изложен врло јакој артиљериској, бацачкој и митралеској ватри из Брадине, коју није нико нападао. Дакле, десна колона није уопште нападала Брадину, није се осетило да је на свом правцу водила ма какву акцију, с њом се у току борбе није успоставила веза, па још ни досада.

6 батаљон I бригаде, са којим се пре акције није имала веза, пристигао је на полазни положај леве колоне нешто пре зоре.

Пред зору батаљони који су били према Брадини, на полазним положајима и у резерви, повукли су се на своје раније дневне положаје. Послато је одељење за везу са она два батаљона која су дејствовала на Иван Седлу, па је и њима наређено да се повуку. Њихово повлачење правцем извршеног продора биће отежано, ако не и спречено ефикасним дејством непријатељских оруђа, а нарочито дању. Могуће је да ће се они морати повући северније преко врлетног планинског терена.

Још се немају подаци о нашим губицима, и о току и резултату акције.⁶

3. Од стране наших јединица прикупљени су следећи подаци о непријатељу: непријатељске снаге на правцу Тарчин—Брадина износе најмање 2.500—3.000 највећим делом Немаца,⁷ па онда усташа и мањи део домобрана. Располажу са хаубицама и брдским топовима од којих је један део око Иван Седла, а други део код Брадине; примећена су им 4 тенка позади Иван Седла и око 30 камиона у Брадини. Све, па и мање одвојене колоне располажу са тешким бацачима и са нарочито великим бројем лаких бацача. Непријатељски бацачи били су врло ефикасни — у току дневне борбе редовно су избацивали из строја пушкомитралесце чим би се открили дејством својих оруђа.

4. Садањи положаји I бригаде су на линији Лисин к. 1744 — Врањача к. 1310 — Брдо к. 1387 — Бикова Коса, а поседнути су са три батаљона (од којих је један из V бри-

⁶ Опширније о нападу на Иван Седло види док. бр. 120, 124, 127, 128, 137, 274 и 278.

⁷ Односи се на Групу „Анакер“.

гаде, други батаљон те Бригаде осигурава од правца пл. Битовња и постављен је у с. Стојковић).

Непријатељска авијација у 9,30 часова отпочела је дејство на нашем сектору. Засада су митраљирани и бомбардовани ћувици и шуме са ове стране Иван Седла и Брадине. Број авиона као и јуче.

5. Људство I бригаде је заморено. Потребан му је бар најкраћи одмор, али ван дејства непријатељске авијације. До сада, због дејства авијације, јединице нису могле добити на време храну, замену на положајима, вршити потребне маневре. Све се то морало вршити ноћу тако да због тога и због честих акција већ неколико дана немају одмора и сна. За неке јединице ово се може рећи чак за све време од доласка на овај терен.

6. Од јутрос се чује слаба и повремена ватра у правцу Драгочаја и на положајима I бригаде. Може се претпоставити да ће непријатељ наставити са продором у правцу Коњица.

Ми дању не можемо вршити потребна маневровања и појачавања снага на угроженим секторима. Непријатељска авијација је врло активна и то баш дуж наших положаја дуж комуникације. Наш рад је ограничен на узастопно задржавање непријатеља од стране наших мањих делова који се затекну на дотичном месту. Овакав начин није довољно ефикасан. Уствари, јаче задржавање и уништавање непријатеља можемо изводити само ноћу и то доста касно, пошто се и саме припреме и прикупљања јединица могу изводити такође ноћу.

7. Штаб V црногорске бригаде известили смо о распореду њихова два батаљона упућена на наш сектор. Сматрамо да је њих потребно задржати још, и то на сектору I бригаде, како би њене заморене јединице могле за краће време извући ради одмора.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОБОДА НАРОДУ!

(М.П.)

полкомдив

Фића⁸

наштадив

Васа⁹

⁸ Филип Кљајић-Фића

⁹ Васо Јовановић

ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА ТРЕЋЕ НОУ ДИВИЗИЈЕ ОД 23 ФЕБРУАРА 1943 ГОД. ВРХОВНОМ ШТАБУ НОВ И ПО ЈУГОСЛАВИЈЕ О БОРБАМА КОД ЈОШАНИЦЕ И ПРЕВИЈЕ И О ПРОДОРУ НЕПРИЈАТЕЉА ИЗ САРАЈЕВА У КОЊИЦ¹

ШТАБ
III. УДАРНЕ ДИВИЗИЈЕ
Н-О-В-Ј

Оп. Бр. 26.—

23-II-1943 г.

у 17.20 ч.

ВРХОВНОМ ШТАБУ НАРОДНО-ОСЛОБОДИЛАЧКЕ ВОЈСКЕ И ПАРТИЗАНСКИХ ОДРЕДА ЈУГОСЛАВИЈЕ

• Од Штаба III Санџачке бригаде добили смо извјештај писан данас 23-ег ов. мј. у 7 часова, да је једна непријатељска колона која је синоћ пред мрак стигла у с. Брђани прођуила и прошла за Коњиц.² Јачина ове колоне је наводно 600 људи са комором. Према горњем извјештају Санџачке бригаде ова је колона успјела да се пробије услед тога што се један њихов батаљон повукао са Града (к. 1028), јер је батаљон био погрешно обавијештен да се повуче. Санџачка бригада налази се сада источно од комуникације Брадина—Коњиц.

Наредили смо штабу V Црногорске бригаде да ово провјери пошто извјештај базира на причању сељака, па да нас о резултату хитно извјести.

Од Штаба Херцеговачке бригаде³ примили смо извјештај писан данас у 15 сати и 20 минута да су њихова три батаљона која су била послата за ликвидацију четника у Г. и Д. Бјела водила у току јучерањег дана борбу на пади-нама Љубине Планине и око Јошанице и Превије. Услед тога што батаљон који је имао да затвори правац од Борачког Језера није ово у потпуности извршио непријатељ је успио да пребаци појачања из Невесиња, како се то у извјештају каже. Наше је мишљење да ова појачања нијесу

¹ Оригинал, писан на машини, латиницом, налази се у архиви Војноисториског института под рег. бр. 29—2, к. 8.

² Односи се на непријатељску Групу „Анакер“. Опширније о њеном саставу види док. бр. 274.

³ Десета херцеговачка НОУ бригада

стигла из Невесиња већ из околине Борачког Језера због чега су и били у могућности да овако хитно интервенишу. Услед отежане ситуације на положајима ова три батаљона Штаб Херцеговачке бригаде упутио је као појачање још један батаљон на Бунари (западно од Идбара) и на тај начин за напад на Коњиц остала су свега два батаљона.

Предузећемо напад на Коњиц⁴ по предвиђеном плану, а IV Црногорску бригаду, којој сте наредили да дође, позвали смо хитно да домаршује јер је намјеравамо употребити за заштиту и обезбјеђење наших бокова.

Наша артиљерија успјела је данас да својим дејством уништи непријатељску отпорну тачку на Реповици, а сад уништава ону на Мусали.

Прилажемо вам писмо упућено другој Кочи,⁵ које овог момента добисмо.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОБОДА НАРОДУ!

Политком
Р. Бабић⁶

Начел. штаба
Руд. Приморац⁷

Командант

Овај допис су отворили и прочитали Пера⁸ и Коча.⁹ Као што из њега видите, ситуација се компликовала, али наређени напад¹⁰ више нисмо у стању да обуставимо, иако сматрамо да су се изгледи на успех са оволиким нашим снагама знатно смањили.

Перо Ћетковић

⁴ О нападу на Коњиц види док. бр. 150 и 173.

⁵ Коча Поповић

⁶ Радомир Бабић

⁷ Рудолф Приморац

⁸ Перо Ћетковић

⁹ Коча Поповић

¹⁰ Мисли се на напад на Коњиц

**ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА ТРЕЋЕ КРАЈИШКЕ НОУ БРИГАДЕ
ОД 23 ФЕВРУАРА 1943 ГОД. ПОМОЋНИКУ НАЧЕЛНИКА
ВРХОВНОГ ШТАБА НОВ И ПО ЈУГОСЛАВИЈЕ О БОР-
БАМА КОД ГОРЊЕГ ВАКУФА¹**

ШТАБ
3-ЋЕ КРАЈ. БРИГАДЕ
I. ПРОЛ. ДИВ.
23-II-1943 год.
у 3.15

ПОМОЋНИКУ НАЧЕЛНИКА² ВРХОВНОГ ШТАВА

Наређења смо примили 23/II 43 у 3.5 ч. Иако од Вас наређење нисмо примили на вријеме, наше су снаге вршиле напад на непријатеља,³ који је, користећи мрак, ушао у села: Ждримце, један дио с. Врси и један дио села Бистрица, као крајње тачке. У првом налету одбацили смо непријатеља до у сами град.⁴

Услијед тога што непријатељ влада kotaма изнад Г. Вакуфа, са лијеве обале Врбаса (доминирајуће граду), морали смо се повући.

Непријатељ је понова овладао косама и чукама између Г. Вакуфа и села: Бистрице—Крупe, и с. Ждримце — уз помоћ тенка. —

Поновa смо га на јуриш одбацили, и из истих разлога морали смо се понова повући.

Сада је непријатељ поставио на мост 1 тенк (на Врбасу у висини Ждримаца), туче топом и пјешадија је понова овладала положајима, са којих смо их већ два пута одбацивали.

С обзиром да снаге са лијеве обале Врбаса нису успјеле одбацити непријатеља са чука изнад града, продужити напад на град нисмо могли.

Већ два дана и двије ноћи наши војници су по брдима (јер су села изложена арт. ватри) не спавају и не једу, во-

¹ Оригинал, писан руком, ћирилицом, налази се у архиви Војно-историског института под рег. бр. 3/2, к. 711.

² Павле Илић

³ Напад је вршен на Групу „Фогл“. Шире о њеном саставу види док. бр. 251 прим. 4 а опширније о овим борбама види док. бр. 132, 133, 363.

⁴ Односи се на Горњи Вакуф.

дећи борбу, те је људство преморено као и зато да је непријатељ тенковима овладао горе поменутиим мостом и да држи коте, нама доминирајуће, са лијеве обале Врбаса. издали смо наређења да се наши батаљони пребаце и поставе на просторију с. Ждримце (искључно) и с. Вољевац (закључно) а са задатком да се непријатељу не дозволи ни корака напријед. Већ се јединице пребацују.

У овој борби, према досада примљеним подацима, имамо једног теже рањеног.

У борби 21 овога мјесеца, уништили смо непријатељу двоја борна кола, а жртва је имао у мртвим и рањеним, неколико камиона је одвезао. На нашој страни 6 мртвих и 7 рањених.⁵ Оволике жртве имали смо из разлога, јер је 3. батаљон VIII бригаде, скоро без борбе напустио Тихомишље, које је нама осигурање било.

Означеног дана све непријатељске покушаје одбили смо контранапацима, — а пред с. Бојска гонили га чак до пред Бугојно.

Веза између нас је сада врло тешка, те мислимо, док смо овдје, иницијативно, а уколико се друго шта нареди извршићемо.

Још немамо веза са једном нашом четом (изнад Бистрице). Упутили смо јој понова везу, али нам курира још нема.

Богами, на нашу страну, ни стопу напријед неће гамад ићи.

Уз друг. поздрав:

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОВОДА НАРОДУ!

За штаб
командант
Карановић⁶

⁵ Шире о овој борби види док. бр. 132, 133 и 274.

⁶ Никола Карановић

ОБАВЈЕШТЕЊЕ ШТАБА ПРВОГ БОСАНСКОГ НОУ КОРПУСА ОД 24 ФЕБРУАРА 1943 ГОД. ВРХОВНОМ ШТАБУ НОВ И ПО ЈУГОСЛАВИЈЕ, ЧЕТВРТОЈ И ДЕСЕТОЈ ДИВИЗИЈИ О БРОЈНОМ СТАЊУ И РАСПОРЕДУ НЕПРИЈАТЕЉСКИХ ПОСАДА НА БАЊАЛУЧКОМ СЕКТОРУ¹

ГЛАВНИ ОБ. ЦЕНТАР
I БОСАНСКОГ НОУ КОРПУСА
Стр. Пов. Об. Бр. 44
24 фебруара 1943 г.

ВРХОВНОМ ШТАБУ НОВ и ПОЈ (за ОБ-О)
КОМАНДАНТУ I БОСАНСКОГ НОУ КОРПУСА НА
ПОЛОЖАЈУ

ОБ. ЦЕНТРИМА IV и X НОУ ДИВИЗИЈА

Об. центар V НОУ дивизије доставља:

I

Подаци о непријатељу на Бањалучком сектору

(према извештају Команде подручја Мркоњић Град)

У Хан Колима има 150 Немаца и 180 домобрана ограђених у жицу и минска поља.

У Бања Луци око 4.500 Немаца, 3.000 усташа, а остало су домобрани. Свега бањалучки гарнизон броји око 10.000 непријатељских војника. Око Бања Луке су пограђени бункери и утврђења. У Бања Луку сваког дана стиже 50—60 рањеника, а некад и преко 100. Ови рањеници су Немци.

У писму које је упутио Раде Радић² Дреновићу³ и Мишићу говори се о томе како су им партизани нанијели тешке губитке а нарочито Горјанском одреду. Даље каже да ће им стићи Требевићки и Озренски четнички одред који ће заједно са Мањачким пуком поћи на партизане. Концентрисање ће им бити у Мањачи до Ситнице.

¹ Оригинал, писан на машини, латиницом, налази се у архиви Војноисториског института под рег. бр. 18—1, к. 11.

² Раде Радић, четнички командант са територије Босанско Крајине стрељан 1946 од стране органа народне власти.

³ Урош Дреновић, четнички командант погинуо на њемачком тенку код Чађавице од стране савезничких авиона.

14-II-43 у Јаворанима је заноћило око 2.000 четника. Ови су требали да се 15-II-43 пребаце преко Тисовца у Бочац.

Мањачки пук заједно са „зеленим кадром“ броји 600 четника, који су наоружани са 4 баџача, 4 тешка митраљеза, 30 п. митраљеза и око 550 пушака. Борбеност ових четника је врло слаба. Однос четника и Немаца је добар. Четници ће добити легитимације од немачких власти.

Ови подаци добивени су од двојице четника који су пребегли Команди подручја Мркоњић Град. Један од њих је раније био партизан заробљен од четника. (Извештај од 18-II).

II

Исти центар 19-II извештава о непријатељским снагама гарнизона Јајце, Бања Лука и Хан Кола према извештају об. центра VII бригаде:

„1) У Јајцу се налази 400 до 450 Немаца, 100 до 120 црне легије и до 500 домобрана. Располажу са 3 тенка, 6 топова. 4 топа су постављена на Харманима, а 2 су код самостана. Немачка команда налази се у кући Харазина код православне цркве. Сваким даном се утврђују, једино се не утврђују на црквеном камену. Како смо дознали, немају намеру да чине неку офанзиву од Јајца. Једино њихова намера била би неког чаркања и препад на наше положаје. Терор влада страхаом, на становништво као и на домобране, домобрани су огорчени према Немцима и усташама. Међу цивилним становништвом влада општа глад, као и у војсци међу домобранима. По улицама падају од глади људи, жене и деца. Примили су помоћ од власти и то 1 кг. брашна на 7 дана на сваку особу. 1 кг. жита је у Јајцу 100 куна, кромпира 45 куна, товар дрва 140 куна.

2) IX пуковнија која је држала положаје од Јајца па до Прусца отишла је у Грабанту, те је положаје заузела нека друга пуковнија. Људи који су одведени из села Берева код Јајца, затворени су у робијашници у Зеници, те траже од кнеза из села Барева да учини све да се пусте, па било да их мобилишу у војску или као шумске раднике. Позадина на ослобођеној територији, Магаљ До и околица има врло слабо гледиште на нашу војску као и на нашу борбу, има много четнички настројених. Стање исте позадине је економски врло слабо, највећа оскудица је у житу, немају довољно жита, а колико и имају крију га од наше војске. У колико ми нешто тражимо од њих тј. од општине

која одређује колико ће ко дати, многи од њих не дају ништа, него траже пропутнице за Јајце да иду усташама.

3) Непријатељске снаге у Бања Луци и Хан Колима су следеће:

Број непријатељске војске није тачно добивен, једино је тачно да има већи број Немаца у Бања Луци. Школе не раде јер су у њима смештени Немци. Како смо дознали имају намеру према Мркоњићу. Намера им је преко сектора Грмеч. Ови Немци стигли су из Србије.

У Хан Колима налази се 250 до 300 Немаца, домобрана 400 до 450, утврђују се и ограђени су троструком жицом. Испред њих се налазе три чете четничких банди које праве чаркање према нашим положајима, а из те банде има у мањим групицама који праве заседе и мучки нападају наше курире и болеснике. У Бања Луци врши се велико хапшење. Прије неколико дана ухапшено је око 500 људи, с тим да су под сумњом као комунисти и симпатизери СССР. Многи од грађана, бојећи се од хапшења, крију се. Многи говоре да би ступили у наше редове, али немају везе са нама. Двојица су побегла испред Црне куће⁴ и налазе се код познатог бандита четника Јове Мишића у Рекавицама и гледају моменат када би могли доћи у додир са нама да би побегли у нашу војску. Такође се врши мобилизација у Бања Луци од 16 до 45 година без разлике на вјеру. У Бања Луци забрањена је свака музика и забава ради жалости за 6 немачком армијом. Немци отворено признају за свој пораз.

4) Позадина мањачких села наклоњена је четницима. Према нашој војсци је нерасположена и слабо гледа на нашу војску изузев једног села које се налази на неослобођеној територији тј. Хан Кола. Позадина у селу Хан Колима је врло добра према нама и нашој војсци изузев неколико бандита из тога села. Према четницима, усташама има врло слабо гледиште, четнике упоређују са усташама, на Немце гледа као на окупатора. Остала села око Мањаче као на пр. Дубица, Дујаковци, Локвари, Лусићи, Стричићи, Горње Ратково, Павићи, Добрња, Чађавица, Подрашница, Граци, Ораховљани итд. саботирају нашу борбу и не указују никакву добровољну помоћ за нашу војску, а четнике крију и помажу их. Чак им омогућавају да из њихових кућа пуцају на наше курире и болеснике. Поједини засеоци из ових села воле да се наша војска не налази близу њихових кућа тј. да неби водила акције близу њихових кућа из разлога што се боје да би могле бити попаљене од Не-

⁴ Злогласни затвор у Бањој Луци.

маца и усташа. Што се непријатељ све више приближава нашој ослобођеној територији четници постају све гори и куражнији и праве све веће злочине над нашом војском, као и појединим цивилима, који су им имало сумњиви да сарађују са нама. Десило се таквих неколико случајева да су извршили злочин, како над нашим војницима, тако и над сељацима који су пали под сумњу, од стране четника и четничких шпијуна.“

III

Даље овај центар актом од 22-II о. г. извештава:

„Подаци о непријатељским снагама преко Врбаса, према обавештењу I бригаде:

Према непровереним подацима, непријатељске снаге у Котор Варошу и Челинцу у Масловарама броје свега до 1.000 војника. Од тога 400 до 450 Немаца, а остало су легионари и домобрани, већином домородци. Подаци, које добијамо о непријатељу, су врло контрадикторни обзиром да их протурају четници, тако да према неким подацима у Котор Варошу има свега 300 домобрана а према другим, да је непријатељ из Котор Вароша побегао у Бања Луку.

IV одред⁵ на овом терену није организовао обавештајну службу, испитивање непријатељских снага насилним извиђањем доста је отежано, јер је Котор Варош блокиран четничким и усташким селима.

Према подацима које смо добили од IV одреда непријатељ у селима Врбљанима, Ободнику и Масловарама требао је имати око 600 војника, али се је показало насилним извиђањем да подаци нису тачни и да у Врањцима може бити свега 60 до 70 непријатељских војника, да у Ободнику нема непријатељских снага, а у Масловарама задржава се мален број четника Раде Радића.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОБОДА НАРОДУ!

(М. П.)

За Главни об. центар:
Шеф канцеларије штаба

Ђоко⁶

⁵ Четврти крајишки НОП одред

⁶ Ђоко Јакић

БР. 142

**ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА ДРУГЕ ПРОЛЕТЕРСКЕ ДИВИЗИЈЕ
ОД 24 ФЕБРУАРА 1943 ГОД. ВРХОВНОМ ШТАБУ НОВ И
ПО ЈУГОСЛАВИЈЕ О КОНЦЕНТРАЦИЈИ ЧЕТНИКА И
ИТАЛИЈАНА У БИЈЕЛОМ ПОЉУ¹**

ДРУГА ДИВИЗИЈА
24-II-1943

Шест четничких бригада из Ист. Босне и Херцеговине у јачини 2000, ојачани са Италијанима, концентришу се у Биј. Пољу.² Мостарски аеродром ојачан са 16 авиона. Због ове ситуације задржали смо један батаљон IV бригаде.³ Куда да упућујемо рањене?

Митар⁴

БР. 143

**ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА ДРУГЕ ПРОЛЕТЕРСКЕ ДИВИЗИЈЕ
ОД 24 ФЕБРУАРА 1943 ГОД. ВРХОВНОМ ШТАБУ НОВ И
ПО ЈУГОСЛАВИЈЕ О КОНЦЕНТРАЦИЈИ ЧЕТНИКА И О
СИТУАЦИЈИ И РАСПОРЕДУ ЈЕДИНИЦА НА СЕКТОРУ
ДИВИЗИЈЕ¹**

24. II 1943 године
у 12 часова

Ш Т А Б
II ПРОЛЕТЕРСКЕ УДАРНЕ ДИВИЗИЈЕ
НАРОДНО-ОСЛОБОДИЛАЧКЕ ВОЈСКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

ВРХОВНОМ ШТАБУ Н.О.В. и П.О.Ј.

Ситуација на нашем сектору изгледа овако:

Наше јединице II Пролетерска и II Далматинска бригада налазе се на линији положаја: с. Јасењани лијева обала ријеке Неретве—с. Врди десна обала ријеке Неретве.

¹ Оригинал, писан на машини, ћирилицом, налази се у архиви Војноисториског института под рег. бр. 14/16, к. 14 А. Извјештај је упућен радиограмом Врховном штабу НОВ и ПО Југославије.

² Види док. бр. 277.

³ Четврте пролетерске (црногорске) бригаде

⁴ Митар Бакић

¹ Оригинал, писан на машини, латиницом, налази се у архиви Војноисториског института под рег. бр. 33—2, к. 8.

затварајући све правце који изводе лијево и десно од ријеке Неретве.

Један батаљон II Далматинске бригаде затвара правац од Ракитног према Карамановом Кланцу за долину р. Дрежанке.

На нашем лијевом крилу према II Пролетерској бригади концентришу се јаче четничке снаге. Концентрацију прати и артиљерија која је пласирана и то брдска од два топа са простора с. Равне и хаубичка од двије хаубице на простору сјеверни дио Бијело Поље. Према подацима добивеним од II Пролетерске бригаде према њима се налазе шест четничких бригада у јачини од 2000 четника. У овим бригадама налазе се дјелови Јахоринског одреда, као и Рогатичка бригада, док су остале јединице мјештани и из осталих крајева Херцеговине.

Груписање ових четничких снага произилази од нашег присуства у близини Мостара, јер сматрају Мостар угроженим; а може да буде и напад на наше снаге што не искључујемо.

Јуче 23 ов. мј. око 17 часова на мостарски аеродром атерирало је 16 авиона.

Наше положаје чврсто држимо у рукама осматрајући сваки прилаз који изводи ка нашим јединицама и са једне и са друге стране Неретве. Авијација је сваким даном активна и бомбардује како положаје тако и позадину али жртва нијесмо имали од овог бомбардовања нити у мртвим нити у рањеним. Све су мјере предузете како код јединица на положајима, тако и позадинских дјелова интендантура и болница, да се онемогући авијацији осматрање.

Све јединице у првом борбеном реду које чине истакнуте групе са аутоматским оружјима израдиле су заклоне од непријатељске артиљеријске и бацачке ватре.

Непријатељ је дрзак и поред великих губитака који му се наносе покушава са продорима и обиласцима.

За обезбеђење лијевог бока II Пролетерске бригаде одредили смо један батаљон IV Пролетерске бригаде на положају Клб. поље² са задатком спречавања непријатељу да се појави бочно према нашој II Пролетерској бригади, од које смо добили податке да се 23 ов. мј. приметила једна непријатељска колона која врши покрет у циљу обиласка њиховог лијевог крила.

² Колиба Поље

Ми смо мишљења да би III Далматинска дивизија³ требала бити што активнија на свом правцу према Широком Бријегу, како би на тај начин непријатељ био заузет и на том правцу.

Наша болница налази се сада на простору Доња Грабовица, чији је смјештај доста отежан, па и изложен бомбардовању јер ће непријатељ свакако сва насеља у долини ријеке Неретве бомбардовати.

Мишљења смо да нашу болницу треба прикључити општој болници, у колико нам главни задатак остаје и на даље у важности.

Интендантуре наше Дивизије распоређене су узводно на простору Дрежница—Г. Грабовица.

Заробљенике употребљавамо за рушење пута.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОВОДА НАРОДУ!

(М. П.)

За Штаб Дивизије
Начелник,
Вукотић⁴

Батаљон⁵ IV бригаде смо повукли и он ће кренути ка Коњицу сјутра у вече.

Ја сам средио плијен и ујутро у 5 ч. крећем на сектор II бригаде.⁶

Пеко⁷

³ Односи се на Девету далматинску НОУ дивизију.

⁴ Јован Вукотић

⁵ Сљедећи текст дописан мастилом

⁶ Друге пролетерске бригаде

⁷ Пеко Данчевић

ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА ТРЕЋЕ НОУ ДИВИЗИЈЕ ОД 24 ФЕ-
БРУАРА 1943 ГОД. ВРХОВНОМ ШТАБУ ИОВ И ПО ЈУ-
ГОСЛАВИЈЕ О БОРБАМА ДЕСЕТЕ ХЕРЦЕГОВАЧКЕ ВРИ-
ГАДЕ КОД БИЈЕЛЕ, ТУРИЈЕ И НА ПАДИНАМА ЉУБИНЕ
ПЛАНИНЕ

Ш Т А В
III. УДАРНЕ ДИВИЗИЈЕ
Н-О-В-Ј
Бр. 28
24-II-1943 г.
у 7 ч.

ВРХОВНОМ ШТАБУ НАРОДНО-ОСЛОБОДИЛАЧКЕ
ВОЈСКЕ И ПАРТИЗАНСКИХ ОДРЕДА ЈУГОСЛАВИЈЕ

Услед слабих снага ангажованих у ноћашњем нападу на Коњиц² и дејства четничких банди на бок и позадину борбеног распореда наше Херцеговачке бригаде,³ које се дејство испољавало за цијело вријеме напада, наш напад на Коњиц није успио.

Четничке банде својим дејством везале су цијелу Херцеговачку бригаду фронтално, тако да она уопште није била у стању да са своја два батаљона са којима је учествовала у ноћашњем нападу на Коњиц испољи своје дејство при овом нападу.

Јединице ове бригаде воде већ три дана жестоке борбе с четничким бандама на правцу Г. и Д. Бјела, Турија и на падинама Љубине Планине. Ова се борба нарочито појачала у току јучерањег дана, када су четници успјели да пребаце појачања од Борка. У јучерашњим борбама, које су биле нарочито жестоке Херцеговачка бригада имала је 15 мртвих и око 20 рањених, а њима нанијела много веће губитке. Борбе су се водиле прса у прса и још увијек се настављају. Јачина ових четничких банди износи око 600—700, мада по овоме нијесу још прикупљени тачни подаци, па се може очекивати да су ове снаге још и веће. Примјећено је да се позади борбеног распореда пале села Бјелемићи и чује се јака борба, што се може узети као знак да долазе и даља појачања.

¹ Оригинал, писан на машини, латиницом, налази се у архиви Војноисториског института под рег. бр. 36—2, к. 8.

² О борбама за Коњиц види док. бр. 150.

³ Десета херцеговачка НОУ бригада

Услед овакве ситуације код Херцеговачке бригаде био је укочен и напад Црногорске бригаде.⁴

IV Црногорска бригада није ни до овог часа дошла у Острожац, па се због тога није могла уопште употребити, мада би њена интервенција сигурно измијенила ситуацију.

Услед овога Штаб Дивизије био је принуђен да јутрос нареди бригадама повлачење на полазне положаје, што је и извршено.

Губици, како непријатељски тако и наши, нијесу нам до сада познати.

С обзиром да ће нам у току данашњег дана стићи IV Црногорска бригада без једног батаљона, ми намјеравамо да вечерас поновимо напад, ако се ситуација на фронту I Пролетерске Дивизије у већем степену не погорша.

С другарским поздравом

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОБОДА НАРОДУ!

Политком
Рад. Вабић⁵

Начел. штаба
Руд. Приморац⁶

Командант
Перо Ћетковић

БР. 145

ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА СЕДМЕ НОУ ДИВИЗИЈЕ ОД 24 ФЕБРУАРА 1943 ГОД. ВРХОВНОМ ШТАБУ НОВ И ПО ЈУГОСЛАВИЈЕ О РАСПОРЕДУ ЈЕДИНИЦА НА ПРОСТОРИЈИ БУГОЈНО—ГОРЊИ ВАКУФ И НАПАДУ НЕПРИЈАТЕЉСКИХ АВИОНА НА ПОЛОЖАЈЕ ДИВИЗИЈЕ¹

ШТАБ
VII ДИВИЗИЈЕ
Н. О. ВОЈСКЕ
ХРВАТСКЕ

Осматрачница
к. 937/југ.-з. од
с. Мачковац

24/II 1943
13 час. 30 мин.

ВРХОВНОМ ШТАБУ Н.О.В. и П.О.Ј.

1.) Непријатељ не врши данас покрет пешадијом. 12 авиона бомбардовали су положаје наших јединица које

⁴ Пета црногорска НОУ бригада

⁵ Радомир Бабић

⁶ Рудолф Приморац

¹ Оригинал, писан мастилом, латиницом, налази се у архиви Војноисториског института под рег. бр. 12/2, к. 812.

стално туче непр. артиљерија. Непријатељ држи Г. Вакуф и положаје јужно од њега на линији: Стражица—с. Палоч—с. Мрачај—Струмица² и цесту до Карамастовића.

2.) Наше снаге распоређене су на положајима 2 бат. Осме бригаде на Огловку, један на Кобили. Батаљони Седме бригаде држе положаје од Кобиле преко Шестанаца³ до к. 937⁴ и с. Мачковац.

Батаљони I далм. бригаде:⁵ један је на Кобили, један на к. 803 (код окуке на путу Г. Вакуф—Прозор), а један је у резерви у с. Пидриш.

III крај. бригада држи положаје од Вртељка до с. Ждримци.

3.) Непријатељ је синоћ са 5 авиона бомбардовао с. Пидриш. Жртве су 2 мртва и 5 рањених. Данас је непр. бомбардовао у два наврата са 5 и 12 авиона положаје наших јединица. Нарочито је обратио пажњу на цесту Г. Вакуф—Прозор. Број жртава није нам познат, али са осматрачнице смо видели да је непр. бацао бомбе тамо где није било наших јединица, тако да вероватно нису жртве велике. — Непријатељ стално држи наше положаје под арт. ватром.

4.) Хаубичка батерија отишла је у правцу Прозора, због тога што је командир⁶ изјавио да је један топ неисправан, и да се боје бомбардовања авијације. Он не одаје поверење да би у тежој ситуацији извукао своја оруђа.

5.) Ноћас су умрла три партизана VIII бр.[икаде] на положају, на Кобили; вероватно од умора и зиме, али смо упутили доктора да испита узроке.

6.) Обавештени смо да је наша XVI бригада⁷ стигла на просторију с. Равно—с. Вуковско.

7.) Управо сада примили смо извештај да се непријатељ укопава на линији Стрмица и на коси изнад с. Палоч.

8.) Ми ћемо ноћас опет као и прошле ноћи предузети локалне нападе на непријатеља, очекујући директиве у

² Стрмица (к. 785)

³ Шестаца

⁴ До коте 957

⁵ Треће НОУ дивизије

⁶ Редакција није могла установити име и презиме

⁷ Шеснаеста баијска НОУ бригада

духу разговора које смо водили са другом Помоћником нач. Врх. штаба.⁸

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОВОДА НАРОДУ!

Комесар
Б. Кладарин⁹

Командант
П. Јакшић¹⁰

П. С. Ваше писмо управо сад смо примили. Вечерас ћемо се саветовати и донети план као и извештај детаљан по постављеним задацима.

БР. 146

ДОПИС КОМАНДЕ ТРЕЋЕ БАТЕРИЈЕ ХАУБИЧКОГ ДИВИЗИОНА ВРХОВНОГ ШТАВА ОД 24 ФЕБРУАРА 1943 ГОД. ПОМОЋНИКУ НАЧЕЛНИКА ВРХОВНОГ ШТАВА О ЗАХТЈЕВУ ДА БАТЕРИЈА ОСТАНЕ НА ИСТОМ ПОЛОЖАЈУ¹

3 БАТЕРИЈА
ХАУБ. ДИВ. В. Ш.
24-II-1943
Положај — Макљен

ДРУГУ ВЕЉКУ²

Прозор!

Данас смо добили наређење да се повучемо на Макљен, гдје смо се смјестили и добро маскирали, а сада навече добили смо наређење да изађемо код Трлице ноћу — изјутра и да гађамо — одмах тамо чим дођемо.

Објаснио сам команданту дивизије³ да ноћу кад се долази на положај не може се гађати без артилер. припреме. поготово кад се гађа по карти ноћу јер се мора тачно одредити нишанска тачка због правца и обиљежити правац, а он ми је одговорио да се мора гађати и назвао нас у батерији „саботери“.

⁸ Павле Илић

⁹ Буру Кладарин

¹⁰ Павле Јакшић

¹ Оригинал, писан мастилом, латиницом, налази се у архиви Војноисториског института под рег. бр. 32—2, к. 8.

² Павле Илић

³ Павле Јакшић

Ти знаш да ми можемо гађати само са пута, који је данас бомбардовало 18 авиона, а специјално због нас, и да успјех нашег гађања је врло мали, јер не можемо да одредимо положај, а немамо нити осматрачнице, која би требала бити на К 957 (испред Мачковца) коју држи непријатељ или је под ватром у међулинији. — А нити са ње не би скоро ништа могли видети. Сматрам, гледано са артилериске тачке, да је потпуно бескориено на овакав начин трошити муницију. Да би избегли пут због бомбардовања, и променили положај, који је једино на Пидришу, али и тај је јако близу пешачком положају, гдје у потребном моменту не би могли се извући, с једне стране због непр. пешадије или тенкова, ако би продрли, а друго и оданде се не може ништа осматрати, а авијација туче сваки метар, што значи и губитак оруђа! Мислим да није у интересу Н.О.Б. губити оруђе, па те молим одговори ми овдје да ли да и даље, после свег овдје изнетог гађамо са пута, и останемо на положају, а овај исти одговор би затим доставио к-ту дивизије.

Уз другарски поздрав

С. Ф. — С. Н.!

Наставник хауб. дивизиона

Петровић⁴

П. С. очекујем одмах одговор!

БР. 147

ОБАВЈЕШТЕЊЕ ШТАБА ПРВЕ ПРОЛЕТЕРСКЕ ДИВИЗИЈЕ ОД 25 ФЕБРУАРА 1943 ГОД. ШТАБУ ПРВЕ БРИГАДЕ О ПОКРЕТУ НЕПРИЈАТЕЉА У ПРАВЦУ КОЊИЦА¹

ШТАБ I ПРОЛЕТЕРСКЕ
УДАРНЕ ДИВИЗИЈЕ

ШТАБУ I ПРОЛЕТЕРСКЕ БРИГАДЕ

1) Извештајем од данас у 11 ч. Јакић² јавља да се једна непријатељска колона³ почела спуштати око 9 ч. низ

⁴ Милорад Петровић

¹ Оригинал, писан мастилом, латиницом, налази се у архиви Војноисториског института под рег. бр. 30¹, к. 705.

² Народни херој Велимир Јакић, командант Треће санџачке НОУ бригаде

³ Односи се на Групу „Анакер“. Опширније о њеном саставу види док. бр. 25, а о борбама док. бр. 173 и 294.

Краљевац ка с. Брђаии. У исто време друмом су кренула 2 тенка, такође у правцу Коњица, а према пушчаној ватри на сектору 5. батаљона.⁴ претпоставља се, да уз тенкове иде и пешадија. Непр. артиљерија је јако тукла положаје 5. бат. III бригаде.⁵

Јакић додаје да су предузете све мере да се непријатељ одбије, али страхује од напада са Црвених Стјена.

2) О Коњицу још нисмо примили извештај.⁶ Можда ова непр. колона креће у помоћ остатку коњичког гарнизона — уколико се овај још држи. Јакић не јавља колика је јачина непр. колоне која је кренула према југу и да ли су њеним одласком знатно ослабљене снаге које су биле на сектору Брадина—Иван Пл. Ако је та колона јача и ако је Јакићење јединице нису зауставиле, он треба још ноћас да нападне правцем Краљевац—Мали Иван. Ви у сваком случају вршите оштру демонстрацију на вашем сектору.

3) Обавестићемо вас чим сазнамо резултат акције на Коњиц.

С. Ф. — С. Н.!

25-II-43 — 16,40 ч.

Комдив
Коча⁷

БР. 148

**ДИРЕКТИВА ШТАБА ПРВЕ ПРОЛЕТЕРСКЕ ДИВИЗИЈЕ
ОД 25 ФЕБРУАРА 1943 ГОД. ШТАБОВИМА БРИГАДА ЗА
СЛУЧАЈ ПРИНУДНОГ ПОВЛАЧЕЊА ЈЕДИНИЦА СА СЕКТОРА
КОЊИЦ¹**

Ш Т А Б
I ПРОЛЕТЕРСКЕ УДАР[НЕ ДИВИЗИЈЕ]
НО ВОЈСКЕ ЈУГОС[ЛАВИЈЕ]
Бр. 25-II-23.15

ШТАБУ I БРИГАДЕ²

1) Прилажемо извештај Об. ц. Штаба III дивизије³ у коме се износе подаци о намераваним покретима непријатеља.

⁴ Вјероватно Пети батаљон Треће санџачке НОУ бригаде.

⁵ Треће санџачке НОУ бригаде

⁶ О нападу на Коњиц види док. бр. 150, 173, 277, 278, 300.

⁷ Коча Поповић

¹ Оригинал, писан на машини, латиницом, налази се у архиви Војноисториског института под рег. бр. 31/1, к. 705.

² Иста копија достављена је и Штабу Треће санџачке НОУ бригаде.

³ Види док. бр. 150.

теља чија се могућност не може искључити, него је напротив доста вероватна. У склопу таквих непријатељских намера, није искључено ни да је непријатељска активност на сектору Бугојно—Г. Ваквф углавном демонстративног карактера.

2) Снаге непријатеља које би учествовале у овој офанзиви нису нам познате те не можемо тачно да одредимо ни карактер мера које треба да предузму наше јединице. У сваком случају већ сутра, 26 о. м., мораће се обратити још много већа пажња на наше лево крило, тј. Штаб I бригаде⁴ наредиће још већу будност према Битовњи пл. и наредиће одговарајућој јединици да шаље извиђачке патроле даље према северу као и према западу.

3) У случају принудног повлачења, јединице I бригаде држаће се углавном правца којим су дошле овамо, док ће се јединице III бригаде,⁵ у случају да непријатељско десно крило буде јако и буде брзо продирало, ослањати се на јединице III дивизије пошто би, у случају избијања непријатеља у с. Реповци, тешко било изводљиво извлачење јединица III бригаде правцем Булатовићи—Трешњевица. Ово не значи да, у таквом случају, јединице III бригаде треба да се спусте на сам друм Коњиц—Рама, него да избегну прелажење р. Краљушчица у горњем току ове реке, где је јаруга дубока и којом приликом би их непријатељ могао претећи.

4) Да у овој евентуалности не бисмо били изненађени, Штаб I бригаде дужан је држати чврсту и честу везу са Штабом III бригаде, како би га о свакој важнијој промени ситуације могао благовремено обавестити.

5) Уколико се одустало од ликвидирања Коњица,⁶ очекујемо да ћемо у току сутрашњег дана добити преко радио везе нове опште директиве од В. Ш.⁷

Задатак наше Дивизије на овом сектору јесте важан саставни део раније постављеног општег плана, о коме су штабови бригада својевремено усмено обавештени. Један од нужних услова остварења тог плана било је ослобођење Коњица. Жртве које смо морали поднети остварујући наш задатак у сразмери су са важношћу нашег задатка и са важношћу постављеног општег плана, као и са жртвама које су остале јединице НОВ морале поднети у последње време, тј. откад је непријатељ отпочео своју офанзиву на ослобођену територију.

⁴ Прве пролетерске бригаде

⁵ Треће санџачке НОУ бригаде

⁶ О борбама за Коњиц види док. бр. 150. 173. 277. 278. 300.

⁷ Врховни штаб

6) Све неборачке делове држати отсада спремне за покрет у смислу благовремене набавке свих коња који евентуално недостају. Ово нарочито важи за болнице које морају бити спремне да крену чим за то добију наређење.

7) Треба предвидети случај да ће се покрети вршити дању. Обзиром на велику активност непријатељске авијације, за коју се може претпоставити да ће и даље трајати, никако се не сме дозволити кретање у већим групама и једним путем. На ово нарочито упозоравамо санитарске руководиоце који треба благовремено да издаду потребна упутства и који ће бити одговорни за њихово доследно спровођење у дело.

8) Где год има за то могућности, јединице морају створити резервну храну, ма и принудним откупом.

9) Напомињемо да се ове директиве односе на извесну могућност која може наступити и да их као такве треба и схватити. То не значи да им не треба поклонити пуну пажњу и да се може одлагати предузимање свих припремних мера овде наређених.

10) Уколико Штаб IX бригаде^б добије наређење за покрет непосредно од В. Ш. без тачне ознаке правца и циља марша, он ће обавезно упутити 24 часа унапред одељење за везу са овим Штабом како се не би јединице те Бригаде излагале замору и излишним покретима. Ово важи и за случај да се ситуација не промени на овом сектору јер нове јединице не би смеле избити дању на ову просторију.

За своје потребе у муницији (за бацаче и противколце), Штаб IX бригаде обратиће се непосредно другу Вељку,^в с ким ће успоставити везу преко команде места у Прозору. Од друга Вељка нека потражи и борце који су, по његовом налогу, били упућени ради евакуације материјала. Ти борци се, наиме, не налазе у нашој близини.

11) О свакој важнијој промени ситуације Штаб III бригаде је дужан известити непосредно Штаб III дивизије преко најближег Штаба бригаде те Дивизије.

12) Штабови I и III бригаде известите овај Штаб о предаји, односно пријему одређеног броја пушкомитраљеза.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОБОДА НАРОДУ!

(М. П.)

Комдив
Коча¹⁰

^б Односи се на Трећу крајишку НОУ бригаду.

^в Павле Илић

¹⁰ Коча Поповић

**ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА ПРВЕ ПРОЛЕТЕРСКЕ ДИВИЗИЈЕ
ОД 25 ФЕБРУАРА 1943 ГОД. О БРОЈНОМ СТАЊУ НЕПРИ-
ЈАТЕЉСКИХ ПОСАДА У БУГОЈНУ, КУПРЕСУ, ТУРБЕТУ,
КОЊИЦУ, ОСТРОШЦУ, ПАЗАРИЋУ И ОСТАЛИМ УПО-
РИШТИМА НА ПРУЗИ САРАЈЕВО—МОСТАР¹**

Строго поверљиво!

ШТАВ
I. ПРОЛЕТЕРСКЕ ДИВИЗИЈЕ НОВЈ
Обавештајни Центар
Дел. бр. 35 25.II.1943 год.

**ОБАВЕШТАЈНИ ИЗВЕШТАЈ
БР. 3**

За време од 12.II. до 25.II.1943 г.

ОБ. ЦЕНТАР IX КРАЈИШКЕ БРИГАДЕ-
8. II. 1943 г.

Турбе: 2 сатније домобрана, 50 Немаца и 10 жандарма.
Из Бугојна је стигла у Турбе једна колона од 300 војника.

Бугојно: 3.000 милиционера (непроверено. Мишљења
смо да је цифра претерана). Наоружање: 1 хаубица, више
бацача, 4 т. митраљеза, 20 п. митраљеза, имају 110 бункера
у граду и око града.

ОБ. ЦЕНТАР III ДИВИЗИЈЕ 11. II. 1943 г.

Острожац: 80 талијанских војника, 10 жандарма, мили-
ционера 200. Командири милиције наклоњени нама.

Лисичићи: 50 домобрана на станици.

Иван Седло: 100 домобрана

Раштелица—Тарчин: 150 домобрана

Пазарић: 80 домобрана

Хацићи: 70 домобрана

Илица: 50 домобрана

Од Коњица до Сарајева народ је наклоњен нама.

¹ Оригинал, писан на машини, латиницом, налази се у архиви Војноисториског института под рег. бр. 21—1, к. 11. Извјештај је вјероватно достављен Врховном штабу НОВ и ПО Југославије.

² Односи се на Трећу крајишку НОУ бригаду Прве пролетерске дивизије, која се једно краће вријеме називала и Девета крајишка НОУ бригада.

ОБ. ЦЕНТАР I. ПРОЛЕТ. БРИГАДЕ 14. II. 1943 Г.

Бугојно: У граду се налази од 1.200—1.500 усташа, милиционера и домобрана, од прилике у подједнаком броју. Наоружање: 3 блиндирана аутомобила, 1 топ и 2 тешка бацача. Најјача упоришта су им у Кандији, где су им и *магацини са житом*. Ту се налази око 200 усташа. Најјаче бункере имају код Окаснице и гробља и код друма на улазу у град са правца Горњи Вакуф. Најслабији им је положај од правца Гаја, где се налази 1 тешки топ, који није потпуно исправан. Код станице су им 2 тешка бацача.

Муслиманске масе наклоњене су нама.

Усташе-муслимани продају муслиманима у граду оружје и муницију за гас и друге ствари, тако нпр. бомба кошта литар ракије. У граду има око 600 муслимана наших симпатизера, од којих 150 наоружаних (непроверено).

Пруга Бугојно—Травник ради.

ОБ. ЦЕНТАР IX. КРАЈИШКЕ БРИГАДЕ 14. II. 1943 Г.

Бугојно: Снаге из Бугојна и Травника кренуле су у правцу Дрине да угуше четничке побуне (непроверено). Исхрана војника у Бугојну је врло слаба. Домобрани су незадовољни.

ОБ. ЦЕНТАР I. ПРОЛЕТ. БРИГАДЕ 17. II. 1943 Г.

Коњиц: 400 Талијана, 60 милиционера и 1 сатнија домобрана. Има 20 четника. Наоружање: 2 брдска топа, 4 бацача. Топови су на левој страни Неретве.

Подорашац: 140 милиционера

Брђани: 30 Талијана који су се изгледа повукли у Коњиц.

Раштелица: 1 сатнија домобрана, станују у станици.

Тарчин и Пазарић: Има Немаца, усташа и домобрана, број се не зна.

ОБ. ЦЕНТАР III. САНЦАЧКЕ БРИГАДЕ 18. II. 1943 Г.

Купрес: 3 сатније усташа. Има око 500 милиционера. Наоружање: 2 бацача, топова немају.

Бугојно: 1.200 усташа и нешто домобрана. Наоружање: 2 брдска топа 65 м/м и 1 тешки бацач. Свака сатнија наоружана са 8 п.митраљеза и 1 тешки митраљез.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОВОДА НАРОДУ!

Шеф

Об. центра Дивизије

Н. Божовић³

³ Никола Божовић

ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА ТРЕЋЕ НОУ ДИВИЗИЈЕ ОД 25 ФЕ- БРУАРА 1943 ГОД. ВРХОВНОМ ШТАБУ НОВ И ПО ЈУ- ГОСЛАВИЈЕ О БОРБАМА ЗА КОЊИЦ¹

ШТАБ III ДИВИЗИЈЕ
25-II-1942²
9 часова

ВРХОВНОМ ШТАБУ Н.О.В. и П.О.Ј.

Наш поновни напад на Коњиц³ ноћу 24-25 ов. м. почели смо по следећем плану:

Десна колона: IV Црногорска бригада, тј. два батаљона исте бригаде (два батаљона су задржана у Јабланици и један батаљон Херцеговачке бригаде⁴ напада општим правцем лева обала реке Неретве са задатком да заузме јужни део вароши Коњиц.

Лева колона: V Црногорска бригада — свега пет малих батаљона, напада општим правцем лева обала реке Неретве са задатком да заузме северно-источни део вароши.

Ради обезбеђења и заштите десног бока нашег борбеног распореда и разбијања четничких банди које су прикупљене око села Горња и Доња Бјела и четничких снага које су од правца Борци стигле као појачање, упућена је наша X бригада⁵ без једног батаљона да нападне непријатеља општим правцем с. Медасковић—Борци, а са одговарајућим снагама правцем Забрђе—Љубина Планина и да их уништи.

Хаубичка батерија, пласирана на просторији Ораховица, има задатак да изврши артиљериску припрему напада.

Чета борних кола има задатак да упадом у варош олакша покрет сопственој пешадији и на свом правцу напада уништава непријатељска упоришта.

Напад је отпочео артиљериском припремом тачно у 22 часа. Гађање артиљерије било је доста тачно.

¹ Оригинал, писан мастилом, ћирилицом, налази се у архиви Војноисториског института под рег. бр. 37—2, к. 8.

² У оригиналу погрешно написано 1942 а треба 1943 године што се види по догађајима који се спомињу у документу.

³ О борби за Коњиц види док. бр. 150, 173, 277, 278, 300.

⁴ Десета херцеговачка НОУ бригада

⁵ Исто као под прим. 3.

По завршеној припреми, јединице су пошле у напад. Непријатељ је жестоко реагирао најјачом топовском и минобацачком ватром као и ватром тешких пешадиских оружја. Услед овога наше јединице су споро напредовале јер је напад био скопчан са великим тешкоћама. Непријатељ је поред посаде у утврђеним ослоним тачкама био распоређен и на свима околним доминантним висовима у укопаним рововима. Поред тога располаже и са четири немачка тенка наоружана топовима мањег калибра и митраљезима.

Наша чета борних кола кренула је у напад али је на улазу у варош наишла на израђене препреке које су са обе стране биле тучене најјачом ватром из бункера и противколског топа, тако да је била присиљена да се повуче.

После дуге и жестоке борбе, јединице V Црногорске бригаде овладале су непријатељском утврђеном ослоном тачком Реповица а јединице IV Црногорске бригаде избиле су на Помол али до сада још нису успеле да ликвидирају бункере пошто се они налазе на самим падинама Помола.

На овај начин ми владамо свима доминантним положајима око града и сматрамо да ћемо, уколико нас у томе не би спречило дејство непријатеља са правца Брадина—Подорашац—Коњиц, успети да заузмемо Коњиц.

Дејство непријатеља на поменутом правцу за нас би било врло опасно јер би тиме био потпуно угрожен наш леви бок и позадина.

Од X Херцеговачке бригаде која дејствује на правцу Медасковић—Борци још нисмо добили извештај о резултату њиховог напада.

Јучер 24 ов. м. око 16 часова непријатељски авиони „Штука“, којих је било седам бомбардовали су с. Челебић и Ораховицу и оштетили велики број кућа. Том приликом погинули су тројица а рањени пет другова из X бригаде. Данас су већ почели надлетати наше положаје и омешће нас много у раду.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОБОДА НАРОДУ!

Политички комесар, Начелник штаба, Командант.
Рад. Бабић⁶ Руд. Приморац⁷ Перо Ђетковић

⁶ Радомир Бабић

⁷ Рудолф Приморац

Млад. Б. Дубањски
25. 5. 1922.
Трава.

1922
25. 5. 1922

Прована акиду Н.О.В. и Н.О.Г.

Наше братство имамо на Косову од 24/25 н. н.
Поред нас аз смејем да кажем:

Добра крива је Кривотрпска друштва, у. гбо да
добра, остале друштва (гбо, Јанковића су задржали у Јадра-
вину) била су велика друштва која имају, као Нова
са јавноста је јавноста јавноста јавноста јавноста

Наша крива: Ј. Кривотрпска друштва — која је
малко јавноста, јавноста је јавноста јавноста јавноста
јавноста се јавноста је јавноста јавноста јавноста

Јавноста је јавноста је јавноста јавноста јавноста
јавноста је јавноста је јавноста јавноста јавноста
јавноста је јавноста је јавноста јавноста јавноста
јавноста је јавноста је јавноста јавноста јавноста

Јавноста је јавноста је јавноста јавноста јавноста
јавноста је јавноста је јавноста јавноста јавноста

Јавноста је јавноста је јавноста јавноста јавноста
јавноста је јавноста је јавноста јавноста јавноста

Јавноста је јавноста је јавноста јавноста јавноста
јавноста је јавноста је јавноста јавноста јавноста

Јавноста је јавноста је јавноста јавноста јавноста
јавноста је јавноста је јавноста јавноста јавноста

Јавноста је јавноста је јавноста јавноста јавноста
јавноста је јавноста је јавноста јавноста јавноста

Јавноста је јавноста је јавноста јавноста јавноста
јавноста је јавноста је јавноста јавноста јавноста

Јавноста је јавноста је јавноста јавноста јавноста
јавноста је јавноста је јавноста јавноста јавноста

Јавноста је јавноста је јавноста јавноста јавноста
јавноста је јавноста је јавноста јавноста јавноста

Јавноста је јавноста је јавноста јавноста јавноста
јавноста је јавноста је јавноста јавноста јавноста

Јавноста је јавноста је јавноста јавноста јавноста
јавноста је јавноста је јавноста јавноста јавноста

Јавноста је јавноста је јавноста јавноста јавноста
јавноста је јавноста је јавноста јавноста јавноста

Јавноста је јавноста је јавноста јавноста јавноста
јавноста је јавноста је јавноста јавноста јавноста

Јавноста је јавноста је јавноста јавноста јавноста
јавноста је јавноста је јавноста јавноста јавноста

Јавноста је јавноста је јавноста јавноста јавноста
јавноста је јавноста је јавноста јавноста јавноста

Јавноста је јавноста је јавноста јавноста јавноста
јавноста је јавноста је јавноста јавноста јавноста

Јавноста је јавноста је јавноста јавноста јавноста
јавноста је јавноста је јавноста јавноста јавноста

Јавноста је јавноста је јавноста јавноста јавноста
јавноста је јавноста је јавноста јавноста јавноста

Фотокопија прве стране документа бр. 150

ОБАВЈЕШТЕЊЕ ШТАБА ТРЕЋЕ НОУ ДИВИЗИЈЕ ОД 25 ФЕБРУАРА 1943 ГОД. ПОТЧИЊЕНИМ И СУСЈЕДНИМ ЈЕДИНИЦАМА О НАМЈЕРИ НЕПРИЈАТЕЉА ДА ПОДУЗМЕ НАПАД НА КОМУНИКАЦИЈУ САРАЈЕВО—МОСТАР¹

ШТАБ
III. УДАРНЕ ДИВИЗИЈЕ НОВЈ
Об. ст. пов. бр. 9
25. II. 1943

Строго повјерљиво!
Брло хитно!

ШТАБОВИМА V, X БРИГАДЕ И ШТАБУ I ПРОЛЕТЕРСКЕ ДИВИЗИЈЕ

Добили смо извјештај од обавјештајца „А“² који се налази на територији Крешево—Фојница—Кисељак да у тим мјестима нема непријатељских снага па према томе није у изгледу никакав покрет непријатеља из тих мјеста. Он нас извјештава да се непријатељ³ са већим дијелом снага повлачи из Травника, Јајца и осталих мјеста на том правцу заједно са 7-ом пуковнијом у правцу Сарајева и Мостара са намјером офанзиве на наше снаге које оперишу на комуникацији Сарајево—Мостар и то:

1. Главнина иде друмом Сарајево—Мостар наоружана тенковима, артиљеријом и бацачима.

2. Десна побочница иде Црном Ријеком у циљу да Реповцима зађе с леђа — због овог треба хитно обавијестити I дивизију.

3. Лијева побочница кренула је ка Калиновику и Игману да нам пресијече покрет на другој страни ка Херцеговини и покрет преко Бјелашнице.

Снаге му нијесу познате, а састав војске су Нијемци, усташе, домобрани и легионари, тако организовани да батаљоне сачињавају једна чета Нијемаца, једна чета домобрана итд.

Исто тако каже да у Сарајеву остају врло мале снаге.

Ми смо прекјуче ухватили једног шпијуна који је послат из Сарајева низ комуникацију Сарајево—Мостар са задатком да обавијести о распореду и снази наших јединица на свим станицама дуж ове комуникације. Он каже да се морао вратити најдаље 26 и 27-ог ов. м. када треба

¹ Оригинал. писан на машини, латиницом, налази се у архиви Војноисториског института под рег. бр. 3/2, к. 753.

² Редакција није могла установити име и презиме.

³ Односи се на Групу „Анакер“ из састава 718 њемачке дивизије. Види састав ове групе у док. бр. 251.

углавном да отпочне офанзива са јачим снагама, чија је претходница стигла у Раштелицу наоружана са 2 хаубице, састављена од Нијемаца и усташа. Нијемци треба да иду преко брда, а усташе кроз тунел и око тунела, па онда да се састану код најближе станице Коњицу.

С другарским поздравом

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОВОДА НАРОДУ!

(М. П.)

Шеф об. центра
Д. Д.⁴

БР. 152

ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА СЕДМЕ НОУ ДИВИЗИЈЕ ОД ФЕВРУАРА 1943 ГОД. ВРХОВНОМ ШТАБУ НОВ И ПО ЈУГОСЛАВИЈЕ О ПРИСТИЗАЊУ ШЕСНАЕСТЕ БРИГАДЕ КОД ГОРЊЕГ ВАКУФА И О СТАЊУ НА СЕКТОРУ ДИВИЗИЈЕ¹

ШТАБ

VII ДИВИЗИЈЕ Н. О. В. Х.

ВРХОВНОМ ШТАБУ Н.О.В. и П.О.Ј.

Писмо² смо примили и по њему ћемо поступити. Детаљан извјештај о стању код нас као и распоред јединица послаћемо ноћас.

Данас на нашем сектору није било борбе до 3,36 часова изузев активности непријатељске авијације и артиљерије.

Наша XVI бригада стигла је јуче на свој циљ — штићење бока наше колоне од Купреса. Извјештаје још нисмо добили од њих, али се надамо сваки час. Њени положаји требали су бити Вуковско—Равно у заједници са IX крајишком бригадом.³

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОВОДА НАРОДУ!

(М. П.)

Политкомесар
Б. Кладарин¹

Командант
Сл. отсутан

⁴ Душан Бојовић

¹ Оригинал, без датума, писан мастилом, латиницом, налази се у архиви Војноисториског института под рег. бр. 15/3, к. 812. Вјероватни датум писања документа је 25 фебруар.

² Поменуто писмо Редакција није пронашла.

³ Односи се на Девету крајишку бригаду Десете НОУ дивизије.

⁴ Буро Кладарин

ИЗВЈЕШТАЈ СЕДМЕ НОУ ДИВИЗИЈЕ ОД 25 ФЕБРУАРА
1943 ГОД. ВРХОВНОМ ШТАБУ НОВ И ПО ЈУГОСЛАВИЈЕ
О РАСПОРЕДУ ЈЕДИНИЦА ИА ОГЛАВКУ—КОВИЛИ—
КУТИ—МАЧКОВЦУ¹

ШТАВ VII ДИВИЗИЈЕ
Н. ОСЛОБОДИЛАЧКЕ ВОЈСКЕ
ХРВАТСКЕ

Бр. Сл. дне 25. II. 1943 г. у 7.30 час.

ВРХОВНОМ ШТАБУ НОВ И ПО ЈУГОСЛАВИЈЕ

Непријатељ је јучер током целога дана бомбардовао наше положаје авијацијом и артиљеријом. Пред вечер је покушао испад у правцу с. Мачковац али је одбијен.

Наше снаге држе слиједеће положаје: два батаљона VIII бригаде са упориштем на Оглавку дејствују у правцу Тихомишља и Планинице. Један батаљон VIII бригаде и један батаљон Далматинске бригаде налазе се у стајама на Кобили са по једном четом на положајима на Малој Кобили 1083 и на без. коси изнад с. Кути. Два батаљона VII бригаде држе положаје од с. Кути преко коте 935 с. Мачковац. Један батаљон I Далматинске бригаде држи положаје на серпентинама кота 803. Трећа Крајишка бригада држи положаје: Вртељка—кота 1052, Црни Врх (кота 1206) и кота 1072 на десној обали Врбаса. Један батаљон I Далматинске и један батаљон VII бригаде налазе се у резерви у с. Пидриш. Овај распоред изменићемо у толико што ћемо батаљон I Далматинске бригаде са Кобиле пребацити на положаје код с. Мачковац, а тако по потреби рокирати све снаге VII дивизије, тако да свака бригада има свој одређени сектор.

Примили смо извјештај о општој ситуацији. Ми је схватамо и борићемо се до крајњих граница наше моћи.

Случај умирања оне тројице партизана по лекарској констатацији била је исцрпљеност и премореност. До сада су тројица умрла.²

Артиљерију смо извукли на положаје везаћемо је телефонски са осматрачницом и гађаћемо непријатеља. Мораћемо то узети у своје руке јер су они руководиоци слаби.

¹ Копија, писана на машини, ћирилицом, налази се у архиви Војноисториског института под рег. бр. 42—2, к. 8.

² Види док. бр. 145.

Телефонску линију смо успоставили али слабо функционише. Послали смо линијаше да то уреде.

Обавештавате нас да ћемо добити за начелника штаба друга Војислава Ђокића,³ док међутим ми имамо начелника штаба који на својој дужности задовољава. Смењивати га сада у овом моменту не само да немамо оправданих разлога него било би мало и незгодно. Исто тако смењивањем команданата бригада било VII и VIII сада не би получили оно што би требало да получимо.

Њихове штабове можемо појачати са добрим замјеницима и начелницима као и са искуснијим командантима батаљона јер су наши слабији.

Што се тиче оружја ми просечно по бригадама имамо око 25 ком. п. митраљеза и три т. митраљеза, према томе ми можемо примити аутоматског оружја колико год добијемо. Преглед људства за наоружање с пушкама немамо јер људство стално на положајима а новомобилисани развлаче се које куда тако да немамо контроле над њима али свакако [би] могли примити око 250—300 пушака. Оскуђевамо нарочито на маузерској муницији. Нашег оружара [упућујемо] и он ће вам то и усмено изнијети.

Обавештавамо вас још да смо у последњим борбама имали врло велике губитке у нижем руководећем кадру, нарочито изгинуло је доста командира чета, тако да сад у једном батаљону VII бригаде имамо само једног командира и политкомесара чете.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОБОДА НАРОДУ!

(М. П.)

Политкомесар,
Кладарин,⁴ с. р.

Командант,
П. Јакшић,⁵ с. р.

³ Народни херој Војислав Ђокић, мајор бивше југословенске војске, члан Врховног штаба, погинуо у Петој офанзиви 1943 год. код Фоче као начелник штаба Седме НОУ дивизије.

⁴ Буро Кладарин

⁵ Павле Јакшић

ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА ДЕВЕТЕ ДАЛМАТИНСКЕ НОУ ДИВИЗИЈЕ ОД 25 ФЕБРУАРА 1943 ГОД. БРХОВНОМ ШТАБУ НОВ И ПО ЈУГОСЛАВИЈЕ О БОРБАМА НА СЕКТОРУ ИМОТСКИ—ЉУБУШКИ—МОСТАР¹

Врло хитно!

ШТАБ
IX. ДАЛМАТИНСКЕ НОУ ДИВИЗИЈЕ
Оп. Бр. 30
Дне 25. фебруара 1943
у 8 часова.

ВРХОВНОМ ШТАБУ НОБ И ПО ЈУГОСЛАВИЈЕ
Оперативни отсек

Непријатељске снаге, које су отступиле из Имотског, задржале су се:

а. — **На правцу Имотски—Љубушки:** главнином на просторији Љубећ планина—с. Тихаљине—Малић планина, а са предњим деловима на просторији село Путешавица—с. Пећ Млинови (извор ријеке Тихаљине)—с. Мала Плоча—с. Ружићи.

б. — **На правцу Имотски—Мостар:** главним снагама код Широког Бријега, а предњим деловима на линији с. Кочерин—Црне Локве.

На правцу под б. —) непријатељ је до сада био неактиван, вршећи само патролирања. При доласку наших снага напустио је Кочерин и рудник Црне Локве, које су наши предњи делови посели.

На правцу под 1.) налазе се непријатељске снаге у јачини од 7 сатнија под командом Шимића пуковника (2 сатније црнолегионаша, 2 сатније жутих усташа, 2 сатније домобрана и једна сатније припремне бојне, која броји око 220 бораца. Неколико тешких бацача).

На правцу под 2. — оставили смо један батаљон III. бригаде, а са IV. бригадом и III. бригадом (два батаљона) извршили смо напад на непријатељске главне положаје: Љубећ планина—с. Тихаљине—Малић планина.

Борба је отпочела ноћу 21/22.-II. т. г. и води се непрекидно, дању и ноћу све до овог часа, дакле већ четврти дан.

¹ Оригинал, писан на машини, латиницом, налази се у архиви Војноисториског института под рег. бр. 38—2, к. 8.

Наша Четврта бригада² је у тродневној борби одбацила непријатељске предње делове и овладао масивом Љубећ планине, осим котом 600 Зелениковац и усмјерила један део својих снага правцем у лијеви бок и позадину непријатељских снага, које нападају нашу III. бригаду на Малић планини. Један батаљон IV. бригаде надирао је правцем с. Војнићи—с. Клобук, штитећи десни бок наших снага.

Наша III. бригада освојила је првог дана борбе на јуриш грѐбен Малић планине, прво Градину к. 622. затим Мачковац к. 505, па Капину (после више јуриша) и Самоград.

Један батаљон који је био упућен за обухват Малић планине правцем преко Церовог Долца (код раскрснице), наишао је на линији Церов Долац—Градина на јаку ватру и био одбачен.

Тога дана је на Малић планини јуначки погинуо командант 1. батаљона III. бригаде, друг Опачић.³

Другог дана у 4.15 часова 2. батаљон III. бригаде поновио је напад на положај Градина—Церов Долац и овладао овим положајем, али га је у 6 часова изгубио, када је непријатељ извршио јак контранапад.

Трећег дана до подне непријатељ је у врло упорној борби успео да поврати и Капину и Самоград на грѐбену Малић планине, али је до пред мрак понова избачен са тог грѐбена јуришем наше III. бригаде.

У таквој ситуацији непријатељ је хитно довукао појачање и артиљерију (талијанску) долином ријеке Тихаљине са правца Љубушког, вршећи једновремено маневар за обухват нашег десног бока преко села Стиља и јак притисак на деснокрилни батаљон на правцу села Клобук—с. Војнићи.

Јединице IV. бригаде у долини Тихаљине повукле су се пред мрак 24.-II. под јаким притиском непријатеља и после оштре борбе из Колакове Махале, Ђепине Махале и села Кордића на коте: Главица—Отариште—Келавићи. Врх Љубећ планине к. 831 и 736 до мрака 24. II. остао је у нашим рукама, иако непријатељ дејствује јаком бацачком, артиљериском и пјешачком ватром и чини напоре, да овлада целим грѐбеном Љубећ планине.

Данас наше јединице III. и IV. бригаде врше повратне нападе. Борба се води.

Јединице, а нарочито III. Далматинска бригада имала је до сада тешке губитке. Људство је исцрпљено, слабо

² Четврта далматинска НОУ бригада

³ Народни херој Стево Опачић

наоружано, са мало муниције, без тешког оруђа, са великим бројем ненаоружаних бораца. Губици непријатеља нису се могли за сада утврдити.

У овим дуготрајним и упорним борбама утрошено је много муниције. Данас смо послали јединицама мању количину муниције, коју смо имали у резерви. Више муниције немамо, и ако нам се одмах не пошаље већа количина муниције бити ће нам вођење борбе јако отежано. Француске пушке остале су већ без муниције.

Најхитније нам пошаљите што већу количину муниције 7.9 мм, затим бомбе за наш једини бацач, као и талијанских пушака и пушкомитраљеза са већом количином муниције.

Наши борци, који су већ преморени борбом, јако осећају недостатак тешког наоружања, док их непријатељ туче бацачима, артилеријом и митраљезима не штедећи при томе муницију, а три авиона стално их бомбардују за време борбе.

Од обавештајне службе добили смо податке, да непријатељ врши концентрацију трупа на правцу Омиш—Задварје ради офанзиве у правцу Имотског. Такођер према подацима обавештајне службе непријатељ припрема офанзиву на Мосор. Ове податке још нисмо довољно проверили.

Код [нас] је стигло 24 Херцеговца, које смо у вези са садањом ситуацијом преко II. Пролетерске дивизије впутили у III. дивизију, стим да се јаве у Врховном Штабу.

На сектору Средње и Северне Далмације нема значајније промјене у ситуацији. Наше партизанске јединице врше тамо успешне акције.

Мобилизација у Далмацији се развија повољно. Одзив бораца је масован. Поред позватих има и велики број добровољаца: на отоку Врачу наше наоружане јединице, да би омогућиле пребацивање мобилисаних другова и добровољаца, вршиле су напад на италијанске гарнизоне. Ипак је извјестан број трабакула био праћен митраљеском ватром окупатора, али су сви борци стигли без губитака.

На сектору Мућа било је појава, да су мобилисани прешли у мањим групама непријатељу и помагали га у хватању наших новомобилисаних другова и хватању курира, које су предали Талијанима.

Ово је дошло услед неправилног рада и спровођења мобилизације, која је била оглашена и у селима усташки расположеним.

Очекујемо помоћ (хитну) у оружју и муницији.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОБОДА НАРОДУ!

Начелник,
Шкорпик¹

Командант,
Вицко Крстуловић

БР. 155

**ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА ТРЕЋЕ КРАЈИШКЕ НОУ БРИГАДЕ
ОД 25 ФЕБРУАРА 1943 ГОД. ВРХОВНОМ ШТАВУ НОВ И
ПО ЈУГОСЛАВИЈЕ О БОРВАМА КОД СЕЛА ЖДРИМЦЕ
И О УТРОШКУ МУНИЦИЈЕ И ГУБИЦИМА У ПРОТЕК-
ЛИМ ВОРБАМА¹**

ШТАБ
III БРИГАДЕ I ПРОЛ. ДИВИЗИЈЕ
25-II-1943
у 9 час.

ВРХОВНОМ ШТАВУ НОВ И ПО ЈУГОСЛАВИЈЕ

Извештавамо вас да на нашим положајима, до овог момента, нема промена, нити је непријатељ данас покушавао покрет.

1. — Последњи непријатељски² покушај да овлада ко-тама 870 и 728 (источно и југоисточно од села Ждримце) пропао је, уз губитке 10 мртвих и 15 рањених, оставивши на терену и комору. Услед јаке артиљериске и бацачке ватре до плена нисмо могли доћи, где смо и ми имали 3 друга рањена.

2. — Наше јединице држе положаје Ланиште (к. 1072) са претстражом на Сурдуп (к. 909)—Орлишће (к. 915)—Црни Врх (к. 1206), са претстражама на к. 1052 изнад моста Карамустафића. У лево држимо везу са I далматинском бригадом³ и VII дивизијом.

¹ Јосип Шкорпик

² Оригинал, писан на машини, ћирилицом, налази се у архиви Војноисториског института под рег. бр. 4/2, к. 711.

³ Борба је вођена са непријатељском групом „Фогл“.

³ Треће НОУ дивизије

3. — Услед јаке артиљериске и бацачке ватре, на претстражним положајима држимо слабије снаге, а кад непријатељ већ дође на такво отстојање да нас не може тући артиљеријом, онда и остале снаге истурамо на положај.

4. — У последњим борбама утрошили смо већу количину бацачке муниције, а она коју смо добили из Прозора је без пуњења и упаљача. Молимо за извештај где би бацачке муниције могли добити, као и упаљача и допунских пуњења за 40 мина. Поменуту муницију тражимо од вас, јер смо прије три дана упутили курира за нашу Дивизију⁴ који се још није вратио а неопходна нам је.

5. — Извештаје са фронта — на нашем сектору — слаћемо штабу VII хрватске дивизије, а они ће укупан вама. Ово за убудуће.

6. — Од 21 ов. мј. (кад нас је непријатељ напао из Бугојна) па до данас наша Бригада имала је 11 мртвих и 20 рањених другова.

За исто време непријатељу су уништена двоја борна кола док је у мртвим и рањеним имао преко 200 војника.

Уз другарски поздрав

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОВОДА НАРОДУ!

Зам. политкомесара
Ђуро Лончаревић

Командант
Карановић⁵

П. С.⁶ Последње Ваше наређење, упућено преко VII дивизије, — примили смо ноћу 24/25/II 43 год.

Кт
Карановић

⁴ У то вријеме Штаб Прве пролетерске дивизије са Првом и Трећом сандачком НОУ бригадом налазио се на просторији Брадина —Изан Седло—Раштелица. Види док. бр. 173.

⁵ Никола Карановић

⁶ Сљедећи текст дописан је руком.

**ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА ТРЕЋЕ КРАЈИШКЕ НОУ БРИГАДЕ
ОД 25 ФЕБРУАРА 1943 ГОД. ЗАМЈЕНИКУ НАЧЕЛНИКА
ВРХОВНОГ ШТАБА О РАСПОРЕДУ, НАОРУЖАЊУ И
СИТУАЦИЈИ НА СЕКТОРУ БРИГАДЕ¹**

ШТАБ
III КРАЈИШКЕ БРИГАДЕ
I ПРОД. ДИВИЗИЈЕ
25-II-1943
у 11.30 ч.

ЗАМЈЕНИКУ НАЧЕЛНИКА ВРХОВНОГ ШТАБА²

Ваше наређење примили смо 25/II у 11 часова.

На нашем сектору ново ништа нема. Непријатељ данас, до овог момента, не покушава ништа. Једино је ујутру гађало 6 хаубица брзом паљбом, касније се нису јављале. Ми држимо положаје Ланиште—Орлишче—Црни Врх са истуреним предстражама.

Детаљан извештај³ послали смо за Врховни штаб данас око 10 часова. Вероватно сте га већ примили.

На нашем правцу, десна обала Врбаса, непријатељ није напредовао ни стопе. Успјех кога је до данас постигао, постигао је на лијевој обали Врбаса.

У нашој бригади имамо:

- а) пушкомитраљеза 83, од којих 5 италијанских и 3 њемачка,
- б) тешких митраљеза „Шварцлозе“ 6 комада,
- в) бацача „Штоксбранд 81 мм.“ 4 комада, Са мало муниције. Потрошили смо је ових дана⁴.
- г) противколских топова 37 мм. 1 комад, и
- д) топ „Пито“ 37 мм. 1 комад.

Удућујемо вам 4 курира, које нам вратите по престалој потреби.

Споразумјели смо се са штабом VII Дивизије да њу обавјештавамо о ситуацији, а она ће укупне извештаје слати за вас.

¹ Оригинал, писан на машини, латиницом, налази се у архиви Војноисториског института под рег. бр. 39—2, к. 8.

² Велимир Терзић

³ Редакција није пронашла овај извештај.

⁴ Сљедећи текст дописан је накнадно мастилом.

По вашем наређењу упутили смо 25 другова уз комору. За спровођење болесних и рањених, до сада смо упутили један вод од 20 другова. За артилерију у почетку овог мјесеца упутили смо 15 другова. Ни један од ових другова до данас нам се није вратио. Горе наведено и доста велике жртве у борбама последњих дана, довело нас је до тога да су наше чете јаке 30—35 бораца. Из тих разлога молимо за наређење да нам се то људство врати, или пошаље друго за попуну јединица.

Све горе наведено људство упутили смо са оружјем.

До сада људство које смо мобилисали, скоро је све побјегло. Распоредили смо их били по јединицама и ставили у задатак одговорним друговима да са истима раде, али кад је борба била они су искористили тај моменат и побјегли.

Услед врло тешког и непроходног терена, за одлазак и повратак од нас до с. Пидриш потребно је најмање 6—7 часова. Ми немамо материјала да би могли поставити телефонску везу, па ако је то могуће потребно би било.

Уз другарски поздрав

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОВОДА НАРОДУ!

Политком,

С. Тадић²

Командант.

Карановић³

БР. 157

ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА ПРВОГ БОСАНСКОГ НОУ КОРПУСА ОД 26 ФЕБРУАРА 1943 ГОД. ВРХОВНОМ ШТАВУ НОВ И ПО ЈУГОСЛАВИЈЕ О КОНЦЕНТРАЦИЈИ НЕПРИЈАТЕЉА У МРКОЊИЋ ГРАДУ¹

БОСАНСКИ КОРПУС
26-II-1943

На правцу Кључ,² непријатељ³ је ушао у Мркоњић Град. 23/II, правцем Кључ—Мркоњић Град неприја-

² Симо Тадић

³ Никола Карановић

¹ Оригинал, писан руком, ћирилицом, налази се у архиви Војноисториског института под рег. бр. 17/12, к. 14 А. Извјештај је упућен радиограмом Врховном штабу НОВ и ПО Југославије.

² Вјероватно шифрант није могао дешифрирати један дио радиограма и зато је ставио тачке.

³ Односи се на 717 њемачку дивизију. Види док. бр. 274.

тељ довлачи већа појачања. У Мркоњић Град је ноћас до-
вучено 30 тенкова, 180 камиона, 1... хиљаде⁴ војника већи-
ном Немаца и 5 хаубица. Претпостављамо да ће непријатељ
надирати правцем Мркоњић—Млиниште, и главним прав-
цем Мркоњић—Јајце—Бугојно—Прозор, или Јајце—Трав-
ник—Сарајево. Ми ћемо на свим правцима тући неприја-
теља и настојати да му онемогућимо продоре.⁵

БР. 158

НАРЕЂЕЊЕ ШТАБА ПРВЕ ПРОЛЕТЕРСКЕ ДИВИЗИЈЕ ОД 26 ФЕБРУАРА 1943 ГОД. ШТАБУ ПРВЕ БРИГАДЕ ЗА ВРШЕЊЕ ПРИТИСКА НА НЕПРИЈАТЕЉА НА КОМУНИ- КАЦИЈИ РАШТЕЛИЦА—КОЊИЦ У ВЕЗИ НАПАДА ЈЕ- ДИНИЦА ТРЕЋЕ НОУ ДИВИЗИЈЕ НА КОЊИЦ¹

С. „ДУНАВ“²
26-II- 11.45

„ИГМАН“ Ш.³

1.— Примили смо ваш извештај са приложеним пре-
писом вашег наређења батаљонима, — накнадно и наређење
Саве Ковачевића.⁴

2.— Слажемо се са вашим наређењем да батаљони
изврше јак притисак према непријатељу уколико он крене
ка Санџачкој бригади⁵ — тј. на Коњиц. Ово утолико пре и
јаче што ми морамо сигурно затварати тај правац за све
време напада на Коњиц, који је постављен за извршење
по сваку цену. Према томе могуће је, да напад на Коњиц
још траје или да ће се продужити и у току ове ноћи. Ради

⁴ Исто као под прим. бр. 2.

⁵ 369 легионарска дивизија од 24 фебруара концентрисала се у
Мркоњић Граду у циљу вођења операције „Вајс II“. Види док. бр. 289.

¹ Оригинал, писан мастилом, латиницом, налази се у архиви
Војноисториског института под рег. бр 32/1, к. 705.

² Прва пролетерска дивизија

³ Прва пролетерска бригада Прве пролетерске дивизије

⁴ У току ноћи 26/27 извршен је поновни напад на Коњиц у
коме је поред осталих јединица учествовала и Пета црногорска НОУ
бригада. Види док. бр. 173.

⁵ Трећа санџачка НОУ бригада

тога наш рад има бити енергичан са тежњом ликвидације непријатеља на нашем сектору.

3.— Иста одлучност у раду поставља се и Санџачкој бригади. На тај сектор кренули су друг Кочо⁶ и Васо.⁷

С. Ф. — С. Н.!

Комдив

Коча

БР. 159

ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА ДЕВЕТЕ ДАЛМАТИНСКЕ НОУ ДИВИЗИЈЕ ОД 26 ФЕБРУАРА 1943 ГОД. ВРХОВНОМ ШТАБУ НОВ И ПО ЈУГОСЛАВИЈЕ О БОРБАМА ТРЕЋЕ И ЧЕТВРТЕ ДАЛМАТИНСКЕ БРИГАДЕ КОД ИМОТСКОГ И ЉУБУШКОГ И ПОДАЦИ О НЕПРИЈАТЕЉСКИМ ПОСАДАМА НА ТЕРИТОРИЈИ ХЕРЦЕГОВИНЕ И ДАЛМАЦИЈЕ¹

ШТАВ

IX. ДАЛМАТИНСКЕ НОУ ДИВИЗИЈЕ

Об. Бр. 54

Дне 26. фебруара 1943.

ВРХОВНОМ ШТАБУ Н. О. В. и П. О. Ј.

Према подацима добијеним из обавјештајних извора непријатељ стално појачава гарнизоне Задварје и Шестановац. Муниципљу пребацују у Задварје у камионима, покривајући сандуке муниције сламом. Наводно се спрема офанзива на Имотски. 16.-II. у ноћи отишло је из Омиша за Задварје 5 чета усташа, којима су Талијани дали 40 пушкомитраљеза.

Дана 16.-II. талијански официри су испитивали позиције око Закучца (село које се налази испод Гата код Омиша). Наводно припремају офанзиву на Мосор. Истог дана стигло је у Омиш 9 камиона са војском.

Домобрани у Сињу примили су суху храну за 4 дана још 15.II. и пелцовали се противу тифуса.

У Сињ и Триљ су стигла извјесна појачања талиј. војске. По још непровјереним подацима обавјештајних органа

⁶ Коча Поповић

⁷ Васо Јовановић

¹ Оригинал, писан на машини, латиницом, налази се у архиви Војноисториског института под рег. бр. 22—1, к. 11.

са терена, непријатељ има намјеру да нападне наше снаге са главном колоном правцем Триљ—Имотски, а помоћном правцем Сињ—Вагањ—Ливно.

19.-II- из Омиша отпловила су три једрењака са талијанском четом правцем према Макарској. Истог дана прошао је још један брод са војницима и једним лаким топом, наводно за Макарску.

Жандармериска станица у Омишу упутила је послала је 150 пушака и муницију у Мостар.

На ушћу Неретве има сада око 2000 до 3000 талијанских војника. Према добијеним извјештајима намјера им је да предузму офанзиву на Приморје и Биоково. Гарнизони на ушћу Неретве појачавају се.

Обавјештајац из Лабина ухватио је 13.-II. слиједећу четничку депешу: „Команданту батаљона Житнић Косово. Са борцима, за које се прима следовање остати на окупу с тим, да се сигурно затвори правац од Мућа.“

Из предњег се види јаче груписање непријатеља на просторији Омиш—Задварје—Шестановац и Сињ—Триљ, затим на ушћу Неретве. Можемо у најскорије вријеме очекивати непријатељску офанзиву правцима: Задварје—Шестановац—Имотски, Сињ—Триљ—Имотски са једновременим надирањем ка Ливну преко Вагња и Аржанова, и из долине око ушћа Неретве дуж наше обале, потпомогнуто са правца Макарска—Подгора.

Наша III. и IV. Далматинска бригада већ 5 дана воде тешке борбе на правцу Имотски—Љубушки, штитећи једним делом и правац Имотски—Мостар, те су на тим правцима потпуно ангажоване.

Правце Задварје—Шестановац—Имотски, односно Шестановац—Аржано, затим Сињ—Триљ—Имотски односно Триљ—Аржано затвара наша V. Далматинска бригада од три батаљона, са веома мало муниције и оружја, особито аутоматског, и без тешког наоружања.

Најхитније молимо да нам доделите оружја, особито аутоматског и тешког и што већу количину муниције.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОБОДА НАРОДУ!

(М.П.)

Начелник,
Шкорпик²

Командант,
Вицко Крстуловић

² Јосип Шкорпик

**НАРЕЂЕЊЕ ШТАБА ПРВЕ ПРОЛЕТЕРСКЕ БРИГАДЕ ОД
26 ФЕВРУАРА 1943 ГОД. ШТАВОВИМА БАТАЉОНА И
КОМАНДАМА ЈЕДИНИЦА ЗА СПРИЈЕЧАВАЊЕ ПРО-
ДОРА НЕПРИЈАТЕЉА У КОЊИЦ СА ПРАВЦА САРА-
ЈЕВА¹**

ШТАБ
I ПРОЛЕТЕРСКЕ БРИГАДЕ
Бр. — 230
26-II-1943

ШТАВОВИМА БАТАЉОНА И КОМАНДАМА ЈЕДИНИЦА

1.— Према добивеним обавјештењима непријатељ² је довукао на наш сектор снаге из Јајца, Травника и Сарајева и намјерава да нас у току данашњег и сутрашњег дана нападне главнином друмом за Коњиц, десном побочницом уз Црну Ријеку преко реповачке косе на Реповце или преко Битовње на Стојковиће и Габеловине, како би зашао за леђа нашим јединицама према Брадини. Лијева непријатељска побочница креће се према Трнову. У току ноћи 253 III 26³ о. м. једна непријатељска колона продрла је до села Брђана источно од друма. Сада се води борба према Коњицу са дијеловима Санџачке бригаде.⁴

2.— IV батаљон предузеће све мјере за затварање праваца преко Битовње. У ту сврху осим тога што ће на повољним положајима држати довољне снаге батаљон ће истурати јака извиђачка одјелења у правцу могућег непријатељског надирања од Црне Ријеке преко планине Битовње.

3.— III батаљон ће дијелом својих снага затварати правац преко Лисина (западни део) а другим дијелом својих снага потпомоћи одбрану положаја I батаљона.

4.— I батаљон ће и даље затварати досадањи правац с тиме што ће се мало више рокирати удесно обухватајући дијелом положаје II батаљона.

¹ Оригинал, писан на машини, латиницом, налази се у архиви Војноисториског института под рег. бр. 22/1, к. 709.

² Одиоси се на Групу „Анакер“. Шире о њој види док. бр. 150.

³ Грешком откуцано 253 III 26, а треба да стоји 25/26 овог мјесеца. Види док. бр. 150.

⁴ Трећа санџачка НОУ бригада. Види док. бр. 173.

5.— II батаљон ће се рокирати удесно како би омогућио батаљону Санџачке бригаде да ефикасно затвори друм.

6.— VI батаљон остаје у резерви у селу Трешњевици, са њиме ће се налазити Противколска чета и брдски топ с тиме што ће исти поставити оруђа за дејство у случају потребе.

7.— Задатак дијелова III батаљона, I и II батаљона остаје као и раније не само упорно затварање праваца него и офанзивно дејство на непријатеља (ноћу уопште) дању уколико наваљује на јединице Санџачке бригаде. Зато је потребно да наш деснокрилни батаљон (II бат.) буде у непрекидној вези са јединицама III бригаде и да о свакој промјени хитно и директно обавјештава сусједне јединице.

У случају јачег непријатељског притиска правац повлачења је слједећи: Трешњевица—Вишњевица (за VI. Противколску чету, брдски топ и II батаљон). VI батаљон би се повукао тек по пребацивању II батаљона.

Правац Булатовићи—Загрепчане—Вишњевица за остале батаљоне. IV батаљ. би се повукао тек по пребацивању I и III батаљона.

Штабови батаљона и команде јединица постараће се да док год има за то могућности обезбиједје јединицама резервну храну ма и принудним откупом.

Нарочито је важно држати јединице сваког часа под контролом како би се благовремено могле употребити за борбу и повлачење. Такође треба предвидјети да ће се покрет вршити дању, самим тим кретање изводити у мањим јединицама и на већем растојању.

Напомињемо да се ове директиве односе на извјесну могућност која може наступити и да их као такве треба и схватити, што не значи да им не треба поклонити пуну пажњу и да се може одлагати предузимање свих припремних мјера горе наведених.

8.— У случају повлачења изгледа да би се јединице III бригаде⁵ морале ослањати на јединице III дивизије.

9.— Штабови батаљона ће одмах по пријему овог наређења упутити III бригади преко штаба II батаљона (село Вале) по два пушкомитраљеза „Збројовке“ што укупно чини десет пушкомитраљеза. Ово извршити одмах.

10.— У току данашњег и најкасније сјутрашњег дана штабови батаљона ће поднијети извјештач⁶ 15-стодневне

⁵ Исто као под прим. бр. 4.

(од 15 до 28 фебр.), бројно стање људства, стоке и наоружања. списак погинулих, мртвих и несталих од 15-И до данас.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОВОДА НАРОДУ!

За Штаб Бригаде:

Командант
Д. Лекић⁶

БР. 161

**ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА ПРВЕ БРИГАДЕ ОД 26 ФЕБРУАРА
1943 ГОД. ШТАБУ ПРВЕ ПРОЛЕТЕРСКЕ ДИВИЗИЈЕ О
БОРБАМА КОД СЕЛА РЕПОВЦИ И О ПОКУШАЈИМА
НЕПРИЈАТЕЉА ДА СЕ ПРОВИЈЕ У КОЊИЦ¹**

ШТАБ
I ПРОЛЕТЕРСКОЈ БРИГАДЕ
I ПРОЛЕТ. УДАРНЕ ДИВИЗИЈЕ НОВ
ЈУГОСЛАВИЈЕ

Бр. — 231
26-И-1943 г.

ШТАБУ I ПРОЛЕТЕРСКЕ УДАРНЕ ДИВИЗИЈЕ

1.— Непријатељ² је у току јучерањег дана покушавао да се пробије ка селу Реповци код села Велика. Био је одбијен. У тој борби имали смо једног рањеног.

Такође у току јучерањег дана непријатељ је покушавао да се пробије за Коњиц али од дијелова Санџачке бригаде одбијен је, уништен је један тенк.³

2.— Према обавјештењу Штаба III бригаде⁴ њихов један батаљон је пребачен у с. Брђане, један је код Подорашца, један десно од нашег II батаљона а један је ангажован у близини Коњица (извјештај од 26 о. м. у 2,30 часова).

3.— По извјештају нашег II батаљона од 26 о. м. у 5 часова непријатељ је у току ноћи продро до села Брђана Све препреке које су биле на путу очистио је и поправио. Његова пјешадија окреће се лијево од пута и пруге тако да је ван домашаја наше ватре. Постоји бојазан да ће се непријатељ у току дана пробити за Коњиц.

⁶ Данило Лекић

¹ Копија, писана на машини, латиницом, налази се у архиви Војноисториског института под рег. бр. 20/1, к. 707.

² Ворба је вођена са непријатељском Групом „Анакер“. Види док бр. 173, 294.

³ Исте јединице као под прим. бр. 2.

⁴ Трећа санџачка НОУ бригада

Пошто смо касно сазнали за продор непријатеља ми смо у току ноћи 25/26 о. м. вршили на нашем сектору само мање демонстративне нападе. Сада смо издали наређење батаљонима да на својим секторима изврше јак притисак на непријатеља на својим секторима.⁵

Такође смо предузели ефикасно затварање правца од Црне Ријеке преко Битовње.

4.— Достављамо вам наредбу Штаба V бригаде⁶ за напад на Коњиц коју нам је доставио Штаб III бригаде да вам је по прочитању упутимо.

5.— Досада на нашем сектору нема промјене.

6.— Издали смо наређење батаљонима да обавезно у току дана доставе Штабу III бригаде по два пушкомитраљеза, што укупно чини десет.⁷

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОВОДА НАРОДУ!

За Штаб I пролетбригаде:

Командант

БР. 162

ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА ТРЕЋЕ КРАЈИШКЕ НОУ БРИГАДЕ ОД 26 ФЕБРУАРА 1943 ГОД. ШТАБУ СЕДМЕ НОУ ДИВИ- ЗИЈЕ О ОДБИЈАЊУ НАПАДА НЕПРИЈАТЕЉСКИХ ТЕН- КОВА И ПЈЕШАДИЈЕ СА ПРАВЦА ГОРЊИ ВАКУФ¹

ШТАБ
3 КРАЈ. Н.О.У. БРИГАДЕ
26- II у 1.20

ШТАБУ VII ХРВАТСКЕ ДИВИЗИЈЕ

Ваше писмо од 25./II у 18.30 ч. примили смо у 1.15 26./II 1943 год. и исто разумјели.—

Колона непријатељских² тенкова, која је кренула 25./II цестом од Г. Вакуфа ка Прозору, достигла је била до испод прекспане цесте (изнад Карамустафића Моста). Наш противколац отворио је ватру на њих, као и митраљез. Један тенк погођен је од противколца; прикачили су га за други тенк и одмах су побјегли за Г. Вакуф. Одмах затим, кренуло

⁵ Види док. бр. 160.

⁶ Пета црногорска НОУ бригада

⁷ Види док. бр. 160.

¹ Оригинал, писан на машини, ћирилицом, налази се у архиви Војноисториског института под рег. бр. 11/10, к. 812.

² Односи се на непријатељску Групу „Фогл“. Опширније о њеном саставу види док. бр. 251 и 294.

је око 100 Њемаца и нешто усташа у правцу наших положаја. Припустивши им претходнице на 20 кора[ка], наши су их побили, док су остали побјегли ка Вакуфу. — Бацачи и артиљерија су брзом палбом прекопали к. 915 Орлишће, али су се наши благовремено повукли за нешто уназад — без жртава. — Од тога времена досада ново ништа на положају.—

Што се тиче исхране људства, то је код нас доста слабо на овоме терену, јер је народ врло сиромашан. Напр. војници су 25./II имали само месо са чорбом док хљеба нису, из простих разлога јер га нема. — Било би zgodно да нам друг Вељко³ додијели бар нешто хране од заробљене на Прозору и пружи (Сарајево—Мостар). — Били смо упутили у Прозор нашег интенданта,⁴ али се он вратио, донијевши само соли. —

Што се тиче О. СЛ,⁵ покушавали смо је на све начине, али кога пошаљемо не враћа се. Можемо напоменути да по овим селима постоје само: жене, дјеца и нешто старца док су остали, како они кажу, отишли са болницама, коморама итд.

Два батаљона су на положајима, док се два позади одмарају. Услијед појаве пег. тифуса, вршимо парење одијела, одмарајућих батаљона и то по ноћи, док је то по дану услијед авијације доста онемогућено.—

Било би потребно да наша артиљерија туче к. 749 и 810, гдје су кретени⁶ поставили брдски топ и 1 бацач, одакле успјешно туку наше положаје. — Покушали смо их тући Питоом,⁷ али нас хаубицама разјуре. —

Непријатељ се ужурбано утврђује у Г. Вакуфу и околи њега чуке. — Изгледи су сви да их овдје нема у оном броју са којим су наступали из Бугојна. —

Нисмо добили радио вијести ни где остале новости. — Немојте то, молимо вас, слједећи пут пропустити. —

Уз другарски поздрав:

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОВОДА НАРОДУ!

За штаб
Командант
Карановић⁸

³ Павле Илић

⁴ Ђура Бајић

⁵ Обавјештајна служба

⁶ Односи се на домобране из Групе „Фогл“.

⁷ Пјешадијски топ „Лито“ 37 мм француског поријекла био у наоружању бивше југословенске војске.

⁸ Никола Карановић

ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА ПРВОГ БОСАНСКОГ НОУ КОРПУСА ОД 27 ФЕБРУАРА 1943 ГОД. ВРХОВНОМ ШТАБУ НОВ И ПО ЈУГОСЛАВИЈЕ О БОРБАМА НА СЕКТОРУ БОСАНСКИ ПЕТРОВАЦ—ДРВАР И МРКОЊИЋ ГРАД—МЛИНИШТА И О ЗАУЗИМАЊУ ОШТРЕЉА ОД СТРАНЕ НЕПРИЈАТЕЉА¹

БОСАНСКИ КОРПУС

Пр. 27-II- 15.30 ч.

Непријатељ² је веома активан на целом нашем сектору, нарочито правцем Петровац—Дрвар и Мркоњић—Млиништа, и то са јачим снагама Немаца. Успео је заузети јучер Оштрељ. Циљ непријатеља Гламоч, Ливно, Грахово. У свим тим борбама наше јединице дају жесток отпор. Убијено 416, а рањено 460 непријатељских војника, уништен један авион код Паланке.³ Јучер су уништена 3 тенка, убијено 20 Немаца код Дринића. 300 убијених Немаца у правцу Млиништа. Има и плена. На Оштрељу убијено 20 немачких војника.

Економски отсек без нашег знања евакуисао сву нашу резервну храну из овог краја, тако да је исхрана јединица немогућа. У том смислу је и задржавање наших јединица отежано.

Потребно је да нам пошаљете у Ливно муниције за пушке, минобацаче, противтенковске и брдске топове, хаубице.

Коста⁴

¹ Оригинал. писан мастилом. ћирилицом. налази се у архиви Војноисториског института под рег. бр. 18/12. к. 14А. Извјештај упућен радиограмом Врховном штабу НОВ и ПО Југославије.

² Односи се на СС дивизију „Принц Еуген“ и 369 легионарску дивизију. Види док. бр. 299 и 301.

³ Лушци Паланка

⁴ Коста Нађ

ОБАВЈЕШТЕЊЕ ШТАБА ПРВЕ ПРОЛЕТЕРСКЕ ДИВИЗИЈЕ ОД 27 ФЕБРУАРА 1943 ГОД. ШТАБОВИМА БРИГАДА О РАСПОРЕДУ ЈЕДИНИЦА ТРЕЋЕ НОУ ДИВИЗИЈЕ ПОСЛИЈЕ НЕУСПЈЕЛОГ НАПАДА НА КОЊИЦ¹

ШТАВ
I ПРОЛЕТЕРСКЕ УДАРНЕ ДИВИЗИЈЕ
НО ВОЈСКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ
БР. 27-II- 9.30

ШТАБОВИМА БРИГАДА

1.— Напад на Коњиц није успео.

2.— Јединице III дивизије повлаче се низ Неретву на нове положаје.

3.— Ми смо радиограмом добили кратко наређење само о томе да се сви делови Санџачке бригаде пребаце западно од комуникације.²

Ово наређење хитно извршити.

4.— Очекујемо да ћемо добити нове опште директиве.

За сада не изводити веће офанзивне акције према непријатељу.

Завршити са припремама у смислу нашег наређења од 25-II- 23.15 ч.³

5.— V црногорска бригада повући ће се на просторију Грабовица⁴—Лушци—Сесница—Обре—Неретва—, а X бригада⁵ западно од ње. Обе бригаде имају задатак да бране положаје на десној обали Неретве.

Санџачка бригада⁶ да одржава тесну везу са V црногорском бригадом и да се узајамно помажу.

¹ Оригинал, писан на машини, латиницом, налази се у архиви Војноисториског института под рег. бр. 33/1, к. 705.

² Односи се на комуникацију Сарајевс—Мостар.

³ Види док. бр. 147 и 148.

⁴ Грабовци

⁵ Десета херцеговачка НОУ бригада

⁶ Трећа санџачка НОУ бригада

6.— Дивизиску болицу и бригадне болнице у току ноћи, а ако време дозвољава и у току дана по мањим групама — пребацити на просторију Солакова Кула—Крушчица.

7.— Следи подробније наређење.⁷

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОВОДА НАРОДУ!

Политкомдив
Фића⁸

Наштадив
Васа⁹

Комдив
Коча¹⁰

БР. 165

**НАРЕЂЕЊЕ ШТАБА ПРВЕ ПРОЛЕТЕРСКЕ ДИВИЗИЈЕ
ОД 27 ФЕВРУАРА 1943 ГОД. ШТАБОВИМА БРИГАДА ЗА
ПРЕБАЦИВАЊЕ НА НОВУ ПРОСТОРИЈУ У ВЕЗИ СА
ПОВЛАЧЕЊЕМ ЈЕДИНИЦА ТРЕЋЕ НОУ ДИВИЗИЈЕ СА
ПОДРУЧЈА КОЊИЦА¹**

ШТАБ
I ПРОЛЕТЕРСКЕ УДАР[Е ДИВИЗИЈЕ]
НО ВОЈСКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ
БР. 27-II- 16.45

ШТАБОВИМА БРИГАДА

1) У току низа напада који су последњих дана вршени на Коњицу, делови IV и V бригаде² успели су да продру у град али им због бројне надмоћности непријатеља није пошло за руком да ликвидирају више важних непријатељских упоришта, те се тако најзад морало одустати од даљег напада на Коњиц. Батаљони V бригаде су се извукли из града док два батаљона IV бригаде били су до јуче у 20 часова још увек у граду и њихов положај је био врло тежак, јер је претила опасност да буду уништени. X бригада,³ која се налазила јужно од Коњица, била је приморана да, пред новоконцентрисаним четничким снагама, такође отступи.

⁷ Види док. бр. 165.

⁸ Филип Кљајић

⁹ Васо Јовановић

¹⁰ Коча Поповић

¹ Оригинал, писан на машини, латиницом, налази се у архиви Војноисториског института под рег. бр. 34/1, к. 705.

² Четврта и Пета црногорска НОУ бригада

³ Десета херцеговачка НОУ бригада

На основу овакве ситуације, јуче 26 о. м., В. Ш.⁴ је наредио да се цела III дивизија повуче, односно пребаци са две бригаде на десну обалу р. Неретве, а IV црногорска да се привремено задржи на левој обали с тим да се и она касније пребаци на десну.

На основу оваквог наређења В. Ш., Штаб III дивизије издао је својим јединицама следеће наређење:

IV црногорска бригада запоседа просторију Острожац—Доброгошће—Крстац—Равна—Јабланица, са које ће бранити положаје до евакуације Јабланице, па ће се затим пребацити у долину р. Раме.

V црногорска бригада прелази на просторију Грабовци—Лушци—Сеоница—Обре—Неретва, са задатком да брани положаје на десној обали Неретве у правцу Коњица.

X бригада прелази на просторију западно од V бригаде са сличним задатком на обалама Неретве.

Ово наређење III дивизије издато је још синоћ, те су њене јединице извршиле наређене покрете сигурно још у току прошле ноћи.

Вероватно се негде у близини јединица III дивизије, западно од њих, налазе и делови наше IX бригаде⁵ који је требало да учествују у последњем нападу на Коњиц — али нису стигли на време.

2) Оваквим померањем јединица III дивизије, наш десни бок остао је потпуно откривен и положаји наше I и III бригаде⁶ остали су сувише истурени, на релативно уском простору између две комуникације.

У вези са таквом ситуацијом, ми смо јутрос издали наређење III бригади да све своје делове постави западно од комуникације Брадина—Коњиц и обавестили је о распореду V бригаде, како би обратила пажњу на своје десно крило, тј. према Неретви.

Очекивали смо да ћемо досада добити наређење од В. Ш. о нашим детаљним задацима, досада међутим ово наређење још није стигло.

Пошто су се јединице III дивизије морале повући, наш досадашњи задатак престаје и отпада а потреба да се наше јединице задржавају на просторији која је незгодно постављена у односу на нове правце који су створени за непријатеља, а делимично — сектор III бригаде — незгодна и за

⁴ Врховни штаб

⁵ Односи се на Трећу крајишку НОУ бригаду.

⁶ Мисли се на Прву пролетерску и Трећу санџачку бригаду.

повлачење са ње. Због тога ће, одмах по паду мрака, вечерас 27 о. м., III бригада да се постави главнином на просторију: Хасановић—Бармиш—Угошће—Кралупи, с тим што претстражне делове поставити према непријатељу у правцу с. Врбљани и Коњиц, тј. у правцу комуникације Брадина—Коњиц а нарочито у правцу комуникације Коњиц—Острожац. Одржавати везу са нашом I бригадом и V црногорском бригадом и са њима садејствовати. Обратити нарочиту пажњу осигурању свога деснога крила, за шта одредити потребне снаге које да са својим патролама и заседама буду постављене до р. Неретве. Пошто се позади сектора ове Бригаде налази тешко проходна јаруга р. Краљушчице, то још одмах све неборачке делове — уколико то није урађено — пребацили западно од ње, а и својим борачким деловима омогућити пребацивање на случај потребе преко те линије што дубљим извиђањем према непријатељу и што бољом и бржом везом између јединица.

Уколико би се променила ситуација према овом сектору или наставила померања јединица III дивизије, онда према потреби и иницијативно одредити моменат пребацивања свих или извесних јединица преко р. Краљушчица, у одговарајућем правцу.

I бригада остаће на досадањем сектору, с тим што главнину држати на просторији: Стојковића—Гобеловина—Загрепчане—Трешњевица—Булатовић, истурајући потребне обезбеђујуће делове у правцу комуникације и пл. Битовња.

3) Везу са овим Штабом одржавати на линији Загрепчане—Шип (где се сада налази) —Орлишће.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОБОДА НАРОДУ!

(М.П.)

полкомдив

наштадив

комдив

Васа⁷

Коча⁸

⁷ Васо Јовановић

⁸ Коча Поповић

БР. 166

ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА ТРЕЋЕ НОУ ДИВИЗИЈЕ ОД 27 ФЕБРУАРА 1943 ГОД. ВРХОВНОМ ШТАБУ НОВ И ПО ЈУГОСЛАВИЈЕ О ОБУСТАВЉАЊУ НАПАДА НА КОЊИЦ¹

III ДИВИЗИЈА
Примљено
27-II-1943

Услед непријатељског отпора у Коњицу и угроженост десног бока од четника, напад није успио. Ноћас смо отступили на десну обалу Неретве.²

БР. 167

ОВАВЈЕШТЕЊЕ ШТАБА ТРЕЋЕ НОУ ДИВИЗИЈЕ ОД 27 ФЕБРУАРА 1943 ГОД. ВРХОВНОМ ШТАБУ НОВ И ПО ЈУГОСЛАВИЈЕ, ПОТЧИЊЕНИМ И СУСЈЕДНИМ ЈЕДИНИЦАМА О НАМЈЕРИ НЕПРИЈАТЕЉА ДА ПРОДРЕ КОМУНИКАЦИЈОМ САРАЈЕВО—МОСТАР И О ЧЕТНИЧКИМ СНАГАМА У ДОЛИНИ НЕРЕТВЕ¹

ШТАБ
III УДАРНЕ ДИВИЗИЈЕ
Н-О-В-Ј
Об. Ст. пов. Бр. 10
27-II-1943 г.

ВРХОВНОМ ШТАБУ Н. О. В. И П. О. Ј., ШТАБУ I ДИВИЗИЈЕ И ШТАВОВИМА БРИГАДА ОВЕ ДИВИЗИЈЕ

А) Прије 2 дана упутили смо вам прикупљене податке о непријатељу² који има намјеру да нападне наше снаге на

¹ Оригинал, писан руком, ћирилицом, налази се у архиви Војноисториског института под рег. бр. 16/17, к 14 А. Извјештај је упућен радиограмом Врховном штабу НОВ и ПО Југославије.

² О нападу на Коњиц види док. бр. 150, 173, 277, 278 и 300.

¹ Оригинал, писан на машини, латиницом, налази се у архиви Војноисториског института под рег. бр. 4/2, к. 753.

² Види док. бр. 150.

комуникацији Сарајево—Мостар. Рекли смо да је непријатељ велики дио снага повукао из Травника. Јајца и осталих мјеста на том правцу, па заједно са 7-ом пуковнијом мисли да нас нападне од Сарајева и да очисти комуникацију Сарајево—Мостар од наших јединица. У том циљу непријатељ је направио распоред снага у три главна правца:

1.— Главнина би се кретала друмом Сарајево—Мостар, наоружана артиљеријом и бацачима.

2.— Десна побочница треба да иде Црном Ријеком у циљу да се нађе за леђима нашим снагама према Реповици. У том циљу, према најновијим подацима, непријатељ је од те колоне одвојио извјесне снаге чији се дијелови већ налазе у селима Гуњани и Видосавићи. Ове снаге су дијелови 7 пуковније која учествује у овој офанзиви.

3.— Лијева побочница кренула је ка Калиновику и Игману у циљу да нам пресијече покрет ка Херцеговини и покрет преко Бјелашнице. Јачина ових снага није нам позната.

Данас добијамо нове податке да је у Кисељак стигло 300 Њемаца и домобрана. Јачина њиховог наоружања је 20—30 лаких пушкомитраљеза, 15—20 аутоматских пушака, 4—6 тешких митраљеза. 26-ог о. м. њихове патроле од 20 људи кретале су се селима Каменик—Дусине—Дежевице. Једна патрола од 20 људи ишла је према Црној Ријеци.

Б) Од заробљеног четника родом из Пиве (Црна Гора) добили смо сљедеће податке:

1. — На сектору Коњиц оперишу два одреда црногорских четника. Један одред састављен је од батаљона Жупопивског, Дробњачког и Ускочког. Командант одреда је Иван Ружић, активни интендантски капетан бив. југосл. војске. Командант Жупо-пивског батаљона је Митар Пејовић из Пиве. Његов ађутант Андрија Пејовић; а интендант бивши жандарм Делибашић. Командант Дробњачког батаљона је Станиша Јауковић, а Ускочког батаљона Марко Полексић. Одред броји 7—800 људи.

Други одред сачињавају батаљони Језеро-шарански, Жабљачки и Планино-пивски. Командант овог одреда је Никола Бојовић, жандарм. капетан; а командант Језеро-шаранског батаљона Момчило Ђоровић (судија, иначе један од вођа Земљорадничке странке у Цр. Гори).

У цијелој овој војсци налази се врло мали број сталне војске, отприлике око 45 по батаљонима, а све остало су мобилисали прије десетак дана. Покрет су направили из Пиве 22-ог ов. мј. Наоружање ових одреда је врло слабо.

Од тешких оруђа имају на одред по 1 бацач и 1—2 тешка митраљеца.

2. — Заробљени четник каже да је према Мостару пошао Бајо Станишић са четницима из околине Никшића, Голије и Гацка. Ово су му рекле старјешине, мада он није потпуно сигуран у истинитост поменутог.

У народу у Црној Гори говори се о партизанима, али због јаке пропаганде непријатеља и неактивности наших људи у позадини врло мало зна народ о нама. Чак вјерују да смо уништени. Партизанских акција у Црној Гори нема, а највише партизана има у Срезу никшићком. Обрен Благојевић и Василије Дурутовић ухваћени су од четника и спроведени у Колашин, а Вељко Мићановић³ је погинуо. У Шавнику, Жабљаку и Колашину нема Талијана. Сву власт у поменутиим мјестима имају четници „војводе“ Павла Ђуришића.

У прошлом нашем извјештају рекли смо вам да смо ухватили једног професионалног шпијуна послатог од Сарајева.⁴ Исто тако рекли смо вам да је непријатељска шпијунска мрежа активна и да је послато неколико шпијуна у мјеста која су ослободиле наше јединице. Од тих који су требали доћи ухватили смо још двојицу. Ово напомињемо највише из тог разлога да би се учила важност наше об. службе и збиља ово треба да послужи као примјер об. центрима како треба и убудуће радити.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОВОДА НАРОДУ!

Шеф об. центра
Д. Д.⁵

³ Вељко Мићановић. Убијен од четничке засједe крајем 1942 године.

⁴ Види док. бр. 151.

⁵ Дучан Бојовић

ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА ЧЕТВРТЕ ДИВИЗИЈЕ ОД 27 ФЕБРУАРА 1943 ГОД. ШТАБУ ПРВОГ БОСАНСКОГ НОУ КОРПУСА О БОРБАМА КОД ОШТРЕЉА, ДРИНИЋА, БРАВСКОГ ВАГАНЦА И ПОДСРНЕТИЦЕ И О ПРЕГРУПАЦИЈИ ЈЕДИНИЦА ДИВИЗИЈЕ¹

Ш Т А Б
IV НОВ ДИВИЗИЈЕ
27. II-1943

ШТАБУ I БОС. НОУ КОРПУСА

Положај

Извјештавам другарски штаб, да је непријатељ у току 26 о. мј. на читавом сектору који је држан по јединицама ове дивизије био активан наступајући са више колона према Оштрељу, Шековцу, Дринићу, Врав. Ваганцу и Подсрнетици. Наступале су пјешачке колоне, понегдје уз пратњу тенкова и помоћ артиљерије.²

Како вас је извјестио Штаб VIII бригаде непријатељ је избио на пругу од Шековца, између Оштреља и Срнетице, и у сам Оштрељ, раздвојивши VIII бригаду на два дијела. Снаге XII бригаде³ уништиле су 3 тенка и нанијеле непријатељу велике губитке у мртвим и рањеним.⁴

Непријатељ је ушао истог дана у Дринић и Бравски Ваганац и Подсрнетицу.

У току 27 о. мј. ми смо држали положаје Врлетина. Козиљско Шљеме, Срнетица, Цремушарица, Бунаре и водили су се упорни бојеви на правцу према Цремушарици, а покушали су и продор пругом Подсрнетица—Срнетица. На свим тим правцима снаге XII бригаде одбиле су непријатеља, док је предвече уз претходну арт. припрему успјела му заносјести Козиљско Шљеме, потиснувши II бат. VIII бригаде. Имали смо више рањених другова.

Полит. комесар V дивизије⁵ обавијестио ме је вечерас у 20 часова да је непријатељ продро и у Црквено, преко не-

¹ Оригинал, писан руком, латиницом, зеленим мастилом, налази се у архиви Војноисториског института под рег. бр. 9/1, к. 766А.

² Односи се на јединице СС дивизије „Принц Еуген“. Шире о борбама на овом правцу види док. бр. 299 и 301.

³ Дванаеста крајишка НОУ бригада

⁴ Исте јединице као у прим. бр. 2.

⁵ Илија Дошен

контролисаног правца Кључ—Мајкићи⁶—Црквено или Бравско—Црквено.

Како је тиме измијењена ситуација, обзиром на могућност цијепања јединица и одрезивања штабова од њихових јединица избијањем непријатеља на пругу код 104 км, одлучили смо да извршимо прегрупацију наших снага на овом сектору у смислу дводневних усмених разговора преко Штаба V дивизије са тим Штабом, тј.: 1) са XII бригадом пробити се са заштитницом и водом за везу ове Дивизије на терен Грмеча преко Пауновца у правцу Завала у току ноћи 28/II и 1/III о. г. 2) Рокирати II бат. VIII бриг. у правцу Срнетице како би затворио правац Срнетица—Потоши и ставити га привремено под команду Штаба V дивизије до спајања са осталим снагама VIII бригаде. 3) По пребацивању најхитније ћу координирати снаге XII и VI бригаде за акције у правцу овог терена на који непријатељ врши моментално највећу акцију активности. 4) Са нама одилазе и лакши рањеници, а и неки тежи, док неке пребацујемо у дивизиску болницу у Прекаји. 5) Ако буде радио станица код VI бригаде исправна и не буде на ултракраткимa [таласимa] јавићемо вам се почев од 5/III на подео[ке] у скали 45 гласног кондензатора или валу 23 м ако су убиљежени метри у 14 сати сваки дан. Са вашом задњом шифром и ознаком (потписом) „четврта“. Позивни знак телеграфијом „Има“ ..-/-.-, а телефонијом „Хало Мирко“.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОВОДА НАРОДУ!

Командант
Шоша⁷

⁶ Мајкићи код Кључа

⁷ Јосип Мажар-Шоша

НАРЕЂЕЊЕ ШТАБА ПРВЕ ПРОЛЕТЕРСКЕ БРИГАДЕ ОД
27 ФЕБРУАРА 1943 ГОД. ШТАБОВИМА БАТАЉОНА И
КОМАНДАМА ЈЕДИНИЦА ЗА ПОСЈЕДАЊЕ ПОЛОЖАЈА
НА ПРОСТОРИЈИ СТОЈКОВИЋИ—ЗАГРЕПЧАНЕ—БУЛА-
ТОВИЋИ¹

Ш Т А Б
I ПРОЛЕТЕРСКЕ БРИГАДЕ

Бр. —
27-II-1943

ШТАБОВИМА БАТАЉОНА И КОМАНДАМА ЈЕДИНИЦА

1. У току низа напада које је ових дана вршила IV и V бригада² на Коњиц увидјело се да је ликвидација истог била врло тешка. Дијелови тих бригада успјели су продријети у сам град али услијед бројне надмоћности непријатеља и услијед тога што је град јако утврђен ликвидација по сваку цијену коштала би нас одвише. Зато се одустало од ликвидације истог.³

Поред непријатеља који се налазио у Коњицу налазе се доста јаке групе четника на лијевој страни Неретве, које су нападале наше јединице, које су вршиле напад на Коњиц са леђа и тиме умногом ометале наше операције на Коњицу. Исто тако налазиле су се јаке непријатељске јединице и дуж комуникације Коњиц—Тарчин, које су у склопу са непријатељем из Коњица и четничким јединицама Драже Михаиловића на лијевој страни Неретве веома отежале наше оперативне намјере на овом правцу.

Услијед такве ситуације В. Ш.⁴ је наредио да се засада одустане од напада на Коњиц као и да се обуставе засада наше оперативне намјере на секторима: Тарчин—Иван Седло—Коњиц и даље према Мостару. Исто тако наредио је да се III дивизија пребаци на десну страну Неретве. Оставља се привремено само једна бригада⁵ III дивизије на

¹ Оригинал, писан на машини, латиницом, налази се у архиви Војноисториског института под рег. бр. 231, к. 709.

² Четврта и Пета црногорска НОУ бригада

³ Опширније о нападима на Коњиц види док. бр. 150, 173, 277, 278 и 300.

⁴ Брховни штаб

⁵ Односи се на Четврту пролетерску (Црногорску) бригаду, која је у то вријеме била привремено под командом Треће НОУ дивизије.

лијевој страни Неретве ради обезбјеђења евакуације Јабланице.

Све јединице III дивизије заузеће положај на десној страни Неретве почев од нашег десног крила па према Мостару.

2. Овакво помјерање јединица III дивизије захтијева помјерање и јединица наше Дивизије. У вези са тим наређено је нашој III бригади — Санџачкој — да се у току ове ноћи пребаца са свим својим јединицама на западну страну комуникација: Коњиц—Тарчин и да се са главнином постави на просторију: Хасановићи—Бармиш—Угошће—Кралупи, стим што ће мање, претстражне дијелове поставити према непријатељу у правцу с. Врбљани и Коњиц, тј. у правцу комуникација Брадина—Коњиц, одржавајући везу са јединицама III дивизије на својем десном крилу.

3. Наша Бригада остаје на овој просторији са малим измјенама, тј. с тим што ће главнина наше Бригаде бити постављена на просторију: Стојковићи—Гобеловина—Загрепчане—Трешњевица—Булатовићи а са дијеловима ће осигуравати правце: према комуникацији Коњиц—Раштелица, правац Лисин—Битовња и лијево од Битовње. Тога ради јединице наше Бригаде имаће од данас у 6 часова ујутро слједећи распоред:

а) I батаљон ће се поставити са главнином у с. Тухобићи—Горица. II батаљон са главнином с. Булатовићи—Реповци. ▲

I и II батаљон ће контролисати и осигуравати правац према комуникацији: Брадина—Иван Седло са мањим дијеловима, тј. са по једном четом. Но уколико штабови батаљона мисле да није довољно са по једном четом да осигурају тај правац, нека појачају те дијелове који ће обезбјеђивати тај правац. I батаљон ће држати косе до Лисина па према II батаљону а II батаљон десно од I батаљона везујући се са дијеловима III бригаде која ће такође истурати мање дијелове десно од нас према комуникацији.

II батаљон ће одржавати везу са дијеловима III бригаде који ће осигуравати правац према комуникацији на свом сектору. I батаљон ће одржавати везу са нашим IV батаљоном који ће осигуравати правац између Лисина и Битовња, тј. лијево од Лисина.

б) III батаљон ће се најкасније данас у 6 сати поставити са главнином на просторију: Гобеловина и евентуално у Липицу и Загрепчане ако имаде могућности. Са мањим дијеловима ће осигуравати правац према Битовњи, постављајући мање дијелове на Битовњу к. 1700 односно 1676 и

на Жестику к. 1660, одржавајући везу са IV батаљоном који ће се поставити мањим дијеловима десно од III батаљона.

ц) IV батаљон ће се поставити са главнином на просторију с. Стојковићи истурајући мање дијелове на линији: Лисин—Витовња, тј. истурајући мање дијелове код Планинске куће на Битовњи и десно од Лисина одржавајући везу са дијеловима I батаљона који ће истурати мање дијелове десно од Лисина.

IV батаљон ће служити и као прихват I и II батаљона уколико буде потребе.

д) VI батаљон ће бити резерва и смјестити се на просторију Трешњевице. Он ће служити за прихват I и II батаљона и не смије се повући до извлачења ова два батаљона уколико дође до тога.

VI батаљон ће одржавати везу са III бригадом на просторији гдје ће бити њихова главнина.

е) Противколска чета I бригаде и Топовско одјелење (брдски топ) ће ујутро рано а најкасније у 5 часова кренути за Вишњевицу.

4. Уколико дође до јаког притиска од непријатеља тако да се морамо повлачити, наше ће се јединице повлачити овим правцем:

а) I, II и VI батаљон правцем: Трешњевица—Вишњевица и по потреби, ако дотле не услиједи наше ново наређење према Солаковој Кули.

б) III и IV батаљон правцем: Стојковићи—Загрепчане—Липица и даље задржавајући се на косама уз повлачење и водећи борбу са непријатељем који би надирао ка нама. То исто важи и за I, II и VI батаљон.

5) Наше јединице се не би смјеле повлачити а да не обавијесте о томе јединице III бригаде и да не потпомогну њихово извлачење које би у том случају било јако отежано.

6) Штаб бригаде налазиће се у Загрепчанима односно на правцу Загрепчани—Липица гдје редовно слати извјештаје а нарочито у случају неког притиска од непријатеља.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОВОДА НАРОДУ!

28-II-43. г.
у 1.30 часова.

(М. П.)

За Штаб бригаде
Миладин⁶

⁶ Миладин Ивановић

**ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА ПРВЕ ДАЛМАТИНСКЕ ВРИГАДЕ
ТРЕЋЕ НОУ ДИВИЗИЈЕ ОД 27 ФЕВРУАРА 1943 ГОД. ВР-
ХОВНОМ ШТАВУ НОВ И ПО ЈУГОСЛАВИЈЕ О ПОСЈЕ-
ДАЊУ ПОЛОЖАЈА СЈЕВЕРНО ОД ПРОЗОРА И О ТЕ-
ШКОЋАМА ОКО ЕВАКУАЦИЈЕ БОЛНИЦЕ¹**

Ш Т А Б
1 ДАЛМАТИНСКЕ БРИГАДЕ
27 фебруара 1943
Положај

НАЧЕЛНИКУ ВРХОВНОГ ШТАБА

Положај

Добили смо наређење данас у 5,30 од штаба наше дивизије да мобилишемо коње и кола за евакуацију дивизиске болнице, која се налази у с. Дуге и околна села.

Пошто смо по наређењу тога штаба са свим снагама смјестили се на просторију сјеверно од Прозора затварајући тај правац од непријатељског испада из Горњег Вакуфа, те наш батаљон који је остао у Прозору за обезбјеђење болница и одржавања реда у граду повукли смо у састав бригаде, те је тако болница остала неосигурана од наших јединица. Мобилизацију коња на просторији Прозор—Доброшин, Солакова Кула извршиле су јединице наше дивизије и осталих, те нам је немогуће са ове просторије мобилисати потребне коње за евакуацију болнице.

По свему овом нам најхитније одговорите, да бисмо се знали благовремено управљати и одговорити дивизији.

Данас нам је стигло из IV Оперативне зоне 260 бораца без оружја. Молимо у колико имате у магацинима у Прозору резервног оружја и муниције да нам се најхитније додијели 200 пушака и 20.000 пушчаних метака.

Јавите нам гдје и кад можемо придигнути два противколска топа који су заплењени у Прозору.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОВОДА НАРОДУ!

Замјеник политкома
Владо Шћекић

Начелник штаба
Миша²

Командант
Гл. Мандић³

(М. П.)

¹ Оригинал, писан на машини, латиницом, налази се у архиви Војноисториског института под рег. бр. 43—2, к. 8.

² Миховил Тартаља

³ Глиго Мандић

**ИЗВЈЕШТАЈ КОМАНДЕ ЛИВАЊСКОГ ПОДРУЧЈА ОД 27
ФЕВРУАРА 1943 ГОД. ВРХОВНОМ ШТАВУ НОВ И ПО
ЈУГОСЛАВИЈЕ О ЕВАКУАЦИЈИ КОРПУСНЕ БОЛНИЦЕ
И О ТЕШКОЋАМА ИСХРАНЕ¹**

КОМАНДА ЛИВ. ПОДРУЧЈА

Службено

27. II. 1943 у 14.45 часова

ВРХОВНОМ ШТАВУ Н.О.В. и П.О.

Положај

Од друга Др Шлезингера добили смо наређење да поново припремимо прихватне станице за рањене другове у Прилуки, Корични и Врби (Гламоч), јер да ће исти овамо стизати.

Команда мјеста Гламоч извјестила нас је данас у 14.20 часова да је Штаб Х. дивизије наредио болници Корпуса у Врби, да буде припремна за покрет у правцу Ливна. Разлог овом наређењу Штаба Х. Дивизије јест тај, што непријатељ² надире из Мркоњића³ и Језера у правцу Млиништа.

Горње наређење Др Шлезингера је дакле потпуно опречно наређењу Штаба Х. Дивизије, те смо сматрали потребним да Вас о горњем извјестимо.

Овом пригодом желимо Вам скренути пажњу на чињеницу да је ова команда остала без икаквих живежних намирница. Већ два дана гарнизон је добијао свега 200 гр. меса по особи. Сви извори су пресахли. Од разрезаног жита и меса немамо више ништа, јер смо скоро 6 вагона жита и исто толико меса издали у веома кратко време. Потребно би било да се овој команди додијели хитна помоћ у храни.

Команда мјеста Бителић извјестила нас је дана 26. II у 20 часова да је непријатељски гарнизон у Сињу појачан за око 1000 непријатељских војника (Италијана), те да је једна колона од 250 војника кренула 26 у јутро у правцу села

¹ Оригинал, писан руком, латиницом. налази се у архиви Војно-историског института под рег. бр. 45/2, к. 8.

² Односи се на 369 легионарску дивизију

³ Мркоњић Град

Рибарић. О овоме смо одмах поднијели извјештај Штабу IV. Опер. Зоне, а сада користимо прилику да и Вас извјестимо.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОВОДА НАРОДУ!

(М. П.)

Помоћник команданта
Карло⁴

БР. 172

ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА ПРВОГ БОСАНСКОГ НОУ КОРПУСА ОД 28 ФЕБРУАРА 1943 ГОД. ВРХОВНОМ ШТАБУ НОВ И ПО ЈУГОСЛАВИЈЕ О БОРБАМА КОД МЛИНИШТА—ЈАЊА И НА СЕКТОРУ ЈАЈЦЕ—БЛАГАЈ¹

БОСАНСКИ КОРПУС
28-II-1943
13 ч.

Цео јучерашњи² дан вођена је најжешћа борба на целом сектору од Јајца до Бјелаја.³ Непријатељ је форсирао правцем за Дрвар, Млиниште и Шипово. На правцу Млиништа одржани су положаји. Непријатељ је имао око 500 избачених из строја, највише Немаца и нешто четника. Непријатељске снаге ушле су јуче у Дрвар.⁴ Наши држе положаје око града. Мања колона продрла је у Врбљани вођена четницима. Она је вероватно ноћас нападнута, немамо још извештаја. Борбе се данас настављају. Од Јајца према Јању непријатељ је нешто напредовао уз веће губитке. На Граховском сектору без промена. Обзиром на борбе код Млиништа, Врба код Гламоча није подесна за болнице.

Трећи батаљон Девете бригаде⁵ од Малована известио да је обавештен да је од Д. Вакуфа у Бугојно стигло хи-

⁴ Карло Додиг

¹ Оригинал, писан руком, ћирилицом, налази се у архиви Војно-историског института под рег. бр. 19/12, к. 14 А. Докуменат је упућен радиограмом Врховном штабу НОВ и ПО Југославије.

² Види док. бр. 299 и 301.

³ Вјероватно Благај

⁴ Опширније о томе види док. бр. 302.

⁵ Девете крајишке НОУ бригаде

љаду Немаца и нешто домобрана са топовима. Усташе из Г. Вакуфа тражиле су помоћ из Сарајева. Наводно непријатељева намера да надире од Јајца преко Јања ка Благају и од Вугојна преко Вуковског.

Коста⁶

БР. 173

**ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА ПРВЕ ПРОЛЕТЕРСКЕ ДИВИЗИЈЕ
ВРХОВНОМ ШТАБУ НОВ И ПО ЈУГОСЛАВИЈЕ О БОР-
ВАМА ЗА ВРИЈЕМЕ ОД 25 ЈАНУАРА ДО 28 ФЕБРУАРА
1943 ГОДИНЕ¹**

ШТАВ
I ПРОЛЕТЕРСКЕ УДАРНЕ ДИВИЗИЈЕ
НО ВОЈСКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ
Оп. Бр. 139
28-II-1943 г.

ВРХОВНОМ ШТАБУ НОВ И ПО ЈУГОСЛАВИЈЕ
(месечни извештај о акцијама)

Прошлим извјештајем обухваћен је рад Дивизије до 25 јануара т. г.² У то време јединице ове Дивизије биле су прикупљене главнином на просторији Котор Варош—Прибинић—Прњавор—Јошавка, како би, према авизо наређењу, са те просторије могле кренути на нови сектор.

Задатак Дивизије на том терену био је притисак ка Б. Луци³ и комуникацији северно од ове. У склопу овога задатка омогућена нам је мобилизација нових бораца са терена и потпуна ликвидација четничких група које су биле одвојене од непријатељских гарнизона. Успешан продор наших јединица ка Прњавору и даље ка Сави, разбијање и раскринкавање Форкапе,⁴ донео нам је прилив од око 400 нових бораца са тога терена у наш састав, као и стварање мештанских јединица,⁵ које су на крају порасле на два батаљона од око 350 бораца.

⁶ Коста Нађ

¹ Оригинал, писан на машини, латиницом, налази се у архиви Војноисториског института под рег. бр. 48—2, к. 8.

² Види Зборник том IV, књ. 9, док. бр. 130.

³ Бањој Луци

⁴ Никола Форкапа, командант Мотајичког четничког одреда

⁵ Четврти крајишки НОП одред са два батаљона — Први и Други.

Успешне борбе IX (Крајишке) бригаде⁶ на сектору Теслић, у којима су неколико пута у већем броју тучени Немци и тиме заштићавана муслиманска и српска села, окренуле су симпатије становништва — како српског тако и муслиманског — на нашу страну. Четничке банде које су још биле на том терену (Булетић—Чечава) биле су онемогућене и делом су предава[ле] оружја. Муслиманско становништво било је вољно да се на овом терену за заштиту својих кућа са нама бори противу Немаца. Све субјективне околности омогућавале су да се са дужим нашим задржавањем мобилишу много веће масе како са овог терена, тако и са терена око Прњавора и других сектора.

У времену од 25 до 28-I јединице I⁷ и III (Санџачке) бригаде вршиле су сталне притиске ка В. Луци на целој дужини од Карановца до Клашнице. Дању су вршене акције на протеривање четника са истурених положаја између Врбаса и Врбање, Челинца, Црног Врха и Деветина, а ноћу су вршени дубљи продори према⁸ немачким и усташким одбранбеним линијама код Карановца, Вања Луке (ман. Траписте) и Клашнице. Све ове акције вођене су у циљу привлачења непријатељске снаге за олакшање притиска на ослобођену територију.

Мањи делови I Бригаде, постављени према Дервенти, успешно су одбили два непријатељска покушаја са те стране.

За сво ово време IX (Крајишка⁸) бригада успешно је одбијала све немачке нападе од Теслића, одбијајући и уништавајући њихове колоне. У овим борбама Немци су имали преко 500 мртвих и рањених. IX Бригада отимала је од непријатеља приличан број оруђа, муниције и осталог материјала, па и храну и ствари које су Немци пљачкали од становништва — враћајући ово сопственицима. Рад те бригаде на овом терену био је врло добар и успешан, а држање бораца за сваку похвалу.

27-I добили смо од В. Ш. радиограм да целу Дивизију прикупимо на просторији Јајце—Вакуф—Турбе, с тим да заузмемо Г. Вакуф или Јајце; а 28-I: да Дивизију прикупимо на територију Јајце, где да извиђамо и чекамо наређење.

28-I, у смислу ових наређења, отпочело је прикупљање Дивизије: Масловаре—Очауш—Шипраге—Скендер Вакуф.

⁶ Односи се на Трећу крајишку НОУ бригаду.

⁷ Прва пролетерска бригада

⁸ Односи се на Трећу крајишку НОУ бригаду

30-I добијен је од В. Ш. радиограм: да са две бригаде најхитније кренемо за заједнички напад с III Дивизијом на Прозор, а једну бригаду да пребацимо на правац Мркоњић⁹—Гламоч.

Према овом наређењу: III (Санџачка) бригада од 31-I увече отпочела је покрет ка Мркоњић Граду, а са остале две бригаде (I и IX) отпочет је 2-II покрет ка Прозору.

Непознавајући општу ситуацију у погледу даљих намера, нашу болницу оставили смо са једним нашим и са 2 мештанска батаљона¹⁰ на простору између Шипрага и р. Угар, постављајући борбеним деловима активне задатке на дотадањем нашем терену, даље разбијање и онемогућавање четничких банди и спровођење мобилизације нових бораца. Постојале су добре могућности за рад, учвршћење и нарастање мештанских јединица. остављењем нашег батаљона на том терену, — те је и ово утицало на нашу одлуку, но која није била у складу са општом ситуацијом. (Болница је са нашим батаљоном накнадно, преко Мркоњић Града, пребачена у састав Централне болнице).

Прелаз комуникације Травник—Д. Вакуф извршен је ноћу 3/4-II и то: I Бригада између Турбета и Оборци, а IX Бригада између Турбета и Голеша. Прелаз је извршен без губитака и већих сукоба али са напорним маршевима.

• По преласку комуникације Травник—Д. Вакуф наше две бригаде (I и IX) продужиле су покрет ка Г. Вакуфу и то: I Бригада преко Зијамета, а IX Бригада цестом Травник—Г. Вакуф.

5-II радиограмом нам је наређено да се поставимо на просторију Макљен—Г. Вакуф. На ову просторију стигли смо у току 7-II, постављајући се од Г. Вакуфа према Бугојну: са I Бригадом на десној обали, а са IX Бригадом на левој обали Врбаса.

Од 7-13.II није било промена на том сектору. Ово време искористили смо за одмор трупа после напорних маршева, за политички рад и мобилизацију која је доста слабо успела.

13-II у 8 ч. непријатељ из Бугојна у јачини од 1000 усташа и домобрана са 3 блиндирана аутомобила покушао је продар ка Г. Вакуфу, надирући са ове стране Врбаса. У току дана непријатељ је задржан на нашим претстражним положајима, а пред мрак одбачен ка Бугојну.¹¹

⁹ Мркоњић Град

¹⁰ Односи се на Први и Други батаљон Четвртог крајишког НОП одреда

¹¹ Шире о овој борби види док. бр. 363.

14-II није било промена.

15-II В. Ш. је наредио: да се I Бригада упути на Иван Седло, с тим да 16-II навече пресече пругу и закрчи тунел на Иван Седло. Бригада је истог дана кренула, а 17-II навече извршила задатак.

По одласку I Крајишка бригада поставила се делом јединица и на дотадање положаје I Бригаде, тј. својим распоредом затворила је правац од Бугојна са обе стране Врбаса.

16-II пристиже III Санџачка бригада ка Г. Вакуфу и смењује батаљоне Крајишке бригаде који су са леве обале Врбаса затварали правац од Бугојна.

Према наређењу В. Ш. та два¹² смењена батаљона упутили смо на сектор V Црногорске бригаде ради учествовања у нападу на Прозор; тамо смо упутили и 2 противколска топа. Ова 2 батаљона била су постављена као резерва на правцу од Макљена, с тим што је један од њих учествовао у завршној фази напада. Жртава нису имали.

У овој и претходној акцији на Прозор учествовала је наша брдска батерија (један топ). У последњој акцији рањена су три борца ове батерије међу којима је и сам командир друг Јован Вукановић.¹³ Рад батерије био је у оба напада врло добар и успешан. Батерија је храброшћу и умешношћу послуге постигла одличне резултате и у многим допринијела ликвидацији Прозора. Штаб V Црногорске бригаде, на чијем је сектору била постављена батерија, истакао је рад и улогу батерије. За овакво држање и успешан рад, предлажемо да се похвали командир друг Јован Вукановић који је и рањен испред самих непријатељских утврђења, а истакне рад цијеле батерије која је успешно дејствовала са топом позади самог стрелачког строја.

17-II: на сектору Бугојно без промена. Наши делови који су учествовали на Прозор вратили су се ка Г. Вакуфу у наш састав. Овога дана увече I Бригада (без III батаљона) пресекла је пругу и овладала комуникацијом на простору: Раштелица—Иван Седло—Брадина—Лукач.

Пре ове акције Штаб Бригаде покупио је следеће податке о непријатељу на том сектору:

Иван Седло: 300 усташа железничке бојне из Сарајева.

Раштелица: 100 усташа исте бојне.

¹² Први и Трећи батаљон Треће крајишке НОУ бригаде. Види док. бр. 360.

¹³ Јован Вукановић, погинуо за вријеме Пете непријатељске офанзиве 1943 године.

Брадина: 60 Талијана митраљеског батаљона из Коњица.

Брђани: 60 милиционера и 10 жандарма.

Даље према Коњицу: до 150 милиционера.

Коњиц: 5—600 Талијана, до 50 четника са Штабом неког четничког батаљона. Штаб Бригаде дао је следећи распоред за напад: једновремени ноћни напад са два батаљона на Иван Седло и Раштелицу, а с једним батаљоном на Брадини, а један батаљон у резерви и за обезбеђење правца од Коњица.

Јединице I Бригаде ступиле су у контакт са непријатељем у 19 ч. На терену је била магла и врло слаба видљивост. Непријатељ је био изненађен и борба се отворила после избијања наших јединица на 10 метара од непријатељског распореда. Наши борци су одмах прешли у јуриш на читавој линији и успели су да заузму непријатељске положаје на Иван Седлу; продужавајући, гоњење непријатеља наши делови ушли су скоро без борбе у Раштелицу.

У борбама око Иван Седла убијено је 23 усташе; заробљено је: 1 тешки митраљез, 80.000 пушчаних метака, 1 камин и извесна количина резервне хране. Борба на Брадини била је много упорнија и ово место у току ноћи није ликвидирано. У Брадини је непријатељ имао утврђења на каква до сада борци I Бригаде нису наилазили: један блокхауз са 4 цементирана фортификациска објекта међусобно повезана, а цео систем ограђен добрим жичаним препрекама. Борци су у ноћном нападу пришли на 30 метара, а онда позади кућа поставили бацач и противколски топ. Но, ова оруђа нису могла ни прецизном ватром разрушити објекте, те се је батаљон повукао остављајући блокаду око упоришта. Тога дана, 18-II, Италијани из Коњица упутили су помоћ ка Брадини, која се од с. Брђана развила за борбу према Брадини потпомогнута са једним возом дуж пруге. Наша заседа постављена према с. Брђани после краћег окршаја натерала је Италијане и воз у бекство. Прогонећи их наши су овладали мостом на Лукачу, жел. станицом и с. Брђани. Непријатељу су нанети прилични губици. После овога, батаљон који је вршио блокаду Брадине извршио је јак притисак, тучући брзом палбом из тешких оруђа непријатељско утврђење у граду; борцима је успело да баце бензинске флаше на утврђење.

Због овога, а пошто је сада био потпуно отсечен, непријатељ се деморалисао, истакао белу заставу и предао се. Заробљено је 67 Талијана од којих један поручник. На овом делу сектора убијено је: још 23 усташе, 12 жандарма

и 13 Талијана (од ових један п.поручник). Запљењено је: 9 тешких митраљеза, 2 моторцикла, знатна количина муниције, хране, одјеће и др. Наши су имали 2 мртва и 1 рањеног.

Овога дана I Бригада поставила се: главнином према Сарајеву на простору Раштелица—Иван Седло, а мањим дијелом према Коњицу на простору Драгочај—Подорашац. У току дана нису примећени непријатељски покрети.

У току борбе и накнадно установљено је да је на овом сектору непријатељ имао следеће снаге:

Иван Седло и Раштелица: 400 усташа

Брадина: 80 Талијана, 20 жандарма и 20 четника

Лукач: 40 Талијана и 10 жандарма

Брђани: 50 милиционера и 10 жандарма.

18 и 19-II јединице I Бригаде извршиле су рушење пруге у тунелу, рушење моста на Лукачу и уништење објеката на овладаном делу пруге. Ефикасно закрчавање тунела онако како је било наређено, није се извршило из разлога што је непријатељ пре наше акције одвукао за Пазарић локомотиве и вагоне. Но, пропуштено је да се предузме све у циљу што бољег онеспособљења тунела са средствима која су стајала на расположење или су се могла прибавити.

У ово време није било промена на сектору ове бригаде.

Штаб I Бригаде добио је извештај са више страна о паничном стању у Коњицу, да се Италијани пакују и да намеравају повући се ка Невесињу; ступио је у везу са милицијом која је понудила активно садејство у нападу на Коњиц. Истога дана, добио је извештај од Штаба V Црногорске бригаде, писан у 8,15 ч. 19-II. да је та Бригада стигла у Острожац и да у току дана продужује са обе стране Неретве према Коњицу. У томе писму тражили су од Штаба I Бригаде обавештење о ситуацији, као и о томе да ли могу рачунати на њихову помоћ и кад. Штаб I Бригаде претходно је био донео одлуку, на основу извештаја о стању у Коњицу, да изврши демонстративан напад са два батаљона да би спречили непријатељу несметану евакуацију материјала из града.

Напад је предвиђен пред ноћ 19/20 о. м. са два батаљона: један преко Златара — полулучно — наслањајући се десним крилом на цесту а левим на Неретву; други батаљон западно од друма наслањајући се левим крилом на друм а десним на Неретву. У овом смислу послат је одговор Штабу V Црногорске бригаде, а батаљонима одређеним за напад.

Штаб Бригаде је издао наређење. Остали део Бригаде (два батаљона) постављен је за затварање правца од Сарајева на положајима Раштелица—Иван Седло.

Напад на Коњиц отпочео је у 23 ч. Оба батаљона су брзо очистила десну обалу Неретве и део града на тој страни. Одбрану на овом делу држали су милиционери и домобрани; заробљено је 15 домобрана, а 40 милиционера се предало. Италијани и четници држали су леву обалу Неретве, главнином на Помолу, одакле су тукли аутоматским оруђима, бацачима и артилеријом. Батаљонима је било наглашено да приступе енергичном нападу само у колико и када буде обезбеђено садејство и V Црногорске бригаде. Но, борце је понео занос дотадањих продора, те су се две чете (по једна из оба батаљона) пребациле преко моста на леву обалу. Тамо су ове чете у првом налету заробиле 70—80 Талијана са два официра. Међутим, даље напредовање било је немогуће због малог броја људства, продор је застао. Заробљени Италијани су то приметили и почели бежати, којом приликом је убијен већи део. Како се до тада није осетило дејство V Бригаде, то је Штаб Прве наредио извлачење својих јединица. Но, повлачење чета с леве обале Неретве преко моста било је врло тешко услед јаке и концентричне ватре непријатеља. Чета која је предузела извлачење тим правцем имала је ту 12 рањених. Ради тога је другој чети наређено да се пребаци код с. Бигеле преко газа на Неретву, што је и урадила, успут ликвидирала један бункер и заробила 6 Италијана.

Све јединице повукле су се из града до 4 ч. 20 о. м.

У овој борби непријатељ је имао до 50 мртвих Италијана и 17 четника (међу којима и командант батаљона Драгић са својим замеником). Наши су имали једног мртвог и 16, већином лакше, рањених.

После изласка из борбе, 20 о. м. ујутро, Штаб I Бригаде је ступио у везу са јединицама V Бригаде које су биле упућене ка Коњицу али у борби нијесу учествовале. Очевидно, веза између Штаба ове две бригаде није била чврста нити споразумевање потпуно.

Тога дана батаљони су се вратили од Коњица на старе положаје: главнином према Сарајеву, а један батаљон за затварање правца од Коњица.

Одлука за напад на Коњиц: предвиђене снаге нису биле довољне за задатак ликвидације, половично постављање задатка не доводи до корисног резултата, и — што је најглавније та одлука се није смела донети на рачун сигурности обезбеђења правца од Сарајева, што је било главни

задатак Бригаде. Међутим, требало је за што успешније извршење главног задатка продубити и проширити успехе на Иван Седлу и Раштелици у правцу Тарчина и даље, те да се онемогући и успори непријатељска концентрација и противофанзива.

Већ овог дана, 20-II, Штаб Бригаде био је обавештен о концентрацији непријатеља¹⁴ у с. Тарчин, а осмотрена су и појачања која су стигла возом и са 30 камиона друмом. Непријатељ је већ после подне са мањим снагама кренуо од Тарчина према положајима I Бригаде — ка Раштелици и Трзању. Истурени делови те Бригаде одбили су непријатеља и нанели му осетне губитке; заробљена је једна непријатељска десетина — 9 домобрана са једним п. митраљезом. За време ове борбе 15 непријатељских авиона (од којих 7 „Штука“) стално су тукли положаје I Бригаде, првенствено Иван Седло и околину, од чега смо имали 5 мртвих и 11 контузованих.

Ради избијања на повољније положаје према Тарчину, Штаб I Бригаде наредио је да два батаљона са Иван Седла и Раштелице изврше ноћни напад на непријатеља ка Тарчину обухватајући га: левим крилом са севера а десним на комуникацију Тарчин—Пазарић. Како су јединице због дневног бомбардовања биле прилично расуте и могле се прикупити тек падом мрака, — то је и напад касно отпочео. Левокрилне јединице биле су јаком ватром спречене да пређу р. Лепенац и угрозе непријатељски десни бок; центар је истерао непријатеља из утврђења и дошао до жел. станице Тарчин. Јединице десне нападне колоне такође су закасниле због рђавог терена на свом правцу, али су успеле да се поставе на одређени положај и у току ноћи пресеку пругу Тарчин—Пазарић; оне су у току ове акције одбиле ручним бомбама I воз који је покушао да се од Пазарића пробије ка Тарчину. Непријатељ је на овом сектору јак до 1500 усташа и домобрана под немачком командом, имао је неколико одбранбених појасева; располагао је са две хаубице, 2 брдска топа, више бацача и аутоматских оруђа. После жестоке петочасовне борбе батаљони су се морали повући на полазне положаје. Непријатељ је имао знатне губитке; заробљена су 4 домобрана. Наши су имали 1 рањеног.

Овога дана 20 о. м. увече и ноћу пристигла је III Санџачка бригада позади сектора I Бригаде — предњим деловима у с. Трешњевица; а III батаљон I Бригаде ушао је у састав своје јединице.

¹⁴ Односи се на Групу „Анакер“.

У току дана В. Ш. је радиограмом наредио: „Ако видите да је могуће ликвидирајте Коњиц — немојте оклевати. Нека вам помогне V Црногорска“.

Немајући тачне податке са сектора I Бригаде о концентрацији непријатељских снага од Сарајева, намеравали смо да ликвидирамо Коњиц.

21-II: у току дана пребацили Санџачку бригаду између Брђана и Коњица — западно од комуникације. и послали везу Црногорској бригади ради учествовања у нападу на Коњиц, који смо припремали за 22-II увече. Сем горе наведеног, ово и из разлога што нисмо били обавештени о наконнадном пристизању и Херцеговачке бригаде.¹⁵ У међувремену добили смо и други радиограм: „По могућности, ако је све спремно Коњиц заузети 22 о. м. ноћу“.

Међутим, непријатељ из Тарчина у 11 ч. предузима напад на сектор I Бригаде у правцу Раштелице и Иван Седла у јачини 2500 већим делом Немаца, усташа и мањим делом домобрана.¹⁶ Непријатељски напад је потпомогнут са 12 бомбардера, 4 тенка; јаком ватром из 3 хаубице, 2 брдска топа, великог броја бацача и аутоматских оруђа. Борба је трајала до 18 часова, када је непријатељу успело да заузме Раштелицу и избије на линију Иван Седло—Мали Иван.

На положајима I Бригаде имали смо 4 мртва и 12 рањених, већином од авијације и артилерије. У позадини непријатељска авијација је разрушила с. Трешњевица, где се налазило бригадно превијалиште и заробљени Италијани са стражом. Ту смо имали, због непотпуног поступка по нашем наређењу за заштиту из ваздуха, 5 мртвих и 4 рањена борца и 14 убијених заробљеника.

Због овакве ситуације одустали смо од намераване ликвидације Коњица, о томе обавестили Црногорску бригаду, а нашу Санџачку бригаду оријентисали према Брадини и Иван Седлу у циљу затварања правца ка Коњицу.

22-II у 9 ч. непријатељска артилерија од Раштелице почела је брзом палбом тући положаје I Бригаде изнад с. Брадина — западно од комуникације. Непријатељска авијација била је врло активна. После једног сата јаке палбе и авионске дјелатности, непријатељска главнина око 1500 Немаца, усташа и мањи дио домобрана почела се спуштати од Иван Седла ка Брадини; лева побочница јачине 600 Немаца и усташа ишла је од Малог Ивана косама источно од Брадине; док је десна побочница, јачине 200 Немаца кре-

¹⁵ Десета херцеговачка бригада Треће НОУ дивизије

¹⁶ Односи се на Групу „Анакер“.

нула преко Вихора у правцу положаја I Бригаде. Наше јединице су пустиле непријатељску побочницу на 150 метара и тада је дочекале јаком ватром аутоматских оруђа. Непријатељ је претрпео знатне губитке и панично побегао остављајући мртве на терену. После овога непријатељ је сконцентрисао јаку артиљериску и бацачку ватру на положај I Бригаде које су поново отпочели бомбардовати и са 9 авиона. На положајима су постављена јако разређена аутоматска оруђа, док је главнина по групама заклоњена од дејства непријатељске авијације и артиљерије. Но, непријатељска ватра била је јако прецизна, тако да је редовно избацивала из строја свако наше оруђе чим би се појавило. Тако смо у току дана изгубили 8 п. митраљезаца од којих 4 убијена.¹⁷

Одмах по доласку у с. Брадина непријатељ је покушао продор цестом према Коњицу, али је одбијен. Поново је покушао продор једном колоном од 600 војника косама источно од комуникације. Делови I Бригаде у садејству са мањим јединицама Санџачке бригаде повратиле су и ову колону. Но, ова колона је пред мрак истим правцем предузела и трећи продор, с тим што је непријатељ једновремено извршио продор другом колоном и према десном крилу I Бригаде, који је делимично и успео. Неспоразумом, због овога, батаљон Санџачке бригаде који је био источно од комуникације повукао се без стварног оправдања, те је тако непријатељска колона преко с. Врђани прошла за Коњиц, а са њом и 4 непријатељска тенка. О овоме смо обавештени тек сутрадан, наредили смо истрагу због повлачења батаљона Санџачке бригаде наређеног од Штаба тога батаљона.

Штаб III Дивизије обавестио нас је да ће у току ноћи извршити напад на Коњиц. Ми смо за исту ноћ предвидели напад са обе бригаде у циљу избијања на линију Раштелица—Иван Седло. Због једновремене акције III Дивизије, нашем нападу дали смо карактер веће упорности и дубљег продора.

Међутим, Штаб III Дивизије предвече обавештава да — због ситуације на нашем сектору — неће изводити акцију на Коњиц, а да ће на наш сектор упутити Црногорску бригаду ради учествовања у нашем предвиђеном нападу. Одлуку да се Коњиц не напада сматрали смо неправилном: учешће двају батаљона као појачање није могло бити довољно за разбијање непријатељских снага на нашем сектору; непријатељ је добио још један дан за прикупљање својих снага

¹⁷ Види о овој борби док. бр. 274 и 279.

и за даље организовање одбране; наше се јединице дуже везују за задатак скопчан са држањем положаја под ватром непријатељске артиљерије и авијације; одлаже се ликвидирање опште незгодне ситуације, и маневарски пробој наших јединица ближе Сарајеву.

Овога дана навече дошла су на наш сектор 2 батаљона V Бригаде, који су упућени као резерва на одређеном правцу продора I Бригаде.

План и распоред снага за ноћни напад 22/23.II. био је: са обе бригаде, I и III, вршити бочне продоре са обе стране комуникације у правцу Тарчина једним крилом и другим ка комуникацији Тарчин—Пазарић. Лева колона (I Бригада), противколска чета од 2 противколца и један „Пито“ и брдски топ имала је задатак продирати западно од комуникације у правцу Тарчина, остављајући за ликвидацију или блокаду према Иван Седлу и Раштелици само мање делове. %¹⁸ батаљона V Бригаде као резерва на том сектору требало је, према развоју ситуације, да се поставе на постигнутим положајима у висини Иван Седла, а по потреби да проширују продор. Десна колона (III Бригада са једним противколским топом и топом „Пито“) имала је да са делом снага ликвидира Брадину, а са главнином да продира источно од комуникације и пресече пругу Тарчин—Пазарић.

Прикупљање и припремање за ову акцију отпочела су тек падом мрака пошто је дању ово било онемогућено јаким дејством непријатељске авијације од које смо имали: 6 мртвих и 14 рањених из I Бригаде и 3 рањена из Санџачке Бригаде. Овога дана потпуно је разорено дејством „Штука“ с. Реповци. Сем тога један батаљон I Бригаде био је употребљен за транспортовање рањеника а батаљон који је био на левом крилу, због горе наведеног непр. продора, тек пред крај акције прикупио се на правцу своје колоне. Такође се ни Санџачка није благовремено у целини прикупила за ову акцију, због претходног напуштања положаја од стране делова који су били источно од комуникације.

Напад је текао овако: Десна колона — Санџачка Бригада — избила је у току ноћи на линију Брдо—Краљевац—Голо Брдо (све јужно од Брадине). Јачих борби са непријатељем није имала, али је закаснила да стигне до својих првих важнијих циљева. Лева колона (I Бригада) продрла је са 2 батаљона на Иван Седло, изненадила непријатеља

¹⁸ У оригиналу погрешно откуцано %, а треба 2, што се закључује по тексту документа.

који је био окупљен око ватри и нанела му велике губитке. Но, непријатељ је овде имао велике снаге и био је добро утврђен, отпочела је јака борба: наши су ликвидирали један део бункера, овладали делом положаја, али нису успели ликвидирати и цело Иван Седло. Продор ова 2 батаљона није могао бити потпомогнут и продубљен од колонске резерве, која је морала бити употребљена према Брадини до које није успела да дође Санџачка Бригада, како је то било предвиђено. Због тога је цела непр. одбрана била окренута према левој колони, те је пред зору наређено повлачење на полазне положаје. Губици су само из леве колоне — I Бригаде: 3 мртва и 12 рањених.¹⁰

23-II: распоред I Бригаде за овај дан био је постављен бочно према непријатељу ради удара у његов десни бок у случају да продужи са продором ка Коњицу; док је Санџачка бригада постављена више фронтално, али и обухватно према комуникацији Иван Седло—Коњиц. Јединицама је наређен енергичан рад у случају непријатељског покушаја ка Коњицу, претпостављајући и настојећи да се његова ликвидација предузме у току ноћи овог дана.

На положајима обе бригаде остављена су разређена аутоматска оруђа док је главнина повучена у шуме по брдима, како ради заштите од авијације и артиљерије, тако и ради неопходног нужног одмора људства ових јединица, а нарочито I Бригаде, које је у току последњих дана било заморено и слабо и нередовно храњено.

Делови Санџачке бригаде постављени источно од комуникације сукобили су се на Брвачким Планинама са око 800 четника и мањом групом Италијана и усташа од Малог Ивана. Четници су напали у више колона од с. Цепи и Преслица. Борба је вођена преко целог дана; непријатељ је имао преко 20 мртвих, а ми 1 мртваг, 2 тешко и 1 лако рањеног, а 1 пушкомитраљеско одељење (4 борца) је нестало. Ти наши делови морали су се у току ноћи пребацити западно од комуникације. (По причању сељака поменуте четничке банде дошле су из Источне Босне и Санџака).

У току дана од бомбардовања из ваздуха I Бригада је имала 1 мртваг и 4 контузована.

Предвече нас је обавестио Штаб III Дивизије да ће те ноћи предузети напад на Коњиц, те смо по престанку ваздушне активности — падом мрака упутили са нашег сектора два батаљона Црногорске бригаде у правцу Коњица.

¹⁰ Види док. бр. 274 и 279.

У циљу што ефикаснијег затварања правца ка Коњицу наредили смо: I Бригада да изврши демонстративни напад мањим деловима у непријатељски десни бок; Санџачка да изврши упорнију акцију у циљу ликвидације непријатељских истурених делова, тежећи што дубљем продору унапред. Главнина I Бригаде била је постављена тако да може искористити и продубити сваки повољан моменат код Санџачке бригаде. Међутим, одбацивањем делова Санџачке бригаде са источне на западну страну комуникације, ноћна акција и ове бригаде добила је демонстративан карактер. У овој акцији Санџачка бригада имала је 1 мртвог.

24-II око 9 ч. непријатељ је после јаке артилериске припреме покушао од с. Велика (изнад Брадине) продор ка сектору I Бригаде у правцу села Реповци. Наши делови су га јаком ватром аутоматских оруђа одбили наносећи му осетне губитке. Једновремено непријатељ је покушао продор према Коњицу једном колоном са 2 тенка. Заседа Санџачке бригаде одбила га је наносећи му губитке. Иста заседа такође је одбила 2 тенка која су накнадно од Коњица кренула према Брадини. Непријатељска авијација била је повремено активна на секторима обе бригаде.²⁰

Ноћу овога дана поново је предузет напад коме је морао бити дат карактер само упорније демонстрације: непријатељ се према нама јако утврдио и на свим претстражним положајима имао јаче снаге. Успешна ликвидација непријатеља на нашем сектору могла се извести само продорима дубоко у непријатељску позадину (Тарчин—Пазарић), зашто је потребно релативно дуже време које се није могло добити пошто је затварање правца ка Коњицу већ било актуелно. Ми смо према непријатељу били у основи фронтално постављени. У ноћне акције нисмо могли уводити веће снаге, једно због заморености појединих батаљона а друго и најглавније што су припреме и прикупљања за напад сведена само на време по престанку ваздушне активности, тј. ноћу, те тако за саму акцију остаје само један део ноћи који је недовољан да се постигну повољни циљеви а дневно продужавање напада скоро је сасвим онемогућено јаким дејством непријатељске авијације и артиљерије. Сем тога, за усилно извођење ових акција потребно је у сваком случају продирати и источно од комуникација, што је — како извештава Штаб Санџачке бригаде — спречено активношћу четничких банди са простора Цепи—Брвачка Пл.—Црвене Стјене.

²⁰ Шире о борби овог дана види док. бр. 289 и 294.

25-II непријатељ²¹ са положаја изнад Брадине покушао је продор према положајима I Бригаде, поново у правцу с. Реповци, али је дејством постављених аутоматских оруђа враћен. Једновремено је непријатељ покушао продор према Коњицу: са 4 тенка цестом, а пешадиском колоном цестом позади тенкова и источно преко с. Брђана. Тенкови су враћени; један оштећен (изгледа пробојним метком из митраљеза), а по том спаљен; колона је такође уз губитке враћена. Из заплењеног документа у коме је бележено кретање тенка, види се да је уништени тенк до 16-II још био у Вељево.²² Тенк је био од 13 тона; посада тенка је убијена. У тенку је био 1 топ и 1 митраљез и из њега је заплењено: 1 револвер, 20 бомби, 2 сандука муниције, 30 топовских граната а у борби с пешадиском колоном 2 сандука муниције.

26-II око 1 час по поноћи непријатељ је са 7 тенкова цестом и пешадијом позади ње и источно од комуникације поновио продор ка Коњицу. Успели су да се пробију до с. Подорашац одакле их је заседа Санџачке бригаде повратила, оштетила један тенк, заробила 1 домобрана и убила око 30 војника које је непријатељ успео да одвуче камионима.²³ Заробљени домобран изјавио је да је његова 7. Пуковнија на положајима од Брадине ка Сарајеву, са њима има усташа и Немаца и то Немаца више него усташа, но њих заједно мање од домобрана. Немци су већином код артилерије и на тенковима; по положајима има усташа а и нешто Немаца. Из те 7. Пуковније биле су и оне снаге које су 22-II увече продрле за Коњиц, он мисли да су биле јачине једне бојне.

Овога дана поново су предузети ноћни напади према непријатељу на сектору обе бригаде. Напади су били демонстративни у циљу замарања непријатеља.

27-II без већих промена. Непријатељска артиљерија и авијација повремено према нашим положајима била је активна. Због измене ситуације код Коњица сви делови Санџачке бригаде пребачени су западно од комуникације.

28-II без већих промена. Непријатељска артиљерија повремено и слабије активна.

Као закључак може се рећи да је у поновном овлађивању Иван Седлом и дјелимичном пробијању непријатеља

²¹ Група „Анакер“. Види прим. 14.

²² Ваљево

²³ Види о овој борби у док. бр. 299 и 301.

ка Коњицу одлучујућу улогу играла авијација која је спречавала сваки дневни покрет и маневар.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОВОДА НАРОДУ!

полкомдив,
Фића²⁴

наштадив,
Васа²⁵

комдив,
Коча²⁶

(М. П.)

БР. 174

**НАРЕЂЕЊЕ ШТАБА ПРВЕ ПРОЛЕТЕРСКЕ ДИВИЗИЈЕ
ОД 28 ФЕБРУАРА 1943 ГОД. ШТАБУ ПРВЕ БРИГАДЕ ЗА
УПУЋИВАЊЕ БОРАЦА РАМСКОГ НОП ОДРЕДА ШТАБУ
ТРЕЋЕ НОУ ДИВИЗИЈЕ¹**

ШТАБ
I ПРОЛЕТ. ДИВИЗ.
28-II — 14.30

ШТАБУ I ПРОЛЕТ. БРИГАДЕ

1. — Све људство Рамског одреда уколико се налази код вас упутите за III дивизију. Ово урадити одмах док се та јединица налази у нашој близини.

2. — Шаљемо вам борбене знаке за време од 1—15. III. Потврдите пријем.

3. — Да ли има каквих промена на вашем сектору?

4. — Приложено писмо упутити вашом везом Штабу III пролет. бригаде,² који се налази у с. Хасановићи.

С. Ф. — С. Н.!

(М. П.)

За Штаб
Васа³

²⁴ Филип Кљајић-Фића

²⁵ Васо Јовановић

²⁶ Коча Поповић

¹ Оригинал, писан руком, латиницом, налази се у архиви Војно-историског института под рег. бр. 2/1, к. 710.

² Односи се на Трећу санџачку НОУ бригаду.

³ Васо Јовановић

**НАРЕЂЕЊЕ ШТАБА ПРВЕ ПРОЛЕТЕРСКЕ ДИВИЗИЈЕ
ОД 28 ФЕБРУАРА 1943 ГОД. ШТАБОВИМА БРИГАДА ЗА
ПОВЛАЧЕЊЕ НА ПОВОЉНИЈЕ ПОЛОЖАЈЕ У СЛУЧАЈУ
ЈАЧЕГ НЕПРИЈАТЕЉСКОГ НАДИРАЊА И ОБАВЈЕ-
ШТЕЊЕ О ПРОДОРУ НЕПРИЈАТЕЉСКЕ КОЛОНЕ У
КОЊИЦ¹**

ШТАБ
I ПРОЛЕТЕРСКЕ УДАРНЕ ДИВИЗИЈЕ
НО ВОЈСКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ
Оп. Бр. 140
28-II — 22 ч.

ШТАБОВИМА БРИГАДА

Данас пре подне, после јаке артиљериске припреме, непријатељ је јачим снагама предузео напад ка положајима I бригаде² (Врањача—Брдо—Бикова Коса). Последњи извештај са тога сектора од 11 ч. претпостављао је могућност повлачења наших делова са тих положаја. После тога немамо извештај, али су се и после подне примећивали наши борци на истим положајима.

Штаб III Бригаде³ у 17,30 ч. извештава, да је непријатељ јачим снагама избио на Бикову Косу потиснувши са ње II батаљон I бригаде. Уједно извештава да је непријатељ с тенковима и с пешадиском колоном, цестом и преко с. Брђана прошао у правцу Коњица; а да су примећене непријатељске патроле од Коњица у правцу с. Виништа.

Постоји могућност да је данашњи непријатељски притисак ка нашем сектору у циљу заштите колоне⁴ која је пошла ка Коњицу; но могуће је да је непријатељ предузео продор за овлађивање нашим досадањим положајима. Ради тога

НАРЕЂУЈЕМО:

1) I бригада остаће на досадашњем сектору, повлачећи се само у случају јачег непријатељског продора на уза-

¹ Оригинал, писан на машини, латиницом, налази се у архиви Војноисториског института под рег. бр. 35/1, к. 705.

² Прве пролетерске бригаде

³ Трећа санџачка НОУ бригада

⁴ Односи се на јединице 718 њемачке дивизије које су наступале према Коњицу. Види док. бр. 305.

стопне повољније положаје, општим правцем: Опасеник—Чазањ.

2) III бригада поступиће по следећем:

а) у случају да је данашњи непријатељски напад био локалног карактера, да се непријатељ повукао са доминирајућих положаја на овој страни комуникације а наше снаге поново овлададе досадашњим положајима, — онда остати на досадањем сектору, предузимајући све наређене и потребне мере за омогућавање извлачења јединица у случају потребе.

б) У случају да је непријатељ овладао појединим деловима нашег сектора, — онда главнину бригаде поставити западно од р. Краљушчица, остављајући по могућности претстражне делове источно од ове.

У оба случаја задатак Бригаде је затварање праваца од непријатељског продора са истока и дуж комуникације Коњиц—Острожац, ради чега одржавати чврсту везу и садејствовати са V црногорском бригадом.

Пребацивање ове бригаде преко р. Краљушчица постаје одмах актуелно ако је непријатељ данашњим притиском испољио намеру за овлађивање нашим положајима са јачим снагама. Ово из разлога што би непријатељски нападни продор био вероватно упорнији и тежи, обзиром да су сада ослобођене снаге и из Коњица.

Општи правац повлачења — на случај потребе — је за ову Бригаду: Кота⁵—Вишњевица—Солакова Кула.

Први следећи сектор по преласку р. Краљушчица, је за III бригаду простор између р. Краљушчица и р. Ријека. Но, на истом том сектору сада се налази и V црногорска бригада, те у споразуму са њоме настојати да се наша III бригада постави и смести ка изворном делу ових река, а V црногорска јужно од ове.

3) Штабови бригада одржаваће чврсту међусобну везу а ово наредити као обавезно и непосредно и својим суседним деловима. Штаб III бригаде одржаваће сталну везу са Штабом V црногорске бригаде ради међусобног обавештавања о ситуацији и ради садејствовања на случај потребе.

4) Овом Штабу послати извештаје о садањој ситуацији и предузетим мерама у смислу ове директиве.

Везу са нама одржавати на правцу Шип—Ратићи—Орлишће.

5) Очекујемо нове директиве о задацима ове Дивизије. Не предузимати веће офанзивне акције, али искори-

⁵ Заселак Кота код Бармиша

стити сваку прилику за уништење непријатељских делова у ком циљу постављати заседе на вероватним правцима непријатељског кретања. Јединицама поновити потребу најпотпуније заштите од дејства из ваздуха.

Са степеном померања, неборачке делове благовремено пребацивати што дубље.

Дневне покрете избегавати, а ако је нужно изводити их мањим колонама и — по могућству — по више напоредних путева, предузимајући све потребне мере маскирања и заштите од погледа и дејства из ваздуха.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОВОДА НАРОДУ!

(М. П.)

За Штаб
наштадив⁶
Васа⁷

БР. 176

**ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА ДРУГЕ ПРОЛЕТЕРСКЕ ДИВИЗИЈЕ
ОД 28 ФЕБРУАРА 1943 ГОД. ВРХОВНОМ ШТАВУ НОВ И
ПО ЈУГОСЛАВИЈЕ О РЕЗУЛТАТУ БОРБИ ПРОТИВ ЧЕТ-
НИКА КОД ГОРАНАЦА¹**

II ДИВИЗИЈА
28-II-1943

Јавите нам наш нови правац да би оријентисали наше јединице.

Наше јединице су извршиле напад на четничке банде на правцу Горанци и нанеле им губитке од 34 мртва и око 40 рањених.² Наши губици један мртав и 26 рањених. Непријатељ — (четници) — је враћен ближе Мостару.

Пеко³

⁶ Начелник штаба дивизије

⁷ Васо Јовановић

¹ Оригинал, писан руком, ћирилицом, налази се у архиви Војно-историског института под рег. бр. 16/16, к. 14А. Извјештај је упућен радиограмом Врховном штабу НОВ и ПО Југославије.

² Односи се на Италијанско-четничку колону „В“. Њен састав и јачину види у док. бр. 297.

³ Пеко Дапчевић, командант Друге пролетерске дивизије.

ИЗВЈЕШТАЈ ШТАВА ТРЕЋЕГ БАТАЉОНА ШТАБУ ТРЕЋЕ КРАЈИШКЕ НОУ БРИГАДЕ О ИЗВЕДЕНИМ АКЦИЈАМА У ВРЕМЕНУ ОД 15 ДО 28 ФЕБРУАРА 1943 ГОДИНЕ¹

III „МАЉ“ Ш.²
28 фебруара 1943 год.
у 10 час.

„ГРМЕЧ“ Ш.³

Достављамо вам петнаесто-дневни извјештај о војним акцијама за вријеме од 15 до 28 фебруара 1943 године.

15-II-43 г батаљон се зором раном пребацио из села Вољице преко Г. Вакуфа и посјео положај на линији Бистрица—Храстница, са десне стране ријеке Врбаса, окрећући фронт према Бугојну и држећи чврсту везу са сусједним снагама.

16-II-43 г батаљон држи исти положај с тим што се рокира у десно до с. Лужана, а са мањим дијелом снага затвара правац на комуникацији Бистрица—Травник.

17, 18 и 19-II-43 батаљон држи исти положај, истура јача извиђачка одјељења у правцу непријатеља, држи добру везу са сусједним снагама. Главнина људства одмара.

20-II батаљон држи исти положај.

21-II-43 непријатељ⁴ је наступао од Бугојна према Г. Вакуфу са јачим снагама у више правца, према положајима нашега батаљона и сусједних снага. У 11,30 час. батаљон је примио борбу. Непријатељ је тукао јаком артиљеријском ватром. Борба је вођена до 18 часова. Услијед надмоћности непријатеља и ради тога што се је II батаљон који је био на нашем десном крилу повукао нешто уназад, батаљон се је морао са својим десним крилом повући уназад, на линију Храстница, Г. Ричица, с. Бојско. Исте вечери батаљон се је са јачим дијелом својих снага повукао и заузео положај на линији Г. Вакуф—с. Врси. док је са мањим дијелом снага запосјео положај изнад с. Бистрице, држећи везу са осталим дијеловима наше Бригаде.

¹ Оригинал, писан на машини, ћирилицом, налази се у архиви Војноисториског института под рег. бр. 27/2, к. 711.

² Штаб Трећег батаљона

³ Штаб Треће крајишке НОУ бригаде

⁴ Односи се на непријатељску Групу „Фогл“. Опширније о њеном саставу види док. бр. 251.

Ноћу 22/23-II-43 батаљон се повукао у село Мрачај, заузео положај према непријатељу на погодним kotaма испред села.

24 и 25-II батаљон држи положај према непријатељу на линији Орлишће—Црни Врх, не дозвољавајући непријатељу да надире у правцу Прозора.

25-II непријатељ је уз помоћ тенкова надирао од Вакуфа цестом према Прозору али је снажним дочеком снага нашега батаљона као и сусједних снага које су се налазиле на нашем лијевом крилу био одбијен.⁵

26-II-43 батаљон се налази на одмарању у с. Вољевац, пошто је замјењен снагама IV батаљона.

Ноћу између 26/27 батаљон се пребацио из села Вољевца у с. Г. Блаце.

27 и 28-II-43 батаљон се налази на одмарању у с. Г. Блаце, истурајући извиђачка одјељења у правцу непријатеља.

У овим борбама непријатељ је имао непознат број мртвих и рањених. Заробљено није ништа.

Наши губици су: шест мртвих и шест рањених. Уништен један тешки м. [итраљез] а један шарац и два карабина пали непријатељу у руке.

Прилог: Статистички преглед људства, оружја и муниције, коња и списак мртвих и рањених.⁶

Политкомесар
Данило⁷

Командант
Саво Трикић

⁵ Види док. бр. 294.

⁶ Редакција није пронашла овај списак.

⁷ Данило Симоновић

**ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА ЧЕТВРТОГ БАТАЉОИНА ТРЕЋЕ
КРАЈИШКЕ НОУ БРИГАДЕ ШТАБУ БРИГАДЕ О ИЗВЕ-
ДЕНИМ АКЦИЈАМА И ПОЛИТИЧКОМ РАДУ У ВРЕ-
МЕНУ ОД 16 ДО 28 ФЕВРУАРА 1943 ГОДИНЕ¹**

ШТАБ
IV БАТ. III БРИГАДЕ
28-II.43 године.

ШТАБУ III БРИГАДЕ I ПРОЛЕТЕРСКЕ ДИВИЗИЈЕ

Положај

15-то дневни извештај о војним акцијама и војном и по-
литичком раду.

- 16-II-43 г. Бат. је извршио покрет са просторије Д. и Г. Вољица у 17 часова правцем Г. Вакуф до Прозора са задатком [да] учествује у акцији на Прозор.²
- 17-II-43 г. Бат. је са једним деловима учествовао у акцији на бункере западно од Прозора, том приликом непријатељ је напустио бункере, ми нисмо имали губитака. Са једним деловима био у заш. топа ип. рањен.
- 18-II-43 г. Бат. је извршио покрет из Прозора у 4 часа и сместио се на просторију село Врсе у 10 часова.
- 19-II-43 г. Бат. је био на одмору од 19—21 на истој просторији.
- 22-II-43 г. Бат. се је пребацио на положај изнад села Храстница на коти 865 и 917 и истог дана се пребацио на просторију Ждримце где је преноћио.
- 23-II-43 г. Бат. је држао положаје изнад села Ждримце са две чете а једном четом био је у резерви у селу Сеоци. Тога дана наше снаге су водиле борбу са непријатељем, наше снаге су одбиле непријатеља који је са собом однио 20 мртвих и рањених војника, на нашој страни имали смо 3 мртва и 9 рањених.³

¹ Оригинал, писан на машини, латиницом, налази се у архиви Војноисториског института под рег. бр. 28/2, к. 711.

² Шире о нападу на Прозор види док. бр. 91, 92, 100, 221, 223, 339, 342, 350 и 363.

³ Биди док. бр. 155.

- 24-II-43 г. Бат. је био на одмору у селу Вољевац.
- 25-II-43 г. Бат. је извршио покрет у 18 часова са наведене просторије и поставио се на положај Црни Врх, Орлишће.
- 26-II-43 г. Бат. је био на истим положајима.
- 27-II-43 г. Бат. је извршио покрет са поменуте просторије у 1 час правцем Прозор и сместио се у село Дуге, у 10 часова.
- 28-II-43 г. Бат. је извршио покрет из села Дуге у 4 часа и сместио се на просторију у село Гмићи у 7 часова.

Војни рад

На дан 19-II-43 г. одржан је војни састанак са команданом чета са дневним редом. 1. политичка ситуација; 2. извештај о раду; 3. запажање по јединицама као и дискусија по свим тачкама; 4. разно.

Команда I чете одржала је у току ових 15 дана један војни састанак са дневним редом преношење правилног рада по јединицама и увођење егзерцира са војницима. Са водницима и десетарима одржана су три састанка и то: 1 радни и два теоретска; на сва три састанка био је присутан зам. команданта и ком.[есара]

Са целом четом одржана су 2 војна часа на којима се је предавало о Служби везе и преношење везе у покрету; одржала су се по водовима по два војна часа и један час егзерцира.

Команда II чете одржала је у току ових 15 дана један војни састанак на којем се је радило и решено је да се морају одржавати чешће војни часови, егзерцир и о наоружању. Са водницима и десетарима одржан је један војни час на коме се радило преношење војних директива и решено је да се са војницима изводи егзерцир. Са војницима одржан је један војни час и предавано је о дисциплини и вези како у борби тако и у покрету. Одржавали [су] се по водовима војни часови о наоружању и дисциплини.

Команда III чете у току ових 15 дана није одржала ни један војни час услед тога што су рањени командир и полкомесар. Са водницима и десетарима одржана су 3 војна часа на којима се је радило о наоружању и дисциплини и ратној служби и егзерцир. Са целом четом одржана су два војна часа и то о ратној служби и дисциплини. Одржавани су по водовима војни часови на којима се радило о наоружању и дисциплини.

Водник пратећег вода одржао је 3 војничка часа на којима се предавало опис митраљеза и бацача и о дисциплини.

Водник радног вода одржао је један војни час на којем је предавао о преношењу везе за време покрета и стражарску службу.

У току ових 15 дана у овом батаљону погинула су 3 друга а 9 рањено и четири одбегла у непознатом правцу, изгледа према слободној територији.

Борбеност батаљона је добра, дисциплина у батаљону је доста добра.

Уз другарски поздрав

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОБОДА НАРОДУ!

К.⁴

Ј. Пузић⁵

⁴ Командант

⁵ Јован Пузић, погинуо 1943 год. код жељезничке станице Била у близини Травника као командант Четвртог батаљона Треће крајишке НОУ бригаде.

II
NJEMAČKO-ITALIJANSKI DOKUMENTI

BR. 179

DNEVNI IZVJEŠTAJ NJEMAČKOG ŠTABA ZA VEZU PRI
VIŠOJ KOMANDI ORUŽANIH SNAGA »SLOVENIJA-
DALMACIJA« OD 1 FEBRUARA 1943 GOD. O BORBAMA
PROTIV JEDINICA NOV U BOSNI¹

Položaj: 1. 2. 43.

Njemački štab za vezu
pri
Višoj komandi oruž. snaga
»Slovenija-Dalmacija«

Dn. br. 164/43 pov.

VISA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
»SLOVENIJA-DALMACIJA«

OPERATIVNO ODJELJENJE
Br. 1775

Stiglo 1 feb. 1943/XXI

VIŠOJ KOMANDI ORUŽANIH SNAGA »SLOVENIJA-DALMACIJA«
OPERATIVNO ODJELJENJE

S j e d i š t e

1. Hrvatska: Vrijeme. Prije podne magla, poslije podne razvedravanje.

Poduhvat »Weiss«: Neprijatelj se i dalje u masi povlači na jug. Razrušeni mostovi na Uni usporavaju momentano dalji napad. *SS div.* Zapadna grupa je prebacila dijelove u **Bihać**, dovlačenje vozila biće moguće tek po opravci mosta, jer se isti ni južnije niti sjevernije ne može obići. Istočna grupa je dostigla na

¹ Original, pisan na mašini, na njemačkom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta (kut. 17 J/2). Tekst je na više mjesta podvučen plavom olovkom.

prostor **Papari—Izarićgrad**² bez neprijateljskog otpora. Namjera: pošto se premjeste jaki borbeni dijelovi, proboj prema **Bos. Petrovcu**.

369. div. je bez znatnijeg neprijateljskog otpora dostigla sa grupom 187 na prostor **Cazin**, sa grupom 370 na prostor **Sticena**,³ sa hrv. brd. brigadom na prostor jugozapadno od **Otoke**. Izviđački bataljon je kod **Ostrošca** pomjerio izviđanje naprijed preko **Une**. Namjera: po opravci mosta u **Bos. Krupi**, prodor u dvije kolone, desno putem više **Zapoljak**, lijevo prema **Prav. Jasenica** radi podrške 737 grupi.

717. P. D.: Grupa 737, zbog toga što još oskudijeva u municiji i hrani, nije napredovala. Neprijateljski napad sa sjevera i istoka odbijen.⁴ Neprijatelj opkolio komoru u oblasti **Predojevice**.⁵ Deblokiranjem komore pomoću dijelova grupe 737 sa zapada i istoka omogućen dotur municije i hrane. Napad nastavljen 31. I. Grupa 749 je preduzela lokalne prodore u svrhu čišćenja oblasti **Ramići—Velagići**. Neprijatelj južno i jugozapadno od **Velagića**.⁶

Namjera: pošto se pojača jednom daljom baterijom i jednom tenkovskom četom — udar na **Bos. Petrovac**. Uslijed jakog padanja snijega, nedokučivih zapreka na putevima treba očekivati samo sporo napredovanje.

Gubici: 25—28. I: O SS div. biće naknadno javljeno.

369. div.: 2 mrtva, 9 ranjenih, 7 nestalih.
717. div.: 42 mrtva, 92 ranjena, 97 nestalih (Hrvati).⁷

² Izačić Grad

³ Vjerovatno Stijena

⁴ Napad su vršile jedinice Četvrte NOU divizije duž komunikacije Benakovac — Fajtovci. Vidi dok. br. 4, 5 i 9.

⁵ Predojevića Glavica. O napadu na ovu komoru vidi u dok. br. 25.

⁶ Na pravcu nastupanja 749 puka nalazile su se jedinice Pete NOU divizije.

⁷ Odnosi se na ustaše i domobrane koji su bili u sastavu pomenute divizije.

Zapadna Bosna: Otpočeo poduhvat u cilju čišćenja luka Una—Sana. Situacija u Tesliću nepromijenjena.⁸

Istočna Bosna: Čišćenje se nastavlja.
Napadi na Caparde odbijeni.⁹

Drechsler
poručnik

BR. 180

**DNEVNI IZVJEŠTAJ ITALIJANSKOG OFICIRA ZA VEZU
PRI KOMANDI NJEMAČKIH TRUPA U HRVATSKOJ OD
1 FEBRUARA 1943 GOD. O BORBAMA PROTIV JEDINICA
NOV U BOSANSKOJ KRAJINI¹**

Predmet
Telegram u prolazu
Grupa Corsi²
Komandi V arm. korpusa

Broj prot. 74/A/3

Dato na uvid Ekselenciji Robottiu
" " " načelniku štaba
" " " zamjeniku načelnika štaba
Poslata kopija obavještajnom odjeljenju

V. P. 10, 2. II. 1943-XXI čas 22,45

SITUACIJA U 19.00 ČASOVA DNE 1 FEBRUARA³

SS-divizija:

Snage divizije završile su prelaz preko rijeke Une. Izvršeno je čišćenje terena do kojeg je doprla 31 pr. mjes.⁴

⁸ Na Teslić su vršile pritisak do 1 februara jedinice Prve proleterske divizije.

⁹ Na Caparde i okolna neprijateljska uporišta vršila je Šesta istočnobosanska NOU brigada samo demonstrativne napade.

¹ Original, pisan na mašini, na italijanskom jeziku, podvučen na više mjesta crvenom olovkom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta (kut. 17 J/2).

² Italijanski oficir za vezu pri Komandi njemačkih trupa u Hrvatskoj bio je potpukovnik Corsi. U zaglavlju njegovih dnevnih izvještaja stoji naziv »grupa Corsi« (nucleo Corsi).

³ Desno od ovog naslova nalazi se paraf pukovnika Zanussia, zamjenika načelnika štaba Više komande oružanih snaga »Slovenija-Dalmacija«, napisan crvenom olovkom.

⁴ SS divizija »Princ Eugen« pomenutog dana nalazila se u zoni Bihaća, a prednjim djelovima izbila je na liniju Volarica — Grabež.

Žestoke borbe u zoni Grabež (Bihać RH — GM), gdje su bile odbijene snažne partizanske formacije.⁵

Motorizovane i izviđačke jedinice koje su otišle iz Bihaća doprle su u Bosansku Krupu.

Po vijestima dobivenim od dezertera: gubici koje je neprijatelj imao u toku akcija u zoni Grabeža popeli su se na oko 800 mrtvih i 1100 ranjenih, osjetni gubici među vojnim i političkim rukovodiocima, značajan je nedostatak municije, hrane i opreme u partizanskim formacijama, gdje se pokazuju znaci raspada.

369 divizija:

Napadi na mostobran kod Bos. Krupe odbijeni su od 3. planinske brigade.⁶ Nastavlja se podizanje provizornog mosta u istoj zoni.

969 puk već je dopro do rijeke Une i prešao istu rijeku sa nekim jedinicama.

717 divizija:

Sjeverna kolona:

Smanjena aktivnost patrola.

Tovarna komora sa opskrbom, koja je prethodno bila napadnuta od ustanika,⁷ dospjela je u Benakovac (Bihać TL—GK).

U zoni južno od Palanke (Prijeđor TR—FX) vrši se koncentracija od oko 3—4.000 partizana sa artiljerijom.⁸

Južna kolona:

Zadržano napredovanje zbog žilavog otpora neprijatelja u zoni Priesejca⁹ (Prijeđor VK—FN), Vojići (VM—FL) i prekida na putu od oko 30 metara zapadno od Vojići.¹⁰

Rad na popravci spriječen zbog nedostatka radne snage.

Za vrijeme operacija dana 31 zapadno od Blaževići (VN—FL) partizani su nosili uniforme hrvatske vojske.

Njemački gubici: 9 mrtvih i 14 ranjenih. Neprijatelj: 60 mrtvih.

⁵ Na sektoru Grabeža napade na SS jedinice vršila je Šesnaesta brigada Sedme NOU divizije. Vidi dok. br. 9.

⁶ Ove napade vršili su dijelovi novoformirane Osme krajiške brigade i Banijskog NOP odreda.

⁷ Komoru je napao kod Majkić Japre Treći bataljon Prve krajiške brigade Pete NOU divizije. Šire o tome vidi dok. br. 4, 5, 9 i 25.

⁸ Na sektoru Lušci Palanka nalazile su se jedinice Četvrte NOU divizije.

⁹ Prisjeka

¹⁰ Na južnu kolonu 717 divizije (749 puk) vršila je napade Peta divizija Prvog bosanskog NOU korpusa. Vidi dok. br. 6.

Situacija 749 puka:

jedan bataljon na uzvišici južno od Ramići (VN—FM); jedan bataljon i protivtenkovska jedinica u Vojići; jedan bataljon u maršu od Naprelje (UN—GK) prema Vojići.

Vazдушna aktivnost:

predviđena akcija protiv Titove komande onemogućena nepovoljnim atmosferskim uslovima.

Izvršeno bombardovanje neprijateljskih položaja na sektoru 737 puka (Benakovac). Vazдушna izviđanja u čitavoj operativnoj zoni.

Namjere za 2 februar: masovni vazdušni napad na Titovu komandu u Oštrelju.

Bombardovanje neprijateljskih položaja južno od Palanke (Prijedor PR—FX) i Volarice (Bihać RK—GM).

Za p.pukovnika Corsi

p.pukovnik D'Urso

DNEVNI IZVJEŠTAJ NJEMAČKOG ŠTABA ZA VEZU PRI
VIŠOJ KOMANDI ORUŽANIH SNAGA »SLOVENIJA-
DALMACIJA« OD 1 FEBRUARA 1943 GOD. O BORBAMA
PROTIV JEDINICA NOV U BOSANSKOJ KRAJINI¹

POVJERLJIVO

Položaj 3. 2. 43.

Njemački štab za vezu
pri
Višoj komandi oruž. snaga
»Slovenija-Dalmacija«

Pov. dn. br. 178/43

VISA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
»SLOVENIJA-DALMACIJA«
OPERATIVNO ODJELJENJE
Br. 1882
Stiglo 1 feb. 1943/XXI

VIŠOJ KOMANDI ORUŽ. SNAGA »SLOVENIJA-
DALMACIJA«

Operativno odjeljenje

Obavještajno odjeljenje

S j e d i š t e

Izvještaj od 1. II. 43:

Poduhvat »Weiss«:

Opšta situacija:

Potvrđuje se pretpostavka da neprijatelj
hoće da drži planinu **Grmeč**.

SS-div.:

Napredujući prema jugoistoku, sa *Zapad-
nom kolonom* dostigla **Bialo brdo**.² Pri či-
šćenju prostora sjeverno od puta **Bihać—
Bos. Krupa** odbačena jača neprijateljska
grupa sa teškim mitraljezom prema jugo-
zapadu.³ Glavnina divizije stoji još na pro-
storu IV, prostoru oko **Bihaća**. Koncentra-
cija neprijatelja (3—4 brig.⁴) na prostoru
Korenice ugrožava desno krilo divizije zbog
sporog napredovanja divizije »RE«. Div.

¹ Original, pisan na mašini, na njemačkom jeziku, nalazi se u
arhivi Vojnoistoriskog instituta (kut. 3 C/4).

² Bjelo Brdo

³ Odnosi se na Šesnaestu brigadu Sedme NOU divizije.

⁴ Vjerovatno se odnosi na Primorsko-goransku grupu (Šesta i Če-
trnaesta NOU brigada) i Drugu brigadu Šeste divizije Prvog hrvatskog
NOU korpusa.

369 div.:

»RE« je zamoljena da napadne ovu grupu. Namjera: Napad na **Bos. Petrovac**. Sprema je za prelaz preko **Une** kod **Bos. Krupe** i za nastavljanje napada na jug i jugoistok.

Treća hrv. brdska brigada zauzela **Bos. Krupu**. Dijelovi prebačeni skelom; načinjen mostobran i odbranjen od neprijatelja koji je napadao sa oko 100 ljudi, sa bacačem granata i 10 mitraljeza.⁵ Most u **Bos. Krupi** neće biti gotov prije 3. II. Dijelovi napredovali do raskrsnice puta kod **Gudavca**. Namjera: Napad na **Jasenicu**.⁶

717. P. D.:

Dijelovi 737 puka su oslobodili komoru i odvukli na zapad.⁷ Odbijeni neprijateljski napadi na **Fajdovice**,⁸ **Skucani Vakuf** i **Benkovac**⁹ sa sjevera, zapada i istoka, uz visoke neprijateljske gubitke.¹⁰ Tenkofska četa stoji pred preprekama, koje se odstranjuju pomoću stanovništva. Izgleda da je cijela sjeverna ivica Grmeč planine jako zaposjednuta od neprijatelja, na sjeverozapadnom dijelu 3. bataljona, sa teškim oružjem. Južna grupa napreduje prema zapadu. Zapadno od **Blaževića** udarila na podjednako jakog neprijatelja, koji se bori iza jakih prepreka.¹¹ Zbog toga se dijelovi južne grupe prebacuju sjevernije na **Grnsanicu**.¹² 202 tenk. bataljon (bez 1. čete), prebačen iz Sjeverne grupe radi podrške napada na **Bos. Petrovac**, naišao na minske zapreke i obasut p. t. vatrom.¹³ Zapreka u međuvremenu očišćena. U noćnom okršaju pogi-

⁵ Odnosi se na dijelove Osme krajiške brigade i Banijskog NOP odreda.

⁶ Jasenica (G. i D.)

⁷ Pomenutu kolonu napadale su kod Skucanog Vakufa jedinice Četvrte NOU divizije. Vidi dok. br. 9.

⁸ Fajtovci

⁹ Benakovac

¹⁰ Odnosi se na napad Druge, Pete i Šeste krajiške brigade Četvrte NOU divizije. Vidi tom IV, knj. 9, dok. br. 159 i u ovoj knjizi dok. br. 4 i 5.

¹¹ Južnu grupu sačinjavao je 748 puk 717 njemačke divizije. Na ovaj puk vršile su napade jedinice Pete NOU divizije. Vidi dok. br. 6.

¹² Vjerovatno: G. Sanicu

¹³ Pomenuti tenkovski bataljoni napali su noću između 31 januara i 1 februara, u s. Ramići, jedinice Pete NOU divizije. Vidi dok. br. 6.

- nula 2 oficira i 7 vojnika, među kojima komandant 202. tenk. bataljona, ppuk. von **Gayso**. Šezdeset mrtvih neprijatelja. Uz to, neprijateljski bataljon je imao veliki broj oružja, odgovara jednoj četi, i bio je djelimično opremljen hrvatskim uniformama. Zbog toga su hrvatske jedinice koje su angažovane kod Južne grupe privremeno povučene radi osiguranja pozadine.
- Namjera:** Prikupljanje Sjeverne grupe (737 puk) radi bolje odbrane od neprekidnih neprijateljskih napada, radi olakšavanja snabdijevanja i radi napada grupe na **Bos. Krupu** napredovanjem 369. Div. od **Bos. Krupe**, što nije više od istog značaja. Zatvaranje **Grmeč** planine sa sjevera.
- Južna kolona:* Nastavljanje napada na **Bos. Petrovac** i sjevernije.
- Vazduhoplovstvo:** Sa uspjehom tuklo neprijateljske položaje na prostoru 717 pješ. div. i na sjevernoj ivici **Grmeč** planine. Uništena jedna baterija (3 topa). Pri napadu na **Bos. Petrovac** eksplodirao je magacin municije.
- Namjera:** Masovni napad na vjerovatni **Titov** štab **Oštrelj** (8 km jugoist. od **Petrovca**), razbijanje neprijateljskih koncentracija na prostoru **Korenice** i neprijateljskih položaja na sjevernoj ivici **Grmeč** planine.
- Zapadna Bosna:** Završeno čišćenje luka **Una-Sana** bez dodira sa neprijateljem. Prema različitim pojedinačnim izvještajima izgleda da je neprijateljsko težište premješteno na jug. Komunist. koncentracije na prostoru **Jajca** i sjeverozapadno od **Travnika** dobile su pojačanje sa sjevera.¹⁴
- Istočna Bosna:** Bez naročitih događaja.
- Sjeverno od Save:** Lokalni pokušaji razaranja na glavnoj pruzi **Brod—Banova Jaruga** odbijeni. Nastavljeno pojačano izviđanje.
- Srbija:** Vrijeme sunčano, poledica. U noći između 31. I. i 1. II. neprijateljski avion na prostoru **Čuprija — Mladenovac**. Pojedinačni prepadi na opštinu, na manje

¹⁴ Između Travnika i Jajca dejstvovala su jedinice Treće NOU divizije, a sjeverno, u Centralnoj Bosni, jedinice Prve proleterske divizije.

grupe Srp. državne straže i na dvije stanice na pruži Lajkovac — Čačak. Tri komunistička strijeljana od prekog suda. U Beogradu 20 hapšenja.

Drechsler
poručnik

BR. 182

TELEFONSKI RAZGOVOR IZMEĐU GENERALA MATTIOLIA I GENERALA PRIMIERIA VOĐEN 1 I 2 FEBRUARA 1943 GOD. POVODOM PRIJEDLOGA NJEMAČKE KOMANDE DA SE ODRŽI SASTANAK U VEZI S DRUGOM I TREĆOM FAZOM OPERACIJA »WEISS« I ZAVRŠETKOM PRVE FAZE¹

Registровано!²

1 februara — čas 22

General Mattioli iz Vrhovne komande mi je telefonirao³:

1.) — Njemačka komanda je dala na znanje sljedeće:

— željela bi da komanda Jugoistok i Viša komanda oružanih snaga »Slovenija-Dalmacija« održe što prije sastanak radi sporazuma po pitanju razvoja 2. i 3. faze⁴ operacija »Weiss«;

— namjerava da završi 1. fazu oko 10—15 t. m., kako bi odmah otpočeli 2. i 3. fazu i završili je u toku mjeseca;

— 2. i 3. faza bile bi jednovremene;

— 2. fazu bi izveli samo sa svojim trupama;

— treću fazu bi trebalo izvesti samo sa našim trupama ili sa velikom nadmoćnošću naših trupa.

2.) — Željela bi da zna:

— naše mišljenje po pitanju sastanka⁵

¹ Original, pisan na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta (kut. 3 C/5).

² U originalu napisano svedjom olovkom.

³ Dopisano plavom olovkom: »Telefonirao je generalu Primieriu«. — General Primieri bio je načelnik štaba Superslode.

⁴ U trećoj fazi operacija »Weiss« trebalo je razoružati četnike. Opširno o pripremama operacija »Weiss I«, »Weiss II« i »Weiss III« vidi u IV tomu, knj. 9, dok. br. 213, prim. 2, dok. br. 216, prim. 2 i u ovoj knjizi dok. br. 194, 197, 206, 211, 236, 238 i 258.

⁵ Dopisano: Superslode.

— naše mišljenje⁶ o završetku 1. faze u navedenom vremenu i o mogućnosti započinjanja ostalih

— sa kojim snagama bi se mogla voditi 3. faza.

3.) — Odgovorio⁷:

— što se tiče sastanka, u pogledu 2. i 3. faze već postoji dogovor sa generalom Löhrom;

— što se tiče završetka 1. faze, vjerovatno je da se može završiti u navedenom roku, ukoliko se odnosi na zatvaranje »kruga«. Ali u unutrašnjosti moći će još da se nađu žarišta, dok će ostala moći aktivno djelovati na periferiji, zašto najbolji primjer daju operacije koje izvode samo naše trupe u zoni sjeverozapadno od Karlovca i u zoni Knin—Grahovo⁸—Vrlika;

— ne osjećamo⁹ nikakvu potrebu (po ovome pitanju postoji naš nedavni izvještaj) da izvodimo operaciju u Hercegovini (3 faza) gdje vlada potpun mir;

— na svaki način, sa ovom operacijom je povezano rešenje prethodnog problema koji se odnosi na razoružanje »četnika« a koje se naročito u ovoj zoni ne smatra niti izvodljivim, niti nam odgovara;

— u pogledu početka operacije i snaga, s obzirom da se predviđa mogućnost potrebe, da se izvjesni bataljoni premjeste sa juga na centar radi rješavanja situacije u zoni sjeveroistočno od Knina, sve zavisi od ponovnog dobijanja pomenutih jedinica.

2 februara — časova 9.45

Telefonirao sam generalu Mattioliu rekavši mu¹⁰:

— da naši izvještaji,¹¹ na koje sam se pozvao u razgovoru juče uveče, jesu sljedeći:

— akt 1160/op¹² od 22/I/43 po predmetu »Operacija Weiss«, i naročito na str. 3, tačka 6 i 7, paragraf XI, cijela str. 8, paragraf XIII;

— naš telegram — pismo br. 1590 od 29 prošlog mjeseca.¹³

⁶ Poslije ove riječi dopisano plavom olovkom: Supersloda.

⁷ Dopisano: Primieri.

⁸ Bosansko Grahovo

⁹ Ispred ovih riječi dopisana je, plavom olovkom, riječ Supersloda.

¹⁰ Dopisano plavom olovkom: »general Primieri je telefonirao«.

¹¹ Dopisano: Supersloda.

¹² Vidi tom IV, knj. 9, dok. br. 229.

¹³ Ispod ovoga nalazi se nečitak potpis, a zatim sljedeći tekst koji je, crvenim mastilom, napisao general Mario Robotti:

»Primieri,

Sada — kako izgleda — ne preostaje drugo nego da se čeka kakve će direktive dati Vrhovna komanda (Mattioli) nakon što smo dali svoje telefonske odgovore gore iznijete.

Ipak, pri našem odlasku u Rim, sutra, saznaćemo nešto. Za svaki slučaj, ovaj akt namjeravam da stavim u torbu za akta, koju ću ponijeti sobom. 2.II. m«.

DNEVNI IZVJEŠTAJ ITALIJANSKE VOJNE MISIJE IZ ZAGREBA OD 2 FEBRUARA 1943 GOD. O BORBAMA NJEMAČKIH JEDINICA PROTIV JEDINICA NOV U BOSANSKOJ KRAJINI¹

Predmet bg²

Prenos

Telegram u dolasku

V.P³.10, 4 februara 1943/XXI sati 3.40

Od Italijanske vojne misije Zagreb
Vrhovnoj komandi
Glavnom generalštabu vojske
Br. 569 prot.

U vezi telegrama 549 datum 2 februara.

Novosti njemačkih operacija do 19.00 časova dana 2 februara.

Opšta situacija: pojačan otpor neprijatelja u zoni Grmeč planine.⁴

SS-divizija: u teškim bojevima sa neprijateljem koji se sistematski i jako brani na liniji Cilj (Bihać RM-GM), Velebit (RM-GK), Gorijevac (RK-FX).⁵

Ukupni gubici divizije od 20 januara do 2 februara: 4 oficira i 72 vojnika mrtva; 7 oficira i 209 vojnika ranjeno; 8 nestalih.

369 divizija: nastavlja građenje mosta Bos. Krupa.

Proširen mostobran.

Aktivnost patrola, nikakva borba.

714 divizija: ništa da se javi.

717 divizija: sjeverna kolona se povukla na Grubarsku Glavu (Prijeđor TN—GK) odbijajući jake napade neprijatelja (u jačini 5 brigada) koji dolazi sa sjevera i juga.⁶

¹ Original, pisan na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta (kut. 3c/6).

² Redakcija nije uspjela da sazna značenje ove kratice.

³ Vojna pošta.

⁴ Vidi dok. br. 4, 5, 9 i 181.

⁵ Na pomenutim mjestima položaje su držale jedinice Sedme NOU divizije.

⁶ Napade je vršila vjerovatno Druga, Peta i Šesta krajiška brigada Četvrtre NOU divizije.

Njemački gubici: 11 mrtvih i 60 ranjenih.

Južna kolona: odbila neprijateljske napade na sadašnjim položajima.⁷

Pukovnik RE⁸

BR. 184

ZAHTJEV VIŠE KOMANDE ORUŽANIH SNAGA »SLOVENIJA-DALMACIJA« OD 3 FEBRUARA 1943 GOD. DA SE BOMBARDUJE OŠTRELJ¹

predmet: bg

V.P.10, 3 februar 1943-XXI

Šifrovani telegram

Od komande Superslode — operativno
Taktičkoj komandi vazduhoplovstva (fonogram)
i na znanje:
Komandi V arm. korpusa
Komandi XVIII arm. korpusa

Br. 1878 protok.

Veza ručni fonogram 1738 od 31 januara t. g. ove Komande.

Molim da naredite, da se bombardovanje naselja Oštrelj (Drvar TP-FG) izvrši masom čim budu dozvolile atmosferske prilike. Radi upravljanja javljamo da akcija njemačkog vazduhoplovstva nije još izvršena.²

Šifrovao: major Manfreda

Načelnik štaba Superslode³

⁷ Vidi dok. br. 16.

⁸ Lijevo od potpisa nalazi se datum 5 II i paraf generala Robottia, napisan crvenim mastilom.

¹ Original, pisan na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta (kut. 3 C/2).

² Bombardovanje je izvršeno 4 februara. Vidi dok. br. 186.

³ Niže se nalaze dva nečitka parafa.

**DNEVNI IZVJEŠTAJ ITALIJANSKOG OFICIRA ZA VEZU
PRI KOMANDI NJEMAČKIH TRUPA U HRVATSKOJ OD
3 FEBRUARA 1943 GOD. O BORBAMA PROTIV JEDINICA
NOV U BOSANSKOJ KRAJINI¹**

Predmet

Telegram

Predano:

Primljeno: 4. II. 1943 u 24.00 č.

Od Grupe Corsi
Komandi Supersloda
Komandi V arm. korpusa

Broj prot. 88/A/3

VISA KOMANDA ORUZANIH SNAGA
»SLOVENIJA-DALMACIJA«

OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 1975

Stiglo 5 febr. 1943/XXI

SITUACIJA U 19.00 ČASOVA DNE 3 FEBRUARA

- SS-divizija: — Zapadna kolona: svladavši slab neprijateljski otpor stigla je na liniju Doljani (Bihać RK-FT) — Brdo Račić (Bihać RK-FV) — uzvisine južno od Velebita (Bihać RM-FH) — Karanovac (Bihać RO-GK).²
- Istočna kolona: nakon dugih žestokih borbi protiv neprijateljskih formacija, jačine oko 1000 ljudi sa automatskim oružjem, uspjela je da se probije sa pošumljenih uzvisina sjeverno od D. Suvaje (Bihać SL-GM) prema Vranjskoj Mosuri (Bihać SL-GO), da dopre do raskršća Gudavac (Bihać SN-GM) i da uspostavi vezu sa 369 divizijom.³
- U zoni Zavalje (Bihać QK-GK) utvrđeno je prisustvo jakih pobunjeničkih odreda, koji predstavljaju opasnost za desni bok divizije.⁴

¹ Original, pisan na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta (kut. 17 J/2).

² Sa Zapadnom kolonom SS divizije »Princ Eugen« borbu su vodile jedinice Sedme NOU divizije. Vidi dok. br. 9, 19 i 20.

³ Sa Istočnom kolonom SS divizije »Princ Eugen« borbu je vodila Šesnaesta banijska brigada Sedme NOU divizije i dva bataljona Osme krajiške brigade Četvrte NOU divizije.

⁴ Kod s. Zavalja i Skočaja držala je položaj Osma (kordunaška) NOU divizija.

Namjere za danas: Zapadna kolona trebalo bi da dopre do linije Klišević — Čukovi (Bihać FR-RO-RQ) — Lipa (Bihać RQ-FT). Istočna kolona trebalo bi da uništi neprijateljske snage koje se još nalaze u zoni Vranjska Mosura, Gudavac i D. Suvaja.⁵

Raspoložive jedinice u zoni Bihać i Zavalje napašće ustaničke formacije zapažene jugozapadno od Bihaća.

369 divizija: — 3. planinska brigada doprla je na uzvisine 1 km južno od Gudavca, uhativši vezu sa jedinicama SS-divizije, i izvela je napad do zone Prav. Jasenica (Bihać SR-GM) nailazeći na slab neprijateljski otpor.⁶ Mnogobrojni prekidi na cesti Gudavac — Prav. Jasenica.

969 puk — čisti zonu između Otoka i Bos. Krupe sa obje strane rijeke Une.

717 divizija — Sjeverna kolona: bataljon koji je ostao u Benakovcu (Bihać TL-GK) odbio je daljnje snažne neprijateljske napade,⁷ neprijateljski pritisak postepeno popušta, u vezi sa izvršenim napadom 370 puka na Prav. Jasenicu.

Južna kolona: završeno čišćenje zone Prisjeka (Prijedor VK-FN) i Vojići (Prijedor VM-FN).

Vazдушna aktivnost: ograničena zbog atmosferskih prilika koje nisu uvijek povoljne.

Potpukovnik Corsi

⁵ Na sektoru Vranjske Mosure i Gudavca nalazila su se dva bataljona Osme krajiške brigade Četvrte NOU divizije.

⁶ Napad na Prav. Jasenicu vršio je 370 puk 369 divizije, a ne Treća planinska brigada (vidi dok. br. 188). Na tom pravcu nalazili su se dijelovi Druge i Pete krajiške brigade Četvrte NOU divizije.

⁷ Napad je vršila Druga krajiška brigada i Treći bataljon Prve krajiške brigade. Vidi dok. br. 25.

BR. 186

**OBAVJEŠTENJE VIŠE KOMANDE ORUŽANIH SNAGA
»SLOVENIJA-DALMACIJA« OD 4 FEBRUARA 1943 GOD.
O BOMBARDOVANJU OŠTRELJA¹**

Šifrovani telegram

V.P. 10, 4 februar 1943—XXI

Od Komande Superslode — operativno

Komandi V arm. korpusa

Komandi XVIII arm. korpusa

Br. prot. 1947

Veza šifrovani telegram ove komande 1878 od 3 t. m.²
Danas 4. t. m. oko 10 časova izvršeno je vazdušno bombardovanje naselja Oštrelj. Rezultati odlični. Avijacija je uočila i mitraljirala u zoni: kolonu od 38 kola u pokretu ka Petrovcu³ i drugu od 10 kola upravljenu ka Drvaru.

Načelnik štaba Superslode

¹ Original, pisan na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta (kut. 3 C/2).

² Vidi dok. br. 184.

³ Bosanskom Petrovcu

**DNEVNI IZVJEŠTAJ ITALIJANSKOG OFICIRA ZA VEZU
PRI KOMANDI NJEMAČKIH TRUPA U HRVATSKOJ OD
4 FEBRUARA 1943 GOD. O BORBAMA PROTIV JEDINICA
NOV U BOSANSKOJ KRAJINI¹**

Predmet

V.P.10, 5.II.1943, XXI u 22,30 časova

Telegram

Grupa Corsi
Komandi Superslode
V arm. korpusu
Broj prot. 92/A/3

VIŠA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
»SLOVENIJA-DALMACIJA«
OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 2033

Stiglo 6. 2.43/XXI

SITUACIJA U 19.00 ČASOVA DNE 4 FEBRUARA

— SS-divizija:

Zapadna kolona: desno krilo stiglo je do linije Klišević — Čukovi (Bihać FR-RO-RQ) Begovac—Lipa (Bihać RQ-FT), lijevo krilo vodi žestoke borbe protiv jakih formacija ustanika² koje su se ugnjijezdile duž južnog boka Grmeč planine, i zauzela je položaje na Lisini (Bihać RO-FV), kotu 1030 (Bihać RQ-FV) i Pervanski Vrh (Bihać SI-FV). Mali neprijateljski odredi u zoni Goli Vrh (Bihać RO-FX) nalaze se pred uništenjem.

Istočna kolona: desno krilo koje dolazi sa Velebita (Bihać RM-GK) zauzelo je uzvisine Gradina (Bihać SI-GM) i D. Suvaja (Bihać SL-GO), doprla je sa sjevera do zone D. Suvaja, gdje su u toku žestoke akcije protiv jakih partizanskih formacija³

Zadaci za danas: doprijeti sa obje kolone na cestu Krnjeuša (Bihać ST-FT) — Kulen Vakuf (Bihać FL-SL).

— 369 divizija:

3 planinska brigada, napredujući u pravcu Risovca (Bihać SP-FX), dospjela je do linije Vršak — k. 504 (Bihać SN-GK) — Risovački Dol (Bihać SP-GK) i nadvladala je znatan neprija-

¹ Original, pisan na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta (kut. 17 J/2).

² Odnosi se na Sedmu NOU diviziju. Vidi dok. br. 30.

³ Na pomenutom pravcu nalazila se Druga i Osmo krajiška brigada Četvrte NOU divizije.

teljski otpor.⁴ Druga kolona je zauzela Gorinjski Vrh (Bihać SR-GK) razbivši neprijateljske formacije i zaplijenivši materijal. 370 puk: nastavljajući pokret iz zone Prav. Jasenica (Bihać TI-GM) za Benakovac (Bihać TL-GK) oslobodio je poznati bataljon 717 divizije.⁵

969 puk očistio je zonu uz rijeku Unu između Otoke (Bihać SN-GU) i Bos. Krupe, Brdo Radić (Bihać SP-GQ), Rujiška (Bihać TI-GS), k. 305 Radić (Kostajnica TN-AB).

Neprijateljski gubici ustanovljeni: 70 ubijenih, 2 se predala.

— 717 divizija:

Sjeverna kolona, tj. 737 puk, spojila se u zoni Glavica — Prijedor (TR-FX), Predojevića Polje (Prijedor TR-GK), odbila je nekoliko partizanskih napada i izvršila izviđačke napade prema zapadu.

Južna kolona⁶ odmara se u zoni označenoj u telegramu 88/A/3 od jučer, gdje je odbila nekoliko partizanskih napada.⁷

U toku je pridolaženje pojačanja spomenutoj koloni, u cilju da se osposobi za izvršenje akcije na Bos. Petrovac.

Nanijeti gubici koji su ustanovljeni, a još nisu javljeni: 100 partizana ubijenih, 50 ranjenih.

Još nije stigao tačan popis gubitaka 737 puka u borbama prošlih dana.

— Vazдушna aktivnost:

Bombardovana su razna mjesta na važnim sektorima 369 i 717 divizije, naselje Drvar (TP-EO), čija je željeznička stanica bila uništena.

Izviđanja duž sjeveroistočnih obronaka Grmeč planine zabilježila su prisustvo jakih partizanskih formacija raspoređenih za odbranu.

— Opšti zaključak:

Otpor glavnine ustanika izgleda da se pojačava na čitavom području Grmeč planine.

Potpukovnik Corsi⁸

Poslata kopija Ekselenciji

Dato na uvid Načelniku štaba

Poslata kopija operativnom odjeljenju

— „— obavještajnom — „—

⁴ Prodiranju jedinica 369 divizije pružale su otpor jedinice Četvrte NOU divizije. Vidi dok. br. 28.

⁵ Vidi dok. br. 185.

⁶ Odnosi se na 749 puk. Vidi dok. br. 180 i 185.

⁷ Pomenute napade vršile su jedinice Pete NOU divizije. Vidi dok. br. 29.

⁸ Ispod potpisa, desno, nalazi se paraf pukovnika Zanussia, zamjenika načelnika štaba Superslode, napisan crnom olovkom.

BR. 188

**OBAVJEŠTENJE ITALIJANSKOG OFICIRA ZA VEZU PRI
KOMANDI NJEMAČKIH TRUPA U HRVATSKOJ OD 5 FE-
BRUARA 1943 GOD. O DOSTIGNUTIM POLOŽAJIMA 369
DIVIZIJE¹**

Predmet

Predano: 5. II. 43. u 10.40

Primljeno: 5. II. 43. u 15.00

Telegram

Od Grupe Corsi

Superslodi

Komandi V arm. korpusa

VISA KOMANDA ORUZANIH SNAGA
»SLOVENIJA-DALMACIJA«
OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 1991

Stiglo 5 febr. 43/XXI

Broj prot. 89/A/3

Molim da se ispravi moj jučerašnji telegarm² 88/A/3, kako slijedi:

Počinja:

369 divizija: 3 planinska brigada doprla je na uzvisine 1 km južno od Gudavca, uhvativši vezu sa jedinicama SS-divizije. 370 pješ. puk izveo je napad do zone Prav. Jasenica (Bihać SR-GM) susrećući slabi neprijateljski otpor. Mnogobrojni prekidi na cesti Gudavac — Prav. Jasenica.

969 puk: čisti zonu između Otoka i Bos. Krupe s obje strane rijeke Une. — Završava.

Potpukovnik Corsi

¹ Original, pisan na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 17 I/2.

² Vidi dok. br. 185.

**DNEVNI IZVJEŠTAJ ITALIJANSKOG OFICIRA ZA VEZU
PRI KOMANDI NJEMAČKIH TRUPA U HRVATSKOJ OD
5 FEBRUARA 1943 GOD. O BORBAMA PROTIV JEDINICA
NOV U BOSANSKOJ KRAJINI¹**

Predmet Predano: 6. II. 1943. XXI u 19.00 časova
Kopija telegrama Primljeno: 6. II. 1943. XXI u 22.00 časa

Grupa Corsi
Komandi Superslode
Komandi V arm. korpusa

Br. prot. 93/A/3

VISA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
»SLOVENIJA-DALMACIJA«
OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 2105

Stiglo 7 feb. 1943/XXI

SITUACIJA U 19.00 ČASOVA DNE 5 FEBRUARA

Divizija SS:

Zapadna kolona:

Desno krilo drži položaje koji su jučer označeni,² osim što je u zoni Lipa (Bihać RQ-FT) doprla u Koveljaču (Bihać SI-FT). Lijevim krilom je doprla u zonu Cilj — Međugorje (Bihać SL-FT). U toku 5 t. mj. položaj Klišević (Bihać FR-RO) bio je žestoko napadnut sa tri strane od jakih partizanskih formacija.³ U toku su njemačke protumjere.

Istočna kolona:

Sastala se u zoni D. Suvaja (Bihać SL-GM) i uništila posljednji neprijateljski otpor. Nastavila je pokret u pravcu juga.

Namjere za danas:

U širokom frontu doprijeti na cestu Krnjeuša—Kulen Vakuf (Bihać ST-FT), (FI-SL), za tu svrhu izgleda da će biti upotrebljena i divizijska rezerva.

Predviđene su takođe usmjerene akcije raznih jedinica protiv partizanskih brigada zapaženih u zoni Skočaj (Bihać QM-FX).

¹ Kopija originala, pisana na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 17 I/2.

² Vidi dok. br. 187.

³ Na sektoru Kliševića djelovao je Bihački bataljon.

369 divizija:

Jaki neprijateljski odredi zapaženi su u zoni s obe strane ceste Gudavac—Bos. Petrovac. Pojednosti: tri partizanske brigade, ukupne jačine 5—10.000 ljudi, navodno su raspoređene u Baraki (Bihać TI-FX), Mačkov Vrh (Bihać TI-GK), Suvopolje (Bihać TL-GK), Metla (Prijeđor TP-FX).⁴

3 planinska brigada zauzela je nakon teških borbi Risovac (Bihać SP—FX) i Turski Grob (Bihać SR-FX).⁵ Druga kolona (grupa 187 divizije)⁶ zauzela je nakon teških borbi Mujagića Vrh i Gušće Brdo (Bihać TI-GK).⁷ 370 puk je nastavio pokret prema istoku i dospio u zonu Duha-Movići⁸ Prijeđor (TP-FX).

969 puk se sada nalazi u zoni naznačenoj u jučerašnjem izvještaju.⁹

Partizani su u današnjim borbama imali velike gubitke, koji se još provjeravaju.

Namjere za danas:

Koncentrisana akcija sviju kolona divizije u pravcu Trovrha (Bihać TL-FV).

717 divizija:

Sjeverna kolona, tj. 737 puk, ništa značajnog.

Južna kolona:

Nastavila je pokret u zoni naznačenoj telegramom 88 od 4 t. mj.¹⁰ u pravcu Bos. Petrovca, susrećući od početka, i to u kraju k. 663 i 518 (Prijeđor VK-FL), jak otpor formacija od oko 1500 partizana, dobro naoružanih automatskim oružjem i sa nešto artiljerije i raspoređenih za odbranu na položajima na litici.¹¹

Namjere za danas:

Otpočeti premještaj i koncentraciju 737 puka iz njegove sadašnje zone u zonu Južne kolone, koju treba pojačati na

⁴ Na pomenutoj prostoriji nalazila su se dva bataljona Druge krajiške i Peta krajiška brigada Četvrte NOU divizije. Vidi dok. br. 28.

⁵ Na Risovcu i Turskom Grobu borbe su vodili vjerovatno dva bataljona Druge krajiške brigade Četvrte NOU divizije i Banijski NOP odred. Vidi raspored ovih jedinica u dok. br. 28.

⁶ 369 divizija bila je ojačana i sa jednim ojačanim pukom 187 rezervne divizije čija je glavnina u to vrijeme vodila borbe u zapadnom dijelu Slavonije protiv partizanskih jedinica.

⁷ Sa grupom 187 divizije tog dana vodili su borbu Treći i Četvrti bataljon Druge krajiške brigade.

⁸ Na karti 1 : 100.000 ne postoje ovakvi nazivi, vjerovatno se odnosi na Đukanovići.

⁹ Vidi dok. br. 187.

¹⁰ Vidi dok. br. 185.

¹¹ Odnosi se na jedinice Prve krajiške brigade Pete NOU divizije.

ukupnu snagu 5—6 bataljona, da bi mogla brže otpočeti akcije na Bos. Petrovac.

Vazдушna aktivnost:

Bombardovanje Drvara i logora partizana u zoni Bobo-ljuske (Knin SP-EZ).

U toku današnjeg dana predviđena je akcija bombardovanja logora ustanika u zoni Kulen Vakufa.¹²

Opšti zaključak:

Potvrđeno je prisustvo jakih partizanskih snaga na Grmeč planini, čiji otpor se pojačava.

Druge jake ustaničke formacije ogorčeno se suprotstavljaju napredovanju južne kolone 717 divizije iz zone zapadno od Ključa prema Bos. Petrovcu.¹³

Potpukovnik Corsi

Dato na uvid načelniku štaba

— „ — zamjeniku nač. štaba

Poslata kopija obavještaj. odjeljenju

— „ — kr. karabinjerima

BR. 190

DNEVNI IZVJEŠTAJ NJEMAČKE 718 PJEŠADIJSKE DIVIZIJE O STANJU NA TERENU CENTRALNE I ISTOČNE BOSNE NA DAN 5 FEBRUARA 1943 GODINE¹

Prievod².

DNEVNO IZVJEŠĆE 718. NJEM. PJEŠ. DIV.
od 4./5. veljače 1943.

I.: 1.) Cjelokupno stanje nepromjenjeno.

2.) a) *Teslić*:

Grupa »Annacker« vratila se 4. II. do 18.00 sati bez dodira sa neprijateljem u Teslić nakon uzpostave veza sa uporištem Kotor Varoš 714. pj. divizije.

¹² Na sektoru Kulen Vakufa nalazile su se jedinice Sedme NOU divizije.

¹³ Vidi prim. 10.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojno-istoriskog instituta pod br. 6/1—28, k. 18.

² Prevod je izvršen u ustaško-domobranskoj komandi.

b) *Jajce — Travnik:*

Vlastitim razviđanjem nadalje su u prostoru i. i sj. i. Jajce ustanovljene jače komunističke bande, djelomično sa teškim bacačima i protu-oklopnim topovima. Neprijatelj južno Travnik otišao prema jugu vjerojatno u Rastovo.³

Brzglasna linija Travnik = Jajce od 4. II. 20.00 sati ponovo prekinuta.

c) *Tuzla — Zvornik:*

Hrv. II. d. s. javlja neprijateljske pripreme južno Capardi.⁴

3.) **Namjera:**

Grupa »Annacker« dan odmora, onda prijevoz u prostor Zenica = Visoko = Sarajevo, sređivanje postrojbi, razviđanje.

K

Ia

U Sarajevu, dne 5. veljače 1943.

(M.P.)

Za točnost prijevoda:
nadsatnik **Gayer**

³ Odnosi se na jedinice Prve i Treće NOU divizije. Vidi dok. br. 17 i 173.

⁴ Južno od Capardi u ovo vrijeme nalazila se Šesta istočnobosanska NOU brigada, Majevički, Birčanski i Sremski NOP odred. O napadu na Caparde vidi dok. br. 309.

**DNEVNI IZVJEŠTAJ ITALIJANSKOG OFICIRA ZA VEZU
PRI KOMANDI NJEMAČKIH TRUPA U HRVATSKOJ OD
6 FEBRUARA 1943 GOD. O BORBAMA PROTIV JEDINICA
NOV U BOSANSKOJ KRAJINI¹**

Predmet wt
Telegram
Grupa Corsi

Predano: 7. II. 1943. u 19.15 časova
Primljeno: 7. II. 1943. u 21.45 časova

VISA KOMANDA ORUZANIH SNAGA
»SLOVENIJA-DALMACIJA«
OPERATIVNO ODJELJENJE

Komandi Supersloda
Komandi V arm. korpusa
i na znanje
Komandi XVIII arm. korpusa
Broj prot. 96/A/3

Br. 2146

Stiglo 8 feb. 1943/XXI

SITUACIJA NA DAN 6 FEBRUARA U 19 ČASOVA

SS-divizija:

Zapadna kolona je dospjela na cestu Krnjeuša — Kulen Vakuf između Vrtoča (Bihać SN-FR) i Kulen Vakufa (Bihać RQ-FN). Drumski čvor Vrtoče bio je zauzet.

Istočna kolona kreće se iz zone Krnjeuša — Međugorje (Bihać SL-FV) prema istoku, nedostaju pojedinosti.

Potučeni neprijatelj se u malim grupama povlači u pravcu jugoistoka.

Prema saslušanjima zarobljenika, partizani ove zone dobili su naređenja da se rasture i da se vrate u vlastita sela u očekivanju novih naređenja od partizanske komande.

Započela je akcija protiv partizanskih formacija u zoni južno od Bihaća. Njemački odredi, slomivši neprijateljski otpor, doprli su do Gradine (Bihać QO-FX), gdje su se rasporedili za odbranu pod pritiskom velikih partizanskih formacija, ukupne jačine 3—4 brigade.²

Namjere za danas:

čitava divizija preustrojena u tri kolone nastavlja napredovanje na Bos. Petrovac.

¹ Original, pisan na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 17 I/2.

² Ove neprijateljske operacije vođene su vjerovatno protiv jedinica Osme NOU divizije.

369 divizija:

3 planinska brigada:

Doprla je na liniju zapadnog obronka Suvog Vrh (Bihać TL — FV) — Baraka (Bihać TI — FX).

Grupa 187 divizije zauzela je nakon žestokih borbi Mačkov Vrh i Suvopolje³ (Bihać TI — TL — GK).

370 puk smjerajući prema jugozapadu napao je partizanske položaje u Majkićima i Metli (Prijeđor TP — FX) potiskujući braniocce, u jačini od oko 2 bataljona, prema jugu.⁴

969 puk: ništa značajnog.

717 divizija:

737 puk počeo je premještaj za pojačanje južne kolone, jedan njegov automobilski bataljon dospio je do 749 puka, koji je proširujući svoj sektor djelatnosti prema sjeveru zauzeo k. 576 (Prijeđor VH — FN).

Neprijateljski otpor na frontu južne kolone je zasada vrlo snažan.⁵

Pokušaj napada na most preko Sane kod Trnjaka (Prijeđor VO — FT) bio je odbijen od hrvatske posade.

Namjere za danas:

izgleda da će u toku današnjeg dana jedinice 714 divizije biti postavljene između lijevog krila 369 i desnog krila 717 divizije, da zatvore i sjeveroistočne obronke Grmeč planine.

Spajanje 714 i 717 divizije kod mosta preko rijeke Une južno od Tomine Kule (Prijeđor VO — FT).

Vazдушna aktivnost:

Mnogobrojne akcije bombardovanja i mitraljiranja u korist operišućih kolona.

Opšti zaključak:

Neprijatelj, premda se povlači prema jugu i jugozapadu, bori se žilavo i zaustavlja pokret njemačkih kolona. Osobito je žilav otpor u Grmeč planini, čiji su položaji izgleda vrlo dobro udešeni za odbranu partizana.

Dato na uvid Ekselenciji

„ „ Načelniku štaba

Potpukovnik Corsi

³ Mačkov Vrh i Suvopolje branile su jedinice Pete krajiške brigade Četvrte NOU divizije.

⁴ Položaje na Metli i Majkić Japri držale su takođe jedinice Pete krajiške brigade Četvrte NOU divizije. Vidi raspored ove brigade u dok. br. 28.

⁵ Južna neprijateljska kolona, tj. 749 puk 717 divizije, nastupala je drumom Ključ — Bosanski Petrovac. Ovu kolonu napadale su jedinice Pete NOU divizije.

**OBAVJEŠTENJE VIŠE KOMANDE ORUŽANIH SNAGA
»SLOVENIJA-DALMACIJA« OD 7 FEBRUARA 1943 GOD.
O NANIJETIM I PRETRPLJENIM GUBICIMA U OPERACIJI
»WEISS I«¹**

Iz Sušaka, 7/2/1943—XXI; 21 čas 30'

U Beograd, 8/2/1943—XXI; 8 časova

(Šifrovani telegram)

Od Više kde or. sn. »Slovenija-Dalmacija« — operativno
Pukovniku Zanussiu preko grupe za vezu Beograd.

Br. 2125. U vezi vaših traženja javlja se pregled gubitaka od početka operacija »Weiss« do 6 tek. mj. Utvrđeni nanijeti gubici ubijenih 1449, zarobljenih 189². Pretrpljeni: poginulih 171, od kojih 12 oficira, ranjenih 588 od kojih 20 oficira, nestalih 38.

Načelnik štaba Više kde or. sn. »Slovenija-
Dalmacija«³

(M. P.)

¹ Original, pisan na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 3 C/8.

² Podaci o gubicima jedinica NOV pretjerani su i netačni. Neprijatelj je redovno ubrajao u njih i neboračko stanovništvo koje je ubijao ili internirao. To se jasno vidi i iz dokumenta br. 204, gdje se navodi da su jedinice 187 divizije zarobile 400 ljudi. Međutim, u operacijskom dnevniku Šeste krajiške NOU brigade (koji se nalazi u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod br. 1/5, k. 767) piše: »U selu Jelašinovcima neprijatelj je pobio preko 400 duša na najzverskiji način«. O vjerodostojnosti neprijateljskih podataka vidi i u dok. br. 196, 198, 204 (prim. 5) i 223 (prim. 4).

³ Na originalu niže od ove riječi nalazi se paraf pukovnika Zanussia.

**DNEVNI IZVJEŠTAJ ITALIJANSKOG OFICIRA ZA VEZU
PRI KOMANDI NJEMAČKIH TRUPA U HRVATSKOJ OD
7 FEBRUARA 1943 GOD. O BORBAMA PROTIV JEDINICA
NOV U BOSANSKOJ KRAJINI¹**

Predmet:	Dato na uvid načelniku štaba
Telegram	Poslata kopija operat. odjeljenju — „ — obavještaj. — „ —
Grupa Corsi	Primljeno 9.II.1943. u 0.30 časova
Komandi Supersloda	VIŠA KOMANDA ORUZANIH SNAGA »SLOVENIJA-DALMACIJA« OPERATIVNO ODJELJENJE <hr/> Br. 2186 Stiglo 9 feb. 1943 XXI
Komandi V arm. korpusa i na znanje	
Komandi XVIII arm. korpusa	
Broj 99/A/3/prot.	

SITUACIJA U 19.00 ČASOVA DNE 7 FEBRUARA

SS-divizija:

Brze snage stigle su u 12.15 u Bos. Petrovac.

Zapadna kolona čisteći zonu južno od ceste Vrtoče — Bos. Petrovac stigla je u zonu Medeno Polje (Bihać TI—FN) i tamo je zastala.

Istočna kolona čisteći zonu na sjeveroistoku od ceste Krnjeuša—Bos. Petrovac stigla je u dolinu Vodjenica (Bihać TI—FR) i tamo je zastala.

Trupe koje operišu na jugu Bihaća i u Zavalju (Bihać QK—GK) bile su žestoko napadnute od partizanskih snaga.² Njemačke su se trupe oduprle i iza toga prešle u napad odbacivši neprijatelja.

Namjere za danas: izvršiti brzi napad iz Bos. Petrovca na Velagiće (Prijedor VM—VO—FL) sa ciljem da se uhvati veza sa 717 divizijom. Iz Vrtoča (Bihać SN—FR) izvršiti napad na Čavu (Bihać SL—FN) gdje su bile zapažene partizanske snage.³

369 divizija:

Napreduje i zaobilaznim pokretom polako napada sa sjeverozapada i sjeveroistoka u pravcu brda Trovrh.

¹ Original, pisan na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta (kut. 17 I/2).

² Južno od Bihaća, u rejonu Zavalje, držale su položaje Peta i Petnaesta brigada Osme NOU divizije Prvog hrvatskog korpusa.

³ Na Čavi (k. 1194) nalazili su se dijelovi Sedme NOU divizije.

Jedan bataljon 3 hrvatske planinske brigade, koji je dopro na Suvi Vrh⁴ (Bihać TL—FV) u jutarnjim časovima bio je napadnut od znatnih neprijateljskih snaga; dvije hrvatske čete su opkoljene, od drugih dviju nema vijesti.⁵

187 puk je nakon žestokih borbi zauzeo Oštrelj k. 817 (Bihać TI—FX).⁶

370 puk izvršio je napad, izbacio neprijatelja sa k. 1480 Javornjača (Prijeđor TN—FV), zaplijenivši 3 mitraljeza, 5 pušaka, bataljonsku zastavu, 99 konja, 11 kola sa namirnicama i drugim raznim materijalom i barake. U noći uoči 8 odbio je snažan napad neprijatelja koji je pokušavao da ponovo osvoji kotu, a koji mu je nanio nove gubitke.⁷

Drugi dijelovi 370 puka nastavili su čišćenje zone Metla (Prijeđor TP—FX).

969 puk: ništa značajnog.

Namjere za danas: nastaviti operacije čišćenja u istočnoj zoni Grmeč planine.

717 divizija:

Dva bataljona 737 puka stigla su u Sanski Most.

Desno krilo 749 puka doprlo je iz Gologlave (Prijeđor VH—FN) u zonu Budelj (Prijeđor VH—FN) svladavši jak neprijateljski otpor i zauzevši mitraljeske položaje. Pretrpljeni gubici: 4 mrtva i 9 ranjenih, naneseni gubici: 12 ubijenih.⁸

Centralna kolona puka i lijevo krilo zadobili su teren u pravcu kote 663 i 768 (Prijeđor VK—FL) pretrpjevši druga 4 mrtva i 5 ranjenih.⁹

Jedan mješoviti odred od 737 puka i artiljerije pojačao je posadu mosta preko Sane kod k. 181 (Prijeđor VO—FT) (istočno od stanice Vrhpolje) da se suprotstavi novim neprijateljskim snagama koje ovamo pridolaze.¹⁰

Namjere za danas: koliko je više moguće pojačati 749 puk sa jedinicama 737 puka i nastaviti napad u pravcu Bos. Petrovac. Od dana 9 sa 714 divizijom obezbijediti osiguranje ceste Sanski Most—Ključ.

⁴ Vjerovatno Suvopoljski Vrh (trig. 1249).

⁵ Neprijatelja na Suvopoljskom Vrhju napale su jedinice Pete krajiške brigade Četvrte NOU divizije.

⁶ Položaje na Oštrelju (oko 5 km južno od Benakovca) držali su dijelovi Pete krajiške brigade Četvrte NOU divizije.

⁷ I na Javornjači (k. 1480) položaje su držale vjerovatno jedinice Pete krajiške brigade Četvrte NOU divizije.

⁸ Na pravcu nastupanja 749 puka nalazile su se jedinice Pete divizije Prvog bosanskog NOU korpusa.

⁹ Isto

¹⁰ Odnosi se na Prvu krajišku brigadu Pete NOU divizije. Vidi dok. br. 55.

Vazдушna aktivnost:

Pretežne akcije izviđanja u svim zonama.

Izvršene su akcije bombardovanja u pošumljenoj zoni na istok od Drvara i u korist operišućih kolona. U pošumljenoj zoni istočno od Drvara izvršeno je snabdijevanje divizije SS pomoću aviona.

Jedan RO-17 bio je prisiljen da se spusti u blizini Sanskog Mosta, posada nepovrijeđena.

Namjere za danas: masovne akcije u prilog 369 i 717 divizije.

Opšti zaključak:

Neprijatelj, premda se povlači i trpi gubitke, žilavo se bori i zadržava pokret njemačkih jedinica pretežno u zoni Grmeč planine i u zoni Debela Strana (Prijedor US—VH—FL).

Potvrđuje se postojanje dobro organizovanih defanzivnih položaja. U njemačkom ratnom izvještaju bila je javljena naša akcija na Ličko Petrovo Selo—D. Lapac sa sljedećim njemačkim razmatranjem: »ove mjere neće ni na koji način isključiti partizanski pritisak na zapadni bok južno od Bihaća«.

Potpukovnik Corsi

BR. 194

IZVJEŠTAJ GENERALA ROBOTTA OD 8 FEBRUARA 1943 GOD. O PRISTANKU GENERALA LÖHRA DA SE NE IZVODI OPERACIJA »WEISS III«¹

Vrlo hitno

8 februar 1943

Šifrovani telegram

VISA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
»SLOVENIJA-DALMACIJA«
OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 2191

Stiglo 9 februara 1943/XXI

Od Ekselencije Robotta

Komandi »Slovenija-Dalmacija« — za Vrhovnu komandu

Br. 2001

Pomenuti sastanak² završen u 18 časova.

¹ Original, pisan na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 3 C/2.

² Vidi o sastanku u Beogradu u dok. br. 197.

General Löhr je načelno primio naše gledište po pitanju garnizona (posada) treće zone,³ sadejstva XVIII arm. korp. u operacijama »Weiss«, i da se ne izvodi treća faza u operaciji »Weiss«.

Sa 13. t. m. trupe V arm. korp. započeće pokrete radi zauzimanja poznatog rasporeda.

Detaljnije podatke daću po mom povratku u sjedište.

Robotti.

- prenijeto⁴ iz centrale u Trstu (telegrafista Sertori) u 8.15 časova.
- primljeno od Vrhovne komande (telegrafista Vanuci) u 8.15 časova.

BR. 195

DNEVNI IZVJEŠTAJ NJEMAČKOG ŠTABA ZA VEZU PRI VIŠOJ KOMANDI ORUŽANIH SNAGA »SLOVENIJA-DALMACIJA« OD 8 FEBRUARA 1943 GOD. O BORBAMA PROTIV JEDINICA NOV U BOSANSKOJ KRAJINI¹

Prevod²

Njemački štab za vezu pri »Superslodi«

Br. 214/43 Povjerljivo

VISA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA »SLOVENIJA-DALMACIJA« OPERATIVNO ODJELJENJE
Br. 2221
Stiglo 9 febr. 1943/XXI

Položaj, 9.2.43

VIŠOJ KOMANDI ORUŽ. SNAGA »SLOV.-DALM.«
(2 armija) — operativno odjeljenje —

Sjedište

8. 2. 43 Operacije »Weiss«:

Situacija uglavnom nepromijenjena. Prema izjavama stanovnika

³ »Treća zona« je pojas italijanske operacione oblasti, neposredno južno od demarkacione linije.

⁴ Sljedeći tekst dopisan je crnom olovkom.

¹ Original, pisan na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 17 I/2.

² Odnosi se na prevod sa njemačkog na italijanski jezik.

pokreti povlačenja neprijatelja (kolone natovarene materijalom i hranom) treba da su počeli 3.II. u pravcu juga.

SS-divizija:

Sa brzim odjeljenjima napreduje od Bos. Petrovca ka istoku, a sa pojačanim odjeljenjima produžuje od Bos. Petrovca ka neprijateljskoj zoni Drvar. Glavnina SS-divizije stiže u Bos Petrovac.³ Sa zapadnom grupom istovremeno čišćenje južno od puta Vrtoče—Bos. Petrovac, sa istočnom grupom čišćenje oblasti sjeveroistočno od puta Zapoljak—Bos. Petrovac.

Borbena grupa odbija neprijateljski napad južno od Bihaća. Neprijatelj se još uvijek zadržava na pl. Plješevica. — Novi zahtjevi upućeni Italijanima za sprovođenje čišćenja obećanog za naredne dane.

Plan: drugo napredovanje ka istoku i operacija u saradnji sa 749 grupom kao i zaprečavanje Grmeč planine sa juga uz posebnu kontrolu važnijih raskrsnica puteva.

369 divizija

Nastavlja kružni napad na Trovrh ometan nepromijenjenim neprijateljskim otporom.⁴ Jedan bataljon hrvatske 3 brdske brigade napadnut i istovremeno opkoljen jakim neprijateljskim snagama.⁵

370 grupa zaplijenila 99 konja, oružja i materijal.

Plan: konačno čišćenje Trovrha kao i čišćenje ka jugoistoku od Grmeč pl.

717 pješ. divizija:

Poslije prispjelog pojačanja 749 puk preuzeo napad. Desno krilo potisnulo južno od Budelja jake neprijateljske snage; poslije smanjenog neprijateljskog otpora (neprijatelj je raspolagao mitraljezima i minobacačima) na dan 8.II. dostignut je put Ključ—Bos. Petrovac u oblasti Bravsko i izvršeno napredovanje na Bos. Petrovac. Lijevo krilo sporo napreduje zbog upornog neprijateljskog otpora (800 ljudi istisnuto sa položaja) i zapreka na putevima kao i zbog toga što je neprijatelj zauzeo južne padine.⁶

Dijelovi 737 puka poslati kao pojačanje na Sanski Most i upotrebljeni protiv novih neprijateljskih formacija.⁷

³ Jedinice SS divizije »Princ Eugen« ušle su u Bosanski Petrovac 7 februara. Vidi dok. br. 193.

⁴ Položaje na Trovrhu držale su jedinice Druge krajiške brigade Četvrte NOU divizije.

⁵ Pomenuti bataljon napadale su, vjerovatno jedinice Pete krajiške brigade na Suvopoljskom Vrh.

⁶ Borbe sa 749 pukom vodile su jedinice Pete NOU divizije. Vidi dok. br. 43.

⁷ Na sektoru Vrhpolja u ovo vrijeme vršila je napade Prva krajiška brigada Pete NOU divizije. Vidi dok. br. 55.

Plan: marš na Bos. Petrovac.

Gubici od dana 20-I do 5-II zaključno.

SS-divizija: 98 mrtvih; 281 ranjen; 15 nestalih.

*Hrvata:*⁸ nestalo 12.

Neprijatelj: 1559 mrtvih⁹, djelimično utvrđeno, 1100 ranjenih (utvrđeno).¹⁰

717 pješ. div.: 95 mrtvih; 217 ranjenih; 18 nestalo.

Hrvata: 24 mrtva; 79 ranjenih; 182 nestala.

Neprijatelj: 149 mrtvih; 145 uhvaćenih.

369 div.: Njemci: 62 mrtva, 169 ranjenih, 59 nestalo; neprijatelj: 441 mrtav.¹¹

Avijacija: na dan 7.II.:

- 1) izviđanje na čitavoj teritoriji radi uočavanja sopstvenih položaja.
- 2) napadi brišućim letom na ciljeve po planini Grmeč, naročito kolona u povlačenju, kao i pružanje potpore isturenim dijelovima 717 pješ. divizije.

Zapadna Bosna.

Utvrđeni neprijateljski pokreti u zoni Travnik — Jajce u pravcu juga.¹²

Nov prekid linije Jajce—D. Vakuf.

Istočna Bosna.

2 ustaški bataljon premješten u Rogaticu kao pojačanje za čuvanje demarkacione linije koju ugrožavaju četničke bande u zoni južno i jugozapadno od Višegrada. Tri hrvatska puka čine zapreku od zone 30 km jugozapadno od Sarajeva pa do Višegrada.

Srbija.

Manje bande nastavljaju sa propagandnom aktivnošću i otimačinom. Efikasno patroliranje u Valjevu, Petrovcu, Lazarevcu. Strijeljano 30 uhapšenika poslije saslušanja.

Po naređenju poručnik
Drechsler

⁸ Podatak je netačan, što se vidi i iz dok. br. 198, gdje u originalu piše: 1359.

⁹ Odnosi se na ustaše i domobrane.

¹⁰ Podaci su netačni. Vidi dok. br. 192 prim. 3, dok. br. 196, 198 i 223 prim. 4.

¹¹ U originalu dok. br. 198 piše: 141.

¹² Odnosi se na jedinice Prve proleterske divizije i Treće NOU divizije.

**DNEVNI IZVJEŠTAJ ITALIJANSKOG OFICIRA ZA VEZU
PRI KOMANDI NJEMAČKIH TRUPA U HRVATSKOJ OD
8 FEBRUARA 1943 GOD. O BORBAMA PROTIV JEDINICA
NOV U BOSANSKOJ KRAJINI¹**

Predmet bg.

Predano: 9.II.1943. u 18,15 č. XXI
Primljeno: 9.II.1943. u 23,15 č XXI

Telegram

Grupa Corsi
Komandi Supersloda
Komandi V arm. korpusa

VISA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
»SLOVENIJA-DALMACIJA«
OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 2250

Stiglo 10 feb. 1943 XXI

Komandi XVIII arm. korpusa (preko Supersloda)

Broj 104/A/3 prot.

SITUACIJA U 19,00 ČASOVA DNE 8 FEBRUARA 1943 XXI

SS-divizija:

Brze snage izvele su povezivanje sa 749 pukom u zoni Jasenovac (Prijedor UO — UQ— FL), zatim su se vratile u Bos. Petrovac da isele iz pomenutog mjesta ranjenike 749 puka².

Radi radio smetnji nedostaju vijesti o zapadnoj i istočnoj koloni. Namjere za danas: kontrolisati cestu Bos. Petrovac — Ključ u saradnji sa 717 divizijom i spriječiti eventualne akcije neprijatelja sa sjevera, koji teži da pređe cestu za uzmak prema sjeveru.³

369 divizija:

Nakon trodnevnih žilavih borbi uspjela je da uništi neprijateljski otpor, zauzevši strmi i utvrđeni položaj brda Trovrh.⁴

U akciji su bili neprijatelju naneseni gubici: 832 mrtva, zarobljeno 1000 osoba što partizana, žena i djece, 17 mitraljeza, 26 puškomitraljeza, 100 pušaka, 131 konj, 700 goveda. oko 790 tona živeža i mnogo drugog materijala koji još nije popisano.⁵

¹ Original, pisan na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 17 I/2.

² O borbama jedinica Prve i Četvrte krajiške brigade Pete NOU divizije ovog dana u zoni Jasenovca vidi dok. br. 43.

³ Vidi dok. br. 51 i 53.

⁴ Trovrh su branile jedinice Druge krajiške brigade Četvrte NOU divizije. Opširnije o tim borbama vidi dok. br. 193 i 195.

⁵ Podaci su netačni. Vidi dok. br. 192, prim. 3.

Gubici koje su pretrpjeli Njemci: 42 poginula, ranjeno 94. Namjere za danas: dovršiti čišćenje brda Trovrh i slijediti neprijateljske snage koje se povlače u pravcu jugozapada.

717 divizija:

749 puk pojačan, savladavši otpor zaobišao je položaje Debela Strana, stigao do stanice Bravsko (Prijedor UQ—FL) i Jasenovac (Prijedor UO — UQ — FL) gdje je uhvatio vezu sa brzim dijelovima SS-divizije.

Cesta Ključ — Jasenovac je neupotrebljiva zbog 77 prekida između Babići i k. 663 (Prijedor VK — FL).

737 puk obezbeđuje osiguranje ceste za Ramiće (Prijedor VM — FN) i most Ključ.

Tenkovski odredi sa dijelovima 737 puka bili su upućeni u zonu sjeveroistočno i južno od Ključa u svrhu da spriječe eventualni napad na zaleđinu 717 divizije od strane oko 3000 partizana koji dolaze sa istoka.⁶

Namjere za danas: 749 puk treba da uhvati vezu sa SS-divizijom u Halinovići⁷ (Prijedor VO — FI), kontrolisati cestu da se spriječi prelaz sa sjevera prema jugu.

Vazдушna aktivnost:

Nikakva radi loših atmosferskih prilika.

Namjere za danas: napasti eventualne kolone neprijatelja koji se povlači iz zone Bos. Petrovca za Drvar. Napasti logor u Grmeču.

Opšti zaključak:

Uništenje otpora na brdima Trovrh daje mogućnosti da se snažno djeluje na zonu južno od Grmeča.

Dato na uvid načelniku štaba

— „ — zam. nač. štaba

Potpukovnik Corsi

Poslata kopija obavještajnom odjeljenju

⁶ Vidi prim. br. 2.

⁷ Vjerovatno Latinovići

**ZABILJEŠKE KOMANDANTA VIŠE KOMANDE ORUŽANIH
SNAGA »SLOVENIJA-DALMACIJA« O RAZGOVORIMA
VOĐENIM 8 FEBRUARA 1943 GOD. NA SASTANKU U BEOGRADU
SA VRHOVNIM ZAPOVJEDNIKOM JUGOISTOKA¹**

Viša komanda oružanih snaga »Slovenija-Dalmacija«

SJEĆANJE NA RAZGOVORE KOJI SU SE VODILI U BEOGRADU

(9 februara 1943)²

Na osnovu sporazuma između pukovnika Diesnera i generala Löhra,³ danas u Beogradu od 15 do 15.30 sati, tj. prije glavne sjednice, imao sam⁴ jedan razgovor u četiri oka sa generalom Löhrom.

Za vrijeme toga razgovora, general Löhr i ja razmatrali smo sljedeća pitanja.

- a) — *Pitanje operacije 3. faze*⁵. General Löhr je u početku rekao da bi on, na osnovu sporazuma⁶ u Rimu sa ekselencijom Roattom,⁷ završio sadašnju 1. fazu operacija »Weiss« između 15 i 20 ovog mjeseca, te me je pitao da li bih ja zaista započeo s istovremenim operacijama u Hercegovini kada i on sa 2. fazom »Weiss«.—

Odmah sam odgovorio da instrukcije koje sam dao u Hercegovini odgovaraju mom uvjerenju o nepotrebnom djelovanju, pošto je taj kraj miran.

Pošto se vratio na stari motiv o potrebi operacija u Hercegovini, kao i o obećanom razoružanju četnika,

¹ Arhiva Vojnoistoriskog instituta ne raspolaže originalom, već samo prevodom koji se nalazi u kut. 3 ca/8. Prevod vjerovatno nije precizno izvršen.

² Prema dok. br. 194 pomenuti razgovori u Beogradu vođeni su 8 februara. Redakcija smatra da su zabilješke napisane 9 februara.

³ Generalpukovnik Alexander Löhr bio je od 1 januara 1943 god. komandant »Grupe armija E«. Istovremeno bio je i Vrhovni zapovjednik Jugoistoka (Balkana).

⁴ Odnosi se na generala Maria Robottia, komandanta Više komande oružanih snaga »Slovenija-Dalmacija«.

⁵ Vidi o pripremama za operacije »Weiss I«, »Weiss II«, Weiss III« i »Schwarz« u Zborniku, tom IV, knj. 9, dok. br. 213, prim. 2. i dok. br. 216, prim. 2.

⁶ O sporazumu u Rimu vidi u prim. 5.

⁷ General Mario Roatta do februara 1943 god. bio je komandant Više komande oružanih snaga »Slovenija-Dalmacija«. Sa ove dužnosti otišao je za komandanta Šeste italijanske armije.

ja sam dodao da će razoružanje biti izvršeno u vrijeme kada bude najzgodnije da bi se spriječile pobune i smetnje, ali, na svaki način, isključeno je da bismo mi nastavili sa razoružanjem za vrijeme izvođenja 2. faze »Weiss«.

General Löhr, koji mi se pričinio vrlo uljudan i pristupačan, ništa nije dodao u tom pogledu, on je naglasio našu namjeru da se održi naš projekat razoružanja, makar uz duže vrijeme i potrebnu opreznost. Na moj izričiti zahtjev, isključio je sa 'svoje strane 3. fazu, osim ako posredovanje O. K. W.⁸ ne bude protivno.

- b) — *Pitanje posada u 3. zoni*⁹. — Očitovao sam odmah generalu Löhru nemogućnost sa naše strane, niti sa hrvatskim snagama koje su nam na raspolaganju. niti sa našim trupama (koje treba u najskorije vrijeme da izvedu druge zadatke i da izvrše razmještaj), da zaposjednemo mjesta Treće zone koja su ispraznili partizani prilikom svog povlačenja.

Zatim sam ga zamolio da mi kaže šta će odlučiti njemačka komanda u tom pogledu, tako da bih ja mogao izvjestiti svoju Vrhovnu komandu. General Löhr mi je rekao (pošto mi ne možemo zaposjesti ta mjesta, niti eventualno pojačati »ratni nadzor«, kao potporu hrvatskim trupama koje bi tamo Nijemci mogli smjestiti) da će on prikazati ovaj slučaj svojoj komandi, i da će riješiti ovaj problem prema raspoloživosti svojih snaga, vrlo vjerojatno smještajući hrvatske trupe sa više ili manje važnim njemačkim jedinicama uz njih, da bi ove spriječile njihovo bježanje.

U tom pogledu izvjestiće me o svojoj odluci. Ja sam to uzeo na znanje, pridržavajući, u svakom slučaju, mogućnost operativne intervencije naših trupa na ovoj Trećoj zoni ako to budemo smatrali za potrebno.—

- c) — *Pitanje protjerivanja četnika sa hrvatske teritorije*. — General Löhr me je uvjeravao da su brojni crnogorski četnici prekjucher, odnosno 6 o. m., mučili pučanstvo nekih mjesta naše južne zone, koje je bilo primorano da ostavi svoja sela (oko 4.000 osoba¹⁰).—

⁸ Oberkommando der Wehrmacht — Vrhovna komanda oružane sile

⁹ »Treća zona« je pojas italijanske operacijske oblasti, neposredno južno od demarkacione linije.

¹⁰ Odnosi se na pokolje koje su vršili četnici po muslimanskim selima u Istočnoj Bosni i u Sandžaku.

Na moj odgovor da nijedan crnogorski četnik nije bio u operacijama na našem sektoru, on mi je rekao da nije siguran da li se radi o našim ili o četnicima Draže Mihailovića. Potpunija tumačenja razjasnila su da se radi o crnogorskim elementima, napadačima na Višegrad, koji nisu bili podređeni mojoj komandi niti su pripadali mojoj zoni. I onda je general Löhr, pošto je to uzeo na znanje, uljudno zamolio da izvjestim komandu u Crnoj Gori¹¹ da se prestane sa ovim eskurzijama, koje bi mogle dovesti do sukoba sa Nijemcima. Ovome izvještaju dodao sam kopiju.

- d) — General mi je istaknuo da je željeznica Zagreb—Karlovac i dalje podvrgnuta partizanskim napadima. Odgovarajući mu da se ovi napadi ne mogu suzbiti i spriječiti uslijed teškoće izvršenja, uprkos svima raspoloživim trupama za zaštitu (iako se ostatak danas može povisiti, između ostalog, i uslijed sudjelovanja pri operacijama »Weiss«), dokazao sam da smo mi izvršili dvije operacije čišćenja velikog stila ne samo zone nedaleko od željeznice nego, doslijedno i zone na zapadu, tj. skoro cijele zone između Gorjanaca i Zagreba, kojoj je ta željeznica glavna os; što će reći: operacije XI. armijskog korpusa u prošlom oktobru—novembru i nedavne operacije divizije »Lombardia« na sektoru Vivodina—Krašić—Jastrebarsko. Ja sam dodao da je jedna glavna operacija za čišćenje sektora željeznice Zagreb—Karlovac u proučavanju, te će biti po svoj prilici izvršena, a tada će trupe preći na »raspored 15 januar«,¹² koji je odobren od Ducea, pa će se moći misliti na glavne probleme koji se tiču ove zone, a to su Lika i otoci.
- e) — I, najzad, kada je general Löhr zapitao o našim namjerama u pogledu saradnje naših trupa, rekao sam mu da ću sa četničkim jedinicama zaprečavati sektor Strmica i Bos. Grahovo, a sa trupama XVIII armijskog korpusa, koje ću moći upotrijebiti poslije smje-

¹¹ U Crnoj Gori nalazio se Četvrti italijanski armijski korpus. On nije bio u sastavu Druge armije.

¹² U ljeto 1942 god. vlada NDH ponudila je Italijanima da povuku svoje snage iz nekih okupiranih područja, koje bi ona smijenila. U tom smislu, među njima postignut je i sporazum. Iako se situacija u NDH otada pogoršala, Italijani nisu ni poslije potpuno odbacili ovu mogućnost te su namjerali da sredinom januara 1943 god. izvrše povlačenje svojih snaga na uži obalni pojas, prema planu nazvanom »raspored 15 januar« (»Schieramento 15 gennaio«).

njivanja bataljona divizije »Sassari« koji su bili upotrijebljeni u I fazi, izvršiću dva napada, prema Drnišu i Sinju, te bi došlo do spajanja sa kolonom njemačke SS divizije na cesti Bos. Petrovac — Bos. Grahovo — Livno. General Löhr je izgledao zadovoljan, te je rekao da će se na sljedećoj sjednici, na kojoj će biti moji i njegovi oficiri, moći fiksirati pojedinosti ove naše saradnje.

Kasnije, razgovoru su prisustvovali general Re i pukovnik Zanussi Giacomo koji su na raspolaganju ekselenciji Löhru. I, nakon pola sata, održana je plenarna sjednica kojoj su prisustvovali general Lütters¹³, Glaise von Horstenau¹⁴ i njihovi pomoćnici. Konačno, između 17 i 18 sati, unutra su pušteni i hrvatski generali Begić¹⁵ i Dragojlov,¹⁶ koji su se ograničili na to da uzmu na znanje ono što im je ekselencija Löhr saopštio.

Što se nas tiče, obrađeni su sljedeći predmeti:

a) — *Naša saradnja u operacijama druge faze*

Što se tiče ovih operacija, koje će započeti 25 februara i trajati oko mjesec dana, na zahtjev ekselencije Löhra odgovorio sam da ćemo moći sudjelovati sa 6 bataljona: dva hrvatska i četiri divizije »Bergamo«. Operacija će biti vođena iz Drniša i Sinja, nasuprot SS diviziji koja nastupa duž osovine Drvar — Bos. Grahovo — Glamoč — Livno; na ostatku fronta XVII arm. korpusa italijanske trupe će sprečavati prodor.

Na vidljivu zabrinutost generala Lütersa zbog poteškoća u napredovanju SS divizije i zaštiti njene linije komunikacija, iznio sam mogućnosti da bi, gdje to ne sprečavaju politički razlozi, mogli na tom zadatku saradivati četnici, uslijed sadašnjeg njihovog smještaja i karakteristika njihovih akcija.

General Löhr, pošto se posavjetovao sa svojim, saglasio se.

Tada smo se svi sporazumjeli:

— O sektoru akcije četnika sjeverno od Knina, koji je prikazan u osnovnim crtama i zabilježen od sa-

¹³ General Lütters u ovo vrijeme bio je komandant njemačkih trupa u Hrvatskoj.

¹⁴ Glaise von Horstenau, njemački general u Hrvatskoj, savjetnik ustaškog poglavnika Ante Pavelića.

¹⁵ General Vilko Begić, državni tajnik Ministarstva domobranstva

¹⁶ General Fedor Dragojlov, načelnik operativnog odjeljenja Glavnog stožera domobranstva

moga generala Lütersa na karti 500000 priloženoj ovom memorandumu.

— O garanciji Nijemaca da će obitelji, kuće i stvari četnika u našoj službi, koji postoje na sektoru Bos. Grahova, biti poštovani.

— O garanciji Italijana da se četnici neće okrenuti protiv Nijemaca. U pogledu ove točke, jamčim da ću, gdje držanje četnika ne bi bilo sigurno, odustati bez daljnje da ih upotrijebim.

— O potrebi sprečavanja da četničke formacije dođu u kontakt sa njemačkim trupama za vrijeme operacija.

Opaska: U pogledu gornjega moraju se imati u vidu dvije stvari:

— Četnike treba zasada zadržati, spriječiti ih da stignu u Bos. Grahovo, koje će u drugoj fazi zauzeti Nijemci, pošto ovi imaju za saobraćajnu liniju SS divizije cestu Drvar—Bos. Grahovo. Ako se tamo pošalju poslije, nakon završene druge faze, kada se Nijemci budu udaljili, a pobunjenici budu odstranjeni, stvar će donijeti samo prednosti bez rizika.

— Na osnovu ovih razmatranja treba privoljeti četnike da prihvate ideju da se za vrijeme druge faze bore sjeverno od Knina, kako je gore navedeno. Naravno, bilo bi idealno kad bi operacije vodili iz Hercegovine, iz Buševca, pa bi se nakon završenog posla vratili svojim kućama.

b) — *Garnizoni na teritoriji 2. i 3. zone očišćeni u vezi sa operacijama »Weiss«*

Ekselencija Löhr objaviće notu o hrvatskim i eventualno njemačko-hrvatskim garnizonima koje treba uvesti. Na osnovu ove note, te prema tome kako je utvrđeno konkretnim stanjem stvari, pridržavamo pravo da utvrdimo nemogućnost ili neprikladnost za nas da kontrolišemo hrvatske garnizone (što bi se ustvari svelo na pomoć kada bi bili napadnuti).

U vezi sa ovim pravom koje pridržavamo, ovaj štab će prikazati Vrhovnoj komandi potrebu da oni hrvatski garnizoni koji nam ne odgovaraju u pogledu kontrole (a koji će pretstavljati veliku većinu) pređu pod kontrolu njemačkih komandi.

c) — *Naše sadejstvo u operacijama prve faze »Weiss«*

General Lütters iznosi:

— poteškoće na koje nailazi SS divizija na svome desnom krilu i na komunikacijama, izloženim jakom

pritisku pobunjenika koji su se ugnijezdili duž istočnih obronaka Plješivice;

— potrebu da naše desno krilo dopre u zonu G. Lapac i da se probije do Kulen Vakufa.

U pogledu prve tačke, unaprijed primjećujem da bi saobraćajna linija SS divizije mogla biti premještena na istok i da je divizija »RE« sada koncentrisana prema jugu (zona Udbina), pa, prema tome, u položaju van središta u odnosu prema zoni Bihać, gdje bi Nijemci htjeli da ona djeluje, izlazim u susret sa naredbama priložene depeše br. 2000, tačka prva i druga.

Kasnijem njemačkom traženju izlazim u susret sa odredbama u istoj depeši, tačka treća i četvrta.

Razumljivo je da se ovi ustupci ne mogu protegnuti dalje od 12 o. mj., premda bi Nijemci željeli za mnogo duže vrijeme, i da 13 o. mj. trupe XVIII armijskog korpusa počinju svoje izvlačenje između Knina i Splita, da bi u garnizonima zamijenile jedinice divizije »Bergamo«, koje treba da sadejstvuju sa Nijemcima u operacijama II faze (vidi gore).

Konačno, u prijateljskom razgovoru između generala Löhra i mene, do kojeg je došlo nakon završenog službenog sastanka, imao sam prilike da mu objavim gubitke koje nam je prouzrokovalo naše sadejstvo u operacijama »Veiss«. General Löhr mi je potvrdio da je bio obavješten o poteškoćama na koje su naišle naše kolone i na koje su nailazile za vrijeme svoga napredovanja, ali da ipak nije držao da su naši gubici bili toliko značajni.

V. P. 9. II. 1943/XXI

**OBAVJEŠTENJE ITALIJANSKOG OFICIRA ZA VEZU PRI
KOMANDI NJEMAČKIH TRUPA U HRVATSKOJ O NJE-
MAČKIM GUBICIMA PRETRPLJENIM U BORBAMA PROTIV
JEDINICA NOV U VREMENU OD 20 JANUARA DO 5 FE-
BRUARA 1943 GODINE¹**

Predmet bg.

Predano: 9.II.1943. u 12,30 č/XXI
Primljeno: 9.II.1943. u 19,30 č/XXI

Telegram
Od Grupe Corsi
Komandi Superslode
Komandi V arm. korpusa
i na znanje

VISA KOMANDA ORUZANIH SNAGA
»SLOVENIJA-DALMACIJA«
OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 2231

Stiglo 10 februara 1943/XXI

Komandi XVIII arm. korpusa (preko Superslode)

Broj 100/A/3 prot.

Pregled njemačkih i neprijateljskih gubitaka od 20 januara do 5 februara 1943 uključno:

— SS-divizija: Njemaca: mrtvih 98, ranjenih 281. nestalih 15, Hrvata: nestalih 12.

Gubici nanesenii neprijatelju: poginulih (računa se po pri-lici) 1359, ranjenih oko 1100.

— 717 divizija: Njemaca: palih 95, ranjenih 217. nestalih 18, Hrvata: mrtvih 24, ranjenih 79 i nestalih 182.

Neprijateljski gubici: palih 149, zarobljenih 145.

— 369 divizija: Njemaca palih 62, ranjenih 169. nestalih 59. Neprijateljski gubici: palo 141².

Potpukovnik Corsi

¹ Original, pisan na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 17 I/2.

² Neprijateljski podaci o gubicima jedinica NOV netačni su. Vidi dok. br. 192, prim. 3, 196 i 223, prim. 4.

**DNEVNI IZVJEŠTAJ ITALIJANSKOG OFICIRA ZA VEZU
PRI KOMANDI NJEMAČKIH TRUPA U HRVATSKOJ OD
9 FEBRUARA 1943 GOD. O BORBAMA PROTIV JEDINICA
NOV U BOSANSKOJ KRAJINI¹**

Predmet dst.

Predano: 10.II.1943. u 20.00 č
Primljeno: 11.II.1943. u 0.35 č

Telegram:

Od Grupe Bobbio²
Komandi Superslode-Op.
Komandi V arm. korpusa
i na znanje

VISA KOMANDA ORUZANIH SNAGA
»SLOVENIJA-DALMACIJA«

OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 2285

Stiglo 11 februara 1943/XXI

Komandi XVIII arm. korpusa (preko Superslode)

Broj 107/A/3 prot.

SITUACIJA U 19.00 ČASOVA DNE 9 FEBRUARA 1943/XXI

SS-divizija:

- Zapadna kolona napredujući iz zone Medeno Polje (Bihac TI-FN) sa jednom kolonom stigla je do kote 813 Božića Glavica (Prijedor TR-FT) i nastavlja sa drugom kolonom prema Latinovićima (Prijedor VH-FN).
- Istočna kolona doprla je do linije M. Omar (Prijedor TR-FR) — Ogumaća (Prijedor TR-FP) i od spomenutog mjesta nastavlja prema istoku polako savlađujući neprijateljski otpor.
- Oklopne snage divizije koje su prodrle na cestu Bos. Petrovac — Ključ bile su napadnute od jakih neprijateljskih formacija (koje su napadale prema jugu) na 13 km od Bos. Petrovca.³
Nema pojedinosti.
- Po obavještenjima mjesnih stanovnika, od 7 i 8 znatne partizanske snage su se navodno povukle sa Suvoga Vrha (Bihac TL-FV) i uzvisina na istoku u pravcu Bos. Petrovca.

¹ Original, pisan na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 17 I/2.

² Počevši od 10 februara 1943 god. italijanski oficir za vezu pri Komandi njemačkih trupa u Hrvatskoj bio je major Bobbio.

³ Napad su izvršili Treći bataljon Pete i Drugi bataljon Osme krajiške brigade Četvrte NOU divizije. Opširnije o rezultatu borbe vidi dok. br. 51 i 56.

- 1 bataljon koji je odvojen od Vrtoča (Bihać SN-FR) na rijeku Unu da zaštiti bokove i zaleđe divizije, odbio je slabe neprijateljske snage kod Luke (Bihać RA-FN) i očistio šumovitu zonu na istok od Kūlen Vakufa.⁴
Prema dobivenim vijestima izgleda da se neprijatelj povlači u smjeru jugoistok.
- *Namjere za danas:* vršiti čišćenje sa sjeverozapada prema jugu i ogranaka Grmeč planine.

369 divizija:

- Završivši zauzimanje Trovrha sa 370 pukom počela je čišćenje sjevernih obronaka Grmeč planine i svladavši otpor na zapadu, doprla u zonu Palanke⁵ (Prijedor TL-FX).
- Nedostaju vijesti 3 planinske brigade i grupe 187 divizije.
- Gubici nanijeti neprijatelju: 25 mrtvih, 3 dezertera, 20 zarobljenih. Znatan plijen u stoci i teglećoj marvi.
- *Namjere za danas:* na metodički način pročititi Grmeč planinu sve do linije Skucani Vakuf (Prijedor UH-GK) — Čatrnje (Prijedor TR-UH-FV) — St. Kremenita (Prijedor TP-FT).

717 divizija:

- 749 puk protjerao je neprijateljske formacije iz Šimrakovca (Prijedor VH-FL).
- Izgleda da se jedan neprijateljski puk povlači iz Bravskog (Prijedor VQ-FL) prema jugu.
Puk je sa prethodnicama dopro do: Latinovići (Prijedor UH-FN), sa glavninom do: Jasenovac, Bravsko (Prijedor UO-UQ-FL).
- 737 puk dopro je sa jednim bataljonom do Ramića (Prijedor VM-FN), sa jednim bataljonom do k. 763 (Prijedor VK-FL), sa jednim drugim bataljonom do Ključa.
- 2 hrvatska planinska brigada preuzela je zadatak osiguranja ceste od mosta preko rijeke Sane istočno od stanice Vrhpolje (Prijedor VO-FT) sve do Ramića (Prijedor VM-FN).
- Popravljeni su prekidi na cesti Ključ — Bos. Petrovac, o kojima je javljeno u izvještaju 104.
- *Namjere za danas:* skupiti diviziju u zoni Velagići (Prijedor VM-VO-FL) — Ključ da se izvrši napad na Mrkonjić Grad (Banja Luka ZV-VO-BU).
- *Vazдушna aktivnost:*
Ograničena zbog slabih atmosferskih prilika.

⁴ Istočno od Kūlen Vakufa nalazile su se jedinice Sedme NOU divizije.

⁵ Lušci Palanka

OPŠTI ZAKLJUČAK:

— Neprijateljski otpor na Grmeč planini je znatno smanjen.

Neprijatelj nastoji da se izvuče prema jugu.

Major Bobbio

6 kopija:

1 načelniku štaba

1 zamjeniku načelnika štaba

3 Operativnom odjeljenju

1 Obavještajnom odjeljenju

BR. 200

NAREĐENJE KOMANDE ITALIJANSKOG ŠESTOG ARMIJSKOG KORPUSA OD 10 FEBRUARA 1943 GOD. O POTČINJENOSTI USTAŠKO-DOMOBRAJSKIH JEDINICA¹

BF/GP

Vrlo hitno

Operativni pisani telegram

Vrlo hitno. Mostar—Dubrovnik 96—103 10 II 18.25

V .P. 39, 10 feb. 1943 — XXI

Od VI armij. korpusa

Komandi pješ. div. »Murge«

1913/Op

Molim da se saopšti komandantu 6 hrvatske divizije,² da ne odobravam, ponavljam ne odobravam, njegova naređenja o povlačenju garnizona³ u Imotski. Treba da taj komandant ne zaboravi da su sve trupe, uključivo i hrvatske, pod mojom komandom i da ne smije preduzimati inicijativu takve vrste, koja u nevolji preduzeta može da kompromituje situaciju na cijelom prostoru. Komandant 6 hrvatske divizije neka traži od mene naređenja prije dejstvovanja. Međutim neka hitno dostavi prepis naređenja izdatih garnizonima u Posušje i Imotski i javi tačnu situaciju svojih trupa.

Zamjenik komandanta General Negri 18001002

Vidio

Pukovnik Nač. štaba

(M. P.)

(G. Cigliana)

¹ Original, pisan na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistorijskog instituta, kut. 28 A/9.

² Stožer (štab) Šeste ustaško-domobranske divizije nalazio se u Mostaru.

³ Odnosi se na povlačenje ustaško-domobranskih jedinica iz Posušja u Imotski.

**DNEVNI IZVJEŠTAJ ITALIJANSKOG OFICIRA ZA VEZU
PRI KOMANDI NJEMAČKIH TRUPA U HRVATSKOJ OD
10 FEBRUARA 1943 GOD. O BORBAMA PROTIV JEDINICA
NOV U BOSANSKOJ KRAJINI¹**

Predmet Predano: 11. II. 1943. u 20,30 č. XXI
Telegram Primljeno: 12. II. 1943. XXI u 01,15 č. XXI

Od Grupe Bobbio

Komandi Superslode — Op.
Komandi V arm. korpusa
na znanje

VISA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
»SLOVENIJA-DALMACIJA«
OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 2346

Stiglo 12 februara 1943/XXI

Komandi XVIII arm. korpusa —
(preko Superslode)
Italijanskoj misiji u Zagrebu

Broj 111/A/3 prot.

SITUACIJA U 19.00 ČASOVA DNE 10 FEBRUARA 1943 XXI

SS-divizija: južna kolona (ranije zapadna) čisteći obronke Grmeč planine doprla je sa prethodnicama u Jasenovac (Prijedor UD-UQ-FI) smjenivši 749 puk.

Po zadatku osiguranja ceste; sa glavninom do Latinovići (Prijedor UH — FN) — Lerkovac (Prijedor UH-FL).

Sjeverna kolona: (ranije istočna) savladavši terenske poteškoće nastavila je čišćenje Grmeč planine, doprijevši na k. 1/455 (Prijedor UM — FR) Crni Vrh (Prijedor UM — FP).

Izgleda da se 3 ili 4 partizanske brigade povlače iz zone Drinić (Prijedor UH — FI), zauzimajući sa zaštitnicama položaje na Kukerdi (Prijedor UM — FL), Banjačkom Vrh (Prijedor UK — FL), Kovačevićima (Prijedor UM — FL).²

Putevi između Zagreba i Bihaća nisu upotrebljivi u zoni Jastrebarskog zbog pojačanja partizanske djelatnosti.

Dva automobila SS-divizije koji su se zaustavili zbog prekida blizu Jastrebarskog bili su zapaljeni, a 6 ljudi ubijeno.

¹ Original, pisan na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 17 I/2.

² Na Kukerdi, Krstatom Vrh i Lerkovcu položaje je držao Treći bataljon Pete krajiške brigade i Druga četa Prvog bataljona Druge krajiške brigade. Desno od ovih položaja nalazila se Četvrta krajiška brigade Pete NOU divizije, i lijevo, Osmo krajiška brigada Četvrte NOU divizije. Vidi dok. br. 52.

Jedan željeznički transport sa mostovnim materijalom upućen u zonu Krnjak (Karlovac NM — AX) izbačen je iz šina: zapaljeno je 13 vagona i odgovarajući materijal i nestala 4 čovjeka organizacije Tot (Totd), koja je morala prekinuti radove na rekonstrukciji mosta Krnjak.

Namjere za danas:

nastaviti sa čišćenjem jugoistočne zone Grmeč planine, izvršiti prepad u svrhu izviđanja u pravcu Srnetice (Prijedor UM—FI).

369 divizija:

nastavila je čišćenje sjeveroistočnih obronaka Grmeč planine, održavajući stalni kontakt sa neprijateljem.

Doprla je sa grupom 187 divizije u zonu Katrnić³ (Prijedor UH — FL), brdo Međugorje (Prijedor TR — FL), sa 370 pukom u zonu Skucani Vakuf (Prijedor UH — GK). Miljevići (Prijedor UH — FX).

Nastavljaju se žilave borbe u zoni Katrnić.⁴

Nedostaju vijesti od 3 hrvatske planinske brigade.

Tokom izviđačkih prepada južno od Gudavca (Bihać SL—GM) i Prav. Jasenice (Bihać TI — GM) pronađeni su novi ustanički položaji.⁵

Izviđački odred grupe protukolskih lovaca izgubio je u zasjedi 4 prikolice i 2 motocikla. Ne javlja se o gubicima. Razrušeno je 40 baraka. Zarobljenici izjavljuju da je u noći uoči 10 neki partizanski štab korpusa napustio logor u zoni Palanke (Prijedor TR — FX) usmjerivši se prema jugoistoku.⁶

Namjere za danas:

Nastaviti čišćenje sjeveroistočnog dijela Grmeč planine, sakupljanje 3 hrvatske planinske brigade u zoni Majkići (Prijedor TN — TP — FX).

717 divizija:

izviđačke snage natjerale su oko 400 partizana u pravcu juga prema Bunarima (Prijedor UQ — FI).⁷

Neprijateljski odred bio je rastjeran artiljeriskim gađanjem, koje je nanijelo sigurne gubitke.

U toku su pokreti da se divizija skupi u zoni Velagići (Prijedor — VO — VN — FL) — Ključ.

³ Vjerovatno Čatrnje

⁴ Na sektoru Čatrnja borbe je vodila Šesta krajiška brigada Četvrte NOU divizije.

⁵ Južno od Gudavca i Prav. Jasenice položaje su držale jedinice Druge krajiške brigade Četvrte NOU divizije.

⁶ Na teritoriji Bosanske Krajine djelovao je samo Prvi bosanski NOU korpus.

⁷ Odnosi se na jedinice Četvrte krajiške brigade Pete NOU divizije.

Izvršeni su napadi malog radijusa u zoni Ključ i popravljaju se cesta.

Namjere za danas:

razviti intenzivnu izviđačku aktivnost u zoni jugozapadno od Vojića (Prijedor VM — FL), nastaviti sakupljanje divizije i radove na uspostavljanju ceste.

Sjedišta štabova divizije: SS — Bosanski Petrovac, 369 — Prav. Jasenica (Bihać TI — GM), 717 — Sanski Most.

Vazдушna aktivnost:

izvršiti napade u zoni jugoistočno od Bos. Petrovca, izviđanje ceste Ključ — Jajce.

OPŠTI ZAKLJUČAK:

opšta situacija nepromijenjena.

Major Bobbio

BR. 202

**IZVJEŠTAJ KOMANDE ITALIJANSKE DIVIZIJE »MURGE«
OD 11 FEBRUARA 1943 GOD. O KONCENTRACIJI JEDINICA
NOV NA PROSTORIJI GORNJI VAKUF, PROZOR, IMOTSKI¹**

Primljeni telegram

OPERATIVNO ODJELJENJE I		
Br. prot. 2002	Datum prijema 12 feb. 1943	
Kateg. A	Vrsta 1	Fasc 24/3

Od Komande divizije »Murge«

ŠESTOM ARM. KORPUSU-operativno

Br. 1133/Op. Situacija kod partizana u 18 časova jedanaestog t. m. Zapažen je priliv novih snaga u zone zapadno od Prozora. Partizanske snage iz ove zone cijene se ukupno na dvije hiljade ljudi i raspoređene su ovako: u Podbor (NK-CO) grupa ocije-

¹ Original, pisan na mašini, na italijanskom jeziku, podvučen na više mjesta crvenom, plavom i crnom olovkom. nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 28 A/7.

njena na hiljadu ljudi, u Ščit (NK-CO) partizanska komanda, manje grupice u Nikolići (NH-NK-CM), Kovačevo Polje (NK-NM-CM). U zoni istočno od Prozora utvrđeno je koncentrisanje novih znatnih partizanskih snaga koje dolaze sa sjevera u mjesta Voljevac (OL-ON-CS), Cvrče (PI-CQ), Pridvorci (ON-CQ), koje se ukupno cijene preko 1000 ljudi.² Pored toga javljeno je o daljem vjerovatnom pridolasku drugih partizanskih snaga u zonu iz G. Vakufa³ i o prisustvu poznatog vođe Vice Buljana⁴ u zoni.

Zona Imotski — Posušje: Već pomenute partizanske snage⁵ izgleda da svojim pokretima teže da vrše pritisak prema istoku i prema jugoistoku. Partizanske grupe su zapažene večeras u 18 časova u Bukovoj Dragi (MK-BF) i na položaju k. 805 (MH-BF), kota 541 (MK-BD) gdje su utvrđene oružane grupe, mitraljezi i artiljerija malog kalibra.⁶ Neprovrjene vijesti pored toga javljaju o prisustvu partizana u zoni Grude (KI-BD) i M. Malić (IH-AH). Iz više izvora je javljeno o prisustvu poznatog partizanskog vođe Tita u zoni Posušje-Imotski.⁷ Hrvatske trupe bi trebalo još da drže položaje Gradina (IH-AH), Bijelo Br. (LI-AH). U vezi sa situacijom koja je stvorena, u toku je transport III/260 automobilima iz Mostara u Široki Brijeg. Prvi 260 ostaje prikupljen za sada u Mostaru. Za komandanta general Gherzi 20001102

primljeno u 23.40 časova 11 februara 1943-XXI

² Zapadno i sjeveroistočno od Prozora nalazile su se u ovaj vrijeme jedinice Treće NOU divizije.

³ Na sektoru Gornjeg Vakufa nalazile su se jedinice Prve proleterske divizije.

⁴ Vice Buljan, član Oblasnog narodnooslobodilačkog odbora za Dalmaciju

⁵ Druga proleterska divizija

⁶ Vjerovatno su na pomenutim mjestima držale položaje jedinice Treće dalmatinske NOU brigade.

⁷ U ovo vrijeme drug Tito se nalazio na području Livna.

BR. 203

IZVJEŠTAJ KOMANDE ITALIJANSKE DIVIZIJE »MURGE«
OD 11 FEBRUARA 1943 GOD. O PRIPREMAMA ZA NAPAD
NA GORNJI VAKUF¹

KOMANDA PJEŠADISKE DIVIZIJE »MURGE«

— Sekcija O. I. S.

Br. 1135/op. prot.

V. P.² 154, 11 februara 1943-XXI

Predmet: Situacija u zoni Prozor.

OPERATIVNO ODJELJENJE I		
Br. prot.	Datum prijema	
2035	13 feb./1943 G XXI	
Kateg.	Vrsta	Fasc.
A	1	24/3

KOMANDI VI ARMIJSKOG KORPUSA

Vojna pošta 39

U vezi situacije koja je nastala na sjeverozapadnom dijelu teritorije u nadležnosti ove divizije, kao i u cilju da se upoznam sa namjerama njemačke i hrvatske komande po tome pitanju, poslao sam jednog oficira u Sarajevo u cilju izmjene gledišta sa gore pomenutim komandama.

Tom prilikom traženo je mišljenje obiju komandi o potrebi i mogućnosti jedne zajedničke akcije sa ciljem da se ponovo zauzme Gornji Vakuf (NM-CZ) a zatim da se deblokira Prozor (OI-CO).—

Dok se hrvatska Komanda nije osjećala spremnom da izrazi bilo kakvo mišljenje, pošto je potčinjena njemačkoj Komandi, ova druga, izrazivši se u načelu povoljno, primijetila je odmah da bi jedna operacija u gore pomenutoj zoni možda mogla izazvati partizanske snage koje su se tamo ustalile, da izvrše pokrete suprotne namjerama njemačkih i italijanskih viših komandi, u vezi sa operacijama koje se sada vrše na sjeverozapadu Hrvatske.

¹ Original, pisan na mašini, na italijanskom jeziku, na više mjesta podvučen crvenom i plavom olovkom, nalazi se u arhivi Vojnoistorijskog instituta, kut. 28 A/7.

² Vojna pošta

Pored toga je iznio da ugroženost koja se pojavila nedavno jugoistočno od Sarajeva, gdje su jake crnogorske četničke kolone ušle u zonu između Višegrada (XT-XV-CM) i Goražde (ZN-ZP-CD) stigavši na Drinu, nakon što su izazvale požare, izvršile pustošenja i ubijanja muslimana, ne dozvoljava njemačkoj Komandi da može slobodno raspolagati jedinicama, izvlačeći ih iz ovih zona gdje se sada nalaze.

Na primjedbu da bi akcija na Gornji Vakuf mogla imati strogo lokalni karakter, tj. takav da ne izazove velika pomjeranja partizanskih snaga, koja bi se prema mišljenju njemačke Komande imala desiti, njemačka Komanda je izjavila da je spremna da prouči jednu zajedničku operaciju sa italijanskom Komandom, gdje bi upotrebila eventualno njemačke jedinice koje se nalaze u Travniku i ustaške jedinice iz Bugojna i Kupresa.

Pošto pritisak partizana oko Prozora³ nagovještava da se poveća, ova Komanda ne isključuje potrebu da se koristi dobrom voljom pomenute njemačke Komande, da bi izvele akciju sa četnicima i nacionalnim trupama u zoni Prozor, zajednički sa pokretom njemačkih i hrvatskih trupa ka G. Vakufu.

Iznosim ovaj predlog da ga ta Komanda ispita, priznajući da odluka po tome ne može izmijeniti situaciju, stvorenu zapadno od rudarske zone a koja je ipak opasna.⁴

P

(M. P.) General major
privremeni komandant divizije
(Luigi Gherzi)
Gherzi⁵

³ U ovo vrijeme oko Prozora su se nalazile jedinice Treće NOU divizije.

⁴ Ispod ovog pasusa dopisana je rukom, crnom olovkom na italijanskom jeziku, sljedeća primjedba: »Nemamo dovoljno snaga da bismo izvodili dvije operacije jednovremeno. Zadovoljimo se sa jednom, ako nam Supersloda bude odobrila da je izvedemo. — Dakle, za sada pažnja na rudarske zone, a docnije ćemo ispitati Prozor. Svakako ako se odmah odlučimo za rudarske zone, imaćemo vremena da okrenemo iste snage i na Prozor. Odgovoriti tako diviziji »Murge«.

⁵ Lijevo od potpisa dopisano je rukom, crnom olovkom, sljedeće: »Tim prije što nije zgodno upotrebiti četnike tamo gdje su hrvatsko-ustaške i njemačke snage.«

Niže od ove primjedbe takođe je dopisano i ovo: »Složili smo se međutim sa mišljenjem koje je juče dao general Negri. Prva mjera je ojačati rudarsku zonu kao što je naređeno diviziji »Murge«.

Međutim, ispitaće se detaljno situacija i raspoloživost snaga kako bi se utvrdila vjerovatnoća akcije s tim da se ne slijedi više ciljeva odjednom. U međuvremenu organizujemo snage A. C. i to odmah one iz Nevesinja«. Ispod ovog teksta nalazi se nečitak paraf.

**DNEVNI IZVJEŠTAJ ITALIJANSKOG OFICIRA ZA VEZU
PRI KOMANDI NJEMAČKIH TRUPA U HRVATSKOJ OD
11 FEBRUARA 1943 GOD. O BORBAMA PROTIV JEDINICA
NOV U BOSANSKOJ KRAJINI¹**

Predmet Predano: 12. II. 1943. u 19.25 č.
Telegram Primljeno: 12. II. 1943. u 23.00 č.

Grupa Bobbio

Komandi Superslode — Op.

Komandi V arm. korpusa

VISA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
»SLOVENIJA-DALMACIJA«
OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 2410

Stiglo 13 februara 1943/XXI

Komandi XVIII arm. korpusa preko Superslode
Broj 116/A/3

SITUACIJA U 19.00 ČASOVA DNE 11 FEBRUARA 1943/XXI

SS-divizija:

- Ostala je na dostignutim položajima.
Izviđački odredi ustanovili su da su mjesta Kolunić (Prijedor IN-FI) i Drageljevac (Bihać TL-FI) napuštena od partizana. Druge njemačke snage zauzele su Kukerdu (Prijedor UH-FL) u svrhu kontrolisanja partizanske grupe opažene u Driniću (Prijedor UH-FL).² Njemačke izviđačke snage javljaju da su partizanske snage prešle rijeku Unu sa zapada na istok u zoni Kulen Vakufa.³
Prisustvo pobunjenika bilo je zabilježeno također na uzvisinama sjeverno od Rajnovaca (Bihać RO-FN).

Namjere za danas:

- Zauzeti garnizone duž ceste Bos. Petrovac — Velagići (Prijedor VM-VO-FL) uključivo.

Nastaviti čišćenje jugoistočnih obronaka Grmeč planine.

369 divizija:

- 370 puk stigao je na liniju Okreč (Prijedor UM-UO-GM) — Kondići (Prijedor UO-FX) — Zubavača (Prijedor UM-FX).

¹ Original, pisan na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 17 I/2.

² Na sektoru Drinića nalazio se Štab Četvrte NOU divizije sa Osmom krajiškom brigadom i Trećim bataljonom Pete krajiške brigade.

³ Redakcija nije mogla ustanoviti na koje se jedinice ovo odnosi.

- Grupa 187 divizije savladavši žilav otpor doprla je u Indiće (Prijedor UH-FT).⁴
Gubici nanijeti neprijatelju:
118 mrtvih i 400 zarobljenih, zaplijenjen jedan laki minobacač i 16 pušaka.⁵
- 3 hrvatska planinska brigada skupila se u zoni Majkića (Prijedor TN-TP-FX).
Neprijatelj koji je potisnut iz zone Miljevača (Prijedor TR-FV) — Bobija (Prijedor UK-FT) povlači se u smjeru jug-istok, održavajući kontakt.⁶
- Jedinice 369 divizije bile su premještene u Prav. Jasenicu (Bihać SR-TI-GM) u svrhu obezbjeđenja tranzita na cesti.
- Izviđački odred grupe protukolskih lovaca ponovo je zadobio 4 prikolice i 2 motocikla koje je jučer izgubio u zoni Baraka (Bihać TI-FX).⁷
Materijal je međutim neupotrebljiv.

Namjere za danas:

- Nastaviti čišćenje sjeveroistočnog dijela Grmeč planine.
- Premjestiti štab divizije u Palanku (Prijedor TR-FX).
- Sa 3 hrvatskom planinskom brigadom očistiti zonu Međugorje (Prijedor TR-VF), Palež (Prijedor TR-FR).

717 divizija:

- Izviđačke snage prisilile su na povlačenje neprijateljske snage, južno od Jasenovca i Bravskog⁸ (Prijedor UO-FL).
- Neprijateljske grupe bile su potisnute u zoni Klanac (Prijedor VK-FI) — Hasići (Prijedor VM-VO-FL).
- Nanijeti gubici:
7 mrtvih, 230 zarobljenih, zaplijenjen 1 teški mitraljez sa

⁴ Borbe sa 187 grupom vodile su jedinice Šeste krajiške brigade Četvrte NOU divizije.

⁵ U operacijskom dnevniku Šeste krajiške brigade (koji se nalazi u arhivi Vojnoistorijskog instituta pod br. 1/5, k. 767) o borbama sa 187 njemačkom grupom piše sljedeće: »11. II. VI brigada vodila je žestoke bojeve od sjevernih padina Grmeča (Praštale) do pod Otiš, gdje je neprijatelj imao 23 mrtva i 37 ranjenih — 1 zarobljen. Zaplijeljeno 7 pušaka, 1 njem. laki mitraljez, 2400 metaka.

Noću između 11 i 12. II. snage su prešle na teren Podgrmeča, dok je jedan bataljon ostao radi razbijanja nepr. ofanzivnih snaga u vođenju partizanskih borbi.

12. II. vođeni su žestoki bojevi po Tuk Bobiji, Grdanovcima, Jelašinovcima, gdje je neprijatelj imao 30 mrtvih i 40 ranjenih. U selu Jelašinovcima neprijatelj je pobio preko 400 duša na najzvjerskiji način.« O vjerodostojnosti neprijateljskih podataka o gubicima jedinica NOV vidi u dok. br. 196, 198 i 223, prim. 4.

⁶ Isto

⁷ Kod Baraka položaje su držale jedinice Druge krajiške brigade Četvrte NOU divizije.

⁸ Južno od Jasenovca i Bravskog nalazila se Četvrta krajiška brigada Pete NOU divizije.

dva postolja, 3 p. mitraljeza, 1 automatski pištolj i mnogo-
brojne puške i municija.

Namjere za danas:

— Razviti izviđačku aktivnost.

Vazдушna aktivnost:

— Izvršene akcije bombardovanja na mjestu zaposjednutom
od neprijatelja.

Izviđanja u zoni Bos. Petrovac.

OPŠTI ZAKLJUČAK:

— Situacija je uglavnom nepromijenjena.

Major Bobbio

BR. 205

DNEVNI IZVJEŠTAJ NJEMAČKE 718 PJEŠADIJSKE DIVI- ZIJE O STANJU NA TERENU CENTRALNE I ISTOČNE BOSNE NA DAN 11 FEBRUARA 1943 GODINE¹

P r i e v o d.²

DNEVNO IZVJEŠĆE 718. NJEM. DIV.
od 10./11. veljače 1943.

I.) 1.) Cjelokupno stanje nepromijenjeno.

2.) a) *Tuzla — Zvornik:*

Hrv. II. d. s. javlja dodir sa neprijateljskim izvidni-
cama u prostorima 18 km sj. i. Tuzla i j. Capardi kod
Papača.³ U prostoru 16 km j. z. Capardi navodno po-
zivaju komunisti na vojnu dužnost muško pučanstvo
od 15 do 55 godina.

b) *Jajce — Travnik:*

Izvješće pouzdanika: Oko 8000 komunista sa 4 bol-
nice dolazeći sa sjevera preko G. Vakuf u pokretu za
Dalmaciju. Vjerovatno komunistička grupa, koja se
sada nalazi u prostoru Bugojno — G. Vakuf.⁴

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog in-
stituta pod br. 13/1—8, k. 18.

² Prevod je izvršen u ustaško-domobranskoj komandi.

³ U to vrijeme na ovom sektoru nalazila se Šesta istočnobosanska
NOU brigada, Sremski, Majevički i Birčanski NOP odred.

⁴ Odnosi se na jedinice Prve proleterske i Treće NOU divizije,
koje su u to vrijeme bile na ovom području. Nikakvih namjera za
pokret u Dalmaciju od strane partizana nije bilo.

Naprotiv Prva proleterska divizija djelovala je na pravcu Gornji
Vakuf—Solakova Kula—Ivan Sedlo, a Treća NOU divizija na pravcu
Gornji Vakuf — Prozor — Konjic.

c) *Sarajevo — Romanija:*

Njemačka potjerna odjeljenja, koja su izaslana iz Trnovo, naišla su na Visu 6 km južno Trnovo, kod Ilovice, 4 km sjeverno Trnovo i u brdima 6 km sjevero istočno Trnovo na jače četničke grupe (italijanski suborci) koje su odlazak hrv. osiguranja ovdje iskoristili za nadiranje prema sjeveru. Pozvani su da njemačko osigurno područje odmah napuste prema jugu. U prostoru Pale, 12 km j. i. Sarajevo, pljačkanje i prepadi četnika, pretežno na muslimanskom pučanstvu. 9./750 p. p. radi toga dne 10.II. u veče prebačena tamo pješice.

d) *Drina — Odsjek Goražde — Višegrad:*

U glavnom nastupio mir. Imade još pojedinačnog prepucavanja preko rijeke. Pokreti hrv. 5. pj. divizije radi zauzimanja svoga odsjeka razvijaju se prema planu.

Namjera:

Razviđanje, premještaj topn. grupe Sperling: Stožer topn. odj. 668, 1./668, hrv. 1./IX top. skl., 1./XI. top. skl. iz Travnik u Zenica. Izviđanje, za izgradnju uporišta D. Vakuf i Travnik po njem. izv. obkop. zapovj.

II.) U Pale, 12 km j. i. Sarajevo, stiglo okruglo 4000 izbjeglica (musl.) sa ital. interesnog područja, biti će za sada podijeljeni na okolne općine.

Ia

U Sarajevu, dne 11. veljače 1943.

(M.P.)

Za točnost prijevoda:
nadsatnik Gayer
Gayer

ZAPOVIJEST KOMANDANTA NJEMAČKIH TRUPA U HRVATSKOJ OD 12 FEBRUARA 1943 GOD. ZA IZVOĐENJE OPERACIJE »WEISS II«¹

Povjerljivo operativno

Komandant njemačkih trupa u Hrvatskoj
Ia pov. op. br. 142/43
Priloga: 3

Sjedište štaba
12.2.1943
Umnoženo u 15 primjeraka

VISA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
»SLOVENIJA-DALMACIJA«
OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 2604

Stiglo 16 februara 1943/XXI

OPERACIJSKA ZAPOVIJEST ZA AKCIJU »WEISS II«

(karta 1 : 200000)

- 1.) **Situacija kod neprijatelja:** vidi prilog 1.
- 2.) **Akcija »Weiss I«** završena je: za 717 pješadijsku diviziju 11, za SS diviziju »Prinz Eugen« i 369 pješadijsku diviziju, 15 februar. Predviđeno je nekoliko dana odmora za osvježavanje i odmaranje trupe.
Za »Weiss II« određen je:
Dan X²: polazak na prostoriju prikupljanja.
Dan Y³: početak napada.
- 3.) Po završetku »Weiss I« odmaraju se do dana X:
— SS-divizija »Prinz Eugen«:
na prostoru **Petrovac**⁴ — **Velagići** (isključno), sa zadatkom, da spriječi prelaz neprijateljskih snaga preko drumu **Petrovac** — **Ključ**.
— 369 pješadijska divizija:
na prostoru **Sanski Most** — **Kamičak** (isključno), sa zadatkom, da spriječi prelaz neprijateljskih snaga na ovome prostoru preko rijeke Sane.

¹ Original, izvučen na geštetneru, na njemačkom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 3 C/1.

² Dan x odnosi se na 21 februar. Vidi dok. br. 280.

³ Dan y odnosi se na 25 februar. Vidi dok. br. 280

⁴ Bosanski Petrovac

34
119
Geheime Kommandosache

Bfh.d.t.Tr.1.Kroatien
In Nr.142/43 g.2000.

0.0. Gen 22.1.1943

Anlagen 1

15 Ausfertigungen.
7 Ausfertigung.

BEFehl FÜR UYTERVAK

2604

(Karte 1 : 20000)

- 1.) Teilologo: s. Anlage 1.
2.) Unternehmen "Weise II" ist für 719.J.D. am 11.2., für 33-Div. "Prins-Bogen" und 359.J.D. am 15.2. abgeschlossen. Für Auf-
frischung und Ruhe der Truppe sind mehrere Ruhetage ver-
sehen.

Für "Weise III" ist

x Tag = Ansetzen zum Vormarsch in den Versammlungsbereich
y Tag = Beginn des Angriffs.

- 3.) Es ruhen nach Abschluss "Weise I" bis zum x Tag

33-Div. "Prins-Bogen"

in Raum PETROVAC - VELAGICE einsehl. mit dem Auftrag, Über-
schreiten der Straße PETROVAC - KLJUC durch Feindkräfte zu
verhindern.

359.J.D.

in Raum BIRSKI BROSJ - KAMICAN einsehl. mit dem Auftrag, Über-
schreiten der SANA durch Feindkräfte in diesem Raum zu ver-
hindern.

719.J.D.

in Raum KLJUC - VELAGICE - KAMICAN einsehl. mit dem Auftrag,
bei KLJUC einen Brückenkopf zu bilden, die beschleunigte In-
standsetzung Brücke KLJUC mit allen Mitteln zu betreiben und
in ihrem Raum ein Überschreiten der SANA durch Feindkräfte
zu verhindern.

- 4.) Es erreichen, am x Tag entretend,

33-Div. "Prins-Bogen"

mit 1 Hal. von PETROVAC nach S veranordnet DEVAJ mit dem Auf-
trag, Straße instandzusetzen, Übergang bei DEVAJ wiederher-
zustellen und Ausbruchversuche des Feindes über diese Straße

— 717 pješadijska divizija:

na prostoru **Ključ — Velagići — Kamičak** zaključno, sa zadatkom da obrazuje mostobran kod **Ključa**, da ubrzano svim sredstvima osposobi most kod **Ključa** kao i da na svom prostoru spriječi prelaz neprijateljskih snaga preko rijeke Sane.

4.) — **Polazeći dan x stižu:**

— *SS-divizija »Prinz Eugen«* jednom kolonom, prodirući od **Petrovca** na jug, do **Drvara**, sa zadatkom da dovede drum u ispravno stanje, da uspostavi ponovo prelaz kod **Drvara** i da spriječi neprijateljske pokušaje ispada preko ovog druma ka zapadu. Lijevo krilo prostorije prikupljanja proširiti do mosta kod **Ključa** zaključno i preuzeti obezbjeđenje mosta kod **Ključa**.

— 717 pješadijska divizija

preko linije **Ključ — Jezero** na prostor **Jajce — D. Vakuf**, oba mjesta zaključno. Za razvoj operacija »Weiss II« od presudne je važnosti da se što prije osposobi za saobraćaj za sve vrste vozila navedeni drum. U tom cilju od 15.II. pa na dalje, diviziji će biti pridat pionirski bataljon 369 divizije, ili 1 četa, koji će istoj biti potčinjen do daljeg naređenja.

— 369 pješadijska divizija

po završenom prolazu svih dijelova 717 pješadijske divizije kroz **Ključ**, izbjegavajući najahivanje kolone, na prostor kod račvanja puta neposredno sjeverno od **Orahovljani—Jezero**.

5.) — **Komanda njemačkih trupa u Hrvatskoj** kreće na dan »Y« iz zone prikupljanja svim dijelovima u pravcu **Livna**, sa zadatkom da čisti prostor **Petrovac — Bos. Grahovo — Livno — Jajce — Ključ**, da uništi neprijateljske snage koje se tamo nalaze i da ustanicima potpuno onemogućí život i rad, time što će uništiti njihove logore i njihova skloništa.

6.) — **Ratni formacijski sastav:** vidi prilog⁵ 3 — stupa na snagu 16.II.

7.) — **Vođenje borbe:**

— *SS divizija »Prinz Eugen«*

prodire jakom borbenom grupom — pokretne snage i pret-hodnica — od **Drvara** preko **Bos. Grahova** ka **Livnu** i čisti sa masom brdovito zemljište južno od druma **Petrovac—Ključ** do linije **Bos. Grahovo — Livno** (zaključno).

⁵ Redakcija nije uspjela da pronađe pomenuti prilog.

— 369 pješadijska divizija

polazi sa prostorije prikupljanja ka jugozapadu i čisti brdovito zemljište do linije: **Glamoč — Priluka — Livno** — (isključno).

— 717 pješadijska divizija

prodire sa svim dijelovima sa prostorije prikupljanja preko **Kupresa** ka **Livnu**, i čisti teren zapadno od druma kojim se nastupa do linije: **Mrdanovci — Livno** (isključno). Neprijateljsko uzmicanje drumom **Kupres—Livno** ka jugu i jugoistoku mora se spriječiti po svaku cijenu, jer bi u protivnom slučaju moglo nastupiti teško ugrožavanje rudnika boksita kod **Mostara**.

— 718 pješadijska divizija

sa raspoloživim snagama, uključivši i posadu **Kupresa**, čisti prostor zapadno od linije: **Jajce—D. Vakuf** do linije: **Majejac—Kupres**. O sastavu i jačini snaga podnijeti izvještaj.

Za uspjeh »Weiss II« od presudnog je značaja najbrži prodor ka **Livnu**. Divizije treba da iznude postizanje ovog cilja svim sretstvima.

Granice širenja i rejona dejstva vidi na priloženoj karti⁶ — prilog 2.

8.) — Sadejstvo Italijana.

Divizija »**Bergamo**« prodire sa po jednom grupom od 1—2 ital. bataljona, ojačane Hrvatima, ka **Livnu** i od **Drniša** preko **Velike**⁷ na istok kroz **Dinarske planine**, sa zadatkom da uhvati vezu sa SS-divizijom koja nastupa ka **Livnu**. Lokalni četnici očistiće prostor sjeverno od **Knina** do visova zapadno od **Bos. Grahova**, zatim preko zapadnih padina **planine Ilica** do, sjeverno, **Kaldrma—Kunovac** i duž druma za **Knin**. Da bi se izbjegli sukobi između njemačkih trupa i četnika, drum **Drvar—Bos. Grahovo** može se prekoračiti u pravcu zapada samo u slučaju ugroženosti od strane neprijatelja. Trupe obavijestiti o sadejstvu četnika.

9.) — Vremenski plan.

Akcija »Weiss II« mora biti završena do 20.III.

- 10.) — Razgovaraću sa komandantima SS divizije, 369, 717, 714 i 718 na dan 16.I. u 13 časova⁸ u Sanskom Mostu (poželjno je prisustvo Ia⁹ ali nije neophodno) o početku i izvršenju akcije »Weiss II«.

⁶ Pomenuta karta—prilog 2 nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta (kut. 3 C/1).

⁷ Vrlika

⁸ U originalu pogrešno napisano 16. I., treba 16. II.

⁹ Odnosi se na načelnika operativnog odjeljenja.

11.) — **Korpusno komandno mjesto:** predviđa se od 18.II u **Banjoj Luci.**

Dostavljeno u originalu.

Lütters

Prilog I uz Ia pov. op. br. 142/43
od 12. II 43. komandanta
njem. trupa u Hrvat.

Situacija kod neprijatelja za akciju »Weiss II«

Poslije razbijanja neprijateljskog otpora na **Grmeču**, masa neprijatelja je izmakla u jugoistočnom pravcu. Ojačan 1 i 3 divizijom¹⁰, koje su vraćene nazad, neprijatelj će fortifikacijski izgraditi svoju prvu delimično već utvrđenu liniju otpora i to: **Bos. Grahovo—Drvar—Oštrelj—Mrkonjić Grad—Jezero—Bugojno**. Prema izvještajima povjerenika-špijuna neprijatelj koncentriše svoje glavne snage na prostoru **Bos. Grahovo—Planina Jadovnik** (9 km. sjeveroistočno od **Grahova**) — **Planina Šator** (24 km. sjeverozapadno od **Glamoča**) — **Glamoč—Veliki Cincar** (9 km. sjeveroistočno od **Livna**) — **Livno—Dinarske planine**. Stanovništvo se evakuise, a na **Jadovniku, Velikom Šatoru i Velikom Cincaru** podižu se logori.

Raspored neprijateljskih snaga u napred pomenutom prostoru nije još poznat. Vjerovatno jugozapadno od **Petrovca** su dijelovi 7 divizije, južno i jugoistočno od **Petrovca** dijelovi 4 divizije (prema izjavama zarobljenika 4 brigade), na prostoru južno od **Ključa** i **Mrkonjić Grada** dijelovi 5 i 1 divizije, na prostoru **Bugojna** 3 divizija i na prostoru **Livna** 2 divizija¹¹. Ukupna jačina neprijatelja na navedenim prostorima cijeni se na oko 25.000 boraca.

¹⁰ U ovo vrijeme Prva proleterska i Treća NOU divizija nalazile su se na prostoriji između Prozora i Bugojna.

¹¹ Druga proleterska divizija nalazila se na području Posušja i Imotskog.

Geheime Kommandosache

Bfh. d. dt. Tr. i. Kroatien
Ia Nr. 142/43 g. Kdos.

O. U., den 12.2.1943.
15 Ausfertigungen
—8.— Ausfertigung

Anlagen: 3

COMANDO SUPERIORE FF. AA. „SLOVENIA-DALMAZIA“
UFFICIO OPERAZIONI

No 2604

Arrivato il 16 FEB. $\frac{1943}{\text{Anno}}$ XXI

BEFEHL FÜR UNTERNEHMEN »WEISS II«

(Karte 1 : 200000)

- 1.) **Feindlage:** s. Anlage 1.
- 2.) **Unternehmen »Weiss I«** ist für 717. J. D. am 11.2., für SS-Div. »Prinz-Eugen« und 369. J. D. am 15.2. abgeschlossen. Für Auffrischung und Ruhe der Truppe sind mehrere Ruhetage vorgesehen.

Für »Weiss II« ist

x Tag = Antreten zum Vormarsch in den Versammlungsraum
y Tag = Beginn des Angriffs.

- 3.) Es ruhen nach Abschluss »Weiss I« bis zum x Tag
SS-Div. »Prinz-Eugen«
im Raum **Petrovac — Velagici** ausschl. mit dem Auftrag,
Überschreiten der Strasse **Petrovac — Kljuc** durch Feindkräfte zu unterbinden.

369. J. D.:

im Raum **Sanski Most—Kamicak** ausschl. mit dem Auftrag,
Überschreiten der **Sana** durch Feindkräfte in diesem Raum zu verhindern.

717. J. D.:

im Raum **Kljuc — Velagici — Kamicak** einschl. mit dem Auftrag, bei **Kljuc** einen Brückenkopf zu bilden, die beschleunigte Instandsetzung Brücke **Kljuc** mit allen Mitteln zu betreiben und in ihrem Raum ein Überschreiten der **Sana** durch Feindkräfte zu verhindern.

- 4.) **Es erreichen, am x Tag antretend,**
SS-Div. »Prinz-Eugen«
mit 1 Kol. von **Petrovac** nach S vorstossend **Drvar** mit dem Auftrag, Strasse instandzusetzen, Übergang bei **Drvar** wie-

derherzustellen und Ausbruchsversuche des Feindes über diese Strasse nach W zu verhindern. Linker Flügel des Versammlungsraumes ist bis einschl. Brücke **Kljuc** auszudehnen und Sicherung Brücke **Kljuc** zu übernehmen.
717. J. D.

über **Kljuc** — **Jezero** den Raum **Jajce** — **D. Vakuf**, beide Orte einschliesslich. Beschleunigte Fahrbarmachung der Vormarschstrasse für alle Fahrzeuge ist für Verlauf der Operationen »Weiss II« entscheidend. Pi-Btl. 369 o. 1. Kp. wird der Div. für diesen Zweck bis 15.2. zugeführt und bis auf Weiteres unterstellt.

369. J. D.

nach Durchmarsch aller Teile der 717. J. D. durch **Kljuc** unter Vermeidung eines Auflaufes der Kol. den Raum Wegegabel hart nördl. **Orahovljani** — **Jezero**.

- 5.) **Gen. Kdo. Kroatien** tritt y Tag aus dem Versammlungsraum mit allen Teilen Richtung **Livno** an mit dem Auftrag, Raum **Petrovac** — **Bos. Grahovo** — **Livno** — **Jajce** — **Kljuc** zu säubern, dort befindliche feindl. Kräftegruppen zu vernichten und den Aufständischen durch Vernichtung ihrer Lager und Unterkünfte die Lebensgrundlagen zu nehmen.
- 6.) **Kriegsgliederung** s. Anlage 3 tritt 16.2. in Kraft.
- 7.) **Kampfführung:**

SS-Div. »Prinz-Eugen«

stösst mit starker Kampfgruppe — bewegliche Kräfte voraus — von **Drvar** über **Bos. Grahovo** auf **Livno** vor und säubert mit Masse Gebirgsgelände südl. Strasse **Petrovac** — **Kljuc** bis zur Linie: **Bos. Grahovo** — **Livno** (einschl.).

369. J. D.

Tritt aus Versammlungsraum nach SW an und säubert Gebirgsgelände bis zur Linie: **Glamoc** — **Priluka** — **Livno** (ausschl.).

717. J. D.

stösst mit allen Teilen aus Versammlungsraum über **Kupres** auf **Livno** vor und säubert Gelände W der Vormarschstrasse bis zur Linie: **Mrdanovci** — **Livno** (ausschl.). Ausweichen des Feindes auf Strasse **Kupres** — **Livno** nach S und SO ist unter allen Umständen zu verhindern, da andernfalls schwere Bedrohung des Bauxitgebietes von **Mostar** eintreten kann.

718. J. D.

säubert mit verfügbaren Kräften einschl. Besatzung **Kupres** Raum westl. der Linie: **Jajce** — **D. Vakuf** bis zur Linie:

Majevac — Kupres. Zusammensetzung und Stärke der Kräfte sind zu melden.

Ausschlaggebend für das Gelingen »Weiss II« ist raschster Vorstoss Richtung **Livno**. Die Div. haben das Erreichen dieses Zieles mit allen Mitteln zu erzwingen.

Trennungslinie und Grenzen s. beigegefügte Karte Anlage 2.

8.) **Italienische Mitwirkung:**

Div. **Bergamo** stösst mit je 1 durch Kroaten verst. Gruppe von 1—2 ital. Btl. von **Sinj** nach **Livno** und von **Drnis** über **Velika** nach O durch das **Dinarische—Gebirge** und hat Auftrag, Verbindung mit der auf **Livno** vorgehenden SS-Div. aufzunehmen. Raum nördl. **Knin** bis zu den Höhen westl. **Bos. Grahovo** über Westhänge über **Ilica—Gebirge** bis nördl. **Kaldrma—Kunovac** und entlang Strasse nach **Knin** wird durch örtliche Cetniks gesäubert. Zur Vermeidung von Zusammenstössen zwischen deutschen Truppen und Cetniks ist Strasse von **Drvar — Bos. Grahovo** nur bei Feindbedrohung nach W zu überschreiten. Die Truppe ist von Mitwirken der Cetniks in Kenntnis zu setzen.

9.) **Zeiteinteilung:**

Unternehmen »Weiss II« muss bis 20.3. abgeschlossen sein.

10.) Ich spreche die Div.-Kdre. SS-Div., 369., 717., 714., und 718. J. D. 16.1. 13.00 Uhr in **Sanski Most** (Teilnahme Ia erwünscht, aber nicht erforderlich) über Ansatz und Durchführung des Unternehmens »Weiss II«.

11.) **Korpsgefechtsstand:** Voraussichtlich ab 18.2. **Banja Luka**. Vertieler im entwurf.

Lütters

ALL. N. 1 AL FOGLIO N. 142/43

IN DATA 12-2-43 2604

A n l a g e 1

zu Bfh. d. dt. Tr. i. Kroatien

Ia Nr. 142 43 g.Kdos. v. 12.2.43.

F e i n d b i l d

Zu Unternehmen »Weiss II«

Nach Brechung des Feindwiderstandes im **Grmec—Gebirge** ist die Masse des Feindes in südostwärtiger Richtung ausgewichen. Verstärkt durch die zurückgeführte 1. und 3. Div. wird der Gegner in Linie: **Bos. Grahovo — Drvar — Ostrelj — Mrkonjicgrad — Jezero — Bugojno** seine erste, zum Teil befestigte

Widerstandslinie aufbauen. Nach V — Meldung konzentriert der Gegner seine Hauptkräfte im Raum **Bos. Grahovo — Jadovnik — Gebirge** (9 km NO Grahovo) — **Sator—Gebirge** (24 km NW Glamoc) — **Glamoc — VK. Cincer** (9 km NO Livno) — **Livno — Dinara — Gebirge**. Die Bevölkerung wird evakuiert, am **Jadovnik, V. Sator** und **VK. Cincer** Lager errichtet.

Die Gliederung der Feindkräfte in vorstehendem Raum ist noch nicht bekannt. Vermutlich **SW Petrovac** Teile der 7. Div., **S** und **SO Petrovac** Teile der 4. Div. (1t. Gefangenen-ausagen 4 Brigaden), im Raum **S Kljuc** und **Mrkonjicgrad** Teile der 5. Div. und 1. Div., im Raum **Bugojno** 3. Div. und im Raum **Livno** 2. Div. Gesamtstärke des Gegners in angegebenen Räumen wird auf 25000 Bewaffnete geschätzt.

BR. 207

NAREĐENJE VIŠE KOMANDE ORUŽANIH SNAGA »SLOVENIJA-DALMACIJA« OD 12 FEBRUARA 1943 GOD. O STRIJELJANJU SVIH STANOVNIKA U ZONI BORBENIH DEJSTAVA¹

PREDMET:

V. P.² 10, 12 FEBRUARA 1943-XXI

Telegram

SUPERSLODA—OPERAT.
KOMANDI V ARM. KORP.
KOMANDI VI ARM. KORP.
KOMANDI XI ARM. KORP.
KOMANDI XVIII ARM. KORP.

1. PA. TM 4 od Supers. 23/9 — 139 — 12/2—17³.

Br. 2359 prot.

Molim da naredite da se od danas, 12 o. m. u dnevnom biltenu novosti zabilježe i ovi podaci:

1. Ime i čin oficira koji eventualno poginu za vrijeme operacija.

2. Razlog, zašto se lica koja se eventualno zarobe sa oružjem u ruci, ili lica koja se zateknu, pa bilo i bez oružja, u zoni ili u

¹ Original, pisan na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 18 B/3.

² Vojna pošta

³ Sve u originalu dopisano crnim mastilom.

momentu kada se vodi borba, ne strijeljaju, kao što je naredila ova komanda aktom br. 800 od 16 januara⁴ i raspisom 3 C, čl. 5.

3. Neka izostane izraz danas ili sutra zamijenivši ga datumom na koji se odnose događaji.

General Robotti⁵

BR. 208

**IZVJEŠTAJ KOMANDE ITALIJANSKE DIVIZIJE »MURGE«
OD 12 FEBRUARA 1943 GOD. O MORALU USTAŠKO-
DOMOBRANSKIH JEDINICA NA SEKTORU IMOTSKOG¹**

RZ/DL

Povjerljivo

KOMANDA PJES. DIV. »MURGE«

Sekcija O. I. S.

Br. 1123/op prot.

V. P. 154 — 12 februara 43-XXI

Predmet: Situacija hrvatskih trupa i izdata naredjenja od Komande 6 hrvatske divizije

OPERATIVNO ODJELJENJE I		
Br. prot. 2172	Datum prijema 15 feb. 1943	
Kategorija A	Vrsta 1	Fascikla 24/3 Op.

V. P. 39

KOMANDI VI ARMIJ. KORPUSA

Prilog: 1

U vezi telegrama te Komande br. 1913/Op od 10 ov. mes.² Komanda 6 hrvatske divizije, kojoj je dostavljen potpuni tekst dotičnog telegrama, saopštila je da hrvatskom garnizonu u Posušju nije izdato nikakvo posebno naredjenje i da je garnizon bio prisiljen da napusti mjesto zbog nadmoćnosti neprijateljskih snaga i sredstava³.

⁴ Vidi Zbornik, tom IV, knj. 9, dok. br. 223.

⁵ Lijevo od potpisa nalaze se dva nečitka parafa: jedan napisan mastilom, a jedan crnom olovkom.

¹ Original, pisan na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta (kut. 28 A/9). Tekst je podvučen na više mjesta crvenom olovkom.

² Vidi dok. br. 200.

³ Napad na Posušje izvršile su jedinice Druge proleterske divizije i Četvrta dalmatinska NOU brigada. Vidi dok. br. 41 i 75.

DOPIS KOMANDE ITALIJANSKE DIVIZIJE »MURGE« OD
12 FEBRUARA 1943 GOD. O POTČINJENOSTI USTAŠKO-
DOMOBRANSKIH JEDINICA¹

lični rezervat
vrlo hitno

KOMANDA PJEŠ. DIV. »MURGE«

Sekcija O. I. S.

Br. 1156/Op prot.

V. P. 154, 12 febr. 1943-XXI

Predmet: Potčinjenost hrvatskih trupa

GOSP. KOMANDANTU 6 HRVATSKE DIVIZIJE

Sjedište

Odgovor na akt 1509/pov. od danas.—

- 1) Rezultati bombardovanja izvršenih od naše avijacije bili su pozitivni. —
- 2) Položaj naših posada u rudokopnoj zoni Vama je poznat. — Ako italijanske trupe budu napadnute, braniće svoje položaje do posljednjeg čovjeka i posljednjeg metka.

Isto tako moraju postupati otsada hrvatske trupe koje su pod Vašom komandom. —

Umoljeni ste stoga, da im uputite tačno i kategorično naređenje *da ne uzmaknu ni za korak* sa položaja koje sada drže, budući da se na tim položajima moraju održati do posljednje kapi krvi.

Moći će da se povuku samo po naređenju ove Komande.

Vi ćete mi biti odgovorni za izvršenje prednjeg naređenja. Izvolite mi odmah uputiti tačnu i detaljnu situaciju Vaših trupa i stalno me obavještavajte o situaciji na njihovom frontu.

Starajte se da im ne ponestane potrebna hrana i municija. Starajte se da desno krilo Vašeg rasporeda dobije materijalnu vezu sa našom posadom u Kočerinu.

Potvrdite. —

(M. P.)

Brigadni general
Privremeni komandant divizije
(Luigi Gherzi)
Gherzi

¹ Original, pisan na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 28 A/9.

**DNEVNI IZVJEŠTAJ ITALIJANSKOG OFICIRA ZA VEZU
PRI KOMANDI NJEMAČKIH TRUPA U HRVATSKOJ OD
12 FEBRUARA 1943 GOD. O BORBAMA PROTIV JEDINICA
NOV U BOSANSKOJ KRAJINI¹**

Predmet

Telegram V. P. 10. 13 februara 1943-XXI u 23.10 č.

Grupa Bobbio
Komandi Superslode — Op.
Komandi V arm. korpusa
1 na znanje:

VISA KOMANDA ORUZANIH SNAGA
»SLOVENIJA-DALMACIJA«
OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 2467

Stiglo 14 februara 1943/XXI

Komandi XVIII arm. korpusa — preko Superslode —

Broj 117/ A/3 prot.

NOVOSTI U 19.00 ČASOVA DNE 12 FEBRUARA 1943, XXI

SS-divizija:

— nastavila je čišćenje obronaka jugoistočno od Grmeč planine nailazeći na slabi otpor. Nisu poznati dostignuti položaji. Izviđački elementi u pokretu iz Kliševića (Bihać RM-RO-FR) prema Kulen Vakufu (Bihać RO-RQ-FL) natjerali su u zoni Orašca (Bihać RQ-FP) grupu od oko 200 partizana na zapad rijeke Une.

Pritisak neprijateljskih jedinica iz zone Drinići (Prijeđor UH-FI) smanjen je uslijed efikasnih akcija Štuka². Pronađene su uništene peći sa električnim uređajem i magazini živežnih namirnica u zoni južno od Crnog Vrhca (Prijeđor UH-FP). Pretrpljeni gubici divizije od 9 do 11 februara: 2 mrtva, 12 ranjenih, 7 nestalih.

Nanijeti gubici: 1177 mrtvih.

Namjere za danas: nastaviti čišćenje obronaka jugoistočnog dijela Grmeč planine; izvršiti druga čišćenja u zoni Krnjeuše (Bihać SP-FT); zaposjesti garnizone duž ceste Bos. Petrovac — Velagići (Prijeđor VM-VO-FL).

¹ Original. pisan na mašini, na italijanskom jeziku. nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta. kut. 17 I/2.

² U rejonu Drinići nalazio se Štab Četvrte NOU divizije sa Osmom krajiškom brigadom i Trećim bataljonom Pete krajiške brigade.

369 divizija:

- 3 hrvatska planinska brigada doprla je na M. Međugorje (Prijedor TR-FV) prošavši preko k. 961 Miljevača (Prijedor TR-FV) ne naišavši na neprijateljski otpor.
- Grupa 187 divizije od dvije kolone doprla je na Rustino Brdo (Prijedor UO-FT) i na Podgora Brdo (Prijedor UM-FT) potisnuvši u žilavim borbama oko 500 partizana prema jugu³.
- 370 puk ostao je na položajima na koje je stigao jučer⁴. Zapaženo je da grupe pobunjenika prelaze od sjevera prema jugu cestu Palanka (Prijedor TR-FX) — Sanski Most (Prijedor VH-VK-FX). Jedan bataljon 969 puka očistio je zonu uz cestu Prav. Jasenice (Bihać SR-TI-GM). Baraka (Bihać TI-FX) a da nije naišao na otpor. Gubici divizije od 9 do 11 februara: 8 mrtvih, 53 ranjena i 9 nestalih. Nisu javljeni nanijeti gubici.

Namjere za danas: sa zaobilaznim manevrom 3 hrvatske planinske brigade i grupe 187 divizije uništiti jak neprijateljski otpor koji je nastao u zoni V. Bobija (Prijedor UK-FT); nastaviti čišćenja u zoni sjeveroistočno od Grmeč planine i u zoni jugoistočno od Prav. Jasenice (Bihać SR-TI-GM).⁵

717 divizija:

- nastavlja pokret da se skupi u poznatoj zoni. Dok je jedan bataljon 737 puka uspostavio mostobran kod Ključa (Prijedor VQ-FI), drugi bataljon nastoji da pređe rijeku uprkos otpora neprijateljske pješadije.⁶ Gubici divizije između 3 i 11 februara: 3 ranjena. Nije javljen nanijeti gubitak.

Namjere za danas: proširiti mostobran kod Ključa i popraviti sam most.

Vazдушna aktivnost:

efikasna akcija bombardovanja u zoni Drinići (Prijedor UH-FI)⁷; izviđanja u čitavoj zoni operacija; nastavak fotografskog izviđanja zone koja je važna za operacije (Weiss).

Namjere za danas: bombardovanje k. 877 Kosijer (Prijedor UK-FT) i Jelašinovca (Prijedor UM-UO-FT); borbena izviđanja u zoni Drvar, Glamoč, Livno; izviđanja u svim operativnim sektorima.

OPŠTI ZAKLJUČAK:

opšta situacija nepromijenjena.

Major Bobbio

³ Odnosi se na jedan bataljon Šeste krajiške brigade Četvrtre NOU divizije.

⁴ Vidi dok. br. 204.

⁵ Na pomenutoj prostoriji nalazile su se jedinice Druge i Šeste krajiške brigade Četvrtre NOU divizije.

⁶ Južno od Ključa u to vrijeme vodile su borbe jedinice Pete NOU divizije. Opširnije o tome vidi dok. br. 77.

⁷ U Drinićima se nalazio Štab Četvrtre NOU divizije.

**OBAVJEŠTENJE VIŠE KOMANDE ORUŽANIH SNAGA
»SLOVENIJA-DALMACIJA« OD 13 FEBRUARA 1943 GOD.
O PODUZIMANJU OPERACIJA »WEISS II«¹**

Predmet zrt.

Telegram

V. P. 10, 13 februara 1943-XXI

Od Superslode — operativno
Komandi V arm. korpusa

Prot. Br. 2430

Radi znanja dostavlja se telegaram poslat od strane ove komande 12 tekućeg XVIII arm. korpusu i radi znanja italijanskoj misiji. Počinje. Br. 2361. Dopuna tačke četiri našeg telegrama 2000, saopštena u izvodu telegramom br. 2197 od 9 tekućeg.

Prvo. Druga faza operacija »Weiss« vjerovatno će početi 25. ov. mj. i trajaće oko 20 do 30 dana.

Drugo. Njemačka SS divizija čijom je akcijom zainteresovan neposredno taj armijski korpus, kretaće se duž pravca: Bosanski Petrovac — Drvar — Bos. Grahovo na Livno.

Treće. U toj fazi učestvovaće osim jedinica toga armijskog korpusa i Hrvata spomenutih u navedenom telegramu br. 2000, također i lokalne četničke formacije i hercegovačke koje se momentalno nalaze u zoni Strmica i koje moraju biti angažovane isključivo za vršenje akcija čišćenja u zoni koja je omeđena sljedećim mjestima: Knin—Strmica—Kaldrma—Kupirovo—Sućevići—Padjene, sa ciljem da neposredno osiguravaju njemačke kolone koje se kreću od Drvara na Bosansko Grahovo. Napominjem da apsolutno treba izbjegavati svaki operativni dodir između četnika pod našom komandom i njemačkih trupa. Ako je potrebno neka se u tom cilju poveća broj naših oficira određenih za razvrstavanje četničkih formacija i neka se tim oficirima jasno naglasi da se po svaku cijenu moraju izbjegavati neprijateljski ispadi četnika u odnosu na njemačke trupe.

Četvrto. Italijanske i hrvatske jedinice tog armijskog korpusa koje učestvuju u njemačkim operacijama kretaće se uglavnom iz zone Knin—Sinj prema Livanjskom Polju, prema pravcu ili pravicima određenim od te komande koja je umoljena da dostavi što prije naređenja koja će biti data u vezi s tim.

¹ Original, pisan na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 3 C/3.

Peto. Napominjem da napredovanje naših trupa mora imati metodičan karakter sa ciljem: spriječiti vjerovatne izvore širenja partizana. Nastaviti brižljiva čišćenja sa obje strane pravca ili pravca napredovanja i izbjegavati gubitke, ma i najmanje. Napredovanje o kome je riječ treba da se nastavi do spajanja s njemačkim jedinicama SS divizije.

Šesto. Po završenoj operativnoj fazi hercegovački četnici će se vratiti u vlastita sjedišta, a preostale formacije moći će se još upotrebiti za daljnje akcije čišćenja koje ta komanda bude smatrala za shodne. Četničke formacije zone Bosansko Grahovo neće se smjeti vratiti u njihova sjedišta sve dok njemačke trupe ne budu napustile tu zonu. Uvjeriti četnike da će Njemci skrupulozno poštivati mjesto Bos. Grahovo kao i imovinu i familije samih četnika. General Robotti. Završeno.

Načelnik glavnog štaba
»Superslode«

BR. 212

DNEVNI IZVJEŠTAJ ITALIJANSKOG OFICIRA ZA VEZU PRI KOMANDI NJEMAČKIH TRUPA U HRVATSKOJ OD 13 FEBRUARA 1943 GOD. O BORBAMA PROTIV JEDINICA NOV U BOSANSKOJ KRAJINI¹

Telegram

Predano: 14.II.1943 u 11.00 č.
Primljeno: 14.II.1943. u 24.00 č.

Grupa Bobbio
Komandi V arm. korpusa
Superslodi — Op.
i na znanje:
Komandi XVIII arm. korpusa
Broj 121/A/3 prot.

VISA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
»SLOVENIJA-DALMACIJA«
OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 2527

Stiglo 15 februara 1943. XXI

NOVOSTI U 19.00 ČASOVA DNE 13 FEBRUARA 1943/XXI

SS-divizija: Južna grupa zastala je u zoni Latinovići (Prijedor UH—FN), Jasenovac (Prijedor UO—UQ—FL) sa položajima za osiguranje na sjeveru i sjeveroistoku Drinića (Prijedor UH—FI).²

¹ Original. pisan na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 17 I/2.

² Na sektoru Drinića nalazila se Osmo krajiška i Treći bataljon Pete krajiške brigade Četvrte NOU divizije.

Lokalna izviđanja u pravcu Mijačice (Prijedor UO—UQ—FN) naišla su na slabi neprijateljski otpor.

Sjeverna grupa napadala je sa tri kolone iz Krnjeuše (Bihać SP — FP) u pravcu Prav. Jasenice (Bihać SR—TI—GM) sa zadatkom da uništi u zoni zaostale neprijateljske formacije.³

Jedan hrvatski bataljon dodijeljen je u Bihać i Zavalje (Bihać QK—GK) i upotrebljen za osiguranje boka.

Jaki odredi za osiguranje napredovali su između Bihaća i Kulen Vakufa do istočne obale Une.

Dan je prošao bez značajnih borbi. Učvršćena je veza sa grupom Fabri u Zavalju, koja imade zadatak da napada u pravcu Slunja.

Namjere za danas: sa južnom grupom očistiti zonu jugoistočnog dijela Grmeč planine do obronka i istočno od Mijačice (Prijedor UO—UQ—FM); sa sjevernom grupom nastaviti čišćenje Grmeč planine u pravcu Baraka—Prav. Jasenica.

369 divizija: M. i V. Bobija su bile napuštene od neprijatelja bez borbe. O napredovanju 3 hrvatske planinske brigade nedostaju vijesti.

Grupa 187 odbila je jake neprijateljske odrede sa uzvisina Medji Dol (Prijedor UO—UQ—FT) i Crna Voda (Prijedor UQ—US—FT) prema jugoistoku i zauzela je te uzvisine.⁴

370 puk dopro je do linije Brankovići (Prijedor US — FV) — Popovica⁵ (Prijedor US — FX) — Zdena (VH — FX) a da nije naišao na neprijateljski otpor.

Prema obavještenjima od strane stanovništva jedinice V brigade⁶ navodno su se premjestile iz zone Benakovac (Bihać TI—TL—GK) u zonu 15 km. sjeverno od Prav. Jasenice.

Danas nanijeti gubici: 136 mrtvih. Zaplijenjeno: 1 teški minobacač, nekoliko pušaka.

Sjedište štaba divizije: Sanski Most.

Namjere za danas: nastaviti čišćenje zone istočnog dijela Grmeč planine do linije G. Sanica (Prijedor VH—FP) — Djedovača (Prijedor US—FX).¹

717 divizija: Zapaženi su jaki neprijateljski odredi, dijelom u njemačkim uniformama, u zoni Suhi Vrh (Prijedor VM—FI).

Iz mjesnih obavještenja proizilazi da se navodno jedna partizanska brigada sa tri topa malog kalibra i raznim mitraljezima 8 februara premjestila prema jugu.

Pruga u zoni G. Sanice je već pet mjeseci neupotrebjljiva. Mostobran kod Ključa proširen je prema istoku.

³ Na Grmeču su djelovale Druga, Peta i Šesta krajiška brigada Četvrte NOU divizije.

⁴ Borbe su vođene sa jedinicama Šeste krajiške brigade.

⁵ Vjerovatno Popovića Brdo.

⁶ Odnosi se na Petu krajišku brigadu Četvrte NOU divizije.

Namjere za danas: nastaviti radove na opravci mosta Ključ u saradnji sa 369 inženjerskim bataljonom i 1 inženjerskom četom inženjerskog bataljona SS-divizije.

Most kod Ključ Gore⁷ biti će popravljen vjerovatno do 20 t. mj.

Vazдушna aktivnost: napadnut je neprijateljski logor blizu Avale (Prijeđor UH — FI). Fotografiska izviđanja na cesti Bos. Petrovac — Bos. Grahovo. Upotreba zračnog oružja obustavljena je u 12.00 časova zbog mećave.

Namjere za danas: napasti Glamoč i cestu Glamoč — Livno; nastaviti fotografsko izviđanje na čitavoj zoni operacija (Weiss II).

OPŠTI ZAKLJUČAK: neprijateljska glavnina koja nije još uništena izgleda da se premjestila sa Grmeč planine na jug od zone Bos. Petrovac — Ključ. Javlja se o rastućoj demoralizaciji među partizanskim formacijama.

Major Bobbio

Poslata kopija Ekselenciji

Dato na uvid načelniku štaba

— „ — zamjeniku nač. štaba

Poslata kopija obavještajnom odjeljenju

⁷ Na karti 1:100.000 ne postoji Ključ Gora, vjerovatno se odnosi na Želin.

DNEVNI IZVJEŠTAJ KOMANDE ITALIJANSKOG ŠESTOG
ARMIJSKOG KORPUSA OD 14 FEBRUARA 1943 GOD. O
KONCENTRACIJI JEDINICA NOV NA PROSTORIJI PRO-
ZOR—IMOTSKI¹

Predmet

Telegram

otpreme

Datum prijema 15 II 43 0.15

Od Komande VI armij. korpusa²

Komandi Supersloda Oper. od.

i r. z.

Guverneratu Crne Gore

Komandi XIV i XVIII armij. korpusa

i Mornarici Dalmacije

VIŠA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA

»SLOVENIJA-DALMACIJA«

OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 2516

Stiglo 15 februara 1943/XXI

Br. 2150/op

IZVJEŠTAJ U 18.00 ČASOVA DANA 14 FEB. 1943/XXI

Aktivnost ustanika:

Zauzevši zonu Rakitno (Mostar MH—BL) partizani su isturili grupe u Vukojevo (Mostar MH—BL) gdje su zapalili naselje Razdolje (MK—BL) i Rivecke Njive³ (MH—BH).

Izgleda da se u zoni Imotski nalazi IV dalmatinska brigada u jačini od oko 1700 ljudi. U zoni Posušje, Mesihovina (Livno XT—BS) nalazi se Druga dalmatinska brigada Vice Buljana sa oko 800 ljudi, osim mjesnih elemenata⁴.

U zoni Mesihovina, Tomislavgrad⁵ nalazi se 2000 Crnogoraca pod komandom poznatog vođe Tita.

¹ Original, pisan na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 18 B/4.

² Šesti italijanski armijski korpus u svom sastavu imao je četiri divizije: »Murge« je držala dolinu Neretve i boksitske rudnike oko Širokog Brijega; »Messina« — prostor Korčula, Pelješac, Metković, Ljubuški; »Marche« — Stolac, Trebinje, Bileća; »Emilia« — Boku Kotorsku.

³ Vjerovatno Kidočke Njive

⁴ Na prostorijski Imotski, Posušje, Kočerin nalazila se Deveta dalmatinska NOU divizija sa Trećom, Četvrtom i Petom brigadom.

⁵ Duvno

Dana 13 februara u 10 časova primijećeno je u pokretu iz Imotskog prema predjelu Rakitno oko 200 Crnogoraca. Zapaženi su najzad užurbani pokreti partizana prema rudokopnoj zoni.⁶

Novi priliv neodređenog broja elemenata u zone zapadno od Prozora.

Sektor »Murge«:

Naš odred izvršio je napad na Gostovo (Prozor NM—CQ) došavši u dodir sa partizanskim grupama. Mi nismo imali gubitaka. Utvrđeni su partizanski gubici: dva mrtva i jedan ranjen.

Sektor »Messina«:

Dana 13 februara oko 24 časa voz koji je dolazio iz Dubrovnika između stanice Hutovo (o. Mljet QH—GO) i Hrasno (Mostar PN—AB) iskočio je iz šina uslijed povuđenih zavrtanja sa kolosjeka. Lokomotiva i jedan vagon survali su se sa nasipa. Dva druga vagona ispala su iz kolosjeka. Mašinista Hrvat poginuo, a ložać ranjen.

Vod željezničke inženjerije putujući sa istim konvojem odmah je započeo radove oko uspostavljanja linije.

Danas 14 februara u 17 č. pruga je uspostavljena i saobraćaj normalizovan.

Nastavljaju se čišćenja na Korčuli i Pelješcu.

U toku je uspostavljanje telefonske linije Ploče (Mostar LI—AV), Rogotin (NK—AD) koja je bila prekinuta u noći uoči 14 februara.

Sektor »Marche«:

Normalna aktivnost.

Noću uoči 14 o. m. sa osmatračnice Rajčevići (Dubrovnik SL—FR) osmotren je svijetleći crveni balončić na morskoj pučini.

Sektor Kotor:

Dana 13 o. m. u 12 časova u zoni Podi (Kotor UO—EZ) naši su vojnici ubili partizana Rusić Vojina koji je bio ucijenjen sa 40.000 lira i ranili još jednog partizana koje je uspio da pobjegne.

Zaplijenjen je jedan pištolj, tri ručne bombe i razni materijal.

Vazdušna aktivnost:

Uspješno su bombardovane partizanske formacije u Posušju i Rakitnu. Izvršena su borbena izviđanja na pruzi Grude

⁶ Odnosi se na jedinice Druge proleterske divizije koje su nastupale u dolinu Neretve.

(Mostar KI—BD), Imotski, Zagvozd, na raskršću Rodić (XP—AR) i Rakitno (Mostar MH—BL) — Posušje.

Prolaznost puteva nepromijenjena.

Minimalna temperatura bez promjene. Vedro.

Za komandanta
General Amico

Upućen prepis Nj. Eksel.

dato na uvid Nač. štaba
" " " Pomoć. nač. štaba
upućen prepis Inf. odjelj.
" " " Kr. karab.

BR. 214

**DNEVNI IZVJEŠTAJ ITALIJANSKOG OFICIRA ZA VEZU
PRI KOMANDI NJEMAČKIH TRUPA U HRVATSKOJ OD
14 FEBRUARA 1943 GOD. O BORBAMA PROTIV JEDINICA
NOV U BOSANSKOJ KRAJINI¹**

Predmet

Telegram

Predano:

Primljeno: 15. II. 1943. u 23.00 č.

Grupa Bobbio
Superslodi — Op.
Komandi V arm. korpusa
i na znanje:
Komandi XVIII arm. korpusa
Italijanskoj misiji

VIŠA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
»SLOVENIJA-DALMACIJA«
OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 2593

Stiglo 16 februara 1943/XXI

Broj prot. 124/A/3.

NOVOSTI U 19.00 ČASOVA DNE 14 FEBRUARA 1943 GODINA XXI

SS-divizija:

Divizija je preuzela da sa južnom grupom osigura cestu Bos. Petrovac do Velagića (Prijedor VM—VO—FL) i raščistila je zonu jugoistočnog dijela Grmeč planine.

¹ Original, pisan na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 17 I/2.

Jedinice sjeverne grupe, koje su upotrebljene za čišćenje od Krnjeuše (Bihać SP—FT) u pravcu Prav. Jasenice (Bihać SR—GM), uhvatile su kontakt sa 969 pukom blizu Barake (Bihać TI—FX) naišavši samo na slabe neprijateljske snage.²

Uspostavljena je veza sa italijanskom kolonom divizije «Sassari» u Kulen Vakufu (Prijeđor RO—RQ—FL).

Namjere za danas:

— dovršiti čišćenje u zoni jugoistočnog dijela Grmeč planine — razviti izviđačku djelatnost južno od ceste Bos. Petrovac — Velagići i koncentrisati zaštitničke odrede.

369 divizija:

Grupa 187 i 370 puk doprli su u zonu Sanski Most (Prijeđor VH—VK—FX) — Kljevci (Prijeđor VH—VKFV—FT) nakon što su završili čišćenje u zoni sjeveroistočnog dijela Grmeč planine.

3 hrvatska planinska brigada izvršila je napad iz zone južno od Bobije (Prijeđor UK—FT) na Prav. Sanicu (Prijeđor UQ—US—FR—FP) potiskujući slabe neprijateljske snage.

Jedan bataljon 969 puka čisteći zonu južno od Prav. Jasenice, uhvatio je kontakt sa SS-divizijom u Baraki.

369 inženjerski bataljon, bez jedne čete, maršira na Ključ (Prijeđor VQ—FI).

Namjere za danas:

— osigurati zonu između Sanskog Mosta i Kamička (Prijeđor VO—VQ—FR),

— sa 3 hrvatskom planinskom brigadom očistiti zonu od Prav. Sanice do Ramića (Prijeđor VM—FN),

— završiti čišćenje u zoni Baraka.

717 divizija:

749 puk maršuje prema zoni Ključ, nakon što je bio smijenjen od SS-divizije.

Namjere za danas:

— uputiti izviđačku kolonu od Ramića u pravcu sjeverozapad,

— razviti izviđačku djelatnost u zoni Zgon (Prijeđor VQ—FL),

Grabovo (Prijeđor VS—FL), Zelja³ (Prijeđor VQ—VS—FL),

— nastaviti radove na mostu Ključ sa jednom inženjerskom četom 717, dvije inženjerske čete 369 i jednom inženjerskom četom SS-divizije.

Vazдушna aktivnost:

Bombardovanje logora u zoni Srnetica.

Vazдушna izviđanja u čitavoj operativnoj zoni. .

² To su bili vjerovatno dijelovi Druge krajiške brigade Četvrte NOU divizije.

³ Zelin

Jedan aparat He 111 nije se vratio u svoju bazu.
Fotografsko izviđanje na cesti Drvar (Prijedor TP—EO)
— Glamoč—Mliništa (Jajce VU—DX) — Mrkonjić Grad (Jajce
ZV—EU).

Namjere za danas:

— napasti Glamoč,
— nastaviti fotografsko izviđanje u operativnoj zoni operacija »Weiss«.

Opšti zaključak:

Čišćenje Grmeč planine je uglavnom završeno.

Major Bobbio

Poslata kopija Ekselenciji

Dato na uvid Načelniku štaba

— „ — zamjeniku nač. štaba

Poslata kopija obavještajnom odjeljenju

— „ — kr. karabinjerima

BR. 215

**DNEVNI IZVJEŠTAJ KOMANDE ITALIJANSKOG ŠESTOG
ARMIJSKOG KORPUSA OD 15 FEBRUARA 1943 GOD. O
BORBAMA PROTIV JEDINICA NOV I RASPOREDU USTA-
ŠKO-DOMOBRANSKIH SNAGA ZAPADNO OD MOSTARA¹**

Predmet b. g.

otpreme 15 II 43-XXI

Datum i čas 20.15 č.

Telegram

prijema 16 II 43-XXI

Od Komande VI armij. kor.

2.30 č.

Komandi Supersloda

Oper. od.

i r. z.

Guverneratu Crne Gore

Komandi XIV i XVIII arm.

korpusa

i Mornarici Dalmacije

N 2200/op.

VISA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
»SLOVENIJA-DALMACIJA«

OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 2572

Stiglo 16 februara 1943/XXI

IZVJEŠTAJ U 18.00 ČASOVA DANA 15 FEB. 1943/XXI

Aktivnost ustanika:

Obavještajci javljaju o pojačanom kretanju partizanskih formacija iz zone Posušje—Tomislavgrad² u pravcu Prozora pripisujući im namjeru da se upute prema Crnoj Gori.

¹ Original, pisan na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 18 B/4.

² Duvno

Vazdušno izviđanje danas 15 februara potvrđuje prisustvo oružanih grupa i komore i prepreke na putevima koji vode u zonu Prozor.

Naprotiv u rudokopnoj zoni primijećeni su samo rijetki pokreti.

Sektor »Murge«

— *Situacija hrvatskih trupa.* Komandant pukovnik Šimić raspolaže ukupno sa 2500 naoružanih ljudi, od kojih su 1200 domobrani i 1300 ustaše.

— Raspored uslijed posljednjih pokreta danas 15 februara je sljedeći: Domobrani su kod Mamići (Mostar MK—BD), k. 554 (MK—BD), Višnica (MH—AX), Ledinac (MK—AX). — Ustaše na k. 410. (MK—AX), Dubrava (MK—AX), Gradina (LI—AV), Brdo (LI—AV), Tkanice (IH—AV), Peć Mlinovi (XV—AX).

Mir u zoni koju drže naše trupe.

Sektor »Messina«

14 februara jedinica M. V. A. C.,³ pomognuta od naše patrole, izvršila je izviđanje puta Vrgorac (Mostar KI—AP), Prapatnica (IH—AP), Stilja (Makarska XV—AR).

Protivničko protudejstvo sa okolnih visova naselja Stilja. Bilo je ponešto vatre u pravcu Gerljušić.

Sektor »Marche«

Noću, uoči 15 februara oko 5 časova naša patrola na straži duž željezničke pruge sukobila se u blizini Dikići (Dubrovnik RQ—GK) sa partizanskom patrolom koja se povukla nakon izmjene puščane vatre i bacanja ručnih bombi. Nismo imali nikakvih gubitaka.

Jutros u 7.05 časova parobrod »Totono« od 5000 tona natovaren gumama i rezervnim dijelovima za automobile, upućen u Albaniju, naišao je na pojas mina kod Bocca Grande (Velika Vrata Gruž) i potonuo je. Nema žrtava. U toku je spasavanje tovara dejstvom mornarice.

Sektor »Kotor«

Normalna aktivnost.

Vazdušna aktivnost: intenzivna.

Borbena nadletanja u zoni Rakitno (Mostar MH—BL), Prozor na pravcu obalskog pojasa, na pravcu Prozor—Ravno—Tomislavgrad. Uspješno je bombardovano Posušje, Šćit (Prozor NK—CO) i Striževo (OI—BQ). Mitraljirana su kola sa živim namirnicama i poneki auto duž. puta. Protuavionsko dejstvo iz Posušja.

* Protivkomunistička dobrovoljačka milicija (Milizia Volontaria Anti Comunista) sastavljena uglavnom od četnika Draže Mihailovića

Prolaznost puteva nepromijenjena.
Minimalna temperatura bez promjene.
Vedro.

Za komandanta
General Amico

Upućen prepis Nj. Eksel.

„ „ Operat. od.
„ „ Infor. od.
„ „ Kr. karab.

BR. 216

**OBAVJEŠTENJE NJEMAČKOG ŠTABA ZA VEZU PRI VIŠOJ
KOMANDI ORUŽANIH SNAGA »SLOVENIJA-DALMACIJA«
OD 15 FEBRUARA 1943 GOD. O PODUZIMANJU OPERACIJA
IZ DOLINE NERETVE U PRAVCU LIVNA¹**

Prevod

Njemački štab za vezu
pri komandi »Supersloda«

radio centrala
Br. 43 /43/ povjerljivo

VISA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
»SLOVENIJA-DALMACIJA«
OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 2544

Stiglo 15 februara 1943/XXI

Položaj, 15-II-1943

VIŠOJ KOMANDI ORUŽANIH SNAGA »SLOVENIJA-
DALMACIJA«

— Sjedište —

Vrhovni komandant za Jugoistok (Vrhovna komanda Ar-
mijske grupe E)² uputio je sljedeći radiogram Br. I 491/43/
povjerljivo Komandi »Supersloda«.

Povjerljivo!

1) — Pošto se predviđa ugrožavanje oblasti sa rudnicima bok-
sita Mostar — Imotski, Vrhovna komanda njemačkih oru-

¹ Original, pisan na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u
arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 17 I/2.

² Od sredine avgusta 1942 god. njemačkim trupama na Balkanu
komandovao je generalpukovnik Alexander Löhr, komandant 12 nje-
mačke armije čiji se štab nalazio u Solunu. Prvog januara 1943 god.
Štab 12 armije pretvoren je u Grupu armija »E«. Na čelu te Grupe
armija general Löhr ostao je sve do kapitulacije.

žanih snaga (O. K. W.) smatra da je istovremeno sa napredovanjem italijansko-njemačkih trupa na Livno (operacija »Weiss«), potrebna i operacija na Livno koja će polaziti od doline Neretve, sa ciljem da se komunističke bande koje se nalaze južno od Livna natjeraju na sjever imajući za krajnji cilj njihovo uništenje.

2) — Da bi se zadovoljio taj zahtjev, koji bi mogao izazvati konačni pad Titove komunističke države,³ Vrhovni komandant za Jugoistok (OBSO)⁴ daje sljedeći predlog za izvršenje operacije:

a) — Za ovu operaciju je zadužen italijanski VI armijski korpus pod čiju nadležnost će se staviti jedna borbena grupa 718 njemačke pješadijske divizije;

b) — Upotreba snaga (na veliko)
718 borbena grupa polazeći od Sarajeva i, udarajući preko Konjica dostiže zonu sjeverno od Jablanice i na prvom mjestu čini zapreku ka sjeverozapadu udarajući zatim u pravcu Prozora.

Divizija »Murge« polazeći od zone Mostar preko Posušja udara na Tomislavgrad,⁵ a divizija »Messina« od Zagvozda preko Imotskog ka sjeverozapadu i od Zadvarja preko Aržana na Livno.

3) — Radi osiguranja saradnje njemačke 717 pješadijske divizije koja udara od Bugojna na Livno i divizije »Bergamo« u maršu iz Sinja na Livno, potrebno je da se operacija VI italijanskog armijskog korpusa na vrijeme uskladi s pokretom navedenih formacija.

Upotreba snaga koje napreduju od Bos. Petrovca na Livno (SS div.) i od Jajca preko Glamoča na Livno (hrvatska 369 pješ. div.) predviđa se tek kad 717 pješ. div. i divizija »Bergamo«, u maršu na Livno, budu u stanju da spriječe jakim neprijateljskim snagama bjekstvo ka jugu.—

Što se tiče pojedinosti, potrebno je dalje preciziranje.

4) — Vrhovni komandant za Jugoistok (OBSO) moli da se projekt ispita i, zbog hitnosti, saopšti mišljenje do 16 tekućeg. —

preveo:
poručnik **Jonco**⁶

Ovjerava prepis:
poručnik
Drechsler

³ Ovaj dio rečenice u originalu je jako podvučen plavom olovkom.

⁴ Kratica od Oberbefehlshaber Süd-Ost — Vrhovni komandant Jugoistoka (Balkana)

⁵ Duvno

⁶ Odnosi se na prevod sa njemačkog na italijanski jezik.

DNEVNI IZVJEŠTAJ ITALIJANSKOG OFICIRA ZA VEZU
 PRI KOMANDI NJEMAČKIH TRUPA U HRVATSKOJ OD
 15 FEBRUARA 1943 GOD. O BORBAMA PROTIV JEDINICA
 NOV U BOSANSKOJ KRAJINI¹

Predmet

Predano:

Primljeno: 17.II.1943. u 17.15 č.

Telegram

VIŠA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
 »SLOVENIJA-DALMACIJA«
 OPERATIVNO ODJELJENJE

Grupa Bobbio
 Komandi Supersloda — Op.
 Komandi V arm. korpusa

Br. 2676

Stiglo 17 februara 1943/XXI

Komandi XVIII arm. korpusa preko Superslode
 Italijanskoj misiji u Zagrebu.

Ručni fonogram

Broj 128/A/3 prot.

NOVOSTI U 19.00 ČASOVA DNE 15 FEBRUARA 1943/XXI

SS-divizija: divizija je završila čišćenje zone jugoistočnog dijela Grmeč planine. 1 mrtav i 9 ranjenih uslijed eksplozije artiljerijskog projektila. Istraga u toku.

Namjere za danas: odmor za čišćenje sprema i oružja; sakupiti zaštitne odrede; razviti lokalne izviđačke akcije.

369 divizija: divizija je sa 3 hrvatskom planinskom brigadom polazeći iz G. Sanice (Prijedor VH-FP) u pravcu jugoistoka očistila zonu do ceste Sanski Most (Prijedor VH-VK-FX) — Ključ (Prijedor VQ-FI). 187 grupa maršuje u pravcu Bos Krupa — Bihać. 370 puk je ponovno čistio zonu u koju je dopro 14 februara. Odredi 969 puka koji su upotrebljeni kao osiguranje prema rijeci Uni, izdržali su borbe protiv grupe partizana (od 300 ljudi) jugoistočno od V. Rujišta (Bihać TI-TL-GS).² Neprijateljski gubici: 88 mrtvih. Njemački gubici: od 12—14 februara: 14 mrtvih, 16 ranjenih.

¹ Original, pisan na mašini, na italijanskom jeziku. nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 17 I/2.

² Napade su vršile vjerovatno jedinice Pete krajiške brigade Četvrte NOU divizije.

Namjere za danas: očistiti zonu u koju se doprlo 15 februara; razviti lokalnu izviđačku djelatnost; popraviti oružje i materijal.

717 divizija: divizija je proširila mostobran kod Ključa do 4 km na istok i na jugoistok od Ključa, potiskujući slabe neprijateljske snage, sa 4 mitraljeza, prema istoku³. 349 puk⁴ dopro je sa glavninom u zonu Ključ. Gubici od 12 do 14 februara: 1 mrtav i 2 ranjena.

Namjere za danas: napasti neprijateljski logor zapažen na 4 km jugoistočno od Ključa, sa odredima 737 puka; razviti izviđačku djelatnost istočno od mostobrana; nastaviti radove na mostu kod Ključa.

Vazдушna aktivnost: Napad na neprijateljski logor zapažen u šumama Klek (Drvar UK-UM-UZ-EU) i na mjesto Oštrej (Drvar TP-FG) koje je zauzeo neprijatelj.⁵ Fotografiska izviđanja na cesti Petrovac — Grahovo — Livno — Kupres — Jajce. Taktičko izviđanje u zoni Banja Luka — Mrkonjić Grad.

Namjere za danas: predviđa se nemogućnost dejstva zbog rđavog vremena.

Razno: Komandant njemačkih trupa u Hrvatskoj je otputovao za Sanski Most u svrhu da sakupi na raport komandante divizija.

OPŠTI ZAKLJUČAK: Nema značajnih novosti.

Major Bobbio

³ Odnosi se na dijelove Pete NOU divizije.

⁴ U originalu je pogrešno napisan 349 puk umjesto 749 puk. Vidi dok. br. 214.

⁵ U Oštrelju su se ovog dana nalazile jedinice Osme krajiške brigade Četvrte NOU divizije. Vidi dok. br. 94.

BR.218

IZVJEŠTAJ KOMANDE ITALIJANSKOG ŠESTOG ARMIJSKOG KORPUSA OD 16 FEBRUARA 1943 GOD. O TEŠKOČAMA PODUZIMANJA OPERACIJA U PRAVCU LIVNA¹

Šifrovani telegram

Od Komande VI arm. korpusa
Višoj kom. za »Slov.-Dalm.«
operativno

Br. 2223/op.

VISA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
»SLOVENIJA-DALMACIJA«
OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 2631

Stiglo 17 februara 1943/XXI

16 februar 1943

Veza 2561 od 15 februara.

Kao što je već javljeno mojim današnjim telegramom 2224/op. sve raspoložive snage VI armijskog korpusa zasada su upotrebljene u cilju suprotstavljanja brojnim partizanskim formacijama u rudarskoj zoni i Prozoru.

Tek poslije koncentracije anti-komunističkih formacija² i uspostavljanja situacije u Prozoru, tj. vjerovatno posle 20 tekućeg, ova komanda bi mogla da uzme učešće u jednoj akciji na Livno, upotrebivši tri pješadijska bataljona sa artiljerijom i lakim tenkovima u pravcu rudnika Posušje — Tomislavgrad,³ kolona od oko 4000 antikomunista duž puta Prozor — Ravno — Tomislavgrad.

Trebalo bi da pokret kolone Armijskog korpusa počne tada kad već budu sa sjevera najavljene akcije XVIII armijskog korpusa na Livno.

Za Komandanta general Amico

16 februar 1943 XXI

dešifrovao: poručnik **R. Biassi**

Viša kom. oruž. snaga »Slovenija-Dalmacija«

šifrantsko odjeljenje

Imao⁴ sam pravo da svedem na
3—4 bataljona!

U redu

16-II m

¹ Original, pisan na mašini, na italijanskom jeziku, na više mjesta podvučen crvenim mastilom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 3 C/3.

² Odnosi se uglavnom na četnike Draže Mihailovića.

³ Duvno

⁴ Sljedeći tekst dopisao je rukom. crvenim mastilom i stavio svoj paraf general Mario Robotti.

**DNEVNI IZVJEŠTAJ KOMANDE ITALIJANSKOG ŠESTOG
ARMIJSKOG KORPUSA OD 16 FEBRUARA 1943 GOD. O
BORBAMA PROTIV JEDINICA NOV NA PROSTORIJI PRO-
ZOR—JABLANICA—KONJIC¹**

Predmet bg.

Telegram

Od Komande VI armij. korpusa
Operativ. od.

Datum i čas otpreme 16 II 43-XXI
20.00 čas.
prijema 17 II 43-XXI
7.50 čas.

Superslodi Oper. odjelj. (telegrafskim putem Crna Gora—Ti-
rana—Rim) i r. z.

Guverneratu Crne Gore

Komandi XIV i XVIII armij. korpusa

Mornarici Dalmacije

i Diviziji »Emilia«

N 2252/op

VISA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
»SLOVENIJA-DALMACIJA«
OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 2625

Stiglo 18 februara 1943/XXI

IZVJEŠTAJ U 18.00 ČASOVA DANA 16 FEBRUARA 1943 XXI

Sektor »Murge«

15 februara u 21.15 časova partizani su napali jačim snaga-
gama garnizon u Prozoru. potpomognuti minobacačima. Poslije
oštne borbe dva uporišta zapadnog sektora pala su u ruke na-
padača.

Do 2 časa, dana 16 o. m., pokretne jedinice garnizona spri-
ječile su upade u mjesto Prozor i poboljšale situaciju na blo-
kadnim mjestima. Borbe su trajale do šest časova jutros. Od
tog časa nema izvještaja od garnizona uslijed oštećenosti radia
i prekida telefonskih linija.²

¹ Original, pisan na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u
arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 18 B/4.

² Napad na Prozor pomenutog dana vršile su jedinice Treće NOU
divizije. Šire o napadu i oslobođenju Prozora vidi dok. br. 91, 100,
109 i 233.

Druge partizanske formacije učvrstile su se u noći uoči 16 o. m. u dolini Neretve kod Drežnice (Konjic PI—BN), u cilju da spriječe saobraćaj između Mostara i Jablanice³. U toku dana upućena je iz Konjica u Prozor jedna četa pješadije.⁴ Motorizovani bataljon pješadije,⁵ koji je upućen iz Mostara u Prozor, angažovan je protiv partizanskih snaga koje su primijećene kod Drežnice. U 16 časova upućen je iz Mostara prema Drežnici jedan bataljon A. C.⁶ da pomogne uspostavljanje situacije i da uspostavi vezu sa Jablanicom.

Sektor »Messina«

Patrole na pravcu Vrgorac (Mostar KI—AP) Ravča (Markarska XT—AP) primjetile su veliki prekid na putu kod Jelavići (XV—AP) i u blizini Ravča.

Patrole V. A. C.⁷ i ustaške patrola koje su 15 februara obišle zonu Drinovci (XT — IH) (BD — AX) i Turačka Gomila (Mostar KI—BD), nisu naišle na partizane.

Sektor »Marche«

16 februara avion nepoznate narodnosti nadletao je Olipa (o. Mljet PN — FX), Trebinje, Lopud (Dubrovnik BH — FT), Bileće na velikoj visini, i to u 1.05 čas. u pravcu sjever-jug, u 3/45 zapad-istok, u 4/05 zapad-istok. u 4/15 istok-zapad. Protivavionska odbrana nije stupila u dejstvo uslijed velike visine nadletanja.

Sektor »Kotor«

Normalna aktivnost.

Vazдушna aktivnost spriječena radi nepovoljnih atmosferskih prilika.

Minimalna temperatura u opadanju.

Kiša duž obale.

Za Komandanta
general Amico

³ Odnosi se na Drugu proletersku i Drugu dalmatinsku NOU brigadu Druge proleterske divizije. Vidi dok. br. 89, 90 i 99.

⁴ Ova četa bila je iz sastava 259 puka i ona je potpuno uništena prilikom napada na Prozor od strane jedinica Treće NOU divizije.

⁵ Odnosi se na I bataljon 260 puka. Ovaj bataljon naišao je na zasjedu jedinica Druge proleterske divizije kod Drežnice i bio potpuno razbijen. Šire o napadu na ovaj bataljon vidi dok. br. 89, 90, 99, 222, 230 i 231.

⁶ Vjerovatno armijskog korpusa

⁷ Protivkomunistička dobrovoljačka milicija — uglavnom četnici Draže Mihailovića.

BR. 220

IZVJEŠTAJ KOMANDE ITALIJANSKOG ŠESTOG ARMIJSKOG KORPUSA OD 16 FEBRUARA 1943 GOD. O KONCENTRACIJI JEDINICA NOV U DOLINI NERETVE I NAPADU NA PROZOR¹

Predmet.

ŠIFROVANI TELEGRAM
OD KOMANDE VI ARM. KORPUSA-OPERATIVNO
SUPERSLODI-OPERATIVNO

Br. 2254/op.

otpreme

Datum i čas

prijema 16.2.43-XXI

VISA KOMANDA ORUZANIH SNAGA
SLOVENIJA-DALMACIJA
OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 2659

Stiglo 17 februara 1943/XXI

I/260 pješadijski nije uspio u pokušaju savladivanja otpora ustanika s obje strane Neretve na relejnoj stanici Drežnica (Prozor PP—BN) i uveče 16 februara se zaustavio uslijed jake aktivnosti neprijatelja.²

Divizija »Murge« će pokušati sutra ujutru, 17 februara, da ga izvuče pomoću formacija Antikomunističkih dobrovoljaca kojima zasada raspolaže.

Garnizon Prozor izolovan i podvrgnut snažnom pritisku partizana.³ Uslijed infiltracije u dolini Neretve kod Drežnice isključena je svaka mogućnost veze između zone Jablanica—Konjic i zone Mostar.

Prema navedenim vijestima i Mostar je direktno ugrožen znatnim partizanskim snagama koje, prema izvještaju VI hrvatske divizije⁴ i drugih izvora, dostižu do 4000 ljudi, koji bi od

¹ Original, pisan na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 3 C/3.

² Vidi dok. br. 89, 90, 99, 222, 230 i 231.

³ Napad na Prozor vršila je Treća NOU divizija. Prozor je oslobođen 17 februara ujutro. Vidi dok. br. 91, 100, 109 i 233.

⁴ Odnosi se na Šestu ustaško-domobransku diviziju čiji se štab nalazio u Mostaru.

Vrdac⁵ (PI — PL — BL) trebalo da udaraju na Gorance (PL — BF) gdje su već naznačene prve grupe.

Sve u svemu situacija je vrlo delikatna i zbog toga što ne-
vrijeme ne dozvoljava upotrebu avijacije i zaustavlja koncent-
trisanje antikomunističkih formacija koje je u toku.

Naredio sam da se noćas uputi iz Čapljine u Mostar III/56,
koji je uostalom posljednji raspoloživi element u cijelom Armij-
skom korpusu.

Za Komandanta general Amico

BR. 221

IZVJEŠTAJ KOMANDE ITALIJANSKE DIVIZIJE »MURGE« OD 16 FEBRUARA 1943 GOD. O ZAUZIMANJU DREŽNICE OD STRANE JEDINICA NOV¹

Primljeni telegram

16 februar 1943-XXI

Od Komande pješ. div. »Murge«
Komandi šestog arm. corp.

OPERATIVNO ODJELJ. I		
Br. prot.	Datum prijema	
2216	16 2	43
Kateg.	Vrsta	Fasc.
A	I	24,3

1275/Op. 16. t. m. u 0,45 časova prekinuta je pruga i civilna telegrafsko-telefonska linija između stanica Raška Gora i Drežnica. Stanicu Drežnica zauzeli su partizani². Ona je pod vatrom sa naše otporne tačke. Preduzeo sam mjere da se iz Mostara uputi naoružani voz radi uspostavljanja željezničke pruge. Nikakvih vijesti o garnizonu Prozor.³ Eskadron bornih kola stigao je na krivinu Duge (OL—CO). Naredio sam da se zaustavi i čeka da se razbistri situacija u Prozoru. Molim da uputite u Prozor bar jedan teški autovod. Za komandanta general Gherzi.

⁵ Vjerovatno Vrđi.

¹ Original, pisan na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 28 A/7.

² Drežnicu su zauzele jedinice Druge proleterske brigade Druge proleterske divizije. Vidi dok. br. 89, 90 i 99.

³ Opširnije o oslobođenju Prozora vidi dok. br. 91, 100, 109 i 233.

BR. 222

IZVJEŠTAJ KOMANDE ITALIJANSKE DIVIZIJE »MURGE«
OD 16 FEBRUARA 1943 GOD. O UPUČIVANJU I BATA-
LJONA 260 PUKA U DREŽNICU¹

Primljeni telegram

16 febr. 1943 - XXI

Od Komande pješ. div. »Murge«
Komandi VI armij. korpusa
operativ. odjeljenje

OPERATIV. ODJELJENJE I		
Br. prot.	Datum prijema	
2251	16 feb.	1943-XXI
Kateg.	Vrsta	Fascikl
A	1	24/3

1294. Op — Odgovor na telegram 2225/op. od 16. ov. mes. — Pošto nisam imao na raspoloženju formacije V. A. C. koje još nisu mobilisane i pošto je bilo hitno da se dadu pojačanja za Prozor, odredio sam I bat. 260 pješ. puka, koji je nažalost zaustavljen na visini Drežnica od jake neprijateljske vatre. Bataljon je još uvijek u nemogućnosti da produži nastupanje. Nadamo se da će to moći večeras koristeći mrak. Propali su pokušaji da se s njim povežem zbog neprijateljskog otpora i zbog puta koji je zakrčen napuštenim motornim vozilima od kojih su neka teško oštećena². Radi zaustavljanja daljeg prodiranja prema Drežnici uputio sam preko visova na desnoj obali Neretve bataljone V.A.C. pravoslavni³ iz Blagaja i uputiću istim pravcem još jedan bataljon V.A.C. koji je već u pokretu iz Nevesinja. — Pratim situaciju u rudokopnoj zoni. Ne smatram za sada potrebnim da premjestim iz Mostara I bat. 55 puka, jedinu rezervu koja je ostala, pošto je moguće da stigne u zonu za nekoliko časova, sem ako ne bude upućen III bat. 56 puka. Nastojim da uputim u Prozor bataljon V.A.C. pravoslavni³ iz Konjica. Čim mi bude moguće prikupiću I bat. 260 puka da ga upotrebim u Drežnici. General Gherzi 16401602

¹ Original, pisan na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 28 A/9.

² Pomenuti bataljon potpuno su uništile 16 februara jedinice Druge proleterske brigade Druge proleterske divizije. Vidi dok. br. 90. 99, 230 i 231.

³ Odnosi se na četnike.

BR. 223

DNEVNI IZVEŠTAJ ITALIJANSKOG OFICIRA ZA VEZU PRI
KOMANDI NJEMAČKIH TRUPA U HRVATSKOJ OD 16 FE-
BRUARA 1943 GOD. O BORBAMA PROTIV JEDINICA NOV
U BOSANSKOJ KRAJINI¹

Telegram

Primljeno: 18.II.1943 u 9.35 časova

VISA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
»SLOVENIJA-DALMACIJA«

OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 2711

Stiglo 18 februara 1943/XXI

Grupa Bobbio
Superslodi- op.
Komandi V arm. korpusa
i na znanje:
Komandi XVIII arm. korpusa
Italijanskoj misiji u Zagrebu
Broj 131/A/3 prot.

NOVOSTI U 19.00 ČASOVA DNE 16 FEBRUARA 1943/XXI

SS-divizija: nema značajnih novosti.

Namjere za danas: kao i jučer.

369 divizija: Situacija nepromijenjena. 969 puk izdržao je sa uspjehom borbu u zoni Aliberov² (Prijedor TN—GS). Neprijatelj se povukao prema sjeveroistoku.³

Nanijeti gubici: 29 mrtvih.

717 divizija: Mostobran kod Ključa (Prijedor VQ—FI) bio je proširen prema istoku sa Trećim bataljonom 737 puka i sa Dru- gim bataljonom 749 puka.

Namjere za danas: ojačati i proširiti mostobran kod Ključa prema istoku, nastaviti sa radovima na mostu kod Ključa.

Vazdušna aktivnost: Upotreba nije bila moguća zbog lošeg vremena.

Namjere za danas: fotografska izviđanja u zoni operacije »Weiss II«.

Ukupni gubici: do 15 februara:

SS-divizija: mrtvih 17 oficira, 142 vojnika, ranjeno 5 oficira, 244 vojnika, nestalo 13 vojnika.

¹ Original, pisan na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 17 I/2.

² Vjerovatno Alibegov Dubovik.

³ Napad je vršila Peta krajiška brigada Četvrtje NOU divizije.

369 divizija: mrtvih 70 vojnika, ranjeno 220 vojnika, nestalo 60.

717 divizija: mrtvih 6 oficira, 112 vojnika, ranjeno 8 oficira, 282 vojnika, nestalo 20 vojnika.

Gubici neprijatelja do 15 februara mrtvih 6521, ranjenih 1725, uhapšeno sumnjivih 2010 ljudi i 350 žena, od kojih je odvedeno u logor u Zemun 490 ljudi i 283 žene.⁴

Plijen do 15 februara:

6 teških mitraljeza, 10 p. mitraljeza, 286 pušaka, 200 bajoneta, 1 uništen i p. t. top, 1 m. bacač, 5 lakih tenkova, 6 motocikla, 47 kola sa materijalom, 590 konja, 83 tegleće marve, 1414 goveda, 1679 ovaca, konzerve i namirnice, 2 bataljonske zastave.

Uništeno je ili nađeno uništeno: 120 baraka, 32 logora u šumama, 2 bolnice, jedan mlin i jedno veliko postrojenje peći sa električnom centralom.

OPŠTI ZAKLJUČAK:

Trupe imaju kratak odmor koji je malo koristan zbog slabih atmosferskih prilika. Potrebno je da mnoge jedinice divizije i čitava 717 budu pod šatorima, radi toga što su uništene skoro sve građevine.

Major Bobbio

⁴ Da su neprijateljski podaci o gubicima jedinica NOV netačni vidi se jasno iz izvještaja Štaba Prvog bosanskog NOU korpusa od 12 marta 1943 god. Vrhovnom štabu NOV i PO Jugoslavije, gdje se iznosi da su jedinice Korpusa u neprijateljskim operacijama »Weiss I« i »Weiss II« imale sljedeće gubitke:

»... IV NOU divizija: oko 150 mrtvih, 300 ranjenih i 450 bolesnih i premrzlih;

U ostale dvije divizije ukupni gubici ne premašuju broj od oko 300—400 ukupno izbačenih iz stroja...« (Vidi tom IV, knj. 11, dok. br. 64). O vjerodostojnosti neprijateljskih podataka o gubicima jedinica NOV vidi u ovoj knjizi dok. br. 192. prim. 3; 196 i 198.

DNEVNI IZVJEŠTAJ NJEMAČKE 718 PJEŠADIJSKE DIVIZIJE O SITUACIJI NA SEKTORU JAJCE — TRAVNIK NA DAN 16 FEBRUARA 1943 GODINE¹

P r i e v o d².

DNEVNO IZVJEŠĆE 718. PJEŠ. NJEM. DIV.

od 15./16. veljače 1943.

I.) 1.) *Cjelokupno stanje nepromjenjeno.*

2.) *Jajce = Travnik:*

Na visovima sj. i sj. i. Jezero pokreti neprijatelja i radovi na utvrđivanju.³ Pruga D. Vakuf = Jajce od 15.II u 19.00 sati ponovno sposoban za promet.

Prikupljanje grupe »Vogel«⁴ prema tome još nije završeno. Dielovi stožera 738 i III./738 kao i cijelo topništvo još na preselicama između Travnik i Jajce. Dolazak u toku današnjeg dana.

Divizija je izdala zapovjed grupi »Vogel«, da uputi jaku izvidnicu preko Jezero na Mrkonjić Grad.

3.) *Namjera:*

Nasilno razviđanje iz Jajce na Mrkonjić Grad. Nastup cijele grupe »Vogel« čim stigne III./738 i topništvo.

Ia
U Sarajevu, dne 16. veljače 1943.
Za točnost prievoda:
nadsatnik Gayer
Gayer
P. 17/II P

(M.P.)

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, pod br. 1/1—29, k. 19.

² Prevod je izvršen od strane domobransko-ustaške komande.

³ Na ovom terenu nalazio se po jedan bataljon Sedme i Devete krajiške NOU brigade. O ovim borbama vidi dok. br. 228, 235, 245, 253, 275 i 347.

⁴ Sastav Grupe »Vogel« vidi u dok. br. 251 (prim. 4).

BR. 225

**DNEVNI IZVJEŠTAJ KOMANDE ITALIJANSKOG ŠESTOG
ARMIJSKOG KORPUSA OD 17 FEBRUARA 1943 GOD. O
BOVBAMA PROTIV JEDINICA NOV U DOLINI NERETVE¹**

Predmet

Telegram

V. P. 10, 18.II.1943-XXI u 3.15 čas.

Od Komande VI. armij. korpusa
Oper. odjelj.
Komandi Supersloda — Oper. odjelj.
i r. z.
Guverneratu Crne Gore
Komandama XIV i XVIII armij. korpusa
i Mornarici Dalmacije

VISA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
»SLOVENIJA-DALMACIJA«
OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 2687

Stiglo 18 februara 1943 XXI

IZVJEŠTAJ U 18.00 ČASOVA DANA 17 FEBRUARA

Aktivnost ustanika:

Nove partizanske formacije² primijećene su u pokretu s kraja doline Drežnica prema jugu, vjerovatno u rudokopnu zonu.

Na lijevoj obali Neretve nalazi se neutvrđen broj grupica, gdje je dignut u vazduh most na putu za Bijelu (Mostar OH-BL).

Skinuto je 400 m. kolosjeka na želj. pruzi između Mostara i Drežnice (Prozor PL-BN) na 107 km.

Sektor »Murge«:

Nema direktne komunikacije za Prozor.

Današnje vazdušno izviđanje nije utvrdilo nikakav pokret u mjestu i na otpornim tačkama, koje su neoštećene.

Protivavionsko dejstvo sa padina Kolivret (Prozor NM-CO) i sa sjevernih visova.

¹ Original, pisan na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 18 B/4.

² Odnosi se na Drugu proletersku i Drugu dalmatinsku NOU brigadu Druge proleterske divizije.

Još nema vijesti o I bataljonu 260 pješ. puka koji je krenuo iz Drežnice za Jablanicu. — Ograđujemo se da saopštimo gubitke koji još nisu provjereni.³

Formaciju od oko 200 V.A.C.,⁴ upućenu iz Mostara radi izviđanja zone lijeve obale Neretve duž pravca Bijelo Polje (Nevesinje QM-BD-BF-BH) — Prigredani (QK-BH), spazili su naši avioni u ovom posljednjem mjestu u 15 časova. Druga formacija od oko 800 ljudi upućena je iz Mostara u zonu Karanci⁵ (Mostar PL-BF) zajedno sa I/55 pješ. puka da raščisti situaciju. Ostale formacije V.A.C. pristići će u Mostar tokom sutrašnjeg dana, 18 o. m., i tokom istog dana počće da stiže u Konjic još oko 3000 V.A.C.

Sektor »Messina« — »Marche« i »Kotor«:

Normalna aktivnost patrola i izviđanja.

Vazдушna aktivnost:

Atmosferske prilike, nešto popravljene omogućile su ograničenu aktivnost.

Izviđanja u zoni Goranci—Jablanica—Prozor i Rakitno (Mostar MH-BL) gdje su mitraljirane i obasipane malim bombama grupe natovarenih mazgi u kretanju prema jugoistoku.

Izviđanja su ometali niski oblaci na brdovitim zonama.

Prolaznost puteva nepromijenjena.

Kiša i vjetar.

Za Komandanta
general Amico 21301702

Dato na uvid: Načelniku štaba
Zamjeniku nač. štaba

Poslata kopija: obavještajnom od.
kralj. karabinjerima
operativnom odjeljenju

³ Vidi dok. br. 89. 90. 99, 222. 230 i 231.

⁴ Protivkomunistička dobrovoljačka milicija — uglavnom četnici Dražo Mihailovića

⁵ Vjerovatno Goranci.

BR. 226

IZVJEŠTAJ KOMANDE ITALIJANSKOG ŠESTOG ARMIJSKOG KORPUSA OD 17 FEBRUARA 1943 GOD. O UPUĆIVANJU TRUPA U BORBU PROTIV JEDINICA NOV¹

V.P. 10, 17./2/1943-XXI čas.....

Šifrovani telegram
Od Komande VI arm. korpusa —
Operativno —

VISA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
»SLOVENIJA-DALMACIJA«
OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 2704

Stiglo 18 februara 1943. XXI

Komandi »Supesloda« — operativno —
Br. 2283/op.—

Slijedi tel. 2254 op. od 16 tekućeg² i današnji 2282/op.

U vezi sa razvojem situacije u zoni Mostar, Komandant »Murge« mi je juče 16 februara hitno zatražio dva bataljona za pojačanje.

Kao što sam već saopštio, mogao sam da pošaljem III/56, poslednja jedinica na raspoloženju Armijskog korpusa.

Zato bih molio da se vrati u Metković II/55, privremeno ustupljen XVIII Arm. korpusu, zato što je od i onako oskudnih snaga upotrebljenih za odbranu zone Mostar-rudnici, oduzet I/260 pješadijski³ i poslat u Jablanicu.

Za Komandanta general Amico

Dešifrovao: **Major Manfreda —**
Kapetan Paladino

Dato na uvid Načelniku Štaba
dato na uvid zamjeniku Nač. Štaba

Kopija poslata Operativnom odjeljenju

¹ Original, pisan na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 3 C/3.

² Vidi dok. br. 220.

³ Vidi dok. br. 90, 222, 230 i 231

IZVJEŠTAJ NJEMAČKOG ŠTABA ZA VEZU PRI VIŠOJ KOMANDI ORUŽANIH SNAGA »SLOVENIJA-DALMACIJA« Q ZAVRŠETKU PRVE FAZE OPERACIJA »WEISS« I O PRETRPLJENIM I NANIJETIM GUBICIMA OD 20 JANUARA DO 15 FEBRUARA 1943 GODINE¹

Povjerljivo

Sjedište štaba, 18.2.43

Njemački štab za vezu
pri komandi Superslode

Pov. djel. br. 282/43

VISA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
»SLOVENIJA-DALMACIJA«
OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 2718

Stiglo 18 februara 1943/XXI

Višoj komandi oruž. snaga »Slovenija-Dalmacija«
Operativno odjeljenje
Obavještajno odjeljenje

S j e d i š t e

17. 2. 43: *Poduhvat »Weiss«:*

Prvi dio završen. Trupa je dobila kratak odmor radi osvježenja, ali koje, zbog nepovoljnih vremenskih prilika, neće imati željeni uspjeh.

SS-div.: Bez naročitih događaja.

369. div.: Uspješan okršaj sa 300 ustanika na prostoru 15 km sjeverno od **Prav. Jasenice**. Neprijatelj se izvukao prema sjeveru, 29 mrtvih neprijatelja.

717. P. D.: Mostobran **Ključ** proširen prebacivanjem daljih dijelova prema jugoistoku.

Akcije vazduhoplovstva: Zbog vremenske situacije nemoguće.

Ukupni gubici u »poduhvatu Weiss«: do 15.II.43.:

SS-div.: mrtvih: 7 oficira, 142 podoficira i vojnika
ranjeno: — 222 podoficira i vojnika
nestalo: — 68 podoficira i vojnika

¹ Original, pisan na mašini, na njemačkom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 17 I/2.

717. pješ. div.:

mrtvih: 6 oficira, 112 podoficira i vojnika
ranjeno: 8 oficira, 282 podoficira i vojnika
nestalo: — 20 podoficira i vojnika

Neprijateljski gubici: 6521 mrtav, 1725 ranjenih, 2010 uhapšenih sumnjivih ljudi i 350 žena, od toga sprovedeno u logor **Zemun** 490 ljudi i 285 žena.

Plijen do 15. 2.: 6 teških mitraljeza, 286 pušaka, 200 bajoneta, 1 P. T. top. (razlupan), 1 minobacač, 5 teretnih mot. vozila, 6 motocikla, 47 vozila sa priborom, 590 konja, 83 kola, tovarna stoka sa opremom, 1414 goveda, 1678 ovaca, rezerve namirnica, 2 bataljonske zastave.²

Uništeno je: odnosno pronađeno uništeno:

120 baraka, 23 nekadanja poljska logora, 2 bolnice, 1 perionica sa elektranom i 1 mlin.

— 000 —

Zapadna Bosna:

Sjeverno od **Jezer**a neprijatelj sa teškim pješad. oružjem na izgrađenim položajima.³ Njemačko-hrv. borbena grupa **Jajce**⁴ okupljena sa zadatkom da oslobodi put **Jajce**—**Mrkonjić Grad** koji je važan za nastupanje u poduhvatu »Weiss 2«.

Nastupanje predviđeno za 17 II.

Vrhovni komandant Jugoistoka

Za tačnost prepisa:

Drechsler
poručnik

(M. P.)

² Podaci su netačni. Vidi dok. br. 236, prim. 8.

³ U to vrijeme sjeverno od Jezer nalazio se jedan bataljon Sedme i jedan bataljon Devete krajiške NOU brigade.

⁴ Odnosi se na Grupu »Vogel«, koja je bila ovog sastava: 738 puk (bez jednog bataljona); štab 668 art. div. sa jednom baterijom 668 art. divizionu, jednom domobranskom haubičkom baterijom i sa tri domobrska art. voda; 738 pionirska četa; četa Trećeg dom. pionir. bataljona; dijelovi 202 oklopnog bataljona. Grupa »Vogel« vodila je do 20 februara borbe sa jedinicama Sedme i Devete krajiške brigade i uspjela je samo da zauzme Jezero, poslije čega je bila prinuđena, zbog događaja u dolini Neretve da odstupi u Jajce, a zatim u Bugojno.

Deutscher Verbindungstab
des Comando Superiore
Inf.Typ.Nr. 282/43 gsh.

O.N., den 18. 2. 43

An das Comando Superiore Nr. 11 "Slovenia-Gomala"

Operationsbüro
Informationsbüro

S t e r b e z e i t.

12.2.43: Unternehmen "WIKING":

Kleiner Teil abgeschlossen. Truppe erhält kurze Ruhezeit zur Auffrischung, die jedoch bei den ungünstigen Wetterverhältnissen nicht den gewünschten Erfolg haben wird.

13.2.43: Keine besonderen Ereignisse.

14.2.43:

Erfolgreicher Gefecht mit 300 indischen in Haus 15 km nördlich TRAV. JABENICA. Feind nach Norden ausgewichen, 29 Feindtote.

17.2.43:

Brückenkopf KLJUC nach Oberstenen weiterer Teile nach Südosten erweitert.

Witterungsverhältnisse: Infolge Wetterlage nicht möglich.

Geesamverluste "Unternehmen Weiss": bis 15.2.43:

20.2.43: tot: 7 Offiziere, 142 Unteroffiziere und Mannschaften
verwundet: - 222 Unteroffiziere und Mannschaften
vermisst: - 66 Unteroffiziere und Mannschaften

21.2.43:

tot: 6 Offiziere, 172 Unteroffiziere und Mannschaften
verwundet: 8 Offiziere, 262 Unteroffiziere und Mannschaften
vermisst: - 20 Unteroffiziere und Mannschaften

Feindverluste: 6521 tot, 1725 Verwundete, 2070 festgenommene verdächtige Männer und 350 Frauen, davon nach Lager Lublin abgeschoben 490 Männer und 285 Frauen.

Beute bis 15.2.43: 6 MG, 16 LMG, 225 Gewehre, 200 Meltafelgewehre, 1 Pak (ausgerüstet), 1 Minenwerfer, 5 LAW., 6 Krader, 47 Fahrzeuge mit Gerät, 500 Pferde, 61 Tragtiere mit Ausrüstung, 1014 Rinder, 1678 Schafe, Vorräte an Lebensmittel, 2 Autofahrer.

Was wurden vernichtet: keine Verbleibe aufgefunden:

120 Baracken, 25 einseitige Holzlager, 2 Latrine,
1 Großschere mit Elektrizitätswerk und
1 Mühle.

ooooo

Wetterverhältnisse:

Südlich JERMO Feind mit schweren Inf.Waffen in ausgebauten Stellungen, itech.-kroat.Kampfgruppe JAJIB veranlaßt, mit Auftrag, die für Anmarsch WIKING wichtige Straße JAJIB - ANKURJOGRAD freizukämpfen. Anmarsch für 17.2. vorgesehen.

Der Oberbefehlshaber 3. Ost.

R.d.M.d.A.1

Oberst.

DNEVNI IZVJEŠTAJ NJEMAČKE 718 PJEŠADIJSKE DIVIZIJE O SITUACIJI U CENTRALNOJ I ISTOČNOJ BOSNI NA DAN 17 FEBRUARA 1943 GODINE¹

P r i e v o d .²

DNEVNO IZVJEŠĆE 718. NJEM. PJEŠ. DIV.
od 16./17. veljače 1943.

I.) 1.) Prema hrv. izvješću nalaze se komunističke bande u prostoru Bijeljina.

2.) a) *Jajce — Travnik:*

Vlastito razviđanje: Jezero i tamošnji visovi sj. i. i sj. zaposjednuti u izgrađenim položajima od neprijateljskih snaga sa mnogobrojnim teškim pješničkim oružjem.³ Grupa Vogel je u punom broju osim 12./738 i 668. top. odj. nastup 17. II, u jutro. Brzglasna veza prema Jajce ponovno prekinuta od 17. II. u 05.30 sati.

Željeznička pruga Jajce—D. Vakuf, 12 km. sj. z. D. Vakuf, danas u noći u 02.00 sati ponovno prekinuta usljed izkliznuća vlaka.⁴

b) *Sarajevo:*

Na Igman planini 13. km z. j. z. Sarajevo 16. II. prije podne borba između ustaške obhodnje i naružane bande, vjerojatno četnika. Ustaški gubici: 2 mrtva, 1 ranjen.

Četnički gubici navodno oko 20 mrtvih.

c) *Bijeljina:*

Hrv. izvješće: Komunističke bande zaposjele su: Ugljevik (20 km z. j. z. Bijeljine), Jablanica (35 km z. j. z. Bijeljina) i Suhopolje⁵ (12 km j. z. Bijeljina). Provjeravanje ovog izvješća po njemačkim trupama za sada nije moguće.

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, pod br. 2/1—19, k. 19. Tekst je na više mjesta podvučen crvenom olovkom.

² Prevod je izvršen od strane ustaško-domobranske komande.

³ Vidi dok. br. 224.

⁴ Akciju su izvele jedinice Devete krajiške NOU brigade. Vidi dok. br. 95, 336 i 360.

⁵ Vjerovatno se odnosi na sremske partizane koji su se iz Srema prebacili na pomenutu prostoriju Istočne Bosne.

d) *Željeznička pruga Sarajevo—Mostar:*
Dne 16.II. između 00.00 i 06.00 sati prepadi bandi
na željezničke postaje Drežnica i Grabovica. 21
km odnosno 24 km sj. Mostar. Željeznička pruga
i brzoglasna veza prekinuti⁶.

(M.P.) Ia
U Sarajevu, dne 17. veljače 1943.
Za točnost prijevoda:
nadsatnik Gayer
Gayer

BR. 229

**NAREĐENJE VIŠE KOMANDE ORUŽANIH SNAGA »SLO-
VENIJA-DALMACIJA« OD 18 FEBRUARA 1943 GOD. ZA
ODBRANU MOSTARA¹**

DCL.

Telegram

V.P. 10. 18 februar 1943 — XXI
VRLO HITNO²

Od Više komande »Slov.-Dalm.«
Komandi VI arm. korpusa

VRLO HITNO. Dubrovnik... Super 2748 41 18 '2 2LOS³
Br. 2745 prot.

Ponavljam što sam današnjim telegramom 2700 već naredio.
tj. da dejstvo tog korpusa treba da bude usmjereno isključivo
na vojne potrebe dok situacija bude delikatna. Potrebno je
imati u vidu mogućnost da će neprijatelj udarati na Mostar te-
žeći dalje donjoj Neretvi. Otud potreba za sjedinjavanjem svih
snaga — uključivši i četnike — u zoni Mostar. da bi se suprot-
stavila jedna zbijena masa i da bi se učinilo ono što dosada nije
bilo moguće uslijed dislokacije prednjih bataljona.
ppuk. Michelotti⁴ General Robotti

⁰ Akciju je izvela Druga proleterska brigada Druge proleterske
divizije. Vidi dok. br. 89, 90 i 99.

¹ Original, pisan na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u
arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 3 C/3.

² Napisano i podvučeno crvenom olovkom.

³ Cijela ova rečenica napisana je rukom.

⁴ Potpisano plavom olovkom.

IZVJEŠTAJ VIŠE KOMANDE ORUŽANIH SNAGA »SLOVENIJA-DALMACIJA« OD 18 FEBRUARA 1943 GOD. O BORBAMA PROTIV JEDINICA NOV KOD PROZORA I U DOLINI NERETVE¹

Predmet DCL

OPERATIVNO

Telegram

V.P. 10, 18 FEBRUARA 1943 — XXI

SUPERSLODA — OPERAT.

VRH. KOMANDI

Br. 2698 prot.

NOVOSTI DO ZAKJUČNO 17 FEBRUARA 1943/XXI

Sektor VI arm. korp.

U vezi sa vijestima o kojima javlja telegram 2720 od danas sprovodi se povlačenje naših malih garnizona. Nastavlja se pritisak partizanskih formacija na garnizon Prozor.² Naš bataljon³ upućen iz Mostara za Jablanicu, stigavši do Drežnice, sukobio se sa jakim formacijama partizana,⁴ koje su izbile u dolinu Neretve. Veliki dio bataljona je savladan; neki dijelovi vratili su se u Mostar pošto su izdržali tešku borbu. Ograđujem se o pojedinostima i o određivanju gubitaka.⁵ Avijacija. U toku su izviđanja da bi se razjasnila situacija. Vrlo rđave amtosferske prilike ometale su vazдушnu aktivnost. Pregled gubitaka. Utvrđeni nanijeti gubici: Ubijeno 22, ranjeno 2, zarobljeno 5; naši gubici: poginulo 23, ranjeno 101.

General Robotti

¹ Original, pisan na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 18 B/3. Iz originala je ispušten dio koji se odnosi na borbe koje je vodio Peti i Osamnaesti italijanski armijski korpus na teritoriji Dalmacije i Like.

² Napad na Prozor izvršile su jedinice Treće NOU divizije. Vidi dok. br. 91, 100, 109 i 233.

³ Odnosi se na I bataljon 260 puکا.

⁴ Na sektoru Drežnice držale su položaje jedinice Druge proleterske divizije. Vidi dok. br. 89, 90 i 99.

⁵ Opširnije o uništenju pomenutog bataljona vidi dok. br. 89, 90, 99, 219 i 231.

IZVJEŠTAJ KOMANDE ITALIJANSKOG ŠESTOG ARMIJSKOG KORPUSA OD 18 FEBRUARA 1943 GOD. O ZAROBLJAVANJU OD STRANE JEDINICA NOV PRVOG BATALJONA 260 PUKA¹

Telefonski izvještaj

VISA KOMANDA ORUZANIH SNAGA
»SLOVENIJA-DALMACIJA«

OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 2705

Stiglo 18 februara 1943/XXI

Od Komande VI armij. korpusa
Višoj k-di »Slov.-Dalm.« — operat.
Br. 2312/op.

Oficir I/260-og zarobljen od partizana stigao je u Mostar naveče 17 sa pismom Druge proleterske brigade koja javlja da je bataljon savladan, 286 zarobljenih, među kojima komandant, i mnogo ranjenih vojnika.²

Oficir ovo potvrđuje.

Partizanska komanda traži:

- 1) Hranu za 5 dana za zarobljenike;
- 2) Obustaviti vazдушna bombardovanja sela, kaznu strijeljanje zarobljenika;
- 3) Lijekove za ranjene;
- 4) Izmjena zarobljenika sa Hercegovcima i Crnogorcima.

Odgovoreno je:

- 1) Da internacionalni ratni zakoni na koje se oni pozivaju predviđaju snabdijevanje zarobljenika; ipak ovaj put, a da bi olakšali našim vojnicima, biće data hrana za 3 dana za označeni broj;
- 2) Akcije vazduhoplovstva odgovaraju ratnom zakonu, i stoga sela posjednuta od partizanskih snaga su zakonski ratni objekti. Moraju oni da izbjegavaju prisustvo civilnog stanovništva;
- 3) Odobrena potrebna količina lijekova zbog liječenja naših ranjenih zarobljenika.

¹ Original, pisan na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 3 D/13.

² Razbijanje i zarobljavanje pomenutog bataljona izvršile su 16 februara kod Drežnice jedinice Druge proleterske brigade Druge proleterske divizije. Vidi dok. br. 89, 90, 99, 222, 230.

- 4) Za izmjenu zarobljenika neka traženja dostave vlastima radi ispitivanja i odobrenja.

Za Komandanta
general Amico 01501802

Prenijeto od kapetana Panini
od Komande XVIII armij.
korpusa

Primljeno: od majora Manfreda
V.P. 10, 18. 2. 43 sati 3.30

Dato na uvid načelniku štaba
— „ — zamjeniku nač. štaba
Poslata kopija operativnom odjeljenju

BR. 232

IZVJEŠTAJ KOMANDE ITALIJANSKOG ŠESTOG ARMIJSKOG KORPUSA OD 18 FEBRUARA 1943 GOD. O ZAUZIMANJU PROZORA OD STRANE JEDINICA NOV I BORBAMA U DOLINI NERETVE¹

Predmet bg.	Datum i čas	otpreme 18. 2. 1943 11.30
<i>Telegram</i>		prijema 18. 2. 1943 17.00

Od Komande VI arm. korpusa
operativno

Komandi »Superslode«
operativno

VISA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
»SLOVENIJA-DALMACIJA«

OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 2732

Stiglo 18 februara 1943/XXI

Br. 2325/op.

- 1) Situacija partizanskih snaga je ista kao što je javljeno telegramom 2313/ Op. od 16 tekućeg. — Grupa partizana koja je sišla iz doline Drežanke širi se ka sjeveru duž doline Neretve napadajući na željeznička utvrđenja između Drežnice i Jablanice, ovo posljednje mjesto je već pod pritiskom partizanskih snaga.²

¹ Original, pisan na mašini, na italijanskom jeziku, podvučen na više mjesta crvenim mastilom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 3 C/3.

² Odnosi se na Drugu proletersku diviziju. Šire o borbama na ovome sektoru Neretve vidi dok. br. 89, 90, 99, 104, 222, 230 i 231.

Iz saopštenja prispjelog iz Jablanice saznaje se da je garnizon Prozor savladan,³ a preostali dijelovi istog garnizona kao i onih razmještenih po koridoru doline Rame otišli su za Ramu. Prekinute veze sjeverno od garnizona Konjic koji saopštava da su partizani vjerovatno zauzeli Bradinu.⁴

Manji garnizoni između Konjica i Bradine izmiču na Konjic.

Zasada su stacionirane grupe, koje su zapažene u zoni Vrđi, Goranci i sjeverno od rudnika.

I na frontu divizije »Messina« zasada nikakvih novosti.

- 2) — Kao što je već saopšteno naročito se računa na učešće Dobrovoljačke antikomunističke milicije⁵ čije je pristizanje u Mostar i Konjic u toku.

Još danas 18 u Mostaru će se sakupiti oko 2000 anti-komunističkih dobrovoljaca, a ostalih 3000 od sutra će početi da nadire ka Konjicu.

U toku je mobilisanje drugih snaga.

Smatram da se od divizije »Marche« neće moći izvući drugi dijelovi jer su joj već oduzeta tri pješadijska bataljona (od kojih je jedan poslat u sektor »Emilia«) i dvije baterije, jer nije moguće potpuno povući vojsku sektora dodijeljenog diviziji koja mora da čuva prostrani predio i pruge, i da održava bar veća uporišta.

- 3) — Potvrđujem međutim traženje II/55 sa artiljeriskom grupom privremeno ustupljenom XVIII armijskom korpusu.

Za Komandanta general
Amico

³ Prozor su oslobodile jedinice Treće NOU divizije. Vidi dok. br. 91, 100, 109 i 233.

⁴ Neprijateljsku posadu u Bradini uništile su noću 17/18 februara jedinice Prve proleterske brigade. Vidi dok. br. 93, 102 i 173.

⁵ Odnosi se na četnike Draže Mihailovića.

**DNEVNI IZVJEŠTAJ KOMANDE ITALIJANSKOG ŠESTOG
 ARMIJSKOG KORPUSA OD 18 FEBRUARA 1943 GOD. O
 NAPADU JEDINICA NOV NA PROZOR I O BORBAMA U
 DOLINI NERETVE¹**

PREDMET WT
 TELEGRAM

otpreme 18/2/43—23 č.
 Datum
 prijema 19/2/43—3 č.

OD KOMANDE VI ARMIJ. KORP. Oper. odjelj.
 KOMANDI SUPERSLODA — Oper. odjelj.
 i r. z.
 GUVERNATORATU CRNE GORE
 KOMANDI XIV i XVIII ARMIJ. KORP.
 I MORNARICI DALMACIJE

VISA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
 »SLOVENIJA-DALMACIJA«
 OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 2752

Stiglo 19 februara 1943/XXI

Br. 2392/op

IZVJEŠTAJ U 18.00 ČASOVA DANA 18 FEBRUARA

Aktivnost ustanika.

Prvi dio —

Druga partizanska divizija nalazi se u jačini od preko 4000 ljudi u zoni Prozor, koji nadiru duž doline Rama i prema Bradini.²

3000 ljudi nalazi se u dolini Neretve i na izlazu iz doline Drežnice.³

4000 ljudi nalazi se u zoni Vrđi (Mostar PL—BL), vjerovatno sa namjerom da izbiju preko Bogodola (Mostar OL—OM—BH) na put Široki Brijeg.⁴

¹ Original, pisan na mašini, na italijanskom jeziku, na više mjesta podvučen crvenim mastilom nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 18 B/4.

² U zoni Prozora i duž doline Rame nalazila se Treća NOU divizija, a prema Bradini Prva proleterska brigada Prve proleterske divizije.

³ U dolini Drežanke i na Neretvi između Drežnice i Jablanice djelovale su jedinice Druge proleterske divizije.

⁴ Kod Vrđi položaje je držala Druga dalmatinska brigada Druge proleterske divizije.

Još 1500 ljudi nalazi se uvijek sjeverno od rudokopne zone. —

Prva partizanska divizija neutvrđene jačine, ali mnogo-brojna, obuhvatajući 3 i 4 proletersku brigadu, vrši pritisak na front divizije »Messina« u namjeri da jednim dijelom napreduje duž pravca Ljubuški i Vrgorac.⁵

Sektor »Murge«

Garnizon Prozor, ponovo napadnut od velikih partizanskih snaga koje su se probile i u dolinu Rame, savladan je nakon dvočasovnog žestokog otpora dana 17 februara. Preostale grupe povukle su se prema garnizonu Rama zajedno sa dijelom grupa raspoređenih duž doline Rame.

Nije moguće utvrditi pretrpljene gubitke.⁶

Bradinu su zauzeli partizani u noći uoči 18 februara.⁷

Ograđujemo se da izvijestimo o sudbini garnizona.

Mali garnizon na želj. pruži Aleksin Han (PI—BU) pao je, a posada u Prenju (Prozor PL—BU) povukla se prema Jablanici.

I bataljon 260 puka, o kome je javljeno dana 17 februara nešto sjeverno od Drežnice (Prozor PL—BN) u dolini Neretve, bio je napadnut od nadmoćnih partizanskih snaga i opkoljen.

Dosada se vratilo u Mostar nekoliko desetina ljudi, većim dijelom ranjenih; 284 čovjeka, među kojima veliki broj ranjenih sa komandantom bataljona potpukov. Franceskom Metela, je zarobljeno.⁸

Formacije V. A. C⁹., isturene iz Mostara na desnu obalu Neretve, stigle su u 12 časova u Domazeti (Mostar QH—BF) i nastavile put za Sirge (QH—BF), Goranci (PL—BF) a da nisu došle u dodir sa partizanima.

Druge formacije V. A. C., koje operišu na lijevoj obali Neretve, došle su u dodir sa partizanima između Ravnog (QH—BL) i Jasenjane (PN—BN).

Sektor »Messina«

Vršeno je patroliranje iz Vrgorca u zonu Stilje (Makarska XV—AR) gdje je zapaženo nekoliko partizanskih patrola i iz

⁵ Na pomenutom pravcu nalazila se Deveta dalmatinska NOU divizija. U njenom sastavu bila je Treća, Četvrta i Peta dalmatinska NOU brigada.

⁶ O oslobođenju Prozora vidi dok. br. 91, 100, 109 i 233.

⁷ Bradinu su oslobodile jedinice Prve proleterske brigade. Vidi dok. br. 93, 102 i 173.

⁸ Napad na I bataljon 260 puka izvršile su jedinice Druge proleterske brigade Druge proleterske divizije. Vidi dok. br. 89, 90, 99, 222, 230 i 231.

⁹ Protivkomunistička dobrovoljačka milicija — uglavnom četnici Draže Mihailovića.

Ljubuškog u zonu Poljica (XR—XT—AV—AT) gdje je utvrđeno prisustvo od oko stotinu naoružanih ljudi.¹⁰ —

Sektor »Marche« i »Kotor«

Normalna aktivnost

Vazдушna aktivnost:

Izviđanja u zonama Posušje—Imotski—Vrgorac utvrdila su živ pokret komore na drumu Posušje—Tomislavgrad. Komora je bila mitraljirana i gađana malim bombama.

Izvršena su izviđanja u dolini Neretva — dolini Drežnica i u zoni Rakitno—Goranci. Bombardovane su i gađane malim bombama zone Jasenjani (PN—BN) i Vrđi (PL—BN) i zona Bogodol.

Za Komandanta
general Amico¹¹

Upućeni prepisi obavj. odelj.

„ „ Kr. karab.

„ „ Eks. Pomoćniku Nač. štaba — Op. od.

Primieri

*Pažnja:*¹²

Po mom mišljenju radi se o napredovanju dviju kolona prema moru one iz doline Neretve i one iz Ljubuški—Vrgorac.

Pred tim namjerama potrebno je spremiti upute VI armij. korpusu u ovom smislu:

Koncentrisati snage Mostar

„ „ div. »Messina«

držati što duže rudokope.

U slučaju — — — jačeg neprijateljskog pritiska držati mostobran u Metkoviću na što široj osnovi.

19 II

M¹³

¹⁰ Na pomenutom sektoru nalazile su se jedinice Devete dalmatinske NOU divizije.

¹¹ Desno od potpisa generala Amica nalazi se datum 19. II i slovo M, paraf generala Maria Robottia, napisan crvenim mastilom.

¹² Sljedeći tekst dopisao je na posebnom papiru rukom, crvenim mastilom, i priložio uz original izvještaja general Mario Robotti. Pošto je rukopis prilično nečitak, pojedine riječi se nisu mogle razumijeti, te je preveden samo smisao teksta.

¹³ Paraf generala Maria Robottia

BR. 234

IZVJEŠTAJ KOMANDE ITALIJANSKOG ŠESTOG ARMIJSKOG KORPUSA OD 18 FEBRUARA 1943 GOD. O UPUĆIVANJU I PRISTIZANJU ČETNIKA ZA BORBU PROTIV JEDINICA NOV¹

Šifrovani telegram

Od Komande VI arm. korpusa
Višoj komandi oruž. sn. »Slov.-Dalm.«
i na znanje: _____

Guvernatoratu Crne Gore
Komandi XIV arm. korpusa
Komandi XVIII arm. korpusa
Komandi Mornarice za Dalmaciju
Komandi divizije »Messina«
Komandi divizije »Marche«
Komandi divizije »Murge«
Komandi divizije »Emilia«
Komandi Vazduhoplovne grupe Mostar

VISA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
»SLOVENIJA-DALMACIJA«
OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 2783

Stiglo 19 februara 1943/XXI

Br. 2392/op. — 2 deo

18 februar 1943, 22 časa

Iznijeto u svrhu tačke I telegrama
2392/op.² I dio

Priliv odjeljenja antikomunističkih dobrovoljaca³:

Danas stigao u Konjic jedan bataljon, dolazak drugog bataljona najavljen za sutra ujutro 19. — Stiglo u Mostar 1500 ljudi. Predviđeni skup antikomunista sa znatnim zakašnjenjem.

General Amico

Viša komanda
»Slov.-Dalm.«
19 februar 1943

Dešifrovao: Major Manfreda
Kap. Paladino

¹ Original, pisan na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 3 C/3.

² Odnosi se na dnevni izvještaj dok. br. 233.

³ Misli se na četnike Draže Mihailovića.

Kopija⁴ data:
Odjeljenju »I«⁵
Kr. karab.
odjeljenju transmisije

19.II
M⁶

BR. 235

DNEVNI IZVJEŠTAJ NJEMAČKE 718 PJEŠADIJSKE DIVIZIJE O SITUACIJI NA TERENU CENTRALNE I ISTOČNE BOSNE I HERCEGOVINE NA DAN 18 FEBRUARA 1943 GODINE¹

Prievod.²

DNEVNO IZVJEŠĆE 718. NJEM. PJEŠ. DIV.

od 17./18. veljače 1943.

I.) 1.) Prema suglasnim izvješćima iz raznih izvora kreću se jake partizanske snage u prostoru G. Vakuf — Prozor — Konjic uzduž njemačko-italijanske interesne granice prema j. i. Dielovi istih pokušavaju sada, da preko Ivan Sedlo, 33 km z. j. z. Sarajevo, prodru u njemačko interesno područje.³

2.) a) *Jajce:*

Grupa Vogel⁴ uslied pomanjkanja teškog oružja i topništva ostala je 17.II. i sama ležati pred jako izgrađenom i dobro zaposjednutom neprijateljskom poljskom utvrđenom linijom na visovima sj., sj. i. od Jezera i Jezero⁵. Ponovni nastup 18.II. u 07.00 sati pošto

⁴ Sljedeći tekst dopisan rukom.

⁵ Obavještajnom

⁶ Datum 19 II i slovo M dopisao je olovkom general Mario Robotti.

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod br. 3/1—22, k. 19.

² Prevod je izvršen u ustaško-domobranskoj komandi

³ Udarna grupa Vrhovnog štaba NOV i POJ nastupala je u pravcu Hercegovine. Na pravcu Gornji Vakuf—Prozor—Konjic nalazila se Treća NOU divizija, dok je na pravcu Ivan Sedlo—Bradina—Tarčin djelovala Prva proleterska brigada. a od 20 februara i Treća sandžačka brigada.

⁴ Vidi sastav Grupe »Vogel« u dok. br. 251 (prim. 4).

⁵ U borbama je učestvovao po jedan bataljon Sedme i Devete krajiške NOU brigade.

su u noći stigli dielovi topništva i teško oružje. Prema izjavama pučanstva prelaze Vrbas, 9 km sj. i. Mrkonjić Grad, jake komunističke bande u pravcu sj. i. na Skender Vakuf⁶.

Vlastiti gubici: Niemci: 2 ranjena,

Ustaše: 2 mrtva, 2 ranjena.

Gubici neprijatelja ne mogu se ustanoviti.

b) *Ivan Sedlo*: 33 km z. j. z. Sarajevo:

U noći na 18.II. napale su jače komunističke snage, dolazeći sa j. z., tamošnju ustašku posadu (2 sata) i bacile ovu posadu natrag do Tarčina⁷.

Zaustavljena je preselica 7 p. p., koja se nalazila na putu za Zenicu i određen istovar u prostoru Ilidža, 10 km. z. Sarajevo.

d) *Tuzla-Zvornik*:

Prema hrv. izvješćima nadiru komunisti, dolazeći sa j., uzduž ceste Kladanj — Tuzla prema sj. te su u noći zaposjeli Stupari i Matijevići, 10 odnosno 13 km sj. Kladanj.⁸ Kod daljnjeg nadiranja prieti opasnost rudničkim i veleobrtničkim postrojenjima Đurđevik i Živinice.

e) *Bijeljina*:

Prema izvješću hrv. II. d. s. u toku su borbe između juče javljene komunističke grupe i hrv. trupe kod Zabrdā. 18. km z. j. z. Bijeljina i Suhopolje, 12 km j. z. Bijeljina. Poblize viesti manjkaju.⁹

3.) *Namjera*: Zaustavljanje komunističkog nadiranja preko Ivan Sedlo prema sj. i. po hrv. 7. p. p., nastavak nadiranja grupe Vogel na Mrkonjić Grad, razviđanje.

Ia

U Sarajevu, dne 18. veljače 1943.

Za točnost prijevoda:

nadsatnik Gayer

Gayer

⁶ Odnosi se na jedinice Prve krajiške brigade Pete NOU divizije.

⁷ Napad su izvršile jedinice Prve proleterske brigade. Vidi dok. br. 93, 102 i 173.

⁸ Odnosi se na Šestu istočnobosansku NOU brigadu.

⁹ Vjerovatno se odnosi na Sremski NOP odred.

**IZVJEŠTAJ ITALIJANSKE KRALJEVSKE VOJNE MISIJE
U HRVATSKOJ OD 18 FEBRUARA 1943 GOD. O IZVOĐENJU
PRVE FAZE OPERACIJA »WEISS«¹**

mf/du²

20.II.1943

POVJERLJIVO

ITALIJANSKA KR. VOJNA MISIJA U HRVATSKOJ

BR. 825 PROT. POVJERLJIVO Zagreb 18 februara 1943-XXI

Predmet: Njemačke operacije u Hrvatskoj.
I faza operativnog ciklusa Weiss.

Priloga: dva

VISA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
»SLOVENIJA-DALMACIJA«
OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 2897

Stiglo 20 februara 1943/XXI

VRHOVNOJ KOMANDI

(2 kopije)

V. P. 21

GENERALŠTABU KR. VOJSKE (S.I.E.)

(3 kopije)

V. P. 9

i na znanje:

VIŠOJ KOMANDI ORUŽ. SNAGA »SLOVENIJA-
DALMACIJA«

V. P. 10

KR. ITALIJANSKOM MINISTRU

ZAGREB

Njemačke trupe u Hrvatskoj ovih dana završile su I fazu poznatog operativnog ciklusa protiv partizana iz oblasti Šamarića Pl., Petrova Gora i Grmeč pl.

Na osnovu sporazuma između Komande oruž. snaga »Slov.-Dalm.« i Njemačke komande za Jugoistok, u istim operacijama su učestvovali i italijanske trupe V arm. korpusa sa uporednom akcijom u oblasti Male Kapele i Krbave.

Njemačkim operacijama je upravljao general Lütters, komandant njemačkih trupa u Hrvatskoj.

¹ Original, pisan na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 3 C/3.

² Redakcija nije uspjela da sazna značenje ove kratice.

Sjedište Komande: Sisak do 24. januara. Zatim, Zagreb. Bile su upotrebljene divizije: SS »Prinz Eugen«, 369 (1)⁴, 714 i 717 i jedan bataljon bolje obučeni regruta 187 divizije. Njemačkim divizijama su bile podređene i 2 i 3 hrvatska brdska brigada.

To znači jedan kompleks od oko 30 bataljona i 25—30 baterija sa oko četrdeset tenkova.

Ukupnu formaciju njemačkih velikih jedinica vidi u prilogu 1.⁴

Za vrijeme operacija njemačke trupe su pratili hrvatski civilni komesari, koji su imali za zadatak diskriminaciju među mirnim stanovništvom pređenih zona i preuzimanje civilne vlasti u istim zonama.

— Operativni plan:

Obrazovati prepreku duž ceste Karlovac — Slunj — Bihać — Bos. Petrovac — Ključ, putem hitre akcije brzih elemenata iz Karlovca i Sanskog Mosta;

— sistematski očistiti zonu istočno od navedene prepreke, pomoću kolona koje će dolaziti sa istoka i nastupati ka zapadu udarajući partizanske mase razmještene u istoj zoni. (1)⁵

Početni raspored njemačkih jedinica — predviđen pravac akcije vidi se iz jasnog priloga 2.

Razvoj operacija:

Kao što je predviđeno, operacije su započele 20. januara ujutru.

Oko 15. februara, po završetku pokreta čišćenja Grmeč planine, I faza ciklusa se može smatrati završenom.⁶

SS divizija:

Raščišćavajući zonu Kordun — južno od Karlovca i Petrovu Goru, 24. zauzima Slunj a 29. Bihać.

Partizani suprotstavljaju slab otpor sa ciljem zadržavanja, vršeci i mnoge prekide puteva.

⁴ Primjedba iz originala: »1) sastavljena od hrvatskih legionara, djelimično upotpunjena njemačkim oficirima i podoficirima, potpuno naoružana i opremljena njemačkim materijalom a obučena u Stokerau«.

⁵ Vidi prilog uz ovaj dokumenat.

⁶ Primjedba iz originala: »(1) U opštem okviru operacija, italijanskim kolonama V arm. korpusa, koje su dolazile sa linije Ogulin—Vrhovine—Gospić—Lovinac—Gračac, bio je povjeren zadatak da očiste zonu zapadno od same prepreke i da spriječe premještanje partizanskih masa Korduna i Grmeč pl. ka jugozapadu«.

⁷ O pripremama i izvođenju operacije »Weiss I« vidi u Zborniku. tom IV, knj. 9, dok. br. 207, 210., 211, 214, 215, 216, 217, 220, 222 i 237.

Masa se povlači ka jugu, vodeći sobom stanovništvo i ostavljajući pusta sela a neka u plamenu.

Između 29 i 30 Divizija se koncentriše u zoni Bihać. 31 počinje pokret ka Bos. Petrovcu i čišćenje Grmeč planine, kojom prilikom jake ustaničke mase, snabdjevene automatskim oružjem i ponekim artiljerijskim topom, daju jači otpor, oslanjajući se na dobro organizovani defanzivni raspored i neprohodnost terena. Poslije žestokih borbi koje su vodile divizijske kolone, 7 februara jedna oklopna jedinica dostiže Bos. Petrovac, a 8 brzi elementi stižu do Jasenovca gdje se povezuju sa jedinicama 717 divizije koja dolazi sa istoka. Sljede daljne akcije čišćenja pomoću kolona u već pređenoj zoni.

Trupe V arm. korpusa stupaju u vezu sa zapadnom kolonom divizije prvo u Primišlju pa dalje u Slunj, Ličko Petrovo Selo, Zavalje i Kulen Vakuf.

Po završetku I faze Divizija se koncentriše u zoni Bos. Petrovac — Bravsko.

269 divizija:

Čisteći zonu zapadno od Gline i Šamarice Pl., sa pokretom usredsređenim ka jugu, između 30 i 31 januara izbija na rijeku Unu, između Bos. Krupe i Otoka. I u ovoj zoni neprijatelj teži da se otkači i da se spusti na jug suprotstavljajući slabiji otpor u cilju zadržavanja. Od 3 februara Divizija započinje čišćenje Grmeč pl.

Zajedno sa SS divizijom vodi žestoke borbe u kojima su naneseni znatni gubici ustanicima. Po završetku I faze, Divizija se koncentriše u zoni zapadno od Sanskog Mosta.

714 divizija:

Upotrebljena je u malim lokalnim operacijama čišćenja kraćeg dometa; obrazuje zaprečni front ka zapadu između Kostajnica — Bos. Novi — Prijedor i Sanski Most.

717 divizija:

Jednom kolonom udara na Prav. Jasenicu a drugom kolonom na Bos. Petrovac. Pokret dvije mase ometa žilav otpor i brzo reagovanje ustanika učvršćenih na Grmeč pl.

Južna kolona je već od prvih dana zadržana jednim velikim prekidom puta u zoni zapadno od Ključa, kao i neprijateljskom reakcijom, tako da tek 8 februara uspijeva da isturi elemente na Jasenovac, gdje stupa u vezu sa jednim brzim odjeljenjem SS divizije.

Zatim se Divizija koncentriše u zoni Velagići—Ključ.

Njemačko-hrvatski gubici:

Iz podataka objavljenih s vremena na vrijeme u biltenima ukupno je poginulo oko 337, ranjeno 761 a oko stotinu nestalo.

Gubici naneseeni partizanima:

Označeno je oko 6.500 mrtvih i 1.725 ranjenih.⁷ Uhapšeno sumnjivih 2010 ljudi i 350 žena od kojih je internirano u zemunskom koncentracionom logoru 490 ljudi i 283 žene.

Sem toga zaplijenjeno je:

- 6 teških mitraljeza,
- 10 puškomitraljeza,
- 286 pušaka i 200 bajoneta,
- 1 protiv-tenkovski top uništen,
- 1 minobacač,
- 5 lakih oklopnih automobila,
- 6 motocikla,
- 47 kola sa materijalom,
- 590 konja,
- 83 tovarna četvoronošca,
- 1414 goveda,
- 1678 ovaca,
- razne robe,
- 2 bataljonske zastave.

Uništeno ili zatečeno uništeno 120 baraka, 32 logora u šumi, 2 bolnice, 1 mlin i jedna velika pekara sa električnom centralom.

Rasmatranja:

Iz ukupnog rezultata operacija vođenih od strane njemačkih velikih jedinica, vidi se da, u suštini, pokušaj zahvatanja veće mase naoružanih partizana i uništavanje istih nije uspjelo.

Držeći se svoje taktike, ustanici su skoro svugdje izmakli akciji njemačkih kolona, ostavljajući jake grupe snabdjevene automatskim oružjem sa zadatkom da zadrže i spriječe napredovanje istih kolona, a da dopuste pokret povlačenja većeg dijela.

Njemačke vlasti nisu sa dovoljno strogosti izvršile akciju rešetanja civilnog stanovništva zbog ne uvijek nepristrasnog posredovanja hrvatskih civilnih komesara u pratnji trupa.

Uprkos tome ukupno postignuti rezultati mogu se ovako rezimirati:

- Ustanicima naneseeni gubici u ljudstvu, oružju, robi, stoci i raznom materijalu.
- Partizanske formacije lišene, bar privremeno, jedne zone bogate zalihama, kao ona sjeverno od Une, ili već

⁷ Podaci su netačni. Nijemci su računali u gubitke jedinica NOV ljude, žene i djecu koje su ubijali na operativnoj prostoriji. O vjerodostojnosti neprijateljskih podataka o gubicima vidi u dok. br. 192 (prim. 3) i 223 (prim. 4).

organizovane za odbranu kao Grmeč pl., koja je smatrana jednom od ustaničkih uporišta.

- Ostvareno rasturanje većeg broja ustaničkih formacija, čija će reorganizacija biti ometana zimom kao i oskudicom sredstava.

Osim toga, sa tačke gledišta opšte sigurnosti:

- Oblasti južno od Karlovac—Zagreb, koja je u posljednje vrijeme bila jako pritisnuta sve agresivnijom aktivnošću ustanika, dopušteno je da odahne, time što su potisnute ka jugu i dezorganizovane najčvršće formacije.
- Osujećena je mogućnost spajanja ustaničkih masa srednje Hrvatske i Slovenije, što bi zonu Zagreb—Karlovac dovelo u još nesigurniji položaj a gdje je, međutim, znatna aktivnost jakih ustaničkih grupa koje dolaze iz oblasti Gorjanci.

Zbog posebnih karakteristika partizanskog elementa ne treba isključiti mogućnost da su male ustaničke grupe i dalje ostale u pređenoj zoni ili da nadolaze iz susjednih zona u cilju reorganizovanja i preuzimanja dosad vođene aktivnosti.

Za Generala šefa Misije, služb. odsutnog

(Gian Carlo Re)

Potpukovnik s. S. M. Načelnik odjeljenja

(Arminio Berni)

Berni

Povjerljivo

Ital. Kr. Vojna Misija u Hrvatskoj prilog br 1 na akt br. 825 od 18-2-1943/XXI

**Ukupne formacije njemačkih velikih jedinica koje su učestvovalе
u ciklusu operacija »Weiss«**

Dobrovoljačka SS divizija »Princ Eugen«

- 8 pješadijskih bataljona;
- 2 artiljerijska divizionia;
- 1 grupa za vezu;
- 1 inžinjerijska grupa;
- 1 bataljon 2 hrvatske brdske brigade;
- 1/2 tenkovske grupe.

369 pješadijska divizija

- 6 pješadijskih bataljona;
- 3 artiljerijska divizion;
- 1 grupa za vezu;
- 1 inženjerska grupa;
- 1 grupa protivtenkovskih lovaca;
- 1 grupa taktičkog izviđanja;
- 1 udarna grupa 187 rezervne divizije na:
 - 3 pješadijska bataljona;
 - 1 artiljerijski divizion;
 - 2 bataljona 3 hrvatske brdske brigade.

714 divizija

- 6 pješadijskih bataljona;
- 1 artiljerijski divizion;
- 2 bataljona 2 hrvatske brdske brigade;
- 1/2 tenkovske grupe.

714 divizija

- 6 pješadijskih bataljona;
- 1 artiljerijski divizion;
- 1 inženjerska četa;
- 1 četa za vezu.

(M.P.)

BR. 237

DNEVNI IZVJEŠTAJ ITALIJANSKOG OFICIRA ZA VEZU
PRI KOMANDI NJEMAČKIH TRUPA U HRVATSKOJ ZA
17 I 18 FEBRUAR 1943 GODINE¹

Predmet

Predano:
Primljeno: 20.II.1943.
16.

Telegram

Grupa Bobbio
Superslodi- Op.
Komandi V arm. korpusa
Komandi XVIII arm. korpusa (preko Superslode)

VIŠA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
»SLOVENIJA-DALMACIJA«
OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 2891

Stiglo 20 februara 1943/XXI

Broj 133/A/3

NOVOSTI ZA DANE 17 i 18 FEBRUARA 1943

Nema značajnih novosti.

Izgradnja mosta kod Ključa nastavlja se po programu.

Pokret trupa je jako otežan zbog snijega, koji je na mjestima dosegao visinu od 80 cm.

Nikakva upotreba zračnog oružja.

18 februara Štab Lütters i ovaj štab premjestili su se u Banju Luku. Početak funkcionisanja novog sjedišta: 16.00 časova istoga dana.

Major Bobbio

7 kopija:

- 1 ekselenciji
- 1 načelniku štaba
- 1 pomoćniku načelnika štaba
- 3 operativnom odjeljenju
- 1 obavještajnom odjeljenju

¹ Original, pisan na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 17 I/2.

**OBAVJEŠTENJE VIŠE KOMANDE ORUŽANIH SNAGA
»SLOVENIJA-DALMACIJA« OD 19 FEBRUARA 1943 GOD.
O POČETKU IZVOĐENJA DRUGE FAZE OPERACIJA
»WEISS«¹**

RZB

Kopija za načelnika operativnog odjeljenja²

Operativno

Telegram

V. P. 10. 19. februara 1943/XXI

Od Superloda- operativno
Vrhovnoj komandi

Br. 2779 protok.

Prvo. Primio sam danas njemačko operacijsko naređenje za drugu fazu »Weiss«.

Pomenuto naređenje predviđa:

- A) — Koncentrični pokret SS i 369 divizije sa linije Bos. Petrovac — Ključ — Jajce, na Livno.
- B) — Nastupanje 717 divizije iz zone Jajce — D. Vakuf pravcem Bugojno — Kupres, na Livno.
- C) — Početak gore pomenutih pokreta i nastupanja biće istog dana, koji uostalom još nije utvrđen, ali se predviđa za 25 t. m.

Drugo. Dodajem da ovako sastavljena operacija izgleda da ne odgovara stvarnoj situaciji kod protivnika, čiji je (kako je poznato) glavni dio već blizu rudarske zone i srednje Neretve; što će pak prouzrokovati otežanje situacije na graničnim teritorijama anektirane Dalmacije.

Treće. Kao što je već javljeno u 3 tački mog telegrama br. 2720 od 18 t. m., istakao bih potrebu da njemačka operacija bude upravljena u pozadinu glavnog dijela partizanskih formacija i da se vrši u sadejstvu sa operacijom koju izvodi VI arm. korpus; i stoga da bude ubrzana do najveće mogućnosti i proširena do pomenute granice VI arm. korpusa, uz eventu-

¹ Kopija originala, pisana na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta (kuć. 3 D/14).

² Cijela ova rečenica napisana je rukom, zelenom olovkom.

alno učešće druge njemačke akcije koja će dolaziti iz zone Sarajeva a biće upravljena ka gornjoj dolini Neretve.

Četvrto. Napominjem da sam već zainteresovao u tome smislu OBSO,³ koja u ostalom nije po tome još odgovorila.

19. febr. 1943/XXI

General Robotti

BR. 239

IZVJEŠTAJ KOMANDE ITALIJANSKOG ŠESTOG ARMIJSKOG KORPUSA OD 19 FEBRUARA 1943 GOD. O NAPADU JEDINICA NOV NA PROZOR I NA POSADE U DOLINI RAME I O PODUZETIM PROTIVMJERAMA¹

Predmet rzb

otpreme

Datum i čas

prijema 19 febr. 1943/XXI

Šifrovani telegram

VIŠA KOMANDA ORUZANIH SNAGA
»SLOVENIJA-DALMACIJA«

OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 2859

Stiglo 20 februara 1943/XXI

Od Komande VI arm. korpusa

operativno

Komandi »Supersloda« —

operativno

Br. 2428/op.—

Prvo

Od 15 do 18 februara jake partizanske snage, pojačane brojnim minobacačima, savladale su Prozor i garnizone u dolini Rame,² kao i poneku malu jedinicu za zaštitu željezničke pruge. Da bi se spriječilo da mali izolovani garnizoni budu lako savladani, naredio sam da se povuku prema većim garnizonima.

Jutros mi je potvrđeno da su se u Konjic povukli željeznički garnizoni iz P. Lukač—Brđani a u Ramu garnizon iz Ostrošca. Nema tačnih izvještaja o drugim malim garnizonima.

³ Oberbefehlshaber Süd-Ost — Vrhovni komandant Jugoistoka (Balkana).

¹ Original, pisan na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta (kut. 3 C/3).

² Vidi dok. br. 91, 100, 109 i 115.

U zoni rudnika pješ. divizija »Murge« koncentrisala je snage razbijene po raznim garnizonima u Široki Brijeg, koji smatram da je potrebno održavati bar dok situacija ne postane ugroženija, i to, kako zbog zaštite zone rudnika, tako i zbog toga što su zasada tu raspoređene hrvatske trupe koje održavaju vezu između sektora »Murge« i sektora pješ. divizije »Messina«.

Već je predviđen drugi uvučeniji raspored hrvatskih trupa u slučaju povlačenja garnizona Široki Brijeg.

Drugo

Usljed prisustva jakih partizanskih snaga u dolini Neretve s obje strane ušća Drežanke, divizija »Murge« je ostala odijeljena na dva odvojena operativna sektora.

Sjeverni sektor: odbrana ovog sektora treba da se vrši iz garnizona Rama, Jablanica i Konjic koji međutim nisu čvrstog sastava. Ti garnizoni mogu da računaju samo na učešće naših formacija, Antikomunističke dobrovoljačke milicije,³ koje nadolaze ka Konjicu, odakle će produžiti postepeno za Jablanicu da bi dale dovoljno pojačanje tom garnizonu. Kao što je već javljeno priliv antikomunističkih dobrovoljaca je u zakašnjenju i sigurno će se produžiti još nekoliko dana. Tim garnizonima ne mogu da pomognem na drugi način, sem avijacijom, kad je to moguće.

Južni sektor: odbrana ovog sektora treba da se vrši iz Mostara i Širokog Brijega, koji treba držati dokle god bude moguće, iz već navedenih razloga. Pored jačine ovog garnizona u objektima ovaj sektor može da raspolaze, kao pokretna masa, sa dva pješadijska bataljona i grupama antikomunističkih dobrovoljaca jačine 1500 ljudi, koje narednih dana mogu da se povećaju. Ako partizani ostave vremena za kompletiranje antikomunističkih dobrovoljaca, situacija ovog sektora može se smatrati sigurnom.

Treće

Situacija sektora »Messina« za sada je mirna. Garnizoni jamče za efikasan otpor.

Međutim, divizija osim male lokalne potpore ne raspolaze nikakvom rezervom.

Četvrto

Za suprotstavljanje situaciji u zoni Mostar i sektoru »Messina«, već sam naredio sjedinjavanje manevarskih taktičkih grupa između Čapljine i Tasovića (ispraznivši Trebinje i Gacko), koje će zajedno sa bataljonima koji se vraćaju iz XVIII armijskog korpusa, biti sastavljene od dva pješ. bataljona, jednog

³ Četnici Draže Mihailovića

bataljona crnih košulja sa smanjenim snagama, odgovarajuće artiljerije i jedinice antikomunističkih dobrovoljaca.

U međuvremenu ću dodijeliti pojačanje koje je obećala ova Komanda, tako da se obrazuje čvrsta manevarska masa za odlučno dejstvovanje, bilo na sjever u pravcu sektora »Murge« bilo na zapad u pravcu sektora »Messina« a (?) čim se ukaže mogućnost, u kontraofanzivnim akcijama za uspostavljanje situacije sjeverno od Mostara, zajedno sa pokretnim snagama... tog sektora i snagama zone Konjic—Jablanica.⁴

Za Komandanta general Amico

BR. 240

**DNEVNI IZVJEŠTAJ KOMANDE ITALIJANSKOG ŠESTOG
ARMIJSKOG KORPUSA OD 19 FEBRUARA 1943 GOD. O
BORBAMA PROTIV JEDINICA NOV U DOLINI NERETVE¹**

Predmet		otpreme	19 II 43-XXI
<i>Prepis telegrama</i>	Datum i čas		2 30 č.
		prijema	20 II 43-XXI
			20.30 č.

VISA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
»SLOVENIJA-DALMACIJA«
OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 2842

Stiglo 20 februara 1943/XXI

OD KOMANDE VI ARM. KORP.
KOMANDI SUPERSLODA — Oper. od.
i r. z.

GUVERNATORATU CRNE GORE
KOMANDI XIV ARM. KORP.
XVIII ARM. KORP.
i MORNARICI DALMACIJE

IZVJEŠTAJ U 18.00 ČASOVA DANA 19 FEBRUARA 1943

1) Aktivnost ustanika:

Dio partizana koji je primijećen jučer 18 o. m. između Ravnih (Mostar QK—BL) — Jasenjani (Prozor PN—BN) zapažen

⁴ U originalu je stavljen upitnik i tri tačke, a zadnji dio pasusa nije jasan.

¹ Kopija originala, pisana na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta (kut. 18 B/4).

je danas u pokretu prema zoni Ravni (QK—BL) u jačini od oko 1000 ljudi. Bio je više puta mitraljiran i gađan malim bombama od strane avijacije.²

Nisu primijećeni drugi pokreti od važnosti.

2) Sektor »Murge«

Garnizon u Bradini (Konjic RM—CK) jutros je zadržao zauzeto mjesto protivno vijesti datih jučerašnjim biltenom³. Stigla je pomoć od njemačko-hrvatskih formacija koje su pristigle u kasnu večer dana 18 o. m. za podršku. Imao je 4 mrtva i 20 ranjenih. Posade za zaštitu želj. pruge Lukač (RM—CF) i Brđani (RM—CF) povukle su se na Konjic. Pritisak na Jablanicu sa juga i sa sjevera. Posada u Ostrošcu (QK—CD) povukla se prema Rami (Prozor PL—LF).⁴

Na lijevoj obali Neretve formacija M.V.A.C.⁵ zauzela je položaje Podgorani (Nevesinje DM—BH) i Prigredani (OK—BH) u dodiru sa partizanskim grupama koje dolaze iz zone Ravni (QK—BL).⁶ Stanje nadolaženja M.V.A.C. nepromijenjeno.

3) Sektor »Messina« i »Marche«

Normalna aktivnost.

4) Sektor »Kotor«.

Izvršena su čišćenja u zonama Traste (Kotor VM—ED) i Trojica (VO—EN).

5) Vazдушna aktivnost

Vrlo intenzivna.

Partizanske formacije u zonama Jasenjani (Prozor PN—BN), Ravni (Nevesinje QK—BL), Podgorani (QM—BH), Drežnica (Prozor PL—BN) bile su cijelog dana izložene ofanzivnoj akciji gađanja malim bombama i mitraljiranja.⁷

Izviđanja u dolini Neretva — dolini Rama—dolini Doljanka i dolini Drežanka.

6) Minimalna temperatura u porastu. Vedro.

Za Komandanta
general Amico

² Na prostorijski Ravni — Jasenjani nalazila se Druga proleterska brigada Druge proleterske divizije.

³ Noću 17/18 februara Prva proleterska brigada Prve proleterske divizije uništila je neprijateljska uporišta: Raštelica, Ivan Sedlo, Bradina, Lukač i Brđani. Vidi dok. br. 93, 102 i 173.

⁴ U Ostrožac je upala 18 februara Peta crnogorska brigada Treće NOU divizije. Vidi dok. br. 105, 109 i 115.

⁵ Protivkomunistička dobrovoljačka milicija — uglavnom četnici Draže Mihailovića

⁶ Odnosi se na dijelove Druge proleterske brigade Druge proleterske divizije.

⁷ Na pomenutoj prostorijski nalazile su se Druga proleterska i Druga dalmatinska brigada Druge proleterske divizije.

**IZVJEŠTAJ KOMANDE ITALIJANSKE DIVIZIJE »MURGE«
OD 19 FEBRUARA 1943 GOD. O BORBAMA PROTIV JEDI-
NICA NOV U DOLINI NERETVE I RASPOREDU JEDINICA¹**

Kopija telegrama

OPERAT. ODJELJENJE I		
Br. prot.	Datum prijema	
2446	20 2	43
Kateg.	Vrsta	Fasc.
A	1	24/3

Od Komande divizije »Murge«

KOMANDI VI ARMIJSKOG KORPUSA-operativno

Br. 1398 op. 18 časova. Situacija kod neprijatelja:

Jake partizanske snage koje su se prebacile u zonu Drežnica, izvršile su noću uoči 19 jak pritisak u pravcu juga, primoravši naše formacije V.A.C. da se povuku na položaje iza Prigredani—Podgorani (QH—BL).² Vjerovatna jačina neprijateljskih snaga je preko 2000. Izgleda da se pridolazak nastavlja. Primijećene su pored toga i druge neprijateljske snage zapadno od Neretve u zoni Vrđi (PI—BN).³ Garnizon Rama je snažno napadnut⁴ sa četiri strane noću uoči 19. Aktivnost naših trupa: M.V.A.C. istočno od Neretve održavaju dodir sa neprijateljem na sljedećoj liniji: Koviljača—Prigredani (QK—BK) — Podgorani (QN—BH). 1/55 rasporedio se za odbranu na sjeverozapadnom sektoru grada Mostara, III/260 transportovan automobilima iz Širokog Brijega, razmješta se za odbranu na sjeveroistočnom sektoru grada Mostara. Iz pouzdanih vijesti proizilazi da bi gubici partizanskih snaga koje dolaze iz zone Drežnice bili sljedeći: 200

¹ Kopija originala, pisana na mašini, na italijanskom jeziku, podvučena na više mjesta crvenom i plavom olovkom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta (kut. 28 A/7).

² Odnosi se na jedinice Druge proleterske brigade Druge proleterske divizije.

³ Na sektoru Vrđi položaje su držale jedinice Druge dalmatinske brigade Druge proleterske divizije.

⁴ Napad na neprijateljsku posadu (jedna mitraljeska četa 103 mitraljeskog bataljona) u Rami izvršila je Deseta hercegovačka brigada Treće NOU divizije. Sire o oslobođenju Rame vidi dok br. 100, 105, 109, 115 i 249.

mrtvih i 400 ranjenih. Sve vijesti potvrđuju neprijateljsku namjeru da napadne Mostar. Aktivnost avijacije veoma intenzivna u toku cijelog dana. Kraj.
Za komandanta general Gherzi 20401902

V.P⁵ 19 februar 1943-XXI 23 časa

BR. 242

**OBAVJEŠTENJE NJEMAČKOG ŠTABA ZA VEZU PRI VIŠOJ
KOMANDI ORUŽANIH SNAGA »SLOVENIJA-DALMACIJA«
OD 19 FEBRUARA 1943 GOD. O BOMBARDOVANJU POLO-
ŽAJA JEDINICA NOV SJEVERNO I ZAPADNO OD
MOSTARA¹**

Njemački štab za vezu
pri Višoj k-di oruž. sn. »Slov.-Dalm.«
Pov. br. 46/43
Višoj komandi oruž. sn. »Slov.-Dalm.«

19.2.43, 00.30 čas.

Od komandanta Jugoistoka primljeno je sljedeće saopštenje radi daljeg sprovođenja:

»Višoj komandi oruž. sn. »Slov.-Dalm.«, 18.II.43, u 20.40 časa.

19.II. dejstvovala su njemačke bombarderske formacije protiv bandi sjeverno i zapadno od Mostara. Odmah narediti italijanskim trupama da izbace svijetleće metke kao znak za raspoznavanje i da istaknu italijanske zastave ili bijela platna.

Komandant Jugoistoka
Ia/L Pov. br. 556/43«

⁵ Vojna pošta

¹ Original, pisan na mašini, na njemačkom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta (kut. 17 J/2).

**DNEVNI IZVJEŠTAJ ITALIJANSKOG OFICIRA ZA VEZU
PRI KOMANDI NJEMAČKIH TRUPA U HRVATSKOJ OD
19 FEBRUARA 1943 GOD. O BORBAMA PROTIV JEDINICA
NOV U BOSANSKOJ KRAJINI¹**

Fredmet

Predano:
Primljeno: 20.II.1943. u 16.00 časova

Telegram

Od Grupe Bobbio
Superslodi — Op.
Komandi V arm. korpusa
i na znanje:

VISA KOMANDA ORUZANIH SNAGA
»SLOVENIJA-DALMACIJA«
OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 2906

Stiglo 20. 2. 43/XXI

Komandi XVIII arm. korpusa
preko Supersloda Italijan-
skoj misiji u Zagrebu

Broj 135/A/3

NOVOSTI U 19.00 ČASOVA DNE 19 FEBRUARA 1943

SS divizija:

Nema značajnih novosti.

369 divizija:

Hrvatska planinska brigada smijenila je jedinice 717 divi-
zije u zoni Ramići (VH—FN), V. Dijci² (VM—FL). Bataljon 3
planinske brigade maršuje na Ramiće, dok se III bataljon iste
brigade još sakuplja.

717 divizija:

Trupe koje operišu istočno od Ključa doprle su danas do
linije:

— Ljubinje (VU—FL), Momč³ (VU—FL) — Bajići (VU—FL)
— Pejići (VU—FL) — Donja Previja (VS—FG). Slabe neprija-
teljske snage od 60—70 vojnika povlače se prema istoku i jugu,
uzimajući sa sobom stoku i stanovništvo.

¹ Original, pisan na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u
arhivi Vojnoistoriskog instituta (kut. 17 1/2).

² Na karti 1:100.000 ne postoji ovo mjesto. Vjerovatno se odnosi
na Vojići.

³ Vjerovatno Miškovići

Ceste loše i ogromne terenske poteškoće.

Vjerovatno prisustvo dviju neprijateljskih brigada u D. i G. Ribniku.⁴

Gubici: — 1 mrtav.

Sjedište komande: Ključ.

Namjere za danas: sa 749 pukom produžiti na Međedak (ZI—FG), sa dvije baterije prijeći Sanu.

Vazдушna aktivnost:

Avijacija nije bila upotrebljena.

Zasada je prešla u neposrednu ovisnost Vrhovne komande Jugoistok.

Major Bobbio

- 7 kopija:
- 1 ekselenciji
- 1 načelniku štaba
- 1 pomoćniku načelnika štaba
- 3 operativnom odjeljenju
- 1 obavještajnom odjeljenju

⁴ U pomenutim selima nalazile su se jedinice Pete NOU divizije.

DNEVNI IZVJEŠTAJ NJEMAČKOG ŠTABA ZA VEZU PRI
VIŠOJ KOMANDI ORUŽANIH SNAGA »SLOVENIJA-DAL-
MACIJA« OD 19 FEBRUARA 1943 GOD. O BORBAMA PRO-
TIV JEDINICA NOV U BOSNI I HERCEGOVINI¹

Njemački štab za vezu
pri Komandi Superslode
Fov. djel. br. 302/43.

21 februara 1943

VISA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
»SLOVENIJA-DALMACIJA«

OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 2961

Stiglo 21. feb. 1943/XXI

Višoj komandi oruž. snaga »Slovenija-Dalmacija«
Operativno odjeljenje
Obavještajno odjeljenje.

S j e d i š t e

19. II. 43

Hrvatska: Vrijeme: svijetlo i sunčano.

Poduhvat »Weiss«: Gro 717. div. prebačen kod **Ključa**. Mosto-
bran proširen za 8 km jugoistočno, uz slab
neprijateljski otpor. Vrlo teški terenski uslo-
vi. Utvrđene jače neprijateljske snage na
prostoru 12 km južno od **Ključa**.² Otpada-
njem njemačko-hrvat. borbene grupe,³ koja
je imala zadatak da preko **Ježera i Mrkonjić**
Grada djeluje u susret 717. pješ. div., vje-
rovatno je usporena akcija »Weiss 2«.

717. pješ. div.: Pojačana dijelovima 714. pješ. div. nastupala
20. II ka **Mrkonjić Gradu** (zbog još neoprav-
ljenog mosta **Ključ**, najprije bez vozila).
Divizijsko komandno mjesto od 18 II u B a n j o j L u c i.
Vazduhoplovstvo upućeno na usku saradnju
sa 718. divizijom.

¹ Original, pisan na mašini, na njemačkom jeziku, nalazi se u
arhivi Vojnoistoriskog instituta (kut. 17 J/2). Redakcija je izostavila
tekst koji se odnosi na Srbiju.

² Odnosi se na jedinice Pete NOU divizije.

³ Odnosi se na Grupu »Vogel«. Njen sastav i dejstva u pravcu
Mrkonjić Grada vidi u dok. br. 227 (prim. 4).

Zapadna Bosna: Željeznica **Sunja — Bos. Novi — Banja Luka**, važna zbog odvoženja rude i dotura za »Weiss 2«, ponovo je u pogonu.

Istočna Bosna: Neprekidni neprijateljski pritisak⁴ sa prostora južno od demarkacione linije prema **Tarconu**⁵ (jugozap. od **Sarajeva**); dovučena dalja hrvatska pojačanja. Stanje u boksitnoj oblasti **Mostara** i dalje zaoštreno; zahtijeva smjesta akciju njemačkih snaga. Gro 718. div. upućen je na **Mostar**, uz najdetaljnije raščišćavanje cjelokupnog istočnobosanskog prostora, i to: sa 1 pojačanom pukovskom grupom od **D. Vakufa** preko **Prozora — Jablanice**, sa 2 njemačka i 3 hrvat. bataljona preko **Tarčina—Konjica—Jablanice**. Nastupaju tako da 20. II u podne može da se pređe demarkaciona linija.

Vrhovni komandant Jugoistoka

Za tačnost prepisa:

Drechsler

poručnik

(M.P.)

BR. 245

DNEVNI IZVJEŠTAJ NJEMAČKE 718 PJEŠADIJSKE DIVIZIJE O SITUACIJI U CENTRALNOJ BOSNI I DOLINI NERETVE NA DAN 19 FEBRUARA 1943 GODINE¹

P r i e v o d²

DNEVNO IZVJEŠĆE 718. NJEM. PJEŠ. DIV.

od 18./19. veljače 1943.

I.) 1.) Dalje traje pritisak komunističkih grupa iz prostora **Prozor** i sj. **Konjic**³ u sj. i. pravcu na osigurno područje

⁴ Odnosi se na jedinice Prve proleterske brigade Prve proleterske divizije. Vidi dok. br. 173.

⁵ Tarčin

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod br. 4/1—35, k. 19. Tekst je na više mjesta podvučen crvenom olovkom.

² Prevod je izvršen u ustaško-domobranskoj komandi.

³ Konjic je napadala Prva proleterska brigada sa dva bataljona, ali napad nije uspio. Vidi dok. br. 106 i 173.

divizije. Istovremeno pokušavaju četnici koji su navodno pozvani tal. mobilizacijom, da u grupama sa j. prodru u njemačko interesno područje.

2.) a) *Jajce:*

Napad grupe »Vogel« zaustavljen je također 18.II. pred veoma jako posjednutim i dobro izgrađenim neprijateljskim položajima na visovima sj. i sj. i. Jezero.⁴ Osobito jako posjednuto je Jezero—Prisoje i vis 902. Neprijatelj raspolaže sa mnogobrojnim strojnicama. Usljed guste magle nije se mogla osmatrati vlastita topnička vatra. Odbijeni mnogi neprijateljski protu-napadaji, prije svega protiv desnog boka.

Gubici: Niemci: 5 ranjena,

Hrvati: 1 mrtav. 3 ranjena.

b) *Ivan Sedlo:*

Održava se pritisak komunista sa j. z. Prema hrv. izvješću zauzeli su komunisti Raštelica i napreduju prema Pazarić.⁵ Hrv. 7. p. p. sa glavninom stigla u Ilidža. 1. bojna 7. p. p. prebačena u Pazarić.

3.) *Namjera:*

Grupa »Vogel«⁶ ponovni napad u pravcu Mrkonjić Grad. Grupa Annacker nastavak pokreta od Travnik prema D. Vakuf. Hrv. 7. p. p. protu-napadaj radi ponovnog zauzimanja Ivan Sedlo.

U Sarajevu, dne 19. veljače 1943.

Za točnost prievoda:

nadsatnik Gayer

Gayer

⁴ Na ovom prostoru nalazio se po jedan bataljon Sedme i Devete krajiške NOU brigade.

⁵ Bradinu, Raštelicu i Brđane je oslobodila Prva proleterska brigada. Vidi dok. br. 93, 102, 173 i 362.

⁶ Vidi dok. br. 227.

**PROGLAS ITALIJANSKE KOMANDE U MOSTARU OD 19
FEBRUARA 1943 GOD. O ZABRANI KRETANJA I STRIJE-
LJANJU TALACA¹**

ITALIJANSKO ZAPOVJEDNIŠTVO U MOSTARU

Na osnovu datih mi ovlaštenja

— N A R E Đ U J E M

- 1) — Kuće iz kojih bi se slučajno izvršio atentat protiv naoružanih snaga ili građanskih vlasti, biti će smjesta porušene.
- 2) — Zabranjeno je noćiti izvan svojih kuća. Porodice osoba, koje se nalaze u Mostaru, ako bi se noću udaljile od svojih kuća, biti će odmah uhapšene.
- 3) — U slučaju pobune ili sabotaža, 300 osoba iz Mostara, koje su zatvorene u koncentracionim logorima, biti će bezuvjetno strijeljane.
- 4) — Svaki koji bude zatečen, danju ili noću, da daje znakove iz kuća, ili da je u vezi sa osobama osumnjičenim za neprijateljsku djelatnost, biti će odmah strijeljan.
- 5) — U izmjenju prijašnjih naredbi, redarstveni sat počinje od danas u 18 časova. Javni lokali moraju biti zatvoreni u 17 časova.

GENERAL ZAPOVJEDNIK
Luigi Gherzi

Ko pocijepa, ošteti ili zaprlja ovu naredbu biti će progonjen u smislu postojećih zakona. Ako bude zatečen na djelu biti će strijeljan.

¹ Kopija originala, izvučena na geštetneru, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta — neregistrovana.

BR. 247

**OBAVJEŠTENJE ITALIJANSKE VRHOVNE KOMANDE OD
20 FEBRUARA 1943 GOD. O NASTUPANJU NJEMAČKIH
JEDINICA U PRAVCU JABLANICE I NAREĐENJE DA ŠESTI
ITALIJANSKI ARMIJSKI KORPUS UPOTREBI SVE RASPO-
LOŽIVE SNAGE PROTIV JEDINICA NOV¹**

Kopija za načelnika Generalštaba²

Šifrirani telegram

VISA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA »SLOVENIJA-DALMACIJA« OPERATIVNO ODJELJENJE Br. 2919 Stiglo 21. 2. 43/XXI

Od Vrhovne komande
Superslodi

Datum i čas/otpreme
prijema 20.2.43; 20

Br. 20719/op.

Odgovor na 2779 od 19 februara.

Vrhovna njemačka komanda javlja 19 februara da će na dan 20 februara krenuti 2 grupe njemačkih vojnika i da će preći demarkacionu liniju u pravcu Jablanice odnosno Prozora da bi izbili na bok i leđa komunističkim snagama koje napreduju na Mostar.

Smatram da će Komanda VI armijskog korpusa, potpomoćna tim učešćem, pobrinuti se da brzo uspostavi situaciju.

Skrećem pažnju na potrebu da se VI armijski korpus postara da upotrebi, u tom cilju, osim dobrovoljačkih formacija o kojima govori vaš telgr. 2780 od 19 februara, i sve raspoložive italijanske snage na teritoriji.

General Ambrosio

¹ Kopija originala, pisana na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 3 D/15.

² Napisano rukom, crnom olovkom.

Dešifrirao por. Sardos

6 kopija

1 Ekselenciji

1 Nač. štaba

saopštiti odmah VI Korpusu

1 Pom. nač. štaba

2 operat. odjeljenju

M¹

1 odjeljenju »I« (obavještajnom odjeljenju)

BR. 248

**DNEVNI IZVJEŠTAJ KOMANDE ITALIJANSKOG ŠESTOG
ARMIJSKOG KORPUSA OD 20 FEBRUARA 1943 GOD. O
BORBAMA PROTIV JEDINICA NOV U DOLINI NERETVE¹**

Predmet

Telegram

Datum i čas _____ otpreme _____
_____ prijema 20 II 43 23.10 č.

VISA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
»SLOVENIJA-DALMACIJA«
OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 912

Stiglo 21 febr. 43 XXI

Od Komande VI armij. korp. — Oper. od.

Komandi Supersloda

„ „

i r. z.

Gubernatoratu Crne Gore

Komandi XIV i XVIII armij. korp.

i Mornarici Dalmacije

N 2486 /op.

IZVJEŠTAJ U 18.00 ČASOVA DANA 20 FEBRUARA

1) **Aktivnost ustanika**

Garnizon Konjic izvještava da su partizani digli u vazduh željeznički most južno od Bradine (RM—CK).²

¹ Rečenicu »saopštiti odmah VI korpusu« i paraf (m) napisao je crvenim mastilom general Mario Robotti.

² Original, pisan na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta (kut. 18 B. 4).

³ Most kod Bradine uništile su jedinice Prve proleterske brigade Prve proleterske divizije.

Snage partizana s jedne i s druge strane Neretve između Vrđi (Mostar PL—BL) i zone Ravni (Nevesinje QK—BL) izgleda da sačinjavaju jedinstvenu grupu zajedno sa ljudstvom danas primijećenim u zoni Vituška Draga (Mostar QH—BH).³

2) Sektor »Murge«

Garnizoni Konjic, Jablanica i Rama danas su odbili napade koje su izvršili partizani noću i rano jutrom.⁴

U popodnevrim časovima pritisak na garnizone je znatno popustio. Situacija je nepromijenjena.

— Sektor »Mostar«

Prema vjerodostojnim vijestima utvrđeni su sljedeći gubici zadati grupi partizana u Drežnici: 200 mrtvih i 400 ranjenih.⁵

3) — Sektor »Messina«

Ustaški odred u izvidanju u zoni Poljice (Mostar KI—BD) sukobio se sa jakom partizanskom patrolom i zadao joj je siguran gubitak, 7 mrtvih. Jedan zarobljeni partizan je strijeljan.

Zaplijenjene su tri puške, namirnice i materijal.

Ustaški gubici: 1 mrtav.

17 februara naša jedinica izvršila je upad na Rudine (Mostar KI—AF) gdje je primijećeno prisustvo partizanskih jedinica, koje su pretrpjele siguran gubitak od dva mrtva.⁶

4) Sektor »Marche« i »Kotor«

Normalna aktivnost.

5) Pridolazak V. A. C.⁷

Formacije V. A. C. Mostar porasle su na 2000 ljudi.

Hiljadu ih je sakupljenih u Trebinje sa pokretnom grupom.

Druge će stići sutra, osim formacija koje su ostavljene da čuvaju garnizone koji su sada bez naših trupa.

³ Odnosi se na Drugu proletersku i Drugu dalmatinsku NOU brigadu Druge proleterske divizije.

⁴ Napad na Konjic noću 19/20 februara izvršila je Prva proleterska brigada sa dva bataljona. O tome vidi dok. br. 106 i 173. Napad na Jablanicu vršila je Četvrta proleterska (Crnogorska) brigada Druge proleterske divizije. Italijanski garnizon sačinjavao je: Stab I bataljona 259 puka sa jednom i po četom, 3 voda mitraljeza, vod topova 100 mm, 9 baterija 75 mm divizije »Marche«, vod bacača — u svemu oko 500 ljudi među kojima se u momentu napada nalazio i komandant 259 puka. Dvadeset drugog februara posada je bila primorana da se preda. Šire o oslobođenju Jablanice vidi dok. br. 130 i 298. Na neprijateljski garnizon Ramu napad je vršila Deseta hercegovačka brigada Treće NOU divizije i zauzela ga 20 februara. Vidi dok. br. 100, 105, 109, 115, 249 i 257.

Redakcija nije mogla da ustanovi gubitke jedinica Druge proleterske divizije uslijed nedostataka dokumenata.

⁶ Odnosi se na dijelove Devete dalmatinske NOU divizije.

⁷ Protivkomunistička dobrovoljačka milicija — uglavnom četnici Draže Mihailovića.

Sutra počinje nadolazak prvog dijela V. A. C. koji dolaze iz Crne Gore.

6) **Vazдушna aktivnost**

Vrlo intenzivna.

Izviđanja s jedne i s druge strane Neretve u dolini Rama i Drežanka i u predjelu Tomislavgrad^s—Imotski—Posušje.

Tokom cijelog dana intenzivna akcija bombardovanja, gađanja malim bombama i mitraljiranja partizanskih formacija koje vrše pritisak na garnizone Jablanica i Konjic i na one na kraju doline Drežanke.

Izvršeno je snabdijevanje vazдушnim putem sa lijekovima i materijalom za radio u garnizonu Jablanica i municijom u garnizonu Konjic.

Temperatura u porastu. Vedro.

Za Komandanta
General Amico

8 prepisa:

- 1 Ekselenciji
- 1 Načelniku štaba
- 1 Pomoć. nač. štaba
- 3 Oper. odjelj.
- 1 Obavješt. „
- 1 Kr. karab.

BR. 249

IZVJEŠTAJ KOMANDE ITALIJANSKOG ŠESTOG ARMIJSKOG KORPUSA OD 20 FEBRUARA 1943 GOD. O NAPADU JEDINICA NOV NA RAMU, JABLANICU, KONJIC I BRADINU¹

BA/G

Komanda VI armijskog korpusa
Glavni štab — Operativno odjeljenje

V. P. 39. 20 februar 1943

Promemoria

Komanda divizije »Murge« saopštava da je muslimanski bataljon antikomunističkih dobrovoljaca iz Konjica dezertirao.

Četnički bataljon V. A. C. svojevolumeno stigao u Konjic, nije intervenisao u borbi od 19¹/₂ tekuće god.

¹ Duvno

¹ Original, pisan na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta (kut. 20 E/15).

Rama — Napadnut juče popodne (19.2) ne javlja se od 21 čas.²
Jablanica — Jako angažovan od juče uveče 19.³
Konjic⁴ — " " " " "
Bradina — Juče 19 u 17 časova davao otpor.⁵

BR. 250

**OBAVJEŠTENJE ITALIJANSKOG OFICIRA ZA VEZU PRI
KOMANDI NJEMAČKIH TRUPA U HRVATSKOJ OD 20
FEBRUARA 1943 GOD. O POKRETU 718 NJEMAČKE DIVI-
ZIJE U PRAVCU MOSTARA¹**

Telegram

Datum i čas/otpreme
prijema 20.2.43
20.15

VIŠA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
»SLOVENIJA-DALMACIJA«
OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 2918

Stiglo 21. 2. 43/XXI

Od Grupe Bobbio
Višoj kdi oruž. snaga »Slov.-Dalm.« — operat.
(preko Italijanske misije)

Br. 142/A—3 prot.

1) Njemačka komanda je javila da će 718 njemačka divi-
zija, koja je već u Sarajevu, krenuti dana 11² sa demarkacione
linije da učestvuje u deblokiranju Mostara koga je izgleda opko-
lilo preko 12.000 partizana.

Vjerovatan dolazak u zonu kroz 5 dana.

2) Njemačka komanda traži, ako je moguće, da se snabdi-
jevanje te divizije vrši iz Dubrovnika, kad ona stigne u Mostar,
a za kratko vrijeme.

² Vidi dok. br. 100, 105, 109, 115 i 257.

³ Vidi dok. br. 130 i 298.

⁴ Vidi dok. br. 106, 164, 169 i 173.

⁵ Vidi dok. br. 93, 102 i 173.

¹ Original, pisan na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u
arhivi Vojnoistoriskog instituta (kut. 3 D/13).

² U originalu pogrešno napisano 11. a treba 21. Vidi dok. br. 254.

3) Njemačka komanda treba, radi spomenutog zadatka, da pokrene svoj bataljon koji vrši garnizonsku službu u Višegradu: traži da italijanska Komanda predvidi njegovo hitno zamjenjivanje.

4) Da bi bila moguća moja kolaboracija sa njemačkom Komandom, smatram za potrebno da budem izviješten o događajima i novostima koje se odnose na zonu Mostar i na situaciju naših snaga.

Major Bobbio

5 kopija:

- 1 Ekselenciji
- 1 Načelniku štaba
- 1 Pomoćniku nač. štaba
- 2 Operativnom odjeljenju

BR. 251

**DNEVNI IZVJEŠTAJ ITALIJANSKOG OFICIRA ZA VEZU
PRI KOMANDI NJEMAČKIH TRUPA U HRVATSKOJ OD 20
FEBRUARA 1943 GOD. O BORBAMA PROTIV JEDINICA
NOV U BOSANSKOJ KRAJINI I U DOLINI NERETVE¹**

Predmet

Primljeno: 21.II.1943. u 16.00 č.

Telegram

VISA KOMANDA ORUZANIH SNAGA
»SLOVENIJA-DALMACIJA«
OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 2957

Stiglo 21 feb. 1943 XXI

Od Grupe Bobbio
Superslodi — operativno odjeljenje
Komandi V arm. korpusa
i na znanje:
Komandi VI i XVIII arm. korpusa
Italmisiji u Zagrebu

broj 145 A 3 prot. — Operativni ciklus »Weiss«

Divizija »Sassari«:
situacija nepromijenjena.

¹ Original, na italijanskom jeziku, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta (kut. 17 I 2).

369 divizija:

osiguranje mosta Ključ preuzeo je I bataljon 3 plan. brigade. Prema obavještenjima zarobljenika VI partizanska brigada nalazi se na 15—20 km od Sanskog Mosta.²

Namjere za danas:

sakupiti diviziju u zonu zbora za »Weiss«, Roum³ 2.

717 divizija:

sa 749 pukom stigla na liniju Medari (ZI—FL) — Previja (VU—FG) bez značajnih borbi.

Gubici od 18 i 19: 3 mrtva, 8 ranjenih.

Neprijateljski gubici: 20 mrtvih.

Namjere za danas:

Napad na Ponor (ZP—FG).

Vazдушna aktivnost:

vazdušno oružje nije bilo upotrebljeno za operacije »Weiss«.

*Operacija »Vogel«:*⁴

(tri bataljona). Jedan hrvatski artiljerijski divizion. Jedna njemačka baterija. Dva hrvatska planinska artiljerijska voda. Dio inžinjerije sakupiće se u zoni Bugojno — Vakuf i počeće pokret preko Prozora na Ramu i Bugojno.⁵ Iz Prozora za Ramu u 7,00 časova dne 21.

D r u g o: Grupa »Annacker«⁶ (2 njem. bataljona), 2 hrvatska, 1 ustaški, dvije brdske baterije sakupiće se u zoni Pazarić — Hadžići i otpočeće pokret iz Tarčina preko Ivan Sedla na Ramu, u isti sat i dan kao i Grupa »Vogel«.

Dvije grupe iz Rame prodiraće na Mostar.

Neka se predvide značajne prepreke uslijed terena i snijega.

Vazdušne snage: stige u Sarajevo sa svim aparatima JH 34.

Namjere za danas:

Napasti neprijateljske položaje na Ivan Sedlu.

Major Bobbio

² Odnosi se na Šestu krajišku brigadu Četvrte NOU divizije.

³ Redakcija nije mogla da ustanovi značenje ove kratice.

⁴ Grupa »Vogel« je bila sljedećeg sastava: 738 puk (bez jednog bataljona); Štab 668 art. div. sa jednom baterijom 668 art. divizion. jedna domobranska haubička baterija sa tri dom. brdska art. voda; 738 pionirska četa: četa III dom. pion. bataljona; dijelovi 202 oklopnog bataljona. Sa ovom grupom dejstvovao je i 5 ustaški zdruk.

⁵ U originalu je vjerovatno pogrešno dopisano »i Bugojno«.

⁶ Grupa »Annacker« imala je u svom sastavu dva njemačka bataljona vjerovatno iz 750 pješadijskog puka, dva bataljona 7 dom. pješ. puka, jedan ustaški bataljon i dvije brdske baterije. Ova Grupa bila je 19 februara u D. Vakufu, odakle je vozom prebačena za Sarajevo, a zatim u pravcu Konjica.

**DNEVNI IZVJEŠTAJ ITALIJANSKOG OFICIRA ZA VEZU
PRI KOMANDI NJEMAČKIH TRUPA U HRVATSKOJ OD 20
FEBRUARA 1943 GOD. O BORBAMA PROTIV JEDINICA
NOV U BOSANSKOJ KRAJINI I U DOLINI NERETVE¹**

Predmet

Predano: 22. II. 1943. u 09.30—XXI

Primljeno: 22. II. 1943. u 12.40—XXI

Telegram

Od Grupe Bobbio
Superslodi Op.
Komandi XVIII arm. korpusa
Komandi VI arm. korpusa
i na znanje:
Komandi V arm. korpusa
Italijanskoj misiji u Zagrebu

VIŠA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
»SLOVENIJA-DALMACIJA«
OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 3022

Stiglo 22. feb. 1943/XXI

Broj 149/A/3 prot.

NOVOSTI U 19.00 ČASOVA DNE 20 FEBRUARA 1943—XXI

Operativni ciklus »Weiss«

SS divizija: III bataljon II lovačkog puka započevši pokret u 21,00 čas dne 20 sarađivaće u oslobođenju italijanskog garnizona Gornji Lapac, slijedeći maršutu Vrtoče — Kulen Vakuf. Jedan eskadron konjice uspostavio je mostobran u Kulen Vakufu, dok inžinjerijske jedinice popravljaju mostove u zoni.

369 divizija: završeni su radovi na mostu Ključ. — 969 puk sakuplja se u zoni Sanski Most.

III proleterska brigada (1000 ljudi) nalazi se u zoni Lipnik² (Prijedor TR—GM). 370 puk ima jedan bataljon u zoni Zaplače³ (Drvar VS—FG) — Donja Previjska (Jajce VU—FG). — III hrvatska planinska brigada osigurava zonu Ramići (Prijedor VM—FN) — Vojići (VM—FL) prema sjeveru i zapadu, zonu Majkići (Prijedor VO—FI) — Jarice (Prijedor VQ—FI) Dubočani (VQ—VS—FI) prema jugu i most u Ključu.

¹ Original, pisan na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta (kut. 17 I/2).

² Na sektoru Lipnika nalazila se Šesta krajiška brigada Četvrte NOU divizije. Vidi o borbi koju su vodile jedinice ove brigade 20 februara u dok. br. 273 (prim. 4).

³ Vjerovatno Zablacé

Pretrpljeni gubici: od 18—20: jedan civilni šofer mrtav, dva ranjena; jedan nestao.

Nanijeti gubici: 48 mrtvih.

717 divizija: 749 puk nailazeći na slab neprijateljski otpor dopro je do Čađavice i Šljivika (Jajce ZN—FQ) i Sitnice (Banja Luka ZN—FI) savladavši mnogobrojne prepreke na cestama.

Pretrpljeni gubici: dva ranjena.

Nanijeti gubici: cijene se na 12—15 mrtvih.

Vazdušno oružje: nije upotrebljeno za »Weiss«.

Operacija »Mostar«: Grupa »Vogel«⁴ stigla u Bugojno. Dne 21 u 6,00 časova otići će za Gornji Vakuf. Grupa »Annacker«⁵ otići će dne 21 u 6,00 časova sa njemačkim jedinicama iz Pazarića. Hrvatski pješadijski puk odbio je kod Tarčina (Konjic RQ—SI—CM) jak noćni napad koji je došao sa sjeverozapada.⁶

Prema obavještenjima zarobljenika neprijatelj će nastojati da prijeđe na jugoistok. Neprijatelj se povukao u Raštelić (Konjic RO—CM) i uzvisine koje dominiraju Ivan Sedlu (Konjic RO—CK).⁷

Njemački avioni bili su napadnuti protivavionskom vatrom srednjeg kalibra.

7 prepisa:

1 Ekselenciji

1 Načelniku štaba

1 Pomoćniku nač. štaba

3 Operativnom odjeljenju

1 Obavještajnom

Major Bobbio

⁴ Vidi sastav Grupe »Vogel« u dok. br. 251 (prim. 4). Ova grupa pokušavala je od 17 februara da se probije iz Jajca preko Jezera u Mrkonjić Grad, ali je naišla na snažan otpor jedinica Sedme i Devete krajiške NOU brigade kod Jezera i bila prinuđena 19 februara na povlačenje u Jajce, odakle je upućena za Bugojno zbog događaja u dolini Neretve i Rame.

⁵ Vidi sastav Grupe »Annacker« u dok. br. 251 (prim. 6).

⁶ Napad na Tarčin vršile su jedinice Prve proleterske brigade Prve proleterske divizije. Šire o tome vidi dok. br. 173.

⁷ Odnosi se na Prvu proletersku brigadu. Vidi dok. br. 102, 120 i 173.

DNEVNI IZVJEŠTAJ NJEMAČKE 718 PJEŠADIJSKE DIVI-
ZIJE O BORBAMA PROTIV JEDINICA NOV OKO JAJCA I
DONJEG VAKUFA NA DAN 20 FEBRUARA 1943 GODINE¹

P r i e v o d².

DNEVNO IZVJEŠĆE 718. NJEM. PJEŠ. DIV.

od 19./20. veljače 1943.

I.) 1.) Cjelokupno stanje nepromjenjeno.

2.) *Jajce*:

U prostoru sj. Jezero pred napadom grupe »Vogel«³ iz-
bjegao je neprijatelj⁴ prema sj. i sj. i. visovi sj. Jezero
i samo Jezero zauzeto poslije podne. U 15.00 sati usliedio
je zrakoplovni napad sa ciljem Magaljdol. koji je ali po-
godio vlastite linije daleko j. i. i i. Magaljdol. premda
su bila izložena zrakoplovna platna (znakovi) i često se
izbacivali svjetleći signali.

Pri tome su bili sljedeći gubici:

Niemci: 2 mrtva, 2 ranjena,

Hrvati: 2 mrtva, 2 ranjena,

Ustaše: 1 ranjen.

Vodiča konja 2 mrtva, 6 tovarnih konja uginula.

Napad uveče obustavljen, grupa »Vogel« vratila se u toku
noći u Jajce. Grupa »Vogel« odpočela pokret za D. Vakuf.

Cjelokupni gubici: Niemci: 3 mrtva, 3 ranjena.

Hrvati: 2 mrtva, 2 ranjena.

Ustaše: 1 ranjen.

b) *D. Vakuf*:

Grupa »Annacker« stigla 19.II. poslije podne u D. Vakuf.
nalazi se sada na preselici ter. samovozima i željeznicom
u prostor Ilidža—Hadžići. 15 km z. Sarajevo.

c) *Travnik*:

I. 738 p. p. bez 1 sata u pokretu cestom za Busovača, od
tamo ter. samovozima za Ilidža.

d) *Ivan Sedlo*:

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojno-
istoriskog instituta pod br. 6.1—11. k. 19.

² Prevod je izvršen u ustaško-domobranskoj komandi.

³ Vidi sastav grupe u dok. br. 227 (prim. 4).

⁴ Borbe su vođene sa jednim bataljonom Sedme i jednim Devete
krajiske NOU brigade.

Jače neprijateljske snage drže zaposjednutim visove sj. i sj. i. Ivan Sedlo sa obe strane ceste Sarajevo—Konjic. Razviđanje hrv. 7. p. p. naišlo je svugdje na jaku odbranu. Određeno je njemačko razviđanje. Zrakoplovno razviđanje utvrdilo je da je željeznički most 4 km j. j. z. Ivan Sedlo. razoren.

U Sarajevu, dne 20. veljače 1943.

Za točnost prijevoda:

nadsatnik Gayer

Gayer

BR. 254

NAREĐENJE VIŠE KOMANDE ORUŽANIH SNAGA »SLOVENIJA-DALMACIJA« OD 21 FEBRUARA 1943 GOD. O PODUZIMANJU OPERACIJA U DOLINI NERETVE¹

Šifrovani telegram

Poslat 21 februara

Od Više komande oruž. sn. »Slov.-Dalm.«
Komandi VI arm. korpusa

Br. 2904

- Odobravam odluke te komande koje se odnose:
 - Prvo.* Na što skorije preuzimanje operativne inicijative u dolini Neretve uz upotrebu pokretne grupe iz Čapljine, sjeverno od Mostara.
 - Drugo.* Na stvaranje druge pokretne mase od snaga divizije »Messina«, koja bi se suprotstavila eventualnim drugim potrebama.
- Insistiram na potrebi hitne primjene svih raspoloživih snaga za što brže uspostavljanje situacije.
Saopštavam da će se učešće Nijemaca od Sarajeva razviti pomoću akcije 718 divizije, koja će danas 21 februara preći demarkacionu liniju.

General Robotti

21. II. M²

Šifrovao Major Manfreda

² Odnosi se na jedinice Prve proleterske brigade Prve proleterske divizije. Vidi dok. br. 173.

¹ Original, pisan na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta (kut. 3 C 3).

² Datum i slovo M napisano crvenim mastilom. M je paraf generala Maria Robottia.

**OBAVJEŠTENJE VIŠE KOMANDE ORUŽANIH SNAGA
»SLOVENIJA-DALMACIJA« OD 21 FEBRUARA 1943 GOD.
O KONCENTRACIJI JEDINICA NOV U DOLINI NERETVE¹**

DCL. (prepis)

Telegram

Od Superslode — operativno V.P. 10, 21/2—1943—XXI
Grupi za vezu BOBBIO (preko ITAL. MISIJE)
i na znanje
Komandi VI. arm. korpusa
Br. 2937 prot.

Veza vaš 142/ A—3 od 20. t. m.²

Prvo. Situacija VI arm. korp. Usljed prisustva jakih partizanskih snaga u dolini Neretve sa obje strane ušća Drežanke, zona divizije »Murge« je podijeljena na dva operativna sektora: *Sjeverni sektor.* Naši slabi garnizoni u Konjicu i Jablanici su opkoljeni i odupiru se snažnom protivničkom pritisku.³

Južni sektor: U toku je prikupljanje snaga u zoni Mostar za operacije ka sjeveru, koje će uskoro početi a čiji je zadatak da srede situaciju u dolini Neretve. Radi znanja, u oba gore spomenuta sektora, sjevernom i južnom, sa trupama VI arm. korpusa sadejstvuju izvjesne formacije M. V. A. C.⁴

Drugo. Situacija kod protivnika. Izgleda da jedna grupa koja se cijeni na oko četiri hiljade ljudi, brzo nastupa u pravcu Bradine i Jablanice. Druga grupa koja se cijeni na osam ili devet hiljada ljudi, razmještena s obje strane dolina Drežanke i Neretve u blizini njihovog spoja, udariće možda odmah ka Jablanici i Širokom Brijegu.

Treće. Snabdijevanje 718 njemačke divizije. Već je naređeno snabdijevanje preko Mostara, čim divizija stigne u zonu Mostar. *Četvrto.* Smjena njemačkog bataljona u Višegradu. Već je obavještena Vrhovna komanda jer smjenu treba izvršiti trupama Crne Gore.

Peto. Molim da dostavite ovoj komandi i neposredno VI arm. korpusu podatke o njemačkoj operaciji ka dolini Neretve.

¹ Kopija originala, pisana na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta (kut. 3 C/11).

² Vidi dok. br. 250.

³ Vidi dok. br. 106, 150 i 173.

⁴ Protivkomunistička dobrovoljačka milicija — uglavnom četnici Draže Mihailovića

Šesto. Molim Komandu VI arm. korpusa da od sada pa na dalje neposredno izvještava tu grupu za vezu o sopstvenoj situaciji i o operacijama koje su u toku.

Načelnik štaba Superslode

Viša komanda oruž. snaga »Slovenija-Dalmacija«

Operativno odjeljenje

Br. prot. 3028 Povjerljivo

Predati u ruke

Intendanturi »Slov.-Dalmac.«

V.P. 10, 22/2/1943/XXI

Vojna pošta 10

... radi nadležnog postupka, u cilju eventualnog snabdjevanja po tači trećoj gore navedenog telegrama.⁵

kopija u akta

23. febr. 1943 /XXI

Po naređenju:

pukovnik

pomoćnik načelnika štaba

(C. Costamagna)

BR. 256

IZVJEŠTAJ KOMANDE ITALIJANSKOG ŠESTOG ARMIJSKOG KORPUSA OD 21 FEBRUARA 1943 GOD. O PRIPREMAMA ZA NAPAD NA JEDINICE NOV SA PRAVCA MOSTARA PREMA UŠĆU DREŽANKE, JABLANICI I KONJICU¹

Predmet.

Šifrovani telegram

V. P. 10. 21—2—43—XXI

VISA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
»SLOVENIJA-DALMACIJA«
OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 2987

Stiglo 22 feb. 1943/XXI

Od Komande VI arm. korpusa—operativno

Komandi Superslode—operativno

Br. 2559/op

U vezi današnjeg zahtjeva preko radio veze (1²) i šifrovanog teleg. br. 2904.

⁵ Četiri tačkice su iz originala.

¹ Original, pisan na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 3 C/11.

² U originalu je ovaj broj dopisan olovkom, a odnosi se na prim. br. 9.

Već su od jutros, 21 t. m., u toku akcije manjih razmjera istočno od Neretve, u cilju zauzimanja položaja povoljnih za dalji razvoj operacija.

Određio sam dan 23 februar kao početak ofanzivne akcije koja će se izvoditi s obje strane doline Neretve i to: sa grupom od 1500 M.V.A.C.³ i jednim bataljonom pješadije⁴ istočno; i sa oko 1800 M.V.A.C.,⁵ prvim ešelonima Crnogoraca i pokretnom grupom »Scotti« od tri bataljona, zapadno od rijeke.⁶

U prvo vrijeme cilj operacije je potući formacije osmotrene na ušću Drežanke i Vrđi⁷, kako bi se moglo zatim produžiti na Ramu i Konjic.⁸

Za zaštitu lijevog boka kod Mostara i rudarske zone, ostaju najprije 2 mobilna bataljona iz samog garnizona.

U ispitivanju je mogućnost obrazovanja jedne mobilne grupe od trupa divizije »Messina«.

Za komandanta general Amico 202021

Stigao 22/2 časova 3

Dešifrovao major Manfreda

Dato na uvid Načelniku štaba

— „ — Pomoćniku nač. štaba

Poslata kopija Obavještajnom odjeljenju

Ppuk Michelotti je obavjestio VI arm. korp. da je u odnosu na njemačku akciju sa sjevera potrebno da VI pođe u susret Nijemcima što prije i više na sjever

³ Pomenuti protivkomunistički dobrovoljci su četnici iz Hercegovine. Osim ovih, prema izvještaju guvernera Crne Gore, Pirzia Biro-
lia, od 18 februara iz Crne Gore za Mostar je pošlo 4.000 četnika sa
2.500 pušaka. Do 22 februara stiglo je u Konjic 2.000, a u Mostar 2.500
četnika. Istog dana očekivao se dolazak još 800 četnika iz Crne Gore.

⁴ Odnosi se na Treći bataljon 56 puka.

⁵ Odnosi se na četnike iz Crne Gore koje je doveo pukovnik Bajo
Stanišić.

⁶ Grupa »Scotti« bila je sastava: II bataljon 260 puka, II bataljon
55 puka. 49 bataljon crnih košulja i jedna baterija.

⁷ Na pomenutom sektoru nalazila se Druga proleterska i Druga
dalmatinska NOU brigada Druge proleterske divizije.

⁸ Planirane operacije duž obale Neretve nisu otpočele 23, već 26
februara. Vidi dok. br. 297.

⁹ Ova rečenica je dopisana rukom, olovkom, na italijanskom jeziku.

BR. 257

**DNEVNI IZVJEŠTAJ KOMANDE ITALIJANSKOG ŠESTOG
ARMIJSKOG KORPUSA OD 21 FEBRUARA 1943 GOD. O
BORBAMA PROTIV JEDINICA NOV U HERCEGOVINI¹**

*Predmet rzb.
Telegram*

Datum i čas

otpreme

prijema 22 II 43
1.30 č.

VISA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
»SLOVENIJA-DALMACIJA«
OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 2978

Stiglo 22 feb. 1943/XXI

Od Komande VI armij. korp.
Superslodi-Oper. od.
i r. z.
Guvernatoratu Crne Gore
Komandi XIV i XVIII arm. korpusa
i Mornarici Dalmacije — Split
N 2565/op

IZVJEŠTAJ U 18.00 ČASOVA DANA 21 FEBRUARA 1943

1) **Sektor »Murge«:**

Stalan pritisak na Konjic.² Sinoć je pao garnizon Rama³ i mala posada Lug (Prozor PL—BZ) koji su ostali otsječeni. Nema vijesti iz Jablanice,⁴ čiji radio se ne javlja od 12 časova.

Sektor istočno od Neretve:

Danas je s povoljnim rezultatom izvršena akcija V.A.C. jedinica⁵ koje su bile pomognute od naših jedinica i koje su zauzele Ravno (Mostar QH—BL) te su prodrle s one strane mjesta, nakon što su savladale znatan otpor pobunjenika.⁶

¹ Original, na italijanskom jeziku, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 18 B/4.

² Konjic ovog dana blokirale su jedinice Treće NOU divizije.

³ Vidi dok. br. 100, 105, 109, 115, 249 i 257.

⁴ O oslobodenju Jablanice vidi dok. br. 130 i 298.

⁵ Četnika Draže Mihailovića

⁶ Odnosi se na dijelove Druge proleterske brigade.

Sektor zapadno od Neretve i rudokopa:

Ništa novo. Situacija uvijek nepromijenjena kod pobunjenika u zoni Vrđi (Mostar PH—BL), dolina Drežanka.⁷

2) **Sektor »Messina«:**

Jutros 21 o. m. u 3.30 časova vršeno je čišćenje Desne (Mostar NH—NK—AD). Ustaški odredi u izviđanju zone južno i jugozapadno od Grude (KI—BD) sukobivši se sa partizanskim grupicama⁸ zadali su im sigurne gubitke od 14 mrtvih. Zadržan je jedan partizan koji je zadržan radi preslušavanja. Zaplijenjena je municija. Ustaški gubici: dva ranjena.

3) **Sektor »Marche« i »Kotor«**

Normalne aktivnosti.

4) **Vazдушna aktivnost:**

Letenje je vrlo ometano jakim vjetrom na mahove i niskim oblacima. Izvršena su izviđanja u zonama G. Vakuf — Prozor — Konjic — Jablanica — Ravno i Zimlje (Nevesinje RK—BH). Bombardovana je Drežnica i Vratca (Prozor PI—BN). —

Vjetar na mahove.

Za Komandanta
general Amico

Upućen prepis

- 1 Ekselenciji
- 1 Načelniku štaba
- 1 Pomoć. nač. štaba
- 3 Oper. odjelj.
- 1 Obavještajnom
- 1 Kr. karab.

⁷ Položaje na sektoru Vrđi držale su jedinice Druge dalmatinske brigade Druge proleterske divizije.

⁸ Odnosi se na dijelove Devete dalmatinske NOU divizije.

**NAREĐENJE KOMANDE ITALIJANSKOG OSAMNAESTOG
ARMIJSKOG KORPUSA OD 21 FEBRUARA 1943 GOD. O
IZVODENJU DRUGE FAZE OPERACIJA »WEISS« NA PRO-
STORIJI BOSANSKO GRAHOVO—GLAMOČ—LIVNO¹**

g/a Povjerljivo
Komanda XVIII arm. korpusa
— operativno odjeljenje —
Br. 2800/op prot.

VISA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
»SLOVENIJA-DALMACIJA«

OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 3227

Stiglo 25 febr. 1943/XXI

V.P. 118, 21 februar 1943/XXI

Predmet: 2 faza operacije »Weiss«. —

— U vezi sa kartom 1 : 500.000 — list Sarajevo — iz-
danje 1935

— Priloga 5 —

Komandantu pješ. div. »Bergamo« V. P. 73

„ „ „ »Sassari« V. P. 86

Komandantu artiljerije XVIII AK sjedište (prilog 2. izostavljen)

Komandantu inženjerije XVIII AK sjedište (prilog 2. izostavljen)

Komandantu vazduhoplovne grupe Mostar — Zadar

i na znanje:

Ekselenciji Vrhovnom¹ komandantu oruž. snaga »Slovenija-
Dalmacija« II armija V. P. 10

Komandi VI arm. korpusa V. P. 39 (prilog 2 izostavljen)

Komandi pješ. div. »Zadar« V. P. 141 („ „ „)

Komandi 1 brze div. »Eugenio di Savoia«
V. P. 18 („ „ „)

Komandi Aerotaktike Supersloda V. P. 10 („ „ „)

Grupi Bobbio (preko Ital. misije Zagreb) („ „ „)

(Pokoravajući se naredbama Više komande oruž. snaga »Slo-
venija-Dalmacija« (II armija) telegramom 2361 od 12 tekućeg).

¹ Original, na italijanskom jeziku, izvučen na geštetneru, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 3 D/13. Iz originala Redakcija je izostavila tekst koji se odnosi na italijanske jedinice koje su dejstvovale na teritoriji Dalmacije.

- I. — Prva faza italijansko-njemačko-hrvatskih operacija (»Weiss«) je završena. Druga faza operacije razvije se na sjeveroistočnoj granici XVIII arm. korpusa. Po svojoj prilici će početi oko 25 tekućeg, i trajaće 20—30 dana².
- II. — Cilj operacije: ukloniti partizanske formacije iz zone Bos. Grahovo—Glamoč—Livno.
- III. — Dejstvovaće:
- sa jugozapada: pješadijska divizija »Bergamo« pojačana jednim hrvatskim bataljonom (grupe »Bergamo« i »Spalato«) — vidi prilog br. 1³ — pod upravom komandanta pješ. divizije »Bergamo«;
 - sa sjevera: njemačke snage (SS divizija »Princ Eugen« — pješ. div.: 369—717—718) sa hrvatskim elementima, pod upravom njemačkog generala Lütersa.
 - zona okupljanja: vidi prilog br. 2
 - pravci napredovanja: vidi prilog br. 2
 - od zone Knin: formacije M.V.A.C. lokalne i hercegovačke (grupa M.V.A.C. »Sassari«) pod rukovodstvom komandanta pješ. div. »Sassari«.⁴ Učestvovaće italijanska, njemačka i hrvatska letaćka odjeljenja.
- IV. — **Položaj neprijatelja:** (vidi prilog⁵ br. 3)
- V. — **Operativna zamisao:**
- a) preprečiti vjerovatne pravce kojima bi partizani odlazili.
 - b) dužinom pravca napredovanja nastupati silovito, metodično;
 - c) zaštititi njemačke kolone koje se pokreću od Drvara na Bos. Grahovo a zatim na Livno.
 - d) izvršiti brižljiva čišćenja s obje strane pravca napredovanja.
-
- XI. — **Početak akcije** (dan): biće saopšten konvencionalnim frazama:
- »Nove cipele dana « za dan X
 - »Slobodan obrok dana « za dan Y

² Vidi zapovijest komandanta njemačkih trupa u Hrvatskoj o izvođenju operacija »Weiss II« u dok. br. 206.

³ Pomenuti prilog odnosi se na sastav italijanskih jedinica »Bergamo« i »Spalato« koje su dejstvovale na teritoriji Dalmacije i biće štampan u tomu V.

⁴ General Mario Robotti napisao je sa strane dokumenta crvenim mastilom na ovu rečenicu sljedeću primjedbu: »Hercegovci više ne...«

⁵ Pomenuti prilog 3 biće štampan u tomu V.

- XII. — **Priprema za operaciju:**
da se završi za 2 dana.
- XIII. — **Službe:** posebna naređenja.
- XIV. — **Propisi** (vidi prilog br. 5).
Potvrditi prijem najbržim sredstvom. —

Za tačnost prepisa:
Pukovnik načelnik Štaba

Pietro Barbero

27/II m⁶

General Arm. korpusa
Komandant
Umberto Spigo

Prilog br. 2 aktu 2800/op od 21 febr. 1943 — XXI

**Njemačke snage koje učestvuju u operativnom ciklusu
»Weiss II«**

- I. — *SS-divizija »Princ Eugen«:*
— iz pojasa Petrovac⁷ — Velagići odlazi u Drvar: zona okupljanja;
— pravac napredovanja: Drvar—Bos. Grahovo—Livno.
- II. — *369 pješ. divizija:*
iz sektora Sanski Most i Kamićak odlazi u zonu između raskrsnice sjeverno od Orahovljana i Jezera: zona okupljanja;
pravac napredovanja: od zone okupljanja ka jugozapadu, do linije Glamoč — Priluka — Livno (isključno).
- III. — *717 pješ. divizija:*
— iz sektora Ključ — Velagići — Kamićak odlazi u zonu Jajce — D. Vakuf: zona okupljanja;
pravac napredovanja: Kupres — Livno.
- IV. — *718 pješ. divizija:*
— čišćenje zone jugozapadno od Jajce — D. Vakuf do linije: Majevac — Kupres.

Za dobar uspjeh operativnog ciklusa odlučan je vrlo brzi marš na Livno svih divizija koje ovdje učestvuju.

S vremena na vrijeme zainteresovane njemačke komande moraju biti informisane o pokretima četnika. —

Prilog br. 5. aktu br. 2800/op od 21 febr. 1943-XXI

PROPISI

- 1) — Predviđene akcije će imati karakter metodičnog čišćenja.
To ne treba da isključi mogućnost brzih i dubokih pokreta, gdje to situacija, teren i neprijatelj savjetuju.

⁶ Datum i svoj paraf m napisao je general Mario Robotti.

⁷ Bosanski Petrovac

Tako, naprimjer, podesno i preventivno zauzimanje položaja posebne važnosti, održavanje dodira sa neprijateljem, potreba stanovanja pod krovom, itd., mogu da predstavljaju razlog za odstupanje.

Potrebno je spomenuti, pošto je za dobar uspjeh 2 operativne faze »Weiss« odlučan jedan vrlo brzi marš na Livno, da njemačke divizije imaju obavezu da dostignu ovaj cilj vanredno brzim maršem, služeći se svakakvim sredstvom.

- 2) — Treba preduzeti odgovarajuće mjere da bi se spriječila ustaničkim formacijama, koje bježe ispred akcije njemačko-hrvatskih trupa, infiltracija među naše kolone i stupanje na našu teritoriju.
- 3) — Potrebno je držati apsolutnu tajnu o operacijama. Svaki komandant treba da zna ono što se tiče njegovog odjeljenja i bočnih odjeljenja, ali ništa više; kada bude potrebno neka zgodnom prilikom informiše svoje podređene jednakim prikazom.

Na svaki način savezničke akcije treba prećutati (obavijestiti o istima samo komandante kolone) kao i one koje prelaze akcioni radius pojedinih odjeljenja.

O našim namjerama puštati vijesti koje bi mogle da zavedu.

Ista apsolutna tajna sa hrvatskim vlastima i formacijama M.V.A.C. —

Najveća tajnost i opreznost i preko telefona

- 4) — Naročitu važnost pokloniti mjerama određenim za savlađivanje oštine godišnjeg doba i njegovih posljedica. Zato zimska odjeća kako individualna tako i specijalna, okrepljujuća sredstva, sanitarna oprema, materijal za snijeg i skijaški, priprema i nedostatak specijalnih sredstava za opštenje, organizacija za raščišćavanje puteva, treba da predstavljaju predmet posebne brige i zauzimanja komandanata svih stepena.
- 5) — Sa hrvatskim pokretnim trupama i formacijama M.V.A.C., koje djeluju pod našim rukovodstvom, postupati isto kao sa našim trupama: tj. opremiti ih, pobrinuti se za sigurnost i za odmor, upotrebiti ih na terenu ni više ni manje nego kao da se radi o našim odjeljenjima.
- 6) — Nije isključeno da njemačke trupe ne bi razlikovale neredovne naoružane vojnike i mogle bi da budu teške posljedice ako bi neko odjeljenje M. V. A. C. umjesto da slijedi određenim pravcem, svojevrijedno otišlo do njemačke operativne zone. *To je kategorički zabranjeno.*

Iz poznatih razloga izričito propisujem da se izbjega svaki dodir sa hrvatskim trupama.

Zato neka budu preduzete odgovarajuće mjere da bi se spriječila eventualna inicijativa pomenutih formacija M.V.A.C. u suprotnosti sa gore navedenim.

Ako je potrebno, neka se u tom cilju poveća broj naših oficira određenih za sastav četničkih formacija i neka imaju na umu da se po svaku cijenu imaju izbjeći neprijateljstva od strane četnika u odnosu na njemačke ili hrvatske trupe.

- 7) — U postupanju sa stanovništvom i imovinom držati se sljedećih načelnih propisa:
- Svi oni koji budu uhvaćeni sa oružjem u ruci ili zatečeni, iako bez oružja, u zoni borbi, biće bez daljega strijeljani;
 - svi sposobni muškarci, od 15 god. na više, biće internirani *bez izuzetka u rasi i vjeri*, činu i dužnosti; eventualna diskriminacija u prilog sigurnih elemenata primjeniće se drugom prilikom.
 - sve kuće iz kojih se bude pucalo na naše trupe, ili u kojima bude nađena municija, uništiti;
 - osigurati apsolutno poštovanje drugih stanova i imovine, pribjegavajući, kad je potrebno, upotrebi sile.

U slučaju potrebe pozvati hrvatske savjetnike da na ime konsultovanja sarađuju pri operišućim komandama grupa »Bergamo« i »Spalato« da bi se čulo njihovo mišljenje, sa ciljem da se bolje uskladi postupak prema stanovništvu, njihovim stanovima i imovini.

Obavijestiti četničke starješine, hercegovačke i lokalne, da se povrede navedenih propisa neće tolerirati i da će teško naškoditi uzajamnim odnosima ubuduće.

Lica internirana povodom gornjega, na zauzimanje pješ. divizije »Bergamo« biće otpremljena u Šibenik a odatle postepeno upućena u sabirne centre i koncentracione logore koje bude odredila intendantura »Superslode«.

- 8) — Komanda divizije »Bergamo« treba da ima u vidu apsolutnu potrebu da se u kontaktu između italijanskih trupa i komandi i njemačkih trupa i komandi očuva takt, besprekoran ratnički ponos, primjernost, ratobornost i ugled. To naročito u slučaju da se predvidi da po postizanju linije ciljeva treba obrazovati mješovite garnizone.

Neka komanda divizije »Bergamo« već odredi za takvu slučajnost odabrane oficire i odjeljenja.

- 9) — *Zadaci grupe za kontrolu saopštenja:*
- upućivati saobraćaj na najvažnije centre za vezu, sa potpunim poznavanjem mogućnosti koje nudi mreža za vezu, kako bi se izbjegli zastoji i zakašnjenja, ili neracionalno korišćenje same mreže;
 - pri povlačenju iz zone pobrinuti se i za tekstove prenijetih brzobjava (naročito pri predajnim stanicama ako su u pitanju telegrami), tako da se svede na minimum »ležanje« koje bi škodilo tajnosti saopštenja;
 - kontrolisati da »ponovo otpremljeni« brzobjavi, u slučaju novog šifrovanja budu različito sastavljeni od onog koji je primljen (*zabrana šifrovanja »istog teksta« sa dva različita kodeksa šifara*).
- 10) — neka čitav razvoj operacija bude obilježen opreznim pripremanjem, odlučnošću i smijelošću, smislom za saradnju, sigurnim povjerenjem u uspjeh. —

BR. 259

**IZVJEŠTAJ KOMANDE ITALIJANSKE DIVIZIJE »MURGE«
OD 21 FEBRUARA 1943 GOD. O KONCENTRACIJI JEDINICA
NOV U DOLINI NERETVE I NAPADU PARTIZANA NA JA-
BLANICU¹**

RS.

Prispjeli telegram

21 februar 1943-XXI časova 23.10

OPERATIVNO ODJELJENJE I		
Br. prot.	Datum prijema	
2579	22	2/43
Kateg.	Vrsta	Fasc.
A	1	24/3

Od Komande pješ. divizije »Murge«

KOMANDI ŠESTOG ARMIJSKOG KORPUSA operativno

Br. 1475/op. Situacija u 19 časova. Naši preostali vojnici iz garnizona Prozor, koji su danas stigli u Široki Brijeg, izvijestili su da su noću uoči 18. t. m. primjetili na putu Prozor—

¹ Original, pisan na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 28 A/7.

Rama kretanje ka jugu vrlo jakih partizanskih snaga procijenjenih na oko 5—6000 ljudi sa 4 topa, 3 minobacača i sa mnogim automatskim oružjem. Primijećeno je dalje neprekidno pridolaženje partizanskih snaga iz Rakitna u zonu Drežnice.² Dalmatinska brigada³ iz sastava partizanske divizije koja operiše kod Drežnice, poslije napada 16—17, uputila se na sjever dolinom Neretve. Iz prikupljenih vijesti i zapaženih pokreta izgleda vjerovatno da neprijatelj pritisnut poznatim strelcima vrši prikupljanje grupe Drežnica i Prozor da bi napao Mostar pravcima s obje strane Neretve. Naša situacija: Garnizon Jablanica ne odgovara od 11 časova danas na neprekidne radiotelegrafske pozive; vazдушnim osmatranjem je utvrđeno da je ta kasarna polurazrušena minobacačima i artiljerijom, a položaj za automatska oruđa u blizini kasarne u plamenu. Nikakvog znaka o pristustvu naših trupa.⁴ V.A.C. koji operišu istočno od Neretve, 21 tekućeg uveče dostigli sljedeće položaje: Počelje (PN—BL) — kota 478 (PN—QH—AL) kota 498 (QH—BN) — kota 623 (QH—AN) kota 826 (QH—AL). Gubici V.A.C. 28 ranjenih; neprijateljski gubici 72 mrtva, neutvrđen broj ranjenih i 50 zarobljeno. Zaplijenjena dva mitraljeza, tri puškomitraljeza, 22 puške i municija. Za komandanta general Gherzi. 22002102.

BR. 260

OBAVJEŠTENJE NJEMAČKOG ŠTABA ZA VEZU PRI VIŠOJ KOMANDI ORUŽANIH SNAGA »SLOVENIJA-DALMACIJA« OD 21 FEBRUARA 1943 GOD. O IZDATOM NARENĐENJU SS DIVIZIJI »PRINC EUGEN« DA POTPOMOGNE UGROŽENE ITALIJANSKE JEDINICE¹

Njemački štab za vezu
pri Višoj k-di or. sn. »Slov.-Dalmac.«

Br. 291/43

dne 21 februara 1943

Višoj komandi oružanih snaga »Slovenija-Dalmacija«

S j e d i š t e

SS diviziji 20.II. 18.15 časova.

Odmah olakšati italijanskim snagama koje se nalaze u G. Lapac napadom od Vrtoče preko Kulen Vakufa.

¹ Na sektoru Drežnica nalazila se Druga proleterska divizija.

² Druga dalmatinska brigada Druge proleterske divizije

⁴ Vidi dok. br. 130.

¹ Original, pisan na mašini, na njemačkom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 17 J/2.

U slučaju potrebe povratak odmah auto transportom da se ne bi ometala akcija »Weiss« II.

Komandant njemačkih trupa u Hrvatskoj
I a br. 1012/43, stiglo 20.II.

Za tačnost prepisa:

Drechsler
poručnik

BR. 261

**DNEVNI IZVJEŠTAJ ITALIJANSKOG OFICIRA ZA VEZU
PRI KOMANDI NJEMAČKIH TRUPA U HRVATSKOJ OD
21 FEBRUARA 1943 GOD. O BORBAMA PROTIV JEDINICA
NOV U BOSANSKOJ KRAJINI I U DOLINI NERETVE¹**

Predmet wt.

Predano: 23.II.1943. u 9.45 časova

Telegram

Primljeno: 23.II.1943 u 15.30 časova

Od Grupe Bobbio
Superslodi op.
Komandi XVIII arm. korpusa
Komandi VI arm. korpusa
Komandi V arm. korpusa i
na znanje:
Italijanskoj misiji u Zagrebu

VISA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
»SLOVENIJA - DALMACIJA«
OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 3090

Stiglo 23 feb. 1943/XXI

Broj 154/A/3

NOVOSTI U 19.00 ČASOVA DNE 21 FEBRUARA 1943 — Roem² 21

Operativni ciklus »Weiss«

SS divizija: Roem III bataljon II lovačkog puka dopro je u G. Lapac potiskujući neprijatelja prema jugozapadu. Prema obavještenjima zarobljenika izgleda da su italijanske trupe premještene u pravcu sjeverozapadno prema D. Lapcu (Bihać RH —FL).

¹ Original, na italijanskom jeziku, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 17 I/2.

² Redakcija nije uspjela da sazna značenje ove kratice.

Bataljon je otpočeo povratak u Vrtoče (Bihać SN—FR).

Pretrpljeni gubici: 2 mrtva i 8 ranjenih.

Neprijateljski gubici su još nepoznati.

Roem II bataljon II lovačkog puka protjerao je neprijateljske grupe³ koje su držale 10 kuća u Driniću (Prijeđor UH—FI). Neprijateljski gubici su nepoznati.

Osiguranje Zavlja preuzela je jedna četa Qium grupe⁴.

Gubici od 18—20 februara: *Njemački*: 3 ranjena, *neprijateljski*: 27 prebrojenih mrtvih.

369 divizija: Roem 14 četa 969 puka bila je napadnuta blizu Đukanovića (Prijeđor TP—FX).

Dosada 9 mrtvih, 5 ranjenih, 17 nestalih i 80 konja mrtvih.⁵

Izviđačka grupa doprla je u Ramiće (Prijeđor VM—FN), uzvisine južno od Zablāće (Drvar VS—FG) okupirane su od neprijatelja.⁶

717 divizija: U 18.00 časova doprla je do linije Metla (Banja Luka ZT — FI) — Jerkuša (Jajce ZR — FG) — Alićka (Jajce ZR—FG) — Čelići (Jajce ZT — EZ)—Rogolje (Jajce ZT—EU).

Nakon žilavog otpora neprijatelj (500 ljudi) se povukao u Mrkonjić Grad.⁷

Dosada je prebrojeno 30 mrtvih neprijatelja.

Jaki neprijateljski odredi nalaze se još u zoni Ruština (Jajce ZR—EU) — Potšiljak (Jajce — ZR—EU) — Brdo (Jajce ZT—EU).

Snabdijevanje i transport teškog oružja spriječeni su mnogobrojnim prekidima na cesti i porušenim mostom u Ponoru (Jajce ZP—FG).

Gubici od 18—20 Roem II.: 9 mrtvih i 18 ranjenih.

Vazдушna aktivnost: nije bila upotrebljena.

Operacija »Mostar«: Grupa »Vogel« doprla je oko 14.00 časova do Pavića Polja (Prozor NH—DE) savladavši stalni neprijateljski otpor. U tom posljednjem mjestu naišla je na jak neprijateljski otpor na uzvisinama s one strane ceste i do naveče nije uspjela da ga skrši, uprkos upotrebe teškog oružja.⁸

¹ Odnosi se na dijelove Četvrte divizije Prvog bosanskog NOU korpusa.

² Redakcija nije uspjela da sazna sastav i jačinu pomenute grupe.

³ Odnosi se na napad Šeste krajiške brigade Četvrte NOU divizije. Sire o mjestu i rezultatu napada vidi u dok. br. 273 (prim. 4).

⁴ Na sektoru Zablāće nalazili su se dijelovi Pete NOU divizije.

⁵ U ovo vrijeme oko Mrkonjić Grada dejstvovala je Sedma krajiška brigada Pete NOU divizije.

⁶ Položaje kod Pavića Polja i Bojske držala je Treća krajiška brigada Prve proleterske divizije, a s lijeve strane r. Vrbasa Osmo brigada Sedme NOU divizije. Vidi dok. br. 107, 122 i 123.

Grupa »Annacker« u sadejstvu sa vazdušnim oružjem okupirala je Ivan Sedlo (Konjic RO—CK).⁹

Najudaljenija linija k. 1/174 (Konjic RM—CK).

Rudno Brdo (Konjic RO—CK).

Neprijatelj do sada drži uzvisine koje okružuju Bradinu¹⁰ (Konjic RM—CH). Za vrijeme napredovanja nailazi se na mnogobrojne prekide na cestama.

Obje kolone vratiće se, Roem.¹¹ I. L 2 u 7,00 časova.

Pretrpljeni gubici: *njemački*: 9 ranjenih, *hrvatski*: 2 mrtva, 1 ranjen i 15 nestalih, *neprijateljski*: 29 prebrojenih mrtvih, nanijeti gubici vjerovatno su veći.

Vijesti o neprijatelju:

Mjesto Repovci (Konjic RK—CK), sjedišta štabova Bale (Konjic RK—CF) i Vrbljani (Konjic RK—SF) jako su zaposjednuti od neprijatelja.¹²

Major Bobbio

BR. 262

DNEVNI IZVJEŠTAJ NJEMAČKE 718 PJEŠADIJSKE DIVIZIJE O SITUACIJI U CENTRALNOJ BOSNI I BORBAMA PROTIV JEDINICA NOV U DOLINI NERETVE NA DAN 21 FEBRUARA 1943 GODINE¹

P r e v o d²

DNEVNO IZVJEŠĆE 718. NJEM. PJEŠ. DIV.

od 20./21. veljače 1943.

I.) 1.) Cjelokupno stanje. Iz dnevnih izvješća 714. pješ. div. i hrv. II. D.S.³ može se prepoznati, ponovno ugroženje prostora Teslić—Prnjavor od komunističkih skupina, koje

⁹ Na pomenutom pravcu borbe je vodila Prva proleterska brigada Prve proleterske divizije. Vidi dok. br. 124 i 173.

¹⁰ Isto

¹¹ Vidi prim. 2.

¹² Odnosi se na jedinice Prve proleterske i Druge (Treće sandžacke) NOU brigade Prve proleterske divizije. Vidi dok. br. 173.

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod br. 8/1—4, k. 19. Tekst je na više mjesta podvučen crvenom olovkom.

² Prevod je izvršen u ustaško-domobranskoj komandi.

³ Domobranski zbor

su — kako se čini — prodrle iz prostora Mrkonjić Grad preko Skender Vakufa prema sjeveroistoku.⁴

2.) a) *Testlić:*

Hrv.II.D.S. javlja neprijateljsko izviđačko djelovanje u prostoru 29 km zapadno Testlića.

b) *Nastupanje Mostar.*

Skupina »Vogel« nastupila u 6 sati planski od Bugojna prema Gor. Vakufu. Skupina »Annacker«: Hrv. 7. pješ. puk. odbila je u noći između 02.00 i 06.00 sati napadaj jačih komunističkih skupina od sjeverozapada na Tarčin⁵. Prema izpovjedi zarobljenika htjela je ova skupina prodrijeti prema jugoistoku i sad se povukla na Raštelicu, 4 km sjeverozapadno od Tarčina, i na visine južno od njega. Neprijateljski položaji Raštelica—Ivan Planina jako zaposjednuti. Neprijateljska zrakoplovna odbrana srednjim protizrakoplovnim topovima. II III/738? I/738 ovo je »Vogel«⁶. Skupina »Annacker« u 6 sati sa njemačkim snagama nastupila je od Pazarića. Hrv. 7 pješ. puk. pridružuje se poslije sređenja svojih postrojbi od Tarčina.

Upotreba letaća zasada zbog magle nije moguća.

Vlastiti gubici: Hrvati 2 častn., 10 domobrana ranjenih, 1 mrtav.

Neprijateljski gubici ne mogu se konstatovati.

c) *Željeznička pruga Sarajevo — Brod.*

Malena ćuprija između Podlugova i Ilijaša, 16 km sjeverozapadno od Sarajeva, dne 20. veljače malo prije 20 sati od neznanaca oštećena. Popravak u toku. Nastupanje skupine A time djelomice opet otegnuto. Skupina A uzprkos tome je nastupila.

I. odjel.

U Sarajevu, dne 22 veljače 1943.

Za točnost prijevoda:
nadsatnik Gayer

Gayer

24 II.⁷

⁴ Na ovom sektoru nalazila se Prva krajiška brigada Pete NOU divizije i Četvrti krajiški NOP odred.

⁵ Tarčin su napadala dva bataljona Prve proleterske brigade. Vidi dok. br. 173 i 355.

⁶ Ova primjedba naknadno je dopisana u ustaško-domobranskoj komandi vjerovatno od strane generala Dragojlova, načelnika operativnog odjeljenja domobranstva.

⁷ Naknadno dopisano rukom.

IZVJEŠTAJ KOMANDANTA NJEMAČKIH TRUPA U HRVATSKOJ OD 22 FEBRUARA 1943 GOD. O ISKUSTVIMA IZ OPERACIJE »WEISS I«¹

Zapov. njem. trupa u Hrvatskoj
I — a Br. 1084/43 pov.

Mjesto Štaba 22.2.1943

Povjerljivo

ISKUSTVA

iz akcije »Weiss I«.

U sljedećem izlaganju biće iznesena pojedina iskustva završene akcije »Weiss I«.

- 1.) a) *Trajanje akcije* 20.1. — 15.II.1943.
- b) *Vrijeme*: Skoro pred početak pao veliki snijeg (50 — 80 sm), kasnije nastupilo toplije vrijeme, potom manji mraz sa promjenljivim vremenom. Glavni drumovi uglavnom bez snijega.
- c) *Teren*: dijelom brežuljkasto, dijelom teško šumsko zemljište, planine srednje, mjestimično krševito sa alpiškim karakteristikama.
- 2.) *Trupe koje su sudjelovale*:
 - 1) SS dobrov. div. »Prinz Eugen«: dobro naoružana, većim dijelom motor. planin. div.
 - 2) 369 (hrv.) pješ. div.: dobro naoružana, njemačka pješ. div. sa njemačkim oficirima i podoficirima. hrvatsko ljudstvo.
 - 3) 717 P. D.: nedovoljno opremljena posadna divizija sa slabom borbenom jačinom (3500 ljudi), djelimično prestarjelo ljudstvo.
 - 4) 2 i 3 (hrv.) lov. brigada: za planinsko ratovanje opremljene hrvatske jedinice sa različitim sastavom oficira i ljudstva, rdavo oružje i ostala oprema.
- 3.) *Opšte*:

Sve tri divizije bile su po prvi put upotrebljene cjelokupnim svojim formacijskim sastavom. Korpusni bataljon za vezu: 499 (štab i jedna četa) stigao je tek u toku

¹ Prepis originala, izvučen na geštetneru, na njemačkom jeziku, dobijen od Međunarodnog vojnog suda u Nürnbergu, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, pod br. 4/7, k. 41 A. Vjerovatno je pomenuti sud izostavio tekst između tačke 4 i 11.

izvođenja akcije. Prema tome cjelokupna akcija nosila je pečat improvizacije. Krajnjim zalaganjem svih komandanata štabova i dijelova trupa uskoro je uspjela da se njihovo sadejstvo odvija bez nesporazuma.

4.) *Štabovi:*

Rad štabova u početku nije bio bez greške. Organizacija štabova preko I-a² u toku akcije postala je bolja. Naročito služba veze imala je dosta nedostataka, jer je prije svega mnogo trpjela uslijed nedovoljnih tel. veza.

U planinskom ratovanju, gdje su drumske prepreke uslijed malog broja puteva od velikog dejstva, morao bi svaki pješak biti obučen za pješ. pionirsku službu, a naročito mnogo pionirskih snaga bi trebalo da stoji na raspoloženju.

Naročito su nedostajali pioniri kod 717 pješ. div. Postojeća 1 pion. četa bila je oskudno snabdjevena sa mostovskim materijalom i slabo obučena za izgradnju mostova.

11.) *Raspoloženje trupa:*

Raspoloženje trupe bilo je dobro, pa čak i u kritičnim položajima (737 gren. puk).³ Također i starija godišta izvrsno su podnijela znatne tjelesne napore. Kratak odmor do početka »Weiss II«, u koje vrijeme je dovučena roba za kantine, ipak je od trupa sa zahvalnošću primljeno.

Na konceptu potpisan: Lütters

- * Za tačnost prep. Selqver
kapetan

² Operativno odjeljenje

³ 737 grenadirski puk bio je opkoljen nekoliko dana od strane jedinica Četvrte divizije Prvog bosanskog NOU korpusa. Vidi Zbornik, tom. IV knj. 9, dok. br. 239 i 244. i u ovoj knjizi dok. br. 4, 5, 9 i 181.

BR. 264

**OBAVJEŠTENJE VIŠE KOMANDE ORUŽANIH SNAGA
»SLOVENIJA-DALMACIJA« OD 22 FEBRUARA 1943 GOD.
O NAPADU JEDINICA NOV NA JABLANICU¹**

Predmet zrt.

V. P. 10. 22 februara 1943—XXI

Od Kde »Slov.-Dalmac.« operativno
Šefu italijanske grupe za vezu kod komande Lütters — *Telegram-*
pismo (preko Italijanske misije Zagreb)

i na znanje:

Njemačkoj grupi za vezu

Fonogram

Br. 3002 prot.

Dostavlja se izvještaj o situaciji na sjevernom sektoru VI arm. korpusa na dan 22. t.m. ujutro. Naš garnizon Jablanica, koji je već nekoliko dana predmet žestokih napada koje izvode znatne partizanske snage snabdjevene minobacačima i artiljerijom, još uvijek se snažno odupire i jutros u 6 časova ponovo je uspostavio radiovezu, koja je bila prekinuta od 12 časova 21. t.m. Prema vazдушnim snimcima vidi se da su upola razrušeni i zapaljeni odbranbeni uređaji i garnizonska kasarna. Garnizon Konjic je još uvijek čvrsto u rukama naših trupa. Naši dijelovi i M. V. A. C. su u pokretu između Jablanice i Konjica. Istočno od Neretve naša kolona koja tamo operiše prešla je stranu Ravne, nanijevši protivniku gubitke 72 mrtva i neodređen broj ranjenih. Zarobljeno 50 ljudi, 2 mitraljeza, 3 puško-mitraljeza i 22 puške.

Načelnik štaba »Slov.-Dalmac.«

¹ Original, pisan na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 3 C/11.

² Vidi dok. br. 130.

BR. 265

IZVJEŠTAJ KOMANDE ITALIJANSKOG ŠESTOG ARMIJSKOG KORPUSA OD 22 FEBRUARA 1943 GOD. O NAPADU JEDINICA NOV NA JABLANICU I BORBAMA ČETNIKA PROTIV NOV U DOLINI NERETVE¹

Datum i čas dolaska 22.2.43 — 1.20

Fonogram

Od VI arm. korpusa
Superslodi

Garnizon Jablanica ne odgovara od 21 t.m. u 12 časova.²

Avijacija je uočila da je kasarna upola srušena minobacačima i artiljerijom. Položaji automatskog oružja u blizini kasarne su u plamenu. Nikakav znak o prisustvu naših trupa.

Formacije M. V. A. C. i naše jedinice koje operišu istočno od Neretve prešle su stranu Ravne (Mostar QH—BL).

Gubici M. V. A. C.: 28 ranjenih; kod neprijatelja: utvrđeno 72 mrtva i neodređen broj ranjenih. Zarobljeno 50 ljudi, 2 mitraljeza, 3 puško-mitraljeza, 22 puške.

Šesti arm. korpus

(Kopija upućena operativnom odjeljenju)

¹ Original, pisan na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 3 C/11.

² Vidi dok. br. 130.

BR. 266

IZVJEŠTAJ KOMANDE ITALIJANSKOG ŠESTOG ARMIJSKOG KORPUSA OD 22 FEBRUARA 1943 GOD. O KONCENTRACIJI JEDINICA NOV U DOLINI NERETVE¹

Predmet bg.

Datum i čas	otpreme 22-2-43-XXI 10.30
	prijema 22-2-43-XXI 14.30

Telegram

VIŠA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
»SLOVENIJA-DALMACIJA«
OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 3021

Stiglo 22 feb. 1943/XXI

Od Komande VI arm. korpusa — operativno
Komandi Superslode — operativno
i na znanje:
Guverneratu Crne Gore

Br. 2588 /oper.

Dva naša borca, koja su stigla u Mostar iz Prozora, odakle su uspjela da pobjegnu nakon što su partizani zauzeli garnizon, izvijestili su da su vidjeli kako je na dan 10 t.m. prošlo od Prozora u pravcu doline Rame 5000 ili 6000 partizana sa 4 topa, 3 minobacača 81 i sa mnogo automatskog oružja. Ovdje se sigurno radi o formacijama koje su napale Prozor i koje su zatim napale Konjic, Ramu i Jablanicu.

Prolaz partizanskih formacija od Rakitna ka dolini Drežanke na ušću doline Drežanke.

Prema tome, u dolini Neretve bi trebalo da se sada vrši koncentracija od oko 10.000 ljudi i pošto je prolaz od Konjica duž gornje Neretve ili ka Bradini stalno zaprečen našim garnizonom, a sada i od njemačke kolone iz Bradine, te se nijedna partizanska grupa nije dosada odlučno probila do Mostara, izuzev napadā istočno od Neretve, zadržanih i odbijenih već navedenim akcijama, nije nemoguće da će partizani pokušati da pređu preko planina na jug.

¹ Original na italijanskom jeziku, pisan na mašini, na više mjesta podvučen crvenim mastilom. nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 3 C/11.

Operacije prema današnjem telegramu br. 2559/ op² i akcije na Ramu i Jablanicu koje sam naredio da se izvedu sa 2000 VAC koji su stigli u Konjic, ostavljajući u njemu jak dio za pojačanje garnizona, bolje će moći da razbistre situaciju. Takođe sam naredio da se sa V. A. C. nadzire teritorijalna zona istočno od Neretve i kroz 2 ili 3 dana imaću na raspoloženju drugih 1500 V. A. C. i Crnogoraca³, kako bih pokušao da spriječim pokret partizana ako stvarno prodru na istok.

Ove vijesti nisu dostavljene Grupi Bobbio, pošto još nije stigao radio materijal od Komande inžinjerije »Slov.-Dalm.«

Za nač. štaba general Amico

7 kopija:

1 ekselenc.

1 nač. štaba

1 pomoć. nač. štaba

3 operat. odjeljenju

3 odjeljenju »I« (obavještajno)

... Ako se uprave prema jugoistoku, utoliko bolje, ali i u tom slučaju. *napasti, napasti, napasti* po njihovom desnom krilu da se uništi što više.⁴

22.II

M⁵

BR. 267

IZVJEŠTAJ KOMANDE ITALIJANSKOG ŠESTOG ARMIJSKOG KORPUSA OD 22 FEBRUARA 1943 GOD. O POKRETU ČETNIKA IZ KONJICA U PRAVCU JABLANICE I NAPADU JEDINICA NOV NA JABLANICU¹

DCL.

Izvještaj VI arm. korpusa u 12 časova

Prvo. U vezi postavljenih zahtjeva preko XVIII arm. korpusa, neophodno je spriječiti svaki dodir formacija M. V. A. C.² i sa-

¹ Vidi dok. br. 256.

² Odnosi se na četnike iz Crne Gore.

³ Ovaj pasus dopisao je rukom, crvenim mastilom, general Robotti. Prva rečenica teksta nečitka je i nije prevedena.

⁴ Paraf generala Maria Robottia

⁵ Original, pisan na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 3 C/11.

² Skraćenica od Milizia Volontaria Anti Comunista — Protivkomunistička dobrovoljačka milicija — uglavnom četnici Draže Minailovića.

vezničkih trupa. Neka imaju u vidu da se kolona od hiljadu V. A. C. prebacuje iz Konjica u Jablanicu i da se druga hiljada V. A. C. nalazi zaštićena u garnizonu Konjic;

Drugo. Avijacija je osmotrila da je garnizon Jablanica još uvijek pod snažnim pritiskom. Osmotreno je minobacačko gađanje na kasarnu.³

Treće. U 10 časova osmotrena je glavnina kolone »Vogel« u Gračanici.

Četvrto. Odgovor po pitanju pomoći sa sjevera daće se uskoro. V.P. 10, 22-2-1943/XXI

VI arm. korpus

BR. 268

PRIJEDLOG KOMANDE ITALIJANSKOG ŠESTOG ARMIJSKOG KORPUSA OD 22 FEBRUARA 1943 GOD. O ZAUSTAVLJANJU NJEMAČKIH I USTAŠKO-DOMOBRAJSKIH JEDINICA NA PROSTORIJI KONJIC—RAMA—PROZOR¹

VISA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
»SLOVENIJA-DALMACIJA«
OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 3063

Stiglo 23. 2. 43/XXI

Sifrovano-telegram —

Od Šestog arm. korpusa

Višoj kdi or. sn. »Slov.-Dalmac.« Operativno

Br. 2615/oper.

Datum i čas dolaska 22.2.1943/XXI

Veza telefonsko saopštenje na dan 22 februara u 15.30 časova.

Smatram da je njemačko-hrvatsko učešće potrebno samo dok se ne dostigne i zauzme linija Konjic—Rama—Prozor.

Sa ovim rasporedom se postiže:

1.) — smanjivanje neprijateljskih snaga na našem frontu i snažno ugrožavanje od Konjica eventualnih partizanskih pokreta ka zoni istočno od Neretve.

² Vidi o napadu na Jablanicu u dok. br. 130.

¹ Original, pisan na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 3 C/11.

2.) — mogućnost savezničkog učešća u operaciji »Weiss 2« prema njihovom predviđanju; mogućnost (kad jednom bude riješena sadašnja situacija) našeg učešća u pomenutoj operaciji o čemu se govori u našem telegramu br. 2223/op. od 16 februara čiju bi važnost i pojedinosti trebalo ipak ponovo procijeniti.

Za komandanta
General Negri²

23 februara 1943/XXI

Dešifrovao: poručnik E. Biassi

8 kopija: 1 ekspediciji, 1 načel. štaba,
1 pomoć. nač. št., 3 operac. odjeljenju

² Ispod potpisa napisao je general Mario Robotti crvenim mastilom sljedeću primjedbu:

»... izgleda mi da pošto postoji jak pritisak u rudarskoj zoni linija... odvajanja je suviše daleko od linije Mostar.

Na svaki način, ako Negri kaže tako, biće da se osjeća dobro. 23. II. m«.

Na posebnom papiru koji je priložen uz original napisana je na mašini, na italijanskom jeziku, ova primjedba:

» — Izgleda mi — prirodno — da ne možemo zahtijevati od Nijemaca da se zadrže na liniji Konjic — Rama — Prozor (nakon što smo ih pozvali) izuzev da opravdamo zahtjev za zaustavljanje, dolaskom trupa VI arm. korpusa u blizinu naprijed navedene linije —

— Stoga reći VI arm. korpusu da nam potvrdi da:

»Kolone VI arm. korp. maršuju sa svojim snagama ka Jablanici«, tako da se može zahtijevati od Nijemaca da zatvore prolaz ka jugu na gore navedenoj liniji.

— Za ostalo je poslije lako.

V. P. 10, 23. 2. 43/XXI«

Sa strane ove primjedbe napisao je general Mario Robotti, plavim mastilom, sljedeće:

»Mišljenja sam da se ovo potčini ovoj ideji:

prikupiti sve Nijemce i Italijane ka Jablanici... Pitanje da se izbjegne susret Nijemaca i četnika neka se na svaki način riješi, ali spasavamo Jablanicu. 23. II. m«.

Ispod ove primjedbe napisana je crvenom olovkom ova primjedba:

»Rekao bih da se pričekava sa utvrđivanjem linije za zaustavljanje Nijemaca, dok se akcija VI arm. korpusa ne razvije tako, da nam može dati neke elemente po kojima bi predvidjeli odakle može doći. Za sada mi izgleda da je približavanje gen. Negria zasnovano na jednostavnim pretpostavkama.

S druge strane, vjerujem da imamo vremena, jer i Nijemci nailaze na teškoće, kako od G. Vakufa tako i od Sarajeva«.

BR. 269

**DNEVNI IZVJEŠTAJ KOMANDE ITALIJANSKOG ŠESTOG
ARMIJSKOG KORPUSA OD 22 FEBRUARA 1943 GOD. O
BORBAMA PROTIV JEDINICA NOV U DOLINI NERETVE¹**

Predmet.

Telegram

Datum i čas | otpreme 22 II 43
| 20.00 čas.
| prijema

Od Komande VI arm. korp.

Oper. od.

Komandi Superslode

Oper. od.

i r. z.

Guvernatoratu Crne Gore

Komandi XIV armij. korp.

„ XVIII „ „ Oper. odjelj.

i Mornarici Dalmacije

N 2620/op protokola

VIŠA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
»SLOVENIJA-DALMACIJA«
OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 3048

Stiglo 23 feb. 43/XXI

IZVJEŠTAJ U 18.00 ČASOVA 22 FEBRUARA

1) Aktivnost ustanika:

Potvrđuje se prisustvo II batalj. III dalmatinske brigade između Posušje i Grude (Mostar KI—BD) i dvaju bataljona IV dalmat. brigade između Imotskog i Dragljana (Makarska XR—AR) te opšta mobilizacija svih sposobnih ljudi u cijeloj zoni.

2) Sektor »Murge«

Garnizon u Konjicu je opkoljen,² ali nije pod jakim pritiskom. Grupe V. A. C. u izviđanju došle su u dodir sa partizanskim formacijama koje se zadržavaju u zoni Ljubina Planina (Konjic QM—BZ) i Gruda (QO—B).

Garnizon Jablanica odoljeva daljem pritisku uspješno pomognut od avijacije, koja je neprekidno tokom cijelog dana bombardovala partizanske formacije koje su napadale.³

¹ Original. pisan na mašini. na italijanskom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 18 B 4.

² O napadu na Konjic vidi dok. br. 106, 150 i 173.

³ O oslobođenju Jablanice vidi dok. br. 130 i 298.

U rudokopnoj zoni jake grupe partizana u Dobrkovići (Mostar NK—BF). Gostuša (OL—BF), G. Gradac (OL—BF) izgleda da su upućene prema Polog (PI—BD) i Dobrić (ON—BD).⁴

Streljačka četa i eskadron bornih kola garnizona Široki Brijeg sukobili su se sa formacijom od oko 300 partizana u Dobrkovići (Mostar NK—BF). Partizanski gubici: sigurno, 1 mrtav i velik broj ranjen, koji nije utvrđen. Naši gubici: 1 mrtav.

3) Sektor »Messina«

Raščišćena je zona Desne (Mostar NH—NK—AD), o čemu je izviješteno jučer 21 o.m.

Protivnički gubici: sigurno 9 mrtvih i još drugi za koje se nije moglo utvrditi, jer su pali u močvaru, i 6 ranjenih.

Zaplijenjena jedna puška.

U Strimenu (NH—AD) je zapaljena kuća, koja je sjedište partizanske komande.

Mi nismo imali gubitaka.

Ustaške i V. A. C.⁵ snage bataljona Ljubuški vršile su izviđanja u zoni Poljica (Makarska XA—XT—AV—AT).

Ubijen je jedan partizan i zarobljen još jedan koji je strijeljan.

Zaplijenjene su tri puške i 1 pištolj.

Zadržano je 17 lica radi provjeravanja.

Na Pelješcu je izvršeno čišćenje br. Rota (O. Mljet IH—GU).

4) Sektor »Marche«:

Normalna aktivnost.

5) Sektor »Kotor«:

U toku izviđanja zone Duraševići (Kotor VO—EZ) nađen je sanduk sa 500 metaka za pušku jugosl. porijekla.

6) Vazдушna aktivnost:

Tokom cijelog dana intenzivno bombardovanje i gađanje malim bombama oko garnizona Jablanica.

Izviđanja u dolini Neretva, dolini Rama i predjela sjeverno od rudokopa Široki Brijeg.

Vazdušno snabdjevanje municijom garnizona Konjic.

Protuavionska paljba pogodila je avion za snabdjevanje bez velike štete.

Temperatura u porastu. Vedro.

Za komandanta
General Negri

⁴ Odnosi se na jedinice Devete dalmatinske NOU divizije. Vidi raspored jedinica ove divizije u dok. br. 154.

⁵ Četničke

8 prepisa:

- 1 Nj. Eksel.
- 1 Načelniku štaba
- 1 Pomoć. nač. štaba
- 2 Oper. od.
- 1 Obavješt.
- 1 Kom. Kr. karab.
- 1 Odjelj. za transmisiju

BR. 270

**IZVJEŠTAJ ITALIJANSKE KRALJEVSKE VOJNE MISIJE
U HRVATSKOJ OD 22 FEBRUARA 1943 GOD. O REZULTATU
IZVOĐENJA PRVE FAZE OPERACIJA »WEISS«¹**

Ital. misija šalje jedan izvještaj koji se odnosi na njemačke operacije u Hrvatskoj (Prva faza ciklusa »Weiss«).

- Nema šta da se kaže u pogledu prvog dijela izvještaja koji tretira razvoj prve faze »Weiss« nama dobro poznate;
- gubici nanieseni partizanima tačno odgovaraju onima koje nam je u svoje vrijeme javila njemačka Grupa za vezu;
- zanimljiva su međutim razmatranja iz kojih izlazi:
 - . u suštini poslije svih ovih operacija, pokušaj da se otcijepi i uništi znatna masa neprijatelja nije uspio;
 - . ustanici, držeći se svoje taktike uvijek su uspjeli da izmaknu akcijama njemačkih kolona;
 - . njemačke vlasti nisu sa dovoljnom strogošću izvršile akciju rešetanja civilnog stanovništva, zbog ne uvijek nepristrasnog posredovanja hrvatskih civilnih komesara u pratnji trupa.

Uprkos tome postignuti rezultati mogu se ovako rezimirati:

- . neprijatelju nanieseni osjetni gubici;
- . partizanske snage lišene, bar privremeno, jedne zone bogate zalihama;
- . ostvareno rasturanje većeg broja ustaničkih formacija;
- . oblasti južno od Karlovac—Zagreb omogućeno je da odahne;

¹ Izvod iz originala, pisan na mašini, na italijanskom jeziku, na više mjesta podvučen crvenom olovkom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 3c/3. Dokumentat je vjerovatno izvod iz dok. br. 236.

10/5

475

398⁰

Il colonnello trasmette una relazione relativa alle operazioni condotte in Croazia. (Vedere fascicolo "Velva").

50

- Nella seconda parte la prima parte della relazione che tratta lo svolgimento della prima fase "Velva" a noi ben nota;
- le perdite inflitte ai partigiani travisandosi esattamente a quelle a suo tempo segnalate dal Nuovo Colloquio Tolosa;
- interessanti sono invece le considerazioni fatte, e delle quali si parla che :

Op
1
A
3

- dell'insuccesso delle operazioni svolte ~~in estate~~, in sostanza, il tentativo di bloccare e di strappare notevoli massicciabili, non è riuscito;
- i ribelli, ~~sono~~ fedeli alle loro tattiche, si sono sempre rifugiati all'interno delle colonne germaniche;
- l'azione di vaglia sulle popolazioni civili, non è stata efficace come era rigata dalla autorità tedesca, per la mancanza di, nei comuni interessati, dei funzionari civili pronti al servizio delle truppe.

a malgrado di tutti i risultati complessivi raggiunti, si possono così riassumere :

vedi
relazione
del
col. von
Kleist
del
10/5/44
di
Kielce
la
relazione
di
Kielce
del
10/5/44

- l'azione di vaglie sulle popolazioni civili
- delimita le responsabilità partigiane, almeno temporaneamente, di una zona vasta di operazioni
- dimostra che l'operazione di un buon numero di combattenti ribelli
- deve essere alla regola, e non di Kieleva-Dobruja;
- trasmette la possibilità di un raggiungimento della nuova ribellione della Ucraina centrale e della Slovacchia.

Parigi, il 22 settembre 1944, XXI

Tan anche con vostro segretario

23. 10. 44

- osujećena mogućnost spajanja ustaničkih masa centralne Hrvatske i Slovenije.²—

V. P. 10, 22 februar 1943

Voditi računa o našem zaključku.³

23. II m⁴

BR. 271

DOPIS NJEMAČKOG ŠTABA ZA VEZU PRI VIŠOJ KOMANDI ORUŽANIH SNAGA »SLOVENIJA-DALMACIJA« OD 22 FEBRUARA 1943 GOD. O NAREĐENJU VRHOVNOG KOMANDANTA ZA JUGOISTOK DA 718 NJEMAČKA DIVIZIJA NASTUPA U PRAVCU MOSTARA¹

Prevod²

VISA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA »SLOVENIJA-DALMACIJA« OPERATIVNO ODJELJENJE Br. 3008 Stiglo 22 feb. 1943/XXI
--

Od njemačkog štaba za vezu pri Superslodi
Višoj kdi oružanih snaga »Slov.-Dalmac.« — operativno odjeljenje

Br. 306/43 Povjerljivo

Položaj 22-2-1943

U cilju zaštite boksitnog predjela, Vrhovni komandant za Jugoistok³ je naredio da otpočne nastupanje njemačko-hrvatskih borbenih grupa pod komandom komandanta 718 divizije od Bu-

¹ Lijevo od ovog pasusa, napisao je general Mario Robotti crvenim mastilom, sljedeću primjedbu: »To su rezultati koji su postignuti. Više se ne može postići osim da se oduzme oblast. A za to bi nam bilo potrebno 20 armijskih korpusa!«

² Rečenica je napisana crnim mastilom, a ispod nje je stavljen nečitak paraf.

³ Datum 23. II i paraf m napisao je general Mario Robotti crvenim mastilom.

¹ Original, pisan na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 3 C/11.

² Odnosi se na prevod sa njemačkog na italijanski jezik.

³ Generalpukovnik Löhr

gojna preko Prozora⁴ i od Sarajeva preko Jablanice ka Mostaru.⁵ Pokreti su otpočeli na dan 21 t.m. u 7 časova od Bugojna i sa demarkacione linije jugoistočno od Sarajeva.

Prema uputstvima koja su izdata njemačko-hrvatskim borbenim grupama, a prema Führerovim naređenjima, sve četničke formacije imaju se smatrati neprijateljskim i kao takve tući ih; spriječiti stoga nepotrebne sukobe i odbiti pregovore.

Molim Kdu »Slov.-Dalmac.« da odmah preduzme potrebne mjere kako bi se izbjegli ovi sukobi — po mogućstvu udaljavanjem četničkih formacija iz borbene zone.

Molim da izvolite javiti preko njemačke grupe za vezu o preduzetim mjerama.

kopija data odjeljenju I

potpisan poručnik Drechsler

BR. 272

DNEVNI IZVJEŠTAJ NJEMAČKOG ŠTABA ZA VEZU PRI VIŠOJ KOMANDI ORUŽANIH SNAGA »SLOVENIJA-DALMACIJA« OD 22 FEBRUARA 1943 GOD. O BORBAMA PROTIV JEDINICA NOV U BOSANSKOJ KRAJINI I HERCEGOVINI¹

Položaj. 22.II.43.

POVJERLJIVO

Njemački štab za vezu
pri Komandi Superslode

Br. 316/43 Povjerljivo

VISA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
»SLOVENIJA-DALMACIJA«

OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 3072

Stiglo 23 febr. 1943 XXI

Višoj komandi oruž. snaga »Slov.-Dalm.«

Operativno odjeljenje
Obavještajno odjeljenje

S j e d i š t e

Hrvatska: vedro i sunčano.

Poduhvat »Weiss«:

Otpočeo marš 717 i 369 divizije na prostor koncentracije za akciju »Weiss 2«, uz ograničeni neprijateljski otpor. Neprijatelj,

⁴ Od Bugojna prema Prozoru nastupala je Grupa »Vogel«. Vidi njen sastav u dok. br. 251 (prim. 4).

⁵ Sa pravca Sarajeva nastupala je Grupa »Annacker«. Vidi njen sastav u dok. br. 251 (prim. 6).

¹ Original, pisan na mašini, na njemačkom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta (kut. 17 J/2).

navodno 1000 ljudi, na prostoru 20 km zapadno-sjeverozapadno od **Sanskog Mosta**.² Jače komunističke grupe već sad se povlače na jug, opštim pravcem: Hercegovina.

SS divizija: Poslala 1 bataljon za deblokiranje opkoljene italijanske borbene grupe kod **G. Lapca** i formira borbene grupe za »Weiss 2«.

369 divizija se sa 1 bataljonom prebacila u **Ključ**, a sa glavninom nastupila sa prostora **Sanski Most** ka jugu.

Treća hrvatska brdska brigada osigurava prostor **Ramići — Vejići** i južno od **Ključa**.

Neprijateljski gubici: 18.II do 20.II zaključno: 28 mrtvih.

717 divizija dostigla prostor jugoistočno od **Sitnice** i uhvatila vezu sa pojačanim bataljonom koji je upućen iz **Banje Luke**. Slab neprijateljski otpor. Poginulo 15 neprijatelja.

Zapadna Bosna: Prema izvještajima obavještajaca, na prostoru **Skender Vakuf** 2500 komunista jako demoralisanih i bez hrane.³

Udarina grupa 187. rezervne divizije: Stigla za osiguranje očišćenog prostora **Bos. Krupa** i **Bihać**.

Istočna Bosna i Hercegovina:

Situacija **Mostara** nije se pogoršala. Jak pritisak na **Jablanicu**.⁴ Ispravka uz dnevni izvještaj od 18./II: Posada u **Bradini** (sjeveroistočno od **Konjica**) još se drži.⁵

718 pješ. divizija: *Zapadna borbena grupa* 21.II u 06 čas. nastavila sa glavninom pješadije od **Bugojna**.⁶

Izvještaj o njemačko-hrvatskoj koloni. dat prema vazдушnom izviđanju 20.II u 16 časova kod **Prozora**, bio je očigledno pogrešan.

Istočna borbena grupa:

Sedmi hrvatski pješ. puk odbio neprijateljske napade sa sjeverozapada na **Tarčin**.⁷ Njemački odred stigao u **Pakarić**⁸ 21.II u 6 časova.

Namjera: Napredovanje obiju borbenih grupa radi spajanja kod **Rame**, grupni marš ka **Mostaru**.

Vazduhoplovstvo: 20.II oružano izviđanje prostora **Prozor, Konjic, Jablanica, Mostar**. Zapreke na putevima kod **Drežnice**.

² Zapadno i sjeverozapadno od Sanskog Mosta u ovo vrijeme držale su položaje jedinice Šeste krajiške brigade Četvrte NOU divizije.

³ U ovo vrijeme u Centralnoj Bosni nalazila se Prva krajiška brigada Pete NOU divizije i Četvrti krajiški NOP odred.

⁴ O oslobodenju Jablanice vidi u dok. br. 130 i 298.

⁵ Vidi dok. br. 93, 102 i 173.

⁶ Odnosi se na borbenu grupu »Vogel«, koja je bila ojačana jedinicama Petog ustaškog zdruga. Njenu jačinu i sastav vidi u dok. br. 251 (prim. br. 4).

⁷ Vidi dok. br. 173.

⁸ Pazarić

Borbena akcija protiv mjesta **Jasenjani**⁹ koje je okupirao neprijatelj. Više kuća razoreno. Dobri rezultati pogodaka.

Neprijateljski položaji kod **Ivan Sedla**¹⁰ (sjeveroistočno od **Bradine**). Tamo snažna odbrana pješadiskim oružjem, prvi put utvrđena upotreba protivavionskih topova srednjeg kalibra.

2I.II: izviđanje duž pravca marša.

Borbene akcije na **Ivan Sedlo** i podrška italijanskim trupama na prostoru **Jablanice**. Angažovano ukupno 39 aviona.

Srbija:

Vrijeme: Oblačno, temperatura iznad 0 stepeni.

I i II borbena formacija, pojačane sa dvije kompozicije blindiranih borbenih vagona, odaslane 20.II u 22 časa iz Beograda za **Sarajevo**. U Beogradu Ministarstvo unutrašnjih poslova naredilo službu obaveznog rada, u trajanju od 4 mjeseca, za godišta 1917 do 1921.

U **Petrovcu** uhapšeno 30 sumnjivih. 7 strijeljano. Dva neprijateljska aviona nadlijetala albansko-srpsku teritoriju.

(M.P.)

Za tačnost prepisa:
poručnik Drechsler

Vrhovni komandant Jugoistoka

(Operativno odjelj. poslalo prepis odjeljenju »I«)¹¹

⁹ U selu Jasenjani nalazili su se dijelovi Druge proleterske brigade Druge proleterske divizije.

¹⁰ Na Ivan Sedlu držale su položaje jedinice Prve proleterske brigade. Vidi dok. br. 128 i 173.

¹¹ Rečenica je u originalu na italijanskom jeziku.

DNEVNI IZVJEŠTAJ NJEMAČKOG ŠTABA ZA VEZU PRI VIŠOJ KOMANDI ORUŽANIH SNAGA »SLOVENIJA-DALMACIJA« OD 22 FEBRUARA 1943 GOD. O BORBAMA PROTIV JEDINICA NOV U BOSNI I HERCEGOVINI¹

Prevod²

Njemački štab za vezu
pri Komandi »Supersloda«

Br. 328/43 Povjerljivo

VIŠA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
»SLOVENIJA-DALMACIJA«
OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 3145

Stiglo 24 feb. 1943/XXI

Položaj, 23. 2. 1943

Višoj komandi oruž. snaga »Slov.-Dalm.«

Operativno odjeljenje

Sjedište

22.2.43: *Hrvatska*: vedro sa suncem.

Operacije »Weiss«:

Marš ka zoni određenoj za operacije »Weiss II« napreduje po planu.

717 pješ. div. naišla na mjestimičan otpor neprijatelja.

SS-divizija:

U akciji za deblokiranje italijanske borbene grupe dostigla G. Lapac. Poslije savladanog otpora, neprijatelj prisiljen na povlačenje ka jugozapadu. Prema izjavama zarobljenika, Italijani su se povukli na G. Lapac. Lokalne udarne grupe vrše napade na Drinić.³ Zapaljene kuće koje je zauzeo neprijatelj.

369 divizija:

14/969 pretrpio napad na 4 km. sjeverozapadno od Palanke. 9 mrtvih, 5 ranjenih, 17 nestalo, ubijeno 80 konja.⁴ Glavnina u

¹ Original, pisan na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 17 J/2.

² Odnosi se na prevod koji je izvršen sa njemačkog na italijanski jezik.

³ Napade su vršili dijelovi Četvrte NOU divizije.

⁴ U operacijskom dnevniku Šeste krajiške brigade Četvrte NOU divizije o pomenutom napadu piše: »20. II. snage VI brig. iz vješto postavljene zasjede na cesti između M. Japre i Benakovca sačekale su kolonu XIV protivkolske kompanije. Ubijeno je 40 nepr. vojnika, zarobljen jedan njem. oficir i 17 vojnika. Zaplijenjeno je 20 pušaka sa municijom, 7 kotača, 18 pari čizama, 2 para cipela, čebadi, šinjela, 2 dvogleda, 7 parabelum pištolja. Poubijano je oko 100 konja. Neprijatelj je bio opkoljen, te je sam uništio 2 protivkolska topa.« (Arhiv Vojnoistoriskog instituta reg. br. 1/5, k. 767).

maršu na Sanski Most — Ključ. 1 bataljon 370 blizu Zablacé, jugoistočno od Ključa.

Uzvišenja južno od Zablacé zauzeo neprijatelj⁵. 969 raspušten i vraćen u domovinu.

717 pješ. div.

Odbila neprijatelja u jačini od oko 500 ljudi⁶ i dostigla liniju na 4 km. zapadno od Mrkonjić Grada i 5 km. istočno od Sitnice. 30 neprijatelja poginulo. Jake grupe ustanika u šumi zapadno od Mrkonjić Grada. Brojni prekidi puteva zadržavaju prevoz teškog oružja i prolaz vozila.

Zapadna Bosna

Neprijatelj (oko 500 ljudi) prešao rijeku Unu istočno od Kostajnice i uzeo pravac sjever.⁷ Komunistička grupa označena u zoni Skender Vakuf.⁸ Upotrebljen jedan pojačani njemački bataljon 714 pješ. divizije. Predviđen vazdušni napad.

Istočna Bosna

Operacija »Mostar«

U Mostaru situacija nepromijenjena. Italijanski garnizoni Jablanica i Konjic opkoljeni neprijateljem.⁹ Garnizon Jablanica još daje otpor iz kasarne i uzvišenja zapadno od mjesta.

— *Zapadna borbena grupa*¹⁰

dostigla zonu sjeverno od G. Vakufa dana 22/II u 17 časova poslije savladanog čvrstog otpora neprijatelja.¹¹ Pokazalo se da je neprijatelj ispraznio mjesto. (Vazdušno izviđanje).

— *Istočna borbena grupa* —

uz pomoć avijacije osvojila Ivan Sedlo. Neprijatelj još drži uzvišenja sjeveroistočno od Bradine.¹² Brojni prekidi puteva otežavaju pokret. Željeznički most kod Brđana (jugozapadno od Bradine) ponovo razrušen. Radovi na reaktiviranju zahtijevaju 3 mjeseca.

Plan: kao dosada.

Avijacija: izviđanje u cilju utvrđivanja postignutih isturenjih položaja. Akcije za podršku istočne borbene grupe na Ivan

⁵ Južno od Zablacá nalazili su se dijelovi Pete NOU divizije.

⁶ Vjerovatno se odnosi na jedinice Sedme krajiške brigade Pete NOU divizije.

⁷ Odnosi se na Banijski NOP odred.

⁸ Na prostoriji Skender Vakufa nalazile su se jedinice Prve krajiške brigade Pete NOU divizije.

⁹ Vidi dok. br. 130.

¹⁰ Odnosi se na Grupu »Vogel«.

¹¹ Borbe sa Grupom »Vogel« vodile su jedinice Sedme NOU divizije i Treća krajiška brigada Prve proleterske divizije. Vidi dok. br. 132. 133 i 135.

¹² Kod Bradine i na Ivan Sedlu položaje su držale jedinice Prve proleterske brigade Prve proleterske divizije.

Sedlu. Dobri rezultati gađanja utvrđenih položaja i neprijateljskih skupova u naseljenim mjestima. Akcije protiv neprijatelja zapadno od Jablanice i na Prozor, krunisane uspjehom.

Komandant Jugoistoka

Više ne govore da su stigli u Konjic.¹⁸
(Operativno odjeljenje poslalo kopiju odjeljenju »I«)

BR. 274

DNEVNI IZVJEŠTAJ ITALIJANSKOG OFICIRA ZA VEZU PRI KOMANDI NJEMAČKIH TRUPA U HRVATSKOJ OD 22 FEBRUARA 1943 GOD. O BORBAMA PROTIV JEDINICA NOV U BOSANSKOJ KRAJINI I U DOLINI NERETVE¹

Predmet wt

Telegram

Od Grupe Bobbio
Komandi Supersloda — Op.
Komandi XVIII arm. korpusa
Komandi VI arm. korpusa
Komandi V arm. korpusa
i na znanje
Italijanskoj misiji u Zagrebu

Broj 173/A/3 prot.

VISA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA »SLOVENIJA-DALMACIJA« OPERATIVNO ODJELJENJE Br. 3146 Stiglo 24. 2. 43/XXI

Predano: 23.II.1943. u 00.10

Primljeno: 24.II.1943. u 02.50.

Poslata kopija Ekselenciji — pomoćniku Op.

— „ — Obavještajnom odjelj.

— „ — Kr. karabinjerima

NOVOSTI U 19.00 ČASOVA DNE 22 FEBRUARA 1943

Operativni ciklus »Weiss«.

SS divizija:

Zatišje na frontu.

Premještaj jedinica za osiguranje koje su raspoređene zapadno od Bosanskog Petrovca.

Izviđačka grupa iz Čađavice (Jajce ZL—ZN), sa jednom kolonom u Ključu (Prijedor VQ—FI), sa drugom kolonom u zoni

¹⁸ Ova rečenica napisana je na italijanskom jeziku crnom olovkom. Ispod nje se nalazi nečitak paraf.

¹ Original, pisan na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 17 I/2.

Ramići (Prijeđor VM — FN) — Brdo (Prijeđor VO—FN), nema značajnih novosti.

717 divizija:

Nakon zauzeća Mrkonjić Grada kolone su doprle do linije: Staro Selo (Jajce XI—EU) — Kopljevići (XI—EU) — Vrane (Jajce XI—EQ), a da nisu naišle na neprijateljski otpor.

Neprijatelj se povukao prema jugozapadu.

Most Ponor bio je predan prometu u 18.00 časova.

Štab divizije sa sjedištem u Mrkonjić Gradu.

Vazdušno oružje:

Nije bilo upotrebljeno za Weiss.

Operacija »Mostar«.

Grupa »Vogel«:

Okupirala je naveče 22. G. Vakuf i odbila neprijateljske snage sa uzvisine tri kilometra južno od G. Vakufa². Grupa produžuje u pravcu Prozora.

Grupa »Annacker«:

Stigla je sa jednim pojačanim bataljonom u Konjic.³

Glavnina grupe bila je uslijed jakog neprijateljskog pritiska prisiljena da skrene prema zapadu od Ivan Sedla i Bradine, započevši napad na položaje: Pobratine, Nevetine, Jasen (Konjic RM—CH), uzvisine Lisin 1744 (Konjic RK—CM), Vranjača 1310, Brdo 1387, Velika 1174 (Konjic RK—CK) koji su jako zaposjednuti od neprijatelja.⁴

Zadobivena je k. 1190 Jasen.

Jaki noćni neprijateljski napadi sa jugozapada i sjeveroistoka prema Ivan Sedlu djelimično su odbijeni u borbama prsa u prsa.⁵

Pretrpljeni gubici: 3 mrtva, 18 ranjenih.

Hrvati: 9 ranjenih, 1 top uništen od eksplozije.

Neprijatelj: 9 prebrojenih mrtvih među kojima 2 viša komandanta.

Zaplijenjeno: 1 mitraljez sa rezervnom cijevi, 2 puške, pješadijska municija i 1 motocikl.

Major Bobbio

² Odnosi se na Sedmu banijsku brigadu Sedme NOU divizije.

³ U Konjic su se probili sa pravca Ivan Sedla jedan njemački bataljon, 1 bataljon 7 domobranskog puka i dvije čete ustaša. Vidi dok. br. 139 i 173.

⁴ Na pomenutim mjestima držale su položaje Prva proleterska i Treća sandžacka brigada Prve proleterske divizije. Šire o borbama na ovome sektoru vidi dok. br. 127, 128, 137, 138 i 173.

⁵ Napade su vršile iste jedinice kao pod prim. 4.

DNEVNI IZVJEŠTAJ NJEMAČKE 718 PJEŠADIJSKE DIVIZIJE O SITUACIJI NA PODRUČJU JAJCA, BUGOJNA I IVAN SEDLA NA DAN 22 FEBRUARA 1943 GODINE¹

P r i e v o d.²

DNEVNO IZVJEŠĆE 718. NJEM. PJEŠ. DIV.

Od 21./22.II.43.

I.) 1.) Opće stanje: Povećavaju se djelatnosti uznemiravanja četnika u prostoru i. Sarajevo.

2.) a) *Jajce*:

Magaljdol, 5 km sj. Jezero opet zaposjednut od neprijatelja. Prikupljanje komunista, prema izvješću pouzdanika, 2.500, u prostoru Pougarije, 13 km sj. i. Jajce³. 6 prebjeglica javilo se 21.II. u Jajce kod 5./738. p.p. sa letcima za slobodan prolaz bačenih iz zrakoplova.

b) *Podhvat Mostar*:

Grupa Vogel dostigla je 21.II. oko 14.00 sati uz stalni neprijateljski otpor Pavića Polje, 10 km j. i. Bugojno. Ovdje se pojačao neprijateljski otpor na visovima s obje strane ceste tako, da do veće uzprkos upotrebe teškog oružja i vlastitog napada nije mogao biti slomljen. Neprijatelj ovdje dobiva daljna pojačanja sa z.⁴ Grupa Annacker zauzela je nakon neprijateljskog otpora 21. II. u 19.00 sati Ivan Sedlo. Neprijatelj ovdje drži još visove oko Bradina. Pred i iza Ivan Sedlo nalaze se na cesti mnogobrojne prepreke⁵.

Mir u toku noći kod obih grupa. Obje grupe nastupale su ponovo u 07.00 sati.

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 8/1—5, k. 19.

² Prevod je izvršen u ustaško-domobranskoj komandi.

³ Odnosi se na Sedmu krajišku NOU brigadu i bataljon Devete krajiške NOU brigade koji su tada bili na ovom sektoru i zatvarali pravce koji su iz Mrkonjić Grada i Jajca vodili prema Glamočkom i Livanjskom Polju.

⁴ Pojačanja su stizala od jedinica Prve dalmatinske brigade Treće NOU divizije. Sem ovih jedinica na ovom sektoru nalazila se Treća krajiška i Osmo brigada Sedme hrvatske divizije, koje su zatvarale pravac Bugojno—Gornji Vakuf.

⁵ Na Ivan Sedlu nalazila se Prva brigada Prve proleterske divizije. Vidi dok. br. 173.

Gubici⁶: Vlastiti: Niemci 9 ranjenih,
Prilikom borbi Hrvati: 2 mrtva, 16 ranjenih (među
kod Tarčina i kojima 2 častnika).
Ivan Sedla 15 nestalih (među kojima 1
na 20/21 II častnik).

Neprijatelj: 29 mrtvih prebrojano, ali sigurno mnogo više.
3.) Namjera: Nepromjenjena.

Ia
U Sarajevu, dne 22.II.1943.
Za točnost prievoda:
nadsatnik Gayer
(M. P.) Gayer

BR. 276

**NAREĐENJE VIŠE KOMANDE ORUŽANIH SNAGA »SLO-
VENIJA-DALMACIJA« OD 23 FEBRUARA 1943 GOD. ZA
FORMIRANJE MANEVARSKE GRUPE ZA NAPAD NA JEDI-
NICE NOV U DOLINI NERETVE¹**

Šifrovani telegram

V. P. 10, 23 februara 1943/XXI

Od Superslode — operativno
Komandi VI arm. korp.

Br. 3093/prot.

Molim da se prikupe podaci o situaciji toga arm. korpusa u dolini Neretve, dajući mi podatke po sljedećim tačkama:
Prvo. Zauzeta linija ofanzivnom akcijom s obje strane Neretve sjeverno od Mostara.

Drugo: Postignute rezultate kod formacija M. V. A. C., koje operišu od Konjica ka Rami i Jablanici.

Treće: Obrazovanje manevarske grupe »Messina«. —

Potkrepljujem ranije izražena shvatanja po pitanju hitne potrebe obrazovanja jedne manevarske glavnine, u vezi sa korisnošću da akcija naših kolona ka gornjoj Neretvi prethodi i po vremenu i po prostoru njemačko-hrvatskoj intervenciji.

Pored toga, molim da me izvijestite o datumu početka funkcionisanja komande arm. korpusa u Mostaru.

General Robotti

23 feb. 1943 godina XXI

⁶ Sljedeći tekst dopisan rukom.

¹ Original, pisan na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 3 C/11.

BR. 277

IZVJEŠTAJ KOMANDE ITALIJANSKOG ŠESTOG ARMIJSKOG KORPUSA O BORBAMA PROTIV JEDINICA NOV U DOLINI NERETVE NA DAN 23 FEBRUARA 1943 GODINE¹

Telegram

Datum i čas { otpreme 23 II 43 — XXI
21.30 č.
prijema 24 II 43 — XXI
1.50 č.

VISA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
»SLOVENIJA-DALMACIJA«
OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 3112

Stiglo 24 feb. 1943/XXI

Od Komande VI armij. korpusa

Oper. odjelj.

Superslodi — Oper. odjelj.

i r. z.

Guverneratu Crne Gore

Komandantu XIV i XVIII arm.

korpusa

i Mornarici Dalmacije

N 2705/op

Dato na uvid Nač. štaba

„ „ „ Pomoć. nač. štaba

Upućen prepis obavješt. odjelj.

„ „ Kr. karab.

IZVJEŠTAJ U 18.00 ČASOVA 23 FEBRUARA

1) Sektor »Murge«

— Njemačke jedinice stigle su u Konjic.² Danas 23 februara poslije podne garnizon je gađan intenzivnom minobacačkom vatrom. Partizanska komanda pozvala je na predaju garnizon za danas u 18 časova. Odgovoreno je da će garnizon izdržati do posljednjeg čoveka.³

¹ Original, pisan na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 18 B/4.

² Vidi dok. br. 139, 173 i 274, prim. 3.

³ O borbama za Konjic vidi u dok. br. 150, 173 i 278.

Garnizon Jablanica snažno odolijeva.⁴

— U 16.30 časova avion je uočio jako vatreno protudejstvo od strane našeg garnizona, koji je stalno pod jakom minobačkom vatrom.

— Kolona istočno od Neretve sastavljena od V.A.C. i 111/56 p. p., savladavši jak otpor, stigla je poslije podne danas 23 feb. do kote 383 (Mostar QH—BL), Jasenjani (Konjic PN—BN), Obodine (QH—BN). Jedinice V.A.C. stigle su na padine Prenj Planine (PN—QH—BS—BQ).⁵

— Kolona zapadno od Neretve započela je pokret.⁶

— Protivnički gubici provjereni za posljednja tri dana: 175 mrtvih, 6 mitraljeza i 40 pušaka zaplijenjeno.

— U rudokopnoj zoni nema ništa važno da se zabilježi.

— Naveče 24 februara biće završen nadolazak Crnogoraca.⁷

2) Sektor »Messina«

— Jučer 22 o. m. oko 19 časova partizani⁸ su napali lijevo krilo hrvatskog⁹ rasporeda. Nakon žestoke borbe Hrvati su se povukli na pozadnji položaj Trstike (Mostar IH—AT), Kordići (KI—AV), Jakšenica (KI—AV), kota 236 (IJ—AV), Brdo (KI—LI), Grad (LI—AV). Hrvati su imali 15 mrtvih i 23 ranjena. Protivnički gubici su veliki, ali nisu provjereni.

— Noću uoči 23 o. m. partizanske jedinice izvršile su pokušaj da napadnu na blokadno mjesto sjeverno od naselja Gradac (Mostar IH—AI). Naše protudejstvo natjeralo je protivnika u bjekstvo.

— Dana 22 februara ustaški odredi u izviđanju zone Kočerina (MK—BD) sukobili su se sa jakom grupom partizana.¹⁰ Protivnički gubici: utvrđeno 20 mrtvih i zadržan je jedan partizan radi preslušavanja. Ustaški gubici: 1 mrtav i 7 ranjenih.

— Na Pelješcu čišćenje Putnikovića (o—Mljet NH—GQ).

3) Sektor »Murge« i »Kotor«:

Normalna aktivnost.

4) Vazдушna aktivnost:

Vrlo intenzivna.

— Izviđanja s jedne i s druge strane doline Neretve, u dolini Rama i u rudokopnoj zoni.

⁴ Jablanica je već bila oslobođena. Vidi dok. br. 130.

⁵ Sastav i jačinu ove kolone vidi u dok. br. 297, a o borbama u dok. br. 130 i 131.

⁶ Sastav i jačinu kolone koja je nastupala desnom obalom Neretve vidi u dok. br. 297.

⁷ Odnosi se na četnike iz Crne Gore.

⁸ Vidi o borbama Devete dalmatinske NOU divizije protiv ustaško-domobranskih jedinica na ovom području u dok. br. 154.

⁹ Misli se na ustaško-domobranske jedinice.

¹⁰ Na sektoru Kočerina nalazile su se jedinice Treće dalmatinske brigade Devete dalmatinske NOU divizije.

— Intenzivno bombardovanje oko Jablanice, gdje su uočeni protivnički položaji.

— Bombardovani su položaji i topovska mjesta partizanske artiljerije koja djeluje na Konjic.

— Bombardovani su i gađani malim bombama partizanski položaji istočno od Neretve i sjeverno od Jasenjane.

— U 14 časova 15 njemačkih aviona dolazeći sa sjevera nadlijetalo je Mostar, nakon čega su promijenili pravac, dok se jedan izviđač spustio na aerodrom.

Vedro.

General Negri

BR. 278

IZVJEŠTAJ KOMANDE ITALIJANSKE DIVIZIJE »MURGE« OD 23 FEBRUARA 1943 GOD. O NAPADU JEDINICA NOV NA KONJIC I O BORBAMA ČETNIKA U DOLINI NERETVE¹

Primljeni telegram

OPERATIVNO ODJELJENJE I		
Br. prot. 2725	Datum prijema 24 II 43 čas 24	
Kateg. A	Vrsta 1*	Fascikl 243

OD KOMANDE PJEŠ. DIV. »MURGE« KOMANDI VI ARMII. KORPUSA

Br. 1566/Op. prot. — u 18 časova — Partizanske snage žestoko su napale danas 23 ov. mjes. garnizon Konjic artiljeriskom vatrom i vatrom minobacača². Garnizon saopštava da je primio poziv na predaju za 18 časova danas 23 o. m., na koji je garnizon odgovorio vatrom. Snage pravoslavnih V.A.C.,³ koje su tamo

¹ Original, pisan na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 28 A/9.

² Napad na Konjic vršile su ovog dana Peta crnogorska i Deseta hercegovačka brigada Treće NOU divizije i Četvrta proleterska brigada Druge proleterske divizije. O borbama za Konjic vidi dok. br. 106, 150 i 173.

³ Odnosi se na četnike Draže Mihailovića.

nadošle, jako su angažovane sa neprijateljem u zoni Bjela (RH—BU)⁴. Potvrđuje se iz drugih izvora, da se odmetnuo muslimanski bataljon u Konjic i da su se uzdržali od borbe drugi muslimanski bataljoni koji su došli u zonu. Utvrđeno je da su jutros stigle u Konjic njemačke snage još neprovjerene jačine.⁵ U rudokopnoj zoni aktivnost patrola i tragovi poljskih logora u okolini Široki Brijeg. Kolona A⁶ naišla je na jak otpor.⁷ Jako vatreno protivdejstvo artiljerije, bacača i mnogobrojnog automatskog oružja spriječilo je napredovanje kolone preko sljedećih položaja kote 383 (QL—BL), Jasenjani (PN—BN), Obodine (QH—BN), gdje su se V.A.C. večeras učvrstili za odbranu. Pretrpljeni gubici u toku dana: 15 mrtvih i 19 ranjenih V.A.C.; neprijateljski gubici nisu utvrđeni. Zamjenik Komandanta general Gherzi 10352302

V. P⁸. 39—23 februar 1943 — XXI

⁴ Na sektoru G. i D. Bjele (5 km južno od Konjica) sa četnicima su vodile borbu jedinice Desete hercegovačke brigade Treće NOU divizije. Vidi dok. br. 150.

⁵ Vidi dok. br. 296.

⁶ Kolona A sastavljena od 2.500 hercegovačkih četnika i III bataljona 56 puka nastupala je sa pravca Mostara lijevom obalom Neretve prema Drežnici.

⁷ Kolonu A napale su jedinice Druge proleterske brigade Druge proleterske divizije. Vidi raspored jedinica ove divizije u dok. br. 143.

⁸ Vojna pošta

TELESCRITTO IN ARMIATO

DI CORPADO DIVISIONE MILITARE
AT COMANDO VII CORPAMILITARE

DEFINIZIONE			
2015	20	3	2
A	7	24	3

NR. 1566/DE DI PUNTO PUNTO ORE 10 PUNTO FORTE MILITARE HANET OGGI 23
CORRENTE ATTACCATO PRESIDIO KOMLIO CON VIOLENZA AZIONE NUOVO
ARTIGLIERIA ET MORIAI PUNTO PRESIDIO COMUNITA DI AVER REINVIATO
ESTERMINAZIONE DI SERA PER ORE 10 DI OGGI 23 A CUI PRESIDIO HANET
RISPONTO CON NUOVO PUNTO FORTE V.A.C. OSTACOLI COLA' APPUNTO
RISULTATO PORTEMENTE DEPRIMATO CON NEMICO IN DONA NELLA SU-
PUNTO EST COMPLETTATA DA ALTRI POSTI DEPRIMATI PER MUSULMANO
COMUNO AT ATTENZIONE DALLA LOTTA DA PARTE ALTRI PER MUSULMANI
AFFRONTI IN SERA PUNTO RISULTA CHE AT COLLE SONO CHINTE STAMANI
FORZE TERRESTRI DI NOSTRA' NON ANCORA PRESENTI PUNTO SONA NINE-
BARE ATTIVITA' PATTOGLIE ET TRACCE DI DIVAGHI DISTORNI SINGLI
NELLO PUNTO COLONNA A HANET INCONTRATO FORTE RESISTENZA PER PUN-
TI VIOLENZA REAZIONE PUNTO DI ARTIGLIERIA VERGOLA MORIAI ET SU-
MERGEE ARMI AUTOMATE PER HANET INFERITO PROGRESSO COLONNA OLTRE
RESISTENTI POSIZIONI Q. 183, Q1-82 JABENIANI P2-82 CRADINE Q1-82 SU
CUI V.A.C. SI SONO QUESTA SERA SISTEMATI A DIFESA PUNTO VERDITE
SERIE DURANTE LA GIORNATA 15 MORTI ET 19 FERITI DEI V.A.C. PER-
DITE NEMICO DEPRIMATO VICE PROCCOMANDANTE GENERALE SHERII

10352302

P.M. 19 - 23 FEBBRAIO 1941/XXI*

IZVJEŠTAJ ITALIJANSKOG OFICIRA ZA VEZU PRI KOMANDI NJEMAČKIH TRUPA U HRVATSKOJ OD 23 FEBRUARA 1943 GOD. O ZAUZIMANJU IVAN SEDLA¹

Predmet

Telegram

Od Grupe Bobbio
Superslodi
VI arm. korpusu
XVIII arm. korpusu
V arm. korpusu
i na znanje
Italmisiji u Zagrebu

Broj 151/A/3 prot

VIŠA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
»SLOVENIJA-DALMACIJA«
OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 2101

Stiglo 24. 2. 43/XXI

Predano: 23.II.43 u 09.45 č./XXI

Primljeno: 23.II.43 u 21.00 č./XXI

- 1) — Njemačke trupe su zauzele Ivan Sedlo.
- 2) — Njemačka kolona koja je stigla u Gornji Lapac nije (kažem nije) našla italijanske ili partizanske trupe i odmah je otpočela pokret za povratak u Vrtoče.
- 3) — Njemačka komanda se zahvaljuje za sljedeću dozvolu radi snabdevanja 718 divizije upućene u Mostar i za zalaganje da se zamijeni bataljon u Višegradu.
- 4) — Moguće je da će njemačka komanda morati da iskoristi naša sredstva za vezu sa 71 divizijom,² kada ova bude stigla u Mostar.

Molim da mi javite mogućnost eventualnih promjena.

Major Bobbio

Dato na uvid Načelniku štaba

Dato na uvid Pomoćniku nač. štaba

Poslata kopija objaveštajnom odeljenju

¹ Original, pisan na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 17 J/2.

² U originalu pogrešno napisano. Odnosi se na 718 njemačku diviziju.

BR. 280

**OBAVJEŠTENJE NJEMAČKOG ŠTABA ZA VEZU PRI VIŠOJ
KOMANDI ORUŽANIH SNAGA »SLOVENIJA-DALMACIJA«
OD 23 FEBRUARA 1943 GOD. O DATUMU POČETKA OPE-
RACIJE »WEISS II«¹**

Prevod²

VISA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
»SLOVENIJA-DALMACIJA«
OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 3091

Stiglo 23-II-1943/XXI

23.II.1943/XXI

Položaj

Njemački štab za vezu
pri Višoj kdi or. sn. »Slov.-Dalmac.«
Br. 44/43 Povjerlj.

Veza Vaš 2792 od 18.II.1943

Višoj komandi oružanih snaga »Slovenija-Dalmacija«

— Operativno odjeljenje —

Vojna pošta 10

Komandant njemačkih trupa u Hrvatskoj javlja:

X-dan: 21.II.43

Y-dan:³ 25.II.43

Nastupanje SS divizije ka Drvaru zapoćeće ipak tek na dan 24.II.1943.

Po naređenju poruč. Drechsler

¹ Original, pisan na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 3 C/1.

² Odnosi se na prevod sa njemačkog na italijanski jezik.

³ Dan x, prema originalnoj zapovjesti generala Lüttersa, komandanta njemačkih trupa u Hrvatskoj, bio je predviđen za početak pokreta jedinica na prostorijske prikupljanja, a dan y za početak operacija »Weiss II«. Vidi dok. br. 206.

BR. 281

**OBAVJEŠTENJE ITALIJANSKOG OFICIRA ZA VEZU PRI
KOMANDI NJEMAČKIH TRUPA U HRVATSKOJ OD 23 FE-
BRUARA 1943 GOD. O NAMJERAMA NJEMAČKE KO-
MANDE DA PREKINE IZVOĐENJE OPERACIJE »WEISS« I
DA ANGAŽUJE SVE SNAGE U DOLINI NERETVE¹**

Šifrovani radiogram
Od majora Bobbio

VISA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
»SLOVENIJA-DALMACIJA«
OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 3092

Stiglo 23. 2. 43/XXI

Višoj kdi or. snaga »Slov.-Dalm.«

23 februara 1943

Br. 157 A 3

U vezi 2957

Saznajem službenim putem: Komanda generala Lütersa je predložila Solunu da se prekine akcija »Weiss« i da se djeluje sa svim snagama u korist zone Mostar zbog teškoća na koje se naišlo.

U slučaju negativnog odgovora, Komanda generala Lütersa će pristati na predloženo sadejstvo povjereno našoj komandi.

Predviđam dati službeni odgovor večeras.

Major Bobbio

23 februara 1943/XXI
dešifrovao: por. Biassi

Viša komanda oruž. snaga
»Slov.-Dalm.«
Šifrantski odsjek

¹ Original, pisan na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 3 D/17.

DNEVNI IZVJEŠTAJ NJEMAČKOG ŠTABA ZA VEZU PRI
VIŠOJ KOMANDI ORUŽANIH SNAGA »SLOVENIJA-DAL-
MACIJA« OD 23 FEBRUARA 1943 GOD. O BORBAMA PRO-
TIV JEDINICA NOV U BOSNI I HERCEGOVINI¹

POVJERLJIVO

Položaj, 25 febr. 1943

Njemački štab za vezu
pri
Višoj komandi oruž. snaga
»Slovenija-Dalmacija«

VISA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
»SLOVENIJA-DALMACIJA«
OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 3183

Stiglo 25 febr. 1943/XXI

Djel. pov. br. 340/43
Višoj komandi oruž. snaga »Slovenija-Dalmacija«
Operativno odjeljenje
Obavještajno odjeljenje

S j e d i š t e

23.II.43: *Poduhvat »Weiss«*

OPERATIVNO ODJELJENJE
POSLALO PREPIS
ODJELJENJU »I«.²

SS-divizija:

Povukla osiguranja koja su se još nalazila zapadno od
Petrovca³. Nije bilo sukoba.

369 divizija:

Izviđački bataljon dostigao raskrscnicu puteva južno od
Sitnice.

370 puk sa glavninom prošao kroz Ključ.

369 puk dostigao prostor Ramići i sjevernije.

717 divizija:

22.II u 10 časova dostigla **Mrkonjić Grad** samo uz lo-
kalni neprijateljski otpor, i nastavila napredovanje ka
Jajcu. Neprijatelj u jačini jedne čete u maršu ka jugo-
istoku, sa glavninom se vjerovatno povukao ka jugo-
zapadu.

¹ Original, pisan na mašini, na njemačkom jeziku, nalazi se u
arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 17 J/2.

² U originalu je na italijanskom jeziku

³ Bosanski Petrovac

Zapadna Bosna: Sjeverozapadno od **Kostajnice** borbeni dodir sa slabim neprijateljem. Južno od **Kostajnice** potvrđene komunističke grupe. Pojačani bataljon dostigao **Sken-der Vakuf** uz mali neprijateljski otpor. Glavnina neprijatelja povukla se vjerovatno ka istoku.

Istočna Bosna i Hercegovina:

U Mostaru situacija nepromijenjena. Istočno od **Sarajeva** neprekidno uznemiravanje od četnika. Napadi na ustaše i pljačke. Četničke vođe pozivaju srpsko stanovništvo na oružje.

718 divizija:

Neprijateljski otpor ispred obje grupe osjetno popustio. Neprijatelj ubacuje grupisane jedinice i pokušava, dovlačenjem pojačanja sa prostora **Prozor**, da zaustavi napredovanje istočne kolone,⁴ vjerovatno sa namjerom da svojoj glavnini omogući povlačenje ka jugoistoku. Uz slab neprijateljski otpor, *zapadna grupa*⁵ je zauzela **G. Vakuf** i nastupa na **Prozor**, nailazeći na pojačani neprijateljski otpor. *Istočna grupa* sa 1 pojačanim bataljonom prodrla do **Konjica**. Zbog jakog neprijateljskog pritiska glavnina grupe bila je prinuđena da se okrene za napad od **Ivan Sedla** i **Bradine** u pravcu zapada. Mjesta zapadno od **Bradine** posjednuta jakim neprijateljem.⁶

Namjera: Kao do sada.

Vazduhoplovstvo: Izviđanje u cilju utvrđivanja položaja naših najistaknutijih dijelova. Na sjevernom izlazu kod **Prozora** jaka utvrđenja. Angažovano 38 aparata. Namjera kao do sada.

Srbija: U cijelom prostoru teške sabotaze na telegrafskim linijama presijecanjem stubova. Razrušen željeznički most **Požarevac—Kučevo** (sporedna pruga). 26 hapšenja, četvorica strijeljana pri pokušaju bjekstva. Lokalni prepad zapadno od **Topole** i južno od **Ivanjice**.

Za tačnos prepisa:

Drechsler
poručnik

Vrhovni komandant Jugoistoka

(M. P.)

⁴ Istočnu kolonu pretstavljala je grupa »Annacker«. Njen sastav vidi u dok. br. 251, prim. 6.

⁵ Odnosi se na grupu »Vogel«. Njen sastav vidi u dok. br. 251, prim. 4.

⁶ Kod Bradine položaje su držale jedinice Prve proleterske brigade Prve proleterske divizije.

DNEVNI IZVJEŠTAJ NJEMAČKE 718 PJEŠADIJSKE DIVIZIJE O BORBAMA PROTIV JEDINICA NOV OKO JAJCA I U DOLINI NERETVE NA DAN 23 FEBRUARA 1943 GODINE¹

P r i e v o d².

DNEVNO IZVJEŠĆE 718. NJEM. PJEŠ. DIV.

od 22./23. veljače 1943.

2.) a) *Jajce*:

U prostoru 8 km sj. z. Jajce imade još komunističkih bandi. Na cesti Mrkonjić Grad — Jezero navodno više maskiranih prepreka protiv okl. kola.

b) *Podhvat Mostar*:

Grupa Vogel zauzela je 22.II. uveče protiv slabijeg neprijatelja G. Vakuf i u nadiranju bacila neprijatelja sa visova 3 km j. G. Vakuf. 23.II. u jutro nastup prema Prozor.

Grupa Annacker 22.II. sa 1 pojačanom bojnom prodrila u Konjic. Glavnina grupe morala je uslijed jakog neprijateljskog pritiska sa z. biti od Ivan Sedlo i Bradina zaokrenuta prema z. za napad i zauzela je u ogorčenoj borbi Pobratine, Nevetine, i Jasen 1190. Visovi Lisin, 1744 — Vranjača, 1310, Brdo 1387 i Velika 1174 jako posjednuti od neprijatelja. Jaki neprijateljski noćni napadi sa j. z. i sj. z. na Ivan Sedlo djelomice u blizoj borbi odbijeni³.

Vlastiti gubici: Niemci: 3 mrtva, 18 ranjenih,

Hrvati: 9 ranjenih,

1 vlastiti top neupotrebljiv jer je pukla ciev.

Neprijateljski gubici: 9 mrtvih prebrojano, 2 viša zapovjednika.

Plien: 1 njem. strojnica sa prič. cievi, 2 puške, pješачko streljivo, 1 kotač.

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 8/1—21, k. 19.

² Prevod je izvršen od strane ustaško-domobranske komande.

³ Vidi dok. br. 127, 128, 137 i 173.

3.)

Namjera:

Nastup grupe Vogel na Prozor. Grupa Annacker čišćenje prostora z. Ivan Sedlo. Dovođenje dielova divizijske pričuve (3., 9., 10. i vd. bojna 750) u Tarčin.

Volksdeutsche⁴

Ia

Za točnost prievoda:

nadsatnik Gayer

Gayer

(M. P.)

BR. 284

NAREĐENJE VIŠE KOMANDE ORUŽANIH SNAGA »SLOVENIJA-DALMACIJA« OD 24 FEBRUARA 1943 GOD. DA SE ONEMOGUĆI NIJEMCIMA ULAZAK U MOSTAR¹

DCL.

Telegram — pismo

V.P. 10, 24 februara 1943/XXI (239)

Od Superslode — operativno

Komandi VI arm. korpusa

Br. 3120/protok.

Prvo. U vezi vašeg 2700 od 23 t.m. Nezavisno od onoga što ova komanda radi sada, potvrđujem da je bolji način da se izbjegne da njemačko-hrvatske kolone zauzmu Mostar, da naše snage koje upravo dolaze od Mostara stignu brzo što je moguće više na sjever.

Drugo. U vezi vašeg 2652 od 23 t.m. Ova komanda je već izvijestila njemačku komandu o učešću formacija M.V.A.C. u operacijama koje izvode naše snage u dolini Neretve. Inače je potrebno izbjegavati dodir između njemačko-hrvatskih trupa i lokalnih ili crnogorskih dobrovoljaca. Stoga potsjećam kako na ono što je izloženo u mome telegramu 2997 od 22 t. m., tako i za potrebu da ove formacije budu obuhvaćene našim jedinicama i pod komandom naših oficira.

Treće: Ipak, pored predloga u mome telegramu br. 3008, koji teži da postigne da koordinacija operacija u dolini Neretve bude povjerena toj komandi, već sam tražio od njemačke komande,

⁴ Naknadno dopisano rukom vjerovatno od strane načelnika hrvatskog domobranstva generala Dragojlova.

¹ Original, pisan na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 3 C/11.

da se hrvatsko-njemačke kolone zaustave na liniji koju je označio taj armijski korpus.

Četvrto. Radi znanja izvještavamo da je Vrhovna komanda ukazala na potrebu da taj arm. korpus napregne sve sile, kako bi što brže i sa svojim sredstvima uredio situaciju u dolini Neretve u rudarskoj zoni.

24 februar 1943 — XXI

General Robotti

BR. 285

IZVJEŠTAJ KOMANDE ITALIJANSKOG ŠESTOG ARMIJSKOG KORPUSA OD 24 FEBRUARA 1943 GOD. O KONCENTRACIJI JEDINICA NOV U DOLINI NERETVE¹

bg.

Telegram

OD VI ARM. KORPUSA-OPERATIVNO
KOMANDI SUPERSLODA-OPERATIVNO

Datum i čas	otpreme 24/2/1943 — XXI
	12,30
	prijema 24/2/1943 — XXI
	18,00

Br. 2735/op.
Odgovor na vaš 3093².

VISA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
»SLOVENIJA-DALMACIJA«
OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 3152

Stiglo 24 febr. 1943/XXI

1) — *Situacija ustanika.*

U dolini Neretve s obje strane ušća Drežanke nalaze se poznate snage partizana od 3 ili 4000 ljudi³ sa minobacačima, automatskim oružjem i 1 artiljeriskim topom koji je u toku posljednjih dana odgovarao na akcije Antikomuni-

¹ Original, pisan na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 3 C/3.

² Vidi dok. br. 276.

³ U dolini Drežanke bila je Druga proleterska i Druga dalmatinska brigada Druge proleterske divizije. Vidi dok. br. 142 i 143.

stičkih dobrovoljaca na lijevoj obali Neretve. Snage od 5 ili 6000 naoružanih koje su djelstvovale na Prozor pristigle su u dolinu Neretve, između Jablanice i Konjica i djelstvuju na dva garnizona⁴. Vjerovatno je da će partizani, kad doznaju za pokret poznatih savezničkih kolona a budući svjesni opasnosti koja im pretstoji od naših akcija od Mostara, nastojati da otvore prolaz za Konjic da bi pobjegli duž gornje doline Neretve. To objašnjava i poziv na predaju upućen garnizonu Konjic 23 februara i snažna akcija protiv tog garnizona⁵. Na frontu rudnika i »Messine«, i Četvrta dalmatinska brigada je 21, 22 i 23 razvila akcije protiv naših snaga da bi umanjila naš pritisak duž Neretve.

Slijedi telegram 2740/op na današnji datum⁶.

General Negri

Operativno odjeljenje
kopijski poslata odjeljenju I

⁴ Odnosi se na Treću NOU diviziju.

⁵ Vidi dok. br. 150.

⁶ Vidi dok. br. 286.

IZVJEŠTAJ KOMANDE ITALIJANSKOG ŠESTOG ARMIJ-
SKOG KORPUSA OD 24 FEBRUARA 1943 GOD. O ODLA-
GANJU IZVOĐENJA OPERACIJA U DOLINI NERETVE DOK
SE NE PRIKUPE SVE ČETNIČKE SNAGE¹

Šifrovani telegram

Od VI armijskog korpusa
»Superslodi«

Br. 2740/op

VISA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
»SLOVENIJA-DALMACIJA«
OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 3174

Stiglo 25 febr. 1943/XXI

24 februar 1943

Slijedi mom današnjem telegramu 2735/op.²

2) — Morao sam da odložim planiranu akciju s obje strane Neretve zbog toga što sam čekao da se u Mostaru izvrši potpuna koncentracija crnogorskih formacija³, jer su izjavili da neće početi sa operacijama prije no što se svi skupe i stigne njihov komandant pukovnik Stanišić⁴, a i zbog nedovoljnih snaga za odlučno dejstvovanje ka ušću Drežanke i istovremeno osiguranje lijevog boka mjesta Mostar uslijed neobične aktivnosti 3 i 4 dalmatinske brigade.

Operacija će početi sutra 25 februara.

Ovih dana su, međutim, vođene italijansko-hrvatske uvodne operacije zapadno od Neretve, paralela Gorjanci, ne naišavši na jak otpor, i na liniji kote 383 (Mostar QH—BL) — Jasenjani (Prozor H—BN) — Obodine (QH—BN) istočno od Neretve gdje VAC sa III/56 izdržava teške borbe sa jakim partizanskim snagama.⁵

¹ Original, pisan na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 3 C/3.

² Vidi dok. br. 285.

³ Odnosi se na četnike iz Crne Gore.

⁴ Pukovnik Bajo Stanišić, ubijen oktobra 1943 god. prilikom napada Pete crnogorske NOU brigade na Manastir Ostrog.

⁵ Kod Jasenjana i Obodine borbe su vodile jedinice Druge proletherske brigade. Vidi dok. br. 142 i 143.

Ukupni gubici neprijatelja utvrđeni istočno od Neretve:
(nastaviće se po prijemu IV dijela jer nije bio dešifrovan⁶).

25 februar 1943/XXI
dešifrovao: poručnik Biassi

VISA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
»SLOVENIJA-DALMACIJA«
ŠIFRANSKO ODJELJENJE

Kopija poslata:
Odjeljenju »I«.

Rado ću pogledati nastavak⁷
25. II m

Drugi list šifrovanog telegrama
br. 2740/op od VI arm. korpusa
175 mrtvih, oko 50 zarobljenih, 6 mitraljeza, 20 pušaka.
Gubici VAC: 15 mrtvih, 47 ranjenih.
Slijedi današnji telegram 2745/op

26. II m⁸

General Negri

⁶ Primjedba je šifrantova.

⁷ Ovu rečenicu, a ispod nje datum i paraf m, napisao je crvenim mastilom, general Mario Robotti.

⁸ Datum i paraf m napisao je crvenim mastilom genelar Mario Robotti.

**DNEVNI IZVJEŠTAJ KOMANDE ITALIJANSKOG ŠESTOG
 ARMIJSKOG KORPUSA OD 24 FEBRUARA 1943 GOD. O
 BORBAMA PROTIV JEDINICA NOV U DOLINI NERETVE¹**

Predmet bg	Datum i čas	} otpreme 24 II 43 XXI 20.20 č.
Telegram		

VISA KOMANDA ORUZANIH SNAGA
 »SLOVENIJA-DALMACIJA«
 OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 3166

Stiglo 25 febr. 43/XXI

Od Komande VI armij. korpusa
 Oper. odjelj.
 Komandi Superslode — Oper. odjelj.
 i radi znanja:
 Guverneratu Crne Gore
 Komandi XIV i XVIII armij. korpusa
 i Mornarici Dalmacije
 N 2775/op

IZVJEŠTAJ U 18.00 ČASOVA DANA 24 FEBRUARA

1) Sektor »Murge«:

U kasno poslije podne avijacija nije uočila naročitu aktivnost kod Konjica i u blizini.

Po vijestima koje su stigle preko Jevđevića² partizani su teško poraženi nakon 16 časovne borbe od formacija M.V.A.C. i od naših snaga garnizona Konjic³ — G. Bjela (Konjic RH—BU) ostalo je čvrsto u rukama V.A.C.

¹ Original, pisan na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 18 B/4.

² Dobrosav Jevđević, delegat četničke Vrhovne komande

³ Ovaj podatak nije tačan. Napad na Konjic vršile su počev od 22/23 do 27 februara Peta crnogorska i Deseta hercegovačka brigada Treće NOU divizije i Četvrta proleterska brigada Druge proleterske divizije, a povremeno i dijelovi Treće sandžačke NOU brigade Prve proleterske divizije. O napadu na Konjic vidi dok. br. 150, 173 i 278.

Partizanski gubici 230 mrtvih. Gubici V.A.C. 80 mrtvih. Ograđujemo se od tačnih podataka.

Danas 24 februara u 17 časova avion izviđač uočio je nad Jablanicom naizmeničnu minobacačku i artiljerisku vatru između garnizona i partizana koji su napadali.⁴ S jedne i s druge strane Neretve vrše se prethodna popunjavanja od lokalnog značaja.

2) Sektor »Messina«

Jučer 23 o. m. u popodnevnim časovima i noću uoči 24 o. m. ustaški odredi na lijevoj strani rasporeda, pod partizanskim pritiskom, povukli su se na Humac k. 468 (Mostar KI—AT), Zeleznikovac k. 600 (KI—AT), k. 236 (LI—AV).⁵

Jedinica V.A.C. povukla se na položaje Vojnici (KI—AR), Šipovača (LI—AR).

Jutros su snage od oko 700 partizana napale domobranske položaje između zone Dužice (KI—LI—AX) i Gradina (LI—AV). Nakon početog povlačenja hrvatski odredi ponovo su zauzeli sve položaje uspostavivši situaciju, a poslije podne progonili su partizane prema zoni Kočerin (MK—BD), Galići (NH—BD).⁶

3) Sektor »Marche« i »Kotor«:

Normalna aktivnost.

4) Vazдушna aktivnost:

Tokom cijelog dana avijacija je neumorno tukla ciljeve oko garnizona Jablanice i one koje joj je obilježio garnizon Konjic.

Izvršeno je bombardovanje i gađanje malim bombama na partizanske položaje između Kup k. 1254 (Prozor PN—BN) i Gomile k. 869 (PL—BN) na lijevoj obali Neretve.

Gađani su malim bombama i mitraljirani partizanski položaji nasuprot onima koje drže hrvatski odredi u predjelu Ružići (Mostar I—AX).

Izvršena su mnogobrojna oružana izviđanja u rudokopnoj zoni doline Neretva i doline Rama.

Temperatura u porastu.

Vedro.

General Negri

⁴ Jablanica je oslobođena 22 februara. Vidi dok. br. 130.

⁵ Napade su vršile jedinice Devete dalmatinske NOU divizije. Vidi dok. br. 154.

⁶ Isto

DNEVNI IZVJEŠTAJ NJEMAČKOG ŠTABA ZA VEZU PRI
VIŠOJ KOMANDI ORUŽANIH SNAGA »SLOVENIJA-DAL-
MACIJA« OD 24 FEBRUARA 1943 GOD. O BORBAMA PRO-
TIV JEDINICA NOV U BOSNI I HERCEGOVINI¹

POVJERLJIVO

Njemački štab za vezu
pri
Višoj komandi oruž. snaga
»Slovenija-Dalmacija«
Djel. pov. br. 345/43

VIŠA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA »SLOVENIJA-DALMACIJA« OPERATIVNO ODJELJENJE Br. 3218 Stiglo 25 febr. 1943/XXI

Položaj, 25. II 1943

Višoj komandi oruž. snaga »Slovenija-Dalmacija«

Operativno odjeljenje
Obavještajno odjeljenje
S j e d i š t e
24.II.43 — *Poduhvat »Weiss«*:

Operativno odjeljenje uputilo kopiju Obavje- štajnom odjeljenju 25 febr. 1943
--

Opšta situacija nepromijenjena.

SS-divizija:

Završeno prikupljanje za poduhvat »Weiss 2«. 25.II ujutru
divizija nastupala na Drvar.

369 *divizija*: Kreće se po planu.

717 *divizija*: Sa dijelovima dostigla **Jajce**.

737 grenadirski puk biće brzim transportom prebačen 24 i 25. II
na prostoru **Bugojno—D. Vakuf**.

— 000 —

Zapadna Bosna:

Lokalna neprijateljska aktivnost na **Grmeč** planini. Iz-
viđanje na prostoru **Skender Vakuf** bez dodira sa ne-
prijateljem.

¹ Original, pisan na mašini, na njemačkom jeziku, nalazi se u
arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 17 J/2.

Istočna Bosna i Hercegovina:

Pritisak na **Mostar** nije se pojačao. Antikomunisti u napadu istočno od **Neretve** dostigli u predio sjeveroistočno od **Jasenjana**. U **Jasenjanima** jače neprijateljske snage.²

718. divizija:

Zapadna grupa: Osvojila više mjesta na oko 4 km južno od **G. Vakufa** uz pojačani otpor neprijatelja. Jaki frontalni i bočni napadi neprijatelja uz pomoć artiljerije prisilili su na privremenu odbranu. Napadi su odbijeni.³

Istočna grupa: 23.II. komunisti su bili dali ultimatum-za predaju italijanskom garnizonu **Konjic**.⁴ Noću 23/24. II istureni njemački bataljon i Italijani odbili napade na **Konjic**. Neprijatelj je upotrijebio artiljeriju. Prema vazдушnom izviđanju izvršenom 24. II popodne, naše isturene linije su 1,5 km sjeverozapadno od **Konjica**. Glavnina istočne grupe osvojila je u napadu uzvišenje južno od **Bradine**, koje je održala uprkos žestokim neprijateljskim napadima sa jugozapada.⁵

Gubici: 9 Nijemaca mrtvih, među kojima 1 oficir, 48 ranjenih, među kojima 2 oficira, 1 folksdojčerk mrtav, 2 ranjena. Hrvata 2 ranjena. Neprijatelj: 22 mrtva izbrojana; vjerovatno ih je daleko više, s obzirom na veliki broj tragova krvi i odvlačenja.

Namjera: Kao dosada.

Vazduhoplovstvo: Izviđanje radi utvrđivanja naših linija. Borbeni napad, sa vidljivim uspjehom, na mjesta koja drži neprijatelj jugozapadno od **G. Vakufa**. Podrška napadu istočne grupe. Otkriveni mali pokreti kolona na putu **Prozor — Mostar**.

Srbija: Ponovljeni slučajevi ubistava i otmica civilnih lica, naročito funkcionera. Ukupno uhapšeno 150 sumnjivih.

Za tačnost prepisa: Vrhovni komandant Jugoistoka
Drechsler
poručnik

² Odnosi se na Drugu proletersku brigadu Druge proleterske divizije.

³ Na pravcu nastupanja Grupe »Vogel« položaje su držale jedinice Sedme NOU divizije, Treće krajiške i Prve dalmatinske NOU brigade. Vidi dok. br. 145.

⁴ O napadu na Konjic vidi u dok. br. 150, 164, 169 i 173.

⁵ Napade na Grupu »Annacker« vršile su jedinice Prve proleterske i Treće sandžačke NOU brigade Prve proleterske divizije.

BR. 289

**DNEVNI IZVJEŠTAJ ITALIJANSKOG OFICIRA ZA VEZU
PRI KOMANDI NJEMAČKIH TRUPA U HRVATSKOJ OD 24
FEBRUARA 1943 GOD. O BORBAMA PROTIV JEDINICA
NOV U BOSANSKOJ KRAJINI I U DOLINI NERETVE¹**

Predmet G. e.²

Primljeno: 26. II.1943 0.45 časova

VISA KOMANDA ORUZANIH SNAGA
»SLOVENIJA-DALMACIJA«
OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 3256

Stiglo 26 febr. 1943/XXI

Telegram

Od Grupe Bobbio
Komandi Supersloda Op.
Komandi XVIII arm. korpusa
Komandi VI arm. korpusa
Komandi V arm. korpusa (po-
sredstvom Italmissije)
i na znanje:
Italmissiji u Zagrebu.

Broj 185/A/3 prot.

VIJESTI U 19.00 ČASOVA DNE 24 FEBRUARA 1943/XXI

Weiss: SS divizija:

Započela je napredovanje sa taktičkom grupom iz zone Medeno Polje (Bihać TI—FN) prema jugu i u pravcu Drvara. Izgleda da je neprijatelj ponovo okupirao uzvisine na zapadu i između Kulen Vakufa i Bihaća.³ *Neprijateljski gubici*: 1 partizanski kapetan mrtav, 3 ranjena.

369 divizija:

Izviđačka grupa zauzela je Mračaj (Jajce ZP—EU) i odbila neprijatelja sa uzvisina k. 992 (Jajce ZR—EV) i k. 970 (Jajce ZP—ZO), 38 mrtvih neprijatelja. Neprijatelj u

¹ Original, pisan na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 17 I/2.

² Redakcija nije uspjela da dešifruje ovu kraticu.

³ Vjerovatno se odnosi na jedinice Šeste divizije Prvog hrvatskog NOU korpusa.

jačini 5—6000 ljudi drži k. 1071 (ZN—EQ) i Tovarnicu (ZP—EQ).⁴

III planinska brigada doprla je u Mrkonjić Grad.

969 puk u Dragočaj (Jajce ZI—FG).

370 puk: u zoni Ključ — Ramići. Prema obavještenjima od strane stanovništva, oko 2000 partizana se navodno premjestilo iz Mračaja prema jugu.⁵

717 divizija:

737 puk nakon što se sakupio u zoni Jajce, otpočeo je premještanje u D. Vakuf (prekid pruge uslijed sabotaže kod Babinog Sela (Travnik IK—GV) već je popravljen).

349 puk nalazi se u zoni Mrkonjić Grad i jugoistočno. Sjedište Komande divizije u Jajcu.

Vazdušno oružje:

Nije bilo upotrebljeno za operacije Weiss II./A.

Razno: Prema obavještenju, operativnim jedinicama sa dejstvovaće od 25 ov. mj. ujutro i trupe italijanskog XVIII armiskog korpusa.

Operacija Mostar: Grupa »Vogel«:⁶

Odbila je ponovne neprijateljske napade na bok sa zapada i istoka G. Vakufa.⁷

Izviđanja potvrđuju vijesti od strane stanovništva o premještanju neprijateljskih snaga iz zone jugozapadno od G. Vakufa prema zoni Podovi (Prozor MH—DE). Neprijateljski položaj na frontu je nepromijenjen. 2 neprijateljske baterije na 6—7 km južno od G. Vakufa onemogućene su akcijom štuka.⁸

Grupa »Annacker«:⁹

Desno krilo odbilo je neprijatelja iz Voznika (Konjic RK—CK) prema zapadu. Napad sa tenkovima u pravcu Konjica bio je zaustavljen južno od Dragočaja (Konjic RM—CF) radi prekida na cestama koje su bile pod žestokom neprijateljskom vatrom. Jedinice raspoređene u Konjicu bile su napadnute artiljerijskom vatrom u sumrak.

⁴ Na pravicima nastupanja 369 divizije nalazila se Peta NOU divizija.

⁵ Odnosi se na jedinice Pete NOU divizije.

⁶ Sastav Grupe »Vogel« vidi u dok. br. 251 (prim. 4).

⁷ Sa linije Vrteljka—s. Ždrimci (jugoistočno od Gornjeg Vakufa) vršile su napad na Grupu »Vogel« jedinice Treće krajiške brigade Prve proleterske divizije, a južno i zapadno od Gornjeg Vakufa napadale su jedinice Prve dalmatinske brigade Treće NOU divizije i jedinice Sedme i Osme banijske brigade Sedme NOU divizije. Vidi raspored ovih jedinica u dok. br. 145 i 155.

⁸ O rezultatu neprijateljskog bombardovanja položaja Sedme NOU divizije, vidi dok. br. 145.

⁹ Sastav Grupe »Annacker« vidi u dok. br. 251 (prim. 6).

Stalni neprijateljski napadi, dijelom sa zaplijenjenim italijanskim tenkovima, bili su odbijeni.

Pojačanja poslata u Konjic nalaze se, u zoni prekida južno od Dragočaja, u teškim borbama sa neprijateljskim jedinicama u jačini jednog bataljona, raspoređenim na uzvisinama s obje strane ceste.¹⁰

Pretrpljeni gubici: 1 mrtav Njemac, 2 ranjena. Hrvati: 2 mrtva, 1 ranjen.

Gubici kod Konjica još nepoznati.

Neprijateljski gubici: 72 mrtva, ustanovljeno mnogo tragova krvi. 8 zarobljenih, među kojima i jedna naoružana žena. Plijen: 1 italijanski tenk povraćen Italijanima, 1 mitraljez.

Major Bobbio

- 8 kopija
- 1 Ekselenciji
- 1 Načelniku štaba
- 1 Pomoćniku nač. štaba
- 2 operativnom odjeljenju
- 1 obavještajnom —,—
- 1 odjeljenju transmisije

BR. 290

DNEVNI IZVJEŠTAJ NJEMAČKE 718 DIVIZIJE O SITUACIJI U DOLINI NERETVE, JAJCA I ISTOČNE BOSNE NA DAN 24 FEBRUARA 1943 GODINE¹

P r i e v o d².

DNEVNO IZVJEŠĆE 718. NJEM. PJEŠ. DIV.

od 23./24. veljače 1943.

- I.) 1.) Pred obim vlastitim grupama, koje nastupaju na Mostar, neprijatelj je znatno pojačao otpor te je nakon dovlačenja pojačanja prešao u protunapade. Jake neprijateljske snage, koje se nalaze u prostoru j. Gr. Vakuf — Jablanica — Konjic — z. Ivan Sedlo, izgleda pokušavaju da si

¹⁰ Napade na Grupu »Annacker« vršile su Prva proleterska i Treća sandžачka brigada Prve proleterske divizije. O borbama na sektoru Ivan Sedlo — Konjic vidi u dok. br. 137, 138, 147 i 173.

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod br. 10/1—9, k. 19.

² Prevod je izvršen od strane ustaško-domobranske komande.

prokrče prielaz kod Konjica i Ivan Sedla, da bi mogli svoj povoz i topove iz ovog prostora prebaciti prema j. i.³

2.) a) *Jajce:*

Vlastita izvidnica javlja, da je Magaljdol sj. Jezero bez neprijatelja. Komunisti su se prema izjavama pučanstva odatle povukli prema jugu. U Jajce stigla jedna pukovnijska skupina 717. pješ. div.

b) *Podhvata Mostar:*

Grupa Vogel zauzela je 23.II. prije podne u ogorčenoj borbi Kuti, 3,5 km j. z. G. Vakuf — Jelače — Mračaj — 957 — Baba — 870 (4 km j. i. G. Vakuf). Neprijateljski otpor znatno pojačan. Neprijatelj je podpomognut topništvom (više topova). Jaki neprijateljski napadi,⁴ koji su odpočeli u podne frontalno i sa oba boka od Voljice, 6 km j. z. G. Vakuf i od Oštri Vrat, 4 km i. j. i. G. Vakuf, prisilili su grupu Vogel da pređe u odbranu. Napadi odbijeni.

Grupa Annacker: Posada Konjic, nakon topničke pripreme koja je uslijedila poslije podne i u večer, bila je u noći više puta žestoko napadnuta. Napadi odbijeni. (Komunisti stavili su italijanskom zapovjedniku u Konjicu uveče ultimatum za predaju). 31. okl. kola dovedena u Konjic radi pojačanja tamošnje posade. Glavnina grupe Annacker zauzela je u napadu Kraljevac 2 km j. z. Ivan Sedlo i držala je poslije podne vis protiv žestokih napada sa j. z. U noći mir.

Dielovi divizijske pričuve (6. i 10. sat 750 p.p.) dovedeni samovoznom preselicom iza grupe Annacker, do Ivan Sedlo.

Prema hrv. izvješćima neprijateljska izvidnička djelatnost u prostoru Fojnica — Kreševo. Hrvati naslućuju, da se komunisti ovdje namjeravaju probiti prema i. Vlastita izvidnica tamo odaslana.

Vlastiti gubici: Niemci 10 mrtvih, među njima 1 častn., 48 ranjenih, među njima 2 častn.

Hrvati 2 ranjena,

Njemačka nar. skupina 1 mrtav, 1 ranjen.

Neprijateljski gubici: 22 mrtva prebrojano, vjerojatno mnogo više jer imade mnogobrojnih krvavih tragova.

3 prebjeglice.

³ Na ovom sektoru tada se nalazila Prva i Druga proleterska i Treća NOU divizija.

⁴ Vidi dok. br. 140, 145, 146 i 155.

Plien: 1 kotač (bez obruča), 9 pušaka, 1 kaciga, 9 ručnih granata, 1 cijev strojnice.

c) *Zenica:*

724. p.p. javlja: Na istočnoj obali Bosne pokazuju četnici neprijateljsko držanje te kod približavanja njemačkih trupa zaposjedaju svoje postave.

d) *Goražde:*

Hrv. izvješće: 23.II. četnički prepad na hrv. radni vod. 18 vojnika radnog voda odvedeni.

3.)

Namjera bez promjene.

Demonstracioni liet preko Mostar — Romanija imao je jak utisak i četnike očigledno smirio.

Prema izvješću iz Mostara zaplijenili su komunisti u dosadašnjim borbama od Italijana: 14 topova, 200 — 300 strojnica, 30 bacača, 6 okl. kola i ujedno Italijani su izgubili oko 2000 ljudi. (Izvješće je djelomice italijanskog a djelomice četničkog izvora). U Drežnici, 23.5 km j.z. Konjic, nalazi se u rukama partizana navodno 520 ranjenih Italijana.⁵

Ia

U Sarajevu, dne 24. veljače 1943.

Za točnost prievoda:

nadsatnik Gayer

Gayer

⁵ Tada su se u Drežnici nalazile jedinice Druge proleterske divizije.

BR. 291

**DNEVNI IZVJEŠTAJ KOMANDE ITALIJANSKOG ŠESTOG
ARMIJSKOG KORPUSA OD 25 FEBRUARA 1943 GOD. O
BORBAMA PROTIV JEDINICA NOV U HERCEGOVINI¹**

Predmet.

Nj. Eksel. Komandantu

Dato na uvid Nač. štaba

„ „ „ Pomoć. Nač. štaba

Upućen prepis Obavješt. od.

„ „ Kr. karab.

Prepis telegrama

odašiljanja: 25 II 43; 21.05 č

Dan primitka: 26 II 43; 4.00 č

VIŠA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
»SLOVENIJA-DALMACIJA«
OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 3232

Stiglo 26 febr. 1943/XXI

OD KOMANDE VI ARMIJ. KORPUSA —

Taktička komanda

KOMANDI SUPERSLODE

i radi znanja

KOMANDI DIVIZIJE »MESSINA«, »MARCHE«, »MURGE«,
»EMILIA«

KOMANDI AERO-GRUPE MOSTAR (Na ruke)

KOMANDI VI ARMIJ. KORPUSA — Oper. odjelj.

N 2820/op.

IZVJEŠTAJ U 18.00 ČASOVA DANA 25 FEBRUARA 1943/XXI

Prvo

Sektor »Murge«

U Konjicu nije primijećena naročita aktivnost.

Nikakvih vijesti iz Jablanice. Posada nije odgovorila na ponovljene signalizacije date iz aviona.²

¹ Kopija originala, pisana na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 18 B/4.

² Vidi dok. br. 130.

Pokreti naših jedinica i akcije lokalnog karaktera na lijevoj obali Neretve naišle su na jako protudejstvo sa protivničke strane.³

Zapadno od Neretve naša kolona⁴ u pokretu, da bi stigla do povoljnih položaja, nije dosada stupila u dodir.

Drugo

Sektor »Messina«

Noću uoči 25 februara partizanske snage napale su centar rasporeda hrvatskih trupa, koji je nakon malog povlačenja izvršio protunapad zauzevši u toku jutra, 25 februara, liniju Gradina—Živine⁵—Stanine (Mostar LI—AV), Nezdravica (KI—AV), Perića Mah. (KI—AT).⁶

Lijevo krilo drži položaje Zelenika Vas⁷ (Mostar KI—AT), Humac (KI—AT), kotu 369 (KI—AT).⁸

Ništa nije izmijenjeno na desnom krilu.

Gubici dana 23 i 24 o. m.: protivnički, utvrđeno 54 mrtva, hrvatski, 7 mrtvih, od kojih 2 oficira i 24 ranjena.

Sektor »Marche«

Normalna aktivnost.

Treće

Sektor »Kotor«

U pretraživanju zone Višnjevo (Kotor VQ—EH) zarobljeno je jedno sumnjivo lice i zaplijenjena 1 lovačka puška i telefonski materijal.

Četvrto

Vazдушna aktivnost

Vrlo intenzivna. Izviđanja u zoni Konjic i Jablanica. Protuavionsko dejstvo u zoni Konjic pogodilo je naš avion i ranilo našeg izviđača.

Oružano izviđanje u zoni Grude (Mostar KI—BD).
Vedro.

General Negri

³ Odnosi se na jedinice Druge proleterske brigade Druge proleterske divizije.

⁴ Kolona B. Njen sastav vidi u dok. br. 297.

⁵ Zidine

⁶ Na pomenutoj prostoriji borbe su vodile jedinice Treće dalmatinske brigade Devete dalmatinske NOU divizije. Vidi dok. br. 154.

⁷ Zelenikovac (k. 600)

⁸ Na lijevo krilo ustaško-domobranskih jedinica napade su vršile jedinice Četvrte dalmatinske NOU brigade.

**OBAVJEŠTENJE NJEMAČKOG ŠTABA ZA VEZU PRI VIŠOJ
KOMANDI ORUŽANIH SNAGA »SLOVENIJA-DALMACIJA«
OD 25 FEBRUARA 1943 GOD. O NAMJERI NIJEMACA DA
POSJEDNU RUDNIK BOKSITA KOD MOSTARA¹**

Njemački štab za vezu
pri Komandi Supersloda

Br. 334/43 povjerljivo

VISA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
»SLOVENIJA-DALMACIJA«
OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 3177

Stiglo 25 febr. 1943/XXI

Položaj, 25 febr. 1943

VISOJ KOMANDI ORUŽ. SNAGA »SLOV-DALM.«
— operativno odjeljenje —

— Sjedište —

Od O. B. S. O.² je stiglo sljedeće saopštenje:

»Vrhovni komandant za Jugoistok ima naređenje da se njemačkim trupama pojača garnizon oblasti rudnika (boksita³). Prema tome nemoguće je dalje zadržati 718 diviziju na liniji Konjic — pruga Rama«.

Vrhovni komandant za Jugoistok (Vrhovna komanda Armijske grupe E) — Ia—01 br. 1082/43 povjerljivo.⁴

¹ Original, pisan na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 17 I/2.

² Kratica od Oberbefehlshaber Süd-Ost — Vrhovni komandant Jugoistoka (Balkana)

³ Odnosi se na rudnik boksita kod Mostara.

⁴ Na ovaj tekst napisao je crvenim mastilom general Mario Robotti, stavljajući svoj paraf (m), sljedeću primjedbu: »Da, odmah obavijestiti Vrhovnu komandu, komentarišući obavještenje zajedno sa ovim opaskama i tražeći da se kaže kakav stav treba zauzeti ako Nijemci budu htjeli da pređu preko naših trupa iz doline Neretve. Jer ja hoću da naredim VI da ih zaustavi! 26 II. m«

Isto tako uz ovu primjedbu nalazi se još jedna napisana crvenom olovkom: »Okrenuti ih odmah na Vrhovnu komandu«.

Na originalu dokumenta priljepljena je primjedba, koju je napisao crnom olovkom potpukovnik Michelotti, načelnik operativnog odjeljenja Superslode, ove sadržine:

— Kao što je bilo vjerovatno i predviđeno. — Obavijestiti Vrhovnu komandu. — Međutim, u Konjicu uprkos njemačkim prijetnjama i potcjenjivanju (MVAC):

1.) naš garnizon ne samo da se ne bi predao već bi u saradnji sa MVAC bez njemačke pomoći osvojio G. Bjelu, nanoseći osjetne gubitke neprijatelju.

2.) Nijemci nisu napali formacije MVAC.

— Kako naše trupe materijalno zauzimaju dolinu Neretve, gdje i kako će Nijemci proći da bi otišli u Mostar? 25.2.«

DNEVNI IZVJEŠTAJ NJEMAČKOG ŠTABA ZA VEZU PRI
VIŠOJ KOMANDI ORUŽANIH SNAGA »SLOVENIJA-DAL-
MACIJA« OD 25 FEBRUARA 1943 GOD. O BORBAMA PRO-
TIV JEDINICA NOV U BOSANSKOJ KRAJINI I HER-
CEGOVINI¹

POVJERLJIVO

Položaj, 26 II 43.

Njemački štab za vezu
pri
Višoj komandi oruž. snaga
»Slovenija-Dalmacija«
Djel. pov. br. 353/43 pov.

VISA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
»SLOVENIJA-DALMACIJA«
OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 3307

Stiglo 27 febr. 1943/XXI

Višoj komandi oruž. snaga »Slovenija-Dalmacija«
Operativno odjeljenje.
Obavještajno odjeljenje.

S j e d i š t e

25. II. 43: Započele akcije »Weiss II« i »Mostar«. Situacija oko
Mostara jasna.

SS-divizija: Nastupila sa prostora **Bos. Petrovac** ka jugu. Još
nije javljeno o dostignutim ciljevima.

369 divizija: Izviđački bataljon zauzeo **Mračaj** (10 km jugoza-
padno od **Mrkonjić Grada**). Kod neprijatelja 38
mrtvih. Neprijatelj, oko 600 ljudi, još drži uzvi-
šenja južno od **Mračaja**². Prema iskazima stanov-
nika, oko 2000 komunista povuklo se ka jugu³.

Treća hrvatska brdska brigada: **Mrkonjić Grad**.

969. puk je zapadno dostigao raskrscnicu puteva južno od **Sitnice**.

717 divizija:

737. puk premješta se brzim transportom za **Bugojno**.

749. puk: **Mrkonjić Grad**.

N a m j e r a :

SS-div.: Napredovanje ka **Drvaru**.

369 div.: Okupljanje glavnine.

717 div.: Napredovanje.

Borbene dijelove 737. puka uputiti u **G. Vakuf** radi po-
drške zapadnoj grupi.

¹ Original, pisan na mašini, na njemačkom jeziku, nalazi se u
arhivi Vojnoistoriskog instituta (kut. 17 I/2).

² Odnosi se na jedinice Pete NOU divizije.

³ Isto

718 divizija:

Zapadna grupa:⁴ Odbila ponovljene neprijateljske napade sa zapada i istoka. Vazduhoplovstvo ućutkalo 2 neprijateljske baterije.

Istočna grupa: Desno krilo izbacilo neprijatelja sa položaja na uzvišenjima sjeverozapadno od **Bradine**. Napad tenkova na **Konjic** morao je da se zaustavi na 4 km jugozapadno od **Bradine** pred preprekama na putu obasutim jakom vatrom⁵. Dovučena pojačanja ujutru 25. II nalaze se u oštroj borbi sa neprijateljem u jaćini bataljona, sa obje strane puta. Dijelovi koji se nalaze u **Konjicu** odbili su napade podržane artiljerijom a povremeno i zaplijenjenim italijanskim tenkovima. Jedan Nijemac mrtav, dva ranjena. Dva Hrvata mrtva, jedan ranjen. Izbrojano 72 neprijatelja mrtva; vjerovatno ih je znatno više. Plijen: 1 italijanski tenk (vraćen Italijanima), 1 mitraljez, 19 pušaka.

Namjera: Izviđanje ka prostoru **Bradina — G. Vakuf — Kupres — Mostar**. Utvrđeni pokreti neprijatelja sa prostora zapadno od **Kupresa** ka istoku. Borbenom akcijom obiju grupa divizije uništeni neprijateljski položaji punim pogocima. Snabdijevanje **Konjica** vazdušnim putem. 24. II: 77 akcija, 25. II do 17 časova: 43 akcije. Uslijed eksplozije jedne bombe na aerodromu u **Sarajevu** 1 hrvatski avion uništen, a 4 druga oštećena. Više mrtvih.

Zapadna Bosna: Napadi četnika na srpsko stanovništvo kod **Rogatice, Sarajeva i Zenice**. Utvrđena neprijateljska grupa⁶ u luku **Una—Sana**.

Srbija: Zapadno od **Zaječara** ustanici razoružali malo odjeljenje Srpske državne straže. Na prostoru **Kruševac — Kraljevo** uhapšeno daljih 100 sumnjivih.

Vrhovni komandant Jugoistoka

Za taćnost prepisa:
Poručnik **Drechsler**

⁴ Odnosi se na grupu »Vogel«.

⁵ Kod **Bradine** držale su položaje u ovo vrijeme jedinice Prve proleterske brigade i Treće sandžaćke NOU brigade. Vidi dok. br. 160, 161 i 173.

⁶ Između **Une** i **Sane**, na Grmeću, nalazile su se Druga, Peta i Šesta krajiška brigada Četvrtе NOU divizije.

**DNEVNI IZVJEŠTAJ ITALIJANSKOG OFICIRA ZA VEZU
PRI KOMANDI NJEMAČKIH TRUPA U HRVATSKOJ OD
25 FEBRUARA 1943 GOD. O BORBAMA PROTIV JEDINICA
NOV U BOSANSKOJ KRAJINI I U DOLINI NERETVE¹**

Predmet bg.

Telegram

Operativni ostsjek
Poslat prepis obavještajnom od.
27 feb. 1943

Od Grupe Bobbio
Superslodi Op.

Predano: 27.II.1943 g. u 05,00 časova
Primljeno: 27.II.1943 g. u 11.20 časova

Komandi Roem² XVIII arm. korpusa
Komandi Roem VI arm. korpusa
Komandi Roem V arm. korpusa

i na znanje!
Italmissiji u Zagrebu.

Broj 194/A/3 prot.

VISA KOMANDA ORUZANIH SNAGA
»SLOVENIJA-DALMACIJA«

OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 3317

Stiglo 27 febr. 1943/XXI

VIJESTI U 21 ČAS DNE 25 FEBRUARA 1943 XXI ROEM 21.
WEISS — ROEM 2.

SS-divizija:

Neprijatelj se povlači pred divizijom u pravcu jugoistoka.

Istaknuti neprijateljski položaji u zoni sjeveroistočno od Drinića (Prijedor UH—FI) — jedna kolona Grupe Schmi Dt Uh Ber³ doprla je do linije otpora (Knin TI—EZ) — Javoruša 1/431 (Drvar TN—FG) — Dragaljevac 1 247 (Bihać TL—EI).

Savlađuje značajne terenske poteškoće (1 m snijega) ne susrećući neprijateljski otpor.

Druga kolona (Grupa »Brosser«). upotrebljena sa sjevera u pravcu Oštreolja, odbila je slabe neprijateljske snage prema jugu, doprijevši do Kolunića (Prijedor TN—FI). k. 832 (Prijedor TR—FI), k. 860 (UH—FI).⁴

¹ Original. pisan na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta (kut. 17 J/2).

² Redakcija nije uspjela da sazna značenje ove kratice.

³ U originalu je vjerovatno pogrešno otštampan naziv pomenute grupe. U drugim italijanskim dokumentima naziva se Schmidt Huber što redakcija smatra tačnim.

⁴ Protiv jedinica SS divizije »Princ Eugen. koje su nastupale iz Bosanskog Petrovca, borbe su vodile Osma i Dvanaesta krajiška brigada Četvrte NOU divizije. Vidi dok. br. 168.

Prema obavještenjima od strane dezertera, navodno se u zoni Drvar — Livno koncentrisalo 80000 izbjeglica. Stanovništvo pati od gladi, tifusa i pjegavca.

Partizanske formacije Roem 20 crnogorske i hercegovačke 10 navodno su se premjestile iz zone Glamoč — Livno u pravcu istoka.⁵

Dalmatinske partizanske formacije navodno se još nalaze u zoni Bos. Grahovo — Knin — Livno.⁶

369 divizija:

Izviđačka grupa vodi borbe na jugu Mračaja (Jajce — Rustina ZP—ZR—EU) sa jakim neprijateljskim odredima. Ustanovljeno je da su Široka Kosa (Jajce ZR—EU—ET), Zelenikovac (Jajce ZN—ZP—EO) okupirani od neprijatelja.⁷

Glavnina divizije zauzela je polazne baze.

717 divizija:

Doprla je sa 737 pukom do zone D. Vakuf (Travnik LI—DR) — Bugojno (MH—DL), sa 749 pukom do zone Jajce—Skela (Jajce XT—EK) — Juvišća Han (Jajce XR—EK) — Doganovci (Jajce XD—DH), ne naišavši na neprijateljski otpor.

Štab divizije u Jajcu.

Grupa »Fiedler« povratila se 714 diviziji i bila je upotrebljena za osiguranje zone Jajce — Jezero (uključno).⁸

Uhvaćena je veza sa Grupom »Vogel« koja je prešla pod komandu 717 divizije.

Operacija »Mostar«:

Grupa »Vogel«: Prešla pod komandu 717 divizije.⁹

Neprijatelj je učvrstio svoje položaje na sektoru i upotrebljava artiljeriju i teško oružje.

Ustanovljene su koncentracije i premještanje neprijateljskih rezervi.

Neprijateljski napadi na čitavome frontu odbijeni su sa velikim gubicima za neprijatelja.

Neprijateljsko ugrožavanje boka eliminisano je njemačkim napadom. Prema obavještenjima od strane stanovništva nepri-

⁵ U originalu teksta nije jasno značenje kratice Roem. Dvadeseta crnogorska brigada nije postojala, a Peta crnogorska i Deseta hercegovačka brigada Treće NOU divizije, u ovo vrijeme, su vršile napade na neprijateljski garnizon Konjic.

⁶ U ovo vrijeme Deveta dalmatinska NOU divizija nalazila se na području Ljubuškog, Širokog Brijega i Kočerina, a između Knina i Bosanskog Grahova držala je položaje Deseta krajiška NOU brigada.

⁷ Južno od Mrkonjić Grada nalazile su se jedinice Pete NOU divizije.

⁸ Sastav i jačinu grupe »Fiedler« redakcija nije mogla ustanoviti.

⁹ Sastav grupe »Vogel« vidi u dok. br. 251 (prim. 4).

jatelj navodno raspolaže vanrednim položajima na Raduša Planini¹⁰ (Prozor MH—MK—SC).

Njemački položaji bili su tučeni artiljerijom i minobacačima. Artiljerijska gađanja za uznemiravanje na G. Vakuf.

Napad tenkova u pravcu Prozora bio je zaustavljen na k. 803 (Prozor QI—CU) uslijed prekida na cesti.¹¹

Njemački izvještaj javlja da je jedan avion sa italijanskim znakovima preletio zonu grupe.

Hrvatska baterija javlja da je bila mitraljirana dne 24 od istog aparata.

Situacija u prvoj liniji nepromijenjena.

Neprijateljski gubici: 17 mrtvih.

Grupa »Annacker«: Odbila je sa odredima raspoređenim u Konjicu ponovljene snažne neprijateljske napade koji su dijelom bili potpomagani od tenkova. Na nekoliko tačaka je neprijatelj, koji je prodro u naše linije, bio odbijen protunapadima i borbama prsa o prsa. Ili je bio izbačen.¹²

Konjic je čvrsto u njemačkim rukama. Od dvaju tenkova koji su bili upotrebljeni u Konjicu, jedan je bio opkoljen. Posada drugog tenka je bila teško ranjena.¹³

Napad bataljona koji je pošao da oslobodi Konjic, dopro je do Podorašca (Konjic RK—CF—CD) nakon što je savladao 12 prekida na cesti i jak neprijateljski otpor. Bataljon se sada bori za dijelove Ivan Sedla, koje je očistio prema zapadu. Velika (Konjic AK—CK) i Repovci (AK—CK) i dalje su okupirani od neprijatelja.¹⁴

Njemački i neprijateljski gubici biće javljeni posebno.

Vazdušno oružje: Tokom čitavog dana snabdijevala je municijom i sanitetskim materijalom jedinice koje su ubačene kod Konjica.

Major Bobbio

¹⁰ Vidi dok br. 145.

¹¹ Vidi u dok. br. 162.

¹² Napad na Konjic vršile su Peta crnogorska i Deseta hercegovačka brigada Treće NOU divizije i Četvrta proleterska brigada Druge proleterske divizije, a povremeno i dijelovi Treće sandžačke brigade Prve proleterske divizije.

¹³ Vidi dok. br. 158.

¹⁴ Položaje u s. Velika i s. Repovci držale su jedinice Prve proleterske brigade Prve proleterske divizije.

IZVJEŠTAJ VIŠE KOMANDE ORUŽANIH SNAGA »SLOVENIJA-DALMACIJA« OD 26 FEBRUARA 1943 GOD. O SITUACIJI NA SEKTORU ŠESTOG ARMIJSKOG KORPUSA¹

Fonogram od »Supersloda«
operativno

Vrhovnoj komandi
br. 3280²

V. P. 10, 26.2.1943 XXI

SITUACIJA SEKTORA VI ARM. KORPUSA

Formacije partizana procijenjene od 9—10.000 naoružanih (sa mnogo oružja, minobacača i nekoliko artiljerijskih topova) drže:

— dolinu Rame, od Prozora (čiji je garnizon pao 18 tekućeg) ka jugu;

— dolinu Neretve od njenog spajanja sa dolinom Drežanke do Konjica.

Gore navedene formacije: sjeverno od Prozora se suprotstavljaju prednjem dijelu njemačke kolone³ koja se 24 uveče nalazila u zoni malo južnije od G. Vakufa; sjeverno od Konjica, u zoni Dragočaj (Konjic RM—CF) dale su posla većem dijelu njemačke kolone koja se kreće od Sarajeva ka Konjicu.⁴ Jedan dio gore navedene kolone mogao je da dostigne naš garnizon u Konjicu, koji daje otpor.

Četničke formacije (oko 2000 ljudi) poslate kao pojačanje garnizonu Konjic, zauzele su i održavaju G. Bjelu (6 km. južno od Konjica) poslije teških borbi⁵ (o čemu jučerašnji bilten).

Naš garnizon Jablanica učestano napadaju. Od juče 25 tekućeg ne daje vijesti: osim toga isti garnizon nije odgovorio na signalizaciju aviona. Može se pretpostaviti da je savladan.⁶

¹ Original, pisan na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta (kut. 3 C/3).

² Zaglavlje i broj djelovodnog protokola napisan rukom, crnim mastilom.

³ Odnosi se na Grupu »Vogel«.

⁴ Sa pravca Sarajeva prema Konjicu nastupala je Grupa »Anacker«.

⁵ Borbe sa četnicima kod G. Bjele vodila je Deseta hercegovačka brigada Treće NOU divizije.

⁶ Vidi dok. br. 130.

Od Mostara se dvije kolone, sastavljene od ukupno četiri naša bataljona pojačana artiljerijom i snažnim četničko-crnogorskim formacijama, i to zapadno od zone Goranci (Mostar PL—BF) i istočno od zone Jasenjani — Obodine (Prozor QH—BN), nalaze u pokretu prema Jablanici.⁷

Jake partizanske formacije spriječavaju kretanje istočne kolone.⁸ U zoni Jasenjani odigrale su se 23 i 24 tekućeg žestoke borbe, u toku kojih je neprijatelj pretrpio sljedeće gubitke: 175 ubijenih, 50 zarobljenih, zaplijenjeno 6 mitraljeza i mnogo pušaka.

Pored utvrđene odbrane garnizona, u Mostaru se nalaze i dva pokretna bataljona.

U zoni rudnika, oko Širokog Brijega, zasada nikakav pritisak na garnizon (jedan bataljon). Jugozapadno, u zoni Gradina (Mostar LI—AV) dana 23, 24 i 25 akcije dviju partizanskih brigada⁹ protiv raspoređenih hrvatskih trupa, koje su u potpunosti držali. U zoni Čapljina (Mostar ON—AI) sakuplja se jedna manevarska grupa sa snagama divizije »Messina«.

U završnici VI arm. korpus koristi sve raspoložive trupe i formacije protivkomunističke dobrovoljačke milicije. Malo se može izvući od drugih armijskih korpusa upotrebljenih u »Weiss« i u drugim operacijama čišćenja.

Tek za koji dan će XVIII arm. korpus moći da uputi VI dva bataljona 4 bersaljerskog puka, već mnogo oprobana u »Weiss I«, i to morskim putem, dakle sporo.

Podvlačim da će pad Jablanice — ako je potvrđen — u nekoliko izmijeniti, na našu štetu, odnos snaga.¹⁰

Nasuprot ovoj okolnosti smatrao bih podesnim:

a) — pospješiti ostvarenje jačeg i bržeg njemačkog učešća — kao što sam 18 tekućeg već predložio OBSO¹¹ (telegram br. 2779 od 19 tekućeg upućen toj Vrhovnoj komandi) — upravljajući glavninu njemačkih snaga predviđenih za »Weiss II« umjesto na Livno, ka gornjoj dolini Neretve, partizanskim formacijama s leđa. A onda, uporedo sa ovom izmjenom, uputiti pomoć XVIII arm. korpusa na Livno da bi VI arm. korpus imao na raspoloženju druge snage.

⁷ Odnosi se na A i B kolonu. Njihov sastav vidi u dok. br. 297.

⁸ Borbe sa istočnom italijansko-četničkom kolonom vodile su kod Jasenjani jedinice Druge proleterske brigade.

⁹ Odnosi se na Treću i Četvrtu brigadu Devete dalmatinske NOU divizije. Vidi dok. br. 154.

¹⁰ Vidi prim. 6.

¹¹ Oberbefehlshaber Süd-Ost — Vrhovni komandant Jugoistoka (Balkana).

b) — razjasniti i riješiti sa njemačkom komandom pitanje formacija M.V.A.C.¹² da bi im se dozvolila potrebna sloboda upotrebe. —

General komandant
(Mario Bobotti)

U 13,30 časova
potpukovnik Corsi
prenio majoru Marchesi¹³

BR. 296

IZVJEŠTAJ KOMANDE ITALIJANSKOG ŠESTOG ARMIJSKOG KORPUSA OD 26 FEBRUARA 1943 GOD. O BORBAMA PROTIV JEDINICA NOV U DOLINI NERETVE I U KONJICU¹

Predmet:

VISA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
»SLOVENIJA-DALMACIJA«
OPERATIVNO ODJELJENJE

Telegram

Br. 3306 — 27 febr. 1943

Od Taktičke komande VI arm. korpusa
Višoj komandi or. sn. »Slov.-Dalm.« — operativno

Br. 2840/op.

Stiglo: 27-2-43
U 7,30 časova

U vezi sa vijestima u mom telegramu 2817/op. od 25 februara, iznosim situaciju uveče 26 februara.

Sektor sjeverne Grupe »Annacker« snažno tučen², jutros je sa svojim snagama (osim onih koje su već u Konjicu) nastavio za Podorašac (Konjic RK—CF—CD). U toku je akcija otvaranja puta za Konjic.

Kolona »Vogel« je sa isturenim elementima još na liniji Krivi Vrat (Prozor NH—CU), Vaganac (NK—CU). Kuti (NK—CU), Mrakato³ — Kota 957 (NM—CU), Baba (DI—CU).

¹² Milizia Volontaria Anti Comunista — Protivkomunistička dobrovoljačka milicija. Ovdje se uglavnom odnosi na četnike Draže Mihailovića.

¹³ Dopisano rukom, crnim mastilom.

¹ Original, na italijanskom jeziku, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, k. 17 J/2.

² Grupu »Annacker« napadale su ovog dana jedinice Prve proleterske i Treće sandžačke brigade Prve proleterske divizije. Vidi dok. br. 158, 160 i 161.

³ Vjerovatno Mračaj

Naš garnizon Konjic, gdje je stigao i jedan njemački bataljon, jedan hrvatski i dvije ustaške čete⁴, podržavan i formacijama M.V.A.C.⁵ koje gravitiraju ka jugu do Bjele (Konjic RH—BU) kao i drugim formacijama istočno od garnizona Konjic, odupire se pritisku partizana.⁶

Slijedi telegram 2841/op.⁷

General Negri

BR. 297

IZVJEŠTAJ KOMANDE ITALIJANSKOG ŠESTOG ARMIJSKOG KORPUSA OD 26 FEBRUARA 1943 GOD. O POČETKU IZVOĐENJA OPERACIJA ITALIJANSKO-ČETNIČKIH KOLONA PROTIV JEDINICA NOV U PRAVCU DREZNICE¹

Šifrovani telegram

Od Taktičke komande VI arm. korpusa
Komandi »Supersloda«

Br. 2841/op.

VISA KOMANDA ORUZANIH SNAGA
»SLOVENIJA-DALMACIJA«
OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 3350

Stiglo 27 febr. 1943/XXI

26 februar 1943

Nastavak današnjeg telegrama 2840/op.²

Centralni sektor.

Jutros je preduzet pokret dviju kolona s obje strane Neretve sa naročitom težnjom da se zapadna kolona izjednači sa istočnom.³

⁴ Pomenute neprijateljske jedinice su iz sastava Grupe »Annacker« i probile su se u Konjic još 22 februara. Vidi dok. br. 274.

⁵ Četnika Draže Mihailovića

⁶ O borbama za Konjic vidi dok. br. 150, 164, 169 i 278.

⁷ Vidi dok. br. 297.

¹ Original, na italijanskom jeziku, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta (kut. 3 C/11).

² Vidi dok. br. 296.

³ Odnosi se na kolone A i B. Njihov sastav i pravac nastupanja vidi u ovom dokumentu.

Sutra ujutro, 27 februara, poslije pripreme artiljerije i avijacije razviće se uporedna akcija velikog zahvata, da bi se u prvoj fazi eliminisale partizanske formacije u zoni Drežnica.⁴

Komandant operacije General Gherzi iz divizije »Murge«.

Kolona istočno od Neretve, sastavljena od 2500 protivkomunističkih dobrovoljaca⁵ i III/56 sa minobacačima i artiljerijom, nastupaće pod komandom potpukovnika Consolo iz Glavne komande V.A.C., duž puta Jasenjani — Gornje Selo — Gomila — Popratine, sa ciljem da se tuku partizani i da se zamajšnim pokretom natjeraju sa visine na Neretvu.⁶

Kolona zapadno od Neretve, sastavljena od 1500 Crnogoraca⁷ od V.A.C., od II/55, od jednog bataljona crnih košulja⁸ i artiljerije, pod komandom pukovnika Scottia, nastupaće putem Sirge — Vrđi, imajući za cilj da tuče partizane zapažene u zoni Vrđi i da ih spriječi da pobjegnu na sjever i dolinom Drežanke⁹.

Sutra, 27 februara, pokret ovih dviju kolona će se po svojoj prilici spojiti u jednu završnu akciju između Drežnice i Neretve.¹⁰

Naređenja za operacije druge faze biće utvrđena u odnosu na rezultate gore pomenutih akcija.

Uglavnom treba predvidjeti daljni pokret ka sjeveru u pravcu Jablanice, koji treba da izvrši kolona istočno od Neretve, u sadejstvu sa nacionalnim savezničkim i formacijama V.A.C. iz Konjica, dok bi trupe zapadno od Neretve, s obzirom i na karakter terena između Drežnice i Jablanice i zapadno od

⁴ Na sektoru Drežnice nalazile su se jedinice Druge proleterske i Druge dalmatinske brigade Druge proleterske divizije.

⁵ Odnosi se na hercegovačke četnike.

⁶ Ova Istočna kolona naziva se u italijanskim dokumentima i »Kolona A«.

⁷ Odnosi se na četnike iz Crne Gore koje je doveo pukovnik bivše Jugoslovenske vojske Bajo Stanišić. Prilikom operacija protiv jedinica NOV u dolini Neretve Italijani su od četnika formirali mješovite četničko-italijanske kolone, a gdje četnicima nisu mogli staviti na raspoloženje svoje trupe, oni su im davali oficire i specijaliste za posluhu teških oruđa. Iako su operacije četnika organizovali Italijani, četničkim operacijama na Neretvi stvarno je rukovodio Draža Mihailović preko svoga delegata majora Ostojića, koji se potpisivao pseudonimom »Bran-ko«. Draža Mihailović stavlja to jasno do znanja pukovniku Baji Stanišiću svojeručnim potpisom od 9 marta 1943 godine. (Vidi dok. o izd. D. M., I, str. 116—118).

⁸ 49 bataljon crnih košulja

⁹ Ova Zapadna kolona naziva se i »Kolona B«.

¹⁰ Iza ove rečenice general Robotti, stavljajući svoj paraf. dopisao je 27 februara rukom, plavim mastilom, sljedeće: »Izgleda da se nije spojio zbog jakog otpora na koji je naišao. Na svaki način...« Daljih nekoliko riječi napisano je nečitko, te nisu prevedene.

rijeke, ostale privremeno kao prepreka doline Drežanke da bi se izbjeglo ofanzivno vraćanje sa zapada.

Ako partizani budu težili da pobjegnu ka istoku, preko planinske zone, formacije V.A.C. će biti povučene iz Konjic — Bjela i iz glavnine koja operiše s lijeve strane Neretve.

27 februara 1943/XXI

27.II M¹¹

dešifrovao: por. Biassi — Sardos Albertini

List 3 od br. 2841 op. od 26/2/43
od Taktičke kom. VI korpusa

VISA KOMANDA ORUZANIH SNAGA

»SLOVENIJA-DALMACIJA«

OPERATIVNO ODJELJENJE

br. 3350

Primljeno 27. II. 943

Ako partizani budu težili da pobjegnu ka istoku, preko planinske zone, formacije V.A.C. će biti povučene iz Konjic — Bjela i iz glavnine koja operiše s lijeve strane Neretve da bi preprečile ono malo prohodnih pristupa.

Za zaštitu lijevog boka Mostar i kolone koja operiše zapadno od Neretve raspoređen je jedan bataljon na prevoj Zovnika¹² (PL—AX) i jedan bataljon na padinu Poredno Brdo (Mostar PJ—BF).

Osim toga, obrazovao sam jednu pokretnu grupu sastavljenu od pješadijskog bataljona i jednog bataljona Crnogoraca, sa kojom ću intervenisati gdje to bude potrebno na sektoru Sutura između »Murge« i divizije »Messina« ili protiv ugrožavanja lijevog boka Mostara.¹³

¹¹ Datum i svoj paraf (M) dopisao je rukom, plavim mastilom, general Robotti.

¹² Žavnica

¹³ Na ovaj tekst general Mario Robotti dopisao je olovkom sljedeću primjedbu: »U redu. Ali ja se mnogo plašim ovog partizanskog ugrožavanja, jer imam utisak da će ustanici, videći naš jak otpor i naš protivnapad u dolini Neretve kao i bliski dolazak Nijemaca i Hrvata od Prozora i Konjica, pokušati ovaj udar na lijevi bok mostarskog rasporeda, dajući pojačanje bandama koje se već bore protiv divizije »Messina«.

Izvijestite odmah Negria prikazujući mu težinu ove opasnosti i potrebu da je odbije po svaku cijenu. Neka mi dostavi izvod odluka koje donese. 28. II. M«.

Na ovu Robottijevu primjedbu data je crvenom olovkom, sa nečitkim potpisom, sljedeća opaska: »Dat je bolji pregled situacije (telegram sa novostima od 28 februara u 8 časova). Nije više načinjen izvještaj o kome se govori u aktu od Ekselencije. 28. II. 1943—XXI«.

Južni sektor.

Hrvatske formacije su dobro zadržale a zatim odbile pritisak partizana između Dužica (AX—NH) i Dragičina (MH—AX).¹⁴

Druge formacije manjeg značaja istakle se u Kaprine¹⁵ (KI—AX), Lučine (KI—OV).

Uopšte imam utisak da na ovom sektoru partizani teže da izvrše ograničene napade sa ciljem da zaposle lokalne odbrane, a ne idu za uspjesima u dubinu.

Kod divizije »Messina« u toku je dopuna pokretne grupe u zoni Čapljina — Tasovčići.

Da bi se postigla potrebna jačina te grupe u toku je preuređenje defanzivne organizacije koja predviđa ekonomičniji raspored i dosljedno tome oduzimanje nekih odjeljenja.

General Negri

27 februara 1943/XXI

dešifrovao: major Manfreda — kap. Paladino —
poručnik Biassi — poručnik Sardos Albertini

¹⁴ Napade su vršili dijelovi Devete dalmatinske NOU divizije.

¹⁵ Na karti 1:100.000 ovo mjesto ne postoji.

**DNEVNI IZVJEŠTAJ KOMANDE ITALIJANSKOG ŠESTOG
 ARMIJSKOG KORPUSA OD 26 FEBRUARA 1943 GOD. O
 BORBAMA PROTIV JEDINICA NOV U DOLINI NERETVE¹**

Predmet:

Za pomoć. Nač. štabu

Telegram

Datum i čas

otpreme

prijema 27 II 43 7.45 č.

Od Taktičke komande
 VI armij. korpusa
 Komandi Supersloda-Oper. odjelj.
 i r. z.
 Guvernoratu Crne Gore
 Komandi XIV i XVIII armij. korpusa
 i Mornarici Dalmacije

N 7845/op.

VISA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
 »SLOVENIJA-DALMACIJA«
 OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 3292

Stiglo 27 feb. 1943. XXI

IZVJEŠTAJ U 18.00 ČASOVA 26 FEBRUARA

1) **Aktivnosti ustanika**

Iz obavještenja prikupljenih među zarobljenicima izgleda da su između doline Drežnica—Rama i Konjic raspoređene tri partizanske divizije.² Jedna je u zoni Drežnica sa tri brigade (crnogorska-srpska-dalmatinska). Dalmatinska brigada izgleda da je pod komandom Vice Buljana³. Ukupna snaga triju divizija 7—8000 ljudi.

2) **Sektor »Murge«**

Garnizon Jablanica posle žilavog otpora je pao.⁴
 Konjic je stalno pod protivničkim pritiskom.⁵

¹ Original, na italijanskom jeziku, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 18 B.4.

² Odnosi se na Prvu i Drugu proletersku i Treću NOU diviziju.

³ Vice Buljan u ovo vrijeme bio je član Oblasnog narodnooslobodilačkog odbora za Dalmaciju.

⁴ Vidi dok. br. 130.

⁵ Vidi dok. br. 150, 164, 169 i 173.

Dosadašnji gubici našeg garnizona: 1 rezervni oficir. saopštiće se ime, i 7 vojnika mrtvih, 35 ranjenih i 8 nestalih.

Sektor »Drežnica«

Istočna kolona⁶ izvršila je po neku lokalnu akciju, uz jak otpor, da se rasporedi na povoljnoj polaznoj osnovi. Zapadna je kolona⁷ u pokretu da bi došla u visinu druge kolone. Gubici M.V.A.C.⁸: 4 ranjena. Partizanski gubici: 3 mrtva i 7 zarobljenih.

3) Sektor »Messina«

Protivnički pritisak koji se nastavio jučer poslije podne 25 februara protiv centra hrvatskog rasporeda prema Gradini—Mostar (LI—AV) i Cerov Dolac (MH—AB) bio je zadržan i uspješno suzbijen artiljeriskom vatrom, gađanjem malim bombama i mitraljiranjem iz vazduha.⁹

Prema vijestima od zarobljenika izgleda da se protivnički gubici penju ukupno na oko 300 mrtvih i ranjenih. Raspored hrvatskih snaga u zoni Nezdravica (Mostar KI—AV)¹⁰

4) Sektor »Marche« i »Kotor«

Normalna aktivnost.

5) Vazдушna aktivnost

Vrlo intenzivna.

Izvršeno je bombardovanje na Vrđi (Prozor PL—BN), u zoni Jasenjani (PN—BN), na padine Crni Vrh (PL—BZ), Dolnje Selo (Konjic QO—RH—CD) u zoni Kočerina (Mostar NK—BD), Vranić (LI—BF), kote 622 i 548 (KI—AX)

Oružana izviđanja u toku cijelog dana u rudokopnoj zoni, s jedne i s druge strane doline Neretva i u dolini Rama.

Izvršeno je snabdjevanje Konjica vazдушnim putem.

U 15.35 časova jedan CA 111, prisiljen da se vrati na aerodrom radi gubitka benzina, vjerovatno zbog neprijateljskog protudejstva, vršeći manevar spuštanja srušio se u plamenu na periferiji aerodroma. Poginuo je učenik mehaničar. Teško su povređeni kapetan-pilot, poručnik osmatrač i vodnik-pilot. Lako je povređen borac monter. Avion je uništen.

Poluoblačno.

General Negri

⁶ Sastav Istočne kolone (Kolona A) vidi u dok. br. 297.

⁷ Sastav Zapadne kolone (Kolona B) vidi u dok. br. 297.

⁸ Četnika

⁹ Odnosi se na borbe dijelova Devete dalmatinske NOU divizije protiv ustaško-domobranskih jedinica.

¹⁰ Ova rečenica u originalu nije dovršena.

**DNEVNI IZVJEŠTAJ ITALIJANSKOG OFICIRA ZA VEZU
PRI KOMANDI NJEMAČKIH TRUPA U HRVATSKOJ OD
26 FEBRUARA 1943 GOD. O BORBAMA PROTIV JEDINICA
NOV U BOSANSKOJ KRAJINI I U DOLINI NERETVE¹**

Poslata kopija obavještajnom odjeljenju

Predmet. zgb.

Primljeno: 28.II.1943 g. u 15.10 časova

Telegram

Od Grupe Bobbio
Superslodi—Operativno
Komandi V, VI i XVIII arm. korpusa
i na znanje
Italmissiji u Zagrebu

Broj 200/A/3 prot.

VISA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
»SLOVENIJA-DALMACIJA«
OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 3388

Stiglo 28 feb. 1943/XXI

NOVOSTI U 21 ČAS DNE 26 FEBRUARA 1943—XXI. —

Operacije »Weiss II«.

Mostar: SS-divizija:

Grupa »Schmidz-Uber«² (zapadna grupa) doprla je sa desnom kolonom do Vrančev Vrh (CXXX) (Drvar TP—EZ), Kameniti Vrh 1226 (Drvar TN—TP—EZ), M. Satornica (Drvar TN—EZ), Preka Glava (Knin TL—EU) savladavši neprijateljski otpor.³

Neprijateljski odredi u jačini jednog bataljona, nakon što su prešli rijeku Unac kod Podbrina (Drvar TN—EQ) u pravcu

¹ Original, na italijanskom jeziku, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta. kut. 17 J/2.

² U originalu je vjerovatno pogrešno otštampao naziv grupe, treba Schmidt Huber.

³ Položaje na pravcu nastupanja SS divizije iz Bosanskog Petrovca prema Ključu i Drvaru držale su Osmi i Dvanaesta krajiška brigada Četvrte NOU divizije. Vidi dok. br. 168.

sjevera, bili su zaustavljeni na boku i odbačeni uz krvave gubitke.

Lijeva kolona Grupe »Smit Huber« — doprla je u zonu Oštrelja (Drvar TR—FG) i u zonu 2 km na istok.⁴ Grupa »Brosser« uništila je pojedinačne male grupe neprijatelja i zauzela je, nakon što je savladala žilav otpor neprijatelja, k. 840 (Prijedor UK—FI), Ograde 1169 (Prijedor UM—FI), Kremusavica⁵ k. 1330 (Prijedor UH—FI).⁶

O lijevoj koloni koja napreduje u pravcu juga nedostaju vijesti.

Zbog visokog snijega napredovanje na uzvisinama postalo je vrlo teško.

Na cesti Kolunić (Prijedor TN—FI) — Oštrelj (Drvar TR—FG) naišle su na oko 230 prepreka od stabala i protutenkovskih jama, od kojih su 130 bile uklonjene.

Neprijateljski gubici: 42 prebrojena mrtva.

369 divizija:

Neprijatelj se ispred divizije povlači s obje strane ceste od Glamoča u pravcu jugoistoka i jugozapada, vjerovatno sa namjerom da stigne na povoljne položaje na liniji Lipovac (Jajce VU—ZI—EH) — Smiljevac (Jajce ZL—XN—ZP—DV—DT) — Vitorog (Jajce ZR—ZT—ZV—DR—DP)⁷. Na cesti Glamoč na zapad od Gradine (Jajce ZL—EK) 7 velikih prekida. Popravak iziskuje 24 časa.

Izviđačka grupa je zauzela Ciganske Klance (Jajce ZL—EK) nakon teških borbi.⁸

969 puk dopro je do Marčete (Jajce ZL—EO); III planinska brigada na k. 1038 Trnovo (Jajce ZT—EK).

O 370 puku nedostaju vijesti.

717 divizija:

Situacija nepromijenjena. Povećana upotreba teškog oružja i artiljerije od strane neprijatelja.

Artiljeriska vatra za uznemiravanje na G. Vakuf.

Prema obavještenjima od strane stanovništva neprijatelj navodno koncentriše nove snage u Plandištu (Prozor NM—OI—CM).

⁴ Na sektoru Oštrelja 26 februara vodila je borbe Osma krajiška brigada Četvrte NOU divizije. Vidi dok. br. 168.

⁵ Cremušarica (k. 1330)

⁶ Na pomenutim mjestima položaje je držala Dvanaesta krajiška brigada i Drugi bataljon Osme krajiške brigade Četvrte NOU divizije. O borbama na ovom sektoru vidi u dok. br. 168.

⁷ Na pravcu nastupanja 369 njemačke divizije nalazile su se Četvrta, Sedma i Deveta krajiška brigada.

⁸ Borbe je vodila vjerovatno Sedma krajiška brigada Pete NOU divizije.

787 puk dopro je sa jednim bataljonom u Bugojno (Prozor DL—MH), sa III bataljonom i jednom baterijom u Paviče Polje (NH—DE), sa II bataljonom u Podgrade (NK—CZ). Jedan bataljon 749 puka otišao je u svrhu da smijeni jedinice 718 divizije.

718 divizija:

Neprijatelj je u više navrata tokom noći sve do zore sa jakim odredima napadao Grudat⁹ u Konjicu. Njemci tvrde da su napadi mogli biti svi odbijeni, premda su Italijani već nastupili važne položaje.

U noći na 27 popušta neprijateljski pritisak na Konjic.¹⁰ Činjenica da se sva sela u okolici Konjica pale, mogla bi označiti neprijateljsku namjeru da napusti zonu Konjica.

Grupa »Annacker«:

Pojačana sa tri bataljona nastavlja napad u pravcu Konjica. Neprijateljski otpor na čitavom frontu i na bokovima i dalje raste.¹¹

Tokom noći neprijatelj je snažno napao nekoliko puta uzvisine Jesen 1190 (Konjic RM—CK) i Kraljevac (RM—CK). Napadi su dijelom odbijeni, u borbama prsa u prsa.¹²

Neprijateljski pokreti tokom posljednjih 12 časova mogli bi prouzročiti bojazan da će neprijatelj, uklještivši Grupu »Annacker« sa jakim odredima, nastojati probiti borbeni raspored u pravcu sjevera.

Major Bobbio

⁹ Vjerovatno Gredina

¹⁰ Vrhovni štab naredio je 26 februara da se obustave dalji napadi na Konjic. Trećoj NOU diviziji naređeno je da se prebaci na desnu obalu Neretve, Četvrtoj proleterskoj brigadi da se zadrži privremeno na lijevoj obali do evakuacije Jablanice. Vidi dok. br. 164 i 165.

¹¹ Grupu »Annacker« napadale su jedinice Prve proleterske i Treće sandžačke NOU brigade Prve proleterske divizije. Vidi dok. br. 160, 161 i 173.

¹² Odnosi se na borbe jedinice Prve proleterske brigade.

**DNEVNI IZVJEŠTAJ KOMANDE ITALIJANSKOG ŠESTOG
 ARMIJSKOG KORPUSA OD 27 FEBRUARA 1943 GOD. O
 BORBAMA PROTIV JEDINICA NOV U DOLINI NERETVE
 I O PRETRPLJENIM GUBICIMA U BORBAMA ZA KONJIC¹**

Predmet

Telegram

Datum i čas) otpreme 28 II 43—4.15 čas.
) prijema 27 II 43—21.20 čas.

Od Taktičke komande VI armij. korpusa
 Komandi Supersloda Oper. odjelj.
 i radi znanja
 Guverneratu Crne Gore
 Komandi XIV armij. korpusa
 „ XVIII „
 i Mornarici Dalmacije

VISA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
 »SLOVENIJA-DALMACIJA«
 OPERATIVNO ODJELJENJE

• Br. 3358

Stiglo 28 feb. 1943/XXI

N 2870/op. protokola

IZVJEŠTAJ U 18.00 ČASOVA 27 FEBRUARA

Sektor »Murge«

1) Situacija garnizona Konjic znatno se poboljšala također uslijed akcije kolona V. A. C.² koje djeluju zapadno od Konjica duž lijeve obale Neretve, i koje su nakon teške borbe uspjele da odbace partizane i da zauzmu uveče, 26 feb., Orahovicu (Konjic QO—CD—BZ) i Čelebić (QM—CD).³

Danas poslije podne, 27 februara, te su kolone mitraljirane greškom njemačkih aviona. Garnizon Konjic imao je ukupno sljedeće gubitke zajedno s onima saopštenim jučer: naši: 1 oficir i 8 vojnika mrtvi, jedan oficir i 35 vojnika ranjeni i sedam

¹ Original, pisan na mašini, na italijanskom jeziku. nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta. kut. 18 B/4.

² Cetnika

³ Borbe su vođene sa jedinicama Treće NOU divizije.

vojnika nestalo. Gubici saveznika: 44 mrtva i 143 ranjena. Nepoznati su gubici V. A. C. Veliki, ali neutvrđeni, partizanski. 2) U sektoru Drežnica kolona istočno od Neretve⁴ naišla je na jak otpor partizana raspoređenih na padinama i zapadno od uvale Bijela—Stanovi (Prozor PN—QH—BQ—BN).⁵

Poslije podne dostignuti su sljedeći položaji: Borovac (QH—BQ), Grabovčići (QH—BN) sjeverno od Jasenjane (PN—BN). Nastavlja se pokret ometan protivničkom vatrom. U toku je manevar da se opkoli s gornje strane protivnički raspored.

Kolona zapadno od Neretve,⁶ nakon žestokih borbi⁷ koje su prouzrokovale velike gubitke crnogorskim formacijama,⁸ dostigla je ove položaje: Pod Kabulijom⁹ (Mostar ON—PI—BH), kota 1055 (PI—BH), Pećine (PL—BL), Sedlo (PN—BH), Brlog (QH—BH).

Druga je akcija još u toku i povoljno se razvija u popodnevnom časovima.

3) — U rudokopnom sektoru ponovio se pritisak koji je zasad vršen na hrvatske formacije zapadno od Dužice (Mostar NH—AX).¹⁰

Sektor »Messina«

Dana 26 februara u noći uoči 27 sukobi patrola na frontu hrvatskog rasporeda.

Ostrvo Korčula. 25 februara naša jedinica zarobila je u Zrnovu (Korčula XI—GN) 2 naoružana partizana koji su potom strijeljani i zaplijenila je tri puške i razni materijal, među kojim predmete koji su prije pripadali semaforskoj stanici (vidi izvještaj 7 januara proš. mjes.)

Sektor »Marche« i »Kotor«:

Normalna aktivnost.

Vazдушna aktivnost:

Vrlo intenzivna u toku dana. Ponovljene su akcije bombardovanja, obasipanja malim bombama i mitraljiranja kao pomoć našim dejstvujućim kolonama istočno i zapadno od Neretve.

Oružano izviđanje u dolini Drežanka i u zoni Konjic, gdje su zapažene mnoge kuće u plamenu i primijećena kolona V.A.C. u maršu prema zapadu.

⁴ Vidi sastav ove kolone (A) u dok. br. 297.

⁵ Odnosi se na jedinice Druge proleterske brigade Druge proleterske divizije.

⁶ Sastav kolone zapadno od Neretve (Kolona B) vidi u dok. br. 297.

⁷ Kolonu B napadale su jedinice Druge dalmatinske brigade Druge proleterske divizije.

⁸ Četnicima

⁹ Čabulja

¹⁰ Napade su vršile jedinice Devete dalmatinske NOU divizije.

Protuavionsko dejstvo dogodilo je naš avion ubivši pot-
poručnika izviđača Arriga Arsegnu.

Vedro

General Negri

7 prepisa:

- 1 nj. Eksel.
- 1 Načelniku štaba
- 1 Pomoć. nač. štaba
- 2 Oper. odeljenju
- 1 Obaveštajnom odelj.
- 1 Kr. karab.

BR. 301

**DNEVNI IZVJEŠTAJ ITALIJANSKOG OFICIRA ZA VEZU
PRI KOMANDI NJEMAČKIH TRUPA U HRVATSKOJ OD
27 FEBRUARA 1943 GOD. O BORBAMA PROTIV JEDINICA
NOV U BOSANSKOJ KRAJINI I U DOLINI NERETVE¹**

Predmet: rzb

Telegram

Primljen 1. III. 1943 u 3.50 časova

Od Grupe Bobbio
Superslodi Op.
Komandi XVIII arm. korpusa
Komandi VI arm. korpusa
Komandi V arm. korpusa
i na znanje: Italmisiji u
Zagrebu
Br. 206/A/3 prot.

VISA KOMANDA ORUZANIH SNAGA
»SLOVENIJA-DALMACIJA«

OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 3426

Stiglo 1 marta 1943 XXI

NOVOSTI U 21 ČAS DNE 27 FEBRUARA 1943—XXI

Operacije »Weiss« i Mostar

SS divizija:

Zapadna grupa je sa glavninom doprla na uzvisine Delina
Kosa (Drvar UH—EZ—EU), Borova Glava 1179 (Drvar TR—
AH—EU), Stražbenica (Drvar TR—UH—EQ) svladavši žilav
otpor i uspostavila je mostobran kod Drvara. Neprijatelj se

¹ Original, na italijanskom jeziku, pisan na mašini, nalazi se u
arhivi Vojnoistoriskog instituta. kut. 17 J/2.

povukao prema istoku.² Napredovanje na cesti u pravcu Bos. Grahova (Drvar TP—DT) privremeno je zaustavljeno zbog mnogih prekida na cesti.

Istočna grupa je svladala jak neprijateljski otpor na čitavom frontu (neprijatelj oko 2 brigade) i doprla do linije na jugu od šume Kozila (Drvar UM—FG), k. 947 (Drvar UO—FG). Na jugu mjesta Srnetice (Prijeđor UO—FL) sada se razvijaju teške borbe.³

Jedna četa, jedan eskadron i jedan vod tenkova bili su ubačeni u zonu za osiguranje ceste Bos. Petrovac (Drvar TN—TP—FL) — Jasenovac (Prijeđor UO—UQ—FL).

Gubici od 25 do 27: njemački gubici: 6 mrtvih, 11 ranjenih među kojima 1 oficir. Neprijateljski gubici: 160 prebrojenih mrtvih. Krvavi tragovi pokazuju visoki broj ranjenih. Strijeljeno 9 komunista, među kojima 7 obučenih u žensko odijelo.

369 divizija:

Neprijatelj je pružio žilav otpor duž ceste za Glamoč (Jajce VU—ZI—DL) povlačeći se samo u sumrak na brda desno i lijevo od Mliništa (Jajce DU—UX), vjerovatno sa namjerom da se brani do posljednjeg.⁴

Divizija je stigla na liniju: Vrbljani (Drvar VQ—VS—ED) — Bjelovina (Jajce ZI—EH—DX) — Korito (Jajce ZM—DX) — Livadak (ZN—EH) — Gerzovo Polje (Jajce ZN—EH) — Selimov Dol (ZP—DX).

Neprijateljski gubici: 45 mrtvih. Gubici divizije od 25 do 27: 12 mrtvih i 48 ranjenih.

717 divizija:

Neprijatelj je pojačao svoje položaje na jugu G. Vakufa (Prozor NM—OI—CZ). Primijećeno je prisustvo novog teškog oružja i artiljerije.

Prema vijestima od strane zarobljenika V komunistička brigada bila bi u zoni Kobila brdo (Prozor NK—CS).⁵

VIII komunistička brigada s obje strane ceste u blizini Prozora.⁶ Druga komunistička brigada istočno od Prozora. Na prevoju Makljen (Prozor NM—CQ) navodno se nalazi 6 zaplijenjenih italijanskih topova sa mnogobrojnom municijom, koji imaju navodno nalog da se brane do posljednjeg.

¹ Odnosi se na Osmu i Dvanaestu krajišku brigadu Četvrte NOU divizije i vjerovatno Desetu krajišku brigadu Desete NOU divizije.

² Borbe su vodile Osmu i Dvanaesta krajiška brigada Četvrte NOU divizije. Opširnije o ovim borbama vidi dok. br. 168.

³ Na pravcu nastupanja 369 divizije nalazile su se Četvrta, Sedma i Deveta krajiška NOU brigada.

⁴ Peta crnogorska brigada bila je 27 februara na sektoru Konjica. U s. Blace i s. Gmiči kod Prozora nalazila se Treća krajiška brigada Prve proleterske divizije.

Glavnina divizije raspoređena je između kote 1081 (Prozor NH—NK—CU) i Mrčalja⁷ (Prozor NM—CU). U akciji je odbila neprijatelja, u jačini jedne čete, sa jakih poljskih položaja prema jugu.

U noći od 27 na 28 neprijateljski napadi potpomognuti od mnogobrojnog teškog oružja bili su odbijeni na istok od Mrčalja⁸ sa jakim gubicima.

Nema ništa da se javlja o Grupi »Vogel«⁹.

Gubici od 25 do 27: njemački: 1 mrtav, 11 ranjenih; hrvatski: 8 ranjenih, a neprijateljski gubici: neutvrđeni.

718 divizija:

Neprijatelj je obustavio napade na Konjic. Grupa »Rudat« je zauzela uzvisine koje okružuju Konjic. Neprijatelj se vjerovatno povukao u pravcu sjevera i sjeveroistoka.

Na sektoru Grupe »Annacker« neprijateljski otpor nije smanjen. Uzvisine s obje strane ceste, južno od Dragočaja (Konjic RM—CF), čvrsto su zaposjednute od neprijatelja, koji raspolaze sa mnogim mitraljezima i p.t. topovima.¹⁰

Operacije u pravcu Konjic usporene zbog guste magle.

Namjera:

Nastaviti napad ujutro 28.

Neprekidni pritisak neprijatelja na Ivan Sedlo (Konjic RO—CK).¹¹ Odbrana Ivan Sedla povjerena je dvama hrvatskim i jednom njemačkom bataljonu, koji je pojačan sa jednom baterijom.

Gubici operacija Mostar: Od 20 do 27 februara: njemački: 27 mrtvih, među kojima jedan oficir, ranjeno 143, među kojima jedan oficir, nestao 1. Italijanski: 9 mrtvih, 36 ranjenih, među kojima 4 oficira, 29 nestalih, među kojima 1 oficir.

Major Bobbio

1 Ekselenciji
1 nač. štaba
1 pom. nač. št.
3 oper. odjelenju
1 obav. —,—

⁷ Mračaj

⁸ Isto

⁹ Grupa »Vogel« i Peti ustaški zdrug bili su od 25 februara pod komandom 717 divizije.

¹⁰ Odnosi se na jedinice Treće sandžačke brigade Prve proleterske divizije.

¹¹ Napade su vršile jedinice Prve proleterske brigade Prve proleterske divizije. Vidi dok. br. 158, 160 i 161.

DNEVNI IZVJEŠTAJ NJEMAČKOG ŠTABA ZA VEZU PRI
VIŠOJ KOMANDI ORUŽANIH SNAGA »SLOVENIJA-DAL-
MACIJA« OD 27 FEBRUARA 1943 GOD. O BORBAMA
PROTIV JEDINICA NOV U BOSANSKOJ KRAJINI I DOLINI
NERETVE¹

POVJERLJIVO

Položaj 1.III.43.

Njemački štab za vezu
pri
Višoj komandi oruž. snaga
»Slovenija-Dalmacija«

Operativno odjeljenje
poslalo kopiju odjeljenju »I«
2 mar. 1943

Djel. pov. br. 376/43.

Višoj komandi oruž. snaga
»Slovenija-Dalmacija«
Operativnom odjeljenju
Obavještajnom odjeljenju

VIŠA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
»SLOVENIJA-DALMACIJA«
OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 3500

Stiglo 2. mar. 1943/XXI

S j e d i š t e

27.II.43.:

Akcije »Weiss« i »Mostar«:

Težište borbi na prostoru **G. Vakuf, Konjic, Ivan Sedlo.**

Neprijatelj se pred SS-divizijom i 369 divizijom povukao, dosad se boreći.

SS-divizija:

Sa desnim krilom izbačenim na zapad dostigla liniju **Preka Glav. (8 km sjeverozapadno od Drvara) — Zarecevi² — Oštrelj.** Neprijatelj u jačini bataljona odbačen uz krvave gubitke.

Istočna grupa je slomila neprijateljski otpor kod **Strmice.** Zbog velike visine snijega, napredovanje izvanredno teško. Na putu **Kolunić—Oštrelj** oko 230 prepreka od drveća, sa protivtenkovskim jamama, od čega je 130 uklonjeno. Neprijateljski gubici: 42 mrtva izbrojana.

¹ Original, pisan na mašini, na njemačkom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta (kut. 171/2).

² Vjerovatno Zračev Br.

Namjera: Kao do sada.

369 divizija:

Neprijatelj se povlači pred Divizijom sa dvije strane puta za **Glamoč**, ka jugu i jugoistoku³. Sedam miniranja puta.

Izviđački bataljon zauzeo je, poslije upornog neprijateljskog otpora, kotu 918 (1 km jugozapadno od **Berića**).

Glavnina Divizije pročešljava sa obje strane put **Mrkonjić Grad—Glamoč**.

370. puk: Nema izvještaja.

969. puk: linija **Medna—Bogojevići**.

Treća hrv. brdska brigada: Dostigla na prostor sa obje strane **Trnova**.

Namjera: Kao dosada.

717 divizija:

Kod *borbene grupe* južno od **G. Vakufa** nema promjena.

Protivnik se dalje pojačava. I dalje angažovanje teškog oružja i artiljerije. Artiljeriska vatra na **G. Vakuf** u svrhu uznemiravanja. Po iskazima stanovnika, prikupljanje novih neprijateljskih snaga na prostoru 4 km južno od **Prozora**.

II bataljon 737 puka i jedna baterija prispjeli na prostor 5 km sjeverozapadno od **G. Vakufa**.

I bataljon 749 puka odmarširao za **Travnik, Zenicu i Vareš** radi smjenjivanja dijelova 718 pješ. divizije (koji treba da budu angažovani kod **Bradine**).

Namjera: Napad u pravcu **Prozor**.

718 divizija:

Posada **Konjica** napadnuta u toku noći više puta od jačih neprijateljskih snaga. Napadi su odbijeni. Od 27. II popušta neprijateljski pritisak na **Konjic**. Glavnina borbene grupe ponovo nastupila prema **Konjicu**. Neprijateljski otpor i dalje pojačan. Protivnapadi odbijeni djelimično borbom prsa u prsa.

Namjera: Kao dosad. Dvije čete 738. grenad. puka su u pokretnoj pripravnosti protiv eventualnog pokušaja neprijateljskih grupa koje se bore oko **Konjica** da se probiju na sjever. Prema izvještaju Ia⁴ 718. divizije (bio lično u **Mostaru**), u **Mostaru** je zasada mirno. Komandant ita-

³ Na pravcu nastupanja 369 njemačke divizije nalazile su se jedinice Pete NOU divizije.

⁴ Načelnika operativnog odjeljenja

lijan. divizije obećao je zaštitu njemačkim ljudima i mašinama. Jačina njemačke borbene grupe u **Mostaru**: 3 oficira, 19 podoficira, 232 vojnika. Oružje: 15 mitraljeza, 192 puške, 22 mašinska pištolja.

Vazduhoplovstvo: Bobrena akcija protiv neprijatelja kod **Podorašća** (6 km sjeveroistočno od **Konjica**) i prema južnom dijelu **Konjica**. Trinaest letova u cilju snabdijevanja. Jaka odbrana sa pješadiskim oružjem. Ukupno 37 akcija.

Zapadna Bosna, Istočna Bosna:

Pri čišćenju luka **Una** — **Sana**, dosad 114 mrtvih neprijatelja. Prodor 25 km jugoistočno od **Banje Luke**, bez dodira sa neprijateljem.

Srbija:

U Beogradu 35 komunista uhapšeno. Banditi spalili pilanu zapadno od **Raške**.

Vrhovni komandant Jugoistoka

Za tačnost prepisa:

Drechsler
poručnik

BR. 303

NAREĐENJE VIŠE KOMANDE ORUŽANIH SNAGA »SLOVENIJA-DALMACIJA« OD 28 FEBRUARA 1943 GOD. O NAČINU IZVOĐENJA OPERACIJE »WEISS II«¹

DCL

Telegram

V.P. 10, 28 februar 1943

Od Više komande or. sn. »Slov.-Dalm.«

Komandi VI arm. korpusa

Br. prot. 3410.

U vezi telegrama ove Komande br. 3120 od 24 tekućeg.²

Prvo. Vrhovna komanda je saopštila povodom sporazuma sa O.K.W.³ da se akcije koje su u toku u dolini Neretve imaju voditi na sljedeći način:

¹ Original, na italijanskom jeziku, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 3 C/3.

² Vidi dok. br. 284.

³ Kratica od Oberkomando der Wehrmacht — Vrhovna komanda oružane sile.

A) — Italijanske trupe će i dalje garantovati za zonu Mostar i rudnike.

B) — Četničke formacije treba upotrebiti, izbjegavajući da djeluju u dodiru sa njemačkim trupama.

C) — Koordinacija italijansko-njemačko-hrvatske akcije biće povjerena komandantu VI arm. korpusa koji će uskladiti pokrete i akcije na neprijatelja.

Drugo. Koordinacija o kojoj pod prethodnom tačkom c), počće čim stignu analogne instrukcije njemačkim komandama koje će obavijestiti O.K.W. Zato je hitno da ta komanda osigura direktnu vezu sa njemačkim komandama generala Lüttersa i 718 divizijom.

Treće. Radi ravnanja Vrhovna komanda je ukazala na shodnost ograničenja akcije njemačko-hrvatskih trupa što je moguće više na sjever.

Četvrto. Potvrditi prijem.

General Robotti

**DNEVNI IZVJEŠTAJ KOMANDE ITALIJANSKOG ŠESTOG
ARMIJSKOG KORPUSA OD 28 FEBRUARA 1943 GOD. O
BORBAMA PROTIV JEDINICA NOV U DOLINI NERETVE¹**

Predmet rzb

Telegram

Datum i čas

otpreme

prijema 1 III 43
3.30 čas.

Od Taktičke komande VI armijskog korpusa
Komandi Supersloda
i na znanje:
Guverneratu Crne Gore
Komandi XIV i XVIII armij. korpusa
i Mornarici Dalmacije
№ 2915/op

VIŠA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
»SLOVENIJA-DALMACIJA«
OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 3418

Stiglo 1 marta 1943/XXI

IZVJEŠTAJ U 18.00 ČASOVA 28 FEBRUARA

Sektor »Murge«

1) Kolone V.A.C.², o kojima je objavljeno jučerašnjim izvještajem da su kod Grahovice³ (Konjic QO—CD—BZ) i kod Čelebića (QM—CD), nastavile su pokret prema zapadu u pravcu Ostrožac (QK—CD). Druga kolona V.A.C. zauzevši Gradinu (RH—BZ) uputila je jedinice prema sjeveru deblokiravši drum do Podorašca (RK—CF—CD).

2) — Sektor Drežnica. Kolona koja djeluje istočno od Neretve svladala je znatan otpor, kasno poslije podne zauzela je desnim krilom Klb. Polje (Prozor PN—BQ) isturivši dijelove prema jugu.⁴

¹ Original, na italijanskom jeziku, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, k. 18 B/4.

² Četnici Draže Mihailovića

³ Orahovica

⁴ Sastav ove Italijansko-četničke kolone vidi u dok. br. 297. Na pravcu njenog nastupanja držale su položaje jedinice Druge proleterske brigade Druge proleterske divizije.

Gubici se imaju provjeriti.

*Kolona zapadno od Neretve.*⁵ Protunapad partizana jačim snagama prisilio je Crnogorce⁶ da se povuku sa položaja zauzetih jučer, 27 o.m. (vidi jučerašnji bilten), koje su kasnije bile ponovo zauzete od Cr. koš. nakon teže borbe.⁷

Danas poslije podne crnogorska kolona napredovala je od Sedla (Mostar PN—BH) prema sjeveru, stalno ometana jakim protivničkim protudejstvom.⁸ Naši gubici 3 ranjena, crnogorski 40 mrtvih, V.A.C. 3 mrtva. Veliki su gubici partizana, ali ne-utvrđeni.

U vojnoj bolnici Zemun kod Beograda sklonjena su 2 oficira i 70 što podoficira što vojnika, koji su ranjeni, a pripadaju diviziji »Murge«. To su vojnici garnizona Bradina, i manjih željezničkih posada koji su evakuisani brigom njemačkih odreda kolone »Annacker«.

Sektor »Messina«. Nakon borbi posljednjih dana raspored hrvatskih trupa je sljedeći: od jugozapada ka sjeveroistoku Gomila (Mostar KI—AR), Dole (IH—KI) do k. 598, Perića Mah. (KI—AT), Bijeli Br. — Nezdravica (KI—AV), Stanine—Zidine—Gradina (LI—AV) i zatim ide starom linijom.⁹

Sektor »Marche« i »Kotor«. Normalna aktivnost.

Vazдушna aktivnost vrlo intenzivna cijelog dana. Ponovljena bombardovanja kao pomoć dejstvujućim kolonama istočno i zapadno od Neretve.

Mnogobrojna oružana izviđanja u zonama sjeverno od pravca pomenutih kolona i u rudokopnoj zoni, gdje je zapaženo jako protuavionsko dejstvo.

Vedro. —

General Negri

8 prepisa

1 Ekselenciji

1 Nač. štaba

1 Pomoć. nač. štaba

2 Oper. odjelj.

1 Obavještajnom odjelj.

1 Kr. karab.

1 odjeljenju transmisije

⁵ Sastav i jačinu kolone B vidi u dok. br. 297.

⁶ Četnike iz Crne Gore

⁷ Borbe sa Italijansko-četničkom kolonom B vodila je Druga dalmatinska brigada Druge proleterske divizije.

⁸ Isto

⁹ Vidi približni sastav i jačinu ustaško-domobranskih snaga na ovom sektoru u dok. br. 318.

**DNEVNI IZVJEŠTAJ ITALIJANSKOG OFICIRA ZA VEZU
PRI KOMANDI NJEMAČKIH TRUPA U HRVATSKOJ OD
28 FEBRUARA 1943 GOD. O BORBAMA PROTIV JEDINICA
NOV U BOSANSKOJ KRAJINI I U DOLINI NERETVE¹**

Telegram

Predano: 2.III.1943. u 01.00 časova/XXI
Primljeno: 2.III.1943. u 04.45 časova/XXI

VIŠA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
»SLOVENIJA-DALMACIJA«
OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 3487

Stiglo 2. III. 1943/XXI

Od Grupe BOBBIO
Komandi Supersloda — Op.
Komandi XVIII arm. korpusa
Komandi VI arm. korpusa
i na znanje:
Italijanskoj misiji u Zagrebu

Broj prot. 213/A/3

NOVOSTI U 21.00 ČAS 28 FEBRUARA 1943—XXI

SS-divizija:

Zapadna grupa nastavlja napredovanje u pravcu juga i jugoistoka, dočim se neprijatelj povlači. Mostobran kod Drvara bio je pojačan.

Istočna grupa stigla je na liniju: Topla Kosa (Drvar — UM—EZ) — Lipoglav² k. 973 (Drvar QO—FG) k. 1245 (Drvar UR—FG) svladavši neprijateljski otpor.³

Druga kolona je doprla do Kosica k. 1251 (Drvar VM—EQ).

Prema obavještenjima od strane stanovništva 2000 partizana prebacilo se cestom Ribnik — Glamoč.⁴

¹ Original, na italijanskom jeziku, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 17 J/2.

² Lipova Glava

³ Borbe sa Istočnom kolonom SS divizije vodile su Osmi i Dva-naesta krajiška brigada Četvrte NOU divizije.

⁴ U to vrijeme na prostoriji G. i D. Ribnik i Mliništa nalazile su se jedinice Četvrte i Sedme krajiške brigade Pete NOU divizije.

369 divizija:

Desno krilo je očistilo zonu u pravcu Ravan (Drvar VO—EK) — Palalići (Drvar VS—EH) spojivši se sa centrom i lijevim krilom na rubu šume u cilju da iza toga prodru u pravcu juga. Neprijatelj se povlači na čitavom frontu, dajući stalan otpor.⁵ Naneseni gubici: 29 mrtvih, 50 ranjenih.

717 divizija:

Desno krilo sa II bataljonom 737 puka je u 20.00 časova doprlo do linije Karaulica (Prozor NK—CS) — Grudica (Prozor NK—CS). Kod Grudice se nastavljaju borbe. Grupa »Vogel«: zauzela je i zadržala: k. 1044 (Prozor NM—CU), Mračaj (Prozor NM—CU), k. 957 (Prozor NM—CU), k. 1052 (Prozor OI—CS), k. 1072 (Prozor OL—CU).⁶

Neprijatelj se sa neodređenim snagama uvukao bočno na k. 1044 (Prozor NK—NM—CU) u pravcu sjevera doprijevši sa nekim formacijama u Uzričje (Prozor NM—CU). Pripremljeni su odredi da unište infiltraciju.

Pretrpljeni gubici: 1 mrtav, 24 ranjena. Nanijeti: 80 prebrojenih mrtvih, 1 zarobljenik, mnogobrojni ranjeni, zaplijenjen 1 p. mitraljez, 4 puške i municija.

718 divizija:

Kolona koja je napredovala zapadno od ceste, svladavši žilav otpor, doprla je do linije Vozić⁷ — (Konjic RK—CK) Biroka Hose⁸ (Konjic RK—CK) — sjeverna granica Podorašca (Konjic RK—CF—CD).⁹

Kolona koja je napredovala istočno od ceste odbila je neprijatelja u kratkim borbama prema zapadu i stigla je u Konjic.¹⁰

Uništeni prolaz blizu Podorašca provizorno je popravljen.

Pretrpljeni gubici: 1 mrtav, 3 ranjena. 7 mrtvih neprijatelja.

Zaplijenjeno: 1 p. t. top, 2 p. mitraljeza, 5 pušaka.

Major Bobbio

prepis: ekselenciji

dato na uvid: načelniku štaba

— „ — : pomoćniku nač. št.

poslat prepis: oper. odjeljenju

— „ — : obavješt. — „ —

— „ — : Kr. karabinjerima

⁵ U to vrijeme na prostori G. i D. Ribnik i Mliništa nalazile su se jedinice Četvrte i Sedme krajiške brigade Pete NOU divizije.

⁶ Na pravcima nastupanja 717 divizije i Grupe »Vogel« držale su položaje jedinice Sedme NOU divizije, Treća krajiška i Prva dalmatinska brigada.

⁷ Voznik

⁸ Bikova Kosa

⁹ Ova kolona vodila je borbe sa jedinicama Prve proleterske brigade Prve proleterske divizije.

¹⁰ Odnosi se na dijelove Treće sandžačke brigade Prve proleterske divizije.

**DNEVNI IZVJEŠTAJ ITALIJANSKOG OFICIRA ZA VEZU
PRI KOMANDI NJEMAČKIH TRUPA U HRVATSKOJ OD
28 FEBRUARA 1943 GOD. O BORBAMA PROTIV JEDINICA
NOV U BOSANSKOJ KRAJINI I U DOLINI NERETVE¹**

Telegram

Predano: 2.III.1943. u 01.00 časova/XXI
Primljeno: 2.III.1943. u 04.45 časova/XXI

VISA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
»SLOVENIJA-DALMACIJA«
OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 3487

Stiglo 2. III. 1943/XXI

Od Grupe BOBBIO
Komandi Supersloda — Op.
Komandi XVIII arm. korpusa
Komandi VI arm. korpusa
i na znanje:
Italijanskoj misiji u Zagrebu

Broj prot. 213/A/3

NOVOSTI U 21.00 ČAS 28 FEBRUARA 1943—XXI

SS-divizija:

Zapadna grupa nastavlja napredovanje u pravcu juga i jugoistoka, dočim se neprijatelj povlači. Mostobran kod Drvara bio je pojačan.

Istočna grupa stigla je na liniju: Topla Kosa (Drvar — UM—EZ) — Lipoglav² k. 973 (Drvar QO—FG) k. 1245 (Drvar UR—FG) svladavši neprijateljski otpor.³

Druga kolona je doprla do Kosica k. 1251 (Drvar VM—EQ).

Prema obavještenjima od strane stanovništva 2000 partizana prebacilo se cestom Ribnik — Glamoč.⁴

¹ Original, na italijanskom jeziku, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 17 J/2.

² Lipova Glava

³ Borbe sa Istočnom kolonom SS divizije vodile su Osma i Dva-naesta krajiška brigada Četvrte NOU divizije.

⁴ U to vrijeme na prostoriji G. i D. Ribnik i Mliništa nalazile su se jedinice Četvrte i Sedme krajiške brigade Pete NOU divizije.

369 divizija:

Desno krilo je očistilo zonu u pravcu Ravan (Drvar VO—EK) — Palalići (Drvar VS—EH) spojivši se sa centrom i lijevom krilom na rubu šume u cilju da iza toga prodru u pravcu juga. Neprijatelj se povlači na čitavom frontu, dajući stalan otpor.⁵ Nanесeni gubici: 29 mrtvih, 50 ranjenih.

717 divizija:

Desno krilo sa II bataljonom 737 puka je u 20.00 časova doprlo do linije Karaulica (Prozor NK—CS) — Grudica (Prozor NK—CS). Kod Grudice se nastavljaju borbe. Grupa »Vogel«: zauzela je i zadržala: k. 1044 (Prozor NM—CU), Mračaj (Prozor NM—CU), k. 957 (Prozor NM—CU), k. 1052 (Prozor OI—CS), k. 1072 (Prozor OL—CU).⁶

Neprijatelj se sa neodređenim snagama uvukao bočno na k. 1044 (Prozor NK—NM—CU) u pravcu sjevera doprijevši sa nekim formacijama u Uzričje (Prozor NM—CU). Pripremljeni su odredi da unište infiltraciju.

Pretrpljeni gubici: 1 mrtav, 24 ranjena. Nanijeti: 80 prebrojenih mrtvih, 1 zarobljenik, mnogobrojni ranjeni, zaplijenjen 1 p. mitraljez, 4 puške i municija.

718 divizija:

Kolona koja je napredovala zapadno od ceste, svladavši žilav otpor, doprla je do linije Vozić⁷ — (Konjic RK—CK) Biroka Hose⁸ (Konjic RK—CK) — sjeverna granica Podorašca (Konjic RK—CF—CD).⁹

Kolona koja je napredovala istočno od ceste odbila je neprijatelja u kratkim borbama prema zapadu i stigla je u Konjic.¹⁰ Uništeni prolaz blizu Podorašca provizorno je popravljen.

Pretrpljeni gubici: 1 mrtav, 3 ranjena. 7 mrtvih neprijatelja. Zaplenjeno: 1 p. t. top, 2 p. mitraljeza, 5 pušaka.

Major Bobbio

prepis: ekselenciji

dato na uvid: načelniku štaba

— „ — : pomoćniku nač. št.

poslat prepis: oper. odjeljenju

— „ — : obavješt. — „ —

— „ — : Kr. karabinjerima

⁵ U to vrijeme na prostoriji G. i D. Ribnik i Mliništa nalazile su se jedinice Četvrte i Sedme krajiške brigade Pete NOU divizije.

⁶ Na pravcima nastupanja 717 divizije i Grupe »Vogel« držale su položaje jedinice Sedme NOU divizije, Treća krajiška i Prva dalmatinska brigada.

⁷ Voznik

⁸ Bikova Kosa

⁹ Ova kolona vodila je borbe sa jedinicama Prve proleterske brigade Prve proleterske divizije.

¹⁰ Odnosi se na dijelove Treće sandžačke brigade Prve proleterske divizije.

DNEVNI IZVJEŠTAJ NJEMAČKOG ŠTABA ZA VEZU PRI
VIŠOJ KOMANDI ORUŽANIH SNAGA »SLOVENIJA-DAL-
MACIJA« OD 28 FEBRUARA 1943 GOD. O BORBAMA PRO-
TIV JEDINICA NOV U ZAPADNOJ BOSNI I DOLINI
NERETVE¹

POVJERLJIVO

Položaj 2.III.43

Njemački štab za vezu
pri
Višoj komandi oruž. snaga
»Slovenija-Dalmacija«
Djel. pov. br. 380/43

VISA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
»SLOVENIJA-DALMACIJA«
OPERATIVNO ODJELJENJE
Br 3530
Stiglo 2 mar. 1943/XXI

Operativno odjeljenje
poslalo kopiju odjeljenju »I«
2 MAR. 1943/XXI

Višoj komandi oruž. snaga »Slovenija-Dalmacija«
Operativno odjeljenje
Obavještajno odjeljenje

S j e d i š t e

28.2.43.: *Akcije »Weiss« i »Mostar«:*

Operacije SS-divizije i 369 divizije napreduju dobro uz rastući neprijateljski otpor. Oštre borbe kod borbenih grupa angažovanih u pravcu **Mostara**.

SS-divizija:

Zapadna grupa je sa jakim desnim krilom obrazovala mostobran **Drvar** i sa glavninom dostigla u borbi liniju **Strážbenica—Miljevci**. Neprijatelj se povlači na Istok. Teška razaranja puteva.

Istočna grupa je na cijelom frontu slomila uporni neprijateljski otpor, od oko 2 brigade, i dostigla liniju 6 km jugoistočno od **Drinića** — 7 km istočno-sjeveroistočno od **Dri-**

¹ Original, pisan na mašini, na njemačkom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta (kut. 17 I. 2).

BEHEIM

O.Ö., den 2. 5. 45

Wesentlicher Verbindungsstellen
Kommando Superiore FF. 44.
"Slovenia-Jugoslavia"
Mec. U. N. Nr. 300/65 gsh.

3530
2. Mai 1945

An die
Kommando Superiore FF. 44. "Slovenia-Jugoslavia"
Operativstab
Informationsbüro
E. O. S. O. O. I.

3 - gsh. JIS

20.2.45: Gebirgsarmee "TRIGL" um "KOPAR"

Operationen 20. Div. und 309. Inf. Div. schreiten bei wachsendem Feindwiderstand gut vorwärts. Erste Kampfgruppen bei der Sicherung KOPAR angestrichen Kampfgruppen.

20
12
2

21.2.45: Westgruppe hat mit starkem rechten Flügel Brückenkopf DEVIN gebildet und mit Masse Linie STRAZERICA - MILJEVCI in Kampfe erreicht. Feind weicht nach Osten aus; schwere Sprengkörpererfahrungen.
Westgruppe brach vor gesamter Front hartnäckigen Feindwiderstand von etwa 2 Brigaden und erreichte die Linie 6 km südwestwärts BRINIC-7 km ostnordostwärts BRINIC. Ostwärtiger Flügel hat G. RISSIK (10 südost KLAUC) erreicht. Sicherung Straße BOB. VEROVAC - KLJUC durch 1 Komp., 1 Schwadron, 1 Zug Panzerkampfwagen.
Verluste von 25. bis 27.2.: eigene 6 Tote, 11 Verwundete, Feind: 160 Tote geschätzt, wahrscheinlich weit mehr.

Absicht:

Verstärkung und Erweiterung des Brückenkopfes DEVIN, Nachziehen der Masse, Säuberung ostw. der Straße.

160 Div.:

Feind leistet entlang Straße nach KLJUC schon Widerstand und ging erst bei Dämmerung in Wald südlich BJELOVINA zurück. Erneuter Widerstand dort zu erwarten. Division hat Linie PRISKOICI - BJELOVINA - LUNJA erreicht. Verluste von 25. bis 27.2.: eigene 12 Tote, 48 Verwundete, Feind 85 Tote geschätzt.

Absicht:

Fortsetzung des Angriffs in breiter Front nach Süden. Inbesitznahme der Pässe 1123.

777. Inf. Div.:

Feind südl. G. VAKUF verstreut. Weitere schwere Waffen aufgetreten. Nach Gefangenenaussagen 7. Kom. Brig. im Raum südwestlich G. VAKUF, VIII. Kom. Brig. bei PROZOR, eine weitere Brig. ostw. PROZOR.
Division (ohne Btl. 749 und Btl. 800JNO) südwestlich G. VAKUF zum Angriff auf PROLO bereitgestellt. Dabei Feind in Komp. Stärke aus ausgetretenen Stellungen nach Süden geworfen. Gegen Straße abgewiesen.

Verluste

von 25. bis 27.2.: deutsche: 1 Toter, 8 Verwundete
11 verwundete Kroaten.

Absicht:

Angriff Richtung PROZOR mit Schwerpunkt südwestlich Straße.

nića². Istočno krilo dostiglo je **G. Ribnik** (10 km jugoistočno od **Ključa**). Osiguranje puta **Bos. Petrovac—Ključ** sa 1 četom, 1 eskadronom i 1 tenkovskim vođom.

Gubici od 25. do 27.II: Sopstveni: 6 mrtvih. 11 ranjenih.

Neprijatelj: 160 izbrojanih mrtvih; vjerovatno ih je daleko više.

Namjera:

Ojačanje i proširenje mostobrana **Drvar**, dovlačenje glavnine, čišćenje istočno od puta.

369. divizija:

Neprijatelj pruža žilav otpor duž puta za **Glamoč** i tek u sumrak se povukao u šumu južno od **Bjelovine**³. Tamo treba očekivati ponovni otpor. Divizija je dostigla liniju **Perezici**⁴—**Bjelovina**—**Lunja**⁵. *Gubici od 25. do 27.II:*

Sopstveni: 12 mrtvih, 48 ranjenih.

Neprijatelj: 45 mrtvih izbrojano.

Namjera:

Nastavljanje napada na širokom frontu prema jugu. Zauzimanje prijevoja — kote 1123.

717. pješad. divizija:

Neprijatelj južno od **G. Vakufa** pojačan. I dalje angažovanje teškog oružja. Po izjavama zarobljenika, V komun. brigada⁶ je na prostoru jugozapadno od **G. Vakufa**, VIII komun. brigada kod **Prozora**, jedna druga brigada istočno od **Prozora**.

Divizija je (bez 749. puka i bataljona **Bugojno**) pripremljena jugozapadno od **G. Vakufa** za napad na **Prolo**⁷. Pritom je neprijatelj, u jačini čete, izbačen iz izgrađenih položaja na jug i odbijen od puta.

Gubici od 25. do 27.II: Nijemaca 1 mrtav, 8 ranjenih. 11 ranjenih Hrvata.

Namjera: Napad u pravcu **Prozora** sa težištem jugozapadno od puta.

² Borbe protiv jedinica SS divizije »Princ Eugen« vodile su Osma i Dvanaesta krajiška brigada Četvrte NOU divizije. Vidi dok. br. 168.

³ Odnosi se na jedinice Četvrte i Sedme krajiške brigade Pete NOU divizije.

⁴ Perišići (na karti 1:100.000)

⁵ Lunja Gl.

⁶ Peta crnogorska brigada u ovo vrijeme nalazila se na prostoriji Grabovci (7 km sjeverozapadno od Konjica), Seonica, Obre.

⁷ Prozor

718. pješad. divizija:

Neprijatelj je obustavio napad na **Konjic** i dijelom se povukao na sjever. Bataljon goni dijelove. Pred glavninom borbene grupe, 3 km južno od **Bradine**, nepromijenjeni žilavi neprijateljski otpor⁸. Neprijatelj je raspolagao brojnim mitraljezima i p. t. topovima. Napad nastavljen 28.II. O cilju još nema izvještaja.

Gubici od 20—27.II:

Nijemaca: 27 mrtvih, 143 ranjena, 1 nestao;
Italijana: 9 mrtvih, 36 ranjenih, 7 nestalih;
Hrvata: 48 mrtvih, 102 ranjena, 29 nestalih.

Vazduhoplovstvo: 23 borbene akcije na neprijateljske položaje sjeveroistočno od **Konjic** i 4 km od **G. Vakufa**. Dobar uspjeh.

Centar snabdijevanja **Konjic—Kolazin**⁹ ponovo snimljen, jer se prvi film nije mogao iskoristiti. Ukupno 41 akcija.

Zapadna Bosna:

Završeno čišćenje luka **Una—Sana**. Ostatak napadnutog neprijatelja povukao se na istok. Napadnuto hrvatsko uporište južno od **Gline**. Dva oficira i 80 ljudi nestalo.

Srbija:

Ne može se opaziti neko smirivanje kao posljedica oštih mjera. Ponovo zapriječeno oštrom odmazdom protiv pokušaja sabotaze. Južno od **Kruševca** sukob sa jačim bandama. Pet mrtvih neprijatelja. U Beogradu uhapšena 32 komunista.

(M. P.)

Vrhovni komandant Jugoistoka

Za tačnost prepisa:

Drechsler
poručnik

⁸ Borbe su vođene sa dijelovima Prve proleterske divizije.
⁹ Vjerovatno Kolašin

III

USTAŠKO-DOMOBRA NSKI DOKUMENTI

BR. 307

DNEVNI IZVJEŠTAJ TREĆEG DOMOBRANSKOG ZBORA
OD 2 FEBRUARA 1943 GOD. O SITUACIJI NA TERENU
CENTRALNE I ISTOČNE BOSNE¹

III. DOMOBRANSKI ZBOR

Op. Br. 580/tajno

DNEVNO IZVJEŠĆE OD 2.II.1943.

(Oznake po karti 1 : 100.000)

1.) Vrlo jako sakupljanje i prebacivanje neprijatelja iz smjera Teslića u prostor između Jajca, Turbeta i Travnika traje i dalje. Postoji vjerojatnost da će neprijatelj ponovno pokušati napasti Travnik².

Jača skupina partizana ušla u G. Vakuf³, a naši se povukli u Bugojno.

2.) *Pojedinosti:*

a) *Oblast Han Pijesak:*

U bližoj okolini Han Pijeska stanje se pogoršava usljed suradnje između četničkih skupina Čelonje Miloša i Čovića Dušana, čije skupine pljačkaju po selima i navodno imaju namjeru napadati želj. prugu i vlakove.

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod br. 3/1—28, k. 18.

² Odnosi se na jedinice Prve proleterske divizije, koje su se po odluci Vrhovnog štaba prebacivale na prostoriju Jajce—Turbe i Travnik, u vezi neprijateljske ofanzive na oslobođenu teritoriju. Vidi dok. br. 7, 17, 31, 34, 36, 173, 311, 316 i 331.

³ Vidi dok. br. 13, 314, 331, 363.

b) *Oblast Travnik—Jajce:*

Na celom području jak pokret partizanskih skupina u j. z. smjeru.⁴

Prema izjavama pučanstva, crnogorska partizanska brigada, koja se nalazi juž. od Travnika, ima namjeru navodno 4. o. mj. napasti Travnik sa partizanskim snagama koje dolaze sa sjevera.⁵

Vlastite izvidnice imale su dodir sa neprijateljem s. i. i j. i. od Jajca, sj. od Turbeta i juž. od Travnika.

Gubici: 1 ustaša mrtav i 1 ranjen.

c) *Oblast G. Vakuf—Bugojno:*

Prema izvješću 5. oružničke pukovnije, dne 30.I. u 23,30 sati, partizani su napali G. Vakuf. Nakon kraće borbe oružnici sa ust. pripremnom bojnomo povukli se u Bugojno. Partizana je bilo navodno oko 1000, a naših 100. Obostrani gubici nepoznati⁶.

Danas je predviđen protunapadaj naših snaga iz Bugojna prema s. Bistrica (3 km. s. z. od G. Vakufa).

d) *Oblast Sarajevo:*

Dne 31.I. 50 naoružanih četnika razoružali su našu obhodnju od 4 domobrana 2. teške p. z. bitnice III. skupine na Mojmilu (5 km. j. z. od Sarajeva), oduzevši im 4 puške, streljivo i ostalu opremu. Potjera je u toku.

3.) Manji podhvat u oblasti G. Vakufa, razvidanje i utvrđivanje uporišta u ugroženim područjima.

1.) Prema izvješću ustaškog sdruga Sokolac, ugovoren je sastanak sa četničkim vođom Čovićem Dušanom u okolici Han Pijeska, radi početnih pregovora u pogledu suradnje sa našim snagama i prekidanja sadašnje štetne četničke djelatnosti.

2.-4.- Bez promjene.

Bez promjene.

(M.P.)

Zastupa zapovjednika
pukovnik (Pacak)

Pacak

⁴ Odnosi se na pokret jedinica Prve proleterske divizije i Treće NOU divizije u pravcu Gornjeg Vakufa i Prozora.

⁵ Na ovom terenu u to vrijeme su se nalazile Prva proleterska i Treća NOU divizija.

⁶ Vidi dok. kao pod 3.

IZVJEŠTAJ DOMOBRANSKOG OFICIRA ZA VEZU PRI NJE-
MAČKOJ 714 DIVIZIJI OD 2 FEBRUARA 1943 GOD. O SITU-
ACIJI OKO PRIJEDORA I BANJE LUKE¹

ČASTNIK ZA VEZU
kod 714. njem. divizije
Ob. br. 234./taj-

2. veljače 1943.—

Predmet: Dnevno
izvješće.—

GLAVNOM STOŽERU DOMOBRANSTVA

Operativni odjel.

Opće stanje:

Povlačenjem neprijateljskih snaga u I i JZ pravcu znatno poboljšano.—

I.

Podhvati u toku:

Prema izvješću domorodaca partizani se povlače prema Bos. Petrovcu. Ž. St. Rijeke² (15 km JZ Prijedora) sukob sa neprijateljem u jačini 1 satnije koja se povlači prema JZ³. 6 mrtva neprijatelja, streljivo, oprema zaplijenjeno. 1 domobran poginuo, 2 ranjena.—

Kratka topnička paljba na uporište Djedovača⁴ (3 km JZ San. Mosta). Popravljanje pruge Bos. Novi—Prijedor započeto.

Razviđanje I. i J. Banja Luke bez dodira sa neprijateljem. Napredovanje grupe Funke (Stožer I., bojne obkop. vod. gren. puka 741, II. bojna p. p. 5) na Maslovare—Kotor Varoš radi postavljanja (15 km JZ Kotor Varoš) uporišta u Kotor Varoši i radi veze sa 718. pješ. div.

Čišćenje prostora—Prijedor—Ljubija Rudnik—Bos. Novi do 4.II. sa skupinom Rasmusen (11 sat gren. puka 721, 1/2 IV.

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod br. 4/1—14, k. 18.

² Vjerovatno se odnosi na žandarmerijsku stanicu St. Rijeka.

³ Napad su vjerovatno vršili dijelovi Šeste krajiške brigade Četvrte NOU divizije.

⁴ Na ovom sektoru nalazila se Šesta krajiška brigada Četvrte NOU divizije.

bojna 3. gorsk. sdrug, 3 bitnica top. odjel 661) iz Prijedora J. Sane preko Jugovci—Travište⁵—Vitasovci—Blagaj⁶.—
Skupina Scheiba, 6 sat gren. puka 721.1/2 IV. bojna 3. gor. sdrug iz uporišta I. Svodne (12 km I Bos. Novi) preko Radimirovca—Maslovare (13 km i 6 km JI Bos. Novi).—
Skupina Görtz (I. bojna gren. puka 721.4. bitnica top. odjel 661) iz Musl. Čelince preko Šurkovca—Suhača—Dolovljani—Blagaj. Skupina Katschinski (5 sat gren. puka 721.I. jurišna bojna, 2. bitnica top. odjela VIII) sa Ljubije Rudnika na Ravsku (8 km Z Ljubije Rudnika).
III. bojna 2. gorskog sdruga; čišćenje uporište I. Svodne na Dobrljin (9 km J Kostajnice).
Napredovanje pravoslavnih dobrovoljaca⁷ iz prostora Sitnice prema Varcar Vakuf⁸ 32 i 38 km JJZ Banja Luke.—

ČASTNIK ZA VEZU
satnik (v. Ullisperger)
v. Ullisperger stk

BR. 309

**IZVJEŠTAJ USTAŠKOG MINISTARSTVA UNUTRAŠNJIH
POSLOVA OD 4 FEBRUARA 1943 GOD. O UGROŽENOSTI
TUZLE OD STRANE JEDINICA NARODNOOSLOBODI-
LAČKE VOJSKE¹**

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
MINISTARSTVO UNUTARNJIH POSLOVA
URED MINISTRA

U. M. Taj. broj: 697—1943.

U Zagrebu, dne 4. veljače 1943.

Predmet: Tuzla u pogibiji.—

MINISTARSTVU ORUŽANIH SNAGA
Gl. stožer.

Z a g r e b

Prema izvješću velike župe V. T. br. 9/1943 od 27.I. o. g. Tuzla se nalazi u do sada najvećoj opasnosti od partizana.

⁵ Trgovište

⁶ U to vrijeme na ovom sektoru nalazila su se tri bataljona Pete krajiške NOU brigade. Vidi dok. br. 312.

⁷ Odnosi se na četnike.

⁸ Mrkonjić Grad

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod br. 9/1—39, k. 18.

»Poslie dužeg pripremanja i prikupljanja partizani su iz Šekovića kotar Vlasenica, dne 25. siečnja izjutra sa jakim snagama navalili na naša glavna uporišta na cesti Tuzla—Zvornik i to na Kalesiju, Memiče i Caparde².

Po zauzeću Memića obkolili su Kalesiju i Caparde. Pored hrabre i veoma jake borbe i odbrane domobrana i legionara partizani su bili upali u samo glavno uporište Caparde, zauzeli neke stambene zgrade i konjušnice i približili se haubicama na dvadesetak koraka, ali su junačkom borbom obrane na juriš odbijeni sa osjetnim gubicima. U ovoj borbi i na našoj strani bilo je gubitaka i kod častnika i kod domobrana.

U ovom napadu partizana na naša gornja uporišta partizani su prešli preko četničkog područja četničkog odreda vojvode Kovačevića iz Paprače. Oko 400 četnika sa vojvodom Kovačevićem bori se na našoj strani i do sada su imali osjetljivih gubitaka, ali jedan dio četnika priključio se partizanima i bori se na njihovoj strani, a za ostale se točno ne zna gdje su ni šta rade.

Četnici odreda vojvode Kerovića iz Majevice drže se u ovoj borbi podpuno pasivno i ne pomažu naše oružane snage, premda se iste nalaze u veoma kritičnoj situaciji.

Po odbijanju partizana na 25. siečnja isti su se u toku 26. i danas 27. siečnja prikupljali, pregrupisavali, a prema jednim podacima dobili su iz Podstupara, Kotar kladanjski, pojačanje u jačini jedne brigade³, te se spremaju za novi napad u jačini od 4.000—5.000 boraca na uporište Capardi, da ga podpuno unište, kako su pismeno poručili domobranima.

Prema ozbiljnim, a ne provjerenim, podacima na šekovićkom sektoru nalazi se oko 10.000 partizana⁴, od kojih najveći broj učestvuje u napadima na gore spomenuta uporišta.

Naše snage u Capardima sastoje se iz V. bojne 3. pp. pojačane sa nepoznatim, ali svakako nedovoljnim snagama legionara. Kalesiju brane još manje snage, a povraćene Memiče zapravo neznačajne snage.—

Naše gornje snage ne mogu dobiti nikakvih pojačanja niti se mogu uopće smjenjivati, tako da su ove snage već više dana i noći u neprekidnoj jačoj i slabijoj borbi podpuno izmorene i dosta oslabljene.

² Na Caparde i okolna neprijateljska uporišta napadala je Šesta istočnobosanska brigada, Majevički i Birčanski NOP odred.

³ Ovaj podatak nije tačan. Nikakva nova brigada nije stigla kao pojačanje.

⁴ Na terenu Šekovića nalazila se Šesta istočnobosanska NOU brigada, Majevički, Sremski i Birčanski NOP odred, ukupno oko 3500 do 4000 boraca.

U slučaju novog napada partizana sa gore navedenim snagama ova se uporišta ne mogu odbraniti, a njihovim uništenjem i možebitnim zarobljavanjem haubica Tuzla bi došla u bezizlazan položaj, jer snage koje stoje na putu za Tuzlu ne bi mogle odoljeti navali ovako brojnog i veoma dobro naoružanog neprijatelja.

Prema izvještaju stožera V bojne 3. p.p. ova grupa partizana cijeni se na 30 bataljona⁵, bataljon do 250 ljudi, a četa po 50 ljudi. Bataljoni su naoružani sa 4 teške strojnice i jednim bacačem, a svaka četa sa po 4 strojopuške. Svaki borac ima od 50—100 naboja i jednu do dvije bombe.

Obrana Tuzle je minimalna i nedovoljna.

Obrana Tuzle sastoji se od oko 250 domobrana 8. p. p., dvije satnije domobrana nedavno dovedenih iz Olova čija je pouzdanost nesigurna, nepodpune satnije pripadnika 36 ustaške bojne i sada dovedene 4 satnije legionara oboružanih samo puškama.

U slučaju pada Capardi partizani bi se mogli zadržavati u Majeveci ili krenuti u pravcu Brčkog, Bijeljine, Zvornika ili Tuzle. Ako krenu u pravcu Tuzle njihove tolike snage neće moći biti zadržane niti odbijene.

Osim toga postoji opasnost da partizani iz Šekovića ne krenu sa nekim svojim snagama i preko Živinica u pravcu Tuzle, gdje bi im se s naše strane mogle suprotstaviti još manje snage.—

Važnost Tuzle nije potrebno naročito isticati, kad se ima u vidu da se u Tuzli i njenoj bližoj okolici nalaze naši glavni rudnici uglja, jedina solana i tvornica svih vrsta sode potrebnih za ratnu proizvodnju.

Padom Tuzle štetne posljedice bi bile nedogledne i u vojničko-političkom i u gospodarskom pogledu.

Danas je sa uvodno iznietih razloga situacija gora nego je bila 25.

Capardi i put Tuzla—Zvornik uobće mogli bi se odbraniti samo sa najbržim pojačanjem od dvije bojne, a Tuzla povratkom 8. p. p. sa njenim zapovjednikom pukovnikom Mifekom iz Tešlića u Tuzlu.

O gornjem izvješćeno je izravno Ured Poglavnikov.

ZA DOM — SPREMNI!

(M.P.)

Obći pomoćnik
ministra unutarnjih poslova:
Herkvi

⁵ Podatak nije tačan. Na ovoj prostoriji nalazilo se svega oko deset bataljona.

Dostavlja se: Predsjedničtvu vlade
Min. oružanih snaga Gl. stožer
Gl. rav. za javni red i sig. Odsjek X.

BR. 310

**IZVJEŠTAJ DOMOBRANSKOG OFICIRA ZA VEZU PRI NJE-
MAČKOJ 714 DIVIZIJI OD 4 FEBRUARA 1943 GOD. O SITU-
ACIJI NA TERENU KOTOR VAROŠI I POVLAČENJU JEDI-
NICA NOV U KOZARU¹**

ČASTNIK ZA VEZU
kod 714. njem. divizije
Op. br. 243/taj
4. veljače 1943.—

Predmet: Dnevno
izvješće.—

GLAVNOM STOŽERU DOMOBRANSTVA

Operativni odjel.

Opće stanje:

Nepromjenjeno.—

I.

Pothvati u toku:

Skupina Görtz: se sukobila j Sane kod Vinogradine 348 (15 km JZ Prijedora) sa neprijateljem u jačini 1 bojne. 1 njem. ranjen, 2 domobrana poginula, 5 ranjeno².

Skupina Rasmusen: napredovala radi odterećenja iz Radimiroča³ prema J. stigla u liniju 168— Tabeja⁴.

U prostoru Nasradine (16 km SZ Prijedora) zaplijenjeno manje stado partizanske stoke. Po iskazu domorodaca neprijatelj se je iz prostora Bos. Gradiške povukao u Kozaru. Razviđen je bez dodira sa neprijateljem. Po izvještaju četnika povlači se nepri-

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod br. 5/1—38, k. 18.

² Borba je vođena sa jedinicama Šeste krajiške NOU brigade Četvrte divizije.

³ Radimirovac

⁴ Tabla (k. 315).

jatelj u 3 skupine iz prostora J Kotor Varoši dalje prema JI⁵. Četnici koji ih sliede, imaju dodir sa zalaznicama⁶. Vlastito razviđanje prema Maslovarima bez dodira sa neprijateljima. Do Obodnika (14 km JI Kotor Varoši) je put za Maslovare upotrebljiv, dalje nekoliko put prekinut.

Kolski i željeznički mostovi kod Obodnika porušeni.

Pruga Banja Luka—Kotor Varoš osposobljena.

III. bojna 2. gorskog sdruga preko Dobrljina stigla 3.II. u Kostajnicu. 1 neprijatelj mrtav. 2 partizana se javila na osnovi naših letaka u Kotor Varoši.

Popravljanje pruge Bos. Novi—Prijeđor.

Nastavljanje čišćenje J Sane po skupinama Görtz i Rasmusen⁷. Izviđanje navodno spremljenog rušenja nasipa na Savi kod Bos. Gradiška i Jasenovac, te razviđanje JZ Bos. Gradiške.

Borbeno razviđanje, izgradnja željeznice, uporišta.—

ČASTNIK ZA VEZU
satnik (v. Ullisperger):
Ullisperger, stk

BR. 311

DNEVNI IZVJEŠTAJ TREĆEG DOMOBRANSKOG ZBORA OD 6 FEBRUARA 1943 GOD. O POKRETIMA JEDINICA NOV NA TERENU CENTRALNE I ISTOČNE BOSNE¹

III. DOMOBRANSKI ZBOR

Op. Br. 647/taj.

DNEVNO IZVJEŠĆE OD 6.II.1943.

(Oznaka na karti 1 : 100.000)

- I. 1. — Jak priliv partizanskih snaga u prostoru s. i. od crte: D. Vakuf—Bugojno—G. Vakuf². Bugojno ugroženo.
2. — *Pojedinosti:*
- a) *Oblast D. Vakuf—Bugojno—G. Vakuf:*

⁵ Odnosi se na jedinice Prve proleterske divizije. Vidi dok. br. 173.

⁶ Zaštitnicama

⁷ Vidi sastav »Grupe Görtz« i »Grupe Rasmusen« u dok. br. 308.

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod br. 8/1—4, k. 18.

² Odnosi se na jedinice Prve proleterske i Treće NOU divizije. O pokretima i borbama jedinica NOV oko G. i D. Vakufa vidi dok. br. 7, 12, 17, 21, 31, 34, 173 i 331.

Prema izvješću V. stajaćeg djelatnog ustaš. zdruga, jake partizanske skupine u svome povlačenju iz s. z. smjera, već su stigle u područje s. Skakavci (9 km. i. od D. Vakufa) i s. Jagodići (10 km. i. od Bugojna). Ima ih navodno oko 5000. Vuku sobom 2 gorska topa i 2 bacača, a 1 teški top ostavili su negdje kod Jajca³. Dalji smjer njihovog povlačenja je navodno prema Livnu i Glamoču. Bugojno ugroženo.

b) *Oblast Travnik—Jajce:*

U manjim sukobima i borbama naših i njemačkih snaga od 1. do 5. o. mj. u području Turbeta, Goleša, Komara i j. od Travnika, ubijeno je svega 77 partizana (među njima 1 politički komesar i 1 liečnik) i 26 ranjeno, a zaplijenjena 1 strojnica i 14 pušaka, a na našoj strani za isto vrijeme i na istom području: 4 ustaše mrtva, 10 ustaša ranjeno i 31 domobran II. konjan. sklopa nestao ili zarobljen. Ove podatke su ustanovile naše izvidnice i obhodnje⁴.

c) *Oblast Vlasenica:*

Prema izvješću I. stajaćeg djelatnog zdruga Sokolac, dne 5. o. mj. kod s. Podgora (10 km. i. od Vlasenice) 30 naoružanih odmetnika napali su na ustaš. obhodnju od 4 momka, 1 rojnik ranjen i 1 vojničar nestao.

Vlastiti gubici: Od 1—5. o. mj.: 4 ustaše mrtva, 11 ustaša ranj., 1 ustaša nestao, 31 domobran nestao ili zarobljen.

Neprijateljski: 77 partizana mrtvih i 26 ranjenih.

3. — Poduzimanje mjera za obranu Bugojna. Razviđanje.

II. 1—2. Bez promjene.

3.—4. sat. 9. p.p. iz Travnika u Pale.

7. sat 15. p. p. iz Vozuće u Travnik u sastav II. bojne 15. p. p.

4. — Bez promjene.

III. Bez promjene.

Zastupa zapovjednika
pukovnik (Pacak) v. r.

(M.P.)

Za točnost:

Zastupa glavarara stožera
Glst. bojnik (Hasandedić)

³ Odnosi se na Prvu proletersku i Treću krajišku brigadu Prve proleterske divizije. Vidi dok. br. 17, 31, 34.

⁴ Borbe je vodila Treća NOU divizija. Vidi dok. br 13, 14, 357.

**DNEVNI IZVJEŠTAJ DOMOBRANSKOG OFICIRA ZA VEZU
PRI 714 NJEMAČKOJ DIVIZIJI OD 6 FEBRUARA 1943 GOD.
O SITUACIJI NA SEKTORU KOSTAJNICE, BOSANSKOG
NOVOG, PRIJEDORA I KOTOR VAROŠI¹**

ČASTNIK ZA VEZU
kod 714. njem. divizije
Op. br. 281/taj
6. veljače 1943.—

Predmet: Dnevno
izvješće.—

GLAVNOM STOŽERU DOMOBRANSTVA

Operativni odjel.

Opće stanje:

Nepromjenjeno.—

I.

Podhvati u toku: 5/II

Razviđanje III. bojne 2. gorskog sdruga 14 km SZ Kostajnice bez dodira sa neprijateljem.

15 sumnjive osobe uhapšene.

Prostor ZSZ Dvora slobodan od neprijatelja.

U Ljubija (11 km JZ Prijedora) dva prebjegla se javila na osnovu naših letaka.

Četnici zauzeli Skender Vakuf bez dodira sa neprijateljem.

Savski most² je od 6.II. od 12 sati na jednoj prugi za teret od 3.5 tona upotrebiv.

Nastavljanje popravka pruge Prijedor—Bos. Novi.

Izgradnja uporište i postava.

II.

Kretanje:

Skupina Gerc (2 pojačane satnije, I. bojne gren. puka 721, 3. domob. sata i 4 bitnice top. odjela 661) čišćenje na lijevoj

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod br. 9/1—2, k. 18.

² Vjerovatno se odnosi na Savski most u blizini Jasenovca.

obali Sane od Bos. Novi prema Otoki, pri tome razviđanje puta i pruge.

Skupina Rasmusen (11. sata gren. puka 721, 1/2 IV bojna 3. gorskog sdruga) čišćenje sjeverne obale Sane među Bos. Novi—Blagaj³.

Razviđanje i čišćenje prostora Kotor Varoš—Obodnik—Maslovar.

Popravak Savskog mosta.

Borbena razviđanje.

Izgradnja pruge, uporišta i postava.

ČASTNIK ZA VEZU
satnik (v. Ullisperger):

BR. 313

IZVJEŠTAJ ČETRNAESTE PJEŠAČKE PUKOVNIJE OD 6 FEBRUARA 1943 GOD. O NOVOM RASPOREDU ITALIJAN- SKIH I USTAŠKIH JEDINICA I AKCIJAMA BATALJONA »SLOBODA« IZMEĐU BILEĆE I TREBINJA¹

14. PJEŠAČKA PUKOVNIJA

Op. Br. 119/taj.

U Trebinju, dne 6-II 1943 g.

Predmet: Doglasni izvještaj.

Spoj: 6. pješ. div. Op. br. 230/taj.

ZAPOVJEDNIČTVU 6. PJEŠAČKE DIVIZIJE (III. SEKTORA)

MOSTAR.

ZAPOVJEDNIČTVU ORUŽNIČKOG KRILA BILEĆE U

TREBINJU.

Sinoć mi je talijanski zapovjednik posade u Trebinju sa-
čbčio sljedeće:

1. — Talijanska I. bojna 55. pješačke pukovnije »Marche«,
koja se je do sada nalazila u Stocu upućena je u akciju protiv
partizana u Bosnu ili Liku.

I stožer sa II. i III. bojnomo 55. pješ. pukovnije »Marche«,
sada u Trebinju, primili su zapovjed da se pripreme za privre-
meni polazak do Metkovića, odakle bi krenuli navodno u Liku.

³ U to vrijeme na ovom sektoru nalazili su se dijelovi Pete bri-
gade Četvrte NOU divizije.

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog
instituta pod br. 47/9—2, k. 102.

Ostala bi u Trebinju samo baza te pukovnije i osoblje Comando presidia.² U Trebinje bi imala doći I. bojna (2 sata) 49. fašističke legije iz Bileće.

U vezi s tim naređeno mi je da preduzmem sve potrebno za preuzimanje od sadašnje talijanske posade uporišta Gradina (1 km. istočno od Trebinja) i vojarne Pudarice (1/2 km. istočno od Ž. P.³ Trebinje), što bi imalo usliediti čim 55. pukovnija do-bije zapovjed za pokret.

2. — Dne 3.II. upućeno je iz s. Zavala prema s. Orahov Do (na cesti Zavala—Slano) oko 20 talijanskih vojnika, koji su pred selom zaustavljeni puščanom vatrom te su se povratili u s. Zavala. Radi ovoga su upućene talijanske čete iz Zavale i Slana prema s. Orahov Do, koje je tom prilikom uništeno. Ovom akcijom je zapovjedao talij. general Mauro zapovjednik divi-zijske pješadije divizije »Marche«. Borba se vodila sa oko 100 partizana.⁴ Gubici nisu poznati.

3. — Postrojbe D.Pk.M.⁵ vršile su ovih dana samovoljno i bez odobrenja talijanskih vlasti čišćenja i pljačkanja na području oko Zavale. Radi toga su Talijani uhitili nekoliko zapovjednika D.Pk.M., među kojima i jednog majora.

4. — Ovih dana je na cesti Trebinje — Bileća kod s. Mosko posječeno oko 30 brzoglasnih stubova linije Trebinje — Bileće. Na mjestu sabotaže nađene su pismene prietnje onima, koji bi pokušali opet uspostaviti liniju da će biti ubijeni. Izgleda da je to djelo partizana, koji su svoje prietnje potpisali »Bataljon slobodnog naroda«.⁶

Talijansko zapovjedništvo je zbog ovog slučaja kaznilo po-strojbu D.Pk.M. u s. Mosko sa smanjenjem obroka hrane na polovinu kroz 5 dana.

Izvještavam još o ovome: skupoća je u Trebinjskom kraju nepodnosiva, a razne svoje namirnice ne daju seljaci za novac, nego samo u zamjenu za druge namirnice.

Danas je bio nedjeljni pazar u Trebinju a ciene su ove: krompir 90 do 150 kn., kupus 75—80 kn., grah 150 kn., suho ovče meso 400—500 kn., suho svinjsko meso do 600 kn., kuku-ruz 170 kn., goveđe meso 200—250 kn., sve za jedan kilogram.

Zast. Zapovjednika I reona
Podpukovnik (Mesić)
Mesić ppk

8.II.1943

² Komanda garnizona

³ Željeznička stanica

⁴ Akciju je izveo hercegovački partizanski bataljon »Sloboda«.

⁵ Dobrovoljačka protivkomunistička milicija — uglavnom četnici
Dražić Mihailovića.

⁶ Isto kao pod 4

ZAPOVJEDNIČTVO
6. PJEŠAČKE DIVIZIJE
Op Broj 1337/taj.
U Mostaru, dne 194

I

Učinjen prijedlog za poboljšanja
tvornog-novčanog stanja kod časnika,
i dočasnika i dom. činovnika.

Intendant, bojnič Bakotić
Bakotić

II.

Tčk. op. dnevnika za 8.-II.-1943.

Za napuštanje posada Stolac, Ne-
vesinje i Trebinje intervenirano po
priloženom konceptu šifriranog brzo-
java upućenog Glavnom stožeru do-
mobranstva i Hrvopo-a.

Glavar stožera
Glavnostožerni satnik.
Šimoković
Šimoković

**IZVJEŠTAJ VELIKE ŽUPE PLIVA I RAMA OD 6 FEBRUARA
1943 GOD. O ZAUZEĆU GORNJEG VAKUFA OD STRANE
JEDINICA NARODNOOSLOBODILAČKE VOJSKE¹**

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
VELIKA ŽUPA PLIVA I RAMA U
J A J C U

Broj: Taj. 25/43

Predmet: Napad i zauzeće Gornjeg Vakufa,
po partizanima — izvješće dostavlja.

Jajce, 6. II. 1943.

OPUNOMOĆENIKU VLADE N.D.H.

Banja Luka

Dne 30 siječnja 1943. u 23.30 sati, izvršen je napad sa svih strana od strane partizana na Gornji Vakuf, občine iste, kotara Bugojno, Velike Župe Pliva i Rama, koji su ga nakon dva sata borbe zauzeli².—

Partizani su došli sa svih strana, ali glavna im je snaga došla od Rastova—Šebešić kotar Travnik istočno od Gornjeg Vakufa kojih je bilo oko 1.000 (jedna tisuća) bandita, a naoružani su sa puškama, samokresima, bombama, teškim i lakim strojnicama te sa dva bacača, a prilikom napada bacili su mnogo signalnih raketla i to bijelih, zelenih i crvenih.³

U odbrani Gornjeg Vakufa učestvovala su naše snage i to: dva sata 17. bojne u jakosti od 72. momka, pripremna bojna u jakosti od 80. momaka te 7. oružnika i tri financa.—

Pošto su partizani bili mnogo nadmoćniji, a i sa oružjem teškim mnogo naoružaniji, to su se naše snage morale povući prema Bugojnu a Vakuf napustili. U povlačenju prema Bugojnu, na državnom putu 5. km. udaljeno od Gornjeg Vakufa, opet su sačekali partizani sa vatrenim oružjem te otvorili vatru, gdje se obrana morala povući šumom i lijevom stranom Vrbasa, i teškom mukom probila te 31. siječnja 1943. u 6. sati ujutro na državnom putu 10. km. udaljeno od Gornjeg Vakufa susrela se sa našim

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod br. 7/1—50, k. 19.

² Opširnije o oslobođenju Gornjeg Vakufa vidi tom IV, knj. 9, dok. br. 13, 307, 331.

³ Na ovom sektoru nalazila se Prva dalmatinska brigada Treće NOU divizije.

snagama koje su pošle iz Bugojna u pomoć u jačini od 300. (tristotine) momaka ustaša, koji su bili naoružani sa dva bacača, jedan brdski top te oko 30. lakih strojica, sa kojima se je zajednički vratila prema Gornjem Vakufu, te stupila u borbu ponovno sa partizanima. Borba trajala je od 10.—16. sati ali videći da su partizani i sada nadmoćniji, pored toga što se je još i noć primicala, opet se obrana morala povući i borbu napustiti tako da su partizani ostali u Gornjem Vakufu i okolici, a naše snage sa oružnicima povukle su se u Bugojno gdje su stigle 31. siječnja 1943. oko 20 sati.⁴—

U ovoj borbi od strane naše poginulo je četiri milicionera (pripremna bojna) i jedan ustaša, a ranjenih je 5 ustaša i tri milicionera (pripremna bojna).—

Od strane bandita nepoznati su gubici jedino što je jedan zarobljen koji je bio u obadvije noge ranjen te je bio predat u 5. stajaći zdrug u Bugojnu.

Oružnici postaje Gornji Vakuf nalaze se svi za izvjesno vrijeme na oružničkoj postaji Bugojno.

Predlaže se na izvolno znanje.

Za Dom Spremni!

(M.P.)

Po Ovlaštenju Podžupana
Kotarski Predstojnik
(Rupčić) v. r.

O tom obavješteni:

- 1) M.U.P. Glavno rav. za javni red i sgr. Zgb.
- 2) Glavar Grad. uprave za operativno podr. istočne i zapadne Bosne — Sarajevo
- 3) Ustaški Stožer — Jajce

⁴ Borbe protiv ustaša vodila je Prva dalmatinska brigada Treće NOU divizije. Vidi dok. br. 13, 14, 32.

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA ORUŽNIČKOG KRILA
TRAVNIK O SITUACIJI NA TERENU CENTRALNE BOSNE
U VREMENU OD 17 JANUARA DO 7 FEBRUARA 1943
GODINE¹

ZAPOVJEDNIČTVO ORUŽNIČKOG KRILA

Br. 197 /taj.

U Travniku, dne 7. veljače 1943.

Predmet: Doglasno izvješće za pro-
teklih 15 dana, predlaže.—

ZAPOVJEDNIČTVU 5. ORUŽNIČKE PUKOVNIJE SARAJEVO
ŽUPSKOJ REDARSTVENOJ OBLASTI TRAVNIK.

Savezno zapovjedi Tog zapovjedništva Taj. JS. Br. 879 od
24. travnja 1942. predlažem doglasno izvješće za proteklih 15
dana s molbom na mjerodavnost.

I. OPĆA UNUTARNJA SITUACIJA:

3. *Komunizam:*

Partizanske snage još uvijek se zadržavaju južno od Travnika, sa sjedištem u Rastovu i Šebešiću i u selima, Koričane, Mudrike, Lužnica i Gostilj, sjevero-zapadno od Turbeta.²

Partizanske jedinice izvršile su:

Dne 17. siječnja kada je skupina partizana napadala Žepče napala je i Novi Šeher.³ U mjestu su izvršili pljačku mještana i ubili tabornika, Matu Ivančića. Zarobili su oružnika postaje Novi Šeher, Jožefa Šobara za čiju se sudbinu ne zna. Oružnici sa 8 milicionera prihvatili su borbu, ali uslied jače nadmoćnosti partizana povukli su se prema Zavidoviću. U borbi je poginuo jedan milicioner, a jedan ranjen. Opljačkali su oružničku vojarnu, a spise i pismohranu zapalili.

Izvješće postaje Novi Šeher Br. Uredovno od 24. siječnja.

Dne 21. siječnja skupina jačine 20 partizana došla je u selo Mijakovići, Merđaniče⁴, Turkoviće i Barović, 7 km. zapadno od

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod br. 36/1—1, k. 149.

² U to vrijeme na ovom terenu bile su jedinice Pete crnogorske i Prve dalmatinske brigade Treće NOU divizije.

³ Žepče je oslobodila Deseta hercegovačka, a Novi Šeher Peta crnogorska brigada Treće NOU divizije. Vidi tom IV, knj. 9, dok. br. 331.

⁴ Mrđanić

Fojnice, te od mještana pokupila živežne namirnice i na konjima ih odniela u pravcu sela Rastova, odakle su i došli.

Izvjешće postaje Fojnice Br. 99 od 22. siečnja.

Dne 23. siečnja 6 seljaka iz sela Vlačjovići, občine Turbe, kotar Travnik, otišlo je u selo Koričani po sieno, ali su ih partizani u Koričanima zatekli, uhitili i do danas se za njihovu sudbinu ne zna.

Izvjешće postaje Turbe Br. 31/taj. od 27. siečnja.

Dne 29 siečnja u 00.30 sati skupina jačine oko 1000 partizana napala je pušcanom, strojopušcanom vatrom i bacačem mina Turbe. Naše i savezničke snage odbile su napad. Jedan Nijemac poginuo i 1 ranjen. Jedan partizan uhićen i na licu mjesta strijeljan. U isto vrieme jedna grupa napala je i željezničku postaju Goleš, 5.5 km. jugo-zapadno od Turbeta.⁵ Prekinuli su brzoglasnu vezu i promet je bio obustavljen.

Borba kod Turbe prekinuta je 30. siečnja u 17 sati. Na mjestu Bačvice, 1 km. južno od Turbe, zarobljeno je 15 domobrana od kojih je 4-ci uspijelo pobjeći. Zaplijenili su 9 pušaka, 2 lake strojnice i 3000 naboja.

Izvjешće postaje Turbe Br. 933 od 1. veljače.

Dne 4. veljače oko 7 sati skupina jačine oko 1500 partizana došla je u selo Karaulu, Šešiće⁶ i Krčevine, sjeverozapadno 7 km. od Turbe⁷. Naše i savezničke njemačke trupe u 8 sati stupile su u borbu, koja je trajala do 14 sati. Rezultat borbe je još nepoznat.

Izvjешće postaje Turbe Br. 63/taj. od 5. veljače.

4.) *O akciji, radu i kretanju sumnjivih osoba, tuđinskih i neprijateljskih agenata, provokatora i antidržavnih elemenata:*

Nije bilo.

5) *O stranoj propagandi u narodu:*

Partizani u selima na području gdje oni borave vrše među pučanstvom jaku promičbu. Neprijateljski raspoloženi elementi, koji slušaju krugovalne postaje Moskvu, London i Glas slobodne Jugoslavije na vješt način pronose među pučanstvom lažne i neistinite viesti.

⁵ Napad na Turbe vršile su jedinice Desete hercegovačke brigade Treće NOU divizije, ali uslijed pomoći koju su Nijemci, ustaše i domobrani dobili, 29 I jedinice su se morale povući na Goleš—Pećine. Vidi dok. br. 331.

⁶ Selići

⁷ Odnosi se na jedinice Prve brigade Prve proleterske divizije, koje su pristizale na ovaj sektor od Teslića. Vidi dok. br. 21.

6) *O prilikama prehrane i prometu:*

Stanje prehrane ni u čemu se nije poboljšalo od posljednjeg podnietog izvješća, te svakim danom nastupa sve to veća oskudica u živežnim namirnicama, a cijene istima neprekidno skaču.

Željeznički promet na dielu pruge Lašva—Jajce ugrožen je od partizanske akcije.

III. STANJE U VOJSCI:

Usled slabe prehrane kod oružništva zapaža se malaksavost i popuštanje volje za službu.

IV. VANJSKA SITUACIJA:

Nema se podataka.

V. OBĆI ZAKLJUČAK

Stanje javne sigurnosti na celom području veoma je ugroženo usled četničke i partizanske akcije, a naročito na području Travničkog i Fojničkog kotara.

VI. ORUŽNIČKE POSTAJE KOJE SU ZAUZELI POBUNJENICI:

Postaja Koričane, Koričane—Karaula i Rastovo.

VII. ORUŽNIČKE POSTAJE KOJE SU SE ISELILE POD PRITISKOM POBUNJENIKA U DRUGA MJESTA I KAMO:

Oružnička postaja Mehurići, u Gučiu Goru, Rastovo—Stojkovići u Travnik i izpostava Pećine u Travnik. Oružnička postaja Okruglica povukla se u Budoželj, a ispostava Višnjica u Brezu.

VIII. KOJE SU VRAĆENE U NAŠE RUKE I OBNOVLJENE:

Nema.

(M.P.)

Zapovjednik, bojnik:

(Josip Bervaldi)

Bervaldi

8./II. J.S.

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA ORUŽNIČKOG KRILA
JAJCE O STANJU NA TERENU U VREMENU OD 23
JANUARA DO 7 FEBRUARA 1943 GODINE¹

ZAPOVJEDNIČTVO
ORUŽNIČKOG KRILA JAJCE
5. ORUŽNIČKE PUKOVNIJE

Broj 96/Taj.

U Jajcu, dne 7. veljače 1943.

Predmet: Doglasno izvješće
od 23. siječnja 1943. do
7. veljače 1943. predlaže. —

- 1.) ZAPOVJEDNIČTVU 5. ORUŽNIČKE PUKOVNIJE SARAJEVO (J. S.)
- 2.) KRILNOM ORUŽNIČKOM ZAPOVJEDNIČTVU TRAVNIK.
- 3.) KRILNOM ORUŽNIČKOM ZAPOVJEDNIČTVU BANJA LUKA.
- 4.) KRILNOM ORUŽNIČKOM ZAPOVJEDNIČTVU OMIŠ.
- 5.) KRILNOM ORUŽNIČKOM ZAPOVJEDNIČTVU KNIN.

Prema zapovjedi zapovjedništva 5. oružničke pukovnije Taj. J. S. Broj 879 od 24. travnja 1942. godine, predlaže se zapovjedništvu izvješće o doglasnoj službi za vrijeme od 23. siječnja 1943. do 7. veljače 1943. godine.

I. OBĆA UNUTRAŠNJA SITUACIJA:

1.) Raspoloženje naroda obzirom na unutrašnje i vanjske političke događaje:

a.) Raspoloženje hrvatskog naroda, katolika i muslimana prema N.D.H. i Poglavniku je uglavnom dobro, ali s obzirom da se veći dio područja ovoga krila još nalazi u rukama pobunjenika, koji među našim pučanstvom vrši neumornu promidžbu u korist Rusije i ostalih naših neprijatelja, narod je kolebljiv, smatra nemoćnim naše i savezničke snage, da potpuno unište ili protjeraju pobunjenike-partizane sa područja naše države. Narod koji živi na području koje se nalazi još u pobunjeničkim rukama živi u velikom strahu, pošto nema nikakove zaštite od naših oblasti, te se pučanstvo kad mu se pruži

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod br. 36 I—3, k. 149.

prigoda seli iz svojih sela u druga sela i mjesta, ali ipak veći dio pučanstva koji se nalazi na područjima koje je u rukama pobunjenika ima nade da će se jednom osloboditi ispod njihovih ruku.

b.) *Pravoslavno pučanstvo*: U Kupreškom kotaru pravoslavno pučanstvo se je priključilo partizanskim grupama, osim u selu Donjem Balovanu njih oko 120 četnika naoružanih koji su zajednički sa našim snagama saradivali, ali su uslijed nadiranja partizana od Livna prema Kupresu bili rastjerani i opljačkani po partizanima, a veći broj se je priključio partizanima koji zajednički sa njima saraduju. Zapovjednik četnika Dušan . . . njak nalazi se u Kupresu, koji je izbjegao od partizana iz bojazni da ga ne bi partizani ubili. U Bugojanskom kotaru partizani se zadržavaju u pravoslavna sela, te nagovaraju iste da se neodazivaju našim vlastima; te se stvarno vidi da malo vjeruju u zaštitu naših vlasti.

Pravoslavno pučanstvo na području Voda Jajce koje se nalazi u našim rukama, u koliko nije pobjeglo u šume, mirno je, ali je u većini naklonjeno četnicima, dok je drugi dio naklonjen komunizmu-partizanstvu. Pravoslavni bez obzira kojoj pobunjeničkoj grupi pripadaju javni su neprijatelji Hrvatske i čekaju njezinu propast.

c.) Na području krila ima mali broj žena i djece, te se od posljednjeg izvješća pa do danas nije ništa sumnjivog nad istima primjetilo. —

II. ČETNIČKA AKCIJA:

Od posljednjeg izvješća pa do danas na području ovoga krila nije se primjetilo, a niti se je doznalo za bilo kakovu četničku akciju.

III. KOMUNIZAM

Na području ovoga krila nalaze se još uvijek veće grupe pobunjenika-partizana, vrše živu i neumornu promidžbu u korist Rusije i ostalih naših neprijatelja². Radi bolje promidžbe kod pučanstva predstavljaju se oni da su mačekovci odnosno Mačekova vojska³ tako zvana oslobodilačka, a većinom se izdaju da su Dalmatinci. Ove bande većinom sjeku vezu na putevima, napadaju odnosno pljačkaju putnike. Ova banda kod seljačkog naroda sa svojom promidžbom zauzima većeg maha, a osobito

² U to vrijeme na ovom području bile su jedinice Prve proleterske i Treće NOU divizije. O tome vidi dok. br. 7, 13, 21, 311, 331.

³ Ovaj podatak nije tačan. Jedinice NOV nisu se nikada predstavljale kao »Mačekova vojska«.

vrše promidžbu o svojim snagama i pobjedama. U posljednjih 15 dana učestale su jače partizanske ophodnje na području oruž. postaje Bugojno i Gornji Vakuf⁴. Partizanske brigade nalaze se i to: Crnogorska u Zijamet u i Jagodičima obje brigade na područ. postaje Bugojno, a Dalmatinska brigada nalazi se u Gor. Vakufu, kojoj dolazi pomoć od brigade koja se nalazi u selu Vukovskom, kotara Kupres.

Dne 21. siječnja 1943. oko 5 sati, oko 200 partizana upali su u Gornji Vakuf⁵, kotar Bugojno, koji su iz poštanskog ureda, općine, i iz kotarske ispostave Gor. Vakuf odnijeli brzoglasne aparate, pismohranu, a iz islamske čitaonice odnijeli su dva krugovala, i iz kotarske ispostave jedan pišaći stroj. Oko 7 sati partizani su se povukli iz sela Privona⁶ jugo-istočno od Donjeg Vakufa. Partizani su upali u stan oružničkog vodnika Omera Here i istome opljačkali iz kuće svu državnu spremu.

Izvješće oružničkog voda Bugojno Broj 65/Taj. od 23.I. 1943. god.

Dne 23 i 24. siječnja 1943. u selu Brežičani i Jemanlići jugo-istočno od Donj. Vakufa udaljeno 10 km. pojavila se grupa od 10 partizana, sa puškama i tri lake strojnice, neki su bili obučeni u domobranskoj odori, a neki u civilnoj, svi su na glavi imali italijanske kape sa petokrakom zvijezdom. Po selima su se raspitivali za . . k. st i naoružanje domobranstva u Donj. Vakufu. Govorili su da će se približiti Donj. Vakufu za kratko vrijeme, ali da se narod ništa ne boji, zatim su produžili put prema selu Zijamet—Kalinu. Prema podacima komanda im se nalazi u selu Sirine⁷, Zijamet u i Skakavcima jug-ist. od Donj. Vakufa udaljeno oko 17 km.

Izvješće oružničke postaje Donj. Vakuf br. 66/Taj. od 27.I.1943.

Na području voda Livno situacija je nepromjenjiva u koliko se moglo dobiti o ovome podataka.

U kotaru Duvanjskom pobunjenici su proglasili mobilizaciju i to: djevojke i žene bez djece od 18—40 god. a muškarci od 18—45 god., ženske namjeravaju upotriebiti za bolničarke, kuharice i šnajderke, dočim muškarce za komoru i druge svrhe, a onima koji budu vjerni ostaće im i oružje. . . Cesta od Tomislav

⁴ Pritisak na Bugojno i Gornji Vakuf vršile su jedinice Pete crnogorske i Prve dalmatinske brigade Treće NOU divizije, i dijelovi Prve proleterske divizije. Vidi dok. br. 307, 314, 331.

⁵ Gornji Vakuf su napadale i oslobodile jedinice Prve dalmatinske brigade Treće NOU divizije.

⁶ Na karti 1:100.000 nije nađeno. Vjerovatno se odnosi na Ponir.

⁷ Odnosi se na Servani jugoistočno od Donjeg Vakufa.

Grada⁸ prema Šujici na više mjesta prekopana kao i most na rijeci Šujici u Mokronogama porušen, dok cesta prema Posušju i Priedju⁹ od Tomislav Grada nije prokopana. Most u selu Kovačima na rijeci Šujici koji je bio porušen istog su uspostavili — sagradili.

U Duvnu su obrazovali ženski propagandni odbor¹⁰ Svake večeri u muslimanskom domu održavaju predavanje u svrhu komunističke promidžbe, a osim ove promidžbe vrše je i po selima usmeno pomoću ženskinja (Crnogorki). Usljed proglašene mobilizacije, sposobni muškarci i djevojke izbjegavaju i bježe u druga sela, ali ih pobunjenici u ovome spriječavaju i postavljaju u ovu svrhu i straže.

Duvno je od strane italijanskih bombardera bilo više puta bombardovano, od kojeg je najviše stradalo selo Kolo 2. km. udaljeno od Duvna, gdje je bilo više žrtava. Narod u kotaru Duvanjskom je u očajnom stanju, koji vapije za pomoć i spašavanje¹¹.

Izvješće oruž. voda Livno br. 40/taj. od 25. siječnja 1943.

Dne 28 i 29.I.1943, napali su partizani željezničku prugu km. 51 između želj. postaje Komar i Oborci i porušili 500 m. pruge. Partizani su¹² iz sela Torlakovca preko Savića i prebacili se na prugu u Šebešiću. Potjeru za partizanima izvršio je 2. konjički sklop iz Donj. Vakufa i na navedenom mjestu stupio u borbu protiv partizana, u tom vremenu je prispio i oklopni vlak, u ovoj borbi poginuo je jedan domobran, a na strani pobunjenika nije se moglo ustanoviti broj gubitaka. Pruga je bila prekinuta sve do 31.I.1943.¹²

Noću 29 i 30.I.1943. napali su partizani u selu Torlakovcu kotar Jajce na domobranske straže koje su osiguravale željez. prugu od Doganovaca do Babina Sela. Nakon kratke borbe uslijed nadmoćnosti partizana palo je u sužanjstvo 16 domob. i 1 častnik, iz sužanjstva 2 domobrana su pobjegla i javila se svojoj jedinici u Donj. Vakufu. Na strani pobunjenika nije pos . . . to koliko je bilo ranjenih i poginulih.¹³

Izvješće oruž. postaje Donj. Vakuf broj 26/Taj. od ./.

Noću između 28 i 29.I.1943. sukobili su se partizani sa našim snagama kod sela Marića Doca 3. km. od Studenih Vrela¹⁴.

⁸ Duvno

⁹ Na karti 1:100.000 nije nađeno.

¹⁰ Misli se na Antifašistički front žena.

¹¹ Na ovom sektoru nalazile su se jedinice Četvrte proleterske brigade.

¹² Akciju su vjerovatno izvršile jedinice Pete crnogorske brigade Treće NOU divizije.

¹³ Napad su vjerovatno izvršili dijelovi Prve proleterske divizije.

¹⁴ Napad je izvršila Četvrta (crnogorska) brigada Druge proleterske divizije.

U toj borbi naše su snage uspjele da 1 partizana ubiju i ostale rastjeraju.

Izvješće oruž. voda Livno u Posušju broj 50/Taj. od 30. I.1943.

Dne 24.I.1943. oko 14 sati u selu Ždrimce občine Gor. Vakuf kotar Bugojno, sukobile su se naše snage sa partizanima koja je borba trajala do 17 sati istog dana. U borbi je ubijeno 18 partizana i jedan živ uhvaćen. Zaplijenjena je jedna strojopuška i 10 pušaka.¹⁵

Dne 26.I.1943. kod mjesta Suhodol sjev-istočno od Gr. Vakufa udaljeno 6. km. sukobile su se naše snage sa partizanima. U ovoj borbi je . . . jemo je 7. partizana i 3 živa uhvaćena.

Izvješće oruž. voda Bugojno broj 83/Taj. od 28.I.1943.

Dne 30.I.1943. u 23.30 sati napali su partizani sa svih strana mjesto Gor. Vakuf, kotar Bugojno, te su prinudili posadu i oružnike na povlačenje prema Bugojnu, jer su partizani bili mnogo nadmoćniji kojih je bilo oko 1000. Oružnici postaje Gor. Vakuf i ostala posada nalazi se u Bugojnu¹⁶.

Izvješće oruž. voda Bugojno br. 91/Taj. od 1.II.1943. god.

VI. O prilikama prehrane i prometu:

Stanje prehrane na području ovoga krila nije ništa izmjenjeno od prošlog predloženog izvješća. Sa mjerodavnih mjesta malo se dobiva, a sa sela se skoro ništa i ne može dobiti usljed ugroženosti od pobunjenika. U ishrani najviše oskudjevaju državni činovnici, i ostali službenici, kao i njihovi članovi obitelji, a za najviše oružnici i njihove obitelji koji sa njima u zajednici žive.

Željeznički promet bio je redovan sve do dne 28. siječnja 1943., a od ovog dana do 4. veljače bio je prekinut Jajca i Donjeg Vakufa, koji je promet uspostavljen 4. ovog mjeseca, a želj. promet od Donjeg Vakufa do Travnika bio je prekinut od 28. siječnja 1943. do 31. siječnja 1943. koga je dana i uspostavljen. Od 7/II.1943 god. ponova je promet na km. 11—12 između Jajca i D. Vakufa prekinut.

Suhoputni promet uslijed partizana je ugrožen.

VII. Odnosi vojske sa ustaškim postrojbama i građanskim oblastima: Dobri su.

¹⁵ Borba je vjerovatna vođena sa Prvom dalmatinskom brigadom Treće NOU divizije.

¹⁶ Napad je izvršila Peta crnogorska brigada Treće NOU divizije. Opširnije vidi dok. br. 13, 314, 331.

VIII. Odnosi sa savezničkim vojskama čiji se dijelovi nalaze na našem području:

Dobri su i srdačni.

II. AKCIJE NAŠIH SNAGA:

Od prošlog izvješća pa do danas nije bilo nikakove akcije od strane naših i savezničkih snaga, sem što je navedeno pod toč. III. ovog izvješća.

III. STANJE U VOJSCI:

Kod oružništva moral i borbeni duh je dobar.

IV. VANJSKA SITUACIJA:

Nema podataka.

V OBĆI ZAKLJUČAK:

Stanje javne sigurnosti na području ovoga krila je ugroženo radi partizanskih i četničkih djelovanja. Partizani drže u svojim rukama područje kotareva: Livno, Duvno, Varcar Vakuf, djelimično kotar Jajce i djelimično kotar Bugojno.

VI. ORUŽNIČKE POSTAJE KOJE SU ZAUZETE OD POBUNJENIKA:

U pobunjeničkim rukama nalaze se postaje: Varcar Vakuf, Gerzovo, Šipovo, Glogovac, Jezero, Gornji Vakuf, Glamoč, Mliništa, Livno, Duvno, Vinica, Šujica, Ravno, Prisoje, Prolog, Strupnić, Vaganj, Studeno Vrelo, Prekaja i Preodac.

VII. POSTAJE KOJE SU POD PRITISKOM POBUNJENIKA U DRUGA MJESTA ISELILE:

Dne 30. siječnja 1943. god. oružnička postaja Gornji Vakuf pod pritiskom partizana izselila je u Bugojno, i priključila se postaji Bugojno.

VIII. KOJE SU VRAĆENE U NAŠE RUKU:

Od prošlog predloženog izvješće nema promjene.

(M.P.)

Zapovjednik, satnik:
(Lino Skalamera)

Skalamera

**IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA OTSJEKA POSUŠJE—
IMOTSKI—LJUBUŠKI OD 7 FEBRUARA 1943 GOD. O
RASPOREDU JEDINICA NOV OKO IMOTSKOG¹**

ZAPOVJEDNIČTVO OTSJEKA
POSUŠJE—IMOTSKI—LJUBUŠKI

Op. br. uredovno
dana, 7.II.1943

Predmet: Dnevno izvješće.

ZAPOVJEDNIKU III. SEKTORA

(6. DIVIZIJE)

Od 6. u 12. sati do 7. u 12. sati ništa osobito nije se dogodilo osim čarkanja na pojedinim posadama. Naša ophodnja upućena u pravcu Zagorja gdje se je sukobila sa jednom partizanskom ophodnjom (11. part) bez gubitaka i pozitivnog rezultata.

Po dobivenim podacima jače partizanske grupe se prikupljaju oko postava ovoga Odsjeka sa namjerom zauzimanja Imotskog s time da je jedna grupa upućena sjevero-istočno od Rakitnog u pravcu Grla—Svinjača; jedna grupa žena i djece u Kongoru; oko trista oboružanih na prostor Studena Vrela; kod Duvna jedan bataljon (navodno brojčano jak); Mosorska grupa² oko Studenaca i Aržana; Biokovska brigada³ na prostoru zapadno Imotskog. Za očekivati skori napad na odsjek sa mogućim obuhvatom desnog krila istočno sela Rakitna u koliko nije posrijedi povlačenje partizana Crnogoraca prema Neretvi. Ove pridošle grupe — na sjevernom pravcu potiču od bježećih grupa iz Glamoča i Livna.⁴

U svrhu olakšanja pritiska sa zapada i jugo-zapada predviđam, u koliko se situacija ne promijeni, akciju po zapovjedi koju prilažem.⁵ U svrhu potpomaganja ove akcije od strane talijanskog zrakoplovstva molim da ovo razviđa i eventualne kolone tuče oko Mesihovine i Duvna zatim na putevima zapadno crte Studenci — Rimski Put — selo Gudelji (tri km. južno Krivog Dola) — selo Podosoj.

Zapovjednik pukovnik
(Šimić)

Šimić pk

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod br. 45/9-1, k.102.

² Odnosi se na Mosorski odred.

³ Odnosi se na Četvrtu dalmatinsku NOU brigadu.

⁴ Na ovom sektoru nalazila se Druga proleterska divizija ojačana sa Četvrtom dalmatinskom brigadom Devete NOU divizije.

⁵ Vidi dok. br. 318.

**ZAPOVIJEST ZAPOVJEDNIŠTVA OTSJEKA POSUŠJE—
IMOTSKI—LJUBUŠKI OD 7 FEBRUARA 1943 GOD. ZA
NAPAD NA JEDINICE NOV NA LINIJI KONGORA—
STUDENCI¹**

ZAPOVJEDNIČTVO OTSJEKA
POSUŠJE—IMOTSKI—LJUBUŠKI

Op. Broj: 29/taj.
dana, 7.II.1943

Z A P O V I E D BR. 29.

Zapovjednika odsjeka Posušje—Imotski

Za izvršenje akcije čišćenja područja na desnoj obali rijeke Vrlike između Prološca—sela Klenovca—sela Poljice—sela Drinova², od partizana koji su se na tome području prikupili i ugrožavaju Imotski sa zapada i jugozapada.³

1. Stanje kod protivnika:

Protivnik se prikuplja sa sjeverne strane odsjeka od Kongore pa do Studenaca a sa zapada od Studenaca pa sve desnom obalom rijeke Vrlike do položaja talijanske milicije zapadno Babnjače i sela Putešavica. Sa očiglednom namjerom napasti na naš odsjek i osvojiti Imotski, pa možda i Posušje.

2. Naša namjera:

Preduhitriti protivnika bar sa zapadne i jugozapadne strane u toku 8. o. mj.

3. Sastav postrojbi:

a. *Grupa Božinović—Mamić*: 26. ustaška bojna pojačana jednim satom 7. ustaške bojne i teškim bacačem Ust. obrambenog sdruga.

Zadatak: Još u toku noći 7/8. II. preduzeti pokret preko Prološca i Postranja običi iznad sela Lokvičića, očistiti selo Klenovac zatim preko sela Blaića⁴ izbiti na Šeminovac k. 639

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod br. 45/9—5, k. 102.

² Drinovci

³ Na ovom terenu nalazila se Druga proleterska divizija ojačana sa Četvrtom dalmatinskom NOU brigadom.

⁴ Bajić

i spriječiti protivniku izvlačenje iz Podbablja i sela Poljica na zapad. Za svoju zaštitu iz sastava posade Proložac uputiti jedan jači vod (do 60. ljudi) na Ljubu⁵ koji se na ovoj koti ima zadržati i štititi grupi zaleđe dok grupa ne stigne na sam Šeminovac, kada se ovaj vod ima povući u Proložac. Sama grupa po završenom čišćenju navedenog područja pod zaštitom s leđa i uz pomoć dijelova na koti 500. pola km. sjeverno sela Lujani ima se sa ostalim četama koje u akciji sudjeluju povući u Imotski. Veze održavati sa posadom Proložac, vodom na Ljubi i dijelovima koji operiraju od Imotskog preko Kamenmosta i sa pravca sela Drinovaca.

b. *Grupa Berulac*—bojnik *Pejković*: 7. ustaška bojna bez jednog sata, dijelovi Pripreme bojne na Kamenmostu, Smijevačkom Mostu i sa Otoka.

Zadatak: 8.II. u svanuće preduzima akciju sa crte rijeka Matica (Vrlika) sa zadatkom da što prije ovlada crtom selo Nebriževac—kota 368.—kota 300.—kota 292. (uži mostobran) i zatim produžava pokret do crte selo Šumet, selo Jonići, selo Šušnjari k. 500— k. 528. na kojoj ima uhvatiti vezu sa dijelovima koji nadiru sa pravca sela Drinovci. Vezu održavati sa grupom Božinović-Mamić, signalizacijom a lijevo sa grupom Drinovci do dodira signalizacijom.

c. *Grupa Drinovci* — por. *Markovac*: 1. sat Ust. obrambenog sdruga i polusat 13. pripreme bojne sa zastavnikom Prgomtom.

Zadatak: Prikuplja se 8.II. do šest sati kod sela Sebišne kada preduzima nadiranje satnijom U. O. S. pravcem k. 479.— k. 304.— k. 365. Vranjača—selo Ljubina—Majdan k. 546.— selo Trutini — selo Čapini — kota 555.— k. 528., a za polusatom 13. pripreme bojne preko sela Bilići, kote 360 duž sela Runovići zahvatajući Mračaj (k. 534.) i selo Šabić do u visinu crte selo Čapini — selo Mišinići⁶. Ova grupa održavati će vezu sa našom Ita-milicijom⁷, koja po odlasku grupe ima da primi i dosadajući položaj 13. pripreme bojne iznad sela Sebišna, a unaprijed sa grupom bojnika . . . tovića i kasnije grupom Božinović—Mamić.

d. Ostale postave Odsjeka pa i u samim posadama Posušju i Imotskom imaju ostati na svojim postavama u strogoj pripravnosti.

4. Prikupljanje četa: Grupa Božinović-Mamić prikupit će se na Prološču 8.II. do tri sata a u daljem pokretu nastati da kod sela Klenovac . . . de do 12. sati. Grupa Pejković prikupiti

⁵ Odnosi se vjerovatno na Ljut kod Vukovića.

⁶ Miševići

⁷ Vjerovatno se odnosi na naoružane seljake-milicionere koji su bili organizovani od strane italijanskih vlasti.

će se na polaznim postavama t sati, kada će preduzeti akciju s time što će svojim bacačem u toku odpomagati i grupu poručnika Markovca. Grupa Markovac ima se prikupiti 8.II. do šest sati kod sela Sebišna odakle pokret. crta akcije odpočet i trideset.

5. Dojavna služba: Za vrijeme akcije pojedine grupe obdržavati će vezu međusobno hrvatskim barjacima i po jednim bjelim platnom jedno pokraj drugog, zatim signalnim raketama: jedna bjela mjesto gdje se grupa nalazi; jedna crvena opasnost sa pravca u kome je opaljena; dvije crvene u teškom smo položaju; bjela pa crvena krećemo naprijed; bjela pa crvena pa bjela zbog otpora neprijatelja nemožemo dalje; 4 rakete iste boje opaljena jedna za drugom moramo se povući pravcem kojim smo došli (ovo prema raketama sa kojima se bude više raspolagalo). Međusobno održavati vezu po svojim ugovorenim znacima tekličima i dovikivanjem, a pri dolasku u bliži dodir grupa i za vezu sa ovim.

6. Plan akcije: Neprijateljske dijelove koji se nalaze na ranije označenoj prostoriji po mogućstvu opkoliti, uništiti, razoružati i zarobiti.

Zamišljeni tok izvođenja: Grupa Pejkovića stupa prva u akciju ovlađivanjem užeg mostobrana, privlači svu pažnju protivnika na sebe i dovodi do njegovog prikupljanja sa svih strana u pravcu Kamenmosta pa i protivničkih dijelova sa pravca s Livna i Podosoja. Poslije izvjesnog vremena (oko 7.30. sati) stupa u akciju grupa poručnika Markovca koja stvara zabunu kod protivnika i dovodi do njegovog grupiranja na prostoru Podbablje—Poljice—Krivi Dol. Dok je protivnik zabavljen sa ovim dvjema grupama i kada se je vjerovatno prikupio na ovome prostoru pojavljuje se grupa Božinović-Mamić sa leđa sprečavajući uzmicanje protivnika iz zatvorenog trokuta u prvom redu bacačem putem od sela Vukovići u pravcu Zagvozda. Znači, namjerna je akcija opkoljavanja zbog čega grupa Pejković sa užeg mostobrana preduzima pokret kada grupa por. Markovca pređe crtu Mračaj (k. 534) 6 Majdan (k. 546). Grupa Božinović-Mamić obratiti će pažnju na protivnička teška oružja (eventualno top) kojim se o svim podacima nalaze na prostoru između sela Klenovac i sela Krivi Dol, a isto tako će obratiti pažnju na zaleđe da ne bi bila udarena s leđa od partizanskih grupa sa pravca Studenci i Lovreč.

U toku izvođenja akcije sa zarobljenicima postupati po zakonu, razoružavanjem i privođenjem posadnom Zapovjedničtvu Imotski radi daljeg sprovođa u Mostar. Kretanje vršiti rastresito pretresajući najpotrebnijim brojem kuće i šumarke da ne bi protivnik oružje negdje prikrrio i sebe za mirnog sta-

novnika izdao bolje je kao zarobljenog privesti 10. nedužnih (koji će po ustanovljenju biti pušteni) nego propustiti zarobljavanje jednog partizana.

Po završenom čišćenju područja i spajanju grupa ostaviti odgovarajuće posade na crti Šeminovac — selo Ujevići — k. 500.— k. 528.— Baba (k. 546).— k. 408.— selo Miševići dok se ne povuku djelovi do Kamenmosta kada ima uslijediti pod prihvatom prvog povlačenja postava sa Šeminovca (k. 639), pa postepeno ostaviti u polukrugu do crte užeg mostobrana na kome se ima zadržati vod posade Kamenmosta.

7. Podnošenje izvještaja: U toku same akcije kada god je moguće podnositi će mi zapovjednici grupa svoja izvješća. Obavezno po završenoj akciji dostaviti će mi svaki zapovjednik grupe iscrpno izvješće o toku i događajima same akcije.

8. Obskrba streljivom: Pred samu akciju popuniti streljivom do pune šarže puške, strojnice i bacače. Voditi brigu da se streljivo racionalno troši. Po mogućstvu prazne čahure pokupiti i po povratku predati ih u skladište.

9. Obskrba hranom: di izdati suhu hranu za ručak, a večeru pripremiti po povratku u nastambama.

10. Zdravstvo: Grupe će sobom povesti potreban broj zdravstvenika i zavojnog materijala. Eventualno ranjene ili poginule ponijeti sobom posredstvom mještana ili zarobljenika, odnosno upućivati pomoćištu^o kod Kamenmosta ili u bolnicu Imotski. Zapovjednik posade u Imotskom previdjeti će jedno pomoćište sa liječnikom kod Kamenmosta, gdje će držati i jedan teretni samovoz za prevoženje bolesnih, ranjenih i mrtvih.

11. Plijen i zarobljenici: Po završenoj akciji cijelokupni plijen prikupiti u posadnom Zapovjedničtvu Imotski, gdje sačiniti točan popis svega. Zarobljenike predati bez zlostavljanja posadnom Zapovjedničtvu Imotski. Za vrijeme akcije spriječiti pljačku i nasilje.

12. Zapovjedno mjesto: Ja ću se nalaziti kod grupe Pejković, kuda mi izvješća slati.

Poslato: 7.II.1943 u 18. sati tekličima

Zap. Posada Imotski i Posušje, VII..

XXVI. U Bojne, U.O.Z., 13. Pr. Bojne, 1. sata U.O.Z.

Zapovjednik pukovnik
(Šimić)
Šimić pk

^o Sanitetsko previjalište

BR. 319

**ZAHTJEV ZAPOVJEDNIŠTVA ŠESTE PJEŠAČKE DIVIZIJE
OD 8 FEBRUARA 1943 GOD. DA ITALIJANSKI AVIONI
BOMBARDUJU SELA STUDENCI, MEDOV DOLAC, PO-
LJICE I PODOSOJ¹**

NAJŽURNIJE

ZAPOVJEDNIČTVO
6. PJEŠAČKE DIVIZIJE
Op. Broj 1334/taj.
U Mostaru, dne 8.-II.-1943

Predmet: djelovanje zrakoplovstva.

ZAPOVJEDNIŠTVU 154. PJEŠAČKE DIVIZIJE
»M U R G E«

Usljed promijenjene situacije u oblasti Posušje—Imotski stavljam izvan krieposti moje traženje zrakoplovnog djelovanja za 8.-II.-1943., dostavljeno sa Op. Br. 1313/tajno od 7.-II.-1943., i molim, da savezničko zrakoplovstvo tokom današnjeg dana djeluje kao što sliedi:

Prije podne:

Oružano razviđanje oko Mesihovine i Tomislav Grada² i tučenje eventualnih partizanskih kolona, koje bi bile u pokretu na jug, jugoistok ili jugozapad.

Razviđanje i bombardiranje partizana na putevima zapadno i jugozapadno od crte: s. Studenci — Medov Dolac — s. Poljica — s. Podosoj, do koje će tokom današnjeg dana vjerovatno izbiti naši dielovi iz Imotskog.

Poslie podne:

Ponavljjanje rada od prije podne.

Molim imati na umu da sjeveroistočno i istočno od navedene crte danas djeluju naši dielovi.

Molim, da se ovom djelovanju **pristupi što prije.**

Zapovjednik, pukovnik.
Šarnbek
Šarnbek

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod br. 45/9—2, k. 102.

² Duvno

**DNEVNI IZVJEŠTAJ DOMOBRANSKOG OFICIRA ZA VEZU
PRI NJEMAČKOJ 714 DIVIZIJI OD 9 FEBRUARA 1943 GOD.
O SITUACIJI NA TERENU BOSANSKE KRAJINE¹**

BRZOGLASNI BRZOJAV

TKO JAVLJA:	VRIEME:	KOME SE JAVILO:
Častnik za vezu kod 714 njem. div. Ulisberger	Sati 8.20	
	Dan 9.	
	Mjesec veljače	
PRIMIO: ppukovnik D i t s	Godina 1943	PREDAO:

S A D R Ž A J

Čišćenje i razviđanje prostora 14. km ist. sj. ist. od Bos. Novog i jug. zap. od Obodnika (11 km j. ist. od Kotor Varoši) bez dodira sa neprijateljem.

Most na putu kod Rudice popravljen i osiguran. Put do Otoke upotrebljiv. Izgradnja mosta preko Strižne² (na pruzi Prijedor—Bos. Novi) započeta. Trajanje izgradnje vjerovatno 4 dana. Izgradnja Savskog mosta³ se nastavlja.

11. sat 721. p. p. i IV. bojna III. gor. zdruga stigla u Sanski Most.

Preuzimanje osiguranja j. od Sanskog Mosta.

Ustaška djelatna bojna upućena u Zagreb.

Po izkazu stanovnika partizani iz prostora j. z. od Stare Rijeke (15 km j. z. od Prijedora) povukli su se u pravcu Grmeča⁴.

Po izvještajima četnika zaposjednuti Skender Vakuf od oko 5000—6000 partizana⁵. Namjera neprijatelja je napadaj u zapadnom smjeru.

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod br. 8/1—38, k. 18.

² Strižna je između Bos. Novog i Dobrljina.

³ Odnosi se vjerovatno na Savski most kod Jasenovca.

⁴ Odnosi se na povlačenje jedinica Četvrte NOU divizije.

⁵ U ovo vrijeme u Skender Vakufu su se nalazile samo jedinice Četvrtog krajiškog NOP odreda.

9 prebjeglih stiglo u Kotor Varoš.
Namjere: pojačano razviđanje zapadno od Sanskog Mosta i južno od Kotor Varoši.

Preuzimanje osiguranja Sanski Most od uključivo mosta na Sani.

Borbena razviđanje i izgradnja mostova.

BR. 321

BOJNA RELACIJA PETE PJEŠAČKE DIVIZIJE ZA MJESEC JANUAR 1943 GODINE¹

ZAPOVJEDNIŠTVO
5. PJEŠAČKE DIVIZIJE

Op. Broj 163/taj.

— 9. II. 1943

SARAJEVO

Predmet: Bojna relacija za siečanj
1943. godine.

I DIO

ZAPOVJEDNIČTVU III. DOMOBRANSKOG ZBORA
(GLST)

u

Sarajevu

A) OPERACIJE I AKCIJE:

1) Raspored četa dne 1. siečnja 1943. godine:

I. Stožer 5. pješačke divizije — Sarajevo.

II. — 7. pješačka pukovnija: 1. — Stožer pukovnije (Zapov. II. operativne zone) —, 13. i 15. sat-Sarajevo. 2—14. sat-Tarčin. 3.— Stožer I. bojne, 1., 2. i 4. sat-Ivan Sedlo. 3. sat u Konjicu. 4.— Stožer II. bojne, 5. i 8. sat-Trnovo, 6 sat u s. Ledići, 7. sat u s. Šabanci, 10. sat u s. Vojkovići. Domdo sat »Umoljani« u s. Umoljani. Domdo² sat »Trnovo« u Trnovu, i Domdo sat »Bjellemići« u s. Odžaci. 5.— Stožer II. bojne 1. pješačke pukovnije, 5. i 8. sat u Brezi, 6. sat u Breziku, 7. sat u Vareš Majdanu.

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod br. 1/1—7, k. 57.

² Odnosi se na specijalne ustaško-domobranske jedinice organizirane za borbu protiv jedinica Narodnooslobodilačke vojske. Komandni kadar bio je ustaško-domobranski, a borački naoružani seljaci koji su se u većini kretali oko svojih sela.

III. — *Zagrebačka konjanička pukovnija*: 1. — Stožer pukovnije — Pale. 2. — III. konjanički sklop na postavu: Trnovo izključno — s. Govedovići — s. Zabojska — Dom na planini Jahorini — Pračko Vrelo uključno. 3.-II. konjanički sklop na postavu: Vrhprača—Rastovac—Nehorići. 4.-II. bojna 13. pješ. pukovnije: Stožer—Prača, 6. i 7. sat na postavu: Pastorak (1157) — Srednje (1128) — Karlovac (1291) — Orahovica (1252) — Krnja Jela (1359) — Brdo (1193) — k. 1297 — Križevac (1314), 5. sat na siguranju željezničke pruge: Podgrab izključno — Renovica uključno. 5.-I. konjanički sklop u toku je prebacivanja sa Pala u Jajce, gdje je trebao da zamjeni III. bojnu 9. pješ. pukovnije, koja dolazi na Pale. 6.— Posada Podgrab: Stožerni sat II. konjaničkog sklopa i jedan polusat III. konjaničkog sklopa. 7. — Oklopni vlak: Pale—Podgrab.

IV. — *13. pješačka pukovnija*: 1. — Stožer pukovnije — Rogatica. 2. — Posada Rogatica: 13. i 15. sat, 1 vod 10. sata i 1 vod 11. sata 13. pješ. pukovnije, vod 5. povoznog sata i odeljak ob-skrbnog skladišta iz Sarajeva. 3.—14. sat 13. pješ. pukovnije na osiguranju želj. pruge: Renovica izključno — Mesići — Rogatica uključno. 4.—I. bojna 13. pješ. pukovnije i Domdo sat »Osječani« na postavu: Ilovača—Han Osanica — lijeva obala rijeke Drine od Han Osanice do Goražde. 5.—III. bojna 13. pješ. pukovnije na postavu: Alijin Laz (1176) — Crijetež (1298) — Hadžić Brdo (1279) — Hranjen—Osiječani—Jabučko Sedlo—Crvljivac.

2) Akcije:

U toku mjeseca SIEČNJA nisu vođene nikakove veće akcije već su postrojbe podređene ovome stožeru i dalje siguravale svoje postave na njemačko-talijanskoj demarkacionoj liniji, na crti: Ivan Sedlo—Umoljani—Dejčići—Trnovo— s. Govedovići — s. Zabojska — Jahorina Planina — Pračko Vrelo — Vrhprača — s. Rastovac — s. Nehorići — Pastorak (1157) — s. Srednje — s. Orahovica — Krnja Jela (1359) — Mravinci (1321) — Crijetež — 1298 — Hranjen — Osiječani — Ilino Gornje — Jabučko Sedlo — Goražde — lijeva obala rijeke Drine do Han Osanice — tok riečice Osanice — s. Ilovača.

Izpred gore označenog postava vršena su stalno razviđanja obhodnjama u svrhu prikupljanja podataka o kretanjima i jačini partizanskih i četničkih bandi.

Osim toga postrojbe su produžile i u toku ovog mjeseca sa izradom bunkera na dodieljenim im postavima.

Prema zapovjedi njemačke 718. pješ. divizije vršena je zamjena između sva tri konjanička sklopa i 9. pješ. pukovnije. Na ime, konjaničke postrojbe otišle su na prostor: Jajce—Donji Vakuf—Turbe—Travnik, a postrojbe 9. pješ. pukovnije primile

su dosadanje postave konjanika na prostoru: Govedovići—Zabojnska—Jahorina—Podgrab—Pale.

Rad po pojedinim danima tekao je po sljedećem:

1. do 4. *siečnja*:

Razviđanje obhodnjama izpred postava postrojbi.

5. *siečnja*:

Prema odobrenju zapovjednika III. domobranskog zbora, a u suglasnosti sa zapovjednikom njemačke 718. pješ. divizije, sastao se je danas zapovjednik 13. pješ. pukovnije pukovnik Gašić sa četničkim vođom Kosorićem u Han Rudine, 8 km. sjev.-zapadno od Rogatice.

Zapovjednik divizije sa glavarom stožera i zapovjednikom 7. pješ. pukovnije obišao je danas posadu I. bojne 7. pješ. pukovnije na Ivan Sedlu.

6. i 7. *siečnja*:

Razviđanje obhodnjama izpred postava postrojbi.

8. *siečnja*:

Ovoga dana upućen je 3. sat II. konjaničkog sklopa radi zamjene sa II. bojnou 9. pješ. pukovnije, vlakom iz Podgraba u Donji Vakuf.

9. *siečnja*:

Razviđanja obhodnjama izpred postava postrojbi.

10. *siečnja*:

Prema izvješću zapovjednika Zagrebačke konjaničke pukovnije, došla je na prostor: Mesići—Dobra Voda—Bogovići 8—10 km. sjev. zapadno od Prače jedna partizanska udarna brigada³.

Odmah su preduzeta potrebna razviđanja i mjere opreze.

11. *siečnja*:

Četnička grupa Bože Plemića, Kosorića i Vukovića tokom dana krenuli su sa planine Romanije u borbu protiv partizana, koji su stigli na prostor: Dobra Voda—Bogovići 11 km. sjev.-zapadno od Prača.

Zagrebačka konjanička pukovnija po traženju četničke grupe Bože Plemića, a po odobrenju njemačke 718. pješ. divizije, izdala je grupi Plemića 2 sanduka strijeljiva za borbu protivu ovih partizana.

12. *siečnja*:

Ovoga dana je stigao u Podgrab 6. sat 9. pješ. pukovnije iz Donjeg Vakufa, kao zamjena postrojbi II. konjaničkog sklopa, koji je otišao u Donji Vakuf.

Zapovjednik divizije sa zapovjednikom III. domobranskog zbora obišli su tokom dana posadu Pale.

³ Odnosi se na Šestu istočnobosansku NOU brigadu.

13. *siečnja*: I. sat III. konjaničkog sklopa iz s. Govedovići krenuo je tokom dana za Alipašin Most, gdje je ukrcao u vlak i odpremljen u Travnik.

Također ovoga dana krenuo je vlakom za Donji Vakuf stožerni sat, 1 vod 2. sata i 1 vod 4. sata II. konjaničkog sklopa.

14. *siečnja*:

Razviđanje obhodnjama izpred postava postrojbi.

15. *siečnja*:

Tokom dana stigao je vlakom 1. i 2. sat 9. pješ. pukovnije iz Travnika, te je samovozima prebačen na postave i to: 1. sat na prostor kod s. Govedovići, a 2. sat na prostor kod s. Zabojska.

16. *siečnja*:

Tokom dana skinut je sa postava na Jahorini 3. sat III. konjaničkog sklopa i samovozima prebačen iz Trnova u Alipašin Most, a dalje vlakom za Travnik.

Ovoga dana utanačen je sporazum sa četničkim vođom kotara Rogatičkog Kosorićem u prisutnosti delegata Ministarstva Unutarnjih Poslova, Glavnog ravnateljstva za javni red i sigurnost, zapovjednika 13. pješ. pukovnije pukovnika Gaščića i zapovjednika I. stajaćeg zdruga pukovnika Stipkovića.

Utanačenje je poslato na konačno odobrenje⁴.

17. *siečnja*:

Razviđanje obhodnjama izpred postava postrojbi.

18. *siečnja*:

Tokom dana stigao je vlakom u Podgrab iz Donjeg Vakufa 5. sat i dio 8. sata 9. pješ. pukovnije.

Vođa četnika talijanskih suboraca kod Han Osanice oko 22.km. južno od Gorazde Mile Radović, molio je za sastanak sa zapovjednikom 2. sata 13. pješ. pukovnije.

Sastanak je odobren s tim, da zapovjednik sata primi želje od istog i o tome odmah izvesti bez da on daje ma kakove obaveze.

19. *siečnja*:

Razviđanje obhodnjama izpred postava postrojbi.

20. *siečnja*:

Četnici talijanski suborci u jačini 5—6.000 zauzeli su bez otpora selo Ljutu 8 km. sjev. iz. od Bjelemića i selo Bjelemiće.

Ove četnike predvodili su muslimani i Dr. Popovac, Musakadić—Burutović i Čengić.

14. sat 7. pješ. pukovnije preuzeo je danas prema zapovjedi njem. — 718. pješ. divizije siguranje želj. pruge od Blažuja do Raštelice i most na Lukaču južno od Bradine, od II. prometnog zdruga.

⁴ Vidi tom IV. knj. 9. dok. br. 188.

21. siečnja:

Četnici talijanski suborci koji su 20.I. napali s. Ljutu i Bjelemiće zarobili su u s. Ljuta jedan vod domobrana II. bojne 7. pješ. pukovnije, jačine jedan zastavnik i 30 domobrana sa dvije strojopuške, i 50 milicionera domdo sata »Bjelemić« sa jednom strojopuškom i odveli ih u Kalinovik.

Intervenirano je kod talijanske divizije u Mostaru da se zarobljeni domobrani i milicioneri odmah puste sa svojim naoružanjem.

Stožer Zagrebačke konj. pukovnije i stožer III. konjaničkog sklopa sa 2. i 4. satom krenuli su tokom današnjeg dana sa Pala u Travnik.

Vođa četnika talijanskih suboraca kod Han Osanice južno od Goražde, zatražio je pregovore za suradnju sa Hrvatskim domobranstvom.

Za prvi sastanak određen je zapovjednik 13. pješ. pukovnije pukovnik Gaščić-kotarski predstojnik i zapovjednik krila u Goraždi, radi pripremanja za vođenje konačnih pregovora u koliko do toga dođe.

22. siečnja:

Izjutra oko 9 sati Radna bojna napadnuta je od četnika kod s. Begovine prigodom odlazka na rad za dotur drva.

Zapovjednik Radne bojne podpukovnik Borota sa 28 domobrana Radne bojne zarobljen je i odveden navodno u Kalinovik.

Intervenirano je kod talijanske divizije u Mostaru, da se isti odmah puste, pošto su ovaj prepad izvršili četnici talijanski suborci.

23. siečnja:

Domobrani milicioneri domdo sata »Bjelemić« koji su napadnuti od četnika muslimana talijanskih suboraca u s. Bjelemić prišli su vođama četnika muslimana Popovcu i Musakadiću, koji su se sjedinili sa Jevđevićem, a koji provodi jugoslovensku ideologiju diktiranu iz Londona.

Tokom dana sastao se je zapovjednik 13. pješ. pukovnije pukovnik Gaščić sa vođom četnika Fočanskog kraja Milom Radovićem, po njegovom traženju u Gakovu, a koji mu je sastanak bez davanja ikakvih obaveza bio odobren od njem. 718. pješ. divizije i III. domobranskog zbora.

24. siečnja:

Tokom dana krenuo je iz Podgraba za Donji Vakuf 1. sat II. konjaničkog sklopa.

Sa ovim su stožer Zagrebačke konjaničke pukovnije, I., II. i III. konjanički sklop preseljeni podpuno iz operativne zone

ovog stožera na prostor: Travnik—Jajce i došli pod izravno zapovjedništvo III. domobranskog zbora.

25. siečnja:

Tokom dana stigao je vlakom na Pale iz Travnika dio 14. i 15. sata 9. pješ. pukovnije.

26. siečnja:

Razviđanje obhodnjama izpred postava postrojbi.

27. siečnja:

Tokom dana stigao je iz Podgraba i Donjeg Vakufa ostatak 8. sata 9. pješ. pukovnije.

28. siečnja:

Prema naknadno primljenom izvješću ovoga dana, pri napadu četnika talijanskih suboraca na Bjelemić 20. o. mj. surađivao je i pratio njihov rad jedan talijanski krilaš. Na dan 23. i 24. o. mj. bili su u Bjelemiću i dva talijanska častnika.

Zapovjednik divizije sa zapovjednikom 7. pješ. pukovnije i glavarom stožera obišli su tokom dana posadu u Trnovu.

29. i 30. siečnja:

Postrojbe su vršile razviđanje obhodnjama izpred svojih postava.

31. siečnja:

Četnici talijanski suborci pustili su iz robstva u Kalinoviku 28. domobrana II. bojne 7. pješ. pukovnije, koje su zarobili kod s. Bjelemić na dan 20. siečnja 1943. godine.

U zatvoru su i dalje zadržali zapovjednika voda zastavnika Tafru, a jedan domobran pridružio se je četnicima.

Domobrane su pustili bez pušaka, šatorskih listova, gurnjeva koje su zadržali za sebe.

O ovome je ponovno intervenirano kod talijanske divizije »Murge« u Mostaru preko 6. pješ. divizije.

3.— **Utrošak strijeljiva:**

—7. pješ. pukovnija nema utrošenog strijeljiva.

—9. pješ. pukovnija nema utrošenog strijeljiva.

—13. pješ. pukovnija: puščanih naboja 7.9 mm. 40 komada.

B) **IZKUSTVO:**

I dalje se opaža da se četnici u operativnoj zoni ovoga stožera primiruju. Vjerojatno je da je tome razlog pojava partizana sa sjevera sa smjera Šekovići—Vlasenica.

C) **NEDOSTACI I GRIJEŠKE:**

Nedostaci i griješke u taktičkom pogledu se ne iznose, jer ih stvarno nije ni bilo.

Nedostaci se još uvijek pokazuju u teškoj popuni ljudstvom i tvorivom, a poglavito cipelama, odjećom i zimskim rubljem.

U pogledu tvarne popune pradžuzima se sve potrebno, ali se popuna može vršiti samo u toliko u koliko se ovo tvorivo dobiva razpodjelom III. domobranskog zbornog područja.

Kao veliki nedostatak pojavljuje se u posljednje vrijeme pitanje prehrane domobrana. Domobrani u nedostatku suhog variva dobivaju najvećim dielom samo kupus i repu. I sa mesom se oskudjeva, jer se po predviđenim oblikovanim cijenama ne može nigdje dobiti.—

I u pogledu prehrane radi se da se izta popravi.—

(M.P.)

Zapovjednik;
pukovnik Prohaska,
Prohaska

BR. 322

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA ŠESTE PJEŠAČKE DIVI-
ZIJE OD 9 FEBRUARA 1943 GOD. O KONCENTRACIJI
JEDINICA NOV OKO IMOTSKOG, DUVNA I LIVNA¹

ŠIFRA

GLAVNOM STOŽERU DOMOBRANSTVA »OP.«
OBČEM VOJNIČKOM POVJERENIKU N. D. H. — SUŠAK

Najžurnije.

Najnoviji podatci:

2.000 partizana u pokretu sa sjeverozapada prednjim dielovima ušlo u s. Vir i s. Ričice (10 km sjeverno i sjever.-zapad. Imotskog).

1.500 partizana na prostoru: Studeno Vrelo — Brišnik — Kongora — Trebistovo.

4.000 partizana na prostoru: Tomislav Grad² — Karlov Han — Tušnica.

Tito sa 7 topova kod rudokopa Tušnica. Brzo podiže brzo-glasne veze ka Tomislav Gradu i Livnu.

Očekujem žestok napad na cieli odsjek radi čega molim najžurniju pomoć njemačko-hrvatskih četa, pošto su Talijani neaktivni.

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod br. 28/10, k. 102.

² Duvno

Javljeno Glavnom stožeru domobranstva i Obćem vojničkom povjereniku, a od strane Njemaca najvišim njemačkim vlastima u N.D.H.

6. divizija Op. Br. 1432/tajno
Zapovjednik, pukovnik,

Šarnbek
Šarnbek

ZAPOVJEDNIČTVO
6. PJEŠAČKE DIVIZIJE
Op. Broj 1432/taj.

U Mostaru, dne 9.-II.1943

BR. 323

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA ŠESTE PJEŠAČKE DIVIZIJE OD 10 FEBRUARA 1943 GOD. O STANJU NA SEKTORU POSUŠJE—IMOTSKI¹

ZAPOVJEDNIČTVO
6. PJEŠAČKE DIVIZIJE
Op. Broj 1475/taj.
U Mostaru, dne 10.-II.-1943

Najžurnije
Tčk. 3 op. dnevnika za 10.II.
Koncept uz Op. Br. 1468/ taj.

Predmet: stanje u oblasti
Posušje—Imotski.

ZAPOVJEDNIŠTVU 154. PJEŠAČKE DIVIZIJE
» M U R G E «

Prema izvješću pukovnika Šimića poslano u 11 sati sa Stražbenice (k. 758) (4 km. jugo zapadno od Imotskog), stanje na odsjeku je sljedeće:

1) Tokom 10.II. čulo se je puškaranje na Rastovači (4 km. istočno od Posušja), što daje naslućivati da se tamo možda nalaze odbačeni dielovi posade Posušje.

2) Čete odsjeka Posušje—Imotski brane postave na crti: s. Vranić — s. Gradac — Izvanjska Gradina (816) — s. Batin — s. Ružanovići — s. Bradarići — s. Kutleše — k. 651 — Sv. Ante — s. Đuzeli — s. Šimići — Vučija Draga — s. Proložac. Podatak o postojanju naših snaga na crti s. Vranić — s. Gradac je sumnjiv i ne slaže se sa podacima dobivenim od naslovnog

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod br. 42/10—I, k. 102.

zapovjedništva, oružničke postaje Široki Brijeg i izjavama izvidnica, prema kojima se u navedenim selima nalaze partizani.

3) Noću 10./11. II. očekuje se napad partizana na Imotski².

4) Djelovanje savezničkih talijanskih zrakoplova tokom 10.II. do 11 sati bilo je dobro, a poslije tog vremena nema podataka o uspjehu istog.

Obzirom na iznieto molim da talijansko zrakoplovstvo tokom 11. II. izrazi sljedeće djelovanje:

Oružano razviđanje i bombardiranje partizanskih pokreta cestom Tomislavgrad³ — Posušje i Aržano — Imotski i bombardiranje ostalih partizanskih stjecišta.

Molim da se od bombardiranja izuzme prostorija južno i istočno od crte: Rastovača (4 km. istočno od Posušja) — Posušje — s. Jovići — s. Đuzeli — s. Proložac, jer na ovom prostoru situacija nije jasna. Naime prema izvješću pukovnika Šimića, koje se ne slaže sa obavjestima naslovnog zapovjedništva i oružničke postaje Široki Brijeg, njegovi dielovi nalaze se u s. Vranić i s. Gradac. U koliko bi izvješće pukovnika Šimića odgovaralo stvarnom stanju, mogao bi se tokom 11. II. očekivati čak i pokušaj naših snaga da vrate Posušje. Prema tome, molim na ovoj posljednjoj prostoriji vršiti samo najintenzivnije razviđanje.

Molim o rezultatu zrakoplovnog djelovanja najžurnije obavjestiti odmah po povratku zrakoplova

Sa svoje strane o svima promjenama odmah ću javiti, a naročito ako bi ipak došlo do evakuacije. —

Zapovjednik, pukovnik
Š a r n b e k
Šarnbek

² Napad je izvršila Četvrta proleterska (crnogorska) brigada Druge proleterske divizije. O borbama oko Imotskog i Posušja vidi dok. br. 41, 75, 322, 327, 328, 329, 330, 332, 340.

³ Duvno

**IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA OTSJEKA POSUŠJE —
IMOTSKI — LJUBUŠKI OD 10 FEBRUARA 1943 GOD. O
ZAUZIMANJU POSUŠJA OD STRANE JEDINICA NAROD-
NOOSLOBODILAČKE VOJSKE¹**

Zap. Otsjeka
Posušje — Imotski, Ljubuški
Op. Uredovno
10 — veljače — 43 u 4 h

Predmet: Gubitak Posušja: Zap. III. sektora
(VI. divizija)

Mostar

9-II.1943 pojavile se oko 12 h jače partizanske bande sa pravca Vira preko sela Mamića² u pravcu sela Pavlovići. Izvještaj primila posada Imotski oko 14.30 h te zap. pododsjeka uputio pojačanja obrambenoj liniji selo Đuzelin, selo Proložac u jačini 2 sata (Dva sata) iz XXVI. bojne. Pred pad mraka nastalo čarkanje na napred pomenutim postavama.

Na pododsjeku Posušje 9-II-43 u 8 h partizani ušli u selo Trebistovo. Po izjavi zap. milicije koji je osobno na Posušje došao, milicija je namjerno napustila Trebistovo i zaposjela kote Oštro³ i Oluju da bi se partizani pohvatili i pobili. Na ovu izjavu zapovjednik pododsjeka Posušje uputio je 2 sata u pravcu sela Vučipolja da blokira Trebistovo sa sjeverne i istočne strane, a jedan sat u napad sa južne strane (satovi oslabljeni za račun posade oko Posušja i ophodnje u svrhu razviđanja u pravcu Studenih Vrela.

Oko 14 h zametnula se borba na cjelom frontu koja je trajala sve do mraka. Oko 18 h samo Posušje i Radovan tučeni su sa pravca Studenih Vrela bacačkom i topovskom (manjeg kalibra) vatrom. Veza sa djelovima upućenim u pravcu Trebistova je tada bila izgubljena pa se ni sada za njih još ne zna. Oko 18.45 h stigao sam u Posušje iz Mostara i izdao nalog zap. pododsjeka da što prije uhvati vezu sa satovima u akciji i postavama. Po njegovim riječima tada imao je povjerenje u duh i moral momčadi i uvjerenje da će položaj Radovan, — Jovića Most⁴

¹ Original, u rukopisu, pisan olovkom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod br. 35/4—1, k. 406.

² Vjerovatno Maršići.

³ Oštar

⁴ Jovići

održati. Izdao sam mu nalog o načinu eventualnog povlačenja za slučaj jačeg partizanskog pritiska, napomenuvši mu da mu od Mostara stiže kamion sa pušcanim streljivom.

Zatim sam se uputio u Imotski i iz sastava posade uputio djelove obrambenog zdruga (oko 150 momaka) u selo Kutlješe a potom oko 23 h 2 sata pričuve iz Gorice i Sovica na Stražbenicu i Gradinu. U 3.30 h krenuo je jedan vod (50 momaka) iz 4 sata U.O.Z. iz Grude na Vranić — više nisam mogao uputiti jer novaci nemaju puške već će ih primiti u toku današnjeg dana iz I. dom. puk.

Po pristižućim domobranima iz sastava posade Posušje dobio sam slijedeću sliku — Partizani su izvršili širji obuhvat desnoga krila tako da su vjerovatno djelovi poslani u akciju pravac Trebistovo i sami bili opkoljeni — Postava Radovan je oko 19.30 h već bila zauzeta po partizanima i bunker i zapaljeni — te su partizani obišli Posušje sa jugoistočne strane strojopuščanom vatrom oko 22 h stvorili paniku kod ostatka posade koja se razbježala i od iste je dosada u Goricu i Soviće pristiglo oko 50 momaka sa jednim zastavnikom. Po zauzeću Posušja⁵ od strane partizana naišao je naš kamion sa streljivom iz Mostara i ne znajući za događaje ušao u Posušje te je zarobljen sa streljivom. Telefonista posade Posušje čim su nastale ulične borbe ostavio je direktnu vezu sa Mostarom i pobjegao — tako da se je moglo po izvješću zap. posade Imotski sa Mostarom govoriti do pola noći kada mu se je javilo Posušje i to jedan partizan koji se izdao za pripadnika II. proleterske udarne brigade, i gadno se zagrozio Imotskome.

U 4.30 h primio sam izvješće iz Gruda da su partizani navodno ušli u selo Gradac kod Vranića⁶ pa sam na Vranić poslatom vodu poslao nalog da se do svanuća zadrži na Kotama zapadno od sela Graca i tek u zoru da odpočne izviđanje u pravcu Vranića.

Prikupljene djelove posade Posušje uputiti ću na Krošica Gomilu kota 744 (3 km sjeverno Bobanove Drage) za vezu između djela upućenog u pravcu Gradca i na položaj izbačene pričuve. — Zbog mraka i vrlo teške veze nemoguća ocjena situacije i donošenje odluke — ali će po svima izgledima, djelom snaga pokušati ovladati Vranićem i koncentričnim radom (ako prikupim dovoljno snaga a protivnik ne bude suviše jak) povratiti Posušje.

⁵ Posušje i okolinu oslobodila je Druga proleterska divizija. Opširnije vidi dok. br. 41, 75, 322, 323, 327, 328, 329, 330, 332, 340.

⁶ Vranić kod Kočerina

Molim da se o situaciji obavjeste Talijani na Širokom Brijegu — Kočerinu — i Ljubuškom — Zrakoplovi svakako neka razviđaju oblast Posušja. — Trebistova i Tomislav Grada.⁷

Zapovjednik Pukovnik
(Šimić)
Šimić pk

ZAPOVJEDNIČTVO
6. PJEŠAČKE DIVIZIJE

Op. Broj 1436 /taj.

U Mostaru, dne 10.II.1943

Tčk. 1 op. dnevnika za 10.II.1943.
Talijani, Glavni stožer i Hrvopo
izvješteni po priloženom konceptu.

U SPISE

Glavar stožera
Glavnostožerni satnik,

Šimoković
Šimoković

BR. 325

NAREĐENJE ZAPOVJEDNIŠTVA ŠESTE PJEŠAČKE DIVIZIJE OD 10 FEBRUARA 1943 GOD. ZA EVAKUACIJU IMOTSKOG¹

ZAPOVJEDNIČTVO
6. PJEŠAČKE DIVIZIJE

Op Broj 1451/taj

U Mostaru, dne 10/II 1943

ZAPOVJEDNIŠTVU I. DOBROVOLJAČKE PUKOVNIJE — ODSJEKA POSUŠJE — IMOTŠKI.

Partizani prodrli su cestom Posušje—Široki Brijeg do Vranić—sedla, odakle prema izvještajima dobivenim od Talijana njihove slabije obhodnje obhodare u pravcu sve do Gruda.

Talijani se na zemlji drže pasivno. Ne misle izvršiti napad za vraćanje Posušja, nego kažu da će braniti s. Kočerina.

Kako bi prema ovakvoj situaciji partizani lako mogli preći i sa jačim snagama iz s. Vranić za s. Grude i na taj način pre-

⁷ Duvno

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod br. 34/10—1. k. 102.

kinuti još jednu donekle slobodnu komunikaciju i odstupnicu naših dielova koji se bore oko Imotskog, to u koliko tom zapovjedniku nije uspjelo svojom zakazanom akcijom odbaciti partizane od s. Vranić. —

Z A P O V J E D A M :

1. — Da taj zapovjednik postupno i neprimjetno od partizana u toku 10. o.m. i noću 10./11. o.m. izvrši evakuaciju Imotskog i povuče se na postave oko s. Grude, gdje uhvatiti desno vezu s Talijanima kod s. Kočerin. a lijevo s našom milicijom u s. Drinovci. Dalje raditi prema situaciji.

2. — Ovu zapovied ne priobćavati četama, nego ne obrazloživši im razlog — privući najprije čete koje se nalaze najudaljenije od Imotskog kao što su na pr.: one u Prološcu, Kutlešu itd., pa kad su ove privučene, tek onda početi sa evakuacijom.

3. — Odmah po prijemu ove zapoviedi uputiti jednu satniju ili koliko to bude potrebno u s. Grude radi raščišćavanja eventualnih obhodnji partizana u okolini toga mjesta i zauzimanja položaja radi šticejenja izvlačenja naših četa iz Imotskog.

4. — Odmah odpočeti izvlačenje streljiva i ostalih živčnih potreba sa sredstvima, koja rekvirirati u mjestu i okolini mjesta. Ove stvari uputiti u Ljubuški, na koji u daljem toku akcije bazirati.

5. — Najzadnje povući sa postava čete koje se nalaze na Gradini, Stražbenici i Gradini (816) i Krašica Gomila (744), koje štite povlačenje naših četa od partizana sjevera i sjeveroistoka. U cilju ovog šticejenja nešto uputiti i na Gredu kod Orečevca (705).

6. — Na vrieme izvjestiti naše građanske vlasti da i one na vrieme izvuku potrebno i ljudi koji bi htjeli evakuirati se, da se evakuiraju.

7. — **Ne prenagliti**, gledati izvući što više, a dobrim šticejenjem spomenutih položaja prema cesti Posušje—Vranić—sedlo, to će se sve moći u redu izvršiti.²

ZAPOVJEDNIK, PUKOVNIK,
Šarnbek
Šarnbek

² O evakuaciji Imotskog vidi dok. br. 326.

BR. 326

OBAVJEŠTENJE ZAPOVJEDNIŠTVA ŠESTE PJEŠAČKE
DIVIZIJE OD 10 FEBRUARA 1943 GOD. O EVAKUACIJI
IMOTSKOG¹

ZAPOVJEDNIČTVO
6. PJEŠAČKE DIVIZIJE

NAJŽURNIJE

K Op. Broj 1451 /taj.

U Mostaru, dne 10 [II] 1943

Predmet: evakuacija Imotskog.

ZAPOVJEDNIŠTVU 154. TALIJANSKE PJEŠAČKE DIVIZIJE
» M U R G E «

Obzirom na već javljeno stanje poslie zauzimanja Posušja² od partizana i stvorenog stanja njihovim napredovanjem u smjeru: Posušje — s. Kočerin, kao i već manifestirane težnje presjecanja puta Ljubuški—Imotski kod s. Grude, bio sam primoran zapovjediti³ evakuaciju naših četa iz Imotskog kako mi one ne bi bile cernirane i uništene. Na ovo me je naročito pri-nukala činjenica što mi ne stoje čete, a naročito teško naoru-žanje i topovi, na raspolaganje za povraćaj izgubljenih postava oko Posušja.

Ova zapovied postaje izvršna u koliko zapovjedniku od-sjeka Posušje—Imotski, pukovniku Šimiću nije uspjelo vratiti Vranić,⁴ koje je trebao napasti i zauzeti.

Pošto do sada ovo zapovjedništvo nije dobivalo izvješća o rezultatu djelovanja savezničkih zrakoplova, molim za nalog, da se ove obaviesti dostavljaju uvijek najžurnije i ovom stožeru.

ZAPOVJEDNIK, PUKOVNIK,

Šarnbek
Šarnbek

¹ Original. pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod br. 34/10—5, k. 102.

² Vidi dok. br. 41, 75, 324.

³ Vidi dok. br. 325.

⁴ Vidi dok. br. 327, 328.

**IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA ŠESTE PJEŠAČKE DIVIZIJE
OD 10 FEBRUARA 1943 GOD. O BORBAMA JEDINICA NOV
U ZAPADNOJ HERCEGOVINI¹**

ZAPOVJEDNIČTVO
6. PJEŠAČKE DIVIZIJE

Op. Br. 1470/taj.

U Mostaru, dne 10. II. 43.

Predmet: Dnevno izvješće broj 40.—

- GLAVNOM STOŽERU DOMOBRANSTVA »OP« — ZAGREB
- OBČEM VOJNIČKOM POVJERENIČTVU NDH. — SUŠAK
- ZAPOVJEDNIČTVU III. DOMOBRANSKOG SBORA (Glst.)
- ZAPOVJEDNIČTVU III. D. S. PODRUČJA (Glst.)
- ZAPOVJEDNIČTVU II. SEKTORA (POPUNIDBENO SINJ)
- S A S T A V A K. —

Stanje prema prikupljenim podacima tokom 10. veljače 1943 god.

I.

A) KRATKA OCJENA SITUACIJE:

Padom Posušja² i nadiranjem partizana do s. Vranić, doveden je pododsjek Imotski u vrlo težak položaj, pošto je dugačku frontu od s. Vranić do Imotskog moguće svuda probiti, odstupnicu posade Imotski presjeći i posadu obkoliti i uništiti.

Talijani na zemlji neaktivni i od s. Kočerin, u kome imaju svega 2 satnije, ne idu dalje.

B) DJELATNOST PODREĐENIH ČETA I POJEDINOSTI O NEPRIJATELJU:

— O protunapadu tokom 9.II. na s. Trebistovo za sada nema točnih podataka.

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod br. 14/1—14. k. 18.

² Vidi dok. br. 41, 75, 322, 323, 328, 329, 330, 332, 340.

Dne 9.II. oko 14 sati počela je borba na cijeloj fronti. Oko 18,30 sati posada Radovan i Posušje već je bila tučena vatrom neprijateljskih bacača i malih topova. Oko 19,30 sati partizani zauzeli Radovan, pa potom obilaskom s istoka napali Posušje s leđa, raspršili posadu i oko 22 sata zauzeli Posušje, produžavajući nadiranje ka s. Kočerin. Poslije 22 sata teretni samovoz sa 20 sanduka puščanih naboja upućenih posadi Posušja, ne znajući situaciju, uletio u Posušje i pao u ruke partizana. Dne 10.II. ujutru dobiveni podatci da su prednji djelovi ove partizanske kolone ušli u s. Gradac i s. Vranić, a prije podne, da su već pristupili i djelomično porušili cestu u blizini s. Vranić. Sudbina naših satnija upućenih tokom 9.II. u protunapad ka s. Trebistovo za sada je nepoznata. Tokom 10.II. čulo se je puškaranje na Rastovači (4 km. istočno od Posušja), što daje naslućivati da se tamo možda nalaze odbačeni djelovi posade Posušje.

— Dne 9.II. jača skupina partizana napala pravce s. Vir — s. Maršić — s. Pavlovići. Pojaćanjem naših dijelova dvijema satnijama iz Imotskog ovaj napad zaustavljen je na crti: s. Đuzeli — s. Proložac.

— Po gubitku Posušja zapovjednik odsjeka naložio je povijanje desnog pododsjeka i organizaciju obrane na crti: Krašica Gomila k. 744 (6 km. j. i. od Posušja) — Gradina k. 734 (3.1/2 km. j. z. od Posušja) — Stražbenica k. 758 (1.1/2 km. zapadno od Gradine) — s. Kutleše (4 km. j. z. od Posušja) — s. Đuzeli (3 km. sjeverno od Posušja) — Proložac, a istodobno je poduzeo mjere za zauzimanje s. Vranić i s. Gradac u koliko ova ne bi držale suviše jake partizanske snage.

— Razviđanjem savezničkog zrakoplovstva tokom 10.II. prije podne utvrđeni dalji pokreti jakih partizanskih kolona smjerom: Tomislavgrad³ — Posušje i Aržano — Imotski.

— Od zapovjedništva divizije »Murge« i Orpost⁴ Široki Brijeg dobivena obavijest, da se partizanske obhodnje kreću od s. Vranić ka s. Grude.

Obzirom na činjenice:

a) Da su Talijani odrekli svoje aktivno učešće za povratak Posušja;

b) Što je fronta za obranu u odnosu na snage i suviše dugačka pa je partizani mogu lako probiti i presjeći jedinu odstupnicu — cestu Imotski — Ljubuški;

c) Opažene partizanske pokrete od s. Vranić ka s. Grude;

d) Dalje pristizanje jakih partizanskih pojaćanja od Studenih Vrela i s. Aržano;

³ Duvno

⁴ Oružnička postaja, tj. žandarmerijska stanica.

e) Nemanja raspoloživih snaga, topništva i teškog naoružanja za povraćaj Posušja;

Otpremio sam u 14 sati zapovjedniku odsjeka u Imotski, talijanskim zrakoplovom zapovjed, da evakuira Imotski,⁵ u koliko nije uspio zauzeti s. Vranić, i da organizira odbranu na crti: s. Kočerin (isključno) — s. Grude — s. Drinovci (isključno), o čemu sam odmah pismeno obavijestio zapovjedništvo divizije »Murge«.

— Dne 10.II. oko 19 sati dobio sam od zapovjednika odsjeka sa Stražbenice (k. 758) izvješće, da su njegovi djelovi, protivno izvješću dobivenom od zapovjedništva divizije »Murge« i Orpost Široki Brijeg, zauzeli s. Vranić. Donosilac ovog izvješća međutim izjavljuje, da izbjeglice iz navedene oblasti kažu, da se u s. Vranić i s. Gradac nalaze već partizani.

Prema tome, stanje u oblasti Imotski još je nejasno. Dobivanje izvješća i zapovjedanje otežano je uslied nedostatka veza, osim rietkih motorciklista.

C) VLASTITE MJERE:

Osim iznijetog traženo je djelovanje talijanskih zrakoplova protivu partizanskih skupina.

II.

POKRETI I PREMJEŠTAJI VLASTITIH ČETA I OSOBITI DOGAĐAJI:

Pokreta i premještaja vlastitih četa osim iznijetog u toč. I pod b) nije bilo. Osobitih događaja nema.

III.

OSOBITI DOGAĐAJI I MJERE IZVAN BORBENE DJELATNOSTI:

Nije bilo. —

Zapovjednik, pukovnik
Š a r n b e k
Š a r n b e k

U glavnom poznato iz brzojav. izjav.

D. 14/II⁶

(M. P.)

⁵ Vidi dok. br. 325, 326.

⁶ Naknadno dopisano rukom vjerovatno od strane generala Dragojlova, načelnika Operativnog odjeljenja Ministarstva domobranstva.

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA ŠESTE PJEŠAČKE DIVIZIJE OD 11 FEBRUARA 1943 GOD. O ZAUZEĆU IMOTSKOG I POSUŠJA OD JEDINICA NARODNOOSLOBODILAČKE VOJSKE¹

ZAPOVJEDNIČTVO
6. PJEŠAČKE DIVIZIJE
Op. Br. 1504/taj.

U Mostaru, dne 11. II. 1943.

Dnevno izvješće broj 41.

- GLAVNOM STOŽERU DOMOBRANSTVA »OP« —
ZAGREB
- OBČEM VOJNIČKOM POVJERENIČTVU NDH. —
SUŠAK
- ZAPOVJEDNIČTVU III. DOMOBRANSKOG SBORA
(Glst.)
- ZAPOVJEDNIČTVU III. D. S. PODRUČJA (Glst.)
- ZAPOVJEDNIČTVU II. SEKTORA (POPUNIDBENO
SINJ).
- S A S T A V A K. —

*Stanje prema prikupljenim podacima tokom 11. veljače
1943 god.*

I.

A) KRATKA OCJENA SITUACIJE:

Zauzimanjem Imotskog partizani su postigli davno željeni i postavljeni cilj, da uđu u ovu ustašku kulu. Ovo će svakako iskoristiti u promičbene svrhe, a pored toga donijeti će im ovaj uspjeh i tvarne koristi.

B) DJELATNOST PODREDENIH ČETA I POJEDINOSTI O
NEPRIJATELJU

O zapovjedi za evakuaciju Imotskog zapovjedništvo divizije »Murge«² obavijestilo je zapovjedništvo VI. armijskog korpusa, od koga je oko 22 sata, preko zapovjedništva divizije »Murge« primljena zapovjed — brzojav, da ne odobrava povlačenje naše posade iz Imotskog. Oko 24 sata ova zapovjed od-

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod br. 14/1—16, k. 18.

² Vidi dok. br. 41, 75, 322, 323, 327, 329, 330, 332, 340.

³ Vidi dok. br. 325, 326.

premljena je po tekliću — častniku pukovniku Šimiću pravcem Ljubuški — Gorica — Imotski.

Do 11 sati prikupljeni su sa raznih strana sljedeći podatci:

Od zračne luke Mostar: s. Studeno Vrelo bombardirana. U oblasti Posušja i Imotskog vršeno razviđanje. U Imotskom niesu primjećene čete, što daje razloga vjerovanju, da hrvatska posada nije više tamo (partizani se pri nailasku zrakoplova skrivaju). Na cesti Posušje — Studeno Vrelo opažene su partizanske obhodnje.

Od raznih osoba, oružničke postaje Ljubuški i oružničke postaje Široki Brijeg dobiveni su sljedeći neprovjereni podatci:

Dne 10.II. čete pukovnika Šimića zauzele su s. Vranić (10 km. jugo istočno od Posušja).

Dne 10.II. poslije podne protunapadom, vraćeno je Posušje u kome su naše čete oko 1 sat vodile ogorčene borbe. Nemajući ni od kuda pomoći, morale su pred nadmoćnim neprijateljem opet napustiti Posušje. Izgleda da su u borbama u Posušju poginula 2 ili 3 časnika.

Tokom 10.II. partizani su jakim snagama napali Imotski, tukući ga neprekidno jakom bacačkom i topničkom vatrom između 21 i 22 sata Imotski je pao u ruke partizana. Veći dio četa pukovnika Šimića prikuplja se u oblasti s. Gorica — s. Grude, radi organizacije obrane na crti: s. Vranić — s. Grude — s. Drinovci.

Talijani, osim zrakoplovnog djelovanja, ne pružaju nikakvu pomoć.

Zapovjednik divizije otišao je oko 12 sati na lice mjesta, pa će se ovo izvješće, po dobivanju prvih podataka, dopuniti.

C) VLASTITE MJERE:

Osim već iznietog traženo je zrakoplovno djelovanje savezničkog zrakoplovstva i to: razviđanje radi rasvjetljavanja situacije i bombardiranje partizanskih stjecišta i kolona u pokretu.

II.

POKRETI I PREMJEŠTAJI VLASTITIH ČETA I OSOBITI DOGAĐAJI:

Zarobljenici — partizani (27 muškaraca i 4 žene) otpremljeni su danas vlakom u Sarajevo, radi dalje otpreme Župskoj redarstvenoj oblasti u Sl. Brod. Od ovih zarobljenika niesu dobiveni nikakvi podatci operativnog značaja.

III.

OSOBITI DOGAĐAJI I MJERE IZVAN BORBENE DJELATNOSTI:

Spoj odjeljak III dnevnog izvješća br. 38 -op. br. 1381/taj. od 8.II.:

Intervencijom našeg posadnog zapovjednika u Trebinju Talijani su odmah poduzeli izvide povodom oduzimanja torbe od strane četnika našem tekliću. Brzim poduzimanjem mjera teklička torba pronađena je **ne-otvorena** kod jednog četnika između Trebinja i s. Grab (oko 13 km. jugo istočno od Trebinja) i vraćena našem zapovjedništvu posade Trebinje. Povodom ovoga zapovjedništvo D. Pk. M., po nalogu Talijana vrši dalje izvide i uhićenja.

— Dne 9.II. oko 19,20 sati naišao je talijanski vojni vlak kod želj. postaje Glavska (na pruzi Uskoplje — Zelenika) na rastavljene tračnice. Stroj i 6 vagona iskočilo je, a 4 osobe povriđene su⁴.

U 17,45 sati dobiveni su od zapovjednika divizije iz Ljubuškog, po tekliću — častniku sljedeći podaci:

Napad na Imotski vršilo je oko 4000 partizana sa dosta teškog naoružanja, 2 topa, 2 bacača i mnogo lakih i teških strojnica. Zapovjed za povlačenje iz Imotskog nije se mogla sistematski ostvariti uslied nadmoćnosti partizana u svakom pogledu.

Do sada poznati gubici u borbama tokom 10.II. jesu:

— Poručnik Markovac — zapovjednik satnije U. O. Z. poginuo;

— Zastavnik Medić — zapovjednik satnije U. O. Z. poginuo;

— 2 vodnika U. O. Z. poginula;

— Poručnik Sarić — zapovjednik 2. satnije U. O. Z. teško ranjen.

— 14 ustaša ranjenih.

— Veći broj nestalih-vjerojatno će se prikupiti pošto su dobrim dijelom iz okolice.

Dielovi bivših posada Posušje — Imotski povukli su se pod borbom na crtu postava: Mandina Gomila (16 km. j. ist. Posušja) — k. 478— Greda jug. zap. od s. Čorluke — s. G. Grude — s. Vručice — s. Blaževići — s. Draga — s. Drinovci, čiji zapadni dio drže partizani. Mjestimično, kao na primjer u s. Grude naš streljački lanac udaljen je od partizanskog svega 200 metara. Veza sa Talijanima u s. Kočerin još nije uzpostavljena, jer izgleda da su se partizani već uvukli između talijanske posade i našeg desnog krila (izgleda da su na postavima oko s.

⁴ Akciju je izvršio hercegovački partizanski bataljon »Sloboda« koji je operisao na teritoriji južne Hercegovine.

Mamići— 3 km. jugo-zapadno od s. Kočerina). Talijanska posada u s. Kočerina do sada nije imala borbe; zrakoplovstvo vrši jaka bombardiranja ispred talijanskih postava kod s. Kočerina.

Moral kod velikog diela četa opao; pojedinci iz okoline otišli kući. Priličan broj sam osobno vratio na postave.

Nestručnost obskrbnika i nedostatak posuđa i komore jako se osjeća. Zapovjedio sam izdatak konzervi. U pozadini zavedena policijska služba za hvatanje bjegunaca.

Talijanski častnik za vezu divizije »Messina« na licu mjesta upoznat sa situacijom i preko njega molio sam zapovjedništvo divizije »Messina« za pomoć u četama (3 satnije ka s. Drinovci i 1 satnija prema s. G. Grude).

Do sada Talijani pružaju samo zrakoplovnu pomoć.

Obzirom na ovako stanje zatraženo je od zapovjedništva divizije »Murge« da 12.II. poduzme bombardiranje partizana ispred naših postava, a poglavito ispred lievog krila. —

P. N. Z. GLAVAR STOŽERA.

Glavnostožerni satnik

Šimoković

Šimoković

(M. P.)

BR. 329

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA ŠESTE PJEŠAČKE DIVIZIJE OD 11 FEBRUARA 1943 GOD. O OSLOBOĐENJU POSUŠJA I IMOTSKOG OD STRANE JEDINICA NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE¹

ZAPOVJEDNIČTVO
6. PJEŠAČKE DIVIZIJE

K. Op. Broj 1496/taj.

U Mostaru, dne 11.II.1943

Predmet: stanje bivših
posada Posušje—Imotski.

ZAPOVJEDNIČTVU 154. DIVIZIJE »MURGE«

Prema podacima dobivenim od zapovjednika divizije, pukovnika g. Šarnbeka i pukovnika Šimića u 17,45 sati podastirem sljedeće podatke:

Napad na Imotski vršilo je oko 4000 partizana sa dosta teškog naoružanja, 2 topa, 2 bacača i mnogo lakih i teških stroj-

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod br. 56/10—2, k. 102.

nica². Zapovjed³ za povlačenje iz Imotskog nije se mogla sistematski ostvariti uslied nadmoćnosti partizana u svakom pogledu. Do sada poznati gubici u borbama tokom 10.II. iznose:

— Poginulo: 2 častnika — zapovjednika satnija i 2 dočastnika;

— Ranjeno: 1 častnik — zapovjednik sata teže i 14 ustaša;

— Nestalo: za sada nepoznato, ali veći broj.

Dijelovi bivših posada Posušje—Imotski povukli su se pod borbom i organiziraju obranu na crti: Mandina Gomila (16 km. jug. ist. od Posušja) — k. 478 — Greda jug. zap. od s. Čorluke — s. G. Grude — s. Vručice — s. Blaževići — s. Draga — s. Drinovci, čiji zapadni dio drže partizani. Mjestimično, kao na primjer u s. Grude, naš streljački lanac udaljen je od partizanskog svega 200 metara. Pored sveg dosadanjeg napora za uspostavu veze sa talijanskom posadom u s. Kočerim, to do sada nije uspelo. Izgleda da su se partizani već uvukli između talijanske posade i našeg desnog krila (vjеровatno u oblasti s. Mamići — 3. km. jug. zap. od s. Kočerim). Naše desno krilo ima utisak, da je i talijanska posada s. Kočerim tokom današnjeg dana imala borbe sa partizanima.

Obskrba naših četa vrlo je teška uslied nedostataka posuda i komore a djelomično i živežnih namirnica, što nalaže trenutno izhranu konzervama.

U pozadini označenih postava organizirana je redarstvena služba.

Častnik za vezu talijanske divizije »Messina« upoznat je sa stanjem i preko njega je od navedenog zapovjedništva tražena pomoć bar jednom bojnom (3 satnije ka s. Drinovci i 1 satnija ka s. G. Grude).

Zapovjednik divizije do daljega ostaje u Ljubuškom.

Obzirom na iznieto stanje molim da talijansko zrakoplovstvo tokom 12.II. izvrši najenergičnije bombardiranje partizana izpred označenih postava naših četa, a poglavito ispred lievog krila (na putu s. Gorica — s. Drinovci) i na k. 540 — Jaloševac (3 km. sjev. zap. od s. Grude). Molim da se ovo bombardiranje tokom celog dana što češće ponavlja. Isto tako molim za nalog posadi s. Kočerim da i ona djeluje za uspostavljanje veze sa našim desnim krilom.

O rezultatu zrakoplovnog djelovanja molim najžurnije obavestiti.

P. N. Z. Glavar stožera, glst. satnik

Šimoković
Šimoković

² Vidi dok. br. 41. 75, 322. 323, 327, 328, 330. 332, 340.

³ Vidi dok. br. 325, 326.

**IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA OTSJEKA LJUBUŠKI —
POSUŠJE — IMOTSKI OD 11 FEBRUARA 1943 GOD. O NE-
MOMUĆNOSTI IZVRŠENJA PROTIVNAPADA NA POSUŠJE
ZBOG SLABOG MORALA I DEZORGANIZACIJE JEDINICA¹**

ZAPOVJEDNIČTVO ODSJEKA
LJUBUŠKI

Op. br. 31. taj. 1943

Dne 11. veljače 1943.—

Predmet: Evakuacija Imotskog.—

Spoj: Broj 1476./taj.

ZAPOVJEDNIKU III. SEKTORA
(VI divizije)

Veza Vaš broj 1476/taj. od 10.II.1943 god., primljen 11.II. 1943. u 8 sati u selu Grude.

U duhu Naloga Op. broj 1451./taj., od 10.II.1943 god.. Imotski i raniji položaj napušten i povlačenje na određene crte izvršeno. U toku noći 10/11 veljače 1943 do 4. sata zauzimanje rasporeda u duhu gornje zapovjedi u toku, te povratka za sada ne može biti.

U toku 10. o. mj., pokušaj povraćaj Posušja propao, jer desno krilo zbog jake strojopuščane vatre sa pravca Vranića nije moglo izvršiti zadatak. Protivnik oko Posušja vrlo jak². raspolagao sa jednim malim topom, jednim teškim bacačem i preko dvadeset što teških što lakih strojnica. Jačina oko 800. U vremenu pokušaja povraćaja Posušja protivnik uspio na pravcu sela Kutleše — selo Đuzele probiti širu liniju osiguranja i oko 16.30 sati odpočeti napad na Imotski³. Sa dva teška topa, dva bacača i jakom puščanom i strojopuščanom vatrom. Prvi napad odbijen te protivnik produžio tučenje Imotskog topovima i bacačima, u komu momentu (17.30 sati po mome dolasku sa položaja Stražbenice kota 758 u selo Goricu) primljen Nalog za evakuaciju Imotskoga i povlačenje na crtu Kočerin—Grude—Drinovci. Zbog palog morala i elana kod četa na položaju Kra-

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod br. 56/10—8, k. 102.

² U Posušju se nalazio jedan bataljon Druge dalmatinske brigade Druge proleterske divizije, a ostale jedinice bile su razmještene u okolini Posušja.

³ Imotski su oslobodile jedinice Četvrte proleterske (crnogorske) brigade Druge proleterske divizije. Vidi dok. br. 41, 75, 322, 323, 327, 328, 329, 332, 340.

sica Gomila — Slime — Gradina — Stražbenica pristupio *sam odmah* izvršenju dobivenih zapovijedi za povlačenje i istu u originalu dostavio zapovjedniku posade Imotski ust. bojniku Pejčkoviću na uvid i postupak, a osobno sam ostao i sproveo bliže osiguranje ceste Donji Vinjani — Grude i uputio jedan dio snaga za zauzimanje položaja oko sela Grude.

U toku borbi jučerašnjeg dana bilo je gubitaka i to sada se zna za poginula dva zapovjednika sata ustaškog odbranbenog zdruha (por. Markovca i zastavnika Medića) i dva vodnika svi iz Ustaškog odbranbenog zdruha, zatim teško ranjen zapovjednik 2. sata U. O. Z.⁴ poručnik Sarić i 14. ranjenih. Nestalih ima mnogo poglavito iz Pripremlne bojne ali postoji vjerovatnoća da su se razbježali svojim kućama ili pak u toku noći iskoristili mrak za odlazak kućama. Bojnik Pejčković (Vidio sam ga!⁵) sa zapovjednikom 13. pripremlne bojne ust. nadp. Marjanovićem, koji je izdao Nalog i organizirao evakuaciju Imotskog do sada mi se nije javio. Postoji mogućnost da se je povukao sa nadp. Marjanovićem preko Zmijavca u pravcu Sebišne u svrhu izvlačenja tamošnjih njihovih dijelova Pripremlne bojne ili je posrijedi samoubistvo. Zna se samo da su pošli iz Imotskoga ali ih nitko nije primjetio da su izašli. Uopće do sada o dijelovima 13. pripremlne bojne nemam podataka, a nema mogućnosti bilo kojim sredstvom uhvatiti i održavati vezu, izuzev već odposlanim skorotećama.

Prema svemu napred izloženom ne mogu postupiti po Nalogu br. 1476. taj., a povraćaj prvobitnih postava (Posušje — Imotski) moći ću izvršiti po prikupljanju i reorganizaciji četa, popuniti prvenstveno starješinama i dopuni težim naoružanjem.

ZAPOVJEDNIK PUKOVNIK:
(Šimić)
Šimić pk

⁴ Ustaški odbranbeni zdruk

⁵ Naknadno dopisano rukom.

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA PETE ORUŽNIČKE PUKOVNIJE OD 12 FEBRUARA 1943 GOD. O SITUACIJI NA TERENU CENTRALNE I ISTOČNE BOSNE¹

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
ZAPOVJEDNIŠTVO
5 ORUŽNIČKE PUKOVNIJE
Taj. J. S. Broj 195

Sarajevo, 12. veljače 1943.

Predmet: Izvješće o
partizanima.

MINISTARSTVU UNUTARNJIH POSLOVA, GLAVNOM RAVNATELJSTVU ZA JAVNI RED I SIGURNOST, ODSJEK X

Z a g r e b

Savezno okružnici M. U. P.² Ravnateljstvo za javni red i sigurnost odsjek X V. T. Br. 11/42. od 14.XII.1942. predlažem sljedeći izvještaj o partizanima:

Polovicom mjeseca siječnja 1943. sa jugo-istočnog područja pukovnije potisnute partizanske grupe (Romanija — Sokolovići) povlače se sjeveru i sjevero-zapadu na područje Šekovići (15 km. sjevero-zapadno od Vlasenice) kako bi se združile sa partizanskim grupama u Šekovićima i 6. fruškogorskom partizanskom brigadom. No jer ove partizanske skupine napadaju 25. siječnja 1943. naša uporišta na prostoru Osmaci—Capardi—Memići (14 km. sjevero-zapadno od Zvornika) izgleda da su se sa prostora (Romanija—Sokolovići) potisnute grupe zadržale na prostoru Šekovići, jer se u istom razdoblju primjećuju jače partizanske obhodnje u razviđanju oko Vlasenice.³

Na sjevero-zapadu, područje Travnik, koncem mj. siječnja 1943. skupine od 600—800 partizana napadaju Turbe⁴ (7 km. sjevero-zapadno od Travnika) i željezničku stanicu Goleš (5.5 km. jugo-zapadno od Turbe). Borbe se vode dva dana, partizani su po našim i njemačkim oružanim snagama odbijeni.

¹ Original. pisan na mašini. nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod br. 39:1—1, k. 149.

² Ministarstvo unutrašnjih poslova

³ Odnosi se na Šestu istočnobosansku NOU brigadu, Majevički. Sremski i Birčanski NOP odred. O borbama i pokretima jedinica NOV oko Capardi, Memića i Kalesije vidi dok. br. 309 i 335.

⁴ Turbe je napadala Deseta hercegovačka brigada Treće NOU divizije. Uslijed pojačanja koja su pristizala Nijemcima i ustašama Turbe nije oslobođeno.

Na području Jajce: 28, 29.I.1943. grupa od 350 partizana razorila je željezničku prugu Komar—Oborci, na relaciji Turbe—Donji Vakuf.⁵ Naše snage napale su ih i potisnule.

29/30.I.1943. grupa od 400 partizana razorila je željezničku prugu kod stanice Babino Selo (8 km. sjevero-zapadno od Donjeg Vakufa) na relaciji Donji Vakuf—Jajce napali bunkere, a posadu razoružali i zarobili,⁶ 29.I.1943. grupa od 500—600 partizana napala je naše uporište Bulići⁷ (3 km. jugo-istočno od Jajca), koje nakon ogorčene borbe zauzimaju.

Na zapadu, područje Gornji Vakuf, slabije partizanske grupe iz Šebešića (14 km. sjevero-istočno od Gornjeg Vakufa), pokušavaju 24.I.1943. opljačkati sela oko Gornjeg Vakufa, po našim ustaškim snagama dočekani su razbijeni i uz velike gubitke bačeni u smjeru Šebešića.

30.I.1943. 600—700 partizana napali su Gornji Vakuf, koji nakon kraće borbe zauzimaju.⁸ Naši se povlače u Bugojno. Pokušaj da se partizani potisnu iz Gornjeg Vakufa nije uspio.

Početkom mj. veljače 1943. primjećeno je sakupljanje i prebacivanje jačih partizanskih skupina sa područja Teslić i Skender Vakufa u prostor Jajce—Turbe—Travnik.⁹ U daljnjem pokretu, 5.2.1943. partizani su u prostoru sjevero-istočno od linije Donji Vakuf—Bugojno—Gornji Vakuf, da bi zatim stigli u područje Skakavci (9 km. istočno od Donjeg Vakufa) i područje Jagodići (10 km. istočno od Bugojna). Ima ih oko 3.000; sa 2 gorska topa i 2 bacača mina, jedan teški top ostavili su negdje kod Jajca¹⁰. Daljni smjer vjerovatno je prema Livnu i Glamoču. Bugojno je ugroženo¹¹.

Kao važnije iznosim slijedeće događaje:

17.1.1943. u 1930 sati veća grupa partizana, koja je iz Blatnice nadirala za Žepče, u prolazu kroz Novi Šeher (10 km. sjeverno od Žepča), napala je oružničku postaju Novi Šeher i opljačkala ju. Oružnici sa milicijom dali su otpor, ali pod pritiskom partizana povukli se u Zavidoviće. Poginuo je 1 milicioner, a 1 je ranjen. U Novom Šeheru partizani su uhitili ta-

⁵ Iste snage kao pod 4.

⁶ Akciju su izveli dijelovi Desete hercegovačke brigade Treće NOU divizije.

⁷ Ovu akciju vjerovatno su izvele jedinice Devete krajiške brigade.

⁸ O borbama i pokretima oko Gornjeg Vakufa vidi dok. br. 13, 14, 15, 307, 314, 363.

⁹ Prva proleterska divizija u to vrijeme vršila je pokret u ovom pravcu. Opširnije o borbama i pokretima vidi dok. br. 7, 21, 37, 173, 311, 316.

¹⁰ Odnosi se na jedinice Prve proleterske divizije. Vidi dok. br. 31.

¹¹ Na Bugojno je vršila pritisak Treća krajiška brigada Prve proleterske divizije, dok je na pravcu Glamoča bila Treća sandžačka brigada Prve proleterske divizije. Vidi dok. br. 173.

bornika Matu Ivandića i 18.1.1943. streljali ga. Istu noć partizani su produžili za Žepče¹².

19.1.1943. u 2100 sat grupa od 16 partizana sa 4 konja opljačkala je u selima Merđanići i Turkovići (6.5 km. sjeverozapadno od Fojnice) živežne namirnice, krumpir, zob i ječam. Plien su natovarili na konje i otjerali u Rastovo (19 km. sjeverozapadno od Fojnice) odakle su i došli.

23.1.1943. u 1800 sati grupa od 19 partizana primjećena je u selu Deževica (6.5 km. jugozapadno od Kreševa) i krenuli u nepoznatom pravcu. Došli su iz sela Rastova (20 km. južno od Travnika).

24. na 25.1.1943. jake partizanske grupe prebacile su se u 4 kolone i povozom kod Kalesije i Capardi (na cesti Tuzla—Zvornik) i krenule u smjeru Paprače i Šekovići¹³ (Šekovići 15 km. sjeverozapadno od Vlasenice). Naše uporište Capardi tuklo ih je topovskom vatrom.

24.1.1943. grupa od 300 partizana nadirući iz sela Šebešića (14 km sjevero-istočno od Gornjeg Vakufa) u smjeru Gornjeg Vakufa, opljačkala je selo Ždrimce (3.5 km. jugo-istočno od G. Vakufa). Naše snage od 700 ustaša V. zdruge pod zapovjedništvom bojnika Bobana, istog dana u 1400 sati sukobile su se kod sela Ždrimca sa partizanima. U ogorčenoj borbi koja je trajala do 1700 sati, poginulo je 18 partizana, 1 zarobljen. Plien 1 strojnica i 10 pušaka. Naši gubitci 1 ustaša poginuo. Uspjelo je vratiti dosta stoke i hrane, koja je vraćena seljacima, partizani su zadržali opljačkanih 20 konja, 30 goveda i 50 ovaca.

26.1.1943. na povratku u Šebešić preko planine Vranice partizani su po našim snagama dočekani na Suhodolu (7.5 km. sjevero-istočno od G. Vakufa). Gubici partizana 7 poginulo, 3 zarobljena. Plien 4 puške i streljivo, nismo imali gubitaka¹⁴.

26.1.1943. 45 naoružanih partizana upali su u selo Suhi Dol (4 km. sjeverozapadno od Gučje Gore), uhitili jednog na dopustu se nalazećeg domobrana i odveli ga u Šišavu (9 km. sjeverno od Turbe), za njegovu se sudbinu ne zna. U selu Gluhoj Bukovici (10.5 km. sjeverno od Gučje Gore) primjećene su jače grupe partizana.

27.1.1943. primjećeno je grupiranje dijelova 6. partizanske brigade oko Vlasenice.¹⁵ Naoružani sa bacačima, strojnicama i strojopuškama

¹² Žepče i okolna mjesta oslobodila je Deseta hercegovačka brigada, a Novi Šeher Peta crnogorska brigada Treće NOU divizije. O tome vidi tom IV, knj. 9. dok. br. 315.

¹³ Odnosi se na Šestu istočnobosansku NOU brigadu. Opširnije vidi dok. br. 309 i 335.

¹⁴ Borbe su vodili dijelovi Prve dalmatinske brigade Treće NOU divizije.

¹⁵ Iste snage kao pod 13.

28/29.1.1943. oko 350 naoružanih partizana razorili su 500 m željezničke pruge između željezničke stanice Komar—Oborci km. 51 pruga Turbe—Donji Vakuf. Naš 2. konjanički sklop iz Donjeg Vakufa uz pomoć oklopnog vlaka napao je partizane i potisnuo ih u smjeru Šebešića. Partizani su stranci Crnogorci. Gubici partizana nepoznati, gubici naši, jedan domobran poginuo. Pruga popravljena 31.1.1943. 29/30.1.1943. oko 400 naoružanih partizana razorili su željezničku prugu kod stanice Babino Selo (8 km. sjevero-zapadno od Donjeg Vakufa), napali na bunkere nakon ogorčene borbe zarobili 6 domobrana i jednog poručnika, od kojih su 2 domobrana pobjegli. Partizani su se povukli u smjeru sela Goleša¹⁶ (12 km. sjevero-istočno od Donjeg Vakufa).

29.1.1943. u 0030 sati skupina od 600—800 partizana napali su Turbe¹⁷ (7 km. sjevero-zapadno od Travnika) sa svih strana pušcanom i strojopuščanom vatrom i jednim bacačem mina. Gubici partizana, jedan uhićen i streljan. Gubici Njemaca jedan vojnik poginuo, jedan ranjen. U isto vrijeme jača grupa partizana napala je na željezničku stanicu Goleš (5.5 km. jugo-zapadno od Turbe), brzoglasna veza prekinuta. U 1330 sati borba je još vođena u Turbe i Golešu. Borba je završena 30.1.1943. u 1700 sati. Partizani su u Bačvicama (1 km. južno od Turbe) zarobili 15 domobrana, zaplijenili 9 pušaka, 2 lahke strojnice i 3.000 naboja. 4 domobrana uspjela su pobjeći.

29.1.1943. u 0345 sati grupa od 500—600 partizana napala je naše uporište Bilići¹⁸ (8.5 km. istočno od Jajca). Posada uporišta, 1 častnik i 85 domobrana 1 konjaničkog sklopa zagrebačke pukovnije hrabro se je borila, ali pod pritiskom povukla se. Borba je trajala do 0445. Gubici partizana nepoznati. Gubici naši, 3 domobrana ranjena, 39 domobrana nestalo, ili zarobljeno. Partizani su došli iz Skender Vakufa, Pugarje, a otišli su u smjeru Krušćice i Bučiča (8.5 km istočno od Jajca).

29.1.1943. 1900 sati grupa od 10 naoružanih partizana prenoćila je u Starom Selu (8 km. sjevero-zapadno od Fojnice), 30.1.1943. u 0700 sati opljačkali su istomjesnom seljaku Marijanu Luckiću, koji im je dao konačište, 250 kg. ječma i dvoje junadi i krenuli sa plienom u Šebešiće (15 km. sjevero zapadno od Fojnice) odakle su i došli.

30.1.1943. u 2330 sati 600—700 partizana napali su Gornji Vakuf¹⁹. Nakon kraće borbe 8 oružnika i 90 ustaša Pripreme bojne povukli se u Bugojno. 31.1.1943. naše snage iz Bugojna oko 300 ustaša vojničara i ovi iz Gornjeg Vakufa, krenuli su u

¹⁶ Akciju je izvela Peta crnogorska brigada Treće NOU divizije.

¹⁷ Iste snage kao pod 4.

¹⁸ Iste snage kao pod 7.

¹⁹ Vidi dok. kao pod 8.

akciju da partizane iz G. Vakufa potisnu nisu uspjeli. Borba je trajala od 1000 do 1600 sati. Gubici partizana, 1 zarobljen. Naši gubici, 4 ustaša Pripremne bojne poginula, 1 ustaša vojničar poginuo, ranjenih 5 ustaša vojničara i 3 ustaša Pripremne bojne.

Zapovjednik pukovnik
Stjepan Toma
Toma

BR. 332

**IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA TREĆEG DOMOBRANSKOG
ZBORA OD 13 FEBRUARA 1943 GOD. O ZAUJEĆU IMOT-
SKOG OD STRANE JEDINICA NOV I NJIHOVOJ KON-
CENTRACIJI OKO PROZORA¹**

ZAPOVJEDNIČTVO
III. DOMOBRANSKOG ZBORA
Op. Br. 776/taj.

DNEVNO IZVJEŠĆE OD 13.II.1943.

(oznaka na karti 1 : 100.000).

I. 1. — Uslied pada Imotskog u partizanske ruke, stanje se u ovoj oblasti osjetno pogoršalo.

2. — *Pojedinosti:*

a) *Oblast Travnik—Jajce:*

Noću 12/13. o. m. između željezničkih postaja Bila i Vitez (10 km. j. i. od Travnika) preselica vlakom XI. top. sklopa naišla je na razrušenu prugu, uslied čega se stroj i dva vagona izvrnula. 3 domobrana mrtva i 16 ranjeno. Pomćni vlak sa osobljem upućen iz Travnika na mjesto događaja².

b) *Oblast Bugojno—G. Vakuf—Prozor:*

Oko Bugojna mirno. Oko Prozora u bližoj okolici sakupljeno navodno 2000 partizana³. Dolina rijeke Rame je puna partizana⁴.

¹ Original. pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, pod br. 14/1—26, k. 18.

² Akciju su vjerovatno izveli dijelovi Desete hercegovačke brigade Treće NOU divizije.

³ Odnosi se na Treću NOU diviziju koja je u to vrijeme vršila pripreme za napad na Prozor.

⁴ U to vrijeme u dolini Rame nalazio se Prvi bataljon Desete hercegovačke NOU brigade.

c) *Oblast Imotski:*

Dne 10/11. o. m. neprijatelj u jačini od 4000 partizana, nakon jednodnevnog otpora naše posade, zauzeo je Imotski⁵. Dosada poznati gubici: 2 zapovjednika ustaških satova poginula, 1 zapovjednik sata teško ranjen. 2 ustaška dočastnika poginula, 14 ustaša ranjeno i veći broj nestao Neprijateljski gubici nepoznati. ali je uhićeno 27 partizana, koji su opremljeni u Sarajevo.

Naši su se povukli prema Širokom Brijegu i Ljubuškom do crte: Kočerin—Mamići—Višnica—Pogana Vlaka—Cerov Dolac—Bliznice—Stanine—Hržište—Rudež (20 km. j. i. od Imotskog), na kojoj crti se pripremaju za odpor. Desno krilo crte posjednuto Talijanima.

d) *Oblast Goražde—Višegrad:*

Četnici su imali namjeru napasti Goražde ali kad su vidjeli sakupljanje naših snaga na lijevoj obali Drine, povukli su se u juž. smjeru i prema Foči. Sada je na ovome odsjeku zavlдало zatišje i mir.

3. — Razviđanje u ugroženim prostorima.

Vlastiti gubici: 3 domobrana mrtva, 16 domobrana ranjeno, 2 ustaška častnika mrtva, 1 teško ranjen. 3 ustaška dočastnika mrtva i 14 ustaša ranjeno.

Neprijateljski: 27 partizana zarobljeno, a ostali gubici nepoznati.

II. 1. — Prema obavijesti 718. njemačke divizije. Tito poziva preko krugovala sve komuniste, da napadnu nastambe trupa i da razruše prometne i dojavne veze i domobranska skladišta⁶. Poduzete potrebite mjere za osiguranje ovih objekata.

2. — Sve određene postrojbe 5 pješ. divizije nalaze se na svojim postavima na obrambenoj crti: Prača—Goražde—Medeđa.

III. Bez promjene.

Zapovjednik, general

L u k i ć

Lukić

⁵ Vidi dok. br. 41, 75, 322, 323, 327, 328, 329, 330, 340.

⁶ Odnosi se na zapovijest Vrhovnog komandanta NOV i PO Jugoslavije od 7 februara 1943 god. partizanskim odredima i brigadama Jugoslavije da poduzmu pojačane napade protiv neprijateljskih garnizona, uporišta i vojnih objekata u vezi neprijateljske ofanzive na oslobođenoj teritoriji. Opširnije o tome vidi tom II. knj. 1, Bilten Vrhovnog štaba NOV i POJ, br. 23—27.

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA ŠESTE PJEŠAČKE DIVIZIJE OD 15 FEBRUARA 1943 GOD. O SITUACIJI U HERCEGOVINI¹

ZAPOVJEDNIČTVO
6. PJEŠAČKE DIVIZIJE

Op. Br. 1644/taj.

U Mostaru, dne 15.II.43.

Predmet: dnevno izvješće broj 45.—

— GLAVNOM STOŽERU DOMOBRANSTVA »OP« — ZAGREB

— OBČEM VOJNIČKOM POVJERENIČTVU NDH. — SUŠAK

— ZAPOVJEDNIČTVU III. DOMOBRANSKOG SBORA (Glst.)

— ZAPOVJEDNIČTVU III. D. S. PODRUČJA (Glst.)

— ZAPOVJEDNIČTVU II. SEKTORA (POPUNIDBENO SINJ).

— S A S T A V A K. —

Stanje prema prikupljenim podacima tokom 15. veljače 1943. god.

I.

A) KRATKA OCJENA SITUACIJE:

Pojava partizana u oblasti s. Rakitno i u oblasti s. G. Drežnica (oko 13 km. zapadno od željezničke postaje Drežnica) ukazuje na već aviziranu mogućnost, da se partizani — Crnogorci namjeravaju prebaciti u Crnu Goru². Ovaj pokret, u koliko do njega dođe svakako bi doveo do njihove razorne djelatnosti na željezničkoj pruzi Mostar—Bradina.

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, pod br. 61—37, k. 19.

² Odnosi se na pokret Druge proleterske divizije, koja je poslije oslobođenja Imotskog—Posušja i okolnih mjesta, smijenjena od jedinica Devete dalmatinske NOU divizije — krenula u dolinu Neretve. O borbama i pokretima jedinica NOV oko Rakitna i Drežnice vidi dok. br. 80, 89. 90. 99. 340. 343.

B) DJELATNOST PODREĐENIH ČETA I POJEDINOSTI O NEPRIJATELJU

Tokom 14.II. i 15.II. primjećen je pokret partizana sa planine Rujan (5 km. sjevero zapadno od s. Kočerina) ka s. Rakitno³.

Pojedine partizanske skupine upadaju u s. Vranić (10 km. jugo istočno od Posušja) radi pljačke.

Tokom noći 12./13.II jedna manja skupina partizana (10—12) iz s. Drinovci došla kolima do mjesta Peć Mlinovi (8 km. južno od s. Sovići), gdje se kopa kamen. Opljačkali su i otjerali ekrazit te odveli 2 inženjera i zamjenika kotarskog predstojnika iz Imotskog, koji su se tu sklonili. Obhodnja upućena za oslobodjenje zarobljenika ubila je 1 partizana, 2 ranila, ali zarobljenike nije oslobodila. Plien: 1 puška, 32 naboja i 2 bombe.

Prema podacima osoba izbjeglih od partizana u s. Poljice nalaze se 3 čete dalmatinskih partizana od po 30—40 ljudi, a na istočnom ulazu u Imotski postavljen je jedan protuoklopni top.

Na cijeloj fronti jača djelatnost i mjestimične borbe razviđačkih dijelova.

Prema raspoloživim podacima došla je danas jedna skupina partizana u s. G. Drežnica (13 km. zapadno od željezničke postaje Drežnica). Jačina ove skupine za sada nije ustanovljena. Poduzete su mjere da se ovaj podatak provjeri. Glavni stožer, Hrvopo i divizija Murge odmah obavješteni.

Prema naknadnim podacima zapovjedništva 14. p. p. do najavljenog pokreta četnika — Crnogoraca na čelu sa pukovnikom Bajom Stanišićem za 25., 26 i 27.I. navodno nije došlo intervencijom njemačkog konzula u Dubrovniku.

Naknadno je ustanovljeno da su naši gubitci tokom akcija oko Posušja i Imotskog bili sljedeći:

Palo: 20 osoba (među kojima ustaški poručnik Zvonko Markovac i zastavnik Božo Medić — zapovjednici satnija U.O.Z.)

Ranjeno: 36 osoba (među kojima 2 častnika i to: poručnici Mate Šarić i Dane Šimić).

Nestalo: 407 osoba. Za ove se predpostavlja da su većim dielom pobjegli svojim kućama u okolini tim prije, što je samo iz pripreme bojne nestalo 277 osoba.

C) VLASTITE MJERE

Od divizije Murge prema nalogu Hrvopo⁴-a traženo najpotrebnije tvorivo u oružju, streljivu, opremi radi popune postrojbi. Zamoljeno je zapovjedništvo divizije Murge da po mo-

³ Odnosi se na dijelove Devete dalmatinske divizije. Opširnije o pokretima i borbama partizana oko Kočerina vidi dok. br. 80, 344, 345.

⁴ Hrvatsko vojno povjereništvo koje je bilo u Sušaku pri »Superslodi«.

gućnosti rezervira 600 pušaka sa streljivom i priborom za eventualno obrazovanje milicije iz Širokog Brijega i šire okolice.

II.

POKRETI I PREMJEŠTAJI VLASTITIH ČETA I OSOBITI DOGAĐAJI:

Pokreta i premještaja nije bilo.

21.I. u Stolcu Talijani ušli u trag jednoj komunističkoj skupini koja je imala namjeru rasturivati letke, 3 osobe uhićene i bit će predate ratnom sudu⁵. Zbog slušanja krugovala London više osoba u Stolcu uhićeno.

4.II. u Stolcu održan sastanak između kotarskog predstojnika Stolac i više pravoslavaca iz s. Poplat, prisutan bio zapovjednik četničkog bataljona Milan Rugar. Rješavano o uvođenju mira, priznavanja vlasti N.D.H. i povratku odbjelog stanovništva u ovim krajevima.

Neki pravoslavci izjavili, da ne mogu gledati povratak komšija koji su ih pokušavali baciti u jamu i vezivali žicom, ostali Hrvati čija je savjest čista da se mogu vratiti kućama.

28.I. u Stolcu održana svečanost »Savin-dan« sa povorkom i pjesmom »Uskliknimo s ljubavlju«. Na djeci i povorci primjećene srbske zastavice, u hotelu »Central« održana je akademija. Na akademiji govorio vođa četnika u Stolcu i svratio se na raniji rad ustaša koji su prema njegovom gledištu mislili da će srbskog imena nestati. U ovom govoru zahvalio se talijanskoj vojnoj sili koja je spasla Srbe od propasti.

Zamjenik zapovjednika
Glavar stožera,

Glavnostožerni satnik
Šimoković
Šimoković

23 II

⁵ U Stocu je u to vrijeme bila osnovna partiska org. i aktiv SKOJ-a. Vezu su redovno održavali sa partiskom organizacijom u Mostaru, odakle su dobivali materijal i direktive. Materijal koji je 21 januara kamionom poslat iz Mostara za Stolac otkrio je u selu Dubravama jedan četnik koji se vozio u istom kamionu. Tom prilikom Italijani su uhapsili šofera dotičnog kamiona koji je otkrio druga Muju Obradovića. člana Komunističke partije te je u vezi sa tim nastalo hapšenje simpatizera NOP u Stocu i okolnim mjestima.

**ZAPOVIJEST ZAPOVJEDNIŠTVA OTSJEKA KOČERIN—
KLOBUK OD 15 FEBRUARA 1943 GOD. ZA ODBRANU ŠI-
ROKOG BRIJEGA I LJUBUŠKOG OD NAPADA JEDINICA
NARODNOOSLOBODILAČKE VOJSKE¹**

ZAPOVJEDNIČTVO OTSJEKA
KOČERIN—KLOBUK
Op. Br. 33/taj.
Klobuk, 15 veljače 1943 god.

Z A P O V J E D !! BR. 33
zapovjednika otsjeka Kočerina—Klobuk

Za izvršenje posjedanja položaja Kočerina—Klobuk i sprječavanje daljeg protivničkog nadiranja na jug bilo u pravcu Širokog Brijega ili Ljubuškoga, kao i u međuprostor, a shodno nalogu zapovjednika III sektora Op. Br. 1605/taj. od 14. veljače 1943 godine.

1. — Stanje kod protivnika:

Protivnik po zauzeću Imotskog i Posušja sa selima južno ovih mjesta do crte Rujan—Vranić—s. Grude—s. Drinovica²—s. Sebišna vrši žurnu evakuaciju svih opljačkanih stvari iz državnih skladišta i skladišta privatnika pripadnika ustaških porodica — u pravcu Tomislavgrada³ i Biokova. Njegovi slabiji dijelovi nalaze se iznad sela Bobanova Draga i Gorica, a jači dijelovi u Imotskome, dok im se izvjestan jači dio snaga kreće u pravcu Prozora preko Rakitna—Postoji mogućnost obuhvata naših današnjih postava, a što je vjerovatnije da se namjeravaju prebaciti Crnogorci u Crnu Goru, a Dalmatinci ostati sami ili eventualno se povući u Biokovo.⁴

2. — Naša namjera:

Privremeno se zadržati na sadanjoj crti do dobijanja opreme, hrane, naoružanja i streljiva, s time, da sa sadanje crte ne može biti povlačenja do zadnjeg momka i metka dok ne dođe momenat za napredovanje, što može uskoro uslijediti.

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod br. 31/12—2, k. 102.

² Drinovci

³ Duvno

⁴ Druga proleterska divizija koja je oslobodila Posušje i Imotski tada je bila na Neretvi oko Jablanice i Drežnice, dok je na ovom sektoru ostala Deveta dalmatinska NOU divizija. O tome vidi dok. br. 80, 89, 90, 99, 333, 340, 342, 344, 345.

3. — Sastav postrojbi:

Desni podotsjek:

Zapovjednik: Privremeno satnik Mato Primorac.

Sastav četa: sve satnije Ustaškog odbranbenog zdru-
ga; i I. bojna I. domdo pukovnije bez
jedne satnije.

Zadatak: Posjeda i odsudno brani položaj na crti s.
Mamići (zapadno Kočerina) — k. 561 (Rust)
— s. Višnica — k. 410 (Stranik) — s. To-
mići (zaključno). Ova grupa služi za vezu
sa talijanskim posadama na Kočerinu. Za-
povjedno mjesto zapovjednika grupe u sje-
vero-zapadnom dijelu s. Medovići. Jedan
sat u pričuvi kod sebe, a dva sata 1.
domdo pukovnije kod crkve s. Ledinci.
Vezu održavati desno sa talijanskom po-
sadam u Kočerinu, a lijevo sa dijelovima
ljevog podotsjeka u gaju zapadno s. Tomići.

Ljevi podotsjek:

Zapovjednik pukovnik Šimić (bojnik Pej-
ković).

Sastav četa: VII i XXVI ustaška bojna i 13
bojna pripremna.

Zadatak: posjeda i odsudno brani položaj: s. Tomići
isključno — Cerov Dolac — Gradina — s.
Brdo — s. Lekina Mahala — Površje — s.
Opačka. I to: VII bojna dio podotsjeka od
s. Tomići isključno do Gradine zaključno
sa jednim satom u pričuvi južno raskrsnice
Cerov Dolac. XXVI bojna dio podotsjeka
od Gradine isključno s. Brdo — Lekina Ma-
hala isključno, sa jednim satom pričuve u
s. Stanine. 13 pripremna bojna dio podot-
sjeka od Lekine Mahale zaključno do sela
Opačke zaključno, sa jednim satom pričuve
u školi s. Tihaljine. Međusobno održavati
tjesnu vezu, a krilne bojne sa zapovjedni-
kom desnog podotsjeka kod sela Tomići.
odnosno sa talijanskom milicijom na Pu-
tešavici.

Pričuva: Zapovjednik poručnik Joja Sudar stožernik
i 1. sat. I. domdo pukovnije.

Zadatak: Prikupljen oko finansijske kasarne Klobuk,
postupa po mome nalogu danoga momenta.

4. — Prikupljanje četa: čete se već nalaze na svojim položajima izuzev sitnijih dijelova. te odmah izvršiti ispravke. Raspoored četa na postavama izvršiti prema nalogima, koje sam na licu mjesta izdao svima zapovjednicima bojna pa i pojedinih satova tako, da se zatvore samo mogući pravci (staze i putevi) dok se ostali djelovi imaju zatvoriti ophodnjama, osmatranjem i zasjedama. Princip je da što manje momčadi bude zauzeto službom stražarenja i osmatranja, a veći dio u pričuvu za udar opet samo mogućim pravcima (kako sam opet objasnio na terenu). Međusobno održavati tjesnu i sigurnu vezu, kako bi pričuve na vrijeme stupile u akciju i sprječile dalje prodiranje protivnika u položaje, a uništile dijelove koji su prodrli. U vremenu zatišja sa momčadi kako onom u pričuvu tako i onom na položaju u koliko nije na stražničkom mjestu obavezno izvoditi obuku egzercir (čišćenje oružja samo sredom i subotom poslije podne) svakog dana od 8—11 i 2—5 sati.

6. — Dojavna služba: vezu održavati sada raspoloživim sredstvima, a u nedostatku signalnih pištolja tekličima skoro-tečama, palenjem slame ili gužvama slame (ručicama slame koja se zapali i gori na jednome štapu nekoliko časaka). Ovakove signale gužvama obavezno davati kada nastane u toku noći okršaj kod jedne postave, zbog čega ove gužve već u naprijed spremite.

7. — Podnošenje izvješća:

Svi zapovjednici bojna odnosno zapovjednik grupe za vezu podnositi će mi obavezno svakodnevno izvješća o događajima u 8 i 15 sati, a o važnim događajima odmah u finansijsku vojarnu (raskrsnica puteva Klobuk). Zapovjednici bojna će obavezno svakodnevno vršiti obilaske svojih postava i pregledavati momčad njihovu opremu i naoružanje uvjeravajući se da li se vrše popravke, pa mi i ovo u izvješću naglašavati iznoseći točno koje su postave toga dana obidene, kao i nađeno stanje.

8. — Služba razviđanja:

Svi zapovjednici bojna odnosno zapovjednik grupe za vezu obavezno moraju svakodnevno slati svoje ophodnje u pravcu protivnika, pa mi po njihovom povratku podnositi izvješća o primjećenome. Jače nasilno razviđanje, kao što je za danas zapovjedenno vršiti će zapovjednik grupe za vezu svakodnevno u pravcu Vranića i Gruda, a dijelovi ljevog podotsjeka prema nalogima i uputama, koje budu od mene dobivali.

9. — Obskrba streljivom: Momčad snabdjeti odmah jednom šaržom streljiva: na pušku 150, strojopušku 300, strojnicu 2000, bacač koliko imaju naboja podjeljeno. Ostatak streljiva čuvati kao pričuvu u blizini satnija radi izdavanja na slučaj utroška ili jače navale.

10. — Obskrba hranom: Momčadi obavezno izdavati hranu toplu i to doručak kafu, ručak i večeru kuhanu po mogućstvu sa mesom kupljenim na terenu. Jelo mješano, da ne bude jednoliko to jest za ručak i večeru isto ili čak dva dana uzastopce, već mjenjati. Dijelovima koji odlaze u akciju izdavati samo za vrijeme ove suvi obrok — inače i njima pred povratak spremiti toplo jelo.

11. — Postupak sa pljenom ili zarobljenicima:

Pljen u koliko nije potreban za potrebe prehrane momčadi ili snabdjevanje predavati ovome zapovjedništvu radi daljeg transporta. Ono što je potrebno za momčad predavati u skladište sa točnim popisom, kako bi osobno mogao izvršiti raspodjelu. Zarobljenike sprovesti ovome stožeru radi preslušanja i sprovođenja zapovjedniku III sektora (6. divizija).

12. — Zdravstvo:

Bolestne i ranjene sprovesti najbližim pomoćistima koristeći i lječnika talijanske posade Kočerin odnosno Široki Brijeg. Pomoćišta se imaju obrazovati: od strane lječnika I. bojne I. domdo pukovnije u selu Ledinci kod crkve; pukovnijskog lječnika I. domdo pukovnije kod Cerovog Dolca, a od strane lječnika V. ustaškog stajaćeg sdrug a u finansijskoj vojarni (raskrsnica puteva Klobuk). Sve bolestne i ranjene sa pomoćišta upućivati preko pomoćišta kod finansijske kasarne Klobuk u bolnicu Mostar, koji neprekidno saobraćaju, izuzev dijelova bližih Kočerinu odaklen ove slati preko Kočerina u Mostar.

13. — Izvršenje:

Svi zapovjednici bojna imaju u svemu tačno po prednjem postupiti i svojoj momčadi skrenuti pažnju, da sa sadanjeg položaja nema povlačenja već na istoj imamo pobjediti ili svi izginuti. Nastati da se momčad stegovno povrti i oprema uredi, prehrana popravi, oružje uredi i očisti koristeći mazivo (mast), koja se nalazi kod zapovjednika stožernog sata I domdo pukovnije (naravno u ograničenim količinama). Zapovjeđena izvješća mi obavezno podnositi kako je iznijeto.

14. — Zapovjedno mjesto:

Moje zapovjedno mjesto biti će kod finansijske vojarne (raskrsnica puteva Klobuk) kuda mi izvješća slati. Zapovjedno mjesto zapovjednika bojni kod njihovih pričuve, a zapovjednika grupe za vezu kod pričuve u s. Medoviću.

Poslato: 15.II.1943 godine po tekličima:

Zap. VII, XXVI bojne, Bojne U.O.Z.,
I. bojne I Domdopuk., 13 pripr. bojne, i
III sektora.

ZAPOVJEDNIK, PUKOVNIK.
(Šimić),
Šimić pk

**IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA ČETVIRTE ORUŽNIČKE
PUKOVNIJE OD 15 FEBRUARA 1943 GOD. O SITUACIJI
NA TERENU CENTRALNE I ISTOČNE BOSNE¹**

ZAPOVJEDNIČTVO
4. ORUŽNIČKE PUKOVNIJE

J. S. Broj 516/taj.

U Tuzli, dne 15. veljača 1943.

Predmet: Doglasno izvješće za
proteklih 15 dana dostavlja.

Glavnom oružničkom zapovjedništvu (J. S.) Zagreb.
Predsjedništvu Vlade na ruke pomoćnika predsjednika
Vlade, državnog tajnika Dr. Vjekoslava Vrančića Zagreb.
Ravnateljstvu za javni red i sigurnost Zagreb.
Središnjem uredu za suzbijanje kriminaliteta Zagreb.
Zapovjedništvu ustaške nadzorne službe ured I/III. Zagreb.
Zapovjedništvu II. domobranskog zbora Brod.
Zapovjedništvu 3. pješačke divizije Tuzla.
Zapovjedništvu 4. pješačke divizije Doboj.
Opunomoćeniku ministra unutarnjih poslova Sarajevo.
Velikoj župi Usora i Soli Tuzla.
Zapovjedništvu 1. 2. 3. 5. i 6. oružničke pukovnije.

III. O KOMUNISTIMA:

Na slavonskoj strani partizani su postali mnogo djelatniji u svome razornome radu. Upadaju u sela i vrše pljačke. Ugrožavaju željeznički i cestovni promet. Na području kotara Teslić prestala je njihova djelatnost, jer su se pod pritiskom naših i savezničkih oružanih snaga uz velike gubitke morali povući u smjeru Prnjavora i Šipraga.²

6. Šekovička partizanska proleterska brigada u posljednje vrijeme, vršila je mobilizaciju svih mladića od 16—20 godina u selu Šekovićima i okolnim selima, zbog toga što se je od iste odvojio Fruškogorski, Podunavski, Majevički i Brodski partizanski odred. Razlog ovog razdvajanja je velika glad, nečistoća, nestašica u odjeći i obući, a osim toga pojavio se i pjegavi tifus

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, pod br. 2/17—2, k. 86.

² Odnosi se na povlačenje Prve proleterske divizije, koja je po odluci Vrhovnog štaba NOV i POJ dobila zadatak da orijentirše svoje dejstvo pravcem Gornji Vakuf—Solakova Kula—Bradina. Vidi dok. br. 173.

od koje bolesti leži u Šekovićima što bolesnih i ranjenih oko 400 partizana.³

Komandant 6. brigade je neki Vojo⁴ nepoznatog prezimena, navodno iz Zenice, a njegov zamjenik Pero Kosorić iz Zlatova⁵, kotar Vlasenica.

Politički je komesar neki Majo⁶ nepoznatog prezimena, a rodom je iz nekog sela iz Majevice. Njegov je zamjenik Pašaga Mandžić zvani Hadži Murat iz Tuzle. U ovoj brigadi nalazi se i Rodoljub zv. Ročko Čolaković⁷, rodom iz Bjeljine, novinar i odvjetnički pisar.

Odredi Fruškogorski, Podunavski, Majevički i Brodski, prebacili su se iz Šekovića u planinu Majevicu od 25.I. do 4.II. 1943.

Komandant Fruškogorskog partizanskog odreda je neki Kaljo⁸, nepoznatog prezimena i mjesta rođenja; Komandant Majevičkog odreda je neki Ratko Perić. Ovaj je odred formiran od četnika Đure Bižića⁹ u mjesecu prosincu 1942. Komandanti Brodskog i Podunavskog odreda su nepoznati.

Jačina brigade je oko 1500 ljudi, a jačina Fruškogorskog i Podunavskog odreda je 300—400 boraca. Brodski partizanski odred broji 65 ljudi. Brigada se dieli na 4 bataljona i 1 udarni bataljon. Od naoružanja ima 10 teških i 100 lakih strojnica, 3 bacača, a ostalo puške po osobi. Streljiva slabo imaju navodno po osobi 15—50 naboja.

Od posljednjega izvješća pa do danas, partizani su počinili na području ove pukovnije sljedeća nedjela:

Oružničko krilo Tuzla:

25. siečnja 1943. u 0300 sata, jedna grupa partizana Šekovičke brigade nepoznate jakosti, napala je domobransko upo-

³ Podatak: 400 boraca ranjenih i bolesnih nije tačan, ali je u to vrijeme u Šekovićima bilo bolesnih oko 100 boraca Šeste istočno bosanske NOU brigade, Birčanskog, Majevičkog i Sremskog NOP odreda.

⁴ Voja Ljubić

⁵ Na karti 1:100.000 nije nađeno.

⁶ Cvijetin Mijatović-Majo

⁷ Rodoljub Čolaković

⁸ Sreto Savić

⁹ U vremenu između 22 i 27 novembra 1942 god. četnici su izvršili koncentraciju svojih snaga u s. Maleševci, sjedištu četničkog štaba Đure Bižića. Tako je do 27 novembra bilo skupljeno oko 1250 četnika. Partizani su ih napali 27 novembra u 6 časova ujutru i nakon teške i uporne borbe četnici su bili razbijeni. U borbi je ranjeno i poginulo 250 četnika, zarobljeno 600, a ostatak oko 300 uspio je da pobjegne. Tada je poginuo Đuro Bižić četnički vođa i ostali četnički rukovodioci. Zarobljeni četnici su razoružani i većina je poslata kući, dok se njih 40 javilo dobrovoljno da će ostati u partizanima, te su raspoređeni u Majevički NOP odred.

rište Osmake (3 km. istočno¹⁰ od Capardi) i isto zauzela, 23 domobrana zaslužnjila. a 22 domobrana i 1 častnik uspjeli su izmaći.¹¹

Istoga dana u 0300 sata grupa partizana iste brigade, napala je posadu V. bojne 3. pješ. pukovnije u Capardama sa svih strana. Borba je trajala do 0600 sati i napadači odbijeni. Naši gubici 1 častnik i 2 domobrana poginuli. Gubici partizana bili su veliki, ali su mrtve sobom odneli.¹²

Istoga dana u 0600 sati oko 500 partizana iste brigade, napali su oružničku postaju Capardi u Memićima (4 km. s. z. od Capardi) jačine 22 oružnika i legionara i istu postaju u 8 sati zauzeli, a momčad se pod jakim pritiskom povukla na uporište »Putarska kuća« (800 m. od Memića) i odavle uz pomoć tamošnjih legionara spriječili dalje nadiranje partizana. Partizani su na postaji opljačkali brzoglas, svu opremu, službene žigove, gotovog novca 8.400 kuna. Oko 0900 sati naše oružničke i legionarske jače snage, povratile su postaju u Memićima u naše ruke. Gubitci sa naše strane: 1 legionar lakše ranjen, a gubitci partizana 1 mrtav i više ranjeno, koje su partizani sobom odneli.¹³

25. siječnja partizani su nakon zauzeća oruž. postaje Caparde (u Memićima) bacali letke u selu Bulatovići (3 km. s. z. od Capardi) pod naslovom »Braćo Muslimani« u kojima pozivaju sve muslimane da se priključe partizanskoj oslobodilačkoj vojsci kao i ostali muslimani iz Krajine i zapadne Bosne, koji listom stupaju u njihovu vojsku, te da se ne bore protiv partizana, jer da će za svaki naboj koji se ispali na partizane, letjeti glave i paliti kuće i kažnjavati muslimane za njihova nedjela.¹⁴

25. siječnja u 1100 sati, jedna grupa od 250—300 partizana, napala je selo Potočani (4 km. s. i. od Capardi) i isto opljačkali. Naši legionari stupili su u borbu koja je trajala 2 sata, nakon čega su se partizani povukli u smjeru sela Baljkovice (8 km. s. i. od Capardi). Gubitaka na našoj strani nije bilo, a na strani partizana gubici su nepoznati.¹⁵

28. siječnja u 0600 sati, jače grupe partizana naišle su na zasjede oružnika i legionara između sela Jajića i Medede (8 km. s. od Capardi). Borba je trajala do 0830 sati i partizanske su se grupe uspjele prebaciti preko potoka Munjače u planinu Jelicu,

¹⁰ Zapadno

¹¹ Akciju je izveo Četvrti bataljon Šeste istočnobosanske NOU brigade. Prvi bataljon Sremskog i bataljon Birčanskog NOP odreda. Opširnije vidi dok. br. 309 i 331.

¹² Napad su izvršile jedinice Šeste istočnobosanske NOU brigade, Sremski, Birčanski i Majevički NOP odred. Vidi dok. br. 309 i 331.

¹³ Iste snage kao pod 12.

¹⁴ Isto kao pod 12.

¹⁵ Iste snage kao pod 12.

a zatim u selo Rožanj (20 km. istočno od Tuzle). Na našoj strani nije bilo gubitaka, a na mjestu borbe nađen je mrtav jedan partizan nepoznatog identiteta, a partizani su sobom odneli još jednog mrtvog partizana.¹⁶

Partizanima je zaplijenjen 1 konj, 4 kotla i 2 vreće kukuruznog brašna.

29. siečnja u 2300 sati, jedna grupa partizana nepoznate jačine, izvršila je napadaj na uporište i selo Vukovina, te uporište »brdo-Vis« (10 km. s. z. Capardi) i selo Vukovina 30. I. u 0230 sati zauzela i bunkere zapalila.

Nakon 0030 sati, uz pomoć ustaša i legionara sa obližnjih uporišta, izvršen je protunapadaj te su partizani izbačeni iz uporišta Vukovina, pa su se povukli u smjeru sela Čitluk (2 km. z. od Vukovine).

Gubitci na našoj strani, 1 legionar teže ranjen, a gubitci partizana su ostali nepoznati.

4. veljače u 0830 sati, naišlo je 13 naoružanih partizana¹⁷ na zasjedu oružničkih legionara sa uporišta Međeđa (10 km. sjev. od Capardi) na mjestu zv. »Pasje Groblje«.¹⁸ Borba je trajala 0030 sati.

Gubitaka na strani legionara nije bilo. Gubitci partizana 2 mrtva i 9 zaslužnjeno i to: Mišković Jovan ratar iz sela Neštin, kotar Ilok, Jovanović Branislav iz Šapca (Srbija) u posljednje vrijeme nastanjen u selu Divoš, kotar Hrv. Mitrovica, Lukić Petar iz sela Progar, kotar Zemun, Košarčić Đorđe iz sela Jamena, kotar Šid, Košarčić Milenko iz sela Jamena, kotar Šid, Čirić Miloš iz sela Čepin, kotar Osijek, Bojanić Svetozar iz sela Budinci, kotar Našice, Savić Todor Pučile, kotar Bjeljina i Živković Pavle iz Obreža, kotar Zemun, a domobran 3. satnije, VI. bojne domobranske radne postrojbe u Sibirju. svi pravoslavne vjere.

11. veljače u 2230 sati, 500 partizana Šekovićske partizanske brigade¹⁹, napali su oružničku postaju Kalesiju (25 km. j. i. od Tuzle) jačine 70 oružnika i legionara, istu nakon 3 sata borbe zauzeli, opljačkali i zapalili, a oružnici pod jakim pritiskom neprijatelja, povukli se u selo Prnjavor²⁰ (1 km. z. od Kalesije).

Istog dana i sata, napalo je 400 partizana na oružničku postaju Caparde u Memićima (18 j. i. od Tuzle) napadaj je odbijen nakon 3 sata borbe. U ovim borbama nije bilo gubitaka na

¹⁶ Iste snage kao pod 12.

¹⁷ Odnosi se na grupu boraca iz Sremskog NOP odreda.

¹⁸ Na karti 1:100.000 nije pronađeno.

¹⁹ Šesta istočnobosanska NOU brigada.

²⁰ Akciju je izvršio Treći bataljon Šeste istočnobosanske NOU brigade.

strani oružnika i legionara, a gubitci partizana su nepoznati. Jedan je partizan sa oružjem živ uhvaćen.²¹

Partizani su osim oružničke postaje u Kalesiji, zapalili još nekoliko kuća katolika i muslimana koji su ustaše, a tako isto u selu Memićima, zapalili su 4 kuće i nekoliko štala koje su sasvim izgorile i u njima četvoro goveda. Iz Kalesije su se partizani povukli na jug od kuda su i došli, a oružnici i legionari su se ponovno povratili u Kalesiju.

Oružničko krilo Brod:

21. siečnja u 2300 sata, upali su partizani u selo Trnjane, kotara Brod, napali na zgradu občine, redara Ogrin Petra svukli. Iz občine odnели 400 kg. graha, 200 kg. pšeničnog brašna. 50 kg šećera i dvie Vendlove puške. Prolili po prostorijama 5—6 lit. ulja i zgradu zapalili, koja je većim dielom izgorila. Iz sela su odveli redara Velikanović Andriju.

Iste noći partizani su otišli u selo Selna, kotara Brod i od glavara sela uzeli 100 kg. masti, koja je bila skupljena za naše domobranstvo. Partizana je bilo oko 100 i vratili su se u Dilj Goru.

26. siečnja oko 0130 sati, upalo je oko 50 partizana u selo Podrckavlje, kotara Brod i u zgradi občine zapalili spise, sliku Poglavnika, odnели 1 pisaći stroj, 25 kg. masti koja je bila skupljena za našu vojsku. Među partizanima su prepoznati Krajnović Marin, Đaković Luka i Vlacas Luka, svi iz sela Podvinja, kotara Brod, koji su svojevremeno pobjegli u šumu.

1. veljače u 2330 sati, upali su partizani u selo Selna, kotara Brod i opljačkali trgovinu Nejamšić Đure i iz iste odnijeli raznih stvari u vrijednosti 26.097 kuna. Partizana je bilo oko 12 koji su dali potvrdu dotičnom trgovcu na uzetu robu, jer da je to za njihovu narodnu vojsku.

1. veljače oko 0100 sat, upalo je nekoliko partizana u selo Svila kotara Brod i u gostioni Arar Ivce, razoružali dvojicu istomjesnih ustaša i to: Pavić Matu i Dorić Jozu, te im oduzeli dvie vojničke puške, samokrese i naboje za pušku, domobranske kabanice, ustaške kape i još neke dielove opreme.

3. veljače udaljio se je od svoje kuće domobran Grozdanić Ilija iz 1. sata, I. bojne, II. domobranske radne pukovnije u Mirkovcima, koji je bio na dopustu u selu Novo-Topolje, kotara Brod i pridružio se k partizanima.

5. veljače oko 22 sata, došli su partizani u selo Podvinje, kotara Brod, provalili u zgradu občine, u istoj spalili spise i

²¹ Na Caparde je vršio demonstrativni napad Prvi bataljon Šeste istočnobosanske NOU brigade.

sliku Poglavnika, odnели 2 писаћа stroја, а из куће Гњећ Илије умировлјеног оружничког наредника 1 писаћи строј, а затим се вратили у Дилј Гору одаклен су и дошли.

Оружничко крило Вуковар:

23. сиечња око 1400 сати између села Свилоша и План. Грабова (22. км. с. од Хрв. Митровице) обходња оружничке постaje Сусек, отворила је пушчану ватру на 9 сумњивих особа, који су свакако били партизани, јер нису htјели на позив стати. Ови су узвратили ватру и успјели шумом побјећи. Губитакa није било.

У раздоблју од 21. просинаца 1942. до 29. сиечња 1943., побјегло је из села Јарка (13 км. ј. и. од Хрв. Митровице) 8 мушких православнох особа, који су се придружиле к партизанима.

29. сиечња у 0100 сати, 7 наоружаних партизана, одвели су из села Бингуле (17 км. с. з. од Хрв. Митровице) од њихових кућа Франју Вујаковића и сина му Ивана, који су били усташе. За њихову се судбину незна.

28. сиечња у 0620 сати на жељезничком колодвору Грк (25 км. западно од Хрв. Митровице) група партизана непознате јаине, извршила је напад на 4 стражника жељезничке бојне. У борби од бомбе, један стражник изгубио је лиеву руку. На страни партизана губитци непознати.

29. сиечња у 2030 сати, обходња постaje Мартинци, наишла је у селу Кузмину (14 км. с. з. од Хрв. Митровице) на групу наоружаних партизана у јаини око 20 људи. У борби са истима 2 партизана ранјена без властитих губитакa. Партизани са ранјенима разбјегли се шумом према југу.

31. сиечња у 2100 сат на жељезничкој прузи између Баћинаца и Кукулјевача (24 км. с. з. од Хрв. Митровице) 10—15 наоружаних партизана покушало је извадити траћницу на прузи. Неопрезно обилазећи пругу, наишли су стражници жељезничке бојне. Партизани су од њих 3 заробили, а 2 су побјегла.

Оружничко крило Земун:

15. сиечња добила је оружничка постaja Купиново од заповјед. њемачке посаде Обреж партизански летак у коме заповједник 4. баталјона партизанскога заповједa 3. чети уз помоћ мјестних партизана, да има напасти оружничку постaju Прогар и да сјеће брзогласне ступове и жеице и разара жељезничке пруге, а 2. чета да нападне и razorуља оружничку постaju Купиново и њемачку посаду у селу Дећу.

19. siečnja u 2100 sat, upala su 4 naoružana partizana, naoružani sa samokresima u kuću umirovljenoga lugara Živka Markovića u selu Nikinci i propitivali se u selu za prazne kuće, a pošto nije bilo praznih kuća, napustili su selo.

22. siečnja u 2200 sata, jedna naoružana skupina od 50 partizana, ušla je u selo Ugrinovce, kotara Zemun, iz občine odnieli 300 kg. svinjske masti koja je bila skupljena za aprovizaciju. Odnieli su iz občine i pisaćega papira i 1 šapirograf i sve sobom odnieli.

23./24. siečnja, upalo je oko 50 naoružanih partizana u općinu Rivica, kotara Irig i iz občine odnieli 600 kg. svinjske masti, koja je skupljena od naroda za aprovizaciju.

23. siečnja upućena su 2 riznička stražara u Putince, Donje Petrovce i Popince i do danas se nisu vratili, postoji sumnja da su pali partizanima u ruke.

26. siečnja naša I. bojna zrakoplovna iz Petrovaradina sa kotarskim predstojnikom iz Iriga te oružničkom obhodnjom postaje Majdan—Vrdnik, pretresala je zemljište Fruške Gore između Vrdnika i Rakovca. U blizini Rakovca, primjetili su 2 partizana Đorđa Manojlovića iz Šašinaca i Mišu Đurđevića iz Ledinaca. Naši su otvorili vatru na bježeće partizane i Manojlović je ranjen, a Đurđeviću je uspjelo pobjeći.

27. siečnja u 18 sati, obhodnja postaje Batajnica, uhvatila je Žarka Ranisava kovača iz Batajnice i izvršila nad njim premetačinu i pod kaputom pronašla rusku skraćenu pušku bez naboja, samokres sa 7 naboja i jednu ceduljicu u kojoj partizani zabranjuju šverc, a tko švercuje da će biti ubijen.

29. siečnja oko 0100 sat, zapaljeno je skladište-sušara »Agraria«, a vlasništvo Shriber iz Zemuna u selu Boljevcima. Zgrade su izgorjele kao i oko 2 vagona kukuruza i ostalog žita i 2 vagona ugljena i ostale građe. Iz blagajne je odnieto oko 200.000 kuna gotovog novca. Blagajnik i mašinista su nestali.

Noću 5./6. veljače, isjekli su partizani 12 brzoglasnih stupova na liniji Platičevo—Nikinci, polupali izolatore i žicu isjekli.

Noću 5./6. veljače, upali su partizani u općinsku zgradu u Ledincima i iz iste odnieli 109 kg. masti koja je bila od naroda oduzeta i spremljena za našu vojsku.

6. veljače oko 2130 sati, grupa naoružanih partizana njih oko 60, napali su 1. jurišni sat, 1. novačke pukovnije u selu Ugrinovcima (15 km. s. z. od Zemuna). Ovaj sat bio je kao osiguranje povjerenstvu za prisilno oduzimanje žita i masti za hrvatsku vojsku. U borbi je poginulo 4 vojnika domobrana i 18 ranjeno, a 3 partizana ubijena i među njima njihov vođa zvani Džoje.

6. veljače oko 2300 sata, napalo je 50 naoružanih partizana vojničku stražu školske zrakoplovne pukovnije Petrovaradin, koja je čuvala cisterne na željezničkoj postaji Ledinci (5 km. zapadno od Kamenice n/D.). Straža je bila jaka 15 domobrana i 1 častnički namjestnik. Domobrani savladani, razoružani i skinuti. Partizani sobom odveli vodnika Kuzmanovića.

6. veljače oko 0230 sati, pokušali su partizani napasti oružničku postaju Bešenovo, ispalivši 2 naboja na stražnike. Napad je odbijen bez gubitaka.

6. veljače oko 1200 sati, došla su 2 nepoznata naoružana čovjeka u manastir Krušedol kod Iriga. Ovi su ljudi bili obučeni u odoru jugoslovenske vojske i imali su na ramenima epoletuške sa po 3 zvjezdice. Htjeli su razgledati manastir, ali pošto nije bilo nadstojnika, nisu mogli to učiniti.

8. veljače oko 1200 sati na putu između Progara i Kupinova, napadnut je od strane 60 naoružanih partizana stožerni narednik Augustin Rajić zapovjednik oružničke postaje Kupinovo, koji se je vraćao sa još 2 oružnika iz Zemuna i 2 riznička stražara. Obhodnja je primila borbu koja je trajala istog dana do 17 sati jer se je morala povući pošto je partizanima stigla pomoć iz sela Progara Gubitaka na našoj strani nije bilo.

8. veljače oko 0800 sati u šumi zvanj Crni—Lug kod sela Boljevaca, 30 naoružanih partizana, uhvatili su seljaka Svetislava Vorkapića i lugara Ljubu Vrdoljskog iz Boljevaca koje su držali kod sebe istoga dana do 15 sati, a zatim ih pustili kući.

4. O AKCIJI RADU I KRETANJU SUMNJIVIH OSOBA, TUĐINSKIH PLAĆENIKA, AGENATA I PROVOKATORA I ANTIDRŽAVNIH ELEMENATA:

Nije ništa zapaženo.

5. O STRANOJ PROMIDŽBI U NARODU:

Vrši se živo svim mogućim sredstvima, ali putem krugovala najviše, raznim letcima, došaptavanjem i svim drugim izmišljenim vjestima preko krugovala nami neprijateljski raspoloženih država. Ovo se najviše zapaža kod partizana, četnika i pravoslavnoga življa uobće.

6. O PRILIKAMA PREHRANE I PROMETA:

U mjestima koja još nisu od strane partizana i četnika opljačkana, prehrana je prema sadanjim prilikama dosta dobra. Cijene svakim danom sve više skaču. Šverc zauzima sve veći mah. Siromašni slojevi pučanstva i državni službenici, teško dolaze do najnužnijih životnih potreba; jer su im prihodi prema skupoci mali.

Željeznički promet na pruzi Zagreb—Zemun dosta je ugrožen, ali se ipak sa zakašnjenjem odvija. Na pruzi Brod—Sarajevo i Doboj—Tuzla, promet se odvija normalno.

Cestovni je promet većim djelom ugrožen od četničkih i partizanskih bandi, a naročito na bosanskoj strani.

7. O ODNOSIMA VOJSKE SA USTAŠKIM ORGANIZACIJAMA I SA GRAĐANSKIM VLASTIMA:

Dobri su i sa jednim i drugim.

II. AKCIJA NAŠIH I SAVEZNIČKIH SNAGA:

Akcije naših i njemačkih oružanih snaga na području kotara Teslić, završene su sa uspjehom uz teške gubitke neprijatelja koji se je povukao u pravcu Prnjavora i Sipuraga.

Drugih većih akcija na području ove pukovnije nije bilo, osim što naše oružane postrojbe sa uporišta Caparde, Memići, Kalesija i ostala uporišta odbijaju neprijatelja u žestokim borbama koje se vode na ovom prostoru.

V. OBĆI ZAKLJUČAK

Obće stanje i stanje javne sigurnosti zbog djelatnosti partizana, nepovoljno je. Potrebno je da se na celom pukovnijskom području preduzmu što jače i energičnije akcije čišćenja i uništavanja partizana, kao i četnika u šumi Vučijaku. Ovo je potrebno što prije privesti u djelo dok traju hladniji zimski dani i noći, jer se sada partizani najviše zadržavaju po kućama.

Oko Fruške Gore počeli su se partizani ponovo koncentrisati. Stalno se prikrivaju po pravoslavnim selima. Jedna grupa partizana od 80—100 ljudi, pojavljuje se sada oko sela Vizića i Đipše i u okolnom području vrši razna nasilja, odvođenja i ubijanja našeg življa. Ista ova grupa pokušava da oštećuje željezničke pruge i njene objekte.

U zapadnom dielu krila Vukovar iz planina Krndije i Dilj od poslednjeg izvješća, nije bilo upada partizana. Ovome je svakako taj uzrok, što su iz sela Bobote i Bršadina obitelji partizana i osobe koje su partizane potpomagale, pokupljene i upućene u Njemačku na rad.

Oružničke postaje na području oružničkih krila Vukovar i Zemun, po otpustu pričuvnih i djelatnih domobrana, ostale su jako slabe i nejake. da bi sa uspjehom mogle da suzbiju nedjela partizana i da iste uništavaju. Potrebno je pojačanje postaja i ili da se na ugroženim mjestima odrede stalne posade.

Oružničke postaje koje su vraćene u naše ruke:

Oružnička postaja Dragalovci (u Jelahu) odpočela je djelovati dne 8. veljače 1943. sa sjedištem u Jelahu.

Zbog malog broja oružnika, oružnička postaja Susek, prebačena je u selo Neštin. Dok se ista pojača, vratit će se u Susek.

U pogledu oružničkih postaja od posljednjega izvješća do danas nije bilo drugih promjena.

Zapovjednik, pukovnik:
(Emanuel Mašek)
Mašek

BR. 336

DNEVNI IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA TREĆEG DOMOBRANSKOG ZBORA OD 17 FEBRUARA 1943 GOD. O POKRETIMA JEDINICA NOV U CENTRALNOJ BOSNI I DOLINI NERETVE¹

III. DOMOBRANSKI SBOR

Op. Br. 868/taj.

DNEVNO IZVJEŠĆE OD 17.II.1943.

(Oznaka na karti 1 : 100.000)

- I. 1.) Uslijed prekida želj. pruge Drežnica—Mostar i napadaja partizanskih skupina na ovaj odsjek pruge iz zapadnog smjera, stanje se u ovome prostoru pogoršalo.²

2.) *Pojedinosti:*

a.) *Oblast Bugojno—G. Vakuf:*

Prema izvješću V. djelatnog sdruga, oko Bugojna i Kupresa mirno. Između Bugojna i G. Vakufa izvršena je smjena partizanskih skupina. Srbijanska brigada zaposjela desnu, a mješovita crnogorska i dalmatinska brigada lijevu stranu puta G. Vakuf—Bugojno.³

U prostor s. Rilić (9 km. j od Kupresa) — Ravno — Vukovsko (14 km. j. i. od Kupresa), prije dva dana iz s. z. smjera stigle su jače partizanske snage pod vodstvom Buljana Vice.⁴

¹ Original. pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistorikskog instituta, pod br. 2/1—18, k. 19.

² Akciju su izvele jedinice Druge proleterske divizije. Vidi dok. br. 80, 89, 90, 99, 333, 340, 342, 344 i 345.

³ Vidi dok. br. 173.

⁴ Vjerovatno se odnosi na novopridošle partizane koji su ušli u sastav Devete dalmatinske divizije.

b.) *Oblast Travnik—Jajce:*

Njemačkim razviđanjem ustanovljeno je, da je neprijatelj sa mnogobrojnim teškim pješačkim oružjem zaposjeo utvrđene položaje u prostoru s. i s. i. od Jezera (8 km. z. od Jajca). Danas započeo podhvat njemačkih četa prema ovim položajima.⁵

Dne 17. o. m. u »0200« sati na pruzi D. Vakuf—Jajce (12 km. s. z. od D. Vakufa) izkliznuo vlak, uslied čega je promet ponovno prekinut. Iste noći u »0530« sati na ovom djelu pruge prekinuta i brzoglasna veza. Popravak u toku⁶.

d.) *Oblast Vlasenica:*

Prema izvješću 5. oruž. pukovnije, dne 16. o. m. oko »0400« sati, 60 momaka dobrovaljačke bojne pod zapovjedništvom nadporučnika Arpadžića vršili su razviđanje prema Jeleč pl. (14 km. s. od Vlasenice). Kod s. Popići i Gajić (12 i 13 km s. od Vlasenice) sukobili se sa četnicima i partizanima i tom prilikom zauzeli spomenuta sela, ubili 22 četnika (među njima i vođu Lazića Velimira), 14 četnika ranili i 1 zarobili. Zaplieni: 8 pušaka. 7 bombi. 420 naboja, 7 goveda, 10 ovaca i 1 kobilu. Na strani dobrovoljaca nije bilo nikakovih gubitaka.

e.) *Oblast Mostar:*

Prema izvješću posade Konjic, juž. od Drežnice (20 km. s. z. od Mostara) vode se borbe sa partizanima.⁷ Promet i brzoglasna veza sa Mostarom prekinuti. Potankosti nepoznate.

f.) *Oblast Goražde—Višegrad:*

Stanje mirno.

g.) *Oblast Imotski:*

Nove viesti nisu primljene.

3.) Razviđanje u ugroženim prostorima.

Vlastiti gubitci: 2 ustaše ranjena i 3 nestala.

Neprijateljski: 42 četnika mrtva, 14 ranjeno i 1 zarobljen.

II. Bez promjene

III. Bez promjene

Zapovjednik general

Lukić

Lukić

⁵ Na ovom sektoru nalazio se po jedan bataljon Devete i Sedme krajiške NOU brigade.

⁶ Akciju su izveli dijelovi Devete krajiške NOU brigade. Vidi dok. br. 95 i 360.

⁷ U to vrijeme u dolini Neretve operisala je Druga proleterska divizija. Opširnije vidi dok. br. 89. 90. 93. 99. 333. 340, 342, 344 i 345.

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA ŠESTE PJEŠAČKE DIVIZIJE OD 17 FEBRUARA 1943 GOD. O SITUACIJI U HERCEGOVINI¹

ZAPOVJEDNIČTVO
6. PJEŠAČKE DIVIZIJE

Op. Br. 1750 taj.

U Mostaru, dne 17.II.1943.

Predmet: Dnevno izvješće broj 47.—

— GLAVNOM STOŽERU DOMOBRANSTVA »OP« — ZAGREB

— OBČEM VOJNIČKOM POVJERENIČTVU NDH. — SUŠAK

— ZAPOVJEDNIČTVU III. DOMOBRANSKOG SBORA (Glst.)

— ZAPOVJEDNIČTVU III. D. S. PODRUČJA (Glst.).

— ZAPOVJEDNIČTVU II. SEKTORA (POPUNIDBENO SINJ). —

— S A S T A V A K. —

Stanje prema prikupljenim podatcima tokom 17. veljače 1943 god.

I.

A) KRATKA OCJENA SITUACIJE:

S jedne strane pojava partizana u dolini Drežnice u vezi sa do sada izraženom tendencijom nadiranja ka Mostaru², a s druge strane nesigurnost u četnike koji su već prikupljeni u oblasti Mostar — Bijelo Polje, da se u presudnom trenutku ne sjedine sa partizanima, najbolje ukazuje na ozbiljnost položaja Mostara. Imajući uz to na umu nepovjerljivost našeg pučanstva u talijansku vojsku kao i strah pred nasiljem četnika, dovoljni su razlozi da u Mostaru vlada krajnja zabrinutost i uznemirenost, spremni da pređu i u paniku. Ovo stanje pogoršano je od-

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, pod br. 6 1—41, k. 19.

² Na ovom sektoru nalazila se Druga proleterska i Druga dalmatinska NOU brigada Druge proleterske divizije. Vidi dok. br. 89. 90, 93, 99. 333. 340. 342. 344. 345.

puštanjem radnika organizacije »Todt«³. Službeni položaj nije mnogo povoljniji od obće psihoze zbog toga što Talijani nama ne daju opće nikakve obavijesti. Isto tako ne dobivaju se obavijesti niti od naših vlasti o stanju sjeverno od demarkacione linije i o stanju akcije, koja je navodno u toku. Rezultat svega ovoga jeste potpuna neobavještenost naših službenih oblasti, a zabrinutost i uznemirenost pučanstva.

B) DJELATNOST PODREĐENIH ČETA I POJEDINOSTI O NEPRIJAT.

— Dne 16.II. oko 21 sat četnici pušćanom vatrom napali orpost⁴ Buna, pozivajući naše oružnike da odstupe. Oružnici prihvatili borbu i nakon pušćaranja od pola sata odbili četnike koji su zauzeli postave oko s. Buna. Kod divizije Murge odmah sam intervenirao i tražio da spriječi nasilja i napade četnika na našu oružanu silu i pućanstvo. Odgovoreno mi je, da nam Talijani, obzirom na teško stanje, ne mogu pružiti nikakvu pomoć, već nam mogu samo savjetovati, da se branimo od svakoga ko nas ugrozi ili napadne.

— 17.II. oko 01,00 sati obavijestio je zapovjednik četnika iz s. Ortiješ (8 km. južno od Mostara) našeg zapovjednika orpost Buna, da će 17.II. između 7 i 9 sati jedna skupina četnika iz Hodbine proći kroz Bunu za Mostar i dalje, pa mu je savjetovao, da se naši oružnici za to vrijeme sklone, jer će četnici u protivnom sigurno izazvati incidente. Po ovome sam tražio zaštitu od strane divizije »Murge« na taj način, da se uputi nekoliko talijanskih vojnika, koji će se u vremenu prolaza četnika nalaziti kod naše oružnićke postaje, što mi je obećano, a kasnije i izvršeno.

— Dne 17.II. oko 22 sata odpoćeli su četnici iz sela oko s. Buna (Ortiješ, Lakševina, Blagaj i Hodbina) napad na selo i orpost Buna, koja je prihvatila borbu. Tražio sam najenergićnije od divizije »Murge« da ovo sprijeći, jer inaće može doći do teškog stanja u pozadini. Istodobno intervenirano i zahtjevano od vođe Srba Dobrosava Jevđevića da zaprijeći nasilja i napade četnika, ćem je isti odmah udovoljio upućujući oko 30 četnika, koje je stavio pod zapovjedništvo našeg oružnićkog ćastnika, na lice mjesta, ćime je sukob okonćan. Źrtava izgleda nema.

— Prema obavijesti pukovnika Šimića opaža se jaće prikupljanje partizana na dalmatinskoj strani, što ukazuje na moćebitnu namjeru poduzimanja akcije pravcem Vrgorac—Ljubuški⁵.

¹ »Todt« je njemaćka organizacija za javne gradevinske radove.

⁴ Oružnićka postaja, tj. Źandarmeriska stanica.

⁵ U to vrijeme na ovom sektoru nalazila se Deveta dalmatinska NOU divizija. Vidi dok. br. 80.

U oblasti sela: Drinovci — Sovici — Gorica, izgleda da nema više partizana — naše obhodnje odlaze u navedena sela. Jedna manja skupina partizana nalazi se samo u s. Bobanova Draga.

U Posušju i Imotskom partizani — većinom Dalmatinci⁶, nastavljaju sa pljačkanjem. Srbijanci i Crnogorci upućeni su većim dielom u smjeru Drežnica⁷.

— O stanju između Mostara i Drežnice prikupljeni su sljedeći podatci:

— Dne 16.II. oko 13 sati došlo je u selo Vrđi (2 km. južno od Drežnice) oko 50 partizana, čije su obhodnje do 14 sati doprle do Marijanove Bukve (4 km. južno od sela Vrđi), gdje su ostale do mraka. Iz sela Goranci pučanstvo izbjeglo, a ostali samo oružnici i 40 milicionera.

— Tokom noći 16./17.II. sjeverno od sela Bijelog Polja bilo je izvjestnih borbi. Jutros 17.II. došao je mali broj ranjenih Talijana i četnika u selo Bijelo Polje. Partizani se nalaze na nekoliko kilometara sjeverno od sela Bijelo Polje — s obje strane Neretve.

Oko 7,20 sati Talijani uputili iz Mostara oklopni vlak u smjeru Drežnice, koji je kod tunela blizu željezničke postaje Vojno dočekan strojopuščanom vatrom partizana.

Odnos između četnika i naših oružnika i domobrana za sada je dobar, ali se naši plaše prevare.

— Jedna skupina od oko 20 partizana primjećena je kod sela Jasenjani (na lievoj obali r. Neretve—20 km. sjeverno od Mostara). Na ovom pravcu oko 450 četnika zaposjelo postave u oblasti s. Ravne — Prigradani⁸.

— Oko 22 sata 17.II. dobiveni su sljedeći podatci:

U s. Vrđi skupina partizana u jačini od oko 100 ljudi, dok se glavnina od oko 4000 ljudi nalazi u oblasti s. Striževo (u dolini Drežnice — 11 km. zapadno od Neretve).

Partizani se obim obalama r. Neretve kreću u smjeru Mostara. U s. Kula nalazi se jedna skupina od 100 ljudi koja je navodna predhodnica.

Talijanske bunkere u Drežnici partizani su zauzeli i zaposjeli.

Prema obavijesti zapovjednika divizije »Murge« talijanske čete još nisu u kontaktu sa partizanima, računajući da će do njega doći tek 18.II. prije podne — što najbolje dokazuje kako nam o općoj situaciji uopće NEĆE DATI NIKAKVE OBAVIJESTI. Zapovjedništvo karabinjera u Mostaru smatra da za-

⁶ Isto kao pod 5.

⁷ Isto kao pod 2.

⁸ Prigredani

povjedništvo divizije »Murge« uopće nema jasnu sliku o stvarnom stanju.

— Oko 22,15 sati talijansko topništvo iz Mostara otvorilo vatru i tuklo s. Goranci i s. Miljevci u kojima uopće nije bilo partizana, već samo naših dijelova. Traženo je odmah obustavljanje gađanja, čemu su udovoljili. ispričavajući se da je do ovog došlo usljed zabune (bolje rekuć zbog nemanja pregleda o stvarnom stanju).—

C) VLASTITE MJERE:

— O svima saznanjima odmah su obaviješteni Talijani, Glavni stožer, Hrvopo i III. sbor u Sarajevu, kojima je ukazana ozbiljnost općeg stanja u oblasti Mostara. Osim toga preduzete su sljedeće mjere.

— 16.II. u 12 sati, sporazumno sa Velikom Župom i zapovjedništvom divizije »Murge« zapovjedio sam zabranu gradskih i međugradskih posebničkih razgovora i s tim u vezi isključenje svih posebničkih brzoglasa.

— Od 16.II. u 20 sati zapovjedio sam strogu pripravnost, koja je i dalje u toku.

— Zapovjedništvo presidia Mostar izdalo je naredbu o redarstvenom satu od 20 do 7 sati i najstrožije propise za kretanje poslije određenog vremena.

— Od zapovjedništva III. domobranskog sbornog područja primljena je zapovjed da se izvrše pripreme za eventualno uništenje streljiva i pogonskog tvoriva, ako to bude potrebno.

II.

POKRETI I PREMJEŠTAJI VLASTITIH ČETA I OSOBITI DOGAĐAJI:

Osim iznietog nije bilo.

III.

OSOBITI DOGAĐAJI I MJERE IZVAN BORBENE DJELATNOSTI:

Dne 7.II. milicioneri sela: Kruševljani, Borovčići, Kljuni, Presjeka i Lakat, kotora Nevesinje odlučili da pristupe protukomunističkoj miliciji dr. Ismeta Popovca t. j. četnicima, što su i učinili. Uslijed toga naša orpost Kruševljani 9.II. povukla se je u Nevesinje.

Dne 8.II. napala je jedna skupina četnika iz s. Pribilovci čobane iz s. Svitava i sa ispaše Ostrvo (8 km. jug. ist. od Čapljine) povela sa sobom jednog čobana i jednu čobanicu, a istodobno opljačkala oko 170 ovaca. Oružnička obhodnja sa orpost D. Hrasno pronašla je lješine odvedenih čobana koji su ubijeni — strijeljani, pa potom bačeni u vodu.

Dne 11.II. strijeljala je talijanska riznička straža u blizini s. Trpanj (poluotok Pelješac) jednu ženu zbog toga, što joj je sin u šumi a muž joj se nije nalazio kod kuće dok je u blizini mjesta prekinuta poljska brzoglasna veza; ova žena nalazila se već kao taoc kod Talijana.

Organizacija »Todt« u Mostaru, zbog teškog taktičko-operativnog stanja, obustavila rad na terenu i otpustila 1100 radnika (većinom žena i djece). Iz Širokog Brijega odpremaju strojeve u Mostar.

— 17.II. oko 15 sati ubijeni su od nepoznatih četnika u s. Gnojnice oružnik Rafael Čuljak i pomoćni oružnik Mirko Kr-talić koji su samovozom putovali u s. Gnojnice. Samovozača su samo opljačkali. Intervenirano kod zapovjedništva divizije »Murge« i zatraženo upućivanje karabinjerske obhodnje u na-vedeno selo radi smirenja duhova i spriječavanja eventualnih daljnjih nasilja. —

Zamjenik zapovjednika
Glavar stožera.
Glavnostožerni satnik
Šimoković
Šimoković

(M. P.)

BR. 338

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA ŠESTE PJEŠAČKE DIVI- ZIJE OD 17 FEBRUARA 1943 GOD. O SITUACIJI U DOLINI NERETVE¹

Operat. odjel

Mostar br. 90 17.2.43. 1340 sati

Zagreb 2 br. 550 17.2.43 1440 sati

Mindornglst. Operod

Hrvopo Sušak

Treći dom. zbor —

najžurnije — partizani sa obje strane Neretve napredovali do na 6 km. sjeverno² od s. Bijelog Polja³. Jutros upućen u smjeru Raške Gore talijanski oklopni vlak, koji je kod tunela blizu željezničke postaje Vojno dočekan partizanskom vatrom. 17.2. 43. prije podne u Mostar stiglo oko 299 talijanskih vojnika,

¹ Original. pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, pod br. 1/1—2, k. 19.

² Zapadno

³ Odnosi se na jedinice Druge proleterske i Druge dalmatinske NOU brigade. O borbama na ovom sektoru vidi dok. br. 89. 90. 93, 99. 336. 344 i 447.

pripadnika pozadinskih ustanova. u Bijelo Polje pristiglo još oko 300 četnika. Ishod dosadašnjih borbi nepoznat, jer Talijani ne daju nikakove obavijesti. U Bijelo Polje pristigao manji broj ranjenika. U Nevesinju pripreme u nepoznatom pravcu za pokret 4 četničke bojne. Na dalmatinskoj strani opaža se prikupljanje partizana što ukazuje na možebitnu namjeru djelovanja preko Vrgorca, u oblasti Ljubuškog obilaskom našeg lijevog krila i boka⁴. Organizacija todt⁵ obustavila obzirom na stanje rad na terenu i otpustila oko 1100 radnika većinom žena i djece. U Mostaru uznemirenost i zabrinutost.

op. br. 1742/tajno
predao 17.2.43. u 1655 sati nar. Požgaj
primio 17.2.43. u 1655 h stk. Filković

6. divizija Mostar

17/II D

BR. 339

**IZVJEŠTAJ VELIKE ŽUPE LAŠVA I GLAŽ OD 17 FEBRU-
ARA 1943 GOD. O UGROŽENOSTI TRAVNIKA OD STRANE
JEDINICA NARODNOOSLOBODILAČKE VOJSKE¹**

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
VELIKA ŽUPA LAŠVA I GLAŽ
u Travniku.
Broj: T. 185—1943.

Travnik, dne 17.II.1943.

Predmet: Teški položaj Travnika
i njegove okolice.

GLAVARU GRADANSKE UPRAVE
na ruke opunomoćenog ministra g. Dr. Cankia

Sarajevo.

Na današnjem sastanku predstavnika upravnih domobran-
skih i ustaških vlasti održanom po pozivu podžupana g. Muha-

⁴ Poslije odlaska Druge proleterske divizije u dolinu Neretve, na sektoru Posušje—Imotski došla je Deveta dalmatinska NOU divizija. te su njene jedinice dejsstvovale na pravcu Ljubuškog i Vrgorca. Vidi dok. br. 80.

⁵ »Todt« je njemačka organizacija za javne građevinske radove

¹ Original. pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod br. 1/3—1. k. 149 a.

meda Sudžuke, a u smislu okružnice Glavnog stana Poglavnika od 22.III.1942. GSP. Broj: 44/42. ustanovljeno je sljedeće:

Jači odredi partizana u brojčanoj snazi od preko 5000 obo-ružanih ljudi koncentriraju se u okolini G. Vakufa i Prozora². Njihove ophodnje pojavljuju se u svrhu oružanih izviđanja na području sela občine Turbe.

Kroz kratko vrijeme može se očekivati napadaj na Travnik i od onih partizanskih skupina, koje progone naše njemačke sa-vezničke snage iz područja velikih vojničkih podhvata u Kra-jini. Njihove razbijene snage u cilju prodora mogle bi se poput lavine sručiti na Travnik i dolinu Lašve³.

Prema primljenim službenim izvještajima iz Zenice Ze-nički četnički odred izdao je proglas na pravoslavno pučanstvo ovih krajeva kojim se isto poziva na oružani ustanak.

Dne 13. veljače izvršen je napad na željezničku prugu Bila —Vitez. Poginulo je osam domobrana dok je jedanaest teže a četrnaest lakše ranjeno. Četiri vagona transporta potpuno su uništena. Djelo su navodno izvršili četnici. Radi ovog djela sa-botaže njemačka vojska strijeljala je 9 seljaka pravoslavaca iz sela Tolovića, občine Vitez. Njemci su također odveli 25 seljaka Hrvata katolika i muslimana iz občine Vitez. Ovih dana četnici dolaze iz hrvatskih sela navedene občine i otvoreno se priete, da će načiniti pokolj ako im se ne povrate njihovi ljudi, koje su Njemci streljali. Usled toga među našim pučanstvom nastalo je veliko uzbuđenje uznemirenost i strah.

Obrana Travnika i njegove bliže okolice povjerena je je-dinicama III. konjičkog sklopa. Međutim posljednjih dana ova posada je znatno oslabljena jer je izdan nalog, da jedna satnija ovog sklopa preuzme obranu i zaštitu Viteza, a druga Bile. Ta-kođer je jedan dio topništva prevezen iz Travnika na drugu stranu.

Travnik je naše važno gospodarsko i političko središte a ta-kođer istaknuto vojničko uporište. U gradu se nalaze dvije tvor-nice i to duhana i šibica, zatim brojni uredi, zalihe vojničkih potreština, a također je značajno i bogatstvo posebničkih posjeda.

U svrhu zaštite i odbrane grada Travnika bilo bi neop-hodno nužno zatražiti od zapovjedništva 718. njemačke divizije

² Odnosi se na Treću NOU diviziju koja je 17 februara oslobodila Prozor. U to vrijeme Prva proleterska divizija vodila je borbe oko Ivan Sedla (Prva brigada), Bugojna (Treća sandžačka brigada) i kod Donjeg Vakufa (Treća krajiška brigada). Jedinice NOV tada nisu imale na-mjeru napasti Travnik. Opširno o svim borbama vidi dok. br. 91, 92, 100, 173, 221, 233, 339, 341, 342, 363 i 550.

³ Vjerovatno da je domobranska komanda pretpostavljala da će jedinice NOV izvršiti napad na Travnik pošto su se u njegovoj nepo-srednoj blizini nalazile jedinice Treće krajiške brigade.

u Sarajevu, da se ostavi u Travniku u cijelosti III. konjički sklop. Također bi bilo potrebno osigurati Travnik sa većim brojem topništva. Bilo bi potrebno osigurati Travnik i sa jedinicama njemačke oružane sile. Tako bi se moglo osigurati zaleđe operacionim jedinicama.

Konačno bi bilo neophodno nužno poduzeti kod njemačkih oblasti mjere u svrhu uništenja četničkih odreda na Janjičkom Vrh, koji stalno uznemiruje i napada naša sela, a pljačka i ubija naše ljude u okolini Viteza i Busovače.

Moli se Gospodin Ministar, da izvoli kod zapovjedništva 718. njemačke pješačke divizije u Sarajevu poduzeti potrebne mjere i korake sa svrhom kao napried, kako bi se među pučanstvom ovih krajeva uniela spokojnost i kako bi isto bilo zaštićeno od svih iznenađenja.

ZA DOM SPREMNI!

Zamjenik Velikog Župana
Muhamed Sudžuka, v. r.

BR. 340

OBAVJEŠTENJE GLAVNOG USTAŠKOG STANA OD 18 FEBRUARA 1943 GOD. O ZAUZEĆU POSUŠJA I IMOTSKOG OD STRANE JEDINICA NARODNOOSLOBODILAČKE VOJSKE¹

U S T A Š A

HRVATSKI OSLOBODILAČKI POKRET
G L A V N I U S T A Š K I S T A N

Broj V. T. 7—10—1943.

Savezno sa br.

Predmet Izvješće o operacijama proti partizana. —

Zagreb, 18. veljače 1943

MINISTARSTVU ORUŽANIH SNAGA

Operativni odjel

Z a g r e b

Glavni Ustaški stan primio je 17.II.1943. u 14 sati sljedeću šifriranu obavijest Ustaškog stožera Hum u Mostaru:

¹ Original, pisan na mašini. nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, pod br. 2/1—40.

»Devetoga je palo Posušje, desetoga Imotski². Naše snage sa podpukovnikom Šimićem nalaze se na crti Tihaljina—Grude—Kočer. Jučer sam ponovno bio na položajima. Partizani su se podelili. Dalmatinci kreću prema Makarskoj³, a Crnogorci prema Prozoru, Konjicu, Drežnici⁴. Petnaestoga u pola noći zauzeli su Drežnicu, i prekinuli željeznički promet. —

Šifra je poslana bez ključa, i uspjelo ju dešifrirati tek 18. II. 1943. u 8 sati u jutro. —

ZA POGLAVNIKA I DOM — SPREMNI!

PO NALOGU POSTROJNIKA
ODJELNI UPRAVITELJ

(M.P.)

(S. M a v r e k)

Mavrek

² Vidi dok. br. 41, 75, 322, 327, 328, 329 i 330.

³ Prema operativnom planu Vrhovnog štaba NOV i PO Jugoslavije Deveta dalmatinska NOU divizija preuzela je položaje Druge proleterske divizije sa zadatkom da zatvori pravce Mostar—Široki Brijeg—Posušje—Imotski i pravac Ljubuški—Stražnica—Grude—Bobanova Draga—Imotski—Ljubuški—Stražnica—Drinovac—Podbablje—Imotski i pravac Vrgorac—Zagvozd. O tome vidi dok. br. 80.

⁴ Druga proleterska divizija poslije smijene orijentisala je svoje dejstvo u dolinu Neretve i oslobodila Drežnicu, Jablanicu i okolna mjesta. O pokretima jedinica NOV oko Drežnice i Neretve vidi dok. br. 89, 90, 93, 99, 333, 342, 344 i 345.

**IZVJEŠTAJ MINISTARSTVA UNUTRAŠNJIH POSLOVA OD
18 FEBRUARA 1943 GOD. O ZAUZEĆU PROZORA I OKO-
LINE I UGROŽENOSTI TUZLE I KLADNJA OD STRANE JE-
DINICA NARODNOOSLOBODILAČKE VOJSKE¹**

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
MINISTARSTVO UNUTRAŠNJIH POSLOVA
GLAVNO RAVNATELJSTVO ZA JAVNI RED I SIGURNOST

Broj: 23310

Zagreb, 18. veljače 1943

Predmet: Prozor i okolica —
u rukama partizana,
Tuzla i Kladanj u opasnosti.

ŽUPANSTVU PRI POGLAVNIKU

na ruke poglavnog župana g. puk. Prebega

GLAVNOM STOŽERU ORUŽANIH SNAGA

operativni odjel

VRHOVNOM ORUŽNIČKOM ZAPOVJEDNIČTVU

Z a g r e b

Župska redarstvena oblast Sarajevo, upravitelj Petković.
javlja brzoglasno:

»Jučer 17. o. mj. u 22. sata partizani su zauzeli željezničku postaju Ivan i Raštelicu², te su iste zapalili. Danas u 2 sata zauzeli su željezničku postaju Bradina. Jedna jača skupina partizana kreće prema Konjicu, te ga ozbiljno ugrožava³. Druga skupina ide prema Tarčinu i Pazariću⁴. Sinoć su stigla u Sarajevo 63 talijanska vojnika, koji su ranjeni u borbi između Rame i Prozora. Prozor su jučer partizani zauzeli⁵. Njihove se snage oko Prozora ciene na preko 2.000 ljudi. Sve brzoglasne veze su prekinute. Talijanske vlasti su pozvale 2.000 četnika iz Nevesinja.

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, pod br. 2/1—22, k. 22.

² Ivan Sedlo i Raštelicu oslobodila je Prva proleterska brigada. Vidi dok. br. 93, 102, 173 i 362.

³ Odnosi se na dva bataljona Prve proleterske brigade koji su izvršili napad 19/20 februara na Konjic. Vidi dok. br. 106.

⁴ Prva proleterska brigada poslije zauzeća Ivan Sedla orijentisala je dva bataljona prema Konjicu a dva prema Tarčinu. Vidi dok. br. 106 i 173.

⁵ Vidi dok. br. 91, 92, 100, 221, 233, 339, 342, 350 i 363.

Četnici Draže Mihailovića vrše obću mobilizaciju u kotarevima Pljevlja, Čajniče i Foča.

Partizani su s nepoznatim snagama sinoć 17./II u 22.30 sati zauzeli uporišta na potezu Tuzla—Kladanj—Brgulje—Lončić—Motiljari⁶ i Postupari s Tuzlanskim vodovodom. Zapalili su mnoge kuće, oružničke postaje i obćine. Kladanj je posve odsječen, dok partizani kreću prema ugljenokopu Đurđevik, 22 km od Tuzle. Na putu Tuzla—Zvornik osjećaju se jači potezi partizana⁷. Iz Rača prebacilo se 450 partizana⁸. Položaj oko Tuzle dosta ozbiljan.«

Gornje se izvješće dostavlja na znanje s molbom za možebitni postupak.

ZA DOM SPREMNI!

GLAVNI RAVNATELJ:
(Dr. Filip Crvenković)

BR. 342

DNEVNI IZVJEŠTAJ TREĆEG DOMOBRANSKOG ZBORA OD 18 FEBRUARA 1943 GOD. O BORBAMA PROTIV JEDINICA NOV U DOLINI NERETVE I OKOLINI JAJCA¹

III. DOMOBRANSKI SBOR

Op. Br. 890/taj.

DNEVNO IZVJEŠĆE OD 18.II.1943.

(Oznaka na karti 1 : 100.000)

- I. 1.) Padom Prozora u partizanske ruke i prodorom partizanskih skupina sve do pruge između Raška Gora (5 km. s. od Mostara) i Tarčina (5 km. z. od Pazarića), rušenjem ovoga odsjeka pruge na više mjesta i zauzimanjem pojedinih željezničkih postaja od strane partizana, stanje se u ovome prostoru u velikoj mjeri pogoršalo².

⁶ Vjerovatno Matijevići.

⁷ Pritisak na Tuzlu i Kladanj vršila je Šesta istočnobosanska NOU brigada sa Birčanskim NOP odredom. O borbama oko Tuzle vidi dok. br. 351.

⁸ U to vrijeme prebacivane su iz Srema grupe naoružanih partizana radi popune Sremskog NOP odreda i bosanskih jedinica.

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, pod br. 3/1—21, k. 19.

² Na sektoru Prozora i u dolini Rame i Neretve nalazile su se jedinice Prve proleterske, Druge proleterske i Treće NOU divizije. Vidi dok. br. 91, 92, 100, 333, 339, 341, 344, 345, 350 i 363.

2.) *Pojedinosti:*

a.) *Oblast Prozor—Konjic:*

Noću 16./17. o. m. Prozor pao u ruke partizana. Sudbina talijanske posade u Prozoru nepoznata. Partizani od Prozora dolinom Rame približili se želj. postaji Rama iz s. z. smjera na 5 km³.

U prostoru između Raška Gora (5 km. s. od Mostara) i Drežnice (20 km. s. z. od Mostara) oko želj. pruge vode se borbe⁴. Potankosti nepoznate.

Noću od 17./18. o. m. jaka partizanska skupina iz zapadnog smjera napala je i zauzela želj. postaju Bradina, Ivan i Raštelicu (11—12—15 km. s. i. od Konjica), porušili prugu i brzoglasnu vezu. nakon čega je jedan dio skupine krenuo prema Pazariću, a drugi dio prema Konjicu. Jedan dio naše posade pod borbom izvukao se do Tarčina, a drugi dio krenuo prema Konjicu⁵. Stanje oko Konjica i Rame nepoznato, jer nema brzoglasne veze sa ovim odsjekom pruge.

b.) *Oblast Foča—Goražde—Višegrad:*

Dne 17. o. m. jedna četnička skupina sa Gradine (1,5 km. i. od Međeđe) ispalila je nekoliko pušanih naboja na naše domobrane na postaji Međeđa. Sa naše strane izbačene 4 bombe iz bacača na četničku skupinu, koja se razbježala.

Jače četničke skupine kod Ustikoline (8 km. s. od Foče), prebacuju se sa desne na lijevu stranu Drine i kreću u s. z. smjeru prema selu Jabuci (10 km. s. z. od Ustikoline). Ovo javljeno 6. diviziji da obavjesti saveznike.

c.) *Oblast Jajce:*

Dne 17. o. m. u započetom podhvat u prema Mrkonjić Gradu iz smjera Jajca, njemačke čete stigle pred utvrđene neprijateljske položaje u prostoru s. i s. i. od Jezera (8 km. z. od Jajca). Podhvat se danas nastavlja. Gubitci: 2 Niemca ranjena, 2 ustaše mrtva i 2 ranjena⁶.

³ Prozor je oslobodila Treća NOU divizija. Vidi dok. br. 91, 92, 100, 221, 233, 339, 341, 350 i 363.

⁴ Borbe je vodila Druga proleterska i Druga dalmatinska NOU brigada. Vidi dok. br. 89, 90, 93, 99, 333, 344 i 345.

⁵ Odnosi se na borbe Prve proleterske brigade Prve divizije, gdje su dva bataljona orijentisala dejstvo ka Konjicu a dva prema Tarčinu. Vidi dok. br. 93, 102 i 173.

⁶ Borbe su vođene sa jednim bataljonom Sedme i jednim Devete krajiške NOU brigade.

3.) Razviđanje u ugroženim prostorima i podhvat njemačkih četa prema Mrkonjić Gradu. Protupodhvat prema Ivan Sedlu.

Vlastiti gubici: 2 Niemca ranjena, 2 ustaše mrtva i 2 ranjena.

Neprijateljski: nije poznato.

II. 1.) U Mostaru i okolici zabrinutost i uznemirenost kod pučanstva zbog događaja u prostoru oko Mostara, zbog bojazni od četnika i zbog slabog povjerenja u talijanske snage. *

Zbog pogoršanog stanja na terenu organizacija »TODT«¹ obustavila rad i otpustila sa posla oko 1.100 radnika većinom žena i djece.

2.) Stožer 7. p. p. sa 13, 14 i 15. satom u pokretu prema novom mjestu prikupljanja (Ilidža—Pazarić).

3.—4.) Bez promjene.

III. Bez promjene.

Zapovjednik general
Lukić v. r.

Za točnost:

Glavar stožera glst. podpukovnik

(Wanner)

Wanner

(M. P.)

¹ »Todt« je njemačka organizacija za javne građevinske radove.

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA ŠESTE PJEŠAČKE DIVIZIJE OD 18 FEBRUARA 1943 GOD. O SITUACIJI U HERCEGOVINI¹

ZAPOVJEDNIČTVO
6. PJEŠAČKE DIVIZIJE

Op. Br. 1789/taj.

U Mostaru, dne 18.II.1943. god.

Predmet: Dnevno izvješće broj 48. —

— GLAVNOM STOŽERU DOMOBRANSTVA »OP« —
ZAGREB

— OBĆEM VOJNIČKOM POVJERENIČTVU NDH —
SUŠAK

— ZAPOVJEDNIČTVU III. DOMOBRANSKOG SBORA
(Glst.)

— ZAPOVJEDNIČTVU III. D. S. PODRUČJA (Glst.)

— ZAPOVJEDNIČTVU II. SEKTORA (POPUNIDBENO
SINJ).

— S A S T A V A K. —

*Stanje prema prikupljenim podacima tokom 18. veljače
1943. god.*

I.

A) KRATKA OCJENA SITUACIJE:

Usljed općeg stanja, evakuacije Njemaca a djelomično i Talijana Mostar je potpuno zahvaćen panikom i bezglavošću, koja je povećana neobavještenošću kako vojnih tako i građanskih oblasti o općoj situaciji o stanju akcije koja je navodno u toku sa sjevera. Kod službenih oblasti, poglavito vojnih ova neobavještenost pojačana je još time, što Talijani ne daju nama nikakve podatke o svojim akcijama i namjerama, niti pak o stanju o borbama sjeverno od Mostara. Panika je dostigla vrhunac saznanjem, da su Talijani napustili s. Kočerin i rudarsku oblast sjevero-zapadno od Širokog Brijega i da su izvršili pripreme i za napuštanje Širokog Brijega. Kod Domobranstva — zapovjedništava ovo izaziva ogorčenje, jer nas o tome u opće

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, pod br. 6/1—44, k. 19.

nisu obavjestili i ako su nam postavi i odbrana bili tijesno povezani. Četnicima se daju svi potrebni podatci o situaciji, a nama se ne daju ni ono što se odnosi na naše čete. Šta više pukovniku Šimiću su izdali nalog za povijanje desnog krila na Široki Brijeg ne obavještavajući me uopće o tome. Ovo potpuno dokazuje da je cjelokupan njihov rad usmjeren samo na zaštitu svojih vlastitih četa dok se o našim četama i pučanstvu u opće ne vodi briga. Na svakom se mjestu i u svakoj prilici osjeća da ovakav saveznički odnos nama nameće samo dužnosti i stradanja a »Saveznicima« prava i vlast, kao da nisu u pitanju savezničke zemlje i vojske već okupatori i okupirani.

Činjenica da su partizani zauzeli oblast Prozora i Bradine ide u prilog već avizirane težnje partizana— Crnogoraca za odlazak u Crnu Goru. S druge strane ovo bi mogao biti jedan znak, da su partizani možda odustali od pokreta ka Mostaru i napada na isti.

B) DJELATNOST PODREĐENIH ČETA I POJEDINOSTI O NEPRIJATELJU

Naknadno su prikupljeni podatci da su Posušje i Imotski napadale tri partizanske divizije² — svaka od po 4000 ljudi. (nemoguće³). Jedna od ovih došla je u dolinu Drežnice sa glavnim zadatkom da razruši željezničku prugu od Drežnice do Konjica⁴, dok dalja namjera nije potpuno pouzdano utvrđena. Ova divizija ima u svom sastavu i jednu radničku bojnu od 400 ljudi za rušenje pruga i objekata. Eksploziva imaju dovoljno.

Druge dvije divizije, osim držanja već zauzetih oblasti treba navodno da napadnu rudarsku oblast: Crne Lokve—Britvica—Tribošić—Crnač (oko 5 km. sjeverno i sjevero-istočno od s. Kočerin). Napade vrše u glavnom udarne brigade, kojima se po osvajanju pojedinih mjesta odmah daje odmor, a službu u zaposjednutim oblastima preuzimaju druge čete.

Jutros je proširena viest da su partizani zauzeli Bradinu. Provjerom kod zapovjedništva III. D. S. dobiveno je poslije podne obavještenje da su partizani — jača skupina dne 17.II. t. g. oko 21 sat zaista sa zapada napali i zauzeli Bradinu, Ivan Sedlo i Raštelicu⁵, a da se i Prozor nalazi u njihovim rukama⁶.

² Vidi dok. br. 41, 75, 322, 323, 327, 328, 329, 330, 332, 340.

³ Na originalu dopisano rukom olovkom.

⁴ Iz Posušja i Imotskog prebacila se u dolinu Neretve Druga proleterska divizija, smještena od Devete NOU dalmatinske divizije. Vidi dok. br. 80, 89, 93, 99, 333, 340, 342, 344, 345.

⁵ Oslobođenje Bradine, Ivan Sedla i Raštelice izvršila je Prva proleterska brigada. Vidi o tome dok. br. 93, 102, 173, 362.

⁶ Vidi dok. br. 91, 92, 100, 221, 233, 339, 341, 342, 350, 363.

Usljed prekida pruge i brzoglasne veze stanje u oblasti Konjica i Rame nejasno je (izgleda da o toj oblasti ni Talijani nemaju podatke). Podhvat naših snaga iz Sarajeva ka Ivan Sedlu nalazi se u završnom stanju priprema. O ovome je odmah obavješteno zapovjedništvo divizije »Murge« (koje je također dobilo potvrdu o ovoj viesti) i pukovnik Šimić. Talijani prema podacima teškom mukom raspolazu sa oko 4000 vojnika (bez četnika, za koje ne kažu koliko ih ima, ali prema našoj procjeni može ih biti 2500—3000 u oblasti sjeverno od Mostara). Jedna talijanska bojna sa 1000 četnika raspoređena je na postavima prema Raškoj Gori. Oko 500 četnika upotrebljeno je u smjeru s. Drežnica. Talijanske snage nepoznate jačine raspoređene su kod sela Aleksin Han (oko 6 km. južno od Jablanice). Talijani imaju podataka da se jedna skupina od 500 partizana na lijevoj obali Neretve namjerava prebaciti na s. Zimlje (oko 18 km. sjevero-istočno od Mostara⁷). Ovo najvjerovatnije predstavlja ostvarenje pokreta ka Crnoj Gori.

Oružnička obhodnja u s. Goranci utvrdila je, da se je skupina od oko 150 partizana iz s. Vrđi prebacila u Drežnicu gdje je pristupila prebacivanju na lijevu obalu Neretve. Isto tako povukla se je partizanska obhodnja iz s. Kula ka Drežnici. Ovo ukazuje na mogućnost da su partizani odustali od namjeravanog pokreta i napada na Mostar ili da je dosadanji pokret u smjeru Mostara predstavljao dobro smišljenu i uspjelu demonstraciju radi osiguranja koridora između Drežnice i Bradine za probijanje u Crnu Goru.

C) VLASTITE MJERE:

Od Hrvopo-a traženo da kod Superslode⁸ osigura obskrbu naših posada od Talijana ako nam to bude potrebno.

Savezno zapovjedi zapovjedništva III. D. S. izdao sam danas nalog za izvršenje priprema za uništaj streljiva i pogonskog tvoriva za slučaj potrebe napuštanja Mostara.

Isto tako naložio sam pripremanje spisa, isprava i knjiga koje se moraju sačuvati za otpremu zrakoplovima u Sarajevo, ako to bude bilo potrebno.

Zapovjedništvo III. D. S. P.⁹ naredilo je da Hrvatska državna banka pripremi ono što je najvrednije za prenos zrakoplovom u Sarajevo. Navedenoj banci izdat nalog, a vojnim blagajnama u Mostaru naloženo da odmah novac, osim najpotrebnijeg deponiraju u Državnu banku.

⁷ Odnosi se na jedinice Druge proleterske brigade Druge proleterske divizije.

⁸ Viša komanda oružanih snaga »Slovenija-Dalmacija«

⁹ Treći domobranski zbor

Zapovjedio sam otpremu viškova ljudske hrane iz Mostara u Trebinje.

II.

POKRETI I PREMJEŠTAJI VLASTITIH ČETA I OSOBITI DOGAĐAJ.

Danas Talijani napustili Kočerin a u Širokom Brijegu izvršili pripreme za povlačenje posade u Mostar. Ovaj stožer o tome u opće nisu obavjestili. Savezno prednjem zapovjedništvu VI. a. k. zapovjedilo je pukovniku Šimiću hvatanje veze našeg desnog krila sa talijanskom posadom u s. Široki Brijeg. Pukovnik Šimić zbog ovoga povio desno krilo svojih ranijih postava na crtu: s. Čerkezi — k. 520 — s. Dužice — Bijeli Brijeg — Ledinac i dalje po dosadanjem (Pogana Vlaka — Tomići — Pezer — Iličići — Samograd — Brdo — Lekina Mah. — Peć Mlinovi — Opačka. Skupina za vezu na postavima od s. Čerkezi do s. Ledinac zaključno čini 5 satnija U. O. Z. dok — ostatak od 17 satnija, sa 10 satnija u prvoj liniji i 7 u pričuvu, obrazuje posadu od ostatka navedenih položaja.

Obzirom na vrlo vjerovatno napuštanje Širokog Brijega od strane Talijana izvršene su pripreme za organizaciju oko 300 milicionera pojačanih jednom satnijom U. O. Z., koja odmah po odlasku talijanske posade ima uzpostaviti našu posadu u Širokom Brijegu.

Pred večer dobivena je zapovied Hrvopoa da je pukovnik Šimić sa svojim četama podređen talijanskom zapovjedniku od koga ima tražiti zapovjedi za rad i izvršavati ih usklađujući svoj rad sa Talijanima.

Talijanske posade iz rudarske oblasti sjevero-istočno od Kočerina također su već povučene.

Od zapovjedništva III. D. S. primljena je brzojavka da Njemci zabranjuju svaki prelaz četnika — talijanskih suboraca preko demarkacione crte, jer će ih odbiti vlastitom oružanom snagom. O ovome obavješteno zapovjedništvu divizije Murge.

Predveče 18.II. došlo je u Mostar iz Nevesinja oko 600 četnika; 250—300 ovih izgleda da je upućeno u smjeru Širokog Brijega.

III.

OSOBITI DOGAĐAJI I MJERE IZVAN BORBENE DJELATNOSTI:

Od kako su četničke snage bačene u borbu protiv partizana u oblast sjeverno od Mostara, nalazi se u Mostaru, u neposrednoj blizini zapovjedništva divizije Murge, četnički štab na čelu sa Jevđevićem, koji je vrlo često na konferencijama i savetovanju u zapovjedništvu divizije »Murge«.

Prema provjerenim podacima Njemci su tokom današnjeg dana izvršili djelomičnu evakuaciju (porodice, hrana i ostalo tvorivo) u Dubrovnik. Izgleda da su djelomičnu evakuaciju (vjerovatno tvoriva) izvršili i Talijani. —

(M.P.) Zamjenik zapovjednika
Glavar stožera,
Glavnostožerni satnik
Šimoković
Šimoković

BR. 344

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA ŠESTE PJEŠAČKE DIVIZIJE OD 18 FEBRUARA 1943 GOD. O POKRETU JEDINICA NOV U DOLINI NERETVE I NA PRAVCU VRGORAC—LJUBUŠKI¹

Mostar broj 103 z 152 r 17.2.43 2350

Zagreb 2 broj 558 18.2.43. 0800

— — Operod — —

Prema sadanjim podacima oko 4000 partizana vrlo dobre boračke vrijednosti od 17. veljače prije podne u pokretu dolinom Drežnice. Obima obalama Neretve ka Mostaru. Težište desnom obalom gdje su predhodnice stigle u selo Bogodol 14 km. sjevero — zapad. Mostara.² Kod Talijana bezglavost a o stanju opće ne daju nam obavjesti a izgleda sami nisu dovoljno obavješteni. Druga skupina sada nepoznate jačine navodno priprema akciju obćim pravcem Vrgorac — Ljubuški³. Sa četnicima u okolini Mostara počev od 22/19 sati djeluje u smjeru Drežnice. Situacija naše akcije sa sjevera nepoznata namjera pa smo potpuno neorijentirani. Stanje je vrlo ozbiljno možda i kritično a pomoći ni od kuda — —

broj 1757/tajno

6. divizija

predao 18.2.43. u 0955 sati čn Legin
prim. 18.2.43. u 0955 sati pov. Marku⁴

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, pod br. 2/1—5, k. 19.

² Odnosi se na pokret Druge proleterske divizije u dolini Neretve. O borbama i pokretima jedinica NOV oko Drežnice i Neretve vidi dok. br. 89, 90, 93, 99, 333, 340, 342, 343, 345.

³ Deveta dalmatinska NOU divizija smijenila je Drugu proletersku diviziju, koja je posjela položaje u pravcu Vrgorac—Ljubuški. Vidi dok. br. 80.

⁴ Na originalu napisano plavim mastilom.

**ZAPOVJEST ZAPOVJEDNIŠTVA TREĆEG REJONA OD 18
FEBRUARA 1943 GOD. ZA POVLAČENJE JEDINICA SA
LINIJE MAMIĆI — VIŠNICA NA LINIJU LEDINAC — K. 552
— DUŽICE — K. 520¹**

ZAPOVJEDNIŠTVO III REONA

Op. br. 49/taj
Klobuk 18/II 1943

Z A P O V I E D Br. 39
Zapovjednika III reona

Za ispravku postava grupe za vezu (desnog pododsjeka) obzirom na povlačenje talijanske posade iz Kočerina na Široki Brijeg, a u duhu naloga 6. talijanskog korpusa: na crtu Stražnik (410) — s. Dužice — 520 Čerkezi.

1. Stanje kod protivnika:

Bez promjene izuzev manjih grupica ispred desnog pododsjeka i jačeg pritiska protivničkih snaga na saveznike kod Drežnice.²

2. Naša namjera:

Zbog povlačenja talijanske posade iz Kočerina, a po evakuaciji mjesta Kočerina i okolnih rudnika uspostaviti direktnu i sigurnu vezu između naših postava kod Ledinca i talijanskih jačih posada u Širokom Brijegu i držanje te crte po svaku cijenu.

3. Izvršenje ispravke postava:

Zapovjednik desnog pododsjeka (grupe za vezu predvidjeti će odmah povlačenje dijelova pododsjeka sa crte s. Mamići — s. Višnica na novo određenu crtu s. Ledinac — k. 522 (Bijeli Brijeg) — s. Dužice — k. 520 (Čerkezi) odakle predviditi sigurnu vezu ophodnjama sa talijanskim postavama oko Širokog Brijega.

Pričuva grupe ima biti kod s. Sopte gdje se ima nalaziti i zapovjedno mjesto zapovjednika grupe za vezu.

Kao jače oslonce organizirati k. 522 (Bijeli Brijeg), k. 471 (Kišoder), k. 520 (Čerkezi). Zatim kao drugu liniju crkvu s. Ledinac — s. Sopte i k. 548 (Magaonik).

Povlačenje na novu crtu ima uslijediti istovremeno kada se talijanska posada iz Kočerina bude povlačila, zbog čega sa ovom odmah stupiti u vezu i održavati tjesan dodir.

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, pod br. 9/12, k. 102.

² Vidi dok. br. 80, 89, 90, 93, 99, 333, 340, 342, 344.

I u novom rasporedu kao i na dosadanjim postavama slabijim snagama zatvarati moguće pravce protivničkog nadiranja, a ostatak četa držati u pričuvi za udare.

Snabdjevanje i baziranje satnija Ustaškog obrambenog zdruge u buduće ima uslijediti na Široki Brijeg pa cestom Jelinak — Kraljevići.

Sve ostale postavke ostaju na svojim dosadanjim mjestima.

Zapovied za napuštanje položaja do zadnjeg čovjeka i naboja ostaje u važnosti za ispravljenu crtu.

Zapoviednik grupe za vezu obavijestiti će me odmah kada ispravka položaja uslijedi, kao da li je jaku i sigurnu vezu sa talijanskom posadom u Širokom Brijegu uspostavio.

Poslato: Zap. grupe za vezu satniku Primorcu
Zap. I bojne I domdom pukovnije
Zap. VII ust. bojne
Zap. III sektora (6. Divizije)

TEKLIĆEM 18/II 1943 u 6.15 sati

Zapoviednik, pukovnik,
Šimić
Šimić

ZAPOVJEDNIČTVO
6. PJESACKE DIVIZIJE
Op Broj 1790/taj.

U Mostaru, dne 18/II. 194 . . .

Tčk 10 op dn za 18/II
U spise

GLAVAR STOŽERA
Glavnostožerni satnik
(Šimoković)
Šimoković

**NAREĐENJE GLAVNOG ORUŽNIČKOG ZAPOVJEDNIŠTVA
OD 19 FEBRUARA 1943 GOD. DA SE DOMOBRANSKO-
USTAŠKE JEDINICE STAVE POD NJEMAČKU KOMANDU
ZA BORBUTIV JEDINICA NARODNOOSLOBODILAČKE
VOJSKE¹**

Nezavisna Država Hrvatska

GLAVNO
ORUŽNIČKO ZAPOVJEDNIČTVO

Odjel za javnu sigurnost

Broj 502/Taj.

U Zagrebu, dne 19. veljače 1943.

Predmet: podređenost
hrvatskih po-
strojbi.

ZAPOVJEDNIČTVU 1.—6. ORUŽNIČKE PUKOVNIJE

»(Ministarstvo oružanih snaga (Glavni stožer) Operativni odjel pod Op. Br. 1695/Taj. od 15. veljače 1943. dostavilo je sljedeće:

»Budući da je na području: ušće r. Drine u Savu — r. Save — Blinjski Kut (izključno) — Bijelnik (izključivo) — Maja (izključivo) — Vrtljine — njemačko-talijanska demarkaciona crta — r. Drina, neodloživo potrebno jedinstvo u podhvatima protiv pobunjenika, a kao preduvjet tome jedinstvo zapovjedanja, to na temelju dopisa njemačkog opunomoćenog generala u Hrvatskoj IA Br. 889/Taj. od 13. veljače 1943. godine,

Z A P O V J E D A M :

1. — Da se sve domobranske i ustaške postrojbe, nalazeće se na gore označenom području, podređuju pod zapovjedništvo njemačkih četa u Hrvatskoj (stožer u Brodu na Savi²).

2. — Budući da je područje zapovjednika njemačkih četa u Hrvatskoj podijeljeno na dva operativna područja njemačkih 714. i 718. pješачke divizije i to crtom (po karti 1 : 200.000): s. Vlaknica (8 km. s. z. od Bos. Kobaša) — Ružina Glavica — k. 244 — k. 178 — k. 146 — Bujanj (332) — k. 363 — k. 367 — k. 208 — Stražica (522) — Bjelibor (687) — Trešnjava Glava —

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, pod br. 10/3—1, k. 149.

² Slavonski Brod

(925) — Bilek Kosa — k. 1164 — Očauš — Poljanak — Kruševo Brdo — Neokrnje — Ljuta Greda — k. 1261 — Ilomska r. — Kamenica — k. 862 — s. Mokri Lug — k. 1181³ — k. 1323 — s. Dačići — k. 629 — k. 818⁴ — V. Greda (1214), to će biti hrvatske postrojbe podređene i to:

a) 2. pješačka divizija i Banjalučki zdrug neposredno zapovjedništvu njemačke (714. pješačke divizije),

b) 3. 4 i 5. pješačka divizija kao i I. stajaći djelatni zdrug preko svojih zapovjedništava domobranskih zborova zapovjedništvu njemačke 718. pješačke divizije«.)«

Na znanje.

(M.P.)

Po nalogu glavnog zapovjednika
predstojnik sigurnostnog odjela,
pukovnik, Čamil Osmanagić
Osmanagić

BR. 347

DNEVNI IZVJEŠTAJ TREĆEG DOMOBRANSKOG ZBORA OD 19 FEBRUARA 1943 GOD. O BORBAMA JEDINICA NOV U DOLINI NERETVE I OKOLINI JAJCA¹

III. DOMOBRANSKI ZBOR

Op. Br. 916/taj.

DNEVNO IZVJEŠĆE OD 19.II.1943.

(Oznake na karti 1 : 100.000)

- I. 1.) Neprestanim nadiranjem jakih partizanskih snaga od Prozora prema želj. prugi² i od Drežnice uzduž pruge na sjever prema Konjicu i na jug prema Mostaru stanje u ovom prostoru teško³. U oblasti Mostara uznemirenost kod pučanstva. Konjic ugrožen. Četnici mobilizirani od Talijana prelaze u grupama u njemačko interesno područje.

³ k. 1131

⁴ k. 819

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, pod br. 4/1—34.

² Odnosi se na Treću NOU diviziju koja je poslije oslobođenja Prozora nastavila svoje dejstvo u dolini Neretve.

³ Na području Drežnica — Jablanica nalazila se Druga proleterska divizija. Vidi dok. br 89, 90, 93, 99, 104, 333, 340, 342, 344, 345.

2.) *Pojedinosti:*

a.) *Oblast Jajce:*

Podhvat prema Varcar Vakufu⁴ zaustavljen pred veoma jakim neprijateljskim položajima na visovima s. i s. i. od Jezera. Mnogi neprijateljski napadaji odbijeni. Gubitci: 5 Niemaca ranjeno, 1 domobran mrtav i 3 ranjena⁵.

b.) *Oblast Trnovo:*

Po nalogu Talijana četnici, njihovi suborci, imaju preći demarkacionu crtu da zauzmu postave Tarčin—Konjic i spriječe prelaz partizana preko želj. pruge. Nemci izvješteni o tome, te su zabranili svaki prelaz četnicima, talijanskim suborcima preko demarkacione crte . . .

c.) *Oblast Ustriprača—Međeda:*

Dne 18. o. m. u 12 sati između Ustriprača i Međede napadnut je teretni vlak puščanom i strojopuščanom vatrom od strane četnika s desne obale Drine. Strojovođa lakše ranjen.

3.) Razviđanje u ugroženim prostorima. Nastavak podhvata prema Varcar Vakufu. Protupoduhvat prema Ivan Sedlu u toku.

Vlastiti gubitci: 5 Niemaca ranjeno, 1 domobran mrtav i 3 domobrana ranjena.

Neprijateljski: Nije poznato.

II. 1.) U Mostaru i okolici velika uznemirenost.

2.) Ciela 7. p. p. stigla je u prostor Ilidža—Pazarić—Tarčin.

3.—4.) Bez promjene.

Bez promjene.

(M.P.)

Zapovjednik general

Lukić

Lukić

⁴ Mrkonjić Grad

⁵ Borba je vođena sa jednim bataljonom Sedme i jednim bataljonom Devete krajiške NOU brigade.

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA ŠESTE PJEŠAČKE DIVIZIJE OD 19 FEBRUARA 1943 GOD. O STANJU U HERCEGOVINI¹

ZAPOVJEDNIČTVO

6. PJEŠAČKE DIVIZIJE

Op. Br. 1807/taj.

U Mostaru, dne 19. II. 1943.

Predmet: Dnevno izvješće broj 49. —

- GLAVNOM STOŽERU DOMOBRANSTVA »OP« —
ZAGREB
- OBČEM VOJNIČKOM POVJERENIČTVU NDH. —
SUŠAK
- ZAPOVJEDNIČTVU III. DOMOBRANSKOG SBORA
(Glst.)
- ZAPOVJEDNIČTVU III. D. S. PODRUČJA (Glst.)
- ZAPOVJEDNIČTVU II. SEKTORA (POPUNIDBENO
SINJ). —

- S A S T A V A K. —

*Stanje prema prikupljenim podacima tokom 19. veljače
1943. god.*

I.

A) KRATKA OCJENA SITUACIJE:

Obzirom na sada postojeći broj četa (pridolaskom talijanskih i četničkih snaga) u oblasti Mostara i obzirom na dalji pridolazak talijanskih četa smatram da je Mostar zaštićen od partizana.

Međutim Talijani, prema izjavama datim njemačkom častniku za vezu, smatraju da kriza za Mostar nije prošla, ukazujući na mogućnost šireg manevra partizana obilaskom i napadom na Mostar sa sjeverne i istočne strane. Zbog ovoga i dalje prikupljaju čete u Mostaru.

S našeg pak gledišta postoji opasnost od nasilja velikog broja prikupljenih četnika, poglavito kada se isti budu preko Mostara vraćali u istočnu Hercegovinu. Zbog ovoga poduzimam mjere za obrazovanje jedne zaštitne pričuve domobranstva za takav slučaj.

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, pod br. 7 1—17, k. 19.

Kod pučanstva uzbudenje i krajnja zabrinutost jer četnici proturaju viest, da im je od strane Talijana obećan Mostar i da će u njemu dobiti ista prava kao u istočnoj Hercegovini, pa čak i preuzeti vlast. Tvrde da su samo pod tim uslovom i pristali na borbu protiv partizana sjeverno od Mostara. Kod pučanstva ovo izaziva strah od obćeg pokolja pod lozinkom »Krivi za krive« ali i »Pravi za prave«. Vođa četnika Dobrosav Jevđević, izgleda da obuzdava svoje ljude ne dozvoljavajući im nasilja — koliko je to u moći i u koliko izvršioći poštuju njegove naloge.

B) DJELATNOST PODREDENIH ČETA I POJEDINOSTI O NEPRIJATELJU:

Tokom dana prikupljeni su podatci da se partizani nalaze u s. Vrđi (2 km. južno od Drežnice) — oko 60 ljudi, u s. Kočerin kuda su došle njihove obhodnje, u s. Grude skupina od 35—40 ljudi². U Posušju i Imotskom također nema veliki broj partizana.

O jačini i rasporedu partizana sjeverno od Mostara ne raspolaze se mjerodavnim podatcima, jer ih Talijani, pored svih traženja, ne stavljaju na raspolaganje.

U razviđačkoj akciji dielove centralnih postava pukovnika Šimića pravcem s. Ružići (5 km. južno od s. Grude) — s. Blaževići (2 km. zapadno od s. Grude) tokom 19 o. m. poginuo je jedan ustaša a ubijeno je 6 partizana i zaplijenjene 3 puške.

Jedna skupina Talijana i četnika upućena je od s. Domažeti (7 km. sjeverno od Mostara) — s. Podivače u smjeru s. Vrđi.

Inače o djelatnosti i radu Talijana i četnika u oblasti sjeverno od Mostara nema raspoloživih podataka.

C) VLASTITE MJERE:

— Talijansko zrakoplovstvo vrši bombardiranja svih pri-mjećenih partizanskih skupina (dešavaju se slučajevi da od ovoga stradaju i mjesta — pučanstvo u kojima nema partizana). Isto tako vrše i topnička gađanja.

Prema obavještenjima njemačkog častnika za vezu njemački bombarderi iz Sarajeva iskoristiti će prvu pogodnu vremensku priliku da sa oko 12 bombardera izvrše jače bombardiranje: Mosta kod Drežnice (radi sprečavanja prelaza partizana na lievu obalu r. Neretve), s. Jasenjani — i s. Vrđi u kojima su skupljeni partizani. Ovo je ugovoreno sa Talijanima.

Radi zaštite reda i zakonitosti u Mostaru pred eventualnim nasiljem četnika, poglavito u trenutku njihovog vraćanja preko Mostara u istočnu Hercegovinu, organizirati ću t.j. pozvati pod

² Dijelovi Druge proleterske brigade Druge divizije

oružje, opremiti i vježbati oko 300 ljudi, o čemu Talijane niesam obavjestio niti ću ih obavjestiti, jer bi ove ljude odmah upotriebili za borbe u svoje ciljeve.

Po svima izazivanjima četnika odmah interveniram kod zapovjedništva talijanske divizije »Murge«.

II.

POKRETI I PREMJEŠTAJI VLASTITIH ČETA I OSOBITI DOGAĐAJI:

— Dne 18. II. u večer došlo je u s. Bijelo Polje, pored već postojećih četnika, 100 muslimana pripadnika D.Pk.M³. dr. Ismeta Popovca, koji su upućeni na postave kod s. Humi i s. Lišani (2 km. istočno od Bijelog Polja).

— Skupina od oko 600 četnika koja je tokom 18. II. upućena iz Mostara u smjeru Širokog Brijega zadržala se je u području s. Dobrić (10 km. istočno od Širokog Brijega).

— 49. fašistička legija, koja je neki dan došla iz Bileće u Trebinje, priprema je za otpremu u Mostar. Ovime bi bila posada Trebinja potpuno prepuštena (u pogledu obrane i zauzimanja postava) našim malobrojnim četama.

— Četnici u Bijelom Polju neprekidno priete našim oružnicima i domobranima tražeći od ovih da im predadu oružje. Do nasilja u tome pogledu još nije došlo. Neprekidno interveniram kod Talijana tražeći zaštitu.

— Prema obavijesti Pozap Gacka talijanska bojna iz Gackog zajedno sa tamošnjim topničtvom 20. o. mj. kreće za Mostar. U Gacku ostaje samo oko 40 vojnika i bolnica.

— Prema obavijesti Pozap Nevesinja otišlo je do sada, tokom 16. i 17. II. samo iz Nevesinja u Mostar oko 2000 četnika. Isto tako ima se prikupiti u oblasti s. Bijelo Polje oko 400 milicionera dr. Ismeta Popovca.

III.

OSOBITI DOGAĐAJI I MJERE IZVAN BORBENE DJELATNOSTI:

— Noću 15./16.II. oko 4 sata preletio je preko Trebinja, smjerom zapad istok, jedan zrakoplov nepoznate pripadnosti.

— U Bileći je teško ranjen četnički vođa Marko Popović od strane komunista.

— Dne 19. o. izdali su Talijani — zapovjedništvo presidia proglas, kojim predviđaju:

— Redarstveni sat od 18—7 sati.

* Dobrovoljna protivkomunistička milicija, uglavnom četnici Draže Mihajlovića

— Kuće iz kojih bi se pucalo na oružanu snagu ili građanske vlasti biti će odmah porušene.

— Noćenje obavezno kod svojih kuća.

— Na slučaj pobune u Mostaru, biti će bezuvjetno strijeljano 300 osoba iz Mostara, koje se nalaze u koncentracionim logorima.

— Ko se primjeti da daje znakove iz kuća danju ili noću ili ko je sumnjiv radi održavanja veze sa neprijateljem, biti će odmah strijeljan.

— Istodobno je izdat proglas, da se 19.II. u 16 sati oduzimaju sve dosadanje dozvole za nošenje oružja, koje se zajedno sa oružjem imaju predati talijanskom mjestnom zapovjedništvu. Nošenje oružja dozvoljeno je samo Velikom Županu, Kotarskom predstojniku, ustaškom stožerniku i redarstvenim snagama. Ko se poslije 19. II. zatekne sa oružjem biti će strijeljan.

— Isto tako talijansko zapovjedništvo naložilo je da mu se tokom 19. o. mj. imaju predati svi posebnički samovozi.

(M.P.)

Zapovjednik, pukovnik
Šarnbek
Šarnbek

BR. 349

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA ŠESTE PJEŠAČKE DIVIZIJE OD 19 FEBRUARA 1943 GOD. O EVAKUACIJI NOVCA I HRANE IZ MOSTARA¹

— GLAVNOM STOŽERU DOMOBRANSTVA »OP.« — GEN. PRPIĆ

— HRVOPO — SUŠAK

— III. SBOR SARAJEVO »G1st«

Prije svega.

Savezno traženju Glavnog stožera Op. Br. 1935 tajno javljam stanje:

Novac državne banke dielom odpremljen i dalje se krilašima odprema u Sarajevo².

Domobranska hrana dielom odpremljena u Trebinje.

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod br. 42 13—2, k. 102.

² Zbog straha da jedinice NOV ne napadnu Mostar. Italijani i ustaše su vršili evakuaciju novca i ratnog materijala za Sarajevo i Trebinje.

Talijani naložili svojim skladištima, da obskrbljuju naše čete; do sada još nismo dobili hranu.

Šimićeve čete na crti po našem Op. Br. 1763/tajno s tim što je desno krilo povučeno, radi veze sa Talijanima u Širokom Brijegu, na crtu: s. Cerkezi — s. Dužice — Ledinac i dalje po starom. Šimić izravno podređen Talijanima. Na toj fronti samo razviđačka djelatnost.

Brojčano i taktičko stanje Talijana i četnika sjeverno od Mostara nepoznato, jer i pored svih traženja, od Talijana ne dobivamo nikakve obavijesti. Talijani smatraju Mostar ugroženim računajući i na mogućnost obuhvata partizana s istoka i dalje prikupljaju svoje čete i četnike iz ist. Hercegovine. Imam osjećaj, da su samo približno ocijenjene snage Talijana (4000) i četnika (3000) dovoljne za obranu Mostara. Ipak bi bilo dobro, da se pritisak naših snaga pravcem Tarčin—Bradina jače ispolji, jer sa 2 bojne je malo.

Eventualno izvršenje već pripremljenog napuštanja Širokog Brijega od strane Talijana smatram neopravdanim i nepotrebnim. Izvršeno užurbano evakuiranje organizacije Todt³ bilo je po mom sudu preuranjeno i štetno, jer je unielo nemir u pučanstvo, pa i u Talijane.

Naše pučanstvo i probitci ugroženi su od četnika, koji pogovaraju da su im Talijani obećali vlast i u Mostaru poslije akcije, što uz njihovu brojnost unosi veliku uznemirenost u pučanstvo. Psihoza »bolje partizani« nego »Talijani i četnici« uslied ovoga svuda naglo uzima maha. Činim sve za zaštitu našeg življa i probitaka, pri čemu nailazim na velike teškoće⁴, jer raspoloživih četa uobće nemam (Šimićevima zapoviedaju Talijani).

Javljeno Glavnom stožeru domobranstva, Hrvopo-u i III. zboru.

(M. P.)

6. divizija Op. Br. 1859/tajno
Zapovjednik. pukovnik.
Šarnbek
Šarnbek

³ »Todt« je njemačka organizacija za javne građevinske radove.

⁴ »pri čemu nailazim na velike teškoće« u tekstu dopisano olovkom.

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA ŠESTE PJEŠAČKE DIVIZIJE OD 19 FEBRUARA 1943 GOD. O ZAUZEĆU PROZORA, BRADINE, IVAN SEDLA, RAŠTELICE OD STRANE JEDINICA NOV I INTERVENCIJA DA SE ITALIJANI NE POVLAAČE IZ ŠIROKOG BRIJEGA¹

HRVOPO SUPERSLODA — S U Š A K

Prozor², Bradina, Ivan Sedlo i Raštelica u rukama partizana³.

Obzirom na do sada prikupljene snage (talijanske, četničke i naše) smatram, da Mostar nije ugrožen od partizana.

Smatram, da su talijanske pripreme za napuštanje Širokog Brijega nepotrebne. Brza evakuacija organizacije Todt⁴ ne samo da je nepotrebna nego i štetna, jer unosi zabunu među pučanstvo i utiče nepovoljno na držanje saveznika-Talijana. Nalazim međutim potrebnim poduzimanje mjera za osiguranje naših interesa od talijanske protukomunističke milicije, što nije baš lako, jer je ista dovedena u Mostar i okolicu u većem broju, a Šimićeve čete izuzete su ispod mojeg zapovjedništva i stavljene izravno pod Talijane.

6. divizija K Op. Br. 1807/tajno

ZAPOVJEDNIŠTVO
6. PJEŠAČKE DIVIZIJE

K Op Broj 1807/taj.
U Mostaru, dne 19/II 1943

ZAMJENIK ZAPOVJEDNIKA
Glavar stožera
Glavnostožerni satnik,
Šimoković
Šimoković

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, pod br. 24/13, k. 102.

² Vidi dok. br. 91, 92, 100, 221, 233, 339, 341, 342, 363.

³ Jedinice Prve proleterske brigade zauzele su Ivan Sedlo, Raštelicu, Bradinu i Brđane. Vidi dok. br. 93, 102, 173, 362.

⁴ »Todt« je njemačka organizacija za javne građevinske radove.

**IZVJEŠTAJ USTAŠKOG PRETSJEDNIŠTVA VLADE OD 20
FEBRUARA 1943 GOD. O UGROŽENOSTI TUZLE OD STRA-
NE JEDINICA NARODNOOSLOBODILAČKE VOJSKE¹**

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
URED PREDSJEDNIČTVA VLADE

Broj: Taj. 130/43.—5.

Zagreb, dne 20. veljače 1943.

Predmet:

Tuzla ugrožena.

MINISTARSTVU ORUŽANIH SNAGA

Operativnom odjelu

Z a g r e b .

Opunomoćenik državne vlade Dr. Canki dostavio je sljedeću šifrovanu brzojavku:

»Sinoć u dvadeset i dva sata i dvadeset minuta primio sam ovu brzojavku: Partizani² danas nepoznate snage zauzeli uporišta pravca Tuzla — Kladanj i to Brgulje, Lončić, Matiljevce³ i Podstupare sa tuzlanskim vodovodom gdje su spalili kuće, oružničku postaju i občinu. Kladanj odsječen. Voda /? u rudniku u Đurđeviku 22 kilometra od Tuzle. Na putu Tuzla — Zvornik jači pokreti partizana s obje strane⁴. Kod Rače⁵ prebačeno iz Srema novih 450 partizana⁶. Situacija Tuzle veoma ozbiljna. Obavještena odmah 718. nje-mačka divizija. —

OPUNOMOĆENIK DRŽ. VLADE:

Dr. C a n k i,«

Prema brzoglasnoj obavijesti od strane glavnog ravnateljstva za javni red i sigurnost obavješten je naslov o sadržaju brzojavke te se umoljava savezno s time poduzeti potrebno.

GLAVNI TAJNIK:

V. Cvitković

(Viktor Cvitković)

(M. P.)

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod br. 4/1—38, k. 19.

² Odnosi se na Šestu istočnobosansku NOU brigadu i Birčanski NOP odred.

³ Matijevići

⁴ Vjerovatno se odnosi na Majevički i Sremski NOP odred.

⁵ Srem. Rače

⁶ U to vrijeme iz Srema su prebacivane grupe nenaoružanih boraca za popunu bosanskih partizanskih jedinica i Sremskog NOP odreda.

IZVJEŠTAJ VRHOVNOG ORUŽNIČKOG ZAPOVJEDNIŠTVA
OD 20 FEBRUARA 1943 GOD. O NAPADU JEDINICA NOV
NA SELO DRAGALJEVAC¹

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
VRHOVNO ORUŽNIČKO ZAPOVJEDNIČTVO

Odjel za javnu sigurnost

Broj 51/tajni

U Zagrebu, dne 20. veljače 1943.

Predmet: Dnevno izvješće od
20. veljače do 8 sati.

1). GLAVNOM STOŽERU ORUŽANIH SNAGA (Operativni odjel)

2). GLAVNOM RAVNATELJSTVU ZA JAVNI RED I SIGURNOST

Područje 3. oružničke pukovnije:

11.II. oko 1000 sati kod s. Grbavci (7.5 km j. z. Bos. Dubice) partizani su napali 15 njemačkih vojnika, koji su se vozili sa 2 teretna i 1 osobnim samovozom. — Dva su njemačka vojnika poginula i samovozi zapaljeni, dok se za sudbinu ostalih vojnika ne zna.

Područje 4. oružničke pukovnije: IV partizanska brigada².

18.II. oko 1500 sati na cesti Bijeljina — Dragaljevac (15 km s. z. Bijeljine) skupina oko 500 partizana³ napala je 23. satniju 6. pješ. p., koja se je zajedno sa 7 oružnika postaje Dragaljevac po nalogu nadređenih zapovjedništava povlačila iz Dragaljevca u Bijeljinu. Nakon kraće borbe partizani su svladali i zarobili 2 častnika, oko 100 domobrana i 7 oružnika i pale su im u ruke 2 teške i 6 lakih strojica, puške, te cjelokupna oprema i strjeljivo. Zaplieni su i pismohranu oružničke postaje Dragaljevac. — Prema naknadnom obavještenju partizani su pustili oba častnika, jedan dio domobrana i 6 oružnika na slobodu.

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, pod br. 4/1--38, k. 19.

² U originalu dopisano rukom. U Istočnoj Bosni nije postojala Četvrta brigada, već se vjerovatno odnosi na Šestu istočnobosansku NOU brigadu.

³ Vjerovatno su ovaj napad izvršile jedinice Majevičkog NOP odreda.

Područje 5. oružničke pukovnije:

9.II. četnici-talijanski suborci Kalinovičkog odreda došli su u sela Jelačiće i Hamziće (18 j. i 21 j. izt. Sarajeva) i zauzeli cijelo jugoistočno područje kotara Sarajevo. Ovo je uslijedilo nakon što su naše postrojbe napustile uporišta na tome području.

13.II. manja skupina četnika-talijanskih suboraca u s. Baške (29 km j. izt. Sarajeva) opljačkala je nekoliko naših seljaka, oduzimajući im novac i razne stvari.

(M.P.)

Predstojnik sigurnostnog odjela
pukovnik (Čamil Osmanagić)
Osmanagić

BR. 353

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA ŠESTE PJEŠAČKE DIVIZIJE OD 20 FEBRUARA 1943 GOD. O KONCENTRACIJI JEDINICA NOV IZMEĐU BRADINE I DREŽNICE I SITUACIJI U HERCEGOVINI¹

ZAPOVJEDNIČTVO
6. PJEŠAČKE DIVIZIJE
Op. Br. 1885/taj.

U Mostaru, dne 20.II.1943.

Predmet: Dnevno izvješće
broj 50.—

— GLAVNOM STOŽERU DOMOBRANSTVA »OP« —
ZAGREB

— OBĆEM VOJNIČKOM POVJERENIČTVU NDH. —
SUŠAK

— ZAPOVJEDNIČTVU III. DOMOBRANSKOG SBORA
(Glst.)

— ZAPOVJEDNIČTVU III. D. S. PODRUČJA (Glst.)

— ZAPOVJEDNIČTVU II. SEKTORA (POPUNIDBENO
SINJ).

— S A S T A V A K. —

*Stanje prema prikupljenim podacima tokom 20. veljače
1943 god.*

A) KRATKA OCJENA SITUACIJE:

Opasnost od četnika po naše posade, pučanstvo i obće pro-
bitke N. D. H. postaje sve izrazitija i već nadmašuje opasnost

¹ Original, pisan na mašini. nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog
instituta pod br. 8/1—22, k. 19.

od partizana. Ovo tim više što Talijani u istočnoj Hercegovini svoje posade svode ispod minimuma, dok veći dio istih povlače u Mostar. Naše posade u Hercegovini dobrim dielom i do sada su samo pravno dokazivale prisutnost naše oružane snage. Smanjenjem jačine talijanskih posada s jedne strane i dolaskom četnika — Crnogoraca s druge strane, opstanak naših malih posada i orposta² biti će onemogućen a potpuni gospodari istočne Hercegovine defaktom ostaju četnici. Ovo pitanje vojnički uobće ne možemo riješiti, već je potrebna diplomatska intervencija Vrhovne Uprave kod mjerodavnih oblasti u Rimu. Ovo treba učiniti što prije, jer pučanstvo gubi vjeru u državnu moć i vlast i sklono je, da se pred opasnošću od Talijana sa četnicima zakloni kod partizana smatrajući ih manje opasnim.

B) DJELATNOST PODREĐENIH ČETA I POJEDINOSTI O NEPRIJATELJU

Djelatnosti podređenih četa nije bilo.

Prema prikupljenim podacima prodor između Bradine i Drežnice izvršile tri divizije³ s ukupno oko 9.000 ljudi i to: Jedna pravcem Posušje — Vranić — Rakitno — Drežnica. U Drežnici palo oko 100 i zarobljeno oko 200 Talijana sa odgovarajućim oružjem i streljivom. Druga pravcem: Prozor — Bradina dok pravac treće nije ustanovljen. Po podacima dobivenim od jednog odbjeglog partizanskog zarobljnika svi ovi oboružani su sa puškama i po jednom bombom, od teškog naoružanja imaju: 7 teških bacača (4 zaplijenjena od Talijana u Drežnici), oko 10 teških strojica i oko 20 lakih, 1 haubicu. Od Talijana u Drežnici zarobili 4 teške i 4 lake strojnice. Na rukovanju imaju za teške strojnice »Švarcloze« oko 1500 naboja, za lake oko 400—500 naboja, a na pušku oko 100 naboja. Streljivo u pričuvi nepoznato. Raspolagali su sa 70—80 mina za bacače, od koje količine oko polovine utrošili u borbi oko Drežnice. Oboružani svi osim 100 momaka. Sa sobom vode oko 70 žena⁴.

Prehrana: redovito meso, kruh i pura, čega ima dosta. Oskudica u soli. Hrana neredovita.

Odjelo šaroliko.

Vode: imena nepoznata, govore o Titu i u njega imaju veliko povjerenje.

Jutros jedna partizanska obhodnja ušla u Kočer in i zauzela zgradu bivše Orpost.

Prema neprovjerenim viestima odjel domobrana kojim je bila pojačana Orpost Sjenčina, a koji se je nalazio na Orpost

² Oružnička postaja, tj. žandarmeriska stanica

³ Na originalu sa strane dopisano olovkom »pretjerano«.

⁴ Vidi dok. br. 80, 89, 93, 99, 104 i 173.

Grabovica (oko 27 km. sjeverno od Mostara) zarobljen je od partizana.

Na fronti 1. dobrovoljačke pukovnije lokalna izviđačka djelatnost. U Imotskom se nalazi Vice Buljan⁵, koji vrši promičbu. U oblasti Posušje — Kovači nalazi se partizanska brigada⁶.

Prema dobivenim a neprovjerenim podacima noću 19./20. napadnuta Svitava (7 km. sjeverno od Hutova) od nepoznatih bandi. gdje ima 20 mrtvih i 10 ranjenih⁷.

C) VLASTITE MJERE:

Činim sve za zaštitu našeg življa i probitaka, pri čemu nailazim na velike teškoće, jer raspoloživih četa uopće nema (Šimićevima zapovijedaju Talijani).

II.

POKRETI I PREMJEŠTAJI VLASTITIH ČETA I OSOBITI DOGAĐAJI:

Po neprovjerenim viestima zadnjih dana pred Gruškom lukom potopljena dva parobroda. Prema istim viestima iz zraka bombardirana Boka Kotorska.

Talijani smatraju Mostar ugroženim računajući na mogućnost obuhvata partizana s istoka te i dalje prikupljaju svoje čete i četnike iz istočne Hercegovine. Imam osjećaj da su samo približno ocjenjene snage Talijana (4000) i četnika (3.000) dovoljne za obranu Mostara, ali bi ipak bilo dobro, da se pritisak naših snaga pravcem Tarčin — Bradina jače ispolji, jer sa dvije bojne je malo.—

Naše pučanstvo i probitci ugroženi su od četnika, koji pogovaraju da su im Talijani obećali vlast i u Mostaru poslije akcije, što uz njihovu brojnost unosi veliku uznemirenost u pučanstvo. Psihoza »Bolje partizanima« nego »Talijani i četnici«, uslied ovoga svuda naglo uzima maha.

III.

OSOBITI DOGAĐAJI I MJERE IZVAN BOBRBENE DJELATNOSTI:

Novac državne banke djelom otpremljen a i dalje se krišlašem otprema u Sarajevo. Domobranska hrana djelom je otpremljena u Trebinje. Mjere za uništaj streljiva i oružja u even-

⁵ U to vrijeme Vice Buljan je bio član Oblasnog narodnooslobodilačkog odbora za Dalmaciju.

⁶ Vjerovatno se odnosi na Treću brigadu Devete dalmatinske NOU divizije.

⁷ Ovu akciju je izvršio hercegovački partizanski bataljon »Sloboda«, koji se nalazio na teritoriji južne Hercegovine.

tualnom slučaju potrebe poduzete. Talijani naložili svojim skladištima da obskrbljuju naše čete; do sada još nismo dobili hranu.

Njemci koji su do sada evakuirani (mahom pripadnici O.T.⁸) u smjeru Dubrovnika zadržani u s. Slanom, jer ih Talijani niesu hteli pustiti u Dubrovnik. Njemački častnik za vezu izvještava da će njemačka satnija i 50 oboružanih pripadnika O.T. u svakom slučaju ostati u Mostaru.

14. i 15. veljače dijelovi Šumskog bataljona D. Pk. M.⁹ iz s. Dedići (14 km sjev. zapadno od Trebinja) uhitili 40 pravoslavaca i odveli u zatvor Šumskog bataljona u Dediće, navodno radi održavanja veze sa partizanima. Izvršenom provjerom utvrđeno da je uhićenje uslijedilo zbog nestupanja u redove D. Pk. M., radi popune ranjenih i poginulih.

13., 14. i 15. četnici iz Trebinja uhitili iz okolnih sela oko 130 osoba pravoslavaca i povelili ih u zapovjedništvo Slivničke postrojbe D. Pk. M. (10 km. jugo-zapadno od Trebinja) pod sumnjom veze sa partizanima. Provjerom utvrđeno da su uhićenja izvršena zbog nestupanja u redove D. Pk. M.

Po traženju njemačkog častnika za vezu njemački zrakoplov — sunovratnik¹⁰ iz Sarajeva izvršit će danas bombardiranje prostorije: Žlijeb — Drežnica — Jasenjani — Vrđi.—

(M. P.)

Zapovjednik, pukovnik
Š a r n b e k
Š a r n b e k

⁸ Vjerovatno se odnosi na organizaciju »Todt«

⁹ Dobrovoljna protivkomunistička milicija, tj. četnici Draže Mihailovića

¹⁰ Jurišni avion

**IZVJEŠTAJ USTAŠKOG STOŽERNIKA IZ MOSTARA OD
21 FEBRUARA 1943 GOD. O PANIČNOJ SITUACIJI U
MOSTARU¹**

BRZOGLASNI BRZOJAV

TKO JAVLJA:	VRIEME :		KOME SE JAVLJA:
G. U. S. tajništvo postrojnik Mavrek	SATI	0100	
	DAN	21.	
	MJESEC	veljača	
PRIMIO: nadsatnik Glawasch	GODINA	1943.	PREDAO:

S A D R Ž A J

Viest primljena krugovalnim putem šifrirana od stožernika Mostar:

»Stanje u Mostaru panično. sve veze već 5. dan prekinute, oko 4000 četnika pojačalo položaje Talijana sjeverno od Mostara. Partizani se prebacuju na lijevu obalu Neretve između Bradine i Drežnice². Molim da pošaljete krugovalnom šifrom najžurnije vesti o položaju u zapadnoj Bosni.«

Budući da stožernik stoji u vezi sa svim vojnim oblastima. to će i on, ako se takove vesti dostave, primiti ih.

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, pod br. 4/1—33, k. 19.

² Vjerovatno se odnosi na forsiranje Neretve od strane jedinica Druge proleterske brigade.

BR. 355

DNEVNI IZVJEŠTAJ TREĆEG DOMOBRANSKOG ZBORA
OD 22 FEBRUARA 1943 GOD. O BORBAMA PROTIV JEDI-
NICA NOV NA IVAN SEDLU I KOD GORNJEG VAKUFA¹

III. DOMOBRANSKI ZBOR

Op. Br. 975/taj.

T A J N O

DNEVNO IZVJEŠĆE OD 22.II.1943.

(Oznake na karti 1 : 100.000)

- I. 1.) Stanje uglavnom bez promjene.
Opaža se nešto življa djelatnost četnika.
2.) Pojediniosti:
a.) *Oblast Tarčin—Ivan Sedlo:*

Jačina partizana, koji su učestvovali u napadima na Tarčin noću 20./21. o. m. bila je oko 1000—1200² ljudi sa većim brojem strojica i strojopušača, kao i 2—3 teška bacača³.

Tom prilikom pored već pokazatih bili su još i ovi gubitci: 2 domobrana mrtva i 5 ranjenih, 1 častnik i 19 domobrana nestalo. (Vidi izvješće Op. Br. 971/taj—43.).

U podhvat u za ponovno zauzimanje Ivan Sedla tokom 21. o. m. naše i njemačke postrojbe dostigle su crtu K. 1174 — Ivan Sedlo — Rudno Brdo pojediniosti još nepoznate⁴.

b.) *Oblast Vlasenica:*

Dne 20. o. m. u 13 sati ustaški sat sa Ploča u razviđanju zemljišta napadnut je od četnika u Gornjem Zalučkoviku (sve 3 km. j. od Vlasenice). Napad odbijen. Gubitaka nije bilo. U istom ovom selu izgorjelo je 10 kuća.

c.) *Oblast G. Vakuf:*

Dne 21. o. m. naše postrojbe iz Bugojna u sastavu njemačke skupine Vogel krenule su u podhvat prema G. Vakufu i dostigle su oko 14 sati uz stalan neprijateljski otpor Pavića Polje (10 km. j. i. od Bugojna). Ovdje je neprijateljski otpor mnogo ojačao tako da uzprkos upotrebe teškog oružja nije mogao do večeri biti slomljen⁵.

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, pod br. 8/1—3, k. 19.

² Naknadno sa strane dopisana primjedba rukom vjerovatno od strane generala Dragojlova, načelnika Operativnog odjeljenja domobranstva »to je svakako jedna brigada«.

³ Napad na Tarčin izvršila je Prva proleterska brigada sa dva bataljona. Vidi dok. br. 173.

⁴ Borbe su vođene sa istim snagama kao pod 3.

⁵ Na ovom sektoru nalazila se Treća krajiška NOU brigada.

3.) Podhvat preko Ivan Sedla u južnom i jug. zapadnom pravcu nastaviti.

Produžiti podhvat preko G. Vakufa prema Prozoru.

Vlastiti gubici: 2 domobrana mrtva, 5 domobrana ranjeno, 1 častnik i 19 domobrana nestalo.

Neprijateljski: Nije poznato.

II. 1.—4.) Bez promjene.

III. Bez promjene.

24/II.

Zapovjednik general
Lukić v. r.

Za točnost:

Glavar stožera glst. podpukovnik

(Wanner)

Wanner

(M. P.)

BR. 356

IZVJEŠTAJ DOMOBRANSKOG OFICIRA ZA VEZU PRI NJEMAČKOJ 714 PJEŠADIJSKOJ DIVIZIJI OD 22 FEBRU- ARA 1943 GOD. O BORBAMA PROTIV JEDINICA NOV NA TERITORIJI BOSANSKE KRAJINE¹

ČASTNIK ZA VEZU

kod 714. njeñ. divizije

Op. br. 403/Taj.

22. veljače 1943. —

Predmet: Dnevno izvješće. —

GLAVNOM STOŽERU ORUŽANIH SNAGA
Operativni odjel.

Obće stanje

Nepromjenjeno.

I.

Poduhvati u toku:

U noći 20/21.II. prešlo je 500 partizana Unu 3 km J. Kostajnice u sjevernom smjeru. U zoru ustanovljeni u Kukuruzarima (6 km SZ Kostajnice)². —

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, pod br. 7/1—36, k. 19.

² Odnosi se vjerovatno na Banijski NOP odred.

Momčad O. T.³ stigla iz Slunja u Bihać. U Slunju jedna hrvatska satnija bez obskrbe odsječena od vlastitih odreda.

Na putu Karlovac—Slunj 3 putna mosta ponovo porušena. — Napadi bombama na Skender Vakuf i, Radmirovac (14 km Z Prijedora), letci bačeni.

Spremanje za podhvat. na Skender Vakuf 22.II.

Prilikom razviđanja u Živaji pronađeno 12 pušaka, 5 sumnjivih osoba uhićene.

Razviđanje bez dodira sa neprijateljem.

Izvještaj Eingreifgruppe 187 Res. Div. nije još stigao.

Namjere za sutra. —

Podhvat I. bojna 741 gren. puka, 1 satnija Ludwig v. Baden, 1 sat IV. bojna 4. gorskog sdruga, 2. bitnice top. odjel 661 (Skupina Funke) u suradnji sa četničkim odredima na Skender Vakuf.

Zasjede (Lauerstellung) na sjev. obali Sane. —

Razviđanje. izobrazba. —

ČASTNIK ZA VEZU
satnik (v. Ullisperger):
Ullisperger stk.

BR. 357

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA ORUŽNIČKOG KRILA TRAVNIK O BORBAMA PROTIV JEDINICA NOV U CENTRALNOJ I ISTOČNOJ BOSNI U VREMENU OD 1 DO 22 FEBRUARA 1943 GODINE¹

ZAPOVJEDNIČTVO ORUŽNIČKOG KRILA

BR. 245 /taj.

U Travniku, dne 22. veljače 1943.

Predmet: Doglasno izvješće za proteklih 15 dana predlaže. —

ZAPOVJEDNIČTVU 5. ORUŽNIČKE PUKOVNIJE SARAJEVO
ŽUPSKO REDARSTVENOJ OBLASTI TRAVNIK

Savezno zapovjedi Tog zapovjedništva Taj. JS. Br. 879 od 24. travnja 194. predlažem sljedeće doglasno izvješće za proteklih 15 dana s molbom na mjerodavnost:

³ »Todt« je njemačka organizacija za javne građevinske radove.

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod br. 42 1—5, k. 149.

U toku mjeseca veljače 1943. širen je »Proglas štaba zeničkog četničkog odreda cijelom srpskom narodu« i proturan taj letak među pravoslavnim pučanstvom u Zeničkom kotaru, pozivajući pravoslavno pučanstvo u borbu t. j. sve muškarce od 18—50 godina starosti. u najbližu četničku jedinicu, odmah čim se dade znak za početak neprijateljstva. Znak za početak borbe bit će dat blagovremeno po ugovorenom znaku.

3. Komunizam:

Partizanska akcija na području krila je popustila.

Od posljednjeg izvješća dogodilo se je i to:

Dne 7. veljače 1943. 1. satnija, 2 ustaške željezničke bojne, koja se nalazila na položaju na Komaru. 13 km. južno od Turbeta, zarobila je partizansku komoru od 26 partizana sa 28 konja, na kojima su tjerali plen iz Šišave, 18 km. sjevero-zapadno od Turbeta, za selo Jugodići, 20 km. južno od Turbeta². Od oružja zapljnjeno je svega tri puške.

Zarobljeni partizani predati su njemačkoj komandi u Travniku.

Izvješće postaje Turbe Br. 209 od 8. veljače.

Dne 18.II.1943.. u 12 sati primjećeno prebacivanje partizana u jačini 2—3000 od Prozora preko Solakove Kule, južno 19 km. od Fojnice. u pravcu sela Repovci, sjeverno od Konjica 16 km. prema Ivan Planini.³

5. O stranoj propagandi u narodu:

Nije naročito zapaženo, već što se vrši preko krugovala.

6. O prilikama prehrane i prometu:

Stanje prehrane nije se poboljšalo od posljednjeg podnietog izvješća, te se osjeća sve veća oskudica u živežnim namirnicama, a cijene neprekidno skaču.

Dne 13. veljače 1943., u 5 sati, domobranski vlak br. 580, koji saobraća od Lašve do Travnika, naišao je između željezničke postaje Vitez i postaje Bila, 3 km. istočno od Bile, na prelazu puta preko pruge na šinu, koja je umetnuta među druge dvie šine, uslied čega je lokomotiva sa 4 vagona izkočila, te su vagoni podpuno uništeni.

² Oko Turbeta se nalazila Deseta hercegovačka brigada Treće NOU divizije.

³ Odnosi se na pokret Prve proleterske brigade, koja je napadala Ivan Sedlo. Vidi dok. br. 93, 102, 173, 341, 342 i 362.

Tom prilikom poginulo je 8 domobrana, 11 teže i 17 lakše ranjeno.

Počinitelji nepoznati⁴.

V. OBČI ZAKLJUČAK:

Stanje javne sigurnosti veoma je ugroženo uslied četničke i partizanske akcije.

VI. ORUŽNIČKE POSTAJE KOJE SU ZAUZELI POBUNJENICI:

Postaja Koričani, Koričani — Karaula i Rastovo.

VII. KOJE SU SE ISELILE POD PRITISKOM POBUNJENIKA
U DRUGA MJESTA I KAMO:

Oružnička postaja Orahovo — Mehurići, u Gučja Gora, Rastovo — Stojkovići u Travnik i izpostava Pećine u Travnik. Oružnička postaja Okruglica povukla se je u Budoželj, a izpostava Višnjica u Brezu.

VIII. KOJE SU VRAĆENE U NAŠE RUKE I OBNOVLJENE:

Nema.

(M.P.)

Zapovjednik, bojnik:
Vladimir Miler
Miler

⁴ Vjerovatno su diverziju izvršili dijelovi Desete hercegovačke brigade.

BR. 358

IZVJEŠTAJ DOMOBRANSKOG OFICIRA ZA VEZU PRI
VIŠOJ KOMANDI ORUŽANIH SNAGA »SLOVENIJA-DAL-
MACIJA« OD 23 FEBRUARA 1943 GOD. O BORBAMA JEDI-
NICA NOV U DOLINI NERETVE¹

PRIMLJENA BRZOJAVKA

PRIMLJENO OD: SUŠAKA

DAN: 23. 2. 43. SAT 1
MINUT: 1100 BROJ: 109

PUTEM KRUGOVALNE POSTAJE ZAGREB DAN: 23. 2. 43. SAT 1
MINUT: 1232 BROJ: 763

S A D R Ź A J

Za koga: Operativni odjel.

Spoj: Naš 1322/tajno

Novosti za 21. i 22. o. m.

II. Lovačka bojna iz Otočca po nalogu Talijana upućena u Gra-
čac. Obkoljeni dielovi divizije Sassari u zoni D. i G. Lapac
oslobodeni uz pripomoć dielova divizija Ree, Bergamo i zrakoplovstva.

Partizani žestoko napadaju talijansku posadu **Jablanica** 17 km.
zapadno od Konjica².

Talijanski i četnički dielovi u pokretu od **Konjica** ka **Jablanici**.
Jedna talijanska kolona uz suradnju četnika zauzela **Ravno** 17
km. sjeverno **Mostara** zadavši partizanima 22 mrtva i 50 za-
robljenih³. U zoni **Grude** 18 km. j. i. **Imotskog** sukob talijanskih
i ustaških dielova sa partizanima, koji su imali 14 mrtvih.
Zrakoplovstvo djelovalo u zoni **Prozor**, **Konjic**, **Jablanica** i
Ravno.

Broj 1313 tajno

Hrvopo⁴ Sušak

24/II⁵

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog
instituta pod br. 7/1—43, k. 19.

² Na Jablanicu je napadala Četvrta proleterska (crnogorska) bri-
gada Druge proleterske divizije. Vidi dok. br. 130.

³ Borbe je vodila Druga proleterska brigada. Vidi dok. br. 131.

⁴ Hrvatsko vojno povjereništvo pri italijanskoj višoj komandi oru-
žanih snaga »Slovenija-Dalmacija«

⁵ Poslije datuma 24-II nalazi se nečitak paraf.

PRIMIO BRZOJAVKU DANA 24.2. U SATI 0821 dalekopisačem
PODPIS:⁶

OČEVIDNI BROJ BRZOJAVKE 223	PRIMLJENA: DAN 24. MESEC II. GOD. 43. SAT 08 MINUT 25	PODPIS I ČIN ČASTNIKA, KOJI JE BRZOJAVKU PRIMIO: POTPIS: Dits ČIN: ppuk.
--------------------------------	--	--

BR. 359

**DNEVNI IZVJEŠTAJ DOMOBRANSKOG OFICIRA ZA VEZU
PRI NJEMAČKOJ 714 DIVIZIJI OD 23 FEBRUARA 1943 GOD.
O SITUACIJI U ZAPADNOJ BOSNI¹**

ČASTNIK ZA VEZU
kod 714. njem. pješ. div.
Op. br. 409- /taj.
23. veljače 1943.

Predmet: Dnevno izvješće.

GLAVNOM STOŽERU ORUŽANIH SNAGA,
(Operativni odjel)

Obće stanje:

Pojačana pojava manjih partizanskih skupina u području Divizije.

Podhvati u toku:

Izvještaj stanovništva: Partizanska brigada u Knezpolju (15 km. JI Kostajnice), ima namjeru preći na splavovima Unu u sjevernom smjeru².

Razviđanje III. bojna 2. gorskog zdruga u Mečenčanima (11 km. SZ Kostajnice) dodirom sa oko 200 neprijatelja, 1 partizan mrtav, 2 zarobljena³.

⁶ Potpis nečitak.

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, pod br. 9/1—28, k. 19.

² Odnosi se na Petu krajišku (kozarsku) NOU brigadu.

³ Borba je vođena sa Banijskim NOP odredom.

1 sat III. bojne, II. gorskog zdruga osigura Kukuruzare (6 km. SI. Kostajnice). Iz uporišta istočno Svodne razviđanje prema Marini (15 km. SZ Prijedora) uz dodir neprijateljskim predstražama. 1 partizan zarobljen, 2 ranjena.

3 1/2 km. JZ Bos. Novi, 1 partizan ranjen.

Skupina Funke u 18 sati stigla poslie lakog dodira sa neprijateljem u Skender Vakuf: Partizani se povukli prema istoku⁴. Izvještaj Eingreifsgruppe 187 nije još stigao.

Kretanje:

I.bojna 2. gor. zdruga stigla u Dvor.

III. bojna 2. gorskog zdruga u zasjedi I. Kostajnice.

I. bojna 2. gorskog zdruga se premješta u Zirovac.

Podhvati u južnom luku Une i Sane, sa skupinom Kallweit (II. bojna 721 gren. puka bez 6. sata, 3 domobranske satnije) iz Prijedora. Skupina Görtz (I bojna 721 gren. puka 1/2 4. bitnice top. odjela 661 i Legija Suhača⁵) iz Bos. Novog nastupaju 22.II. navečer zasjede na sjevernoj obali Sane.

Skupina Funke vrši razviđanje iz Skender Vakufa.

ČASTNIK ZA VEZU
satnik (von Ullisperger
Ullisperger

⁴ Prva krajiška NOU brigada

⁵ Odnosi se na naoružane seljake t. zv. miliciju.

**IZVJEŠTAJ ORUŽNIČKOG KRILA JAJCE O STANJU U
CENTRALNOJ BOSNI U VREMENU OD 7 DO 23 FEBRUARA
1943 GODINE¹**

ZAPOVJEDNIŠTVO
oružničkog krila Jajce
5. oružnička pukovnija
Br. 153/Taj.

U Jajcu dne 23. veljače 1943.

Predmet: Doglasno izvješće
od 7 veljače do 23 veljače
1943. predlaže.

- 1.) ZAPOVJEDNIKU 5. ORUŽ-
NIČKE PUKOVNIJE (J.S.)
- 2.) KRILNOM ORUŽNIČKOM
ZAPOVJEDNIČTVU TRAV-
NIK
- 3.) KRILNOM ORUŽNIČKOM
ZAPOVJEDNIČTVU BANJA
LUKA
- 4.) KRILNOM ORUŽNIČKOM
ZAPOVJEDNIČTVU OMIŠ
- 5.) KRILNOM ORUŽNIČKOM
ZAPOVJEDNIČTVU KNIN

Prema zapoviedi zapovjedništva 5. oružničke pukovnije Taj. J. S. Br. 879 od 27. travnja 1942. godine, predlaže se zapovjedništvu izvješće o doglasnoj službi za vrijeme od 7 do 23 veljače 1943. godine.

I. OPĆA UNUTRAŠNJA SITUACIJA:

Raspoloženje naroda obzirom na unutrašnje i vanjske političke događaje:

a) Raspoloženje Hrvatskog naroda, katolika i muslimana prema N.D.H. i Poglavniku je uglavnom dobro, ali s obzirom da se veći dio područja ovoga krila još nalazi u rukama pobunjenika, koji među našim pučanstvom vrše promičbu u korist naših neprijatelja narod je kolebljiv, smatrao je nemoćnim naše i savezničke snage, ali se sada osjeća bolje raspoloženje među narodom, obzirom na preduzetu akciju. Narod koji još živi na području koje se nalazi u pobunjeničkim rukama, u velikom je strahu, pošto nema nikakve zaštite od naših vlasti i kada uluči

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, pod br. 42/1—3, k. 149.

priliku bježi na područje gdje se nalaze naše vlasti, a oni koji ne mogu izbjeći imaju nadu, da će se u skorije vrijeme osloboditi od pobunjenika.

b.) *Pravoslavno pučanstvo*: Kupreškom kotaru pravoslavno pučanstvo nije raspoloženo prema našim vlastima, jer se priključilo partizanima, a neki izjavljuju, da bi rado priključili sa hrvatskim vlastima, ali to nesmiju od partizana, jer ih onda više pljačkaju i protjeruju, dok međutim četnici kojih je bilo 120 svi su pridružili partizanima osim Dušana Duvnjaka, koji je bio vođa četnički izbjegao je uz pomoć naših vlasti i otišao u Banja Luku i priključio se četničkom odredu Drenovića, a nekoliko četnika koji su također izbjegli, priključili su se Zeničkom četničkom odredu.

Pravoslavno pučanstvo na području voda Jajce, koje se nalazi u našim rukama, u koliko nije odbjegli u šumu, mirno je, ali je u većini naklonjeno četnicima, dok je drugi dio naklonjen komunizmu—partizanima. Pravoslavci bez obzira kojoj pobunjeničkoj grupi pripadaju, javni su neprijatelji Hrvatske i čekaju njezinu propast.

III. KOMUNIZAM:

Na području ovoga krila nalaze se još uvijek veće grupe pobunjenika—partizana, vrše živu i neumornu promičbu u korist naših neprijatelja. Radi boljeg uspjeha kod pučanstva oni se predstavljaju da su mačekovci, odnosno Mačekova vojska² t.zv. oslobodilačka, a većinom se izdaju da su Dalmatinci. Ove bande većinom kvare puteve i prekidaju željezničke pruge, pljačkaju putnike. Ova banda kod seljačkog naroda a naročito pravoslavnog življa, vrši promičbu o svojim snagama i jakosti, te da će u skorije vrieme srušiti N.D.H. pozivaju narod na svoju stranu, a i nasilno narod uzimaju među svoje redove, tako su na 14. veljače 1943. godine pred kotarskom zgradom u Gornjem Vakufu sazvali skupštinu, na koju su izvjestne i silom dotjerali, te su ih pozvali da se dobrovoljno jave među partizanske redove, a kad to nije nitko htio učiniti, — komandant jedne srbijanske brigade dobacio je, »Zar ste Vakufljani vi takvi i čekate da vas drugi oslobodi ispod okupatora, vidjećemo sutra«, sutri dan na 15./II. popisali su 55 lica, među kojima 40. muslimana i 15. katolika, saopćili im da su od 11 sati vojnici Narodnooslobodilačke vojske i da imaju primiti oružje, što su se odmah neki razbježali i pojedinci otišli u Bugojno. U posljednjih 15. dana učestale su

² To je netačno. Partizani se nikada nisu pretstavljali kao »Mačekova vojska«, već Narodnooslobodilačka vojska Jugoslavije.

jače partizanske ophodnje na području postaje Rama—Prozor³, Bugojno⁴, te u koliko se moglo saznati, da su partizani opkolili postaju Rama i Prozor, za čiju sudbinu ovo krilo još nije dobilo nikakvih podataka. Po saznanju seljaka sa područja postaje Gornji Vakuf, prošla je Srbijanska, Crnogorska i Dalmatinska brigada prema Prozoru u jačini od oko 12.000 partizana, sa namjerom da zauzmu Prozor⁵ i od talijanskih vlasti otmu teško oružje sa kojim bi napali Bugojno i Kupres.

Prozor je zauzet od strane partizana. Podrobniji podatci nedostaju. Kao važni događaji dogodili su se i to:

Dne 5 veljače 1943. zauzeli su partizani⁶ sela oko Prozora i to: Selo Jeklići, Rumbaci, Ripci, Podbo, Ploča, Kovačevo Polje, brdo Kolivret, Umetala⁷ i Makljen.

Po ovome dostavljen je izvještaj od strane postaje Prozor pod brojem 37/Taj. od 7 veljače 1943 godine.

Dne 6 i 7 veljače 1943. po noći pobunjenici su prevalili željezničku prugu u duljini 750 metara na 12. km. između Jajca i Donjeg Vakufa.⁸

Noću između 7 i 8 veljače 1943. pobunjenici su prevrnuli željezničku prugu u duljini 2 km. između Jajca i Donjeg Vakufa na 26—27 km. i pobjegli u pravcu Janja⁹.

Izvještaj po ovome dostavljen je od strane ovoga krila pod brojem 99/Taj. od 8 veljače 1943 godine.

Dne 14. veljače 1943. partizani su prekinuli prugu između Jajce i D. Vakuf na km. 25—26, udaljeno od Jajca 8 km. te kada je naišao putnički vlak u 10 sati, otvorili vatru na isti, koji je vlak na mjestu Glasinac zaustavljen, jer je lokomotiva pala odnosno kliznula sa šina i zaustavila se kod jednog manjeg propusta. U vlaku se je vozilo 5 naoružanih njemačkih vojnika, 15 djelomično naoružanih domobrana i dvojica ustaša i nakon kraće borbe, uspjelo je 5 njemačkih vojnika i 5 domobrana da pobjegne, dok su partizani zarobili 10 domobrana, jednog njemačkog vojnika i jednog ustašu ubili, među njima ranjeno je i jedno građansko lice. Partizani su nakon izvršene pljačke u

³ Na ovom terenu nalazile su se jedinice Treće NOU divizije. O borbama oko Prozora vidi dok. br. 91, 92, 100, 339, 341, 342, 350 i 363.

⁴ U to vrijeme na ovom sektoru nalazila se Treća sandžačka i Treća krajiška brigada Prve proleterske divizije. Vidi dok. br. 173.

⁵ Napad na Prozor izvršile su jedinice Treće NOU divizije. Vidi dok. br. 91, 92, 100, 221, 233, 339, 341, 342, 350 i 363.

⁶ Na ovom sektoru nalazile su se jedinice Pete crnogorske brigade Treće NOU divizije.

⁷ Na karti 1 : 100.000 nije nađeno.

⁸ Akciju su izveli dijelovi Devete krajiške brigade Desete NOU divizije.

⁹ Isto

vlak, vlak zapalili koji je izgorio, a civilno osoblje pustili na slobodu.¹⁰

Dne 16. veljače 1943, partizani su razšarafili prugu na 15. km. između Jajca i Donjeg Vakufa, te kada je vlak u 23 sata naišao prazan, skliznuo je iz šina i slupalo se 6 teretnih vagona i lokomotiva, dok je jedan ložac nestao.¹¹

IV. RAD I KRETANJE SUMNJIVIH OSOBA, TUĐINSKIH AGENATA I PROVOKATORA:

Od prošlog predloženog izvješća pa do danas nije primjećeno.

V. STRANA PROPAGANDA U NARODU:

Vrši se pomoću krugovala iz Londona i Moskve, te drugih neprijateljskih mjesta, koje pristalice partizana i četnika pronose i šire među neukim seljacima, pri čemu kod pravoslavnog pučanstva u potpunosti uspjevaju, a djelimično i kod hrvatskog naroda, osobito kod onoga koji se nalazi na područjima koje je u rukama partizana.

VI. O PRILIKAMA I PREHRANI:

Stanje prehrane na području ovoga krila nije niukoliko izmijenjeno već u protiv pogoršano, navalom na postajna područja Gornji Vakuf, Prozor i Ramu. Sa mjerodavnih mjesta malo se dobiva, a sa sela malo se donosi, usljed ugroženosti od pobunjenika. U ishrani najviše oskudjevaju državni činovnici i ostali službenici kao i njihovi članovi porodica, a najviše oružnici sa svojim porodicama koji su oženjeni.

Suhoputni saobraćaj je ugrožen usljed partizana.

IX. AKCIJA NAŠIH SNAGA:

8. veljače 1943. u 0500 sati pošle su savezničke njemačke postrojbe u nasilno izviđanje od Jajca prema Varcar Vakufu¹², gdje su se sukobili sa partizanima i u dvosatnoj borbi ranjena su 2 naša momka, dok se na strani partizana nisu mogli ustanoviti gubitci.¹³

Po ovome dostavljen je izvještaj od strane ovog krila pod brojem 98/Taj. od 8 veljače 1943 godine.

13. veljače 1943. preduzele su naše snage od Bugojna akciju prema G. Vakufu i sukobili se sa partizanima u selima Kru-

¹⁰ Akciju je izvela Deveta krajiška brigada.

¹¹ Vidi dok. br. 95.

¹² Mrkonjić Grad

¹³ Na ovom sektoru nalazio se po jedan bataljon Sedme i Devete krajiške brigade.

ševici, Stolac i Hum, jugoistočno od Bugojna 6 km. te nakon dnevne borbe akcija je prekinuta uslied nadmoćnosti neprijatelja. U ovoj borbi poginula su naša 2 momka i 2 teže ranjena, dok na strani partizana po izjavi seljaka bilo je 30. mrtvih, a koliko je bilo ranjenih nije se moglo ustanoviti.¹⁴

Izvještaj po ovome dostavljen je od strane postaje Bugojno pod brojem 523 od 14. veljače 1943 godine.

Dne 17, 18 i 19 veljače 1943. preduzele su naše i savezničke njemačke postrojbe od Jajca prema Varcar Vakufu akciju protivu partizana.¹⁵ U borbi poginula su i to: 2 ustaša, 3 njemačka vojnika. 2 njemačka vojnika i 3 ustaša su ranjeni. Partizani su potisnuti u pravcu jugozapada prema Šipovu.

Izvještaj po ovome dostavljen je od strane ovoga krila pod brojem 151/Taj. od 20 veljače 1943 godine.

XII. OPĆI ZAKLJUČAK:

Stanje javne sigurnosti na području ovoga krila je ugroženo, radi partizanskih djelovanja. Partizani drže u svojim rukama područje kotareva: Varcar Vakuf, Glamoč, Livno, Duvno, djelomično kotara Jajce, Kupres i Bugojno i sada u najnovije vrieme Prozor.

XIII. ORUŽNIČKE POSTAJE KOJE SU ZAUZETE OD POBUNJENIKA:

U pobunjeničkim rukama nalaze se postaje: Gerzovo, Šipovo, Glogovac, Jezero, Mliništa, Prekaja, Preodac, Glamoč, Livno, Strupnić, Vaganj, Prolog, Šujica, Duvno, Vinica, Ravno, Prisoje, Studeno Vrelo, Gornji Vakuf i Prozor.

XIV. POSTAJE KOJE SU POD PRITISKOM POBUNJENIKA ISELILE U DRUGA MJESTA

Od posljednjeg izvješća ovo krilo nema podataka.

XV. KOJE SU VRAĆENE U NAŠE RUKE:

Od prošlog podnešenog izvješća nema promjene.

(M.P.)

Zapovjednik satnik
(Lino Skalamera)

¹⁴ Borbu su vodile jedinice Prve proleterske divizije. Vidi dok. br. 173.

¹⁵ Borbe su vođene sa istim jedinicama kao pod 13.

**IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA TREĆEG DOMOBRANSKOG
ZBORA OD 27 FEBRUARA 1943 GOD. O BORBAMA PROTIV
JEDINICA NOV OKO KONJICA I BRADINE¹**

PRIMLJENA BRZOJAVKA

PRIMLJENO OD: SARAJEVA	DAN 27.II 43	SAT I MINUT: 20 20	BROJ: 273
PUTEM KRUGOVALNE POSTAJE ZAGREB	DAN: 28.II.43	SAT I MINUT: 0202	BROJ: 972

NAJŽURNIJE

SADRŽAJ

Za koga: Operativnom odjelu

Spoj:

Neprestani jaki napadaji partizana na **Konjic**, podpomognuti topničkom vatrom uspješno odbijeni.²

Gubitci: 27. 7. pješačke pukovnije u **Konjicu** 24 poginula, 55 ranjenih i 14 nestalih.

Jak neprijateljski otpor s protunapadajima južno od **Bradine**.³ Ponovno kretanje četnika u istočnoj Bosni.

Op. Broj 1080/tajno

3. DOMOBRANSKI ZBOR
P⁴ 28/II P

PRIMIO BRZOJAVKU DANA 28. II. U SATI 0625
DEŠIFRIRAO DANA 28. II. U SATI 0945 PODPIS:

OČEVIJONI BROJ BRZOJAVKE	PRIMLJENA: DAN 28. MJESEC II. GOD. 43 SAT 9 MINUT 40	PODPIS I ČIN ČASTNIKA, KOJI JE BRZOJAVKU PRIMIO: PODPIS: Dit ČIN: ppuk
-----------------------------	--	---

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, pod br. 11/1—30, k. 19.

² Vidi dok. br. 106, 150, 166 i 173.

³ Južno od Bradine položaje su držale jedinice Treće sandžačke NOU brigade Prve proleterske divizije. Vidi dok. br. 173.

⁴ Naknadno dopisano rukom.

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA PETE ORUŽNICKE PUKOVNIJE OD 27 FEBRUARA 1943 GOD. O KRETANJU JEDINICA NOV NA TERITORIJI CENTRALNE I ISTOČNE BOSNE¹

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
Z A P O V J E D N I Š T V O
5. ORUŽNICKE PUKOVNIJE

Taj. J. S. Broj 254

Sarajevo, 27. veljače 1943.

Predmet: izvješće o partizanima.

MINISTARSTVU UNUTARNJIH POSLOVA, GLAVNOM
RAVNATELJSTVU ZA JAVNI RED I SIGURNOST,
ODSJEK X

Z a g r e b.

Savezno okružnici M.U.P. Ravnateljstvo za javni red i sigurnost odsjek X V. T. Br. 11/42. od 14.XII.1942. predlažem sljedeće izvješće o partizanima:

Na jugo-istočnom području pukovnije nije bilo partizanskog djelovanja, jer su se partizanske skupine sa toga područja povukle sjeveru područje Šekovići (15 km. sjevero-zapadno od Vlasenice), da bi u zajednici sa četnicima pljačkašima ometali željeznički promet Han Pijesak—Olovo. Tako početkom mj. veljače 1943. grupa od 500 partizana i četnika napada na pruzi Olovo—Han Pijesak vlak kojim je putovala jedna ustaška satnija, nanosi satniji znatne gubitke, opljačka joj hranu, tvorivo, opremu i pribor.²

Na sjevero-zapadu prilikom prilivom partizana sa područja Teslić, Skender Vakuf i Bos. Petrovac, koji potisnuti sa rečenog područja našim akcijama u masama glavom bez obzira bježe na područje pukovnije, stanje se je na prostoru Jajce, Travnik, Donji Vakuf, Bugojno, Gornji Vakuf i Prozor znatno pogoršalo. Partizanske horde nemilosrdno pljačkaju, da bi zatim dolinom Prozor—Rama i smjerom Prozor—Solakova Kula (16 km. jugo-istočno od Prozora) Bitovnja Planina prodrle na željezničku prugu Raštelica—Ivan Sedlo—Bradina; odakle jače partizanske grupe kreću u smjeru željezničke postaje Konjic i Tarčin—Pazarić. Grupe koje nadiru Tarčinu po našim snagama zaustav-

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, pod br. 45/1—1, k. 149.

² Akciju je izveo Drugi bataljon Šeste istočnobosanske NOU brigade 8 februara 1943 godine.

ljene su. 18.II.1943. stanje oko Konjica i Rame nepoznato je, jer nema brzoglasne veze sa ovim odsjekom pruge. Zauzimanjem pojedinih željezničkih postaja partizani prekidaju promet na pruzi Sarajevo — Mostar ruše prugu i brzoglasne veze. Zrakoplovnim razviđanjem ustanovljeno je da je Lukač most razoren, a željeznička pruga na više mjesta oštećena.³

20.II.1943. partizani napadaju Tarčin sa sviju strana. Odbijeni su.⁴

Kao važnije iznosim sljedeće događaje:

2.II.1943. partizani su opljačkali u selu Golešu (7 km. jugo-zapadno od Turbe) seljacima 1 konja, 12 goveda i veću količinu živežnih namirnica u vrijednosti od 200.000 kuna.

7.II.1943. 1. satnija II. ustaške želj. bojne zarobila je na Komaru (9 km. jugo-zapadno od Turbe) partizanski podvoz od 28 partizana i 28 konja natovarenih plienom⁵.

7/8.II.1943. partizani su razorili željezničku prugu u duljini od 1.7 km. kod postaje Babino Selo (8 km. sjevero-zapadno od Donjeg Vakufa) na relaciji Donji Vakuf—Jajce. Nadošlog putničkog vlaka parni stroj i poštanska kola prevrnula se. Šteta znatna. Promet zaustavljen⁶.

16/17.II.1943. jače partizanske grupe nadirući iz smjera Šćita (jugo-zapadno od Prozora) zauzele su Prozor⁷ i nastavile nadiranje dolinom rijeke Rama u smjeru sela Rame (16.5 km. jugo-istočno od Prozora) zauzevši sela Gračac i Gračanicu te stigli 17.II.1943. 1400 sati 5 km. do Rame. Konjic je ugrožen.

17.II.1943. u 2230 sati partizani napali Ivan Sedlo (22 km. jugo-zapadno od Ilidže) i zauzeli ga. Naša posada povukla se. Nadirući u smjeru istoka, partizani su zauzeli Raštelicu (20 km. jugo-zapadno od Ilidže). Željezničku stanicu Raštelicu zapalili.⁸

18.II.1943. željeznička stanica Pazarić javlja: Partizani su zauzeli željezničku stanicu Bradina (34 km. jugo-zapadno od Sarajeva) na pruzi Sarajevo—Mostar. Grupe partizana kreću prema Konjicu i Raštelici.⁹

18.II.1943. primjećene su veće partizanske grupe u pokretu od Prozora u smjeru Solakove Kule (16 km. jugo-istočno od

³ Na pomenutoj prostoriji nalazila se Prva proleterska divizija, Treća NOU divizija i Sedma hrvatska NOU divizija.

⁴ Napad na Tarčin izvršila su dva bataljona Prve proleterske brigade. Opširnije o tome vidi dok. br. 173 i 355.

⁵ Vjerovatno se odnosi na komoru Desete hercegovačke brigade.

⁶ Akciju su izveli dijelovi Treće krajiške NOU brigade

⁷ Vidi dok. br. 91, 92, 100, 221, 233, 339, 341, 342, 350 i 363.

⁸ Raštelicu je zauzela Prva proleterska brigada. Vidi dok. br. 93. 102 i 173.

⁹ Isto

Prozora) nadirući južnim obroncima Bitovnja Planine u pravcu sela Repovci (11 km. sjeverno od Konjica) za Ivan Planinu, sa jačim lijevim bočnim osiguranjem.¹⁰

Dozapovjednik pukovnik
Koloman Bilić
Bilić pk

BR. 363

**OPŠTA BOJNA RELACIJA TREĆEG DOMOBRANSKOG
ZBORA ZA MJESEC FEBRUAR 1943 GODINE¹**

OBĆA BOJNA RELACIJA

o poduhvatima četa na području III. domobranskog zbora u mjesecu veljači 1943. godine.

A) PODHVATI

Područje grada Sarajeva (Zapovjedništvo mjesta)

U toku mjeseca veljače postrojbe u sastavu zapovjedništva grada Sarajeva nisu vodile niti učestvovale u nikakovim poduhvatima, a niti je bilo važnih događaja od operativnog značaja.

I. Zona (Zapov. I. djel. staj. zdruga)

U toku mjeseca veljače na području ove zone nису vođeni nikakovi veći podhvati od operativnog značaja. Vršena su razviđanja i utvrđivanja postava.

Važniji događaji bili su sljedeći:

4. *veljače* četnici talijanski suborci na čitavom području od Foče do mosta na Limu započeli su sa napadajima na uporišta koja su držali milicioneri. Na ovome području četnici su palili muslimanska sela.

7. *veljače* četnici sa desne obale Drine pucali na Ustipraču i na vlak između želj. postaja Međeđa i Kopača, kojom prilikom su ranjena 2 milicionera. U prostoru juž. od Drine vođene su žestoke borbe između četnika i milicionera. U borbama su mjestimično sudjelovali i Talijani na strani četnika.

¹⁰ Odnosi se na pokret Treće sandžačke NOU brigade Prve proleterske divizije. Vidi dok. br. 173.

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, pod br. 211—14—18, k. 57.

U prostoru Čajniča i Sandžaka četnici su izvršili velika nasilja nad muslimanskim pučanstvom, spalili mnogobrojne domove i pobili veliki dio muslimanskog pučanstva.

II. Zona (Zapovjedništvo 5. pješ. div.)

(7. p. p., 9. p. p. i 13. p. p.)

U toku mjeseca veljače na području ove zone niese vođeni nikakvi veći podhvati od operativnog značaja. Vršena su razviđanja u prostoru oko njemačko-talijanske demarkacione crte i utvrđivanja uporišta.

Četnici talijanski suborci u području Sandžaka vršili su napadaje na muslimansku miliciju, pokolje i pljačke nad muslimanskim pučanstvom, koje je većim dielom moralo napustiti svoja ognjišta i prebjeći na lievu obalu Drine. U cilju spriečavanja četničkog nadiranja preko Drine na sjevernu stranu, zapovjedništvo 718. njem. pješ. divizije izdalo je zapovied za prikupljanje 7., 9. i 13. pješ. pukovnije u prostoru Drine.

Važniji događaji bili su slieedeći:

6. veljače četnici talijanski suborci u suradnji sa četnicima Mihailovića Draže i pojedinim talijanskim odredima, u prostoru Foče, Čajniča i Sandžaka napali su na muslimansku miliciju, istu razpršili i potisli preko Drine na sjevernu stranu, a istodobno popalili veliki broj muslimanskih sela.

III. Zona (Zapovjedništvo V. djel. zdruga)

U toku mjeseca veljače na području ove zone vođeni su manji podhvati protiv partizanskih skupina, koje su se povlačile prema jugu. Uslied prekinutih prometnih veza ovaj zbor sa Bugojnom saobraća samo krugovalno, pa zbog toga zapovjedništvo ove zone dosada nije dostavilo bojne relacije za ovaj mjesec.

Prema podacima iz dnevnih izvješća, na području ove zone važniji događaji bili su slieedeći:

2. veljače sukob ustaša sa partizanima kod sela Pidriš (5 km. j. od G. Vakufa), u kome su poginula 4 ustaše i 9 ranjeno, a kod neprijatelja navodno 140 mrtvih.

Partizani zauzeli G. Vakuf² iz koga se naša posada povukla u Bugojno.

² Gornji Vakuf oslobodila je Peta crnogorska brigada Treće NOU divizije. Opširnije o borbama oko Gornjeg Vakufa vidi dok. br. 13, 307, 311, 316 i 331.

8./9. *veljače* oko 1 000 partizana u nadiranju sa sjevera približilo se Prozoru, oko koga su zauzeli sva sela³.

14. *veljače* u podhvat u Bugojna prema G. Vakufu kod sela Tihomišlja (5 km. s. z. od G. Vakufa) 3 ustaše mrtva i 2 ranjena.

16./17. *veljače* Prozor pao u ruke partizana, koji su nakon zauzimanja Prozora krenuli u j. i. smjeru prema prostoru Konjica⁴.

21. *veljače* naše i njemačke čete iz Bugojna zauzele su G. Vakuf.

24. *veljače* porušena pruga između D. Vakufa i Jajca.⁵

Zapovjedništvo 4. lovačke brigade

(7. i 13. pješ. puk.)

Zapovjedništvo 718. njem. divizije 18. *veljače* postrojilo je 4. lovačku brigadu, u čiji sastav su ušle: 7. i 13. p. p., IX. i XI. topnički sklop, 3. satnija III. obkopske bojne, jedna dojavna satnija i jedna brza postrojba.

Od dana ustrojavanja do kraja mjeseca *veljače* na području djelatnosti ove brigade važniji događaji bili su sljedeći:

20. *veljače* prikupljanje cijele 7. p. p. u Tarčinu. Pukovnija odbila je vrlo jaki partizanski napadaj na Tarčin uz neznatne gubitke⁶.

21. *veljače* 7. p. p. ojačana njemačkim četama polazi u napadaj na neprijatelja smjerom Raštelica — Ivan Sedlo i istog dana zauzima Ivan Sedlo⁷.

22. *veljače* ova pukovnija produžava napadaj protiv neprijatelja u smjeru Bradina—Podorašac—Konjic. I. bojna ove pukovnije ulazi u Konjic i poduzima obranu mjesta u zajednici sa Talijanima. U nadiranju do Konjica čete ove pukovnije sa njemačkim četama lome jaki neprijateljski otpor i nanose mu osjetne gubitke⁸.

23.—28. *veljače* ostatak pukovnije sa njemačkim četama ulazi u Konjic i odbija više uzastopnih neprijateljskih napadaja nanoseći neprijatelju teške gubitke.

³ Odnosi se na Petu crnogorsku i Prvu dalmatinsku brigadu Treće NOU divizije, koje su poslije oslobođenja Gornjeg Vakufa vršile pripreme za napad na Prozor.

⁴ Vidi dok. br. 91, 92, 100, 222, 233, 339, 341, 342 i 350.

⁵ Prugu je porušio Prvi bataljon Devete krajiške NOU brigade.

⁶ Na Tarčin su vršile napad jedinice Prve proleterske brigade Prve proleterske divizije.

⁷ Borbe su vođene sa Prvom proleterskom brigadom. O borbama na Ivan Sedlu vidi u dok. br. 120, 124, 127, 128, 137, 138 i 345.

⁸ Borbe su vođene sa Prvom proleterskom i Trećom NOU divizijom. O ovim borbama govore i dok. br. 120, 124, 127, 128, 137, 138 i 355.

13. pješ. pukovnija na Drini drži položaje i spriječava prelaz neprijatelja na sjevernu stranu Drine.

Područje Travnik — Jajce

(Zagrebačka konjan. puk.)

1.—5. *veljače* u području Turbeta, Goleša, Komara i u prostoru juž. od Travnika, postrojbe Zagrebačke konjan. pukovnije sa njemačkim četama u manjim sukobima i borbama protiv partizana imale su 4 mrtva i 10 ranjenih domobrana i ustaša i 31 domobran II. konjaničkog sklopa nestao, a na strani neprijatelja ubijeno 77 partizana⁹.

12./13. *veljače* između želj. postaje Bila i Vitez (10 km. j. i. od Travnika), jedna preselica XI. topničkog sklopa, koja je išla vlakom, naišla na razrušenu prugu, usljed čega su se stroj i 2 vagona izvrnula, kojom prilikom su poginula 8 domobrana i 16 ranjeno¹⁰.

14. *veljače* partizani razrušili želj. prugu Jajce—D. Vakuf kod Bravnice (6 km. j. od Jajca). Putnički vlak izkliznuo, opljačkan i 2 vagona zapaljena, putnici odvedeni, zarobljen 1 častnik i 7 domobrana. Pruga sutradan popravljena¹¹.

15.—30. *veljače* neprijatelj se sa ovoga područja u manjim i većim skupinama povlačio prema jugu potiskivan od strane naših i njemačkih četa ali pri tome nije bilo značajnijih borbi niti gubitaka.

B) IZKUSTVA

Tokom mjeseca veljače četnici talijanski suborci držali su se dvolično i prema potrebi pokazivali se naklonjeni nama kad im je bila potrebna pomoć za borbu protiv partizana, a u prostorima gdje nisu bili ugroženi od partizana vidno su istupali protiv nas i naših državnih probitaka, a što se osobito izpoljilo u prostoru južno od Goražde odnosno rijeke Drine i u Sandžaku.

Naše postrojbe pokazale su se mnogo bolje u obrani nego u napadaju, a ovo usljed toga što nisu raspolagale sa dovoljnim brojem modernog oružja i što su uvijek imale napadati brojčano i u oružju nadmoćnog neprijatelja. Neprijatelj je napadao u velikim masama i često stvarao zabunu i metež kod naše momčadi, a ovo osobito zbog toga što redovno napada noću. Nepri-

⁹ Borbe su vođene sa jedinicama Prve dalmatinske brigade Treće NOU divizije. Vidi dok. br. 32. 315 i 316.

¹⁰ Akciju su vjerovatno izveli dijelovi Desete hercegovačke brigade Treće NOU divizije.

¹¹ Diverziju na željezničku prugu izvršili su dijelovi Devete krajiške NOU brigade. Vidi dok. br. 96.

jatelj je bio dobro vođen i dobro naoružan i ako su naše snage uložile sav potreban trud u borbi, ipak bez njemačkih snaga teško bi bio savladan. Neprijatelj je bio naoružan uglavnom oružjem i streljivom talijanskog podrijetla.

C) NEDOSTATCI I POGRIEŠKE

Postrojbe su oskudjevale u potrebitom oružju i opremi. Osjetilo se pomanjkanje dovoljnog broja konja i prevoznih sredstava, zbog čega je dotur obskrbe bio vrlo otežan.

Nedostatak sredstava za održavanje veze sa zrakoplovima, zbog čega se dešavalo, da vlastite čete budu tučene iz vlastitih zrakoplova (jedan slučaj kod Konjica).

Dojavna služba mjestimično slaba zbog pomanjkanja dojavnog tvoriva i stručnog osoblja.

Uočeno je, da pojedine postrojbe nisu održavale u potrebitnoj mjeri međusobnu vezu, ali uslied toga nisu nastale nikako štetne posljedice.

Stalno se djeluje na zapovjedno osoblje, da nedostatke i pogriješke što je moguće više svedu na najmanju mjeru.

Zapovjednik general
Lukić
Lukić

(M.P.)

R E G I S T A R

A

Alibegov Dubovik — 441;
 Ambrosio — 483;
 Amico — 425, 429, 435, 437, 439, 445,
 446, 455, 456, 459, 460, 473, 474, 486,
 498, 515;
 Arar Ivica — 671;
 Arpadžić — 677;
 Arsenić Borko — 120;

B

Babić Radomir — 230, 267, 278, 288;
 Babić Vojin — 133;
 Bačvice — 657;
 Bajalica Dimitrije — 219;
 Bajić D. — 62;
 Bajić Đuro — 309;
 Bajić Uroš — 160;
 Bajković Filip — 159;
 Bakić Mitar — 82, 255, 274;
 Balać Miloš — 188;
 Banja Luka — 53, 247, 326, 327, 601;
 Bataljon treći Osme banijske bri-
 gade — 259;
 Bataljon bihaćki — 104, 117, 369;
 Bataljon prvi Šeste istočnobosanske
 NOU brigade — 671;
 Bataljon drugi Šeste istočnobosan-
 ske NOU brigade — 728;
 Bataljon treći Šeste istočnobosan-
 ske NOU brigade — 670;
 Bataljon četvrti Šeste istočnobos-
 anske NOU brigade — 669;
 Bataljon treći dalmatinski — 27;
 Bataljon glamočki — 7;
 Bataljon prvi Desete hercegovačke
 brigade Treće NOU divizije — 658;
 Bataljon hercegovačko partizanski
 »Sloboda« — 610, 649, 711;
 Bataljon treći Osme hrvatske bri-
 gade — 82;

Bataljon prvi Prve krajiške NOU
 brigade — 84, 107, 108, 109, 110,
 118;
 Bataljon drugi Prve krajiške NOU
 brigade — 107, 109, 110, 118;
 Bataljon treći Prve krajiške NOU
 brigade — 33, 34, 83, 121, 354;
 Bataljon prvi Druge krajiške NOU
 brigade — 114;
 Bataljon treći Druge krajiške NOU
 brigade — 370;
 Bataljon četvrti Druge krajiške NOU
 brigade — 370;
 Bataljon prvi Treće krajiške NOU
 brigade — 178, 215, 329;
 Bataljon treći Treće krajiške NOU
 brigade — 38, 243, 329;
 Bataljon četvrti Treće krajiške NOU
 brigade — 178, 346;
 Bataljon prvi Četvrtog krajiškog
 NOP odreda — 26, 328;
 Bataljon drugi Četvrtog krajiškog
 NOP odreda — 26, 328;
 Bataljon treći Četvrte krajiške
 NOU brigade — 84;
 Bataljon četvrti Četvrte krajiške
 NOU brigade — 84;
 Bataljon treći Pete krajiške NOU
 brigade — 97, 101, 102, 103, 112,
 114;
 Bataljon drugi Šeste krajiške NOU
 brigade — 218;
 Bataljon prvi Osme krajiške NOU
 brigade — 187;
 Bataljon drugi Osme krajiške NOU
 brigade — 101, 102, 188;
 Bataljon treći Osme krajiške NOU
 brigade — 187, 188;
 Bataljon prvi Prve brigade Prve
 proleterske divizije — 59, 72, 73,
 321, 322;

Bataljon drugi Prve brigade Prve proleterske divizije — 59, 71, 72, 321, 322;
 Bataljon treći Prve brigade Prve proleterske divizije — 26, 321, 322;
 Bataljon četvrti Prve brigade Prve proleterske divizije — 59, 72, 322;
 Bataljon šesti Prve brigade Prve proleterske divizije — 59, 71, 72, 322;
 Bataljon prvi Treće brigade Prve proleterske divizije — 61, 62;
 Bataljon drugi Treće brigade Prve proleterske divizije — 60, 62;
 Bataljon treći Treće brigade Prve proleterske divizije — 60, 61;
 Bataljon četvrti Treće brigade Prve proleterske divizije — 61, 62;
 Bataljon prnjavorski — 26;
 Bataljon prozorski — 95;
 Bataljon teslički — 26;
 Begić Vilko — 387;
 Benakovac — 12, 13, 19, 20, 29, 45, 46, 47, 48, 123;
 Beograd — 359, 596;
 Berni Arminio — 467;
 Bervaldi Josip — 616;
 Bešenovo — 674;
 Bihać — 8, 13, 16, 36, 44, 376;
 Bijedić Šukrija — 221, 246;
 Bijelo Polje — 274;
 Bikova Kosa — 341;
 Bileća — 609;
 Bilić Koloman — 730;
 Billići — 657;
 Biljani — 110;
 Biroli Pirzio — 496;
 Bistrica — 63, 259;
 Bižić Đuro — 668;
 Bijela (G. i D.) — 277;
 Bielajac Stanko — 142, 221, 235, 246;
 Bielemić (Odžaci) — 277;
 Blagaj — 325;
 Blagojević Obren — 317;
 Blanuša Dane — 187;
 Boban — 64, 70, 136, 656;
 Bobanova Draga — 150;
 Bobbio — 393, 396, 402, 418, 422, 427, 434, 442, 469, 478, 488, 489, 491, 508, 530, 539, 541, 556, 566, 578, 583, 591;
 Bojadžija Petar — 140;
 Bojanić Svetozar — 670;
 Bojović Dušan — 145, 292, 317;
 Bojović Nikola — 316;
 Bojska — 63, 243;
 Bojtočići — 16;
 Bokan Pero — 232;
 Borota — 634;
 Bosanska Krajina — 353, 356, 361, 363, 369, 373, 376, 379, 382, 391, 394, 400, 417, 420, 425, 433, 441, 477, 490, 506, 524, 529, 554, 562, 564, 576, 581, 584, 590, 629, 715;
 Bosanska Krupa — 13, 19, 20, 48, 53, 260, 357, 366;
 Bosanski Novi — 53, 608;
 Bosanski Petrovac — 90, 94, 104, 105, 106, 111, 112, 114, 310, 358, 391, 404, 526;
 Bosansko Grahovo — 90, 97, 105, 111, 499;
 Bosnić Dušan — 46;
 Bosnić Milan — 174;
 Bošnjaci — 122;
 Bošnjak Milan — 232;
 Božović Časlav — 160;
 Božović Nikola — 286;
 Bradina — 181, 205, 206, 249, 261, 264, 265, 329, 330, 456, 458, 474, 481, 486, 689, 692, 706, 709, 727, 729;
 Bravski Vaganac — 82, 97, 101, 102, 103, 114, 318;
 Bravsko — 29, 33, 69, 97, 106, 110, 112, 114, 115;
 Brđani — 205, 206, 330, 474;
 Brežičani — 619;
 Brigada sedma banijska Sedme NOU divizije — 86, 140, 243, 256, 257, 293, 530, 555;
 Brigada šesnaesta banijska Sedme NOU divizije — 13, 54, 68, 104, 105, 175, 241, 258, 279, 354, 356, 363;
 Brigada šesta istočnobosanska NOU — 49, 353, 372, 402, 462, 603, 632, 654, 656, 668, 669, 670, 688, 707, 708;
 Brigada četvrta (crnogorska) proleterska Druge proleterske divizije — 75, 81, 253, 274, 287, 288, 312, 313, 320, 578, 620, 638, 719;
 Brigada peta crnogorska Treće NOU divizije — 27, 29, 49, 56, 58, 71, 197, 198, 200, 209, 210, 216, 223, 226, 249, 252, 262, 263, 265, 266, 278, 287, 288, 302, 308, 311, 312, 313, 320, 329, 331, 332, 342, 474, 582, 595, 614, 620, 621, 656, 657, 724, 732;

- Brigada prva dalmatinska NOU — 27, 28, 29, 50, 56, 67, 71, 72, 197, 198, 199, 293, 323, 531, 553, 555, 591, 612, 613, 614, 621, 656, 732, 733;
- Brigada druga dalmatinska NOU — 42, 78, 81, 254, 275, 437, 444, 457, 475, 485, 496, 498, 505, 589, 678, 682, 689;
- Brigada treća dalmatinska NOU — 131, 152, 296, 303, 304, 397, 534, 560, 711;
- Brigada četvrta dalmatinska NOU — 74, 76, 81, 152, 296, 303, 304, 414, 560, 623, 624;
- Brigada peta dalmatinska NOU — 304;
- Brigada deseta hercegovačka Treće NOU divizije — 10, 27, 49, 56, 71, 180, 197, 198, 200, 209, 210, 217, 226, 249, 252, 253, 266, 277, 278, 287, 288, 311, 312, 313, 475, 536, 567, 614, 615, 655, 656, 658, 717, 718, 729, 733;
- Brigada druga Šeste divizije Prvog hrvatskog NOU korpusa — 356;
- Brigada osma Sedme NOU hrvatske divizije — 57, 68, 69, 82, 94, 208, 214, 220, 223, 234, 242, 243, 246, 256, 293, 507, 531, 555;
- Brigada prva krajiška Pete NOU divizije — 16, 45, 84, 85, 93, 96, 125, 147, 222, 370, 377, 380, 462, 509, 525, 528;
- Brigada druga krajiška NOU — 11, 50, 51, 83, 93, 96, 97, 103, 111, 112, 114, 123, 125, 247, 260, 357, 361, 364, 366, 370, 380, 395, 401, 418, 421, 426, 563;
- Brigada treća krajiška NOU — 18, 26, 31, 37, 60, 71, 98, 99, 135, 138, 140, 166, 167, 172, 176, 199, 208, 215, 220, 223, 235, 242, 243, 256, 257, 259, 268, 279, 285, 298, 300, 308, 313, 327, 344, 346, 507, 528, 531, 553, 555, 582, 591, 607, 684, 714, 724, 729;
- Brigada četvrta krajiška NOU — 34, 84, 85, 96, 103, 125, 146, 147, 401, 582, 590, 591, 595;
- Brigada peta (kozarska) krajiška Četvrte NOU divizije — 82, 90, 93, 96, 97, 101, 111, 112, 114, 125, 247, 357, 361, 364, 370, 374, 377, 380, 421, 433, 563, 602, 609, 720;
- Brigada šesta krajiška NOU — 11, 14, 50, 51, 53, 85, 96, 97, 103, 114, 121, 125, 247, 260, 357, 361, 375, 395, 401, 418, 421, 489, 490, 507, 525, 527, 563, 601, 605;
- Brigada sedma krajiška NOU — 15, 54, 85, 96, 121, 147, 222, 443, 448, 461, 481, 491, 507, 528, 577, 582, 590, 591, 595, 677, 700, 725;
- Brigada osma krajiška NOU — 11, 12, 20, 30, 43, 50, 51, 54, 83, 97, 101, 103, 111, 112, 114, 125, 186, 354, 357, 364, 366, 434, 564, 576, 577, 582, 590, 595;
- Brigada deveta krajiška NOU — 7, 147, 164, 191, 192, 193, 223, 285, 286, 292, 325, 328, 443, 448, 451, 461, 481, 491, 492, 531, 577, 582, 655, 677, 700, 724, 725, 732, 733;
- Brigada deseta krajiška NOU — 90, 112, 116, 125, 165, 582;
- Brigada jedanaesta krajiška NOU — 131;
- Brigada dvanaesta krajiška NOU — 231, 318, 564, 576, 577, 582, 590, 595;
- Brigada prva proleterska Prve proleterske divizije — 16, 26, 31, 36, 55, 58, 63, 65, 70, 98, 99, 100, 113, 126, 138, 139, 153, 166, 181, 205, 211, 216, 223, 225, 229, 237, 245, 249, 262, 263, 281, 283, 286, 302, 305, 307, 313, 320, 327, 328, 329, 330, 331, 332, 333, 334, 335, 336, 337, 338, 339, 340, 341, 456, 457, 461, 474, 480, 484, 491, 493, 508, 526, 528, 530, 531, 543, 553, 563, 566, 578, 583, 591, 607, 615, 687, 688, 689, 692, 717, 729, 732;
- Brigada druga proleterska Druge proleterske divizije — 437, 440, 444, 452, 454, 458, 474, 475, 485, 496, 497, 526, 536, 548, 553, 560, 568, 580, 588, 678, 682, 688, 689, 693, 713, 719;
- Brigada druga (treća sandžačka) Prve proleterske NOU divizije — 63, 65, 98, 99, 136, 166, 168, 176, 223, 225, 229, 235, 236, 238, 243, 245, 252, 253, 254, 255, 261, 266, 276, 282, 283, 284, 299, 302, 305, 306, 307, 311, 313, 328, 329, 333, 334, 335, 336, 337, 338, 339, 340, 341, 342, 461, 508, 530, 553, 563, 578, 583, 591, 684, 724, 730;
- Broćanac — 77;

Bronzić Živko — 89;
 Broz Josip-Tito — 28. 42, 178, 247,
 248, 397, 659, 710;
 Bugojno — 27, 29, 56, 58, 64, 70,
 113, 133, 136, 167, 234, 242, 246,
 255, 278, 285, 531, 619, 655;
 Bukova Draga — 397;
 Bulatovići (s.) — 320, 669;
 Buletić — 40;
 Buljan Vice — 397, 574, 676, 711;
 Bundalo Petar — 232;
 Burutović — 633;

C

Canki Dr. — 707;
 Caparde — 654, 669;
 Cigelj (šuma) — 120;
 Corsi — 364, 367, 368, 371, 374, 378,
 383, 390;
 Crvenković dr Filip — 688;
 Cvitković Viktor — 707;

C

Čečava — 39;
 Čelebić (s. kod Konjica) — 288;
 Čelonja Miloš — 599;
 Čengić — 633;
 Čirić Miloš — 670;
 Čolaković Rodoljub — 668;
 Čović Dušan — 599, 600;
 Čubić Dušan — 132;
 Čuljak Rafael — 682;

C

Četković Petar-Pero — 10, 27, 28,
 50, 56, 180, 200, 230, 248, 267, 278,
 288;
 Čobanović Milan — 232;
 Čorović Momčilo — 316;
 Čup Milan — 19;

D

Dabar — 85;
 Dakić Makso — 192;
 Danilović Stanko — 81;
 Dapčević Peko — 42, 82, 143, 177,
 196, 209, 217, 248, 254, 276, 343;
 Debela Strana — 378;
 Delibašić — 316;
 Diesner — 384;
 Divizija treća NOU — 10, 27, 28, 29,
 49, 56, 63, 65, 66, 67, 71, 73, 136,
 137, 143, 178, 180, 181, 197, 209,
 216, 226, 266, 277, 279, 287, 291,
 298, 311, 312, 313, 315, 321, 328,

335, 340, 358, 372, 381, 399, 402,
 409, 437, 438, 457, 461, 497, 531,
 547, 557, 574, 578, 579, 600, 606,
 607, 618, 658, 684, 688, 699, 724;
 Divizija četvrta NOU — 11, 12, 13,
 19, 20, 46, 50, 82, 85, 93, 97, 101,
 102, 112, 114, 186, 231, 270, 313,
 352, 354, 357, 367, 418, 442, 507,
 511, 527, 629;
 Divizija peta NOU — 14, 19, 29, 30,
 33, 53, 69, 84, 90, 112, 127, 131,
 132, 146, 148, 163, 165, 175, 193,
 352, 357, 367, 374, 377, 380, 418,
 434, 478, 479, 507, 528, 555, 562,
 565, 585;
 Divizija šesta lička NOU — 68, 69,
 90, 163, 165, 554;
 Divizija sedma NOU hrvatska — 29,
 35, 36, 43, 51, 53, 54, 57, 67, 69,
 84, 104, 106, 111, 112, 116, 117, 186,
 233, 241, 242, 243, 255, 256, 258,
 278, 292, 293, 298, 300, 308, 361,
 363, 366, 371, 376, 392, 528, 553,
 555, 591, 729;
 Divizija osma NOU — 163, 165, 175,
 363, 373;
 Divizija deveta dalmatinska NOU
 — 150, 203, 276, 295, 303, 458, 459,
 485, 498, 519, 534, 551, 573, 575,
 580, 660, 661, 663, 679, 680, 683,
 686, 692, 695;
 Divizija deseta NOU — 128, 163,
 165, 270, 324;
 Divizija prva proleterska — 9, 26,
 27, 29, 30, 60, 63, 64, 113, 126, 133,
 138, 139, 166, 167, 171, 176, 194,
 208, 215, 223, 225, 229, 235, 237,
 244, 248, 249, 252, 261, 263, 278,
 281, 282, 285, 299, 302, 307, 311,
 312, 326, 340, 341, 353, 359, 372,
 381, 402, 409, 557, 574, 596, 599,
 609, 606, 618, 620, 655, 667, 684,
 726, 729;
 Divizija druga proleterska — 28, 41,
 74, 143, 167, 177, 196, 209, 253,
 255, 274, 297, 343, 397, 414, 424,
 455, 457, 505, 557, 558, 574, 623,
 624, 660, 676, 677, 683, 686, 692,
 695, 699;
 Dohretići — 16;
 Dodik Karlo — 325;
 Donje Vukovsko — 140;
 Donji Vakuf — 10, 27, 191, 492, 606;
 Dorić Jozo — 671;
 Došen Ilija — 34, 53, 147, 148, 318;
 Dragaljevac — 708;

Dragić Mirko — 232;
Dragočaj — 249;
Dragojlov Fedor — 387, 509, 545,
714;
Dražev Dol — 134, 139;
Drechsler — 353, 359, 381, 430, 448,
480, 506, 524, 526, 540, 543, 553,
586, 596;
Drenović Uroš — 146, 270;
Drežanka (r.) — 486, 494, 495, 546,
580;
Drežnica — 177, 216, 217, 439, 440,
453, 485, 570, 571, 660, 661, 680,
695, 709;
Drinić — 97, 102, 112, 318, 400;
Drljača Đuro — 219;
Drljača Rajko — 233;
Drljević Savo — 76, 151;
Drvar — 54, 310, 380;
Dude Branko — 152;
Durutović Vasilije — 317
Duvno — 636;
Duvnjak Dušan — 723;
Dužica — 696;

D

Đaković Luka — 671;
Đedići (s.) — 712;
Đokić Vojislav — 294;
Đurić Momčilo — 42;
Đukić Drago — 47, 124;
Đurđević Mišo — 673;
Đurić Ljubodrag — 77;
Đurić Pero — 120;
Đurišić Pavle — 317;

DŽ

Džepi — 261;

E

Egić Milan — 231;
Eminovci — 85;

F

Forkapa Nikola — 326;

G

Gaćeša Vasilj — 88;
Gajić Gojko — 232;
Gaščić — 632, 633, 634;
Gavriliščenko Aleksej — 79;
Gayer — 403, 443, 452, 462, 481, 493,
509, 532, 545, 558;

Gherzi Luigi — 415, 571;
Glamoč — 499, 585;
Gmići — 234;
Gnječ Ilija — 672;
Gola Glavica — 123;
Goleš — 654, 657;
Golo Brdo — 138, 139, 140;
Golubić (s.) — 41;
Goranci — 343;
Gornji Malovan — 140;
Gornji Vakuf — 10, 27, 58, 64, 65,
70, 167, 214, 234, 268, 278, 292, 308,
344, 396, 397, 398, 399, 543, 606,
612, 619, 655, 657, 714, 731;
Goruša — 138, 139, 140;
Gostilj — 36;
Grabež (s.) — 20;
Gračac — 729;
Gračanica — 58, 95, 214, 729;
Gradina (s.) — 36;
Gradina (k. 622) — 296;
Grđanovci — 401;
Grozđanić Ilija — 671;
Grmeč (pl.) — 35, 96, 97, 112, 175,
358, 361, 366, 367, 371, 378, 380,
392, 393, 394, 395, 400, 401, 409,
417, 418, 425, 426, 433, 464, 465;
Grude — 150, 397;

H

Han Kola — 272;
Hapstići — 138, 139;
Herkvi — 604;
Horstenau von Glaise — 387;
Hrastovica — 43;
Hrustovo — 53;
Hum — 55;

I

Igman (pl.) — 451;
Ilić Pavle-Veljko — 166, 217, 268,
280, 284, 309;
Imamović Jusuf — 111;
Imotski — 74, 75, 76, 77, 80, 81, 126,
143, 150, 295, 303, 396, 423, 623, 636,
637, 641, 643, 647, 650, 652, 658, 659,
663, 685, 692;
Ivan Mali — 261, 262;
Ivan Planina — 181;
Ivan Sedlo — 181, 182, 205, 206, 207,
223, 225, 248, 249, 261, 262, 263, 264,
265, 329, 330, 333, 337, 339, 462, 474,
531, 539, 544, 556, 706, 714, 729, 732;
Ivandić Matko — 656;
Ivanović Miladin — 26, 322.
Ivić Marko — 132;

I

Jablanica — 95, 210, 229, 252, 253, 255, 436, 485, 486, 494, 495, 497, 504, 512, 513, 514, 515, 516, 518, 519, 525, 551;
 Jagodići — 55, 607;
 Jajce — 27, 30, 53, 191, 192, 193, 247, 325, 372, 436, 443, 448, 492, 531, 544, 617, 699;
 Jakić Đoko — 273;
 Jakić Velimir — 176, 281;
 Jakšić Pavle — 35, 44, 54, 57, 105, 106, 117, 167, 175, 234, 242, 244, 256, 257, 280, 294;
 Janičijević Rade — 43;
 Janković Aleksa — 232;
 Janković Ratko — 17;
 Janković Staniša — 316;
 Janj — 325;
 Jasen — 261;
 Jasenica (G. i D.) — 357, 364, 447;
 Jastrebarsko — 394;
 Javornjača (k. 1480) — 377;
 Jelašinovci — 375, 401;
 Jelino Polje — 106;
 Jerković Tode — 232;
 Jevđević Dobrosav — 550, 634, 679, 694, 702;
 Jezero — 492;
 Jončić Nikola — 174;
 Josipović Srboljub-Srba — 161;
 Jošanica — 266;
 Jovanović Branislav — 670;
 Jovanović Branko — 127;
 Jovanović Batrić — 100;
 Jovanović Vaso — 10, 32, 64, 67, 113, 126, 135, 168, 171, 195, 224, 225, 240, 251, 265, 303, 312, 314, 340, 343;
 Jovičić Dragica-Belka — 100, 159, 162;

K

Kaćun — 60;
 Kamenmost — 76, 77;
 Kamičak (G. i D.) — 107, 108, 110, 118;
 Karabegović Osman — 30, 131, 247;
 Karan Trivun — 233;
 Karanović Nikola — 214, 216, 220, 244, 248, 256, 257, 259, 269, 299, 309;
 Karaula — 209;
 Kerović — 603;
 Kladanj — 687;
 Kladarin Đuro — 44, 93, 234, 242, 256, 257, 280, 292, 294;

Kljajić Filip-Fića — 32, 37, 100, 135, 237, 240, 251, 263, 265, 312, 340;
 Kljajić Milanka — 89;
 Ključ — 29, 69, 94, 111, 112, 118, 127, 146, 175, 247;
 Kneževići (s.) — 116;
 Knežević Velimir-Brko — 8, 68, 69;
 Knin — 67;
 Kobilja (k. 1083) — 293;
 Kočerin (s.) — 423, 575, 661, 710;
 Kolunić — 97, 102, 103;
 Komosar Marko — 232;
 Kongora (s.) — 624;
 Konjić — 211, 217, 224, 225, 229, 237, 245, 249, 252, 266, 267, 277, 281, 282, 283, 285, 287, 302, 305, 307, 311, 312, 315, 320, 330, 332, 335, 337, 339, 341, 436, 480, 485, 486, 494, 495, 514, 516, 518, 533, 550, 553, 555, 556, 565, 566, 569, 574, 579, 580, 689, 727;
 Kopljenica — 119;
 Korać Dušan — 101, 162;
 Korjenovo — 85;
 Korpus prvi NOU bosanski — 7, 13, 14, 19, 23, 24, 29, 33, 35, 36, 53, 57, 82, 84, 90, 96, 97, 101, 111, 112, 114, 125, 127, 131, 146, 163, 165, 175, 191, 192, 193, 221, 247, 260, 270, 301, 310, 318, 325, 395, 442;
 Korpus prvi NOU hrvatski — 54;
 Kosarić — 632, 633;
 Kostajnica — 608;
 Košarčić Milenko — 670;
 Kotor Varoš — 221, 608;
 Kovačević (čet. vojvoda) — 603;
 Kovačević Brane — 231;
 Kovačević Drago — 233;
 Kovačević Mihajlo — 52;
 Kovačević Sava — 28, 217;
 Kovačević Stole — 23, 25;
 Kovačević Zora — 232;
 Kozara — 605;
 Krajnović Marin — 671;
 Kreća M. Stanko — 142;
 Križ — 61;
 Krneta Čedo — 232;
 Krnjiak — 395;
 Krstalić Mirko — 682;
 Krstati Vrh — 394;
 Krstulović Vicko — 150, 153, 177, 196, 204, 298, 304;
 Krunić Uroš — 89;
 Krupa (s. kod G. Vakufa) — 63;
 Kukerda — 394;
 Kukoč Ivica — 150;

Kulen Vakuf — 67, 69, 105;
Kupres — 285;
Kušić Milinko — 52, 83, 94, 104, 115,
233;
Kuti (s.) — 241, 256, 293;
Kutuzović Meho — 188;
Kuzmanović (vodnik) — 674;

L

Lastva (s.) — 83;
Lazić Ljuban — 232;
Lazić Velimir — 677;
Ledinac — 696;
Lekić Danilo-Španac — 18, 56, 60,
162, 207, 307;
Lepenac (r.) — 333;
Lerkovac — 394;
Lešić Radojka — 188;
Lipa (s.) — 51;
Lisina — 366;
Livno — 429, 430, 435, 499, 636;
Löhr Alexander — 360, 378, 379, 384,
385, 386, 387, 388, 389, 429, 523;
Lončarević Đuro — 299;
Lović Jezdo — 99;
Luckić Marijan — 657;
Lukač (most) — 205, 206, 329, 330,
474;
Lukić (gen.) — 659, 677, 690, 700,
715, 734;
Lukić Petar — 670;
Lušci Palanka — 14, 47, 260, 310,
392;
Lütters — 387, 388, 409, 463, 500;
Lužani — 243;

L.J

Ljubeč (pl.) — 295, 296;
Ljubina Pl. — 266, 277;
Ljubuški — 150, 295, 303, 663, 695;
Ljujić Voja — 668;

M

Mačkovac — 293;
Magaljdol — 531;
Maja (s.) — 43;
Majevac — 50;
Majkić Japra — 12, 45, 48, 122, 123;
Malić (pl.) — 295, 296;
Mamići — 696;
Mandić Gligo — 323;
Mandić Miloš — 187;
Mandžić Pašaga — zvani Hadži
Murat — 668;

Manojlović Đorđe — 673;
Manola Srećko — 117;
Maraković Nikola-Nina — 89;
Marić Ljubomir — 17;
Marić Mile — 89;
Marijanović Stojan-Dolinar — 187;
Marjanović Joco — 94, 231;
Markovac Zvonko — 625, 626, 649,
653, 661;
Marković Živko — 673;
Mašek Emanuel — 676;
Mattioli — 359, 360;
Mazalica Cvijko — 111.
Mazin — 69;
Mažar Josip-Šoša — 13, 14, 52, 83,
94, 102, 104, 105, 115, 233, 319;
Mečava Petar — 94, 231;
Medić Božo — 649, 653, 661;
Medov Dolac — 628;
Meline — 16;
Memići — 654, 671;
Mesić — 610;
Mešterović dr Đuro — 168;
Mešterović Julka — 31, 73;
Mićanović Veljko — 317;
Mihailović Draža — 320, 571;
Mijatović Cvijetin-Majo — 668;
Mijatović Milorad — 128;
Milenković Dragoljub — 100;
Miler Vladimir — 718;
Milinović Đuro — 232;
Miloradovići — 75;
Mišković Jovan — 670;
Mitrović Božo — 168;
Mitrović Mitra — 248;
Mišić Jovo — 270, 272;
Mliništa — 310, 325.
Mračai — 583;
Mrkalić — 182;
Mrkonjić Grad — 247, 301, 310, 448,
700, 726;
Moimilo — 600;
Mostar — 150, 167, 285, 291, 295,
315, 316, 438, 452, 476, 482, 483,
487, 495, 545, 704, 713;
Musakadić — 633, 634;

N

Nađ Kosta — 30, 97, 104, 105, 112,
125, 247, 260, 310, 326;
Negri — 517, 519, 535, 547, 549, 551,
560, 570, 572, 573, 575, 581, 589;
Nejamšić Đuro — 671;
Neretva (r.) — 196, 315, 320, 321, 438,
444, 453, 455, 457, 473, 475, 480, 484.

488, 490, 493, 494, 496, 504, 506, 513,
514, 518, 529, 532, 533, 534, 535, 544.
546, 548, 550, 554, 564, 569, 574, 576,
579, 581, 584, 590, 592. 660, 676, 688,
695, 699, 719;
Nikoliš dr Gojko — 69;
Ninković Dimitrije — 132;
Ninšković Miloš — 132;
Novaković Branko — 189;
Novaković Milan — 231;
Novović Mirko — 160;
Novska Planina — 14;

O

Obradović Branko — 79;
Obradović Dušan — 232;
Obradović Mujo — 662;
Očauš — 40;
Odred NOP banijski — 11, 43, 354.
357, 528, 715, 720;
Odred NOP birčanski — 372, 402,
603, 654, 668, 669, 688, 707;
Odred NOP fruškogorski — 50;
Odred NOP četvrti krajiški — 26.
157, 222, 273, 326, 509, 629;
Odred NOP majevički — 50, 372,
402, 603, 654, 668, 669, 707, 708;
Odred NOP ramski — 182, 211, 340;
Odred NOP sremski — 372, 402, 462,
603, 654, 668, 669, 670, 688, 707;
Odžak (G. i D.) — 138, 139;
Oglavak — 293;
Ogrin Petar — 671;
Opačić Stevo — 296;
Orahovica (kod Jajca) — 192, 193;
Orahovica (kod Konjica) — 288;
Orlov Kuk — 78;
Osmanagić Čamil — 699, 709;
Ostojić — 571;
Ostrožac — 200, 209, 217, 223, 226.
252, 285;
Oštrej — 57, 111, 189, 310, 358, 365,
377, 584.

P

Pacak — 600, 607;
Paloč — 241, 256;
Paunovac — 14, 15, 96, 103, 108, 109,
175;
Pavić Mato — 671;
Pavlović Milan — 258;
Pazarić — 285;
Pećanac Dragoljub — 232;
Pećanac Nikola — 19;
Pecka — 127;

Pejović Andrija — 316;
Pejović Mitar — 316;
Pejković — 625, 653, 664;
Pekić Pavle — 35, 36, 57;
Peko Bogdan — 151;
Perduh Vid — 132;
Perić Ratko — 668;
Petković — 687;
Petričević Milivoje — 17;
Petrović Milorad — 281;
Petrovići (G. i D.) — 218;
Pidriš — 233, 279, 731;
Pijade Moša — 47;
Planinica — 243, 255;
Plavšić Milan — 233;
Plemić Božo — 632;
Plješivica — 389;
Pocerakvlje — 671;
Podbablje — 76, 77;
Podgorac Ljubo — 157;
Podgrmeč — 8, 401;
Podosoj — 628;
Podsrnetica — 318;
Poleksić Marko — 316;
Poleksić Momčilo — 93;
Peljanac Branko — 14, 131, 175, 193,
222;
Poljice — 76, 485, 628;
Ponir — 63;
Popovac dr Ismet — 633, 634, 681;
Popović Dragutin — 232;
Pepović Jovan — 100;
Pepović Koča — 26, 32, 37, 135, 166,
168, 176, 208, 225, 237, 240, 251, 252,
263, 267, 284, 303, 312, 314, 340;
Postranje — 76;
Posušje — 74, 75, 77, 78, 79, 80, 81,
143, 150, 424, 637, 639, 643, 644, 647,
650, 652, 663, 685, 692;
Potočani — 55, 669;
Prav Jasenica — vidi Jasenica (G. i
D.)
Predojevića Glavica (k. 692 kod Lušci
Palanke) — 51, 85, 122, 352;
Predojević Đurin — 115;
Prevlja — 266;
Preslica — 261;
Prijedor — 601;
Primieri — 359;
Primorac Rudolf — 136, 137, 230,
267, 278, 288;
Primorac Mato — 664;
Prisjeka — 354;
Prnjavor — 221;
Prohaska — 636;
Proložac — 76;

Prozor — 27, 64, 65, 67, 71, 75, 95,
134, 137, 143, 144, 176, 178, 180, 182,
197, 198, 200, 216, 223, 229, 234, 323,
346, 396, 397, 399, 423, 438, 439, 453,
455, 456, 457, 458, 471, 514, 516, 658,
687, 689, 692, 706, 724, 729;
Prpa Dušan — 132;
Puzić Jovan — 348;

R

Radić (M. i V.) — 187;
Radić Rade — 270, 273;
Radević Petar — 28;
Radović Mile — 633, 634;
Radovan (k. 1134) — 645;
Radanovo Polje — 12, 123;
Raduša Planina — 566;
Rajić Augustin — 674;
Rakitno — 423, 424, 660;
Rama (s.) — 172, 200, 226, 252, 475,
485, 486, 514, 516;
Rama (r.) — 200, 209, 210, 217, 226,
229, 471, 688, 729;
Ramići — 14, 15, 33, 108, 109, 118,
119, 357;
Ranić Rade — 232;
Ranisav Žarko — 673;
Rankovići — 61;
Raštelica — 182, 205, 207, 249, 261,
262, 329, 330, 333, 474, 689, 706;
Ravno — 241, 253, 255, 258;
Repovci — 262, 307;
Ričica (G. i D.) — 138;
Ripač — 20, 29;
Ripački Klanac — 36;
Risovac — 95, 370;
Roatta Mario — 384;
Robotti Mario — 362, 378, 384, 452,
453, 461, 471, 484, 493, 501, 517, 523,
532, 546, 549, 561, 569, 571, 572, 597;
Rodić Gojko — 131, 192;
Rodić Slavko — 34, 53, 85, 127, 147,
149;
Rožanj (s.) — 670;
Rupar Milan — 662;
Rupčić — 613;
Rusić Vojin — 424;
Ružić Ivan — 316;

S

Sanski Most — 29, 53, 118, 127, 260;
Sarajevc — 167, 181, 223, 235, 237,
252, 285, 291, 305, 315, 316;
Sarajvilići — vidi Sarajvilić;

Sarajvilić — 58, 59, 63;
Sarić — 649, 653;
Savić Sreto-Kaljo — 668;
Savić Todor-Pučilo — 670;
Simonović Danilo — 40, 345;
Sinj — 41;
Sitnica — 247;
Skakavci — 607;
Skalamera Lino — 622, 726;
Skender Vakuf — 525;
Skočaj — 369;
Skucani Vakuf — 14, 122, 123;
Smirnov Vladimir — 166;
Spigo Umberto — 501;
Srb — 175;
Srnetica — 102;
Stanić Dragutin — 53;
Stanišić Bajo — 317, 496, 548, 571,
661;
Stipković — 633;
Stojkovići — 320;
Stolac — 662;
Stožiče — 116;
Strane (s.) — 55;
Stražnica — 150;
Strmica — 41, 116;
Studenci — 624, 628;
Sudar Joja — 664;
Sudžuk Muhamed — 684, 685;
Suho Polje — 105, 106;
Suvaja (G. i D.) — 96, 187;
Suvopoljski Vrh (k. 1249) — 377;

Š

Sarić Mate — 661;
Šarnbek — 628, 637, 638, 642, 643,
646, 650, 704, 705, 712;
Šćekić Vlado — 323;
Šćit — 71;
Šegrt Vlado — 28;
Šiljegović Miloš — 52;
Šimić — 295, 623, 627, 637, 638, 641,
643, 648, 650, 653, 664, 666, 686, 692,
694, 697, 702, 705;
Šimić Dane — 661;
Šimoković — 611, 650, 651, 662, 682,
695, 697, 706;
Šipka Ranko — 115;
Široki Brijeg — 77, 78, 150, 663;
Škorpik Josip — 150, 151, 153, 204,
298, 304;
Škundrić Mihajlo — 49;
Šlezinger dr — 324;
Šobot Simo — 232;

T

Tadić Simo — 214, 216, 259, 301;
 Tartin — 244, 333, 509, 525, 714, 729,
 732;
 Tarkovac — 54;
 Tartalja Mihovil — 323;
 Terzić Velimir — 43, 57, 90, 214, 243,
 258, 300;
 Teslić — 18, 38, 39, 40, 60, 61, 327;
 Tihaljina (r.) — 296;
 Tihaljina (s.) — 295;
 Tihomišlje — 255;
 Tiškovac — 117;
 Todorović Mijalko-Plavi — 18, 156;
 Toma Stjepan — 658;
 Tramošnja — 121;
 Travnik — 58, 64, 70, 372, 443, 683,
 684, 716;
 Trebava — 50;
 Trebinje — 609;
 Trikić Savo — 40, 345;
 Trinki Albert — 193;
 Trovrh — 380, 382;
 Trubar — 175;
 Trzanj — 333;
 Tuk-Bobija — 401;
 Turbe — 10, 27, 30, 285, 654, 657;
 Turija — 277;
 Turski Grob — 370;
 Źuzla — 687, 707;

U

Ugrinovci (s.) — 671;
 Ullisperger (von) — 602, 606, 609,
 716, 721;
 Urošević Ljubiša — 57, 68, 69, 93,
 97, 105, 106, 117;
 Uzričje — 256;

V

Varcar Vakuf — vidi Mrkonjić Grad;
 Velika Bobija — 418;
 Velikanović Andrija — 671;
 Vešović Miomir — 17;
 Vijenac (Vinac) — 192;
 Vignjević Dane — 232;
 Vir — 75;
 Višnica — 696;
 Vlahović Dunja — 73, 168;
 Vlasac Luka — 671;
 Vlatković Nemanja — 128;
 Vojevac — 218;
 Volice — vidi Voljice;
 Voljice — 58, 59, 557;
 Vorkapić Svetislav — 674;

Vranić — 644;
 Vranjska Mosura — 187;
 Vrbas (r.) — 63, 214, 268, 300;
 Vrbaljani — 261;
 Vrhovni štab NOV i PO Jugoslavije
 — 10, 23, 27, 29, 35, 36, 41, 43, 47,
 49, 56, 57, 65, 66, 67, 69, 72, 90, 95,
 96, 97, 104, 106, 111, 116, 117, 125,
 143, 166, 175, 176, 177, 180, 196, 197,
 203, 204, 208, 209, 216, 220, 221, 225,
 226, 230, 234, 237, 241, 242, 243, 246,
 247, 248, 253, 255, 256, 260, 261, 266,
 270, 274, 277, 278, 287, 292, 293, 295,
 298, 301, 303, 310, 313, 315, 320, 323,
 324, 325, 326, 328, 343, 578, 599, 667,
 686;
 Vrpolje — vidi Vrhpolje;
 Vrhpolje — 110, 118, 121;
 Vrdi — 575;
 Vrdoljski Ljubo — 674;
 Vrgorac — 695;
 Vrsi (s.) — 241, 268;
 Vučipolje (s.) — 78;
 Vučković Ljubo — 78;
 Vujaković Ivan — 672;
 Vujaković Franjo — 672;
 Vujović Ratko — 221;
 Vukanović Jovan — 217, 329;
 Vukanović Radovan — 75;
 Vukojevo — 423;
 Vukotić Jovan — 82, 276;
 Vuković (četnik) — 632;
 Vuković (s.) — 249;
 Vukovsko (G. i D.) — 241;
 Vulin Kosta — 232;

Z

Zabrđe — 462;
 Zagrepčane — 320;
 Zanolina — 241;
 Zavalje — 376;
 Zec Boško — 232;
 Zec Branko — 52;
 Zec Mirko — 47, 127;
 Zmijanac Petar — 232;
 Zona četvrta operativna Hrvatske —
 41, 50, 151, 323, 325;
 Zvirnjača (s.) — 176;

Ž

Žarkovina — 60;
 Ždrimce — 63, 64, 268, 269, 298, 621;
 Živaja — 716;
 Živković Pavle — 670;
 Žujović Sreten — 248.

S A D R Ž A J

BORBE U BOSNI I HERCEGOVINI 1943

Februar

I

Dokumenta jedinica Narodnooslobodilačke vojske i partizanskih odreda Jugoslavije

	Strana
Naređenje Štaba Prvog bosanskog NOU korpusa od 1 februara 1943 god. Štabu Devete krajiške brigade za mobilizaciju ljudstva i formiranje Glamočkog bataljona — — — —	7
Sifre jedinica, štabova i starješina Prve proleterske divizije za januar i februar 1943 godine — — — —	9
Izveštaj Štaba Treće NOU divizije od februara 1943 god. Vrhovnom štabu NOV i PO Jugoslavije o napadu na neprijateljska uporišta na komunikaciji Turbe—Donji Vakuf —	10
Naređenje Štaba Četvrte NOU divizije od 1 februara 1943 god. štabovima Druge, Pete, Šeste i Osme krajiške brigade i Banijskom partizanskom odredu za posjedanje novih položaja — — — —	11
Izveštaj Štaba Četvrte divizije od februara 1943 god. Štabu Prvog bosanskog NOU korpusa o borbama protiv Nijemaca kod Benakovca — — — —	13
Izveštaj Štaba Pete divizije od 1 februara 1943 god. Štabu Prvog bosanskog NOU korpusa o borbama protiv Nijemaca kod Paunovca i Ramića — — — —	14
Naređenje Štaba Prve proleterske brigade od 1 februara 1943 god. štabovima bataljona i komandama jedinica za pokret na prostoru Meline—Bojtočić—Dobretići — — — —	16
Izveštaj Štaba Drugog bataljona od 1 februara 1943 god. Štabu Treće krajiške NOU brigade o napadu na Teslić i brojnom stanju ljudstva i naoružanja — — — —	18
Obavještenje Štaba Prvog bosanskog NOU korpusa od 2 februara 1943 god. Štabu Pete divizije o borbama jedinica Četvrte divizije na Benakovcu i Bosanskoj Krupi i o načinu uništavanja zaplijenjenih neprijateljskih tenkova — — — —	19
Izveštaj Štaba Prvog bosanskog NOU korpusa od 2 februara 1943 god. Vrhovnom štabu NOV i PO Jugoslavije o formiranju ostsjeka za vojne vlasti u pozadini pri Štabu korpusa	23
Obavještenje Štaba Prvog bosanskog NOU korpusa od 2 februara 1943 god. komandama mjesta i područja o obrazovanju ostsjeka za vojne vlasti u pozadini i organizaciji radnih četa	24

Naredenje Štaba Prve proleterske divizije od 2 februara 1943 god. Štabu Prve brigade da uputi izvjestan broj novih boraca i puškomitraljeza za formiranje Prnjavorskog i Tesličkog bataljona — — — — —	26
Izvještaj Štaba Treće NOU divizije od 2 februara 1943 god. Vrhovnom štabu NOV i PO Jugoslavije o borbama kod Gornjeg Vakufa, rasporedu divizije i koncentraciji neprijatelja u Donjem Vakufu, Bugojnu i Jajcu — — — — —	27
Izvještaj Štaba Treće NOU divizije od februara 1943 god. Štabu Druge proleterske divizije o borbama protiv ustaša — —	28
Izvještaj Štaba Treće NOU divizije od 2 februara 1943 god. Vrhovnom štabu NOV i PO Jugoslavije o napadu ustaša sa pravca Bugojna — — — — —	29
Obavještenje Štaba Prvog bosanskog NOU korpusa od 3 februara 1943 god. Štabu Sedme NOU divizije o situaciji kod Sanskog Mosta i Ključa i potrebi zauzimanja sela Ripča — — —	29
Naredenje Štaba Prve proleterske divizije od 3 februara 1943 god. štabovima brigada za pokret na prostoru Turbe—Jajce —	30
Izvještaj Štaba Pete divizije od 3 februara 1943 god. Štabu Prvog bosanskog NOU korpusa o napadu na Ramiće i zahtjev da se Treći bataljon Prve krajiške NOU brigade uputi na ključki sektor — — — — —	33
Obavještenje oficira za vezu Vrhovnog štaba NOV i PO Jugoslavije od 3 februara 1943 god. Štabu Prvog bosanskog NOU korpusa o situaciji na sektoru Sedme divizije — — — —	35
Obavještenje oficira za vezu Vrhovnog štaba NOV i PO Jugoslavije od 3 februara 1943 god. Štabu Prvog bosanskog NOU korpusa o protivnapadu Sedme NOU divizije prema Bihaću	36
Naredenje Štaba Prve proleterske brigade od 3 februara 1943 god. štabovima bataljona i komandama jedinica za izvršenje pokreta na prostoriju Gostilj, Selići i Gradina — — —	36
Petnaestodnevni izvještaj Štaba Trećeg bataljona Treće krajiške NOU brigade o izvedenim akcijama na teritoriji Centralne Bosne u vremenu od 15 do 31 januara 1943 godine — —	38
Izvještaj Druge proleterske divizije od 4 februara 1943 god. Vrhovnom štabu NOV i PO Jugoslavije o stanju na terenu Strmice, Golubića i Plavna i o neprijateljskim snagama u S.nju — — — — —	41
Izvještaj Štaba Sedme NOU divizije od 4 februara 1943 god. Vrhovnom štabu NOV i PO Jugoslavije o stanju na Baniji i o širenju netačnih glasova o borbenosti divizije — — —	43
Izvještaj Štaba Trećeg bataljona od 4 februara 1943 god. Štabu Prve krajiške NOU brigade o borbama oko Majkić Japre	45
Izvještaj Komande podgrmečkog područja od 4 februara 1943 god. Vrhovnom štabu NOV i PO Jugoslavije o bombardovanju Benakovca, o evakuaciji hrane i stanovništva i rušenju puteva na teritoriji ugroženoj od neprijatelja — — — —	47
Izvještaj Štaba Treće NOU divizije od februara 1943 god. Vrhovnom štabu NOV i PO Jugoslavije o brojnomoćnijem smanjenju divizije i borbama Šeste istočnobosanske brigade u Istočnoj Bosni — — — — —	49
Naredenje Štaba Četvrte NOU divizije od 5 februara 1943 god. štabovima Druge, Pete, Šeste i Osme krajiške brigade za novi raspored jedinica — — — — —	50

Izvještaj Štaba Pete divizije od 5 februara 1943 god. Štabu Prvog bosanskog NOU korpusa o aktivnosti neprijatelja i zahtjev da Šesta krajiška NOU brigada napadne Hrustovo — —	53
Izvještaj Štaba Sedme divizije od 5 februara 1943 god. Štabu Prvog hrvatskog NOU korpusa o prodoru neprijatelja u Tarkovac i o povlačenju divizije prema Drvaru — — —	54
Naredenje Štaba Prve proleterske brigade od 5 februara 1943 god. štabovima bataljona za pokret na prostoriju Jagodici—Potočani—Strane—Hum — — — — — — — — —	55
Izvještaj Štaba Treće NOU divizije od februara 1943 god. Vrhovnom štabu NOV i PO Jugoslavije o borbama protiv ustaša kod Bugojna — — — — — — — — —	56
Izvještaj Štaba Sedme NOU divizije od 6 februara 1943 god. Vrhovnom štabu NOV i PO Jugoslavije o situaciji na terenu i o rasporedu jedinica — — — — — — — — —	57
Naredenje Štaba Prve brigade Prve proleterske divizije od 6 februara 1943 god. štabovima bataljona za posjedanje prostorije Gračanica—Voljice—Sarajvilić i zatvaranje pravaca Bugojno—Gornji Vakuf i Travnik—Gornji Vakuf — — —	58
Petnaestodnevni izvještaj Štaba Treće brigade Prve proleterske divizije o izvedenim akcijama u vremenu od 15 do 31 januara 1943 godine — — — — — — — — —	60
Naredenje Štaba Prve proleterske divizije od 7 februara 1943 god. Štabu Prve brigade za raspored jedinica na prostoru Bojska—Sarajvilić—Bistrica—Krupa—Ponir—Zdrimce — — —	63
Naredenje Štaba Prve proleterske divizije od 7 februara 1943 god. štabovima brigada za raspored i smještaj jedinica na prostoru Gornji Vakuf—Zdrimce i obavještenje o neprijateljskim snagama u Bugojnu, Prozoru, Travniku i ostalim uporištima — — — — — — — — —	64
Izvještaj Štaba Sedme NOU divizije od 7 februara 1943 god. Vrhovnom štabu NOV i PO Jugoslavije o prodoru neprijatelja prema Kulen Vakufu i o namjerama Italijana i četnika da preduzmu ofanzivu iz Knina prema oslobođenoj teritoriji — — — — — — — — —	67
Izvještaj Sedme NOU divizije od 7 februara 1943 god. Vrhovnom štabu NOV i PO Jugoslavije o prodoru njemačke i italijansko-četničke kolone prema Kulen Vakufu i Mazinu — —	69
Naredenje Štaba Prve proleterske brigade od 7 februara 1943 god. potčinjenim jedinicama za zatvaranje pravca prema Bugojnu i Travniku — — — — — — — — —	70
Zapovijest Štaba Druge proleterske divizije od 8 februara 1943 god. za napad na Imotski i Posušje — — — — — — —	74
Izvještaj Štaba Četvrte divizije od 8 februara 1943 god. Štabu Prvog bosanskog NOU korpusa o premještanju štaba divizije u Bravski Vaganac i uspostavljanju veze sa susjednim jedinicama — — — — — — — — —	82
Izvještaj Štaba Pete divizije od 8 februara 1943 god. Štabu Prvog bosanskog NOU korpusa o borbama na sektoru Prve i Četvrte krajiške NOU brigade. novom rasporedu i zadacima jedinica — — — — — — — — —	84
Proglas Štaba Sedme brigade Sedme NOU divizije od 8 februara 1943 god. borbama i rukovodiocima povodom Četvrte neprijateljske ofanzive — — — — — — — — —	86

Izveštaj Štaba Desete krajiške NOU brigade od 8 februara 1943 god. Vrhovnom štabu NOV i PO Jugoslavije o prodoru neprijatelja u Bosanski Petrovac i rasporedu ostalih krajiških brigada	90
Izveštaj Štaba Trećeg bataljona Pete krajiške (Kozarske) brigade od 8 februara 1943 god. Štabu Prvog bosanskog NOU korpusa o uspostavljanju veze sa Štabom Četvrte divizije i rasporedu bataljona	93
Izveštaj Štaba Prozorskog bataljona od 8 februara 1943 god. Vrhovnom štabu NOV i PO Jugoslavije o brojnomo stanju i rasporedu neprijateljske posade u Prozoru, Gračanici i Jablanici	95
Izveštaj Štaba Prvog bosanskog NOU korpusa od 9 februara 1943 god. Vrhovnom štabu NOV i PO Jugoslavije o borbama kod Risovca—Suvaje—Paunovca—Grmeča i o novom rasporedu jedinica	96
Izveštaj Štaba Prvog bosanskog NOU korpusa od 9 februara 1943 god. Vrhovnom štabu NOV i PO Jugoslavije o prikupljanju Četvrte NOU divizije na liniji Bravsko. Vaganac, Drinići, Kolunić	97
Izveštaj sekretara biroa Prve proleterske divizije od 9 februara 1943 god. Centralnom komitetu Komunističke partije Jugoslavije o stanju i radu partiskih organizacija divizije	98
Izveštaj Štaba Četvrte divizije od 9 februara 1943 god. Štabu Prvog bosanskog NOU korpusa o borbi jedinica Pete i Osme krajiške NOU brigade protiv Nijemaca kod Bravskog Vaganca	101
Naredenje Štaba Četvrte NOU divizije od 9 februara 1943 god. potčinjenim jedinicama za posjedanje položaja Kolunić—Drinić—Bravski Vaganac—Srnetica	102
Izveštaj Štaba Sedme NOU divizije od 9 februara 1943 god. Vrhovnom štabu NOV i PO Jugoslavije o koncentraciji Nijemaca u Bosanskom Petrovcu i o rasporedu jedinica divizije	104
Izveštaj Štaba Sedme NOU divizije od 9 februara 1943 god. Vrhovnom štabu NOV i PO Jugoslavije o borbama kod Suhog i Jelinog Polja	106
Izveštaj Štaba Drugog bataljona Prve krajiške NOU brigade Štabu brigade o borbama bataljona u vremenu od 18 januara do 9 februara 1943 godine	107
Izveštaj Štaba Prvog bosanskog NOU korpusa od 10 februara 1943 god. Vrhovnom štabu NOV i PO Jugoslavije o borbi jedinica Pete i Osme krajiške brigade na cesti Bosanski Petrovac—Ključ i o pokušajima neprijatelja da proдре u Oštrelj	111
Naredenje Štaba Prvog bosanskog NOU korpusa od 10 februara 1943 god. Štabu Četvrte divizije za prikupljanje Druge i Pete krajiške brigade na prostori Bravsko—Drinić	112
Naredenje Štaba Prve proleterske divizije od 10 februara 1943 god. Štabu Prve brigade za hvatanje ustaških izviđačkih patrola iz Bugojna	113
Izveštaj Štaba Četvrte divizije od 10 februara 1943 god. Štabu Prvog bosanskog NOU korpusa o borbama na sektoru Bravsko i gubljenju veza sa Drugom, Petom i Šestom krajiškom NOU brigadom	114

Izveštaj Štaba Sedme NOU divizije od 11 februara 1943 god. Vrhovnom štabu NOV i PO Jugoslavije o borbi kod Strmice i Stožišta i o upućivanju dva bataljona u pravcu Kneževića	116
Izveštaj Štaba Sedme NOU divizije od 11 februara 1943 god. Vrhovnom štabu NOV i PO Jugoslavije o borbama kod Tiškovca — — — — — — — — — — — — — — — —	117
Izveštaj Štaba Prvog bataljona Prve krajiške NOU brigade Štabu brigade o borbama u vremenu od 21 januara do 10 februara 1943 godine — — — — — — — — — — — — — — — —	118
Izveštaj Štaba Trećeg bataljona Prve krajiške NOU brigade Štabu brigade o borbama bataljona od 18 januara do 10 februara 1943 godine — — — — — — — — — — — — — — — —	121
Izveštaj Štaba Prvog bosanskog NOU korpusa od 12 februara 1943 god. Vrhovnom štabu NOV i PO Jugoslavije o rasporedu jedinica korpusa — — — — — — — — — — — — — — — —	125
Obavještenje Štaba Prve proleterske divizije od 12 februara 1943 god. Štabu Prve brigade o oslobodenju Imotskog od strane jedinica Druge proleterske divizije — — — — — — — — — — — — — — — —	126
Izveštaj Štaba Pete divizije od 12 februara 1943 god. Štabu Prvog bosanskog NOU korpusa o jačini neprijateljske posade u Sanskom Mostu i Ključu — — — — — — — — — — — — — — — —	127
Obavještenje Štaba Prvog bosanskog NOU korpusa od 13 februara 1943 god. potčinjenim jedinicama o formiranju Desete NOU divizije —	128
Naređenje Štaba Prvog bosanskog NOU korpusa od 13 februara 1943 god. Štabu Pete divizije za slanje boraca i rukovodilaca u novoformiranu Jedanaestu krajišku brigadu — — — — — — — — — — — — — — — —	131
Naređenje Štaba Prve proleterske divizije od 13 februara 1943 god. štabovima brigada za napad na neprijateljske dijelove koji su izvršili ispad iz Bugojna — — — — — — — — — — — — — — — —	133
Obavještenje Štaba Treće NOU divizije od 13 februara 1943 god. štabovima brigada o jačini i rasporedu neprijateljskih snaga u Bugojnu —	136
Obavještenje Štaba Treće NOU divizije od 13 februara 1943 god. štabovima brigada o fortifikacionom uređenju i broju topova u Prozoru —	137
Izveštaj Štaba Prve brigade od 13 februara 1943 god. Štabu Prve proleterske divizije o borbama kod sela Hapšići, Gornji Odžak i Donja Ričica — — — — — — — — — — — — — — — —	138
Izveštaj Štaba Prve brigade od 13 februara 1943 god. Štabu Prve proleterske divizije o rezultatu borbi protiv ustaša kod s. Hapšići, Golo Brdo, Goruša i Gornji Odžak — — — — — — — — — — — — — — — —	139
Zapovijest Štaba Osme brigade Sedme NOU divizije od 13 februara 1943 god. za obezbeđenje jedinica i pokret na prostoru Rilića, Gornji Malovan i Donje Vukovsko — — — — — — — — — — — — — — — —	140
Izveštaj Štaba Druge proleterske divizije od 14 februara 1943 god. Vrhovnom štabu NOV i PO Jugoslavije o rezultatu borbi kod Posušja i Imotskog — — — — — — — — — — — — — — — —	143
Izveštaj obavještajnog oficira Štaba Treće NOU divizije od februara 1943 god. Štabu divizije o rasporedu neprijateljskih snaga u Prozoru i okolini — — — — — — — — — — — — — — — —	143
Izveštaj Štaba Pete divizije od 14 februara 1943 god. Štabu Prvog bosanskog NOU korpusa o borbama oko Ključa i situaciji na sektoru divizije — — — — — — — — — — — — — — — —	146

	Strana
Pregled brojnog stanja i naoružanja Pete NOU divizije na dan 14 februara 1943 godine — — — — —	148
Zapovijest Štaba Devete dalmatinske NOU divizije od 14 februara 1943 god. potčinjenim jedinicama za zatvaranje pravca Mostar—Široki Brijeg—Posušje—Imotski; Ljubuški—Stražnica—Grude—Bobanova Draga—Imotski — — — — —	150
Izveštaj zamjenika političkog komesara Prve proleterske brigade od 14 februara 1943 god. Centralnom komitetu Komunističke partije Jugoslavije o stanju i radu partijske organizacije u brigadi — — — — —	153
Dopis Štaba Prvog bosanskog NOU korpusa od 15 februara 1943 god. Štabu Pete divizije o načinu napada na neprijatelja i obavještenje o situaciji na sektoru Šeste, Osme i Desete divizije — — — — —	163
Obavještenje Štaba Prvog bosanskog NOU korpusa od 15 februara 1943 god. Štabu Desete divizije o borbi Desete krajiške brigade na Strmici i o situaciji na sektoru Šeste i Osme hrvatske divizije — — — — —	165
Izveštaj Štaba Prve proleterske divizije od 15 februara 1943 god. Vrhovnom štabu NOV i PO Jugoslavije o novom rasporedu jedinica — — — — —	166
Naređenje Štaba Prve proleterske divizije od 15 februara 1943 god. štabovima brigada za napad na željezničke stanice na pruzi Sarajevo—Mostar i zatvaranje pravca Bugojno—Gornji Vakuf — — — — —	167
Pregled brojnog stanja ljudstva Prve proleterske divizije na dan 15 februara 1943 godine — — — — —	171
Izveštaj Štaba Četvrtog bataljona Štabu Treće krajiške NOU brigade o vojnom i političkom radu u vremenu od 1 do 13 februara 1943 godine — — — — —	172
Izveštaj Štaba Prvog bosanskog NOU korpusa od 16 februara 1943 god. Vrhovnom štabu NOV i PO Jugoslavije o borbama Pete divizije na Grmeču i o situaciji na ostalim sektorima — — — — —	175
Izveštaj Štaba Prve proleterske divizije od 16 februara 1943 god. Vrhovnom štabu NOV i PO Jugoslavije o upućivanju pojačanja Treće krajiške NOU brigade za napad na Prozor — — — — —	176
Izveštaj Štaba Druge proleterske divizije od 17 februara 1943 god. Vrhovnom štabu NOV i PO Jugoslavije o rezultatu borbe kod Drežnice — — — — —	177
Izveštaj Štaba Druge proleterske divizije od 17 februara 1943 god. Vrhovnom štabu NOV i PO Jugoslavije o rezultatu borbi kod Drežnice — — — — —	177
Izveštaj Štaba Treće NOU divizije od 17 februara 1943 god. drugu Titu o borbama u Prozoru — — — — —	178
Izveštaj Štaba Treće NOU divizije od 17 februara 1943 god. Vrhovnom štabu NOV i PO Jugoslavije o oslobođenju Prozora — — — — —	180
Naredba Štaba Prve brigade Prve proleterske divizije od 17 februara 1943 god. potčinjenim jedinicama za napad na Bradinu—Ivan Sedlo—Raštelicu i zatvaranje pravca od Sarajeva — — — — —	181
Izveštaj Štaba Osme krajiške brigade Štabu Četvrte NOU divizije o izvedenim akcijama u vremenu od 1 do 15 februara 1943 god. i o brojnog stanju i naoružanju brigade — — —	186

Izveštaj Štaba Devete krajiške brigade od 17 februara 1943 god. Štabu Prvog bosanskog NOU korpusa o rušenju železničke pruge kod Vjenca i o diverziji na pruzi Donji Vakuf—Jajce	191
Izveštaj Štaba Devete krajiške brigade »Simo Šolaja« od 17 februara 1943 god. Štabu Prvog bosanskog NOU korpusa o pristizanju pojačanja neprijateljskim snagama u Jajcu i zauzeću Orahovice od strane neprijatelja — — — — —	192
Obavještenje Štaba Prvog bosanskog NOU korpusa od 18 februara 1943 god. Štabu Pete divizije o pristizanju pojačanja neprijateljskim snagama u Jajcu — — — — —	193
Pregled naoružanja Prve proleterske divizije na dan 15 februara 1943 godine — — — — —	194
Izveštaj Štaba Druge proleterske divizije od 18 februara 1943 god. Vrhovnom štabu NOV i PO Jugoslavije o rezultatu borbi vođenih protiv Italijana u dolini Neretve — — — — —	196
Izveštaj Štaba Treće NOU divizije od 18 februara 1943 god. Vrhovnom štabu NOV i PO Jugoslavije o oslobodenju Prozora — — — — —	197
Izveštaj Štaba Devete dalmatinske NOU divizije od 18 februara 1943 god. Vrhovnom štabu NOV i PO Jugoslavije o prilivu novih boraca u jedinice i o nedostatku oružja — — — — —	203
Izveštaj Štaba Prve brigade Prve proleterske divizije od 18 februara 1943 god. štabu divizije o rezultatu borbi na Ivan Sedlu, Bradini, Raštelici i Brdanima — — — — —	205
Izveštaj Štaba Prve proleterske divizije od 19 februara 1943 god. Vrhovnom štabu NOV i PO Jugoslavije o rasporedu jedinica Treće krajiške i Osme hrvatske brigade Sedme NOU divizije — — — — —	208
Izveštaj Štaba Druge proleterske divizije od 19 februara 1943 god. Vrhovnom štabu NOV i PO Jugoslavije o zauzimanju italijanskog uporišta Karaule — — — — —	209
Izveštaj Štaba Treće NOU divizije od 19 februara 1943 god. Vrhovnom štabu NOV i PO Jugoslavije o oslobodenju Ostrošca i o napadu na Ramu — — — — —	209
Zapovijest Štaba Prve proleterske brigade od 19 februara 1943 god. štabovima bataljona i komandama jedinica za napad na Konjic — — — — —	211
Obavještenje Štaba Treće brigade Prve proleterske divizije od 19 februara 1943 god. Vrhovnom štabu NOV i PO Jugoslavije o dolasku Osme brigade Sedme NOU divizije na prostoriju Gornji Vakuf—Gračanica i o novom rasporedu jedinica brigade na desnoj obali Vrbasa — — — — —	214
Izveštaj Štaba Treće NOU brigade Štabu Prve proleterske divizije o borbama i radu u vremenu od 1 do 15 februara 1943 godine — — — — —	215
Dopis Štaba Pete crnogorske NOU brigade od 19 februara 1943 god. Štabu Prve proleterske brigade o borbama kod Rame i Drežnice i o napadu na Prozor — — — — —	216
Izveštaj Štaba Drugog bataljona Šeste krajiške NOU brigade od 19 februara 1943 god. komandantu brigade o pokretu neprijateljskih trupa iz Donjih i Gornjih Petrovića u Vojevac i o rasporedu bataljona — — — — —	218
Izveštaj Štaba Osme brigade Sedme NOU divizije od 19 februara 1943 god. Vrhovnom štabu NOV i PO Jugoslavije o rasporedu bataljona i o stanju obuče i ishrane u brigadi — — — — —	220

	Strana
Izveštaj Štaba Prvog bosanskog NOU korpusa od 20 februara 1943 god. Vrhovnom štabu NOV i PO Jugoslavije o situaciji na sektoru Prnjavora i Kotor Varoši — — — — —	221
Obavještenje Štaba Prve proleterske divizije od 20 februara 1943 god. Štabu Prve proleterske brigade o oslobođenju Prozora i naređenje za zatvaranje pravca od Sarajeva prema Ivan Sedlu — — — — —	223
Obavještenje Štaba Prve proleterske divizije od 20 februara 1943 god. Štabu Prve brigade o rasporedu i smještaju štaba divizije i Sandžačke brigade i naređenje za dostavljanje izvještaja o situaciji na sektoru Sedlo—Konjic — — —	225
Izveštaj Štaba Treće NOU divizije od 20 februara 1943 god. Vrhovnom štabu NOV i PO Jugoslavije o borbi jedinica Pete crnogorske brigade kod Ostrošca i oslobođenju Rame od strane jedinica Desete hercegovačke brigade — — —	226
Naređenje Štaba Četvrte NOU divizije od 20 februara 1943 god. za formiranje Dvanaeste krajiške NOU polubrigade i postavljanje komandnog kadra — — — — —	231
Izveštaj Štaba Sedme NOU divizije od 20 februara 1943 god. načelniku Vrhovnog štaba NOV i PO Jugoslavije o pokretu Sedme brigade i štaba divizije prema selu Pidriš — — —	233
Izveštaj Štaba Osme brigade Sedme NOU divizije od 20 februara 1943 god. Vrhovnom štabu NOV i PO Jugoslavije o prekopavanju ceste Bugojno—Gornji Vakuf—Prozor i uspostavljanju telefonske veze Gornji Vakuf—Gmići — — —	234
Uputstvo Štaba Prve proleterske divizije od 21 februara 1943 god. Štabu Prve brigade za zaštitu jedinica od neprijateljske avijacije i naređenje za zatvaranje pravca od Sarajeva —	235
Naređenje Štaba Prve proleterske divizije od 21 februara 1943 god. štabovima brigada za posjedanje novih položaja i vršenje napada na neprijateljske dijelove na komunikaciji Sarajevo—Konjic — — — — —	237
Izveštaj Štaba Sedme NOU divizije od 21 februara 1943 god. Vrhovnom štabu NOV i PO Jugoslavije o rasporedu jedinica na prostoriји Kutī—Paloč—Vrsi—Zanogline—Vukovsko—Ravno — — — — —	241
Izveštaj Štaba Sedme NOU divizije od 21 februara 1943 god. Vrhovnom štabu NOV i PO Jugoslavije o borbama Treće krajiške i Osme banijske brigade kod Bugojna — — —	242
Izveštaj Štaba Sedme NOU divizije od 21 februara 1943 god. Vrhovnom štabu NOV i PO Jugoslavije o borbama Osme banijske i Treće krajiške brigade kod sela Lužana, Bojska i Planinice i o rasporedu jedinica — — — — —	243
Izveštaj Štaba Prve brigade od 21 februara 1943 god. Štabu Prve proleterske divizije o borbi na Malom Ivanu i ispadu neprijatelja iz Tarčina — — — — —	244
Izveštaj Štaba Osme brigade Sedme NOU divizije od 21 februara 1943 god. Vrhovnom štabu NOV i PO Jugoslavije o dolasku pojačanja neprijateljskom garnizonu u Bugojnu — — —	246
Izveštaj Štaba Prvog bosanskog NOU korpusa od 22 februara 1943 god. Vrhovnom štabu NOV i PO Jugoslavije o prodoru neprijatelja prema Sitnici i o situaciji na sektoru Banja Luka—Ključ—Jajce—Mrkonjić Grad — — — — —	247

Izveštaj Štaba Prve proleterske divizije od 22 februara 1943 god. Vrhovnom štabu NOV i PO Jugoslavije o prodoru Nijemaca i ustaša na Ivan Sedlo — — — — —	248
Zapovijest Štaba Prve proleterske divizije od 22 februara 1943 god. štabovima brigada za protivnapad na neprijatelja na liniji Dragočaj—Bradina—Vuković—Ivan Sedlo i ovladavanje komunikacijom Raštelica—Konjic — — — — —	249
Obavještenje Štaba Prve proleterske divizije od 22 februara 1943 god. Štabu Prve brigade o oslobođenju Rame, Ostrošca i Jablanice — — — — —	252
Izveštaj Štaba Druge proleterske divizije od 22 februara 1943 god. Vrhovnom štabu NOV i PO Jugoslavije o borbama Druge i Četvrte proleterske brigade u s. Ravni i na Jablanici — — — — —	253
Izveštaj Štaba Druge proleterske divizije od 22 februara 1943 god. Vrhovnom štabu NOV i PO Jugoslavije o borbama Druge proleterske brigade protiv četnika kod Ravne — — — — —	255
Izveštaj Štaba Sedme NOU divizije od 22 februara 1943 god. Vrhovnom štabu NOV i PO Jugoslavije o napadu neprijatelja na položaje Osme brigade kod sela Planinica i Tihomišlja i o dolasku jake neprijateljske kolone u Bugojno — — — — —	255
Izveštaj Štaba Sedme NOU divizije od 22 februara 1943 god. Vrhovnom štabu NOV i PO Jugoslavije o napadu neprijatelja na položaje Osme banijske i Treće krajiške brigade kod sela Kutli, Uzričja i Paloča — — — — —	256
Izveštaj načelnika štaba Sedme NOU divizije od 22 februara 1943 god. Štabu divizije o pokretu Šesnaeste brigade iz Glamoča u selo Ravno — — — — —	258
Obavještenje Štaba Treće krajiške NOU brigade od 22 februara 1943 god. Štabu Trećeg bataljona Osme banijske brigade o borbi Drugog i Trećeg bataljona kod sela Bistrice i o načinu održavanja veze između jedinica — — — — —	259
Izveštaj Štaba Prvog bosanskog NOU korpusa od 23 februara 1943 god. Vrhovnom štabu NOV i PO Jugoslavije o borbama Druge i Šeste brigade kod Lušci Palanke i na cesti Sanski Most—Bosanska Krupa — — — — —	260
Izveštaj Štaba Prve proleterske divizije od 23 februara 1943 god. Vrhovnom štabu NOV i PO Jugoslavije o borbi kod sela Džepi, Preslice i Malog Ivana i o rezultatu napada na Ivan Sedlo—Raštelica — — — — —	261
Izveštaj Štaba Prve proleterske divizije od 23 februara 1943 god. komandantu divizije o borbama jedinica Prve proleterske brigade na Ivan Sedlu — — — — —	263
Izveštaj Štaba Treće NOU divizije od 23 februara 1943 god. Vrhovnom štabu NOV i PO Jugoslavije o borbama kod Jošаницe i Previje i o prodoru neprijatelja iz Sarajeva u Konjic — — — — —	266
Izveštaj Štaba Treće krajiške NOU brigade od 23 februara 1943 god. pomoćniku načelnika Vrhovnog štaba NOV i PO Jugoslavije o borbama kod Gornjeg Vakufa — — — — —	268
Obavještenje Štaba Prvog bosanskog NOU korpusa od 24 februara 1943 god. Vrhovnom štabu NOV i PO Jugoslavije, Četvrtoj i Desetoj diviziji o brojnom stanju i rasporedu neprijateljskih posada na banjalučkom sektoru — — — — —	270
Izveštaj Štaba Druge proleterske divizije od 24 februara 1943 god. Vrhovnom štabu NOV i PO Jugoslavije o koncentraciji četnika i Italijana u Bijelom Polju — — — — —	274

Izveštaj Štaba Devete dalmatinske NOU divizije od 26 februara 1943 god. Vrhovnom štabu NOV i PO Jugoslavije o borbama Treće i Četvrte dalmatinske brigade kod Imotskog i Ljubuškog i podaci o neprijateljskim posadama na teritoriji Hercegovine i Dalmacije — — — — —	303
Naređenje Štaba Prve proleterske brigade od 26 februara 1943 god. štabovima bataljona i komandama jedinica za spriječavanje prodora neprijatelja u Konjic sa pravca Sarajeva	305
Izveštaj Štaba Prve brigade od 26 februara 1943 god. Štabu Prve proleterske divizije o borbama kod sela Repovci i o pokušajima neprijatelja da se probije u Konjic — — — —	307
Izveštaj Štaba Treće krajiške NOU brigade od 26 februara 1943 god. Štabu Sedme NOU divizije o odbijanju napada neprijateljskih tenkova i pješadije sa pravca Gornji Vakuf —	308
Izveštaj Štaba Prvog bosanskog NOU korpusa od 27 februara 1943 god. Vrhovnom štabu NOV i PO Jugoslavije o borbama na sektoru Bosanski Petrovac — Drvar i Mrkonjić Grad — Mliništa i o zauzimanju Oštrelja od strane neprijatelja — —	310
Obavještenje Štaba Prve proleterske divizije od 27 februara 1943 god. štabovima brigada o rasporedu jedinica Treće NOU divizije poslije neuspjelog napada na Konjic — — — —	311
Naređenje Štaba Prve proleterske divizije od 27 februara 1943 god. štabovima brigada za prebacivanje na novu prostoriju u vezi sa povlačenjem jedinica Treće NOU divizije sa područja Konjica — — — — —	312
Izveštaj Štaba Treće NOU divizije od 27 februara 1943 god. Vrhovnom štabu NOV i PO Jugoslavije o obustavljanju napada na Konjic — — — — —	315
Obavještenje Štaba Treće NOU divizije od 27 februara 1943 god. Vrhovnom štabu NOV i PO Jugoslavije, potčinjenim i susjednim jedinicama o namjeri neprijatelja da proдре komunikacijom Sarajevo—Mostar i o četničkim snagama u dolini Neretve — — — — —	315
Izveštaj Štaba Četvrte divizije od 27 februara 1943 god. Štabu Prvog bosanskog NOU korpusa o borbama kod Oštrelja, Drinića, Bravskog Vaganca i Podsrnetice i o pregrupaciji jedinica divizije — — — — —	318
Naređenje Štaba Prve proleterske brigade od 27 februara 1943 god. štabovima bataljona i komandama jedinica za posjedanje položaja na prostoriji Stojkovići—Zagrepečane—Bulatovići — — — — —	320
Izveštaj Štaba Prve dalmatinske brigade Treće NOU divizije od 27 februara 1943 god. Vrhovnom štabu NOV i PO Jugoslavije o posjedanju položaja sjeverno od Prozora i o teškoćama oko evakuacije bolnice — — — — —	323
Izveštaj Komande livanjskog područja od 27 februara 1943 god. Vrhovnom štabu NOV i PO Jugoslavije o evakuaciji korpusne bolnice i o teškoćama ishrane — — — — —	324
Izveštaj Štaba Prvog bosanskog NOU korpusa od 28 februara 1943 god. Vrhovnom štabu NOV i PO Jugoslavije o borbama kod Mliništa—Janja i na sektoru Jajce—Blagaj — — —	325
Izveštaj Štaba Prve proleterske divizije Vrhovnom štabu NOV i PO Jugoslavije o borbama za vrijeme od 25 januara do 28 februara 1943 godine — — — — —	326

	Strana
Naređenje Štaba Prve proleterske divizije od 28 februara 1943 god. Štabu Prve brigade za upućivanje boraca Ramskog NOF odreda Štabu Treće NOU divizije — — — — —	340
Naređenje Štaba Prve proleterske divizije od 28 februara 1943 god. štabovima brigada za povlačenje na povoljnije položaje u slučaju jačeg neprijateljskog nadiranja i obavještenje o prodoru neprijateljske kolone u Konjic — — — — —	341
Izvjestaj Štaba Druge proleterske divizije od 28 februara 1943 god. Vrhovnom štabu NOV i PO Jugoslavije o rezultatu borbi protiv četnika kod Goranaca — — — — —	343
Izvjestaj Štaba Trećeg bataljona Štabu Treće krajiške NOU brigade o izvedenim akcijama u vremenu od 15 do 28 februara 1943 godine — — — — —	344
Izvjestaj Štaba Četvrtog bataljona Treće krajiške NOU brigade Štabu brigade o izvedenim akcijama i političkom radu u vremenu od 16 do 28 februara 1943 godine — — — — —	346

II

Njemačko-italijanski dokumenti

Dnevni izvještaj njemačkog Štaba za vezu pri Višoj komandi oružanih snaga »Slovenija-Dalmacija« od 1 februara 1943 god. o borbama protiv jedinica NOV u Bosni — — — — —	351
Dnevni izvještaj italijanskog oficira za vezu pri Komandi njemačkih trupa u Hrvatskoj od 1 februara 1943 god. o borbama protiv jedinica NOV u Bosanskoj Krajini — — — — —	353
Dnevni izvještaj njemačkog Štaba za vezu pri Višoj komandi oružanih snaga »Slovenija-Dalmacija« od 1 februara 1943 god. o borbama protiv jedinica NOV u Bosanskoj Krajini — — — — —	356
Telefonski razgovor između generala Mattiolia i generala Primieria vođen 1 i 2 februara 1943 god. povodom prijedloga Njemačke komande da se održi sastanak u vezi s drugom i trećom fazom operacija »Weiss« i završetkom prve faze — — — — —	359
Dnevni izvještaj italijanske Vojne misije iz Zagreba od 2 februara 1943 god. o borbama njemačkih jedinica protiv jedinica NOV u Bosanskoj Krajini — — — — —	361
Zahtjev Više komande oružanih snaga »Slovenija-Dalmacija« od 3 februara 1943 god. da se bombarduje Oštrej — — — — —	362
Dnevni izvještaj italijanskog oficira za vezu pri Komandi njemačkih trupa u Hrvatskoj od 3 februara 1943 god. o borbama protiv jedinica NOV u Bosanskoj Krajini — — — — —	363
Obavještenje Više komande oružanih snaga »Slovenija-Dalmacija« od 4 februara 1943 god. o bombardovanju Oštrej — — — — —	365
Dnevni izvještaj italijanskog oficira za vezu pri Komandi njemačkih trupa u Hrvatskoj od 4 februara 1943 god. o borbama protiv jedinica NOV u Bosanskoj Krajini — — — — —	366
Obavještenje italijanskog oficira za vezu pri Komandi njemačkih trupa u Hrvatskoj od 5 februara 1943 god. o dostignutim položajima 369 divizije — — — — —	368
Dnevni izvještaj italijanskog oficira za vezu pri Komandi njemačkih trupa u Hrvatskoj od 5 februara 1943 god. o borbama protiv jedinica NOV u Bosanskoj Krajini — — — — —	369

Dnevni izvještaj njemačke 718 pješadijske divizije o stanju na terenu Centralne i Istočne Bosne na dan 5 februara 1943 godine — — — — —	371
Dnevni izvještaj italijanskog oficira za vezu pri Komandi njemačkih trupa u Hrvatskoj od 6 februara 1943 god. o borbama protiv jedinica NOV u Bosanskoj Krajini — — —	373
Obavještenje Više komande oružanih snaga »Slovenija-Dalmacija« od 7 februara 1943 god. o nanijetim i pretrpljenim gubicima u operaciji »Weiss I« — — — — —	375
Dnevni izvještaj italijanskog oficira za vezu pri Komandi njemačkih trupa u Hrvatskoj od 7 februara 1943 god. o borbama protiv jedinica NOV u Bosanskoj Krajini — — —	376
Izvještaj generala Robottia od 8 februara 1943 god. o pristanku generala Lohra da se ne izvodi operacija »Weiss III« — — —	378
Dnevni izvještaj njemačkog Staba za vezu pri Višoj komandi oružanih snaga »Slovenija-Dalmacija« od 8 februara 1943 god. o borbama protiv jedinica NOV u Bosanskoj Krajini — — —	379
Dnevni izvještaj italijanskog oficira za vezu pri Komandi njemačkih trupa u Hrvatskoj od 8 februara 1943 god. o borbama protiv jedinica NOV u Bosanskoj Krajini — — —	382
Zabilješke komandanta Više komande oružanih snaga »Slovenija-Dalmacija« o razgovorima vođenim 8 februara 1943 god. na sastanku u Beogradu sa Vrhovnim zapovjednikom Jugoslova — — — — —	384
Obavještenje italijanskog oficira za vezu pri Komandi njemačkih trupa u Hrvatskoj o njemačkim gubicima pretrpljenim u borbama protiv jedinica NOV u vremenu od 20 januara do 5 februara 1943 godine — — — — —	390
Dnevni izvještaj italijanskog oficira za vezu pri Komandi njemačkih trupa u Hrvatskoj od 9 februara 1943 god. o borbama protiv jedinica NOV u Bosanskoj Krajini — — —	391
Naređenje Komande italijanskog Šestog armijskog korpusa od 10 februara 1943 god. o potčinjenosti ustaško-domobranskih jedinica — — — — —	393
Dnevni izvještaj italijanskog oficira za vezu pri Komandi njemačkih trupa u Hrvatskoj od 10 februara 1943 god. o borbama protiv jedinica NOV u Bosanskoj Krajini — — —	394
Izvještaj Komande italijanske divizije »Murge« od 11 februara 1943 god. o koncentraciji jedinica NOV na prostorijski Gornji Vakuf, Prozor, Imotski — — — — —	396
Izvještaj Komande italijanske divizije »Murge« od 11 februara 1943 god. o pripremama za napad na Gornji Vakuf — — —	398
Dnevni izvještaj italijanskog oficira za vezu pri Komandi njemačkih trupa u Hrvatskoj od 11 februara 1943 god. o borbama protiv jedinica NOV u Bosanskoj Krajini — — —	400
Dnevni izvještaj njemačke 718 pješadijske divizije o stanju na terenu Centralne i Istočne Bosne na dan 11 februara 1943 godine — — — — —	402
Zapovijest komandanta njemačkih trupa u Hrvatskoj od 12 februara 1943 god. za izvođenje operacije »Weiss II« — — —	404
Naređenje Više komande oružanih snaga »Slovenija-Dalmacija« od 12 februara 1943 god. o strijeljanju svih stanovnika u zoni borbenih dejstava — — — — —	413
Izvještaj Komande italijanske divizije »Murge« od 12 februara 1943 god. o moralu ustaško-domobranskih jedinica na sektoru Imotskog — — — — —	414

Dopis Komande italijanske divizije »Murge« od 12 februara 1943 god. o potčinjenosti ustaško-domobrantskih jedinica — —	416
Dnevni izvještaj italijanskog oficira za vezu pri Komandi njemačkih trupa u Hrvatskoj od 12 februara 1943 god. o borbama protiv jedinica NOV u Bosanskoj Krajini — — —	417
Obavještenje Više komande oružanih snaga »Slovenija-Dalmacija« od 13 februara 1943 god. o poduzimanju operacija »Weiss II«	419
Dnevni izvještaj italijanskog oficira za vezu pri Komandi njemačkih trupa u Hrvatskoj od 13 februara 1943 god. o borbama protiv jedinica NOV u Bosanskoj Krajini — — —	420
Dnevni izvještaj Komande italijanskog Šestog armijskog korpusa od 14 februara 1943 god. o koncentraciji jedinica NOV na prostorijski Prozor—Imotski — — — — — — — — —	423
Dnevni izvještaj italijanskog oficira za vezu pri Komandi njemačkih trupa u Hrvatskoj od 14 februara 1943 god. o borbama protiv jedinica NOV u Bosanskoj Krajini — — — — —	425
Dnevni izvještaj Komande italijanskog Šestog armijskog korpusa od 15 februara 1943 god. o borbama protiv jedinica NOV i rasporedu ustaško-domobrantskih snaga zapadno od Mostara	427
Obavještenje njemačkog Štaba za vezu pri Višoj komandi oružanih snaga »Slovenija-Dalmacija« od 15 februara 1943 god. o poduzimanju operacija iz doline Neretve u pravcu Livna	429
Dnevni izvještaj italijanskog oficira za vezu pri Komandi njemačkih trupa u Hrvatskoj od 15 februara 1943 god. o borbama protiv jedinica NOV u Bosanskoj Krajini — — — — —	433
Izvještaj Komande italijanskog Šestog armijskog korpusa od 16 februara 1943 god. o teškoćama poduzimanja operacija u pravcu Livna — — — — — — — — — — —	435
Dnevni izvještaj Komande italijanskog Šestog armijskog korpusa od 16 februara 1943 god. o borbama protiv jedinica NOV na prostorijski Prozor—Jablanica—Konjic — — — — — — — —	436
Izvještaj Komande italijanskog Šestog armijskog korpusa od 16 februara 1943 god. o koncentraciji jedinica NOV u dolini Neretve i napadu na Prozor — — — — — — — — — — —	438
Izvještaj Komande italijanske divizije »Murge« od 16 februara 1943 god. o zauzimanju Drežnice od strane jedinica NOV —	439
Izvještaj Komande italijanske divizije »Murge« od 16 februara 1943 god. o upućivanju I bataljona 260 puka u Drežnicu —	440
Dnevni izvještaj italijanskog oficira za vezu pri Komandi njemačkih trupa u Hrvatskoj od 16 februara 1943 god. o borbama protiv jedinica NOV u Bosanskoj Krajini — — — — —	441
Dnevni izvještaj njemačke 718 pješadijske divizije o situaciji na sektoru Jajce — Travnik na dan 16 februara 1943 godine —	443
Dnevni izvještaj Komande italijanskog Šestog armijskog korpusa od 17 februara 1943 god. o borbama protiv jedinica NOV u dolini Neretve — — — — — — — — — — —	444
Izvještaj Komande italijanskog Šestog armijskog korpusa od 17 februara 1943 god. o upućivanju trupa u borbu protiv jedinica NOV — — — — — — — — — — —	446
Izvještaj njemačkog Štaba za vezu pri Višoj komandi oružanih snaga »Slovenija-Dalmacija« o završetku prve faze operacija »Weiss« i o pretrpljenim i nanijetim gubicima od 20 januara do 15 februara 1943 godine — — — — — — — — —	447
Dnevni izvještaj njemačke 718 pješadijske divizije o situaciji u Centralnoj i Istočnoj Bosni na dan 17 februara 1943 godine	451

Naredenje Više komande oružanih snaga »Slovenija-Dalmacija« od 18 februara 1943 god. za odbranu Mostara — — — — —	452
Izvještaj Više komande oružanih snaga »Slovenija-Dalmacija« od 18 februara 1943 god. o borbama protiv jedinica NOV kod Prozora i u dolini Neretve — — — — —	453
Izvještaj Komande italijanskog Šestog armijskog korpusa od 18 februara 1943 god. o zarobljavanju od strane jedinica NOV Prvog bataljona 260 puka — — — — —	454
Izvještaj Komande italijanskog Šestog armijskog korpusa od 18 februara 1943 god. o zauzimanju Prozora od strane jedinica NOV i borbama u dolini Neretve — — — — —	455
Dnevni izvještaj Komande italijanskog Šestog armijskog korpusa od 18 februara 1943 god. o napadu jedinica NOV na Prozor i o borbama u dolini Neretve — — — — —	457
Izvještaj Komande italijanskog Šestog armijskog korpusa od 18 februara 1943 god. o upućivanju i pristizanju četnika za borbu protiv jedinica NOV — — — — —	460
Dnevni izvještaj njemačke 718 pješadijske divizije o situaciji na terenu Centralne i Istočne Bosne i Hercegovine na dan 18 februara 1943 godine — — — — —	461
Izvještaj italijanske Kraljevske vojne misije u Hrvatskoj od 18 februara 1943 god. o izvođenju prve faze operacija »Weiss« — — — — —	463
Dnevni izvještaj italijanskog oficira za vezu pri Komandi njemačkih trupa u Hrvatskoj za 17 i 18 februar 1943 godine — — — — —	469
Obavještenje Više komande oružanih snaga »Slovenija-Dalmacija« od 19 februara 1943 god. o početku izvođenja druge faze operacija »Weiss« — — — — —	470
Izvještaj Komande italijanskog Šestog armijskog korpusa od 19 februara 1943 god. o napadu jedinica NOV na Prozor i na posade u dolini Rame i o poduzetim protivmjerama — — — — —	471
Dnevni izvještaj Komande italijanskog Šestog armijskog korpusa od 19 februara 1943 god. o borbama protiv jedinica NOV u dolini Neretve — — — — —	473
Izvještaj Komande italijanske divizije »Murge« od 19 februara 1943 god. o borbama protiv jedinica NOV u dolini Neretve i rasporedu jedinica — — — — —	475
Obavještenje njemačkog Štaba za vezu pri Višoj komandi oružanih snaga »Slovenija-Dalmacija« od 19 februara 1943 god. o bombardovanju položaja jedinica NOV sjeverno i zapadno od Mostara — — — — —	476
Dnevni izvještaj italijanskog oficira za vezu pri Komandi njemačkih trupa u Hrvatskoj od 19 februara 1943 god. o borbama protiv jedinica NOV u Bosanskoj Krajini — — — — —	477
Dnevni izvještaj njemačkog Štaba za vezu pri Višoj komandi oružanih snaga »Slovenija-Dalmacija« od 19 februara 1943 god. o borbama protiv jedinica NOV u Bosni i Hercegovini — — — — —	479
Dnevni izvještaj njemačke 718 pješadijske divizije o situaciji u Centralnoj Bosni i dolini Neretve na dan 19 februara 1943 godine — — — — —	480
Proglas Italijanske komande u Mostaru od 19 februara 1943 god. o zabrani kretanja i strijeljanju talaca — — — — —	482
Obavještenje italijanske Vrhovne komande od 20 februara 1943 god. o nastupanju njemačkih jedinica u pravcu Jablanice i naredenje da Šesti italijanski armijski korpus upotrebi sve raspoložive snage protiv jedinica NOV — — — — —	483

Dnevni izvještaj Komande italijanskog Šestog armijskog korpusa od 20 februara 1943 god. o borbama protiv jedinica NOV u dolini Neretve — — — — — — — — — —	484
Izvještaj Komande italijanskog Šestog armijskog korpusa od 20 februara 1943 god. o napadu jedinica NOV na Ramu, Jablanicu, Konjic i Bradinu — — — — — — — — — —	486
Obavještenje italijanskog oficira za vezu pri Komandi njemačkih trupa u Hrvatskoj od 20 februara 1943 god. o pokretu 718 njemačke divizije u pravcu Mostara — — — — — — — —	487
Dnevni izvještaj italijanskog oficira za vezu pri Komandi njemačkih trupa u Hrvatskoj od 20 februara 1943 god. o borbama protiv jedinica NOV u Bosanskoj Krajini i u dolini Neretve — — — — — — — — — —	488
Dnevni izvještaj italijanskog oficira za vezu pri Komandi njemačkih trupa u Hrvatskoj od 20 februara 1943 god. o borbama protiv jedinica NOV u Bosanskoj Krajini i u dolini Neretve — — — — — — — — — —	490
Dnevni izvještaj njemačke 718 pješadijske divizije o borbama protiv jedinica NOV oko Jajca i Donjeg Vakufa na dan 20 februara 1943 godine — — — — — — — — — —	492
Naredenje Više komande oružanih snaga »Slovenija-Dalmacija« od 21 februara 1943 god. o poduzimanju operacija u dolini Neretve — — — — — — — — — —	493
Obavještenje Više komande oružanih snaga »Slovenija-Dalmacija« od 21 februara 1943 god. o koncentraciji jedinica NOV u dolini Neretve — — — — — — — — — —	494
Izvještaj Komande italijanskog Šestog armijskog korpusa od 21 februara 1943 god. o pripremama za napad na jedinice NOV sa pravca Mostara prema ušću Drežanke, Jablanici i Konjicu — — — — — — — — — —	495
Dnevni izvještaj Komande italijanskog Šestog armijskog korpusa od 21 februara 1943 god. o borbama protiv jedinica NOV u Hercegovini — — — — — — — — — —	497
Naredenje Komande italijanskog Osamnaestog armijskog korpusa od 21 februara 1943 god. o izvođenju druge faze operacija »Weiss« na prostorijski Bosansko Grahovo — Glamoč — Livno	499
Izvještaj Komande italijanske divizije »Murge« od 21 februara 1943 god. o koncentraciji jedinica NOV u dolini Neretve i napadu partizana na Jablanicu — — — — — — — — — —	504
Obavještenje njemačkog Štaba za vezu pri Višoj komandi oružanih snaga »Slovenija-Dalmacija« od 21 februara 1943 god. o izdatom naređenju SS diviziji »Princ Eugen« da potpomogne ugrožene italijanske jedinice — — — — — — — — — —	505
Dnevni izvještaj italijanskog oficira za vezu pri Komandi njemačkih trupa u Hrvatskoj od 21 februara 1943 god. o borbama protiv jedinica NOV u Bosanskoj Krajini i u dolini Neretve — — — — — — — — — —	506
Dnevni izvještaj njemačke 718 pješadijske divizije o situaciji u Centralnoj Bosni i borbama protiv jedinica NOV u dolini Neretve na dan 21 februara 1943 godine — — — — — — — — — —	508
Izvještaj Komandanta njemačkih trupa u Hrvatskoj od 22 februara 1943 god. o iskustvima iz operacije »Weiss I« — — — — — — — — — —	510
Obavještenje Više komande oružanih snaga »Slovenija-Dalmacija« od 22 februara 1943 god. o napadu jedinica NOV na Jablanicu — — — — — — — — — —	512

Izvještaj Zapovjedništva oružničkog krila Travnik o situaciji na terenu Centralne Bosne u vremenu od 17 januara do 7 februara 1943 godine — — — — —	614
Izvještaj Zapovjedništva oružničkog krila Jajce o stanju na terenu u vremenu od 23 januara do 7 februara 1943 godine — —	617
Izvještaj Zapovjedništva ostsjeka Posušje—Imotski—Ljubuški od 7 februara 1943 god. o rasporedu jedinica NOV oko Imotskog	623
Zapovijest Zapovjedništva ostsjeka Posušje—Imotski—Ljubuški od 7 februara 1943 god. za napad na jedinice NOV na liniji Kongora — Studenci — — — — —	624
Zahtjev Zapovjedništva Šeste pješačke divizije od 8 februara 1943 god. da italijanski avioni bombarduju sela Studenci, Medov Dolac, Poljice i Podosoj — — — — —	628
Dnevni izvještaj domobranskog oficira za vezu pri njemačkoj 714 diviziji od 9 februara 1943 god. o situaciji na terenu Bosanske Krajine — — — — —	629
Bojna relacija Pete pješačke divizije za mjesec januar 1943 godine	630
Izvještaj Zapovjedništva Šeste pješačke divizije od 9 februara 1943 god. o koncentraciji jedinica NOV oko Imotskog, Duvna i Livna — — — — —	636
Izvještaj Zapovjedništva Šeste pješačke divizije od 10 februara 1943 god. o stanju na sektoru Posušje—Imotski — — — — —	637
Izvještaj Zapovjedništva ostsjeka Posušje—Imotski—Ljubuški od 10 februara 1943 god. o zauzimanju Posušja od strane jedinica Narodnooslobodilačke vojske — — — — —	639
Naredenje Zapovjedništva Šeste pješačke divizije od 10 februara 1943 god. za evakuaciju Imotskog — — — — —	641
Obavještenje Zapovjedništva Šeste pješačke divizije od 10 februara 1943 god. o evakuaciji Imotskog — — — — —	643
Izvještaj Zapovjedništva Šeste pješačke divizije od 10 februara 1943 god. o borbama jedinica NOV u zapadnoj Hercegovini	644
Izvještaj Zapovjedništva Šeste pješačke divizije od 11 februara 1943 god. o zauzeću Imotskog i Posušja od jedinica Narodnooslobodilačke vojske — — — — —	647
Izvještaj Zapovjedništva Šeste pješačke divizije od 11 februara 1943 god. o oslobođenju Posušja i Imotskog od strane jedinica Narodnooslobodilačke vojske — — — — —	650
Izvještaj Zapovjedništva ostsjeka Ljubuški—Posušje—Imotski od 11 februara 1943 god. o nemogućnosti izvršenja protivnapada na Posušje zbog slabog morala i dezorganizacije jedinica	652
Izvještaj Zapovjedništva Pete oružničke pukovnije od 12 februara 1943 god. o situaciji na terenu Centralne i Istočne Bosne — — — — —	654
Izvještaj Zapovjedništva Trećeg domobranskog zbora od 13 februara 1943 god. o zauzeću Imotskog od strane jedinica NOV i njihovoj koncentraciji oko Prozora — — — — —	658
Izvještaj Zapovjedništva Šeste pješačke divizije od 15 februara 1943 god. o situaciji u Hercegovini — — — — —	660
Zapovijest Zapovjedništva ostsjeka Kočerin—Klobuk od 15 februara 1943 god. za odbranu Širokog Brijega i Ljubuškog od napada jedinica Narodnooslobodilačke vojske — — — — —	663
Izvještaj Zapovjedništva Četvrte oružničke pukovnije od 15 februara 1943 god. o situaciji na terenu Centralne i Istočne Bosne — — — — —	667

Dnevni izvještaj Zapovjedništva Trećeg domobranskog zbora od 17 februara 1943 god. o pokretima jedinica NOV u Centralnoj Bosni i dolini Neretve — — — — —	676
Izvještaj Zapovjedništva Šeste pješačke divizije od 17 februara 1943 god. o situaciji u Hercegovini — — — — —	678
Izvještaj Zapovjedništva Šeste pješačke divizije od 17 februara 1943 god. o situaciji u dolini Neretve — — — — —	682
Izvještaj Velike župe Lašva i Glaž od 17 februara 1943 god. o ugroženosti Travnika od strane jedinica Narodnooslobodilačke vojske — — — — —	683
Obavještenje Glavnog ustaškog stana od 18 februara 1943 god. o zauzeću Posušja i Imotskog od strane jedinica Narodnooslobodilačke vojske — — — — —	685
Izvještaj Ministarstva unutrašnjih poslova od 18 februara 1943 god. o zauzeću Prozora i okoline i ugroženosti Tuzle i Kladnja od strane jedinica Narodnooslobodilačke vojske — — — — —	687
Dnevni izvještaj Trećeg domobranskog zbora od 18 februara 1943 god. o borbama protiv jedinica NOV u dolini Neretve i okolini Jajca — — — — —	688
Izvještaj Zapovjedništva Šeste pješačke divizije od 18 februara 1943 god. o situaciji u Hercegovini — — — — —	691
Izvještaj Zapovjedništva Šeste pješačke divizije od 18 februara 1943 god. o pokretu jedinica NOV u dolini Neretve i na pravcu Vrgorac—Ljubuški — — — — —	695
Zapovjest Zapovjedništva Trećeg rejona od 18 februara 1943 god. za povlačenje jedinica sa linije Mamići—Višnica na liniju Ledinac—k. 552—Dužice—k. 520 — — — — —	696
Naređenje Glavnog oružničkog zapovjedništva od 19 februara 1943 god. da se domobransko-ustaške jedinice stave pod njemačku komandu za borbu protiv jedinica Narodnooslobodilačke vojske — — — — —	698
Dnevni izvještaj Trećeg domobranskog zbora od 19 februara 1943 god. o borbama jedinica NOV u dolini Neretve i okolini Jajca — — — — —	699
Izvještaj Zapovjedništva Šeste pješačke divizije od 19 februara 1943 god. o stanju u Hercegovini — — — — —	701
Izvještaj Zapovjedništva Šeste pješačke divizije od 19 februara 1943 god. o evakuaciji novca i hrane iz Mostara — — — — —	704
Izvještaj Zapovjedništva Šeste pješačke divizije od 19 februara 1943 god. o zauzeću Prozora, Bradine, Ivan Sedla, Rašteliće od strane jedinica NOV i intervencija da se Italijani ne povlače iz Širokog Brijega — — — — —	706
Izvještaj ustaškog Pretsjednništva vlade od 20 februara 1943 god. o ugroženosti Tuzle od strane jedinica Narodnooslobodilačke vojske — — — — —	707
Izvještaj Vrhovnog oružničkog zapovjedništva od 20. februara 1943 god. o napadu jedinica NOV na selo Dragaljevac — — — — —	708
Izvještaj Zapovjedništva Šeste pješačke divizije od 20 februara 1943 god. o koncentraciji jedinica NOV između Bradine i Drežnice i situaciji u Hercegovini — — — — —	709
Izvještaj ustaškog stožernika iz Mostara od 21 februara 1943 god. o paničnoj situaciji u Mostaru — — — — —	713

	Strana
Dnevni izvještaj Trećeg domobranskog zbora od 22 februara 1943 god. o borbama protiv jedinica NOV na Ivan Sedlu i kod Gornjeg Vakufa — — — — —	714
Izvještaj domobranskog oficira za vezu pri njemačkoj 714 pješa- dijskoj diviziji od 22 februara 1943 god. o borbama protiv jedinica NOV na teritoriji Bosanske Krajine — — — —	715
Izvještaj Zapovjedništva oružničkog krila Travnik o borbama protiv jedinica NOV u Centralnoj i Istočnoj Bosni u vre- menu od 1 do 22 februara 1943 godine — — — —	716
Izvještaj domobranskog oficira za vezu pri Višoj komandi oru- žanih snaga »Slovenija-Dalmacija« od 23 februara 1943 god. o borbama jedinica NOV u dolini Neretve — — —	719
Dnevni izvještaj domobranskog oficira za vezu pri njemačkoj 714 diviziji od 23 februara 1943 god. o situaciji u Zapadnoj Bosni	720
Izvještaj Oružničkog krila Jajce o stanju u Centralnoj Bosni u vremenu od 7 do 23 februara 1943 godine — — — —	722
Izvještaj Zapovjedništva Trećeg domobranskog zbora od 27 febru- ara 1943 god. o borbama protiv jedinica NOV oko Konjica i Bradine — — — — —	727
Izvještaj Zapovjedništva Pete oružničke pukovnije od 27 febru- ara 1943 god. o kretanju jedinica NOV na teritoriji Cen- tralne i Istočne Bosne — — — — —	728
Opšta bojna relacija Trećeg domobranskog zbora za mjesec fe- bruar 1943 godine — — — — —	730

Tehnički urednik
Dragoslav Džinić, kapetan I klase

Odgovorni korektor
Marija Pavelić

Rukopis predat u štampu aprila 1954
Štampanje završeno decembra 1954

Tiraž 3.500 primeraka